

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

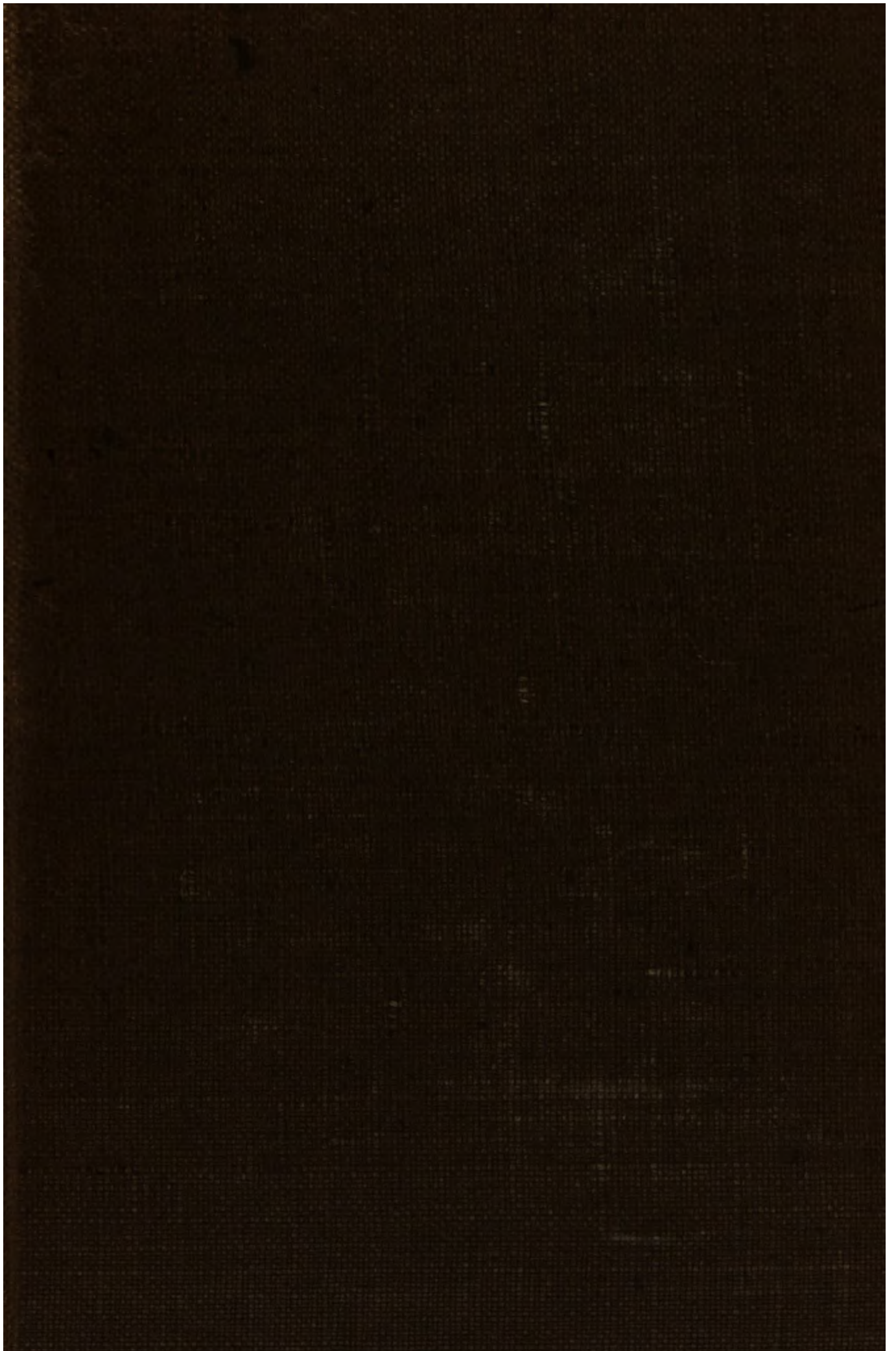
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

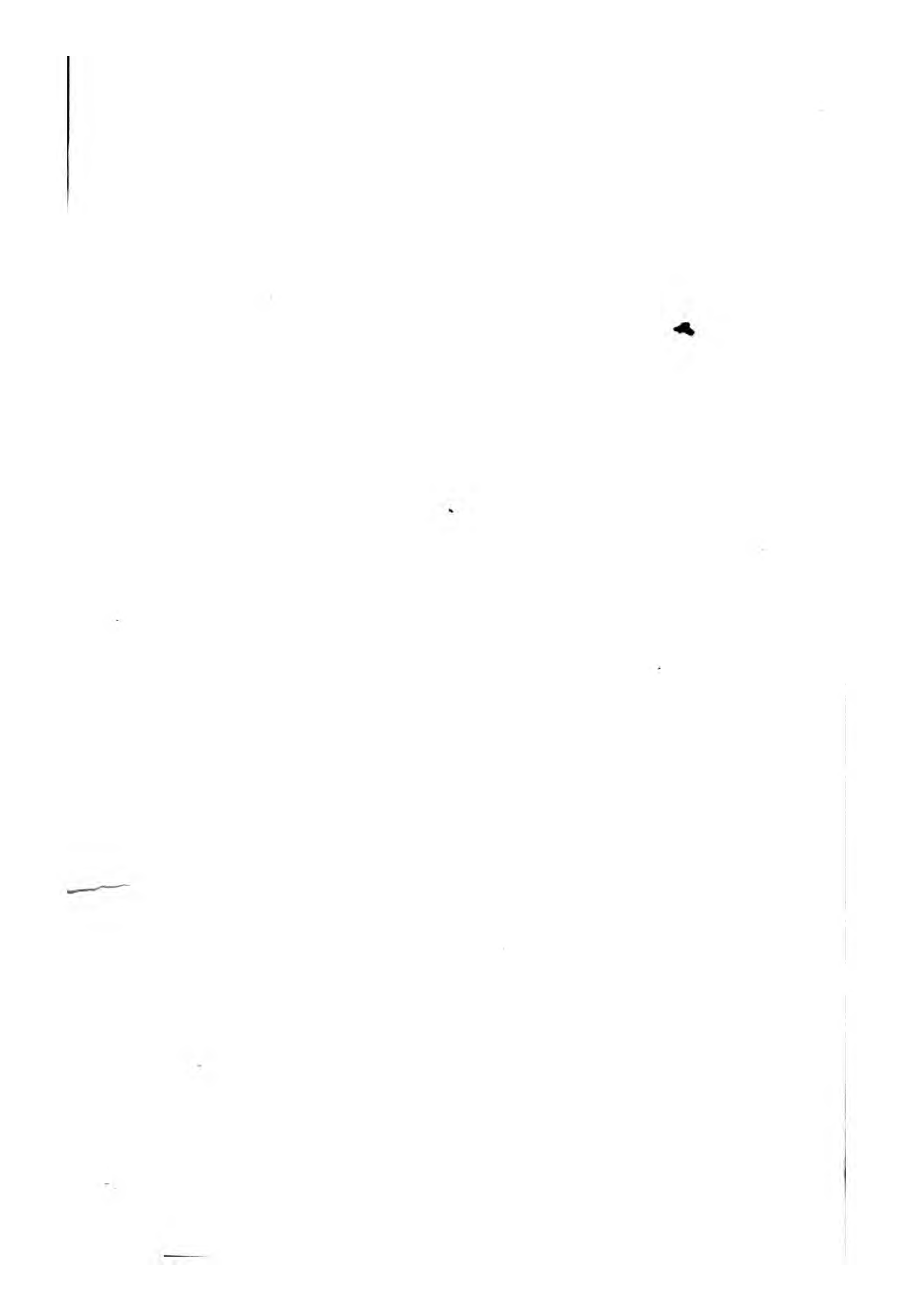
UNFINED

K. Jax-Bleke -

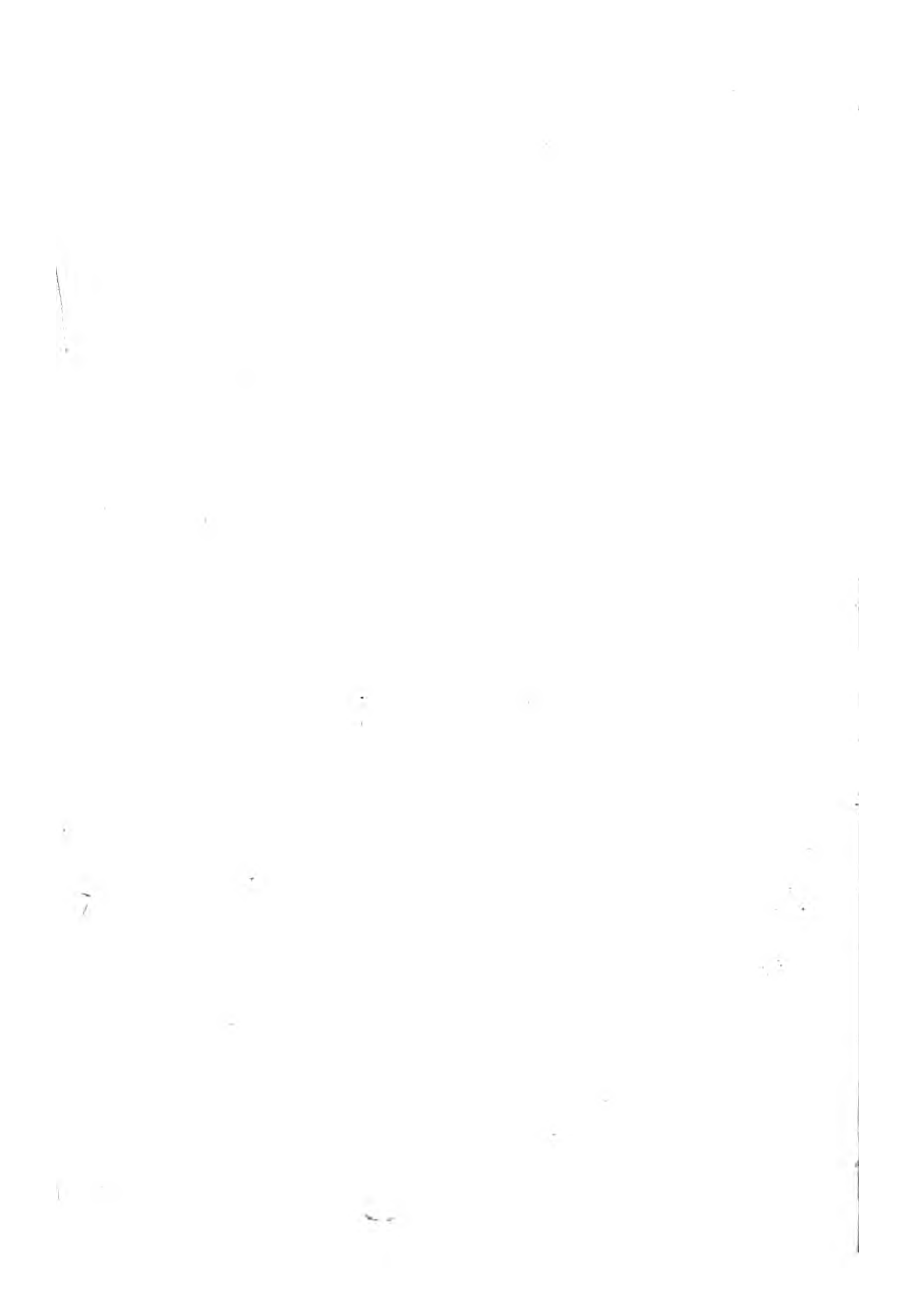
→

303382369.

PLATONIS DIALOGI

SECUNDUM

THRASYLLI TETRALOGIAS DISPOSITI.

EX RECOGNITIONE

CAROLI FRIDERICI HERMANNI.

VOL. V.

LIPSIAE

SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI.

MDCCLXXVII.

DEPT OF CLASSICAL
OXFORD
ARCHAEOLOGY
OCT 1947

PRAEFATIO.

In Legum libris recensendis quum itidem codicem Paris. A pro fundamento haberi consentaneum esset, per mihi gratum utique accidisset, si pariter atque in Republica et Timaeo Schneideri vestigia premere potuissem, qui se illorum quoque librorum diligentissimam collationem Dübneri beneficio debere professus est, alterum autem optimae notae codicem Vossianum ipse contulit; nunc urgentibus bibliopolae rationibus experiendum erat, quantum ex Boeckhii, Bekkeri, Astii, Stallbaumii copiis efficere liceret, quo in negotio illud solum me solabatur, quod quum Stallbaumium Legum quoque ut Timaei lectiones Parisinas Bastii cura collatas a Baehrio V. Cl. accepisse scirem, ubicunque hunc cum Bekkero et Turicensibus consentire viderem, ne corruptis quidem locis illinc potius quam a nostro iudicio medelam sperandam esse jure meo colligebam. Hanc igitur quantum potui his quoque libris adhibere studui nec pauca, nisi me spes fallit, sola interpunctione ad clariorem lucem revocavi; idem tamen et varietatem Bekkerianam sedulo consului neque Boeckhii, Astii, Schmidtii, Schrammii acumine parum me adjutum esse gratus profiteor; meae denique conjecturae illud certe indulsit, ut si quid Plato scribere non potuisse videretur, ne auctoritatem quidem probabilitati posthabere dubitarem; quibus omnibus de causis quae inter meam editionem et Turicensem lectionis discrepantia orta est, eam candido lectori hac tabula spectandam subjeci:

L. I. p. 625 A: οὐκ ἂν ἀηδῶς περὶ πολιτείας P, οὐκ ἂν ἀηδῶς ἡμᾶς περὶ τε πολιτείας VBST; at praecedens τέτραφθε infinitivum rectius ad secundam personam referri suadet. — P. 626 D πῶς; τί λέγομεν H, πῶς ἔτι λέγομεν libri, nulla particulae ἔτι vi; praetuli igitur duplicem interrogationem ad idem exemplum, quo inf. XII. 12 et Tim. c. 3 aliisque locis ad Hipp. maj. p. 297 C laudatis legitur. — P. 629 B δὴ νῦν pro νῦν δὴ — contra quam Hipp. maj. p. 298 peccatum est — stasit Boeckhius in Min. p. 90; ne tamen cum Astio et Stallb. ad Phileb. p. 106 δὴ νῦν scriberem, prohibuit Klotz. ad Devar. T. II. p. 413. — P. 630 B eodem Boeckhio auctore verba ἀνδρείας αὐτῆς μόνης, quae propter Homoeoteleuton exciderunt, ex Proclo ad Remp. p. 402 recipere non dubitavi, nec p. 630 C Heindorfii emendationem (Spec. conj. 1798) ἄλλοσε pro ἄλλο ante ἢ πρὸς, moxque c. 6 πολιτείας post θείας a Stephano et Winckelmanno desideratum sperni posse censui; θείαν πολιτείαν claris verbis appellat Plato XII. 12, p. 963 C. — P. 631 B πάντα P, ἅπαντα VBST; at in proverbio est πάντα ἀγαθὰ vel τὰγαθὰ, cf. Demosth. Aristocr. §. 194 pluraque apud Winckelm. ad Euthyd. p. 90 et Bergk. Com. att. reliqu. p. 305, qui nec Ath. III. 56 Porsoni emendationem ἅπανσιν ἀγαθοῖς asciscere debebat; rectius Meineke Comic. fragm. T. III. p. 312. — P. 632 E τά γε νῦν δὴ ἂ H, καὶ ἄ γε νῦν δὴ

VBS, *ἃ γε νῦν δὴ* T; at in Par. est *τά*, unde id revocavi, quod commendant exempla Soph. p. 219 B, Tim. p. 23 B. — P. 633 B *γιγνομένης* Astius, *γιγνομένων* libri; at dici non potest quam saepe vel optimi codd. per Legum libros structuram perperam ad proxima accommodarint; recepi igitur accusativum, quo ipso demum *διὰ πολλῶν πληγῶν* arctius cum *ἀρπαγαῖς* *τις* junguntur. — P. 633 C *γυμνοπαιδίαις* pro *γυμνοπαιδικαῖς* scripsi cum plurimis libris, quorum auctoritatem etiam apud Xenoph. Mem. I. 2, 61 et Plutarchum optimi confirmant; cf. Sintenis T. IV. p. X. — P. 633 D *μαλάττουσαι* post *θυμούςς* cum Par. plurimisque codd. sustuli; longius corrigendo progredi cum Winckelmanno ausus non sum. — P. 634 D *λόγος* S cum Astio, fidejussore Eusebio Praep. evang. XII. 1, *ὁ λόγος* VBT; at eodem exemplo Tim. c. 20 *λόγος* pro *ὁ λόγος πλείων* ex optimis codd. revocatum est. — Ibid. *δ' οὖν* BS, *γοῦν* VT; cf. ad Lucian. Hist. conscr. p. 254. — P. 635 E *τί διαφέρον* VB, *τὶ διαφέρον* ST; at illis et libri et Ficinus favent, nec sequens comparatio *ὥσπερ τὰ περὶ τὸν πόλεμον* indefinite quaeri patitur. — P. 636 B *παλαιῶ νόμῳ* H ex conj. pro *παλαιὸν νόμον* moxque cum Boeckhio et Astio *τάς* pro *καὶ κατὰ φύσιν*, quibus emendationibus locum impeditissimum neque a Schrammio Quaest. de locis nonn. Legum Plat. part. III, Glac. 1848. 4. feliciter tractatum ad sensum certe satis proclivem revocasse videor. De lectione, proxime ad nostram accedit quod Voss. codex habet *παλαιῶν νόμων*, neque articuli cum *καὶ* permutationem insolentem esse identidem docui; sententia autem tota redit ad vetus illud *νόμον* et *φύσεως* discrimen, quorum si alterum, quod in moribus humanis cernitur, alteri nocuisse Plato statuit, non video quo alio modo id declarare potuerit, nisi forte *κατὰ παλαιὸν νόμον* sequenti *κατὰ φύσιν* melius respondere dixeris. — P. 637 B *οὐδ' ἄν* S cum Astio, *οὔτ' ἄν* VBT, nullo membro respondente, neque apte ad Dionysia, quae praecipuam apud Graecos ebrietati veniam dare videbantur. — P. 638 C *τυρούς* Astius ex palmaria Cornarii conjectura, *πυρούς* libri, sed ut vix intelligas quomodo tritica, commune humani generis alimentum, inter eas res haberi possint, quae utrum noceant an non noceant, ex propiore temporis et apparatus definitione pendeat. — P. 639 A *μετά τινων* H, *μετὰ τῶν* libri, qua in lectione articuli vim non assequor nec Stephanus Astiusve assecuti sunt, qui eundem prorsus omiserunt; qua medela mea lenior est. — Ibid. *ἡγούμεθα* Boeckhio et Astio cum Eusebio, *ἡγώμεθα* VBST; at cf. — ne longius abeamus — p. 658 B: *τί ποτ' ἄν ἡγούμεθα . . . συμβαίνειν*; — P. 642 A *εἰ ταῦτα . . . περί λόγον*, quia incommodam optativi structuram habent, neque ad sensum necessaria sunt, pro interpretamento circumscripsi; eademque medela usus sum p. 643 C, ubi Astius scite intellexit *ποιούντα*, ut structurae conveniret, in *ποιεῖν* mutandum esse; at ipsum *ποιεῖν* post *ἄλλο* passim omitti non solum notissimum illud *οὐδὲν ἄλλο ἢ*, sed etiam alia exempla ostendunt, ut Sympos. c. 4 *καὶ τὰλλα τὰ νομιζόμενα* scil. *ποιήσαντες*. — P. 645 C difficultates, quas hic locus et editoribus et Schrammio Part. II. p. 1 satis magnas praebuit, personarum distributione mutata funditus sustulisse mihi videor. Nimirum *φανέλη . . . ἀπάξιον* in libris Cliniae, sequens oratio Atheniensi,

postremo λέγε δὴ Cliniae tribuitur; quibus ita ut nunc factum est correctis non minus moribus singulorum quam structurae provisum esse arbitror, in qua μὲν post δοξασθείη vix apparebat quomodo ab eo dictum esset, qui responsum, in quo δὲ contineretur, exspectare non posset; denique ὁ, cui Astius οὐ, Schrammius οὐ substituerunt, nunc omni offensione carebit. — P. 646 D ὡσαύτως διανοητέον praepositione περι aegre carere Boeckhius intellexit; eadem tamen quum neque addi neque ex antecedentibus repeti commode posset, verbum ipsum utpote ex mala repetitione ortum circumscribere malui. — P. 647 A οὐ καὶ νομοθέτης Astius; οὐκ ἂν libri, ubi tamen praesens indicativi cum ἂν junctum tamdiu tulisse ceteros editores valde miror. — P. 649 B πληροῦσθαι B cum libris, ut ipsi Tur. fatentur, omnibus, πληροῦται VST; at infinitivus commode pendet a ποιεῖ, ut Menon. c. 18: ἀπορεῖν οὖν αὐτὸν ποιήσαντες. — Ibid. πᾶς ἡμῖν οἶμαι ταῦτ' ἂν συγγραφοῦ cum Cornario et Astio a Clinia ad Atheniensis orationem transtuli, Cliniae sequentia demum τί μὴν tribui, quibus pronunciandis satis languide vulgo Megilli persona adhibetur; mox autem p. 649 D cum Astio et Stallb. δειλία circumscripsi, quae quomodo inter eos affectus referatur, qui homines θαρραλέους et θρασεῖς reddant, vix intelligas; videtur igitur ex male repetitis superioris vocabuli syllabis extremis prodiisse.

L. II. p. 653 B λόγον pro λόγῳ λαμβάνειν scribendum esse Boeckhius et Astius viderunt; hic ipse enim λόγος est, quem acceptum mox articulus tanquam notum describit, ut in gemino loco Reip. III. 12: μισοῦ ἔτι νέος ὢν, πρὶν λόγον δυνατὸς εἶναι λαβεῖν, ἐλθόντος δὲ τοῦ λόγου ἀσπάζοιτ' ἂν κ. τ. λ. Conjecturam a Schrammio Spec. I. p. 7 frustra impugnatam tuetur etiam Eusebius Praep. evang. XII. 18, unde mox quoque mutata interpunctione non equidem cum Boeckhio αὐτή, at αὕτη ἔσθ' ἢ pro αὐτῆς θ' ἢ συμφωνία recepi. — P. 653 D τὰς γε τροφὰς pro τὰς τροφὰς commendant codd. scribendo τὰς τε, unde mire Schmidtius Bielefeldensis substantivum τετροφὰς finxit; γε autem idoneum sensum praebet, modo post τροφὰς interpungatur, ut γενομένας praedicative accedat: *etiam si reliquas hominum aerumnas tollere non potuerunt, alimenta tamen corrigere docuerunt, quippe quae diebus festis coram ipsis diis sumerent.* Si quis longius in corrigendo progredi voluerit, possit et τροφὰς et γενόμενοι conjicere, ut homines diebus festis deorum consortio fruantes voluptatum nimietatem pudore castigare dicerentur; tutum tamen id solum, quod dedi, esse arbitror. — P. 654 A τὸ ante παρὰ a BT abjectum, sed in ipso Par. corrigendo additum cum ceteris omnibus libris revocavi, quia ἔμφυτον ὄνομα nomen ab ipsa rei natura oblatum est, quod scriptor per se notum et perspicuum esse significat; nec p. 654 C ἢ inter μουσικήν et ὅς ἂν ab Ast. et Tur. sublatum aut omittere aut circumscribere saltem cum Stallb. ausus sum, quia nihil obstat, quominus duplicem interrogationem jam verbis μηδὲ μισῆ τὰ μὴ καλὰ claudamus, sequentibusque verbis ad priorem ejusdem partem redeamus, ut Euthyphr. p. 9 E: οὐκοῦν ἐπισκοπῶμεν αὐ τοῦτο . . . ἢ ἔωμεν . . . ἢ σκεπτεῖον τί λέγει ὁ λέγων; Mox demum καὶ διανοεῖσθαι circumscribi cum Stallb. ipsa sententia cogebat; nec p. 654 E ἐχομένης

pro *ἐρχομένης* quamvis invitae libris ex Stephani Astiique conjectura recipere dubitavi, quia *incedere in aerumnis* anima dici non potest; p. 655 C autem meo periculo *τί ποτ' ἄν οὖν λέγοιμεν* scripsi pro *λέγωμεν*, quod etsi ita defendi possit, ut ἄν ad *εἶναι* pertinere dicamus, tamen et hoc languet et ipsius optativi vestigium ab optimo codice Par. deinceps p. 656 A servatum est, ubi hanc ipsam interrogationem respiciens Clinias non ut vulgo editur *ὀρθότατα λέγεις*, sed, si illum sequimur, *λέγοις* respondet, quod ipsum exigua medela ἄν adjecto in ordinem recepi; cf. ad Remp. X. p. 610 A. — P. 655 D tutissimum duxi in Orellii conjectura acquiescere, qui *καὶ* certe ante *μιμήμασι* ferri non posse intellexit, quia *μιμήματα* non rursus *ἐν μιμήμασι* fiunt; ipsum tamen *μιμήμασι* integrumne sit an *μιμήσει* vel *μιμήσει* adeove *κατὰ μίμησιν* praestet, ad liquidum vix perducetur. — P. 656 D quid Astium et ST moverit, ut *τοιούτων φησ* enclitice scriberent, non extrico; malletm p. 657 E *γε* post *ἀφείμεθα* cum Par. abjecissent et p. 659 A *τῆς αὐτοῦ* ex Vulg. pro *τῆς αὐτοῦ ἀπαιδευσίας* revocassent, ubi lenis multo major vis est, si ipsius iudicis ruditas plebis clamoribus adjungitur; denique p. 659 B *οὐ* ante *καθάπερ* cum Winckelmanno inseruissent, quod non sensu magis quam structurae elegantia commendatur; cf. Heindorf. ad Gorg. p. 259, ad Protag. p. 574. — P. 662 E *καὶ* inter *εἴτε* et *πατήρ* vulgo interpositum cum Par. omisi; deinde vero p. 663 B *οἶμαι* ex conj. scripsi pro *ἡμῖν*, quod verum non esse optimorum librorum in *εἰ μὴ* consensio arguit. Schrammii Spec. I. p. 14 *δὲ δὴ* legi voluit; at nostrum facilius corrumpi potuisse arbitror. Mox quoque p. 665 B leni medela opus fuit, quam Stallb. adhibuisse laetor, *χορεύσουσι* pro *χορεύουσιν* scribendo; nec minus recte idem p. 666 A *ἤδη* pro *δὴ* cum Astio ex Stob. Serm. XLIV. 44, item p. 666 B *τε* post *μαλακώτερον* ex marg. cod. Voss. et p. 667 C *τί δαὶ* recepisse videtur; p. 668 A autem quod simpliciter *ἢ τις* pro *ἢ μή τις* scripsit, etsi negationi locum non esse docte intellexit, priscae tamen corruptelae vestigiis parum percipit. *Μὴ* et *ἠδὲ* confusa jam Gorg. p. 512 D non sine probabilitate statuere mihi videor; hoc igitur exemplo nunc quoque pro vulg. *εἴ τῷ δοκεῖ ἢ μή τις χαίρει τῷ* reposui *εἴ τῷ δοκεῖ ἠδὲ ἢ τις χαίρει τῷ*, eoque facto simul etiam eam difficultatem sustuli, quae in manca praecedentis *δοκεῖ* relatione cernebatur. — P. 668 D *εἰ* pro *ἢ ἔχει* cum Boeckhio, Astio, Bekkero, Stallb. recipere non magis dubitavi, quam p. 669 B *ὅ τι* ab Ast. et Stallb. pro *ὅ τε* aut p. 671 B *λεγομένων* ab Astio pro *γιγνομένων* substitutum respui, quorum posterius vel sine libris Eusebius Praep. evang. XII. 24 abunde tuetur; p. 671 C autem *τε* post *δυναμένῳ* ex ipso P cum Astio et Bekkero inserui moxque *Ἄρεως* pro *Ἄρεος*, ut semper, Schneiderum ad Remp. T. I. p. 228 secutus edidi. — P. 672 B orationis obliquae notam vulgo desiderari acute Astius intellexit, ideoque *ἐμβάλλειν . . . τιμωρούμενον* scripsit; mihi lenius visum est *δῆθεν* pro *ὄθεν* ponere, quo facto simul etiam effeci, ne *ἐπ' αὐτὸ τοῦτο* post *ὄθεν* abundare videretur. — P. 672 C *τοῦτον* pro *τοιούτον*, quod sensui quoque aptius est, Par. suppeditavit; eundemque secutus p. 674 A *δούλην μήτε δούλον* pro *δούλον μήτε δούλην* recepi, quo sexuum ordine pas-

sim Plato utitur, ut *νύμφην καὶ νυμφίον* VI. 18. 23; *δούλη καὶ δούλω* XI. 14; in ipso autem libri fine *ἀμπελώνων* pro *ἀμπέλων* cum Boeckhio et Astio Eusebius l. c. XII. 25, *ἔμμετρότατα* pro *ἔμμετρούτατα* cum Stephano et Stallbaumio Schneiderus l. c. T. II. p. 33 commendarunt.

L. III. p. 677 B *τῶν τε ἄλλων* H, *τῶν ἄλλων* libri; mihi, ubi *quum . . tum* significatur, mutuae relationis nota abesse non posse visa est. — P. 677 D *τοῦτο ὅτι μὲν γὰρ* P, *του ὅτι μὲν γὰρ* V cum libris, nisi quod horum plerique γὰρ omittunt, ὅτι μὲν γὰρ BST; mihi vero ὅτι potius suspectum est, quod vide ne ex οἷο corruptum sit. Interim circumscripsi *γένεονε*, in quo Astium quoque auctorem habui, nisi quod is posterius, ego prius ejusdem verbi exemplum insititium censui. — P. 678 D *εἰ γὰρ που* P, *εἰ γὰρ πού τι* VBST, praeter necessitatem; cf. Reip. VII extr. — P. 679 D *ἀτεχνότεροι* VS, *ἀτεχνώτεροι* BT; ego eandem quam l. II extr. rationem secutus sum. — P. 681 B *ἄν ἀίρέσεις* H, *ἀναιρέσεις* libri, quos tamen jam Astius *αἰρέσεις*, Orellius *ἀεὶ ἀίρέσεις* scribendo corrigere conati sunt; simplicior nostra medela est, in qua *ἄν* commode ad *ἡμῖν* refertur. — P. 682 A *ἐνθεαστικὸν* cum Stallb. circumscripsi; ibidemque et mox p. 685 B cum Astio *πέρι* in *περὶ* mutavi, quia substantivum sequitur; p. 682 E autem *τε* post *μυθολογεῖτε* cum Par. omisi, eodemque duce p. 685 D *ταῦτ' ἦν πάντα* et *ὡς ἐδόκει* revocavi. In editis post Stephanum erat *ταῦτα πάντα* et *ἐδόκει* solum; at *ὡς* libri, ut videtur, omnes retinent iidemque pro *ταῦτα ταύτην* exhibent, quod etsi ipsum tueri Schrammius Spec. I. p. 15 non debebat, verae tamen structurae vestigia perire non est passum. — P. 687 A *πῶς* sequente *πῶς*, quod in libris est, ferri vix posse Winckelmannus intellexit, quocum equidem enclitica in interrogativam mutata ita tantum dissemi, ut vicissim interrogativae encliticam substituerem, quam antecedentibus haud male congruere arbitror: *de ipso cujus nescio quomodo nunc mentio incidit*. — P. 687 B *ἐπαινέθειεν* H ex verissima Orellii conjectura, qua male iteratum *ἐπιθυμοῖεν* emendavit, nec p. 688 D *ἐλευθέρος* pro *ἐλεύθερος* scribere cum Astio dubitavi, ne scilicet *μὴ* ad *ἐπαινῶν* referri necesse esset; quod autem paulo ante *ἐμπροσθε* cum Par. pro *ἐμπροσθεν* reposui, non Bekkeri magis auctoritate, quam ipsorum Turicensium tutum erit, qui passim per hos libros (p. 755 E, 773 E, 872 D, 925 A) breviori formae locum concesserunt; adde Schneiderum ad Remp. T. I. p. 126, quem etiam p. 689 D *ἐπίστωνται* pro *ἐπιστῶνται* scribendo secutus sum, cf. T. III. p. 142. — P. 690 E quod languidam dicti Hesiodi interpretationem pro glossemate notavi, non magis excusatione indigere arbitror quam acutum Stallb. iudicium, quocum p. 691 C *δύναμιν* circumscripsi, manifestum illud grammatici interpolamentum, qui *μείζονα* neutrum pluralis esse nollet; ibidem autem *παριεῖς* pro *παρεῖς* cod. Parisino, moxque *οἶμαι* pro *εἶναι* post *θεὸς* Stephano debetur, quorum alterum vulgata certe non deterius est, alterum vel sine codd. etiam Stallbaumio unice placuit. Etiam p. 695 D Darii apotrophen scholiastae potius quam Platonis ingenium redolere, cancellis additis significavi; neque in summa librorum reverentia temperare mihi potui, quominus p. 695 E *τύχη* pro *τύχης* cum Steph. et Astio, p. 697

E ἐπὶ ἔτη pro ἐπὶ ἔτι cum Schneidero in Prooem. lect. Vratisl. hib. 1822, mea denique conject. p. 698 D ὅς pro ὁ δὴ λόγος moxque p. 699 C δῆμος pro δειλὸς scriberem, et p. 701 D non ego quidem ἔνεκα, quod Winckelmannus suasit Zeitschr. f. d. Alterth. 1842, p. 295, sed χάριν, quod ex antecedentibus perperam iteratum esse videtur, cancellis includerem. De p. 699 C pluribus disputavi in Actis Soc. graecae Lips. T. I. p. 3—17, quibus addo Isocr. Areop. §. 6: ἡμεῖς τε γὰρ ἀναστάτου μὲν τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν βαρβάρων γεγεννημένης, διὰ τὸ δεδιέναι καὶ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς πράγμασιν ἐπρωτεύσαμεν τῶν Ἑλλήνων: quam autem Stallbaumius in progr. Lips. 1844. 4. p. 14 meae emendationi novam, ut sibi videbatur, opposuit ὃν εἰ τότε μηδεὶς pro μὴ δέος, mira casu evenit, ut eadem esset, quam illic narraui viginti annis ante a me ipso in Societatis graecae consessu prolatam nec commilitonum suffragia tulisse nec mihi amplius probari; quod etsi in eandem tertius ab integro incidit C. Schmidtus Emend. Plat. Bielef. 1848. 4. p. 9, recipiendam tamen non magis duxi, quam quod nuper Stallbaumius nescio unde ἦ pro ἧς ὁ δειλὸς edidit.

L. IV. p. 706 A τοῦ ὄτω . . . τῶν ἀεὶ H, τούτου ὄτω . . . τούτων τῶν ἀεὶ VBST; libri tamen pro τούτων τῶν aut solum τούτων aut ut Par. τοῦ τῶν exhibent, in quo et verae lectionis vestigia et corruptelae causam latere arbitror. Τοῦ enim, cui ante ὄτω locus erat, aliorum translato, ὄτω novum interpolamentum τούτου flagitabat; at solius articuli usum ante relativum abunde probant Ast. p. 242 et Bernhardt wissensch. Syntax p. 313. Contra ἀεὶ τῶν καλῶν scribi cum Winckelmanno ad Euthyd. p. 117 necesse non erat; nec μόνω intelligo cur idem in μόνον mutari voluerit, quod exigua librorum fide a Tur. receptum antiquae VBS lectioni cedere jussi. — P. 709 A ἀκαιρίας pro ἀκαιρία scribi etiam sine codd. structura postulabat, qua νόσσι ad λοιμοῦς solos referri non possunt; comprehendunt igitur etiam reliquos ἀκαιρίας effectus ut famem, quam omnino arcte jungi cum peste constat: cf. Mützell emend. Theog. Hesiod. p. 188. — P. 709 E impeditissimum locum, ubi vulgo verbis ἄρα τοῦ νομοθέτου φράζωμεν τοῦτο ἦ γὰρ ad Atheniensis orationem relatis Cliniae solum responsum καὶ relinquebatur, nec Turic. cum Astio τὸ ante τοῦ inserendo nec Schrammius Spec. I. p. 17 τὸν νομοθέτην scribendo persanavit, quanquam hic recte vidit responsum καὶ ad eam interrogationis formam, quam vulg. praebent, non congruere; una igitur ejus correctura recepta, qua ἄρα, quod sequenti ἦ γὰρ minus convenit, in ἄρα mutavit, reliqua ad Cliniae personam ita transtuli, ut hic jam interroget, ipsosne Atheniensis quasi legislatoris nomine, quod illi optandum sit, eloqui jubeat. Qua in dispositione si quis simul Astii illud τὸ recipere maluerit, non repugno, nec φράζωμεν in plurimis libris deterius quam φράζωμεν a prima Par. manu scribi concedo; mihi tamen hoc tantum propositum erat, ut quam minima mutatione interrogationem ad Cliniam transferrem, quo facto καὶ sua sponte ad Atheniensem abiit simulque abruptum illud τὸδε, unde hujus oratio vulgo orditur, quodammodo fulsit. — P. 710 D αὐτῶ P librique plurimi, αὐτῶ VBST; dativum docte tuetur Schrammius Spec. II. p. 7. — P. 710 E καὶ τὸ τρί-

τον ἐκ δημοκρατίας et alieno loco posita sunt et sensum pervertunt, qui Cliniae nihil dum de democratia sumministrare poterat; nec responsum quicquam nisi quaestionem de oligarchia corrigit; itaque circumscripti. — P. 712 B παῖδες P, παῖδα VBST, παιδὶ Schrammius Spec. II. p. 8, recte intelligens legum effictionem cum pueri eruditione male comparari; quam tamen ipse sententiam requirit, ut leges civitati accommodentur, velut seniores puero scilicet leges quae huic convenient adaptare solent, et πρεσβυτῶν vocabulum satis otiosum reddit nec puerilis institutionis naturae convenit, quam moribus potius quam legibus regi consentaneum est; revocavi igitur optimi codicis lectionem, cujus sensum etsi mature ipsi librarii ignorasse videntur, aptissimum invenies comparato l. V. c. 15, ubi legum lator πλάττειν καθάπερ ἐκ κηροῦ τινὰ πόλιν ἢ πολίτας dicitur. Nimirum ut pueri in cera, ita senes in legibus civitati adaptandis ludunt; qua imagine proposita etiam πρεσβυται insignem vim accipiunt, nimirum ut senes, si maxime puerorum instar fingere cupiant, nullus magis lusus quam legum fingendarum decere innuatur. — P. 712 C λέγεις S cum Winckelmanno codicibusque fere omnibus, λέγειν VBT; at vix arbitror interrogationem τί ad imperativum φράζε commode referri. — P. 712 E κἀγὼ φαίνομαι H, καταφαίνομαι libri, qua in lectione praepositionis nulla vis est, desideratur autem subjectum, quod per ταῦτόν cum σοὶ jungatur. — P. 713 A verba οὐκοῦν χρὴ ταῦτα δοῶν vulgo ante πάννυ μὲν οὖν posita ad sequentem Atheniensis orationem transtuli, ubi et minus otiosa sunt et ipsi quod sequitur γὰρ rectius intelligendo inserviunt. Praeterea ἔμπροσθε pro ἔμπροσθεν scripsi cum P, cf. sup. p. 688. — P. 713 B ὀρθότατά γε δοῶν . . . ποιούης cum Boeckhio in Min. p. 166 ad Cliniam a Megillo transtuli; mox autem C et D cum Juliano ad Themist. p. 258 τότε et post ἐφίστη et ante γένος inserui, cujus particulae vestigia tantum libri ἐφίστητο et τὸ γένος scribendo retinuerunt; nec καὶ tantum cum Stallbaumio, sed ἄρα καὶ circumscripti, quae ut a Juliano prorsus ignorantur, ita secundum codd. ex dittographia orta esse videntur, quum alii ἄρα καὶ pro δὴ καὶ legerent; postremo ποιμνίσις pro ποιμνίοισι cum V librisque plurimis revocavi, cf. Schneider. ad Rempubl. T. I. p. 223. — P. 714 A νοσήματι cum antegresso κακῶ male congruere jam Heindorfius intelligens Conject. p. 33 κακῶν legi jussit; qua medela lenior mihi nostra videtur, qua vocem supervacaneam pro glossemate notavi; deinceps vero nec Schneideri emendationem ταύτη ἰδεῖν pro ταύτη δεῖν nec Schulthessii ἀξιομάτων pro ἀδικημάτων recipere dubitavi. Illam, quam obiter vir acutissimus ad Remp. T. I. p. 39 proposuit, firmabunt Soph. Ajac. 1163: σπεῦσον κάπετόν τιν' ἰδεῖν τῷδε, et Theocr. XV. 2: ὄρη δίφρον, Εὐνόα, αὐτᾶ: altera et propius ad librorum vestigia accedit quam quod Turic. suo periculo receperunt δικαιομάτων et commendatur loco l. III. c. 10, quem ipse Plato nunc respicere videtur. — P. 716 A εἰ δέ τις S cum Boeckhio p. 54, quibus Theodreti et Cedreni auctoritas accedit; ὁ δέ τις VBS cum libris, sed summa structurae scabritie et incongruentia, quae quum φλέγεται et καταλείπεται eodem ordine habere cogatur, copula tamen, qua ea jungat, prorsus caret. —

P. 717 B *ἐπακολουθοῖ* P cum aliis libris bonis, *ἐπακολουθεῖ* VBST; at ipsa concinnitas particulae *ἄν* regimen huc quoque extendi postulat. — Ibid. *οἷς θέμις* H cum Ficino, *ὡς θέμις* libri, in quo et ambigas, utrum *ὡς* *utpote* an *quod* significet, et sequentium *ὀφείλοντα ἀποτίνειν* relationem desideres; nostro quod opponit Astius *νομίζειν δὲ* incommodum esse, non intelligo. — P. 717 E *γεννητὰς* H, *γεννήτας* libri; cf. Criton. p. 51 E. — P. 722 C *ἀρχὴν* H, *μάχην* libri, quod ferri posse jam Astius negavit; quod tamen hic proposuit *ἀνάγκην*, a literarum elementis longius recedit, nec Winckelmanni conj. *διδασχὴν* ad Plut. Erot. p. 233 proposita placet, quia alterum membrum, quod cum *πειθοῖ* misceatur, ad potestatem potius quam ad doctrinam spectare opus est; elegi igitur quod etiam p. 690 C commendat: *κατὰ φύσιν δὲ τὴν τοῦ νόμου ἐκόντων ἀρχὴν ἀλλ' οὐ βίαιον πεφηνυῖαν*.

L. V. p. 728 A *αὐτοῦ* P, *ἐαυτοῦ* VBST; idemque mox *πάντως* pro *παντός*, quo egregia Cornarii conjectura firmatur; immo vel *λυπεῖ* jam non hujus magis ingenio quam quinque librorum suffragiis nititur, quos inter etsi Par. non censetur, *λείπει* tamen, quod huic cum VBST commune esse dicitur, quis praeterea sic struxerit, ut fere pro *δεῖ* usurpari videatur, vix invenias. — P. 729 D *εὐμενεῖς* S cum libris, ut videtur, omnibus, *εὐμενές* VBT; at illud recte jam defendit Schrammius Spec. II. p. 9 collatis locis geminis Phileb. p. 45 E et Reip. p. 563 C. — P. 730 B *ἀπεργάζεται* VB cum libris, *ἀπεργάζεται* ST ex Astii conjectura; at illud interpungendo tuetur Schmidtius l. c. p. 6. — P. 730 C *ὃ τε* pro *ὃ γε ἀπιστος* H, quia quamvis diversi inter se *ἀπιστος* et *ἀμαθής* praedicati tamen aequae participes dicuntur. *Τε* transpositum neminem offendet; cf. Ast. ad Protag. p. 98 quosque laudat Wellauer in Jahn. Archiv T. I. p. 381 sqq. — P. 732 D *περὶ αὐτοῦ* H, *περὶ αὐτοῦ* libri; quod si quis ex iis quae c. 1 leguntur defendere velit, *περὶ τὰ αὐτοῦ ἕκαστον* scribi oporteat; nunc oppositio inter *οἷα χρῆ ἐπιτηδεύειν* et *ποιόντινα χρέων εἶναι* reflexivam vim respicit. — P. 733 D *δεῖ διανοεῖσθαι* quum ter iteretur, semel certe alienum esse pro explorato habeo; Stallb. bis circumscrispsit. — P. 735 D *ἀγαπώντως* P, *ἀγαπητῶς* VBST; id vero aliis potius in hac purgatione acquiescendum esse significaret, nunc ipse legislator *ἀγαπᾷ*, contentus est, si illa sibi uti contigerit, itaque legit etiam Stob. Serm. XLIV. 49. — P. 736 D *ἀκίνητον* BS, *ἀκίνητον οὐδὲν* VT, sed librorum fide, ut videtur, nulla; cf. et Schramm. Spec. II. p. 18. Melior deinceps Stephani est conjectura *ὑπάρχει* pro *ὑπάρχειν*, quam cum Stallb. ascivi, quanquam persanatum locum ne sic quidem existimo. — P. 737 A *οὐδεμιᾶ* Herm. ex conj. Bekkeri pro *οὐδεμία*, quod praegresso articulo vix locum habet; nec mox p. 737 C librorum verecundia impeditus sum, quo minus aut cum eodem et Stallb. Boeckhii emendationem *αὐτῶν* pro *αὐτὸν ὄγκον* reciperem aut ipse *αὐτοὺς* pro *αὐτοῖς* rescriberem, quia ab aliis distribuuntur potius cives quam distribuunt, nec de agris ipsorum sed de ipsis distribuendis agitur. — P. 738 C *πεῖσαντες* ut ex sequentibus perperam illatum circumscrispsi, similemque medelam p. 740 D adhibui impeditae structurae, qua duo verba *εἰσι* et *δύνανται* aegre coeunt. Poteram etiam *αἰ* inserere cum Winckelmanno;

leuius tamen visum est εἰς circumscribere. — P. 741 B κληῖρος P et B, κληῖρον VST; at ipse, opinor, κληῖρος divinam personam induit, ut ὄρκος Hesiod. Theog. 231. — P. 745 C τέμνειν P, τεμείν VBST, quod sequenti κληρωῶσαι melius convenire videatur; at cf. Tim. Locr. p. 95 C. — P. 745 D καὶ δὴ καὶ μετὰ Par. et Vossianus sec. Schneiderum l. c. T. I. p. 250, qui de Par. nescio quomodo errat; καὶ δὴ τὸ μετὰ VB, καὶ δὴ καὶ τὸ μετὰ ST; at τὸ et permutari passim cum καὶ et addi saepius quam omitti a librariis identidem vidimus. — P. 746 D διελεῖν δεῖ H, δῆλον δὴ libri, quod frustra interpungendo tueri Stallb. conatus est; nostram conjecturam, ne si verba quidem assecuta non sit, sententia saltem veteris corruptelae sedem investigasse probabit.

L. VI. p. 751 B τῷ πόλιν Herm. ex conj. Schrammii Spec. II. p. 14; τοῦ πόλιν libri, unde quum inepta sententia exsisteret, Heindorfius Conj. p. 35 post παρεσκευασμένην propter homoeoteleuton excidisse suspicatus est ἀρχὰς ἐπιτηδείους ἔχειν ἐκ τοῦ: at magistratum constitutio nunc legum latiori opponi potius videtur, quae quamvis optima sit, magistratibus tamen perperam constitutis irrita fit et in ludibrium vertitur. — P. 751 C τε post τεθρόφθαι praeunte Stallb. circumscripsi; mox autem meo periculo οὐ φασὶ pro οὐ πάνν δέχεσθαι scripsi, quia sic proverbialia commemorari solent, ut Gorg. c. 1: πολέμου καὶ μάχης φασὶ χρῆναι οὕτω μεταλαγχάνειν: nec p. 752 A audacius egisse arbitror otiosam vocem ἀπάντη excludendo, quam per dittographiam ex circumjacentibus syllabis γὰρ ἂν τοι ortam esse praecedentium particularum defectus, γὰρ in Par., ἂν in editis ante Bekkerum, ipsa denique lectionis varietas ἀμάρτη in cod. Ξ ostendit. — P. 753 D ἰστῶσι rectius quam στῶσι legi sensus docet, qui τὰς πρώτας ἀρχὰς objecti loco haberi vult; quod autem ἂν circumscripsi, licet et ipsum codd. invitis factum sit, tamen horum quoque vestigiis confirmari videtur, quorum plerique antecedens δ' omittunt, cujus corruptela haud scio an supervacaneum illud ἂν ortum sit. — P. 755 A ὁπόσον ἂν τις Herm. ex conj. Heindorfii, ὅπως ἂν τις libri; at ὅπως ad tempus transferri prosa attica vix patitur. — P. 756 A aliquid turbatum esse etiam Stallb. intellexit, qui antecedens καὶ ἱππάρχους pro suspecto notavit, quia quae jam sequitur ἱππάρχων creatio prorsus alia est ac quam modo cum στρατηγοῖς communem habere jussi erant; at huic rationi obstat αὐ τούτοις, quod non habebis quo referas praeter ἱππάρχους, quibus adjuvandis φύλαρχοι creentur; quod nisi hoc quoque cum Astio in αὐτοῖς mutare libet, unum restat ut sequentem potius ἱππάρχων creationem tollas. Non equidem nego hanc quoque scribi a Platone potuisse; sed et hunc in locum et in alios, quos circumscribi hos per libros opus fuit, id convenire arbitror, quod antiquitus animadversum est, Platonem extremam manum Legibus non adhibuisse; qui si ipse vel de verbo aliquo eligendo vel de sententia conformanda dubius haeserat, facile fieri poterat, ut jam quae ex autographo describerentur exemplaria, conjunctis quorum ille alterutrum tantum retinere voluerat, incongruentia aut abundantia laborarent. — P. 758 B ἀναγκαῖον δὴ H, ἀναγκ. δὲ libri, sed invita consecutione, qua sequentia cum antecedentibus necessario cohaerent, praesertim quum ἀναγ-

καῖον proprie ad duodecimae partis destinationem pertineat, quae ex hac ipsa re colligitur, quod multitudo negotiis diligenter administrandis inepta sit. Contrario modo peccatum est p. 759 B, ubi *τούτων δὲ* pro *δὴ* restituere non dubitavi; nec p. 759 E leni medela *προσαιρεῖσθαι* pro *προαιρεῖσθαι* scribere nolui, quia de collegio per vicarii cooptationem supplendo, non de praeferendo homini homine agitur. — P. 760 ex veteribus duabus conjecturis meis alteram, qua *ἐξηγητῶν* pro *στρατηγῶν* legendum censeo, aliis dijudicandam relinquo, alteram autem, quae *φρουράρχους* pro *φυλάρχοις* restituit, fidenter in ordinem recepi, quia sic Platonem scripsisse non ex ipso tantum sententiarum tenore, sed etiam ex l. VIII. c. 9 elucet, ubi iidem homines clare *φρουράρχοι* appellantur; denique *ἐνοικοδομήμασιν* uno vocabulo continuavi pro *ἐν οἰκοδομήμασιν*, ubi praepositionis vis non apparet; *ἐνοικοδομήματα* autem sunt, quibus introitus obstruitur vel, ut Latini passim loquuntur, inaedificatur; cf. Anecd. Hemsterh. p. 249. — P. 761 C *ὕδρειαις* VS cum codd. plurimis, *ὕδρειας* BT haud male, modo mox *εἶτε* pro *εἴ τι* legi liceret; nunc tamen vulgatam praetuli. — P. 763 C *ἀγρονόμοις τε* V cum libris, *ἀγρονόμοις γε* BS, *ἀγρονόμοις* T cum Astio ad sensum verissime, quia etiam *γε* vix aptum est; malui tamen *τε* circumscribere quam exturbare. — P. 764 A *τῷ τετάρτῳ* P cum libris plurimis, *τετάρτῳ* VBST; at articulum tuebitur Tim. p. 35 B, ubi pariter numeralibus modo additur modo demitur; adde *τὸ τέταρτον* post *τρίτον* inf. p. 774 A et *τοῦ τετάρτου* post *τρίτον* l. IX. p. 880 D. — P. 764 D *ἀσκήσεων* H, *οἰκήσεων* libri, quod non arbitror inde defendi posse, quod interdum pueri et puellae, quibus in choris cantandum saltandumve esset, exercendi causa in fanis habitabant; hoc enim ad *ἀγωνίαν* potius quam ad *παιδείαν* pertineret; substitui igitur, quod ipsam disciplinam significet, quum *φοιτήσεις* ad assiduitatem potius et verecundiam in adeundis magistris spectare videantur. — P. 765 C *τῶν* post *λαχόντες* circumscripsi, quia non certi homines, sed ipsa sortiendi ratio describitur, quam electionem praecedere necesse sit; nec p. 766 A dubito quin *αἰρεθῆναι* pravae tantum interpunctioni originem debeat, qua *τοῦτον κατὰ δύναμιν κ. τ. λ.* ab antecedentibus separari solebant. Difficilis tamen vel sic structura manebat, quia *καθιστάντα* ad *τὸν μέλλοντα ἐπιμελήσεσθαι* pertinere non potest, quippe quae adjecto *αἰρεθῆναι* non legum latorem, sed ipsum educationis praefectum significant; mihi vero *ὁ μέλλον ἐπιμελήσεσθαι* non alius esse videtur atque *ὁ καθιστάς*, nimirum *νομοθέτης*, qui quum non eligatur, sed eligat, excluso *αἰρεθῆναι* reliqua arctius pariter ac simplicius sic iungo: *πρῶτον δὲ χρεῶν τὸν μέλλοντα αὐτῶν ἐπιμελήσεσθαι καλῶς ἄρξασθαι καθιστάντα αὐτοῖς προστάτην καὶ ἐπιμελητὴν κατὰ δύναμιν ὅτι μάλιστα τοῦτον τῶν ἐν τῇ πόλει ὃς ἂν ἄριστος εἰς πάντα ἦ.* — P. 769 C *ὃς* pro *τοῦ ἐπανορθοῦν* Herm. structurae concinnandae causa, quae subjectum requirit, unde mox *οἶός τε ἔσται* pendeat; deinceps autem *παραμένει* pro *παραμενεῖ* ex libris revocavi, quia statim ab initio ea operis natura est, ut brevi tempore maneat. — P. 774 B *πᾶσι* H, *πᾶς* libri prorsus otiose, quia sponte intelligitur, si quaestor mulctam exigere ejusque rationem

reddere jubeatur, hoc ad omnes, qui eo munere fungantur, spectare: una igitur vocali addita eum potius sensum effeci, ut in ratione reddenda cuilibet illum accusare liceat, ut c. 3: *δίκην ὑπεχέτω τῷ βουλομένῳ μετιέναι*. — P. 777 C *ἄν* ante *διαπορήσειε* desiderari Astius vidit, quod inserere cum asteriscis non dubitavi; audacius autem p. 778 B *δέ γ' ὕστερα* pro *δ' ἐπέπερ* scripsi, quanquam propius scrutanti ne ab elementis quidem adeo aliena, sensui autem unice conveniens haec correctura videbitur. Ut vulgo legebatur, inepta tautologia existebat: *quoniam nunc disserendo fit, utique etiam fieri nunc sic potest*; qua longe opinor aptius nostrum: *nunc autem in disserendo quidem posteriorem locum obtinet, nec quicquam obstat quominus nunc sic fiat*. Nec p. 780 C *νῦν δέ* pro *νῦν τε οὐδαμῆ* recte positum negabit, qui *τε* post *πεφνυὸς* ei potius quod post *ὀλίγον* est respondere, *νῦν οὐδαμῆ γιγνόμενον* autem praegressis *ὀρθῶς ἄν γίνεσθαι* opponi recogitaverit; meliorque etiam causa est p. 782 A, ubi quum vulg. *βρώσεως* propter sequens *βρωμάτων* ferri non posse jam Orellius et Astius intellexerint, non nimis me temerarium habitum iri spero, qui *ἡμερώσεως* substituerim. Ejicere enim vocem, quae Astio medela placuit, omni interpolationis vestigio deficiente nolui; quod vero Orellius proposuit *ἀβρότητος*, meae lectioni posthabui, quia haec et ductibus propior et universae generis humani culturae, de qua nunc agitur, aptior esse videbatur; cf. Plut. V. Num. c. 6 et Iambl. V. Pythag. §. 95. — P. 782 D *λεγόμενά τ' εἴρηκας* B, *λεγόμενα ἃ γ' εἴρηκας* VST et Astius; at in libris est *ἃ τ' εἴρηκας*, unde Winckelmannus *ἄττ'*, Schmidtus Emend. p. 7 *ἄτ'* effecit; mihi cum Bekkero *ἃ* ex male repetita vocali ortum visum est, itaque circumscripsi. — P. 783 A *σβεννύντων* H cum libris, *σβεννύσαι* VBST, manifesta correctura, qua si opus esset, equidem certe *σβεννύσαι* praeferrem; nunc acquiescere visum est in lato genitivi absoluti usu, quem Lesbonax p. 180 Valck. vel *σχῆμα ἄττικόν* appellavit; cf. Republ. VII. 3 *ὄμμασι . . . μεδισταμένων*, IX. 11 *αὐταῖς . . . ἐπομένων* etc. — P. 783 B *ἵνα καὶ ἀφικόμενοι* VS, *ἡνίκα ἀφικόμενοι* B, *ἡνίκα ἀφικόμεθα* T cum deteriore librorum parte et Par. margine, ne scilicet *ἵνα* cum futuro jungatur, quod tamen in certa rei futurae praedictione, ut Schömanni verbis utar ad Isaeum de Ciron. hered. §. 15, nihil difficultatis habet; adde Klotz. ad Devar. T. II. p. 630. — P. 784 C *καὶ τάξωσι* circumscripsi, quia *καὶ* a plurimis libris abest; unde jure colligas *τάξωσι* per glossema tantum ad *ἐπιτρέψωσι* adscriptum esse. — P. 784 D *γενέσεις* VBS et prima Par. manus, unde etiam *τῶν* vulgo omissum adscivi; *γενέσια τῶν* T cum J. G. Schneidero et Winckelmanno Praef. Turic. T. IX. p. XI; at *γενέσια* memoriam potius nativitatis spectant, sive ea vivo, ut Alcib. p. 121 C, sive mortuo homine colatur, cf. Herod. IV. 26 nosque Gottesd. Alterth. §. 48 not. 11; nunc *γενέθλια* potius significantur, quae tamen, ut *γάμοι* pro *γαμηλίσι*, etiam *γενέσεις* appellari poterant. — P. 785 A *παραγεγράφθαι* H ex conj. Orellii; *παραγεγράφθω* libri contra reliquam loci structuram, cujus variandae causa non apparet.

L. VII. p. 788 A *ὀρθότατ' ἄν* S ex conj. Astii, *ὀρθοτατα* libri;

at optativus particula condicionali aegre caret; eundemque Astium secutus sum p. 789 D scribendo *ὀχούμενα* pro *ὀχουμένων*, quod librariis fallax antecedentis genitivi species sumministravit. Pejus idem p. 792 C *Κλεινία*, quod in libris est, in vocativum mutavit suoque exemplo etiam Turicenses induxit, ut gemini loci p. 772 E obliviscerentur, ubi pariter ac Gorg. c. 37 nomen pro secundae personae pronomine usurpatum est; recte vero p. 795 E ante *εὐρύθμον κινήσεως* interpungendum esse vidit, vellemque modo longius progressus incommodissimum illud *ἀποδιδομένης*, in quo jam Stephanus merito haesit, ad eam formam revocasset, unde *τὸ προσήκον* suspendi apte posset. Medium enim semper fere *vendere* significat, cf. Dawes. Misc. crit. p. 241, Boisson. ad Philostr. Heroica p. 288; nihil igitur relinquebatur, nisi ut *ἀποδιδοῦσα* scriberem, circumscripta simul part. *καί*, quam etsi ex optimis libris BST receperunt, tamen tum demum adjecta esse videtur, quum librarii oculus ad sequens *διασπειρομένης* aberrasset, semelque recepta forma *ἀποδιδομένης* ad idem cum hoc participio substantivum applicanda visa esset. Libris contra p. 796 A debebatur *πυγμαῖς* pro *πυγμῆν*, ad quod aegre cum Stephano *κατὰ* ex antecedentibus repetas; multo facilius *τά γε*, unde ipsum pariter *κατὰ πάλην* pendet. — P. 789 B *τινὰς* S, *τίνας* VBT cum libris; at interrogativa vis jam antecedentibus continetur; praestat igitur opponi *τινὰς* et *πάντας*, ut illi hymnos constituent, hi consecrent et exsequantur. — P. 799 C *μηδαμῆ πω* B, *μηδ. πως* VST cum libris, sed abundanter et sine vi, quae in *πω* satis commoda accedit. — P. 802 A *ἐπαναιρόμενον* H ex vestigiis librorum, quorum lectionem *ἐπανερόμενον* jam Winckelmannus in Praef. Turic. aliud continere vidit ac quod VBST nescio unde praebent *ἐπανερομένους*: quod tamen ille proposuit *ἐπανορθούμενον* a literarum elementis longius recedit quam nostrum nec sententia praestat, si quidem hoc pro *ἐπαναλαμβανόμενον* intelligere licebit. Mox quoque *ὀλίγαις* pro *ὀλίγοις* ex conj. scribere non magis dubitavi, quam ipsi BST superius p. 795 A *ἐκατέροις* in *ἐκατέραις* mutare reformidarunt. Adjectivum ad *ἡδονὰς* et *ἐπιθυμίας* spectare Astius quoque intellexit; quamvis enim voluptates Plato spernat, modicas tamen in cantu et saltatione admittit; cf. inf. c. 17. 18 cum Phileb. c. 31 et Republ. IX. 11. — P. 802 C *δὲ* post *ἀκούων* ex prava interpunctione, ut videtur, oriundum circumscripti; *μὲν* enim sequens potius *δὲ* post *τραφεῖς* oppositum sibi habet; hujus autem membri haec dispositio est, ut, qui modesto carminum genere eruditus sit, contrario audito refugere dicatur; neque ad eum usum, quo *δὲ* interdum in apodosi ponitur, confugi velim, quia participium, cui *ἀκούων* opponatur, abest. — P. 803 D *ὃ δὴ φαμεν* H ex conj. pro *τὸ δὴ φαμεν*, quod frustra Astius ex similitudine appositionis ellipticae *τὸ δὲ μέγιστον* explicare conatur; nostri eadem ratio quae inf. c. 19: *ὃ δὴ φαμεν ἡμεῖς γε ὄντως εἶναι τραγωδίαν τὴν ἀληθεστάτην*. Contra p. 803 E ad codd. auctoritatem reversus *τί* a Turic. ex Winck. conjectura ante *παίζοντα* insertum expunxi laborantique structurae ita potius mederi studui, ut *τινὰς* pro *τίνας* hic quoque substituerem, quo facto haec sententia prodit: aliqua utique ludicra ad propitiandos deos bellique exercitationem admitti opus esse,

qualia autem illa esse debeant, secundum imaginem propositam deorum monitis relinqui. — P. 806 C οὐχὶ ἡμισυν H, οὐδ' ἡμισυν VBT; at in optimis libris est οὐ δι' ἡμισυν, unde olim jam Stallb. οὐχὶ extricavit, quanquam in nupera editione οὐχ scribere maluit; certe οὐδὲ locum non habet. — Ibid. ἀτάκτως P et V, ἀτάκτοις BST cum Astio librisque non optimis, quos correctos esse etiam cod. Ω sec. manus arguit; vulgatae ratio recte constabit, ubi διαίταις χρώμενον pro διαιτώμενον dici reputaveris. — P. 810 A μηδ' non μήτ' αὐτῶ scribendum esse docte BS viderunt; vellem etiam D ὀλίγον pro ὀλίγα scripsissent, quo librorum quoque optimorum in ὀλίγον consensus ducit. Adverbiū cum adjectivo jungere Plato amat; cf. Sympos. c. 38: ὡς εὐπόρως καὶ πιθανὸν λόγον, pluraque apud Stallb. ad Phaedon. c. 27. — Ibid. τί δὲ VB, τί δαὶ ST; illi tamen nunc prior Par. manus favet. — P. 812 E δυσμάθειαν pro δυσμαθίαν, cf. ad Remp. X extr. — P. 815 B που ἐναντίον Herm. ex librorum vestigiis, qui τοῦναντίον praebent; quod tamen ipsum, etsi BST receperunt, ferri non posse jam Stephanus ἐναντίον scribendo significavit; inserui igitur που, quo facto contrarium non necessario exstare, sed *sicubi exstet* pravum fore declaratur. Illud praeterea recte Astius intellexit, ἀποδεχόμενον, quod in libris est, specie magis quam re cum antecedentibus congruere; quem etsi ἀποδεχόμεθα conjicientem sequi audacius visum est, ἀποδεχόμενος tamen, quod commode ad προσαγορεύου referas, nec structurae nec literis nimis repugnabit. Contra p. 815 C περικαθαροῦς auctore Stephano a ST receptum rursus disjunxi; constructio eadem quae c. 2: καὶ αὶ περὶ τὰ Κορυβάντων λάματα τελοῦσαι, quem ipsum locum Turic. nostro collato ab Astii et Winckelmanni tentationibus vindicarunt. — P. 818 A καὶ πῶς H, καὶ πως libri, quod Ficinus interpretando ita expressit: *multitudini vero quae necessaria sunt rectissimaque dicuntur, turpe est nescire*; at sic ὀρθότατα λέγεται prorsus languet; interrogativum igitur restitui, quod cum relativo recte jungi et superius exemplum c. 8: ἦν ᾧδὴν . . . καὶ χορείαις ποίαισι, et alia multa apud Lobeck. ad Phrynich. p. 57 et Struvium de dial. Herod. spec. I. p. 49 docent; sententia autem fere eadem erit ac si legeremus καὶ τὴν κεφαλαιοτάτην αὐτῶν ὀρθότητα. — P. 821 A ἐπεὶ δ' ἂν H cum Astio, ἐπειδὴν VBST, in quo nexum aegre desideres; licet igitur Plato non facile alias ἐπεὶ cum ἂν junxisse videatur, nunc tamen flagitante praegresso μὲν quamvis insolitam formulam pro ἐπὶ ἂν δὲ recipere non dubitavi. Eodem Astio auctore quod p. 822 E ὁ ante ἐκεῖ inserui et orationem intempestivo Cliniae responso γελοῖον μὲν οὐδαμῶς interruptam Atheniensi continuavi, ipsam structurae concinnitatem defensuram esse spero; p. 822 E autem quamvis deteriorum codd. fide revocatum ante νομοθετοῦντος νομοθέτου, unde vel optimi librarii oculi facile aberrare potuerunt, nunc etiam Stallbaumii suffragio tutum habemus.

L. VIII. p. 830 C περὶ ψυχῆς P et B, περὶ ψυχῆς τε VST praeter necessitatem, quum res singulatim enumerari sufficiat. — P. 830 D τε καὶ ἐλάττους cum Astio seclusi, quia ipsae nunc majores exercitationes menstruae minoribus quotidianis opponuntur. — P. 831 B πάνυ τις μικρὰ H cum Winckelmanno, πάνυ τι μικρὰ VBST; at nec corroborari πάνυ

opus est nec forma μικρὰ offendit, cf. Schneid. ad Remp. T. I. p. 287; itaque elegantiore structuram libenter praetuli. — P. 831 E ἔῶσα frustra defensum a Winckelm. ad Euthyd. p. XIII, quia post antecedens διακωλύουσα aut incongruum aut supervacaneum est, eo securius circumscripti, quo manifestius ejus origo ex circumjacentibus syllabis patet; mox autem p. 832 A Megilli nomen pro Clinia bis substitui, quia neque hunc bis δευτέραν αἰτίαν requirere decet, et plurales, quibus mox Atheniensis utitur, ὧ ξένοι et ἐπεπλήξατε, utrumque antea locutum esse ostendunt. — P. 833 B Ἄρεως P et V, Ἄρεος BST cum deterioribus libris optimorumque correctoribus; firmatur igitur hic quoque Schneideri iudicium I. c. T. III. p. 390 C, quod hac in voce ubique secutus sum. — P. 834 E ὅπως VBS cum libris, ὅπως ἄν T cum Astio, recte fortasse, non tamen ut necessario requiratur; cf. Herm. Opuscc. T. IV. p. 118. — P. 836 B πρὸ Λαῖτου VB, πρὸ τοῦ Λαῖτου ST cum duobus codd. non optimis, quanquam vetere dittographia, si quidem P et Ω solum τοῦ Λαῖτου habent; hinc tamen quum ipsae corruptelae causa pateat, τοῦ circumscribere certe non dubitavi. Articulum talia non poscere ostendit Plut. V. Aristid. c. 1: τῆς μετ' Εὐκλείδην ὄντα γραμματικῆς. — Ibid. μίξιν pro μίξιν, quod Stallb. passim in Philebo, Turic. ipsi Reip. V. 7 extr. restituerunt, non constantiae magis quam rationi debebam; meo autem periculo εἰ ante καὶ inserui, quia hoc sic nude positum oppositionem cum antecedentibus haudquaquam satis declarare videbatur. — P. 836 C τηρεῖν P et B, διατηρεῖν VST; praepositionis tamen retinendae non meliorem causam vidi quam p. 746 E, ubi Turic. recte solum τάττειν pro διατάττειν receperunt. — P. 837 D ἀρετῆς P, ἀρετῆς τε VBST praeter necessitatem. — P. 838 C λεγόμενα H ex conject. Orellii, λεγομένη libri, cui jam Astius λεγομένων substituit. — P. 838 E πῶς H cum Ficino, ὅπως libri, quod ad metuendi significationem revocant; at ὑπολαμβάνειν plerumque rectam interrogationem respicit; cf. I. VI. c. 22, VII. c. 14, IX. c. 13, Gorg. c. 5 extr. — P. 839 A οὐ μὴ ποτε VBS cum libris, οὐ οὐ μὴ ποτε T cum Astio eleganter sed nulla necessitate, quum post relativa etiam μὴ locum habeat; cf. Bäumlein in Zeitschr. f. d. Alterth. 1847, p. 787 proximumque exemplum ἐν ᾗ μὴ βούλοιο ἄν, in quo hoc tantum mihi indulsi, ut cum cod. Ricard. et corr. Ω, qui saepius cum Par. concinit, secundam personam pro tertia βούλοιο substituerem, cui ante σοὶ locus non datur. Ne enim τὸ σπαρῆν pro subjecto habeas, ut significetur id quod hujus indoli contrarium aut incongruum sit, et verbi vis vetat, pro quo in tali significatione ἐθέλειν potius usurpandum fuisse docet Buttm. Lexil. T. I. p. 28, et ipsa sententia, si quidem feminina natura, in qua satum crescere nolit, cogitari vix potest; hominis igitur voluntas respicitur, qui si solius voluptatis, non liberorum quaerendorum causa cum muliere consuescat, prolem sibi inde nasci nolit. — P. 839 D δύνασθαι post δυνατὸν εἶναι abundans, quod frustra exemplis ab hoc loco alienis Astius defendit, circumscripti, eandemque medelam ipso Astio et Stallbaumio praeceuntibus p. 840 E particulae τε inter τοὺς ἄλλους perperam intrusae adhibui; ibidem autem ὡς pro ὧν moxque φιλονικίαν pro φιλονεικίαν et Ἄστύλον pro Ἄστυ-

λον reponere non dubitavi. Ως Heindorfii conjectura est ad Protag. p. 489 proposita, cui frustra Astius duplex διὰ opposuit, quasi non variae ejusdem actionis causae, altera externa altera interna, esse possent; φιλονικίαν autem sequentia νίκης ἔνεκα eadem necessitate flagitare videbantur, quam Republ. IX. p. 581 agnovi, non equidem oblitus eorum, quae ad Alcib. I. c. 18 scripsi, sed clara scriptoris vestigia secutus, quae illic non exstant; Ἀστύλον denique optione data utrum cum V liquidam duplicarem an cum Schubarto ad Paus. VI. 13 accentum mutarem, posterior medela lenior fuit; cf. Bast. Epist. crit. p. 243 et Boissonad. ad Aristaenet. p. 441. — P. 841 B νόμιμον circumscripsi cum Stallb. eundemque deinceps valde gavisus sum mecum simul περιλαβόντα pro περιλαβὸν τὰ scribendum esse vidisse, quia haec demum lectio eam rationem restituit, quam inter voluptatem ejusque remedia intercedere par est. — P. 845 B ὄσταφίδος pro ἀσταφίδος ex Photii Lex. p. 353 jam Winckelmannus in praef. Turic. et Dindorfius in Thesauro commendaverunt; nec minus recte p. 846 D μέτρον pro μέτριον Baiterum conjecisse arbitror; p. 847 B autem πρὸς pro περὶ θεοῦ ipse P suppeditavit, nec p. 848 C audacius me egisse puto, qui διανέμειν circumscribere quam iterare post διανέμεσθαι maluerim. Intrusum est a grammatico, qui liberiolem accusativi structuram ignoraret, de qua cf. Tim. p. 18 C aliudque Legum exemplum l. VII. c. 6: μιμουμένων . . . φυλάττοντας. — P. 849 B ἐκάστου H ex codd. vestigiis, qui ἐκάστωι exhibent; ἔστω VBST, ut l. IX extr., ubi tamen articulus pleniorlem enunciati formam requirit; nunc ipsam notionem iterari sufficit, quae multo facilius verbo quam μὴν attributo careat; cf. l. XI. c. 2 θεραπεία δὲ et c. 3 ὁδὸς νόμος. — P. 850 A περὶ H, πέρι VBST, quemadmodum etiam p. 853 D peccatum est.

L. IX. p. 853 A ῥηθὲν cum Astio circumscripsi propter abundantiam, quanquam non recuso, si quis ipsum Platonem hic inter duas voces ambegisse existimet. — P. 853 B ἔσομένοις H ex Stephani conjectura, ἔσομένους libri; at non leges, sed homines futuros esse, qui talia committant, turpe est; videtur igitur praecedens accusativus hic quoque librariis fraudi fuisse. — P. 855 C τὴν δίκην ταύτην γίνεσθαι H pro γιγνέσθαι, quae certe aptior medela est quam quod Astius scripsit ταύτη, quo facto κατὰ ad τὴν δίκην supplevit; vulgatam tamen lectionem ferri posse recte et ipse negavit. — P. 857 C παραπεπωκότι VBS, παρόντι T cum Par. aliorumque correctore, quem tamen glossema tantum intulisse certum est. Satius erat eosdem codd. sequi in ἀπεινάσαμεν et ἀπεινάζομεν, quibus BST ex prima unius Ω manu ἀπηκ. substituerunt; ego vulgatam vel constantiae causa retinui; cf. Gorg. c. 47 et Tim. c. 36. — P. 858 E κατ' ἐκεῖνα P, ἢ κατ' ἐκ. VBST; at ἀντίγραφα δίχα τοῦ ἢ fuisse testatur margo Ω idque recte factum esse intelliges, ubi sequens ἢ alioquin significare animadverteris; cf. nos ad Lucian. Hist. conscr. p. 43. — P. 859 D εἶναι ex sequentibus male illatum circumscripsi; p. 860 B autem cum P et B μεγέθεσι pro μεγέθει revocavi, nec p. 861 C ἀλλήλων pro ἄλλην vel sola conjectura scribere dubitavi, qua confusione vix ulla saepius per codices veteres exstat; cf. Heusd. Spec. crit. p. 118, Heindorf. ad Phaedr. p. 238. — P. 862 B ἀβλαβὲς

pro βλαβέν restitui librorum consensus jussit, quorum etsi nonnullis βλαβέν adscriptum est, tamen tantum abest ut hoc cum VBST retinendum fuerit, ut nihil certius sit, quam grammaticos hac correctura uscs esse, quia ἀβλαβές et ὑγιές tautologiam efficere intelligerent; ea ipsa autem offensio multo commodius tollitur expuncto ὑγιές, cui in sequentibus demum aptus locus est. — P. 862 E οὔτω δὴ P, οὔτω μὲν δὴ VBST praeter necessitatem. — P. 864 A τοῦτό γ' H, τούτων libri, quod quo referrem, non inveniebam; substitui igitur, quo ipsum ἄριστον cum ἔσεσθαι ἠγήσονται ut modo ἀρίστον cum δόξαν commode jungatur. — Ibid. ψυχαῖς P et S, ψυχῇ VBT, cui propter sequens πάντ' ἄνδρα pluralem praefero; nec minus recte p. 864 C arbitror Stallbaumium Faehsii conjecturam (Syll. lect. p. 392) ξυμφανῶν pro ξυμφώνων recepisse, cujus manifestae corruptelae frustra Tur. ἀξυμφώνων scribendo mederi conati sunt. Quamvis enim per se spectatae βίαιοι πράξεις incongruae sint, nunc tamen requiritur vocabulum, quod sequentibus μετὰ σκότους λαθραίως opponamus. — P. 864 D τοὺς νόμους P, τῶν τοὺς νόμους VBST; at hoc genus cum antecedente προδοτῶν arctius jungitur. — P. 865 A φόνου ex antiqua dittographia, ut videtur, repetitum circumscripti; p. 867 D autem ipsius P fide τὰ ante περὶ τὸν φόνον, quod praeter necessitatem VBST retinuerunt, sustuli, eodemque auctore μοχ φυγόντων pro φενγόντων et p. 868 A δοῦλον ὁ κτείνας scripsi, omisso δέ, quo in laxa harum legum serie facile caremus. — P. 868 C καθαιρέσθαι pro καθαιρέσθω quamvis ex conject. restitui non minus necessarium existimavi, quam p. 785 A παραγεγράφθαι et p. 855 C γίγνεσθαι pro imperativis; deinceps vero p. 868 E ἂν pro ἔαν ἀδελφός cum Stallb. et libris edidi, quodque sup. p. 717 E vel sine illo ipsi sententiae indulsi, nunc eodem praeunte praetermittere non potui, ut γεννητοῦ pro γεννήτου scriberem. Minus idem p. 871 E mihi persuasit, vel mutata interpunctione τοὺς ἐγγυήτας ἀξιόχρεως a languidissimae iterationis culpa liberari posse; quod si maxime Plato scripsit, una cum sequentibus τρεῖς ἐγγυητὰς ἀξιόχρεως retineri noluit; circumscripti igitur non cunctantius, quam p. 872 E ἢ post καὶ, quod ne in εἰ quidem mutatum ferri posse recte Stallb. intellexit. Apodosin enim, quo ἂν pertineat, aegre invenies; idem vero pro ἔαν dictum post antecedens εἰ matris caedem incredibiliorem quam patris esse significat; neve ellipsin graveris, cf. Politic. c. 26: ἂν τ' αὐ βραχύτερος scil. ἀπεργάζεται, Demosth. Mid. §. 222: ἔαν δὲ scil. ὑβρισθῶ etc. — P. 874 B κύριος VBS cum Astio optimorumque librorum manu prima, κυρίως T cum paucis correctis, quo recepto ἔστω κείμενος pro κείσθω dictum erit; at vel huic sensui praedicatum potius quam adverbium convenire arbitror, nedum verbo substantivo ἔστω, si partic. κείμενος cum περὶ φόνου potius ad appositionem efficiendam junxerimus. — P. 875 E πότε ἄρα H, πότερα VB, πότε ST, sed sine libris, in quibus jam Orellius nostrae potius lectionis vestigia deprehendit. — P. 877 C αὐτοὺς κεκτῆσθαι P et B, ἔαν αὐτοὺς κεκτ. VST manifesta interpolatione. — P. 878 C τριπλασίαν pro τετραπλασίαν H ex conject. Orellii, qui aliquid inter λάσιμα et ἀνίατα medium requiri intellexit, praesertim quum ipse Plato mox

τριπλῆν inter διπλῆν at τετραπλασίαν βλάβην enumeret; nec p. 881 E praeclaram Baiteri emendationem recipere dubitavi, qua is ἐν τούτῳ pro ἐν τούτῳ scribendum esse vidit.

L. X. p. 884 A τὰ τε εἰρημένα VBS, τὰ εἰρ. T recte, quia τε et alieno loco positum et ne ad γέγονε quidem relatum commodum est; codicum tamen consensus circumscribi potius quam tolli jussit, contra quam p. 885 C, ubi manifestum interpolamentum μηδὲν ἡμῶν φροντίξειν, οἱ δὲ εὐχαῖς παράγεσθαι post οἱ δὲ non secludi tantum cum Tur. sed Par. et plerorumque librorum auctoritate cum Stallb. funditus tolli oportuit. Ibidem non quod VBST mordicus tenuerunt νομίζουσι, sed cum iisdem libris νομίζομεν scribendum esse vidit Schmidt. Emend. p. 8; νομίζουσι correctori deberi ipsa Par. manus secunda arguit. — P. 885 D μυριάσις BS cum Par. et Ω, πολλάσις VT cum secunda cod. Ω manu aliisque deterioribus, quod si Tur. comparando l. VII, p. 810 D defendunt, nostrum pariter tuetur l. III, p. 677 D. — P. 886 A καὶ ante τὰ ξύμπαντα quia praeter unum Ξ in omnibus codd. exstare videtur, cum cancellis revocavi; ferri tamen non magis potest, quam Crit. p. 107 D, ubi ipse Par. idem ante ξύμπαντα inserit. — Ibid. ἀκρατεία VBS cum libris, δι' ἀκрасίαν T e duorum margine, nescio cur, quum iidem p. 636 C, 908 C, 934 A ἀκράτειαν ἡδονῆς admittere non dubitaverint eandemque vel Tim. p. 86 D reddiderint, ubi VB ἀκρατίαν habebant. Ακрасία num etiam correpta vocali (Lobeck. ad Phrynich. p. 524) ab eo quod est ἀκρατής derivari possit, Xenoph. Symp. VIII. 27 vel Aristot. Rhet. I. 12 interpretibus quaerendum relinquimus; apud Platonem, postquam Reip. V. 9 Par. ἀκρατείας scribere intellectum est, locum haec forma omnino non habere videtur. — P. 887 D ἐσπουδακότης, quod post ἐν σπουδῇ τῇ μεγίστῃ utique supervacaneum est, pro interpolamento circumscripsi, non minore opinor jure, quam quo ipsi BT p. 900 A ὄρας simili modo ad fulciendam structuram interpositum eliminarunt. — P. 889 E ἑαυτοῖσι VBS cum libris, ἐκάστοις T ex marg. Ω, nulla de causa, immo depravata sententia, si quidem singuli non cum aliis singulis, sed secum ipsi de diis colendis consenserunt. Ibidem δὴ ante δίκαια cum P et priore Ω manu abjeci. — P. 890 D ἦττονι Η, ἦττον libri; at non gradus sed origo respicitur in sequentibus, ubi lex et ars a mente procreatae esse dicuntur; quod si φύσει originem dativo casu significat, ea quoque, quae cum hac comparatur, eundem sibi vindicat. — P. 891 E θεοῖς a Tur. cancellis inclusum liberavi, quia et omnino de his nunc agitur, et masculinum non neutrum τῶν νῦν κατὰ νόμον λεγομένων genus esse pluralis ἔχουσι docet; quod nisi forte μύθοις reponendum videatur, ne suppleri quidem quod possit nisi θεοῖς invenio. Ibidem ὃ δὴ pro ὃ δὲ ὕστερον apud Tur. typhetae tantum errore legi videtur, eademque causa est p. 893 A εἴτ' pro εἴτ' ἀσχημοσύνην, quod quin revocarem, nulla dubitatio erat; non magis tamen p. 893 B αὐτῶν pro αὐτῶν σπουδῇ revocare dubitavi, quod etsi consulto a BST scriptum nec codd. fide nec sententiae congruentia nititur, siquidem dii ipsorum existentiam demonstrantibus ut adsint invocantur. — P. 895 A τὴν αὐτὴν δὴ πού κινούσαν . . . μεταπτώσεως, quae vulgo Cliniae tribuebantur,

Atheniensi continuavi, qui quod ipse sibi respondet, abunde tuebuntur exempla apud Stallb. ad Sympos. c. 6; a Cliniae contra persona hujus responsi peritiam prorsus alienam esse sequens ejusdem interrogatio p. 895 A arguit, neque id Atheniensem exspectare ostendunt verba ἀποκρινώμεθα πάλιν ἡμῖν αὐτοῖσιν. — P. 895 C τί δὲ VB, τί δαὶ ST cum Ω et Par. sec. manu, cui hoc tribuendum non putavi. — P. 896 A τὸ αὐτὴν H ex vestigiis librorum, qui τοῦτον praebent, non τὸ ἑαυτό, quod VBST propagarunt, etsi et nunc ad οὐσίαν refertur et ante, vel ubi neutro genere ὃ δὴ ψυχὴ τοῦνομα erat, haec ἡ δυναμένη αὐτὴ αὐτὴν κινεῖν κίνησις defniebatur; praeterea autem δ circumscripsi, quia non nomen anima, sed οὐσία animae nomine appellatur, τοῦνομα adverbialiter usurpato, ut Tim. c. 30: τὸ δὲ τούτων αὐ̄ μεταξὺ πυρὸς γένος . . . τοῦνομα ἐρῶθρον λέγομεν. — P. 897 B αἰεὶ θεῖον ὀρθῶς θεούσα H ex conj. Winckelmanni librorumque vestigiis, quorum plerique θεὸν vel θεῖον ὀρθῶς θεοῖς exhibent; αἰεὶ (sic PΩΞ) vel αἰεὶ θεὸν θεὸς οὔσα VBST cum duorum codd. margine, sed manifesta correctura, quia posterius demum p. 899 divina animae natura declaratur. — P. 897 E τῶν τότε ἔτι τοῦτό γε H cum libris, ut videtur, omnibus, nisi quod hi γε τοσοῦτον praemittunt, quod quum ex dittographia ortum videretur, circumscripsi; nam quod τό γε τοσοῦτον τῶν τότε ἔτι VBST scribunt, τὸ a libris aut abest aut alio loco ponitur eaque re etiam γε τοσοῦτον, quod sine illo stare nequit, in suspicionem trahit. — P. 898 C προσάκουσον H cum Par. aliisque bonis libris, quibus quod ὑπ suprascriptum est, ipsam vulg. προσυπάκουσον suspectam reddit; praecedens enim ὑπήκουσας hic quoque idem compositum non postulare, quae ad Euthyphr. p. 14 A annotavi abunde docent; adde Legg. VII. 14 προστάξας . . . τάξειε. — P. 898 E αὐτῆ S cum Astio, αὕτη VBT; at quamvis reflexivum salvo sensu abesse possit, demonstrativi vis prorsus nulla apparet; praetuli igitur abundantiam, ut Symp. c. 27 ἀθανασίαν αὐτοῖς ποριζόμενοι. — P. 899 A τοῦτο μὲν ἀνάγκη . . . διάγειν, unde vulgo Atheniensis oratio incipiebat, ad Cliniam transtuli, ne nimis nude hic ναὶ responderet, quod interrogatione tantum praecedente fieri posse arbitror; nunc hic summam eorum, quae modo audierat, iterando affirmat, eoque facto simul prohibet, quo minus ipsi Atheniensi putido cum languore iteranda sint. — P. 900 A αὐτός, quod in ipso P ex correctura tantum legitur, circumscripsi, mox autem σφῶν, quod ex sola Stephani conj. Tur. in σφῶ mutaverant, cum Stallb. restitui, nec servata cum BST optimorum librorum lectione ἦκουε et ἐπήκουεν committi posse arbitratus sum, ut συνεξεταζόντων retineremus, pro quo Eusebius Praep. evang. XII. 12 non antiquam magis quam commodam lectionem συνεξετάζωμεν offert; hunc igitur cum Astio eo libentius secutus sum, quo clarius etiam sequens ὁμολογοῦμεν primam personam commendat. — P. 901 A πᾶς ἐν ἡμῖν H, πᾶσιν ἡμῖν VB, πᾶς ἡμῖν ST, ad sensum vere, sed exigua cōdicum fide, quorum quum plurimi in πᾶσιν consentiant, praepositionem inde vel per se aptam exsculpere non dubitavi. — P. 901 D αἶ circumscripsi cum Matthiaeο Gr. gr. §. 287, quia non quae dii percipiant, sensibus subjecta esse, sed quae sentiri possint, a diis quoque

percipi dicuntur, quae sententia articulo addito pro universo finitum ambitum acciperet. — P. 901 E *ὁμολογοῦμεν* VBS, *λέγομεν* T cum paucis libris, Eusebio tamen astipulante, ut veterem errorem esse appareat; quem ut explicemus haud scio an vicissim antecedens *ὁμολογεῖν* in *λέγειν* mutandum sit; quanquam in re ambigua codices presse sequi malui. — P. 902 A *ποιεῖν* etsi passim sic alteri verbo praemittitur, ut hoc deinceps per appositionem quandam accedat, id ipsum tamen quia nunc *οὐ ποιεῖν* est, illud interpreti potius tribuo, cuius impatientia finem periodi exspectare nollet; itaque circumscripti. — P. 903 A *δοκοῦμεν δέ μοι . . . θεῶν* ab Atheniense ad Cliniae orationem transtuli, illi vero *ναὶ δέδι*, quia nihil interrogatum est, quod sic simpliciter Clinias affirmet; nunc totum sermonem vividius procedere arbitror. — P. 903 C *ὡς γένεσις* VBS, *ἡ γένεσις ὡς* T ex unius Ω margine, cujus retinendi causam non magis videbam, quam p. 904 A *πλήθεισιν ἄπορ' ἂν εἴη τὰ τῆς μετατιθεμένης κοσμήσεως*, ubi et librorum omnium lectionem ἀπειρα cum VBS revocavi et τὰ ab Astio demum interpositum expunxi, quia genitivi multo aptius a *πλήθεισιν* suspenduntur. In sequentibus demum relictis libris τὸ ante *γενόμενον* ipse inserui, quia sic tantum hoc subjecti loco haberi potest, praedicativa autem constructio pluralem flagitare videtur, nec p. 904 C *ἐλάττω* circumscribere cum Astio dubitavi, quod manifesto glossemate ad rariorem formam *σμικρότερα* adscriptum est. — P. 904 E *καὶ ποιεῖν* cum libris transtuli post *προσφερεῖς*, quum vulgo post *πάσχειν* positum esset, credo quia sequens *δραῖν* ad *ποιεῖν* potius referendum videretur; at tum ipsum *ποιεῖν* iterandum erat, nunc *πάσχειν* et *δραῖν* correlatione junguntur ut Phaedr. c. 55, Tim. c. 7 extr. — P. 905 A *εἰ*, quia structuram turbat, cum Stallb. circumscripti, eodemque auctore p. 905 C restitui *οὐδὲ λόγον* pro *οὐδ' ἂν λόγους* et *αὐ θεοῦς* pro *αὐτούς*, quae hic quoque Tur. ex marg. Ω sine ulla necessitate receperunt; mallet *ὁ* ante *θεός* cum Par. abjecissent, quod etiam BS retinuisse miror, quum iidem mox *αὐ θεοῦς* pro vulg. *αὐ τοὺς θεοῦς* scripserint. Θεὸν priorum jure frui constat, nihilominus librarii passim articulum addiderunt, ut Phaed. p. 62 C. Cautior Stallb. mox p. 905 E *ἀλλ' ἄρα* pro *ἀλλ' ἄρα* scripsit, quod reposito *τίσι* pro *τισὶ* stare amplius non poterat, idemque p. 906 B *λήμμα* retinuit, quod Turic. cum Astio in *λήμα* mutarunt, blanda specie, sed usu a pedestri Atticorum sermone alieno nec sententia apta, si quidem peculiariter nunc de *πλεονεξία* agitur, cujus veniam mali a diis sperant, *ἂν αὐτοῖς τῶν ἀδικημάτων τις ἀπονέμη*: hoc igitur ipsum est injustum lucrum, quod animae illae possidere dicuntur. In illis demum quae modo laudavi verbis p. 906 D vel contra libros *εἰ* post *καθάπερ* inserendum duxi, quia hoc solum optativum regere non posse videbatur; eodem igitur jure usus sum, quo Astius et Nägelsbachius Emend. p. 7 superius p. 892 D *καθάπερ εἰ* scribendum esse conjecerunt, nisi quod illum locum medela non egere arbitror. — P. 907 C *κινδυνεύει πῶς* VBS, *κινδ. πᾶς* Tur. c. Par., quem tamen nunc sequendum non magis existimo, quam ipsi Tur. modo in lectione *λόγων* pro *ὁ λόγος* secuti sunt; vis enim sententiae in *ταύτης* inest, quae praemisso *πᾶς* quasi dividitur. — P. 907 E *ἐν ἐκάστῳ*

H, ἐν ἐκάστῳ libri, quod tamen ferri non posse videns jam Winckelm. ἐνι coniecit; nostram emendationem, ut opinor, commendant sequentia, quae suum cuique impietatum generi carcerem singulatim destinant. — P. 908 D δὲ post δόλον cum Astio circumscripsi, quia tantum abest ut doli et insidiae ἐνφυῖα contraria sint, ut nulla magis de causa Socrati Mem. IV. 1 αἱ ἄρισται δοκοῦσαι εἶναι φύσεις μάλιστα παιδείας δεῖσθαι videantur, quam ne ingenii dotibus in deteriore partem abutantur; nec p. 909 A μὴ ante νομίζειν tolerari posse cum Stallb. significavi, quia de eo impiorum genere, quod deos omnino esse neget, jam superius actum est, nunc duo tantum reliqua sunt.

L. XI. p. 913 A τὰ δὴ μετὰ ταῦτ' εἴη ξυμβολαίων H, τὸ δὴ . . ξυμβόλαια VBS, τὸ δὲ . . ξυμβόλαια T; at codd. consensus genitivum commendat, quo recepto pronomen ad subjecti locum evectum propter sequens δεόμενα pluralem numerum flagitabat; ξυμβολαίων a τάξει pendere vix est quod moneam. — P. 913 B ξυμβουλεύουσιν pro ξυμβουλεύουσιν Astius legendum esse intellexit; nam qui negotium suum cum hariolis communicat, nondum scit, sed exspectat tantum quid hi consilii daturi sint. — P. 917 A ὅθεν ὁ νῦν VBS, ὅθεν οὖν ὁ νῦν T manifesta dittographia, si quidem in optimis libris solum ὅθεν οὖν legitur, ubi οὖν ex ὁ νῦν corruptum esse patet; ipsius particulae valde exigua vis foret. — P. 917 C τυπτέτω τις P cum reliquis libris plurimis, τυπτέτω VBST; illud recte jam tuitus est Schmidius Emend. p. 8, nec vi super earet: quisquis est, cf. ad Remp. III. p. 412. — P. 918 A ἐλλιπεῖν H ἐκλιπεῖν libri, quod ibi tantum locum habet, ubi quid antea plenum fuit; nunc a principio deficit, quod posterius suppleri jubetur. — P. 919 A μιαιρωτάτων H, μακροτάτων libri, quod quomodo cum ἀδίκους καὶ ἀκαθάρτους conveniat, aegre concoquas; nec dubitantius p. 920 B ῥοπήν pro τροπήν de conjectura scripsi, quia neque hoc impellendi vim habet, nec quod VBS cum libris plurimis retinuerunt προτροπήν, aut Par. suffragio aut ipsius structurae elegantia firmatur, in qua προτροπή πρὸς τὸ προτρέπειν misere friget. Vetus ulcus esse Par. lectio ἀποτροπήν ostendit, in qua facile patior etiam plus quam quod ego edidi latere; sive autem ἄ που sive ἄπερ ῥοπήν inde efficias, substantivo certe ipsa quam desideramus vis impellendi constat; cf. Reip. I. VIII. c. 10, Demosth. Olynth. II. §. 22, Anaxim. Rhetor. VIII. 3, pluraque apud Toup. ad Longin. p. 531. — P. 920 E αὐτῶν VB, αὐτῶν ST ex conject. Baiteri; at dii non sui sed ipsorum majores sunt. — P. 921 E mancam sententiam, cui alii aliter mederi conati sunt, explevi ut potui eaque re illud certe effecisse mihi videor, ut et ἀποδιδῶ subjectum et sequens αὐτῶν acceperit quo referatur; ipsa supplementi verba, quorum nullum usquam vestigium exstabat, non praesto. — P. 922 B περί etsi alibi fulciendo genitivo inservire probe novi, nunc tamen propter alterius praepositionis viciniam, cujus ex elementis oriri facile potuit, pro suspecto notavi; mox autem quamvis levi discrimine διαθῆται pro διάθetai et τὰμὰ pro τὰ ἐμὰ edidi. Hoc Par. vestigia commendabant, in quo est εἶτε ἅμα, illud constantia, si quidem Cratyl. p. 433 E συνθῆται, Symp. p. 214 E ἐπιθῶμαι cum ipsis Turic. scripseram; accedente tamen etiam

ratione, de qua cf. Götting. ad Aristot. Politic. p. 340 et Voemel. progr. Francofurt. vern. 1849. — P. 924 A *αὐτῶ* ne Stallb. quidem in *αὐτῶ* mutare cum Tur. sustinuit; restitui igitur, quod et sententia commendat, si quidem filius ille non sibi sed ipsi qui testatur heres scribitur. — P. 924 E *δὲ* post *τοῦ* quanquam recte ab editis abesse videtur, tamen propter optimorum codd. consensum cum cancellis inserui; p. 925 A autem *πολλή* pro *πολλά* cum Astio scripsi et p. 926 A *ἐμμετρότατος* c. Stallb. pro *ἐμμετρώτατος*, cf. I. II. extr. — P. 927 AB verba *εἶτα τὰς τῶν κεκμηκότων ψυχὰς . . . μεθ' ἡδονῆς*, quae vulgo inter *αἰσθησεις ἔχουσι* et *καὶ τὰ περὶ ταῦτα* legebantur, transponenda esse vidit Des. Heraldus de rer. judic. auctor. II. 5 §. 4, quia *ἀκούουσι* et *βλέπουσι* ad eosdem tantum deos referri possunt, qui *τῶν ὄρφανῶν τῆς ἐρημίας αἰσθησεις ἔχουσι*: ejusque sententiam Astio quoque probatam libenter exsecutus sum, quam non nego jam iis, qui primi haec ex Platonis commentariis describerent, accidere potuisse, ut verba a philosopho ad marginem posita alieno loco insererent. Illud tantum de meo adjeci, ut *nempe* illud vel *scilicet*, quod Astius intelligi ante *ὅπουπερ* voluit, hac ipsa particula in *ὅπου γὰρ* mutanda verbis inferrem; nam quum *τὰς τῶν ζώντων* scil. *ψυχὰς* non secus ac *τὰς τῶν κεκμηκότων* a superiore *φοβείσθων* pendeat, fieri non potest ut idem per *τούτους* cum *φιλοστοργουῦντες* jungatur. — P. 927 D *εἰ μὲν μὴ παράδειγμα* H, *εἰ μὲν δὴ παράδειγμα* VBS, *εἰ μὲν δὴ παραδείγματα* T cum solo Ω, cujus pluralis nullam causam video, praesertim mutato *δὴ* in *μὴ*, quae conjectura a Baitero proposita Nägelsbachii quoque auctoritate Emend. p. 5 firmata est. — P. 928 D *γεννητὰς* pro *γεννήτας* eadem de causa qua sup. p. 717 E reposui; nec p. 929 B cum Baitero *διαψηφιζομένων* pro *διαψηφιζόμενον* scribere dubitavi, quo facto etiam pro *τῶν τε ἄλλων*, quod in libris est, non quod cum Astio Turic. ediderunt *δέ*, sed *γε* potius exhibendum erat; contra p. 930 A ad librorum fidem reversus et *ξυνοίσουσιν* pro *ξυνοικήσουσιν* et *κεχημένους* pro *κεκραμένους* edidi eosdemque eum BS secutus p. 931 A *αὐτῶ* pro *αὐτῶ* et p. 932 A *ἀπιόντες νέοι* revocavi, cui Tur. ex Winckelm. conj. *ἀπόντες νέοις* substituerunt. — P. 932 C praeclarae Bekkeri conjecturae *ἐκατὸν* pro *ἐκαστον* locus negari amplius non poterat; p. 933 A autem tutissimum duxi cum Stallb. ad vulg. *δυσωπουμένους* redire, cujus locum quod in paucis libris *δυσωπουμέναις* obtinet, non tantam obscuris verbis lucem affert, ut recipi a Tur. debuerit. Accusativum certe jam Schol. novit, qui *ὑφορωμένους, ὑπόπτως ἔχοντας* explicat, ipsumque *πρὸς ἀλλήλους* masculinum praecedens flagitare videtur; cujus etsi ambigua constructio est, tamen si quid mutandum sit, multo commodius in *δυσωπουμένων* mutabitur. — P. 933 D *ἀποτίσαι* P, *ἀποτίνειν* VBST, quod etsi Plato in reliquis hujus libri locis praetulit, ipsius tamen formulae usus utrumque tempus promiscuum habet, cf. Apol. Socr. c. 26. — Ibid. *φαρμακειῶν*, quia haec vox nunc ad prius tantum genus restringi videtur, circumscripsi eoque facto illud lucratus sum, ut deinceps *ῶτινιοῦν* pro *ῶντινωνοῦν* substituto expeditam structuram efficerem; immo mox quoque leni mutatione *ὃ ἄν τις* pro *ῶν τῆς* scripto totius loci difficultates expeditivisse mihi videor. Et

τις quidem pro τῆς jam Stallb. scripserat; manebat tamen vel sic et mirum illud ἀνευ μαντικῆς εἶναι et manca proximi ταύτων relatio, cui nunc demum ὀ recte respondet: quod scil. de eo constitutum est, *si quis veneficii convictus fuerit, idem de hoc fiat.* — P. 933 E ἕτερον pro ἕτερος ex plurimis libris recepi, eoque facto ἄλλον utpote dittographia ortum circumscripsi; ne quis enim jungi utrumque posse ex p. 875 D colligat, illic ἕτερον neutrum est; deinceps vero eorundem vestigia secutus non equidem δὲ μή, at δὲ δὴ ζημιώσας edidi, quas particulas quum alibi passim tum paulo ante p. 927 confundi vidimus. — P. 934 A δειλοῖς pro δειλίαις vere conjecit Winckelmannus; δειλοὶ φόβοι ut p. 870 opponuntur ei, quem superius p. 699 Plato commendavit. — P. 934 C ἐπίστανται pro ἐπιστῶνται scriptum ut sup. p. 689. — P. 936 A μηδὲ pro μήτε scribendum docte vidit Bekkerus; neque enim respondet praecedenti μήτε, sed huic ipsi negationi duae notiones δούλον et ἐλευθέρου subiiciuntur. — P. 937 E διέβαλε H, διαβολή VBS, διαβάλλει T ex corr. Ω; sed propius ad vulg. lect. nostra accedit. Praeterea τέχνη pro τέχνην scripsi, ut haberet quo praecedens κακὴ referretur; non equidem ignarus oratoriae facultati alibi a Platone ne τέχνης quidem nomen concedi, id ipsum tamen discrimen nostro loco non magis urgendum esse ratus, quam Plato mox urget, ubi ambiguum relinquit, εἴτ' οὖν τέχνη εἴτ' ἄτεχνός ἐστὶ τις ἐμπειρία, quod non opinor fecisset, si jam antea eam simulata potius quam vera arte uti dixisset. Immo καλὸν ὄνομα est συνδικεῖν, cujus specie κακὴ τέχνη latet; neque alii loci desunt, ubi τέχνη in malam partem accipitur, ut modo p. 936 D κοινῇ τοῦ βλάψαντος τέχνη καὶ τοῦ βλαβέντος.

L. XII. p. 941 B πλημμελεῖν pro πλημμελῶν cum Baitero moxque ἐνεχέσθω pro μαχέσθω cum Astio scribere non dubitavi; solemne in hac re verbum praebent Andoc. de Myster. §. 94, Lysias caed. Erat. §. 32, Aeschin. adv. Ctesiph. §. 121, Demosth. c. Aristocr. §. 38 etc. — P. 942 D ὑπ' ἀνθρώπους VBS, ὑπ' ἀνθρώποις T sine libris nec necessitate urgente; cf. Aristot. Eth. Nic. III. 12, 7: εὐπειθὲς καὶ ὑπὸ τὸ ἄρχον, et Demosth. Philipp. II. §. 34: εἰς τοὺς ὑπὸ χεῖρα μάλιστα τὴν ὄργην ἀφιέντας. — Ibid. σιτίων P, σιτίων τε VBST; at cf. Protag. c. 21, Gorg. c. 45. — P. 943 D μὴ H, μήτε VBST, cui nec respondet quicquam nec video quid respondere potuerit. — P. 944 A ἐμπνοὺς VBS, ἐκπνοὺς T cum Ξ et corr. Ω, qua sententia, non intelligo, quum ita tantum accusari tanquam δίψασπις Patroclus potuerit, si in vitam rediisset. — P. 944 D μὴ ἀμελείτω P cum aliis plerisque, ἀμελείτω VBST, ad sensum verissime, sed ut temere illatam negationem vix credas; cujus donec certa emendatio inveniretur, circumscribendam potius quam tollendam existimavi. — Ibid. τούναντίον ὡς VBS cum libris, ὧν T cum Astio, quos ne sequerer, prohibuerunt Fritzscher. Quaest. Lucian. p. 90 et Schneidewin. Gött. Gel. Anz. 1843, p. 117. — P. 944 E κακῶ H, κακὸς VBST; at in opt. libris est κακῶς, in quo dativi vestigia remansisse arbitror. Quamvis enim ὄνειδος ipsum adjectivo non egeat, nominativus tamen ὧν κακὸς languidissime praemittitur, quem etsi ὡς pro ὧν scribendo commodiorem reddere possis, pro-

clivior suspicio est participium ex male repetitis antecedentibus literis ortum effecisse, ut κακὸς dativo primum suprascriberetur et deinde in ejus locum succederet. — P. 945 C ἀρχόντων BS, ἀρχάντων VT, quod tamen in optimis libris a secunda demum manu est nec nisi correctori debetur, qui non intellexit difficultatem a Platone memoratam non in temporum comparatione, sed in ea re cerni, quod magistratus notio in omnibus eadem sit; hujus igitur notionis vocabulum unice aptum est. — P. 945 D ἢ post ἀμέμπτως cum Par. sustuli eoque facto etiam libentius Winckelmanno obtemperavi, qui ἀμέμπτω circumscribi jusserat. — P. 946 B λειφθῶσι VBS, ληφθῶσι T, at ne librorum quidem fide certa — Par. enim prima manus ληφθῶσι praebet — nedum sententia, quae λειφθῶσι potius commendare ipsi Orellio visa est. — P. 946 C δώδεκα P et B, κατὰ δώδεκα VST, manifesta correctura, cui arguendae sufficere Tim. c. 8: τοῦτο μοίρας ὅσας προσῆκε διένειμεν, quaeque laudavit Sintenis ad Plut. Pericl. p. 190. — P. 947 A κεκοσμημένους εἶναι VBS, κεκοσμ. εἶναι T cum marg. Ω, nescio cur, quum haec non ad θεωρῶν tantum perfectionem sed ad totam urbani magistratus gestionem spectare verba τῶν ἐν τῇ πόλει declarent. — Ibid. τῶν ἱερῶν VB, ἱερῶν ST probabiliter, si quidem τῶν ex antecedente τῶ prodiisse videtur; circumscribere tamen quam eliminare malui. — P. 947 E ἂν ἐπιδέη H, ἀνεπιδεῖ VBST, quod Astius interpretatur augmentum quod sepulcro non indigeat, h. e. quo novis sepulcris supersederi possit; at, opinor, si quid sepulcro addi opus est, novo tumulo eget, cui ipsi liberum spatium relinqui Plato jubet. — P. 948 C νῦν δὲ δὴ ὅτε P, νῦν δὲ ὅτε δὴ VBST. — P. 948 D ἐξαιρεῖν χρῆ P et S, ἐξαιρεῖν δεῖ VBT. — P. 949 D τακτὴν pro λατὴν scripsi ex conjectura Winckelmanni, eodemque auctore p. 950 A ἀστοῖς pro ἀντοῖς recepi; libros autem secutus p. 951 D ἀνάσχη pro ἀνίσχη revocavi et p. 952 A ἂ ante μαθοῦσι sustuli, quod tum demum interpositum esse videtur, quum intrusa ante ταύτη τῇ σκέψει praepositio tales disciplinas flagitaret, quas deliberatio utiles esse decrevisset; nunc ea potius utilitate intellecta, quae ad ipsam de legibus deliberationem illustrandam pertineret, ἐν quoque circumscribi opus erat. Item p. 953 A ἕως pro ὅπως ἂν P et Ω obtulerunt, nec si p. 954 A ex antiqua mea conjectura (de vestig. instit. vet. p. 65) ἢ inter γυμνὸς et χιτωνίσκον seclusi, minus ideo promptus fui p. 955 B ad κλεμμάδιον pro κλέμμα δι' ὀτιοῦν vel p. 955 E ad βουλευομένων pro βουλευόμενον restituendum, quorum utrumque etiam Stallbaumius retinuit. Κλεμμάδιον pro κλοπιμαίῳ confirmat Poll. Onom. VIII. 34; genitivi autem eadem fere ratio est quae Phaedr. c. 35 δεομένων. — Ibid. τῶ ante τοῦ τιμήματος tolli Par. jussit; mox autem facile persuaderi mihi ab Orellio passus sum, ut ἀπὸ λελοιπότης pro ἀπολελοιπότης ederem, quo in composito nec praepositionis vis nec genitivi structura commoda apparet. — P. 957 B πολλῶν, quod sine articulo aegre cum sequentibus coit, pro suspecto notavi; deinceps vero quod vulgo post ἀγαθῶν legebatur καὶ καλῶν cum P et Ω abjeci, eorundemque fide p. 957 C cum Stallb. πέρι pro πάρα post αὐτῶν et ἂ ante εἶπερ revocavi; quanquam hoc recte Turic. exturbasse cancellis adjectis significavi, unumque miror

hos illis libris, quibus id concesserunt, mox p. 958 C tam parum tribuisse, ut ne ἀφαιρῆται quidem pro ἀφροῆται recipere auderent, cujus perfecti rationem equidem non video. — P. 958 D ἃ δὲ ἦ ἦ H, ἃ δὲ ἦ VBST; sed Ficinus vertit ac si solum ἦ δὲ scriptum esset, quod quum sequens ταῦτα non admittat, leni mutatione neutrum cum feminino conjunxi, fere ut IV. p. 714 A praecedentibus εἰ δ' ἄνθρωπος εἰς ἦ ὀλιγαρχία ἦ καὶ δημοκρατία primum ἔχουσα, mox autem masculinum καταπατήσας sequitur. — P. 959 B εἶναι nequicquam ab Astio defensum, quod haud scio an ex superiore versu irreperit, circumscripsi; debebam fortasse etiam p. 959 C ἄν post ἀτιμώρητος, quod non temere Stallbaumius notavit; p. 959 E autem ex P et Ω ἐπιστατῆ pro ἐπιστατεῖ libenter ascivi, quo facto hoc quoque legum custodibus curandum mandatur, ut, quod jam Ficinus interpretando expressit, in civis cuiusque decessu unus ipsorum, quem mortui hominis necessariū elegerint, funus totum observet. — P. 960 D σωτηρία H ex conj. Schmidtii Emendat. p. 9, τῷ πυρὶ libri, quos misere corruptos esse apparet; itaque amplexus sum quod proxime ad literas accedere videretur, quanquam ad sensum fortasse praestabat Baiteri τολύπη, neque in reliquis Schmidium sequi poteram, qui etiam λαχόντων pro λεχθέντων voluit et participia ἀπεικασμένην atque ἀπεργαζομένην scribendo ad solam Lachesin retulit; suffecit cum Baitero ἀπεργαζομένων in ἀπεργαζομένην mutasse. — P. 961 A ἔγκαιρον H, ἔν καιρίον VBS, ἐγκάριον T, sententia verissima, sed contra sermonis usum, qui hanc formam non agnoscit; praetuli igitur cum Winckelmanno, quod ipse Plato supra p. 717 et 928 usurpavit. — P. 961 D ὄψεις VBS cum libris, ὄψεις T haud scio an typhetae errore. — P. 963 A δεῖ VBS, δεῖν T cum corr. Ω, quem hic quoque specie magis quam re ductum esse arbitror. — P. 964 E ἀπειλεγμένους P alique bonae notae libri, ἀπειλημμένους VBST, quasi interclusi in arce custodes teneantur, quam significationem delectorum notio longe superat. — P. 965 A ἦ πῶς pro ἦ πως recte Stallb. restituit; vellem etiam mox διηκριβωμένους pro διηκριβωμένως, quod ex Stephani conjectura ST receperunt, nescio cur, praesertim quum proximum ὁμόλους intactum reliquerint. — P. 965 E δρᾶν χρεών H, χρεών VBT; at libri post ἔᾶν addunt δρηὶ vel ὄρηι, unde Stallb. δή, ego δρᾶν erui, quod ut alibi ποιεῖν, antecedentis verbi ἔᾶν notionem iterat. — Ibid. μηχανῶτο VBS, μηχανήσαιτο T cum sec. P et Ω manu, nescio cur. — P. 966 A ὄν post μόνον cum VB abjeci, quod etsi Stallb. quoque nuper ascivit, tamen nec codd. fide praeter corr. Ω nititur, nec sententia commendatur, si quidem πολλὰ εἶναι apud Platonem ὄν εἶναι non est. — P. 966 D ἐγκρίτων pro ἐγκριτον scribendum esse mecum vidit Dindorfus Thes. Didot. T. III. p. 107; vix enim οἱ πρὸς ἀρετὴν nude dici poterant. — P. 967 C τὰ γὰρ δὴ pro τὰ γὰρ moxque ἐξεργασμένα pro ἐξεργαζόμενα, item p. 968 D ἕκαστα pro ἕκαστον et p. 969 A δοκεῖν pro δόξαι cum Stallb. ex optimo codice revocavi eodemque duce p. 968 E ταῦτα pro πάντα ποιητέον scripsi; idem tamen p. 969 C ἐκλεχθῶσι pro ξυμμιχθῶσι, quod ex male repetita superiore voce ortum esse videtur, e cod. Ω recipere non dubitavi neque in ipso libri

fine scitae Astii emendationi locum negare potui, qua s ante *ξυλλάμβανε* pronomen *σὺ* excidisse vidit.

Epin. p. 973 E καὶ ante *διὰ πόνων* cum P et B abjeci moxque p. 974 A cum VB librorum lectionem *μή τοι* revocavi, cujus eandem cum *μή τι* vim esse ad Lucian. Hist. conscr. p. 183 annotavi. — Ibidem recte Stallb. *ποιήσει' ἄν* pro *ποιήσαι ἄν*, quam lectionem certis librorum vestigiis damnatam nescio quo errore retinui; cautius me p. 974 B non solum *αὖ* ante *ψυχῆς* cum Par. sustulisse, sed etiam manifestum glossema *τάνθρωπινα* circumscripsisse arbitror, quod interpretandi tantum causa ad *ταῦτα* (Stallb. ad Phileb. p. 194) ascriptum mox inepto loco irrepsit. — P. 975 A οὓς ante *ἐλέγομεν* excidisse vidit Winckelm. ad Euthyd. p. 69, nec p. 975 E temperare mihi potui, quin *γενομένη* pro *δεδομένη* substituerem, quod in virtutum origine describenda a tota Platonicae disciplinae ratione abhorret; quod autem p. 976 A οὐ γὰρ pro *οὐδὲ γὰρ* edidi, Par. suppediavit, eidemque debetur in fine capituli *οὐδενί* pro *οὐδένα*, quo etsi reconditior, at multo, ut mihi videtur, aptior sensus efficitur: propter nullam ex his virtutibus re vera sapientem appellare quisquam prudens sustinebit. — Ibidem *δόξαις ἢ ἔθεσι* pro *δόξης ἢ θεσι* Winckelmanni, ὅτι pro ὅτι *γιγνόμενον* mea conjectura est, eademque p. 976 D *μί' ἄν ἐξεληθοῦσα* pro *μία διεξεληθοῦσα* scripsi, qua in lectione *διὰ* nullam vim habet; deinceps vero ad codicum vestigia reversus *παράσχοιτο* pro *παράσχοι τὸ* omniumque consensu firmatum *χαλεπὸν τὸ* pro *χαλεπὸν τῷ κατιδεῖν* restitui. Dativus enim apud *χαλεπὸν* prorsus languet; articulum autem infinitivo vel extra constructionem addi grammatici docent, nedum hic, ubi facili hyperbato *τὸ τοῦτο κατιδεῖν* jungas, ut Soph. Antig. 719: *καὶ τῶν λεγόντων εὐ καλὸν τὸ μανθάνειν*. — P. 978 B *ἔχουσιν* P et S, *ἰσχοῦσιν* VBT; equidem optimum codicem et hic et p. 978 C expressi, ubi Tur. cum Astio *πατρὸς* in *παντὸς* mutarunt, etsi deus, qui numeros mundo indidit, hominibus, qui hinc numerare discunt, revera praeceptor exstitit. Mox demum p. 978 D Astii iudicium et ipse secutus sum circumscribendis *ὄντα μὴ παύηται* et *ἄς*, quod ipsum pronomen tum demum insertum esse videtur, quum ex dittographia (*οὐ μὴ παύηται* pro *οὐδέποτε παύεται*) illa verba alienum in locum irrepsissent; nec ipse deinceps *ἐνεποίησε* pro *ἐν ἐποίησε* scribere dubitavi, ubi *unius* mentio plane aliena est, verbum autem ipse mox p. 979 A compositum scriptor respicit: *καὶ τούτου δὲ σελήνην, καθάπερ εἶπομεν, ἀνξανομένην καὶ φθίνουσαν ἐμποίησας*. Ita enim optimis libris ducibus scribendum erat, inserto δέ, cujus omissio vulgo pravam interpunctionem post *μείζονος* lacunaeque suspicionem jam apud Stephanum effecerat; nunc omnia plana sunt, si quidem scriptor alias quoque majoresque lunae fabricandae causas fuisse non negat, eandem tamen etiam hoc consilio in caelo constitutam esse suspicatur, ut menses inde homines computarent. — P. 979 C *τε* post *λεγόμενον* cum cancellis revocavi, ne quis integrum locum arbitraretur, in quo etiam plura turbata esse librorum varietas ostendit; nolui tamen quicquam mutare, quanquam non repugnarem, si quis mox *ψυχὴν δὲ* pro *καὶ ψυχὴν* legi mallet. Fidemius p. 980 A *ἄν εἴη* pro *ἀνάγκη*

scripsi, quod quomodo cum *δητέον* conciliarem, non inveniebam; quod autem deinceps Turic. *εἰρημένων* in *εἰρηκότων* Astioque et Ficino auctoribus *παιδιᾶ* in *παιδείᾳ* mutarunt, quamvis neutrum codicum fide careat, probare non potui, mirorque posterius etiam Stallbaumio placuisse, quum proxime sequens *προσπαίσαντι* huic quoque loco *λυδι* significationem vindicet. Mox quoque p. 981 A *τοῦτό γε* cum VBS quam *τότε* cum Tur. et codd. ZΩ correctore scribere malui, ipsoque adeo P invito p. 981 C *ἐκάστων* cum VB pro *ἐκαστον* revocavi, quod etsi ST ex omnibus fere libris asciverunt, structuram tamen vix tolerabilem efficit; p. 981 E vero nullam causam vidi, cur unius Ξ pluris quam reliquorum omnium fide habita *πάντα* pro *πάλιν* et *ταῦτα εἶναι* post *οὐρανὸν* retinerem, quae etsi commodiorem cum antecedentibus nexum efficere videntur, hac ipsa tamen re interpolamenti suspicionem excitant. — P. 983 C ut sup. p. 974 A *μή τοι* pro *μή τι* libri fere omnes exhibent, quos miror non ut illic etiam Bekkerum secutum esse rectius hic p. 984 B *τὸ μὲν* ante *ἀθάνατον* cum Par. omisit, solemni ellipsi, qua de cf. Hoffmann. in Jahn. Archiv T. XII, p. 391. — P. 984 E *οὐδ' ὀρώμενον* H, *οὐ διορώμενον* V, *ὄν διορώμενον* BST cum Par. aliisque libris probatis, quibus ipsis tamen fidem habere nunc non potui, quia *διορώμενον* pro *διαφανεῖ* dici vix arbitror. — P. 985 E *δυνατὸς* H cum Astio et Grovio, *ἀδύνατος* libri; at nulla ejus culpa est, qui debilitate impeditus officium negligat; emendatione igitur opus erat, quae facultate dicendi praeditum tamen tacuisse declararet; eademque causa est sequentis *προθυμοῖτο*, quod in *προϋθυμεῖτο* mutari antecedens *ἔφραζε* necessario jubebat. — P. 986 A *ἀπλανῶν* Astius, *πλανητῶν* libri, quod ipsa sententia redarguitur; nec p. 987 C *Ἄρεως* pro *Ἄρεος* constantiae defensione eget; quod autem p. 988 C ante *οἷας* inserui *καὶ ὄθεν*, ipsius Par. vestigiis nititur, cujus lectio *καὶ ὁ μὲν καὶ* leniter emendata egregium hoc additamentum praebuit. — Ibidem *ἦν τὸ σῶμα* pro *ἦν σῶμα* Stallbaumium, *θερμοῖτησι* pro *θερμότητι* Orellium auctorem habet, nec de sequentibus longus esse volo, ubi et interpunctionis mutationem et verborum *θαῦμα οὐδὲν* notationem Schmidtius Epist. ad Turic. p. 7 praemonstravit; p. 990 A vero *ἀγνοοῖτε* pro *ἀγνοεῖτε* meo periculo scripsi eoque facto nexum cum antecedentibus restitui, quem, donec secunda persona servaretur, nulla interpunctione editores efficere potuerant. Mitto Ficinum, qui nescio unde *nolite ignorare* vertit; sed sive interrogando conjungerentur *ἀστρονομίαν ἀγνοεῖτε*, sive eadem verba puncto dirimerentur, manca semper et hiulca oratio manebat neque subitae allocutionis ratio apparebat, qua his potissimum auditoribus ignorantia exprobraretur; nunc *ἀγνοοῖ* ad *τις* relato omnia aequabiliter procedunt. — Postremo p. 992 C *αὐτὸς* pro *αὐτὸς* cum libris revocavi, quanquam et lenissima et commodissima Bekkeri emendatio est; necessitatem tamen non hic magis quam Phileb. p. 54 D agnosco; adde Demosth. Androt. §. 70, Leptin. §. 149 etc.

Scr. Gottingae d. III. Augusti a. MDCCCLII.

C. Fr. Hermann.

ΝΟΜΟΙ

[ἢ περὶ νομοθεσίας· πολιτικός.]

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΞΕΝΟΣ, ΚΛΕΙΝΙΑΣ ΚΡΗΣ,
ΜΕΓΙΛΛΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΣ.

A.

St.
II. p.

I. Θεὸς ἢ τις ἀνθρώπων ὑμῖν, ὃ ξένοι, εἴληφε τὴν αἰ- 624
τίαν τῆς τῶν νόμων διαθέσεως;

ΚΛ. Θεός, ὃ ξένε, θεός, ὡς γε τὸ δικαιοτάτον εἶπεῖν·
παρα μὲν ἡμῖν Ζεὺς, παρὰ δὲ Λακεδαιμονίοις, ὅθεν ὄδ'
ἐστίν, οἶμαι φάναι τούτους Ἀπόλλωνα. ἦ γάρ;

ΜΕ. Ναί.

ΑΘ. Μῶν οὖν καθ' Ὅμηρον λέγεις, ὡς τοῦ Μίνω
φοιτῶντος πρὸς τὴν τοῦ πατρὸς ἐκάστοτε συνουσίαν δι' Β
ἐνάτου ἔτους καὶ κατὰ τὰς παρ' ἐκείνου φήμας ταῖς πό-
λεσιν ὑμῖν θέντος τοὺς νόμους;

ΚΛ. Λέγεται γὰρ οὕτω παρ' ἡμῖν· καὶ δὴ καὶ τὸν
ἀδελφόν γε αὐτοῦ Ῥαδάμανθυν, ἀκούετε γὰρ τὸ ὄνομα,
δικαιοτάτον γεγονέναι. τοῦτον οὖν φαῖμεν ἂν ἡμεῖς γε οἱ 625
Κρηῆτες ἐκ τοῦ τότε διανέμειν τὰ περὶ τὰς δίκας ὀρθῶς
τοῦτον τὸν ἔπαινον αὐτὸν εἴληφέναι.

ΑΘ. Καὶ καλόν γε τὸ κλέος υἱεῖ τε Διὸς μάλα πρέ-
πον. ἐπειδὴ δὲ ἐν τοιούτοις ἦθεσι τέθραφθε νομικοῖς σύ-
τε καὶ ὄδε, προσδοκῶ οὐκ ἂν ἀηδῶς περὶ πολιτείας τὰ νῦν

καὶ νόμων τὴν διατριβὴν λέγοντάς τε καὶ ἀκούοντας ἅμα
 B κατὰ τὴν πορείαν ποιήσεσθαι. πάντως δ' ἤ γε ἐκ Κνωσοῦ
 ὁδὸς εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἄντρον καὶ ἱερόν, ὡς ἀκούομεν,
 ἱκανή, καὶ ἀνάπαυλαι κατὰ τὴν ὁδόν, ὡς εἰκός, πνίγους
 ὄντος τὰ νῦν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς δένδρεσίν εἰσι σκιαραί, καὶ
 ταῖς ἡλικίαις πρέπον ἂν ἡμῶν εἶη τὸ διαναπαύεσθαι πυ-
 κνὰ ἐν αὐταῖς, λόγοις τε ἀλλήλους παραμυθουμένους τὴν
 ὁδὸν ἅπασαν οὔτω μετὰ ῥαστώνης διαπεραῖναι.

ΚΛ. Καὶ μὴν ἔστι γε, ὦ ξέने, προϊόντι κυπαρίττων
 C τε ἐν τοῖς ἄλσεσιν ὕψη καὶ κάλλη θαυμάσια καὶ λειμῶνες,
 ἐν οἷσιν ἀναπαυόμενοι διατριβοίμεν ἄν.

ΑΘ. Ὅρθῶς λέγεις.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν· ἰδόντες δὲ μᾶλλον φήσομεν. ἀλλ'
 ζῶμεν ἀγαθῇ τύχῃ.

II. ΑΘ. Ταῦτ' εἶη. καί μοι λέγε, κατα τί τὰ ξυσσίτια
 τε ὑμῖν συντέταχεν ὁ νόμος καὶ τὰ γυμνάσια καὶ τὴν τῶν
 ὀπλων ἕξιν;

ΚΛ. Οἶμαι μὲν, ὦ ξέने, καὶ παντὶ ῥάδιον ὑπολαβεῖν
 D εἶναι τά γε ἡμέτερα. τὴν γὰρ τῆς χώρας πάσης Κρήτης
 φύσιν ὁρᾶτε, ὡς οὐκ ἔστι, καθάπερ ἢ τῶν Θετταλῶν, πε-
 διαάς· διὸ δὴ καὶ τοῖς μὲν ἵπποις ἐκεῖνοι χρωῦνται μᾶλλον,
 δρόμοισι δὲ ἡμεῖς· ἦδε γὰρ ἀνώμαλος αὖ καὶ πρὸς τὴν
 τῶν πεζῶν δρόμων ἀσκησιν μᾶλλον σύμμετρος. ἔλαφρά δὴ
 τὰ ὄπλα ἀναγκαῖον ἐν τῷ τοιούτῳ κεκτῆσθαι καὶ μὴ βάρ-
 ρος ἔχοντα θεῖν· τῶν δὲ τόξων καὶ τοξευμάτων ἢ κου-
 φότης ἀρμόττειν δοκεῖ. ταῦτ' οὖν πρὸς τὸν πόλεμον ἡμῖν
 E ἅπαντα ἐξήρτυται, καὶ πάνθ' ὁ νομοθέτης, ὡς γ' ἐμοὶ
 φαίνεται, πρὸς τοῦτο βλέπων συνετάττετο, ἐπεὶ καὶ τὰ
 ξυσσίτια κινδυνεύει ξυναγαγεῖν ὄρων, ὡς πάντες, ὅποταν
 στρατεύωνται, τόθ' ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἀναγκάζου-
 νται φυλακῆς αὐτῶν ἕνεκα ξυσσιτεῖν τοῦτον τὸν χρόνον·
 ἄνοιαν δὲ μοι δοκεῖ καταγνῶναι τῶν πολλῶν ὡς οὐ μαν-

θανόντων, ὅτι πόλεμος ἀεὶ πᾶσι δια βίου ξυνεχῆς ἐστὶ πρὸς ἀπάσας τὰς πόλεις· εἰ δὴ πολέμου γε ὄντος φυλακῆς ἔνεκα δεῖ ξυσσιτεῖν καὶ τινὰς ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους διακεκοσμημένους εἶναι φύλακας αὐτῶν, τοῦτο καὶ 626 ἐν εἰρήνῃ δραστέον. ἦν γὰρ καλοῦσιν οἱ πλείστοι τῶν ἀνθρώπων εἰρήνην, τοῦτ' εἶναι μόνον ὄνομα, τῷ δ' ἔργῳ πάσαις πρὸς πάσας τὰς πόλεις ἀεὶ πόλεμον ἀκήρυκτον κατὰ φύσιν εἶναι. καὶ σχεδὸν ἀνευρήσεις οὕτω σκοπῶν τὸν Κρητῶν νομοθέτην, ὡς εἰς τὸν πόλεμον ἅπαντα δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ τὰ νόμιμα ἡμῖν ἀποβλέπων συνετάξατο, καὶ κατὰ ταῦτα οὕτω φυλάττειν παρέδωκε τοὺς νόμους, ὡς τῶν ἄλλων οὐδενὸς οὐδὲν ὄφελος ὄν, οὔτε κτημάτων B οὔτ' ἐπιτηδευμάτων, ἂν μὴ τῷ πολέμῳ ἄρα κρατῆ τις· πάντα δὲ τὰ τῶν νικωμένων ἀγαθὰ τῶν νικούντων γίνεσθαι.

III. ΑΘ. Καλῶς γε, ὦ ξέने, φαίνει μοι γεγυμνάσθαι πρὸς τὸ διειδέναι τὰ Κρητῶν νόμιμα, τόδε δέ μοι φράζε ἐτι σαφέστερον· ὄν γὰρ ὄρον ἔθου τῆς εὐ πολιτευομένης πόλεως, δοκεῖς μοι λέγειν οὕτω κεκοσμημένην οἰκεῖν δεῖν, C ὥστε πολέμῳ νικᾶν τὰς ἄλλας πόλεις· ἦ γάρ;

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν· οἶμαι δὲ καὶ τῷδε οὕτω ξυνδοκεῖν.

ΜΕ. Πῶς γὰρ ἂν ἄλλως ἀποκρίναιτο, ὦ θεῖε, Λακεδαιμονίων γε ὅστισοῦν;

ΑΘ. Πότερ' οὖν δὴ πόλεσι μὲν πρὸς πόλεις ὀρθὸν τοῦτ' ἐστί, κώμῃ δὲ πρὸς κώμην ἕτερον;

ΚΑ. Οὐδαμῶς.

ΑΘ. Ἀλλὰ ταῦτόν;

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Τί δέ; πρὸς οἰκίαν οἰκία τῶν ἐν τῇ κώμῃ, καὶ πρὸς ἄνδρα ἀνδρὶ ἐνὶ πρὸς ἓνα, ταῦτόν ἐτι;

ΚΑ. Ταῦτόν.

D *AΘ.* Αὐτῷ δὲ πρὸς αὐτὸν πότερον ὡς πολεμίῳ πρὸς πολέμιον διανοητέον ἢ πῶς; τί λέγομεν;

ΚΛ. ὦ ξέने Ἀθηναίε — οὐ γάρ σε Ἀττικὸν ἐθέλοισι ἂν προσαγορεύειν· δοκεῖς γάρ μοι τῆς θεοῦ ἐπωνυμίας ἄξιός εἶναι μᾶλλον ἐπονομάζεσθαι· τὸν γὰρ λόγον ἐπ' ἀρχὴν ὀρθῶς ἀναγαγὼν σαφέστερον ἐποίησας, ὥστε ῥᾶν ἀνευρήσεις, ὅτι νῦν δὴ ὑφ' ἡμῶν ὀρθῶς ἐρρήθη τὸ πολεμίους εἶναι πάντας πᾶσι δημοσίᾳ τε καὶ ἰδίᾳ ἐκάστους αὐτοὺς σφίσι αὐτοῖς.

E *AΘ.* Πῶς εἴρηκας, ὦ θαυμάσιε;

ΚΛ. Κάνταῦθα, ὦ ξέने, τὸ νικᾶν αὐτὸν αὐτὸν πασῶν νικῶν πρώτη τε καὶ ἀρίστη, τὸ δὲ ἠττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ πάντων ἀσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον. ταῦτα γὰρ ὡς πολέμου ἐν ἐκάστοις ἡμῶν ὄντος πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς σημαίνει.

AΘ. Πάλιν τοίνυν τὸν λόγον ἀναστρέψωμεν. ἐπειδὴ γὰρ εἰς ἕκαστος ἡμῶν ὁ μὲν κρείττων αὐτοῦ, ὁ δὲ ἠττων
627 ἐστὶ, πότερα φῶμεν οἰκίαν τε καὶ κώμην καὶ πόλιν ἔχειν ταῦτ' ἐν τούτῳ ἐν αὐταῖς ἢ μὴ φῶμεν;

ΚΛ. Τὸ κρείττω τε αὐτῆς εἶναι λέγεις τινά, τὴν δ' ἠττω;

AΘ. Ναί.

ΚΛ. Καὶ τοῦτο ὀρθῶς ἤρου· πάνυ γὰρ ἔστι καὶ σφόδρα τὸ τοιοῦτον, οὐχ ἥμισυ, ἐν ταῖς πόλεσιν· ἐν ὁπόσαις μὲν γὰρ οἱ ἀμείνονες νικῶσι τὸ πλῆθος καὶ τοὺς χείρους, ὀρθῶς ἂν αὕτη κρείττων τε αὐτῆς λέγοιθ' ἢ πόλις ἐπαι-
B νοιτό τε ἂν δικαιότατα τῇ τοιαύτῃ νίκῃ· τὸναντίου δέ, ὅπου τᾶναντία.

AΘ. Τὸ μὲν τοίνυν εἰ ποτ' ἐστὶ πού τὸ χεῖρον κρείττον τοῦ ἀμείνονος ἐάσωμεν· μακροτέρου γὰρ λόγου· τὸ δὲ ὑπὸ σοῦ λεγόμενον μανθάνω νῦν, ὥς ποτε πολῖται ξυγγενεῖς καὶ τῆς αὐτῆς πόλεως γεγονότες ἄδικοι καὶ πολ-

λοι ξυνελθόντες δικαίους ἐλάττους ὄντας βιάσονται δου-
λούμενοι, καὶ ὅταν μὲν κρατήσωσιν, ἥττων ἢ πόλις αὐτῆς
ὀρθῶς αὕτη λέγοιτ' ἂν ἅμα καὶ κακῆ, ὅπου δ' ἂν ἥττων-
ται, κρείττων τε καὶ ἀγαθή.

ΚΛ. Καὶ μάλα ἄτοπον, ὦ ξένε, τὸ νῦν λεγόμενον· ὁ
ὅμως δ' ὁμολογεῖν οὕτως ἀναγκαιότατον.

IV. ΑΘ. Ἐχε δὴ· καὶ τόδε πάλιν ἐπισκεψώμεθα·
πολλοὶ ἀδελφοὶ που γένοιντ' ἂν ἐνὸς ἀνδρός τε καὶ μιᾶς
υἱεῖς, καὶ δὴ καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν τοὺς πλείους μὲν ἀδί-
κους αὐτῶν γίνεσθαι, τοὺς δὲ ἐλάττους δικαίους.

ΚΛ. Οὐ γὰρ οὖν.

ΑΘ. Καὶ οὐκ ἂν εἶη γε πρέπον ἐμοί τε καὶ ὑμῖν τοῦτο
θηρεῦειν, ὅτι νικῶντων μὲν τῶν πονηρῶν ἢ τε οἰκία καὶ
ἢ ξυγγένεια αὕτη πᾶσα ἥττων αὐτῆς λέγοιτ' ἂν, κρείττων
δὲ ἥττωμένων· οὐ γὰρ εὐσχημοσύνης τε καὶ ἀσχημοσύ-
νης ῥημάτων ἕνεκα τὰ νῦν σκοπούμεθα πρὸς τὸν τῶν
πολλῶν λόγον, ἀλλ' ὀρθότητός τε καὶ ἀμαρτίας πέρι νό-
μων, ἣτις ποτέ ἐστι φύσει.

ΚΛ. Ἀληθέστατα, ὦ ξένε, λέγεις.

ΜΕ. Καλῶς μὲν οὖν, ὥς γε ἐμοὶ ξυνδοκεῖν τό γε το-
σοῦτον τὰ νῦν.

ΑΘ. Ἴδωμεν δὴ καὶ τόδε· τούτοις τοῖς ἄρτι λεγομέ-
νοις ἀδελφοῖς γένοιτ' ἂν πού τις δικαστής;

ΚΛ. Πάνυ γε.

ΑΘ. Πότερος οὖν ἀμείνων, ὅστις τοὺς μὲν ἀπολέ-
σειεν αὐτῶν ὅσοι κακοί, τοὺς δὲ βελτίους ἄρχειν αὐτούς
αὐτῶν προστάξειεν, ἢ ὅδε, ὃς ἂν τοὺς μὲν χρηστοὺς ἄρχειν,
τοὺς χείρους δ' ἐάσας ζῆν ἄρχεσθαι ἐκόντας ποιήσειε;
τρίτον δέ που δικαστὴν πρὸς ἀρετὴν εἰπώμεν, εἴ τις εἶη
τοιούτος, ὅστις παραλαβὼν ξυγγένειαν μίαν διαφορομέ-
νην μήτε ἀπολέσειε μηδένα, διαλλάξας δὲ εἰς τὸν ἐπίλοι- 628

πον χρόνον νόμους αὐτοῖς θεῖς πρὸς ἀλλήλους παραφυλάττειν δύναίτο ὥστε εἶναι φίλους.

ΚΛ. Μακροῦ ἀμείνων γίγνοιτ' ἂν ὁ τοιοῦτος δικαστής τε καὶ νομοθέτης.

ΑΘ. Καὶ μὴν τοῦναντίον γε ἢ πρὸς πόλεμον ἂν βλέπων αὐτοῖς τοὺς νόμους διανομοθετοῖ.

ΚΛ. Τοῦτο μὲν ἀληθές.

ΑΘ. Τί δ' ὁ τὴν πόλιν ξυναρμόττων; πρὸς πόλεμον αὐτῆς ἂν τὸν ἔξωθεν βλέπων τὸν βίον κοσμοῖ μᾶλλον, B ἢ πρὸς πόλεμον τὸν ἐν αὐτῇ γιγνόμενον ἐκάστοτε, ἢ δὴ καλεῖται στάσις; ὃν μάλιστα μὲν ἅπας ἂν βούλοιο μήτε γενέσθαι ποτὲ ἐν ἑαυτοῦ πόλει γενόμενόν τε ὡς τάχιστα ἀπαλλάττεσθαι.

ΚΛ. Δῆλον ὅτι πρὸς τοῦτον.

ΑΘ. Πότερα δ' ἀπολομένων αὐτῶν ἐτέρων εἰρήνην τῆς στάσεως γενέσθαι, νικησάντων δὲ ποτέρων, δέξαιτ' ἂν τις μᾶλλον ἢ φιλίας τε καὶ εἰρήνης ὑπὸ διαλλαγῶν γενομένης οὕτω τοῖς ἔξωθεν πολεμίοις προσέχειν ἀνάγκην εἶναι τὸν νοῦν;

C ΚΛ. Οὕτω πᾶς ἂν ἐθέλοι πρότερον ἢ κείνως περὶ τὴν αὐτοῦ γίγνεσθαι πόλιν.

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ νομοθέτης ὡσαύτως;

ΚΛ. Τί μὴν;

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ τοῦ ἀρίστου ἔνεκα πάντα ἂν τὰ νόμιμα τιθεῖν πᾶς;

ΚΛ. Πῶς δ' οὐ;

ΑΘ. Τό γε μὴν ἄριστον οὔτε ὁ πόλεμος οὔτε ἡ στάσις, ἀπευκτόν δὲ τὸ δεηθῆναι τούτων, εἰρήνη δὲ πρὸς ἀλλήλους ἅμα καὶ φιλοφροσύνη· καὶ δὴ καὶ τὸ νικᾶν, ὡς ἔοικεν, αὐτὴν αὐτὴν πόλιν οὐκ ἦν τῶν ἀρίστων ἀλλὰ τῶν D ἀναγκαίων· ὅμοιον ὡς εἰ κάμνον σῶμα ἰατρικῆς καθάρσεως τυχόν ἡγοῖτό τις ἄριστα πράττειν τότε, τῷ δὲ μηδὲ

το παράπαν δεηθέντι σώματι μηδὲ προσέχοι τὸν νοῦν· ὡσαύτως δὲ καὶ πρὸς πόλεως εὐδαιμονίαν ἢ καὶ ἰδιώτου διανοούμενος οὕτω τις οὐτ' ἂν ποτε πολιτικὸς γένοιτο ὀρθῶς, πρὸς τὰ ἔξωθεν πολεμικὰ ἀποβλέπων μόνον καὶ πρῶτον, οὐτ' ἂν νομοθέτης ἀκριβής, εἰ μὴ χάριν εἰρήνης τὰ πολέμου νομοθετοῖ μᾶλλον ἢ τῶν πολεμικῶν ἕνεκα τὰ E τῆς εἰρήνης.

V. ΚΑ. Φαίνεται μὲν πως ὁ λόγος οὗτος, ὡς ξένη, ὀρθῶς εἰρησθαι, θαυμάζω γε μὴν, εἰ τὰ τε παρ' ἡμῖν νόμιμα καὶ ἔτι τὰ περὶ Λακεδαίμονα μὴ πᾶσαν τὴν σπουδὴν τούτων ἕνεκα πεποιήται.

ΑΘ. Τάχ' ἂν ἴσως· δεῖ δ' οὐδὲν σκληρῶς ἡμᾶς αὐ- 629 τοῖς διαμάχεσθαι τὰ νῦν, ἀλλ' ἡρέμα ἀνερωτᾶν, ὡς μάλιστα περὶ ταῦτα ἡμῶν τε καὶ ἐκείνων σπουδαζόντων. καὶ μοι τῷ λόγῳ ξυνακολουθήσατε. προστησώμεθα γοῦν Τύρταιον, τὸν φύσει μὲν Ἀθηναῖον, τῶνδε δὲ πολίτην γενομένον, ὃς δὴ μάλιστα ἀνθρώπων περὶ ταῦτα ἐσπούδακεν εἰπὼν ὅτι

οὐτ' ἂν μνησαίμην οὐτ' ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείμην οὐτ' εἰ τις πλουσιώτατος ἀνθρώπων εἴη, φησὶν, οὐτ' εἰ B πολλὰ ἀγαθὰ κεκτημένος, εἰπὼν σχεδὸν ἅπαντα, ὃς μὴ περὶ τὸν πόλεμον ἄριστος γίγνοιτ' ἀεί. ταῦτα γὰρ ἀκήκοάς που καὶ σὺ τὰ ποιήματα· ὅδε μὲν γάρ, οἶμαι, διακορῆς αὐτῶν ἐστί.

ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΚΑ. Καὶ μὴν καὶ παρ' ἡμᾶς ἐλήλυθε κομισθέντα ἐκ Λακεδαίμονος.

ΑΘ. Ἴθι δὴ νῦν ἀνερώμεθα κοινῇ τουτουὶ τὸν ποιητὴν οὕτωςί πως· ὡς Τύρταιε, ποιητὰ θειότατε· δοκεῖς γὰρ δὴ σοφὸς ἡμῖν εἶναι καὶ ἀγαθός, ὅτι τοὺς μὲν ἐν τῷ πο- C λέμῳ διαφέροντας διαφερόντως ἐγκεκωμίας· ἤδη οὖν τυγχάνομεν ἐγὼ τε καὶ ὅδε καὶ Κλεινίας ὁ Κνώσιος οὕτωςί

ξυμφερόμενοί σοι περὶ τούτου σφόδρα, ὡς δοκοῦμεν· εἰ δὲ περὶ τῶν αὐτῶν λέγομεν ἀνδρῶν ἢ μή, βουλόμεθα σαφῶς εἰδέναι. λέγε οὖν ἡμῖν, ἄρα εἶδη δύο πολέμου, καθάπερ ἡμεῖς, ἡγεῖ καὶ σὺ σαφῶς; ἢ πῶς; πρὸς ταῦτα, οἶμαι, κἂν πολὺ φαυλότερος εἴποι Τυρταίου τις τάληθές, D ὅτι δύο, τὸ μὲν ὃ καλοῦμεν ἅπαντες στάσιν, ὃς δὴ πάντων πολέμων χαλεπώτατος, ὡς ἔφαμεν ἡμεῖς νῦν δὴ· τὸ δ' ἄλλο πολέμου θήσομεν, οἶμαι, γένος ἅπαντες, ὃ πρὸς τοὺς ἐκτός τε καὶ ἄλλοφύλους χρώμεθα διαφερόμενοι, πολὺ πραότερον ἐκείνου.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὗ;

ΑΘ. Φέρε δὴ, ποτέρους καὶ πρὸς πότερον ἐπαινῶν τὸν πόλεμον οὕτως ὑπερεπήνεσας, τοὺς δ' ἔψεξας τῶν ἀνδρῶν; ἔοικας μὲν γὰρ πρὸς τοὺς ἐκτός· εἴρηκας γοῦν E ὧδε ἐν τοῖς ποιήμασιν, ὡς οὐδαμῶς τοὺς τοιούτους ἀνεχόμενος, οἷ μὴ τολμήσωσι μὲν ὄρα ἄν φόνον αἱματόεντα, καὶ δηῖων ὀρέγοντ' ἐγγύθεν ἰστάμενοι.

οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα εἴπομεν ἂν ἡμεῖς ὅτι σὺ μὲν ἐπαινεῖς, ὡς ἔοικας, ὃ Τύρταιε, μάλιστα τοὺς πρὸς τὸν ὀθνεῖόν τε καὶ ἔξωθεν πόλεμον γιγνόμενον ἐπιφανεῖς. φαίη ταῦτ' ἂν που καὶ ὁμολογοῖ;

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Ἡμεῖς δὲ γε ἀγαθῶν ὄντων τούτων ἔτι φαμὲν 630 ἀμείνους εἶναι καὶ πολὺ τοὺς ἐν τῷ μεγίστῳ πολέμῳ γιγνομένους ἀρίστους διαφανῶς· ποιητὴν δὲ καὶ ἡμεῖς μάρτυρα ἔχομεν, Θέογγιν, πολίτην τῶν ἐν Σικελίᾳ Μεγαρέων, ὃς φησι

πιστὸς ἀνὴρ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἀντερύσασθαι

ἄξιος ἐν χαλεπῇ, Κύρνε, διχοστασίῃ.

τοῦτον δὴ φαμὲν ἐν πολέμῳ χαλεπωτέρῳ ἀμείνονα ἐκείνου πάμπλου γίνεσθαι, σχεδὸν ὅσον ἀμείνων δικαιοσύνη καὶ B σωφροσύνη καὶ φρόνησις εἰς ταῦτόν ἐλθοῦσα μετ' *ἀν-

δρείας αὐτῆς μονῆς* ἀνδρείας. πιστὸς μὲν γὰρ καὶ ὑγιὴς ἐν στάσεσιν οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἄνευ ξυμπάσης ἀρετῆς· διαβάντες δ' εὖ καὶ μαχόμενοι ἐθέλοντες ἀποθνήσκειν ἐν τῷ πολέμῳ, * ὦ * φράζει Τύρταιος, τῶν μισθοφόρων εἰσὶ πάμπολλοι, ὧν οἱ πλεῖστοι γίνονται θρασεῖς καὶ ἄδικοι καὶ ὑβρίζουσι καὶ ἀφρονέστατοι σχεδὸν ἀπάντων, ἐκτὸς δὲ τινῶν μάλα ὀλίγων. ποῖ δὲ τελευτᾶ νῦν ἡμῖν οὗτος ὁ λόγος, καὶ τί φανερόν ποτε ποιῆσαι βουληθεὶς λέγει ταῦτα; C
 δῆλον ὅτι τόδε, ὡς παντὸς μᾶλλον καὶ ὁ τῆδε παρὰ Διὸς νομοθέτης, πᾶς τε οὗ καὶ σμικρὸν ὄφελος, οὐκ ἄλλοσε ἢ πρὸς τὴν μεγίστην ἀρετὴν μάλιστα βλέπων ἀεὶ θήσει τοὺς νόμους· ἔστι δέ, ὡς φησι Θεόγνις, αὕτη πιστότης ἐν τοῖς δεινοῖς, ἣν τις δικαιοσύνην ἂν τελέαν ὀνομάσειεν. ἦν δ' αὖ Τύρταιος ἐπήνεσε μάλιστα, καλὴ μὲν καὶ κατὰ καιρὸν κεκοσμημένη τῷ ποιητῇ, τετάρτη μέντοι ὅμως ἀριθμῷ τε καὶ δυνάμει τοῦ τιμῆ εἶναι λέγοιτ' ἂν ὀρθότατα. D

VI. ΚΑ. Ὡς ξένη, τὸν νομοθέτην ἡμῶν ἀποβάλλομεν εἰς τοὺς πόρω νομοθέτας;

ΑΘ. Οὐχ ἡμεῖς γε, ὦ ἄριστε, ἀλλ' ἡμᾶς αὐτούς, ὅταν οἰώμεθα πάντα τὰ τ' ἐν Λακεδαίμονι καὶ τὰ τῆδε πρὸς τὸν πόλεμον μάλιστα βλέποντας Λυκοῦργόν τε καὶ Μίνω τίθεσθαι τὰ νόμιμα.

ΚΑ. Τὸ δὲ πῶς χρῆν ἡμᾶς λέγειν;

ΑΘ. Ὡσπερ τό τε ἀληθές, οἶμαι, καὶ τὸ δίκαιον ὑπὲρ γε θείας * πολιτείας* διαλεγόμενους λέγειν, οὐχ ὡς πρὸς E
 ἀρετῆς τι μόνον καὶ ταῦτα τὸ φανυλότερον ἐτίθη βλέπων, ἀλλὰ πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ κατ' εἶδη ζητεῖν αὐτῶν τοὺς νόμους οὐδ' ἄπερ οἱ τῶν νῦν εἶδη προτιθέμενοι ζητοῦσιν· οὐ γὰρ ἂν ἕκαστος ἐν χρεῖα γίγνηται, τοῦτο ζητεῖ νῦν παρὰθέμενος, ὁ μὲν τὰ περὶ τῶν κλήρων καὶ ἐπικλήρων, ὁ δὲ τῆς αἰκίας πέρι, ἄλλοι δὲ ἄλλα ἄττα μυρία τοιαῦτα· ἡμεῖς δὲ φαμεν εἶναι τὸ περὶ νόμους ζήτημα τῶν εὖ ζη- 631

τούντων, ὥσπερ νῦν ἡμεῖς ἠρξάμεθα. καὶ σοῦ τὴν μὲν ἐπιχείρησιν τῆς ἐξηγήσεως περὶ τοὺς νόμους παντάπασιν ἄγαμαι· τὸ γὰρ ἀπ' ἀρετῆς ἄρχεσθαι, λέγοντα ὡς ἐτίθη ταύτης ἔνεκα τοὺς νόμους, ὀρθόν· ὅτι δὲ πάντα εἰς μόριον ἀρετῆς καὶ ταῦτα τὸ σμικρότατον ἐπαναφέροντα ἔφησθα αὐτὸν νομοθετεῖν, οὔτε ὀρθῶς ἔτι μοι κατεφάνης λέγων τὸν τε ὕστερον νῦν λόγον τοῦτον πάντα εἴρηκα διὰ
 Β ταῦτα. πῆ δὴ οὖν σε ἔτ' ἂν ἐβουλόμην διελόμενον λέγειν αὐτός τε ἀκούειν, βούλει σοι φράζω;

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ ξένε.

ΑΘ. Ἐχρῆν εἰπεῖν, οἱ Κρητῶν νόμοι οὐκ εἰσὶ μάτην διαφερόντως ἐν πᾶσιν εὐδόκιμοι τοῖς Ἑλλησιν· ἔχουσι γὰρ ὀρθῶς τοὺς αὐτοῖς χρωμένους εὐδαίμονας ἀποτελοῦντες. πάντα γὰρ τὰ ἀγαθὰ πορίζουσι· διπλᾶ δὲ ἀγαθὰ ἔστι, τὰ μὲν ἀνθρώπινα, τὰ δὲ θεῖα, ἠρτηται δ' ἐκ τῶν θεῶν θάτερα· καὶ ἂν μὲν δέχεται τις τὰ μείζονα πόλις, κτᾶται καὶ
 C τὰ ἐλάττονα, εἰ δὲ μή, στέρεται ἀμφοῖν. ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐλάττονα ὧν ἠγεῖται μὲν ὑγίεια, κάλλος δὲ δεύτερον, τὸ δὲ τρίτον ἰσχύς εἰς τε δρόμον καὶ εἰς τὰς ἄλλας πάσας κινήσεις τῷ σώματι, τέταρτον δὲ δὴ πλοῦτος οὐ τυφλὸς ἀλλ' ὄξυ βλέπων, ἄνπερ ἅμ' ἔπηται φρονήσει· ὃ δὴ πρῶτον αὐτῶν θεῶν ἠγεμονοῦν ἔστιν ἀγαθῶν, ἡ φρόνησις, δεύτερον δὲ μετὰ νοῦν σώφρων ψυχῆς ἕξις, ἐκ δὲ τούτων μετ' ἀνδρείας κραθέντων τρίτον ἂν εἴη δικαιοσύνη, τέταρτον
 D δὲ ἀνδρεία. ταῦτα δὲ πάντα ἐκείνων ἔμπροσθεν τέτακται φύσει, καὶ δὴ καὶ τῷ νομοθέτῃ τακτέον οὕτω· μετὰ δὲ ταῦτα τὰς ἄλλας προστάξεις τοῖς πολίταις εἰς ταῦτα βλέπούσας αὐτοῖς εἶναι διακελευστέον, τούτων δὲ τὰ μὲν ἀνθρώπινα εἰς τὰ θεῖα, τὰ δὲ θεῖα εἰς τὸν ἠγεμόνα νοῦν ξύμπαντα βλέπειν, περὶ τε γάμους ἀλλήλοις ἐπικοινωνήτους, μετὰ τε ταῦτα ἐν ταῖς τῶν παίδων γεννήσεσι καὶ
 E τροφαῖς, ὅσοι τε ἄρρενες καὶ ὅσαι θήλειαι, νέων τε ὄντων

καὶ ἐπι το πρεσβύτερον ἰόντων μέχρι γήρως, τιμῶντα ὀρθῶς ἐπιμελεῖσθαι δεῖ καὶ ἀτιμάζοντα, ἐν πάσαις ταῖς τούτων ὀμιλίαις τὰς τε λύπας αὐτῶν καὶ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἐπιθυμίας ξυμπάντων τε ἐρώτων τὰς σπουδὰς ἐπεσκεμ- 632 μένον καὶ παραπεφυλαχότα ψέγειν τε ὀρθῶς καὶ ἐπαινεῖν δι' αὐτῶν τῶν νόμων· ἐν ὀργαῖς τε αὖ καὶ ἐν φόβοις, ὅσαι τε διὰ δυστυχίαν ταραχαὶ ταῖς ψυχαῖς γίνονται καὶ ὅσαι ἐν εὐτυχίαις τῶν τοιούτων ἀποφυγαί, ὅσα τε κατὰ νόσους ἢ κατὰ πολέμους ἢ πενίας ἢ τὰ τούτοις ἐναντία γιγνώμενα προσπίπτει τοῖς ἀνθρώποις παθήματα, ἐν πᾶσι τοῖς τοιούτοις τῆς ἐκάστων διαθέσεως διδακτέον καὶ ὀρι- στέον τό τε καλὸν καὶ μῆ. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνάγκη τὸν νο- B μοθέτην τὰς κτήσεις τῶν πολιτῶν καὶ τὰ ἀναλώματα φυλάττειν, ὅντινα ἂν γίγνηται τρόπον, καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους πᾶσι τούτοις κοινωνίας καὶ διαλύσεις ἐκοῦσί τε καὶ ἄκουσι, καθ' ὅποιον ἂν ἕκαστον πράττωσι τῶν τοιούτων πρὸς ἀλλήλους, ἐπισκοπεῖν τό τε δίκαιον καὶ μῆ, ἐν οἷς ἔστι τε καὶ ἐν οἷς ἐλλείπει, καὶ τοῖς μὲν εὐπειθέσι τῶν νόμων τιμὰς ἀπονέμειν, τοῖς δὲ δυσπειθέσι δίκας τακτὰς ἐπιτιθέναι, μέχριπερ ἂν πρὸς τέλος ἀπάσης πολιτείας ἐπ- C εξελθῶν ἴδη, τῶν τελευτησάντων τίνα δεῖ τρόπον ἐκάστοις γίνεσθαι τὰς ταφὰς καὶ τιμὰς ἄστινας αὐτοῖς ἀπονέμειν δεῖ· κατιδὼν δὲ ὁ θεὸς τοὺς νόμους ἅπασιν τούτοις φύλακας ἐπιστήσει, τοὺς μὲν διὰ φρονήσεως, τοὺς δὲ δι' ἀληθοῦς δόξης ἰόντας, ὅπως πάντα ταῦτα ξυνδήσας ὁ νοῦς ἐπόμενα σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη ἀποφήνη, ἀλλὰ μὴ πλούτῳ μηδὲ φιλοτιμίᾳ. οὕτως, ὧ ξένοι, ἐγώ γε ἤθε- λον ἂν ὑμᾶς καὶ ἔτι νῦν βούλομαι διεξελεθεῖν, πῶς ἐν τοῖς D τοῦ Διὸς λεγομένοις νόμοις τοῖς τε τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος, οὓς Μίνως τε καὶ Λυκούργος ἐθέτην, ἐνεστί τε πάντα ταῦτα, καὶ ὅπη τάξιν τινὰ εἰληφότα διάδηλά ἐστι τῷ περὶ

νόμων ἔμπειρῳ τέχνῃ εἴτε καὶ τισιν ἔθεσι, τοῖς δὲ ἄλλοις ἡμῖν οὐδαμῶς ἐστὶ καταφανῆ.

VII. ΚΑ. Πῶς οὖν, ὦ ξένε, λέγειν χρὴ τὰ μετὰ ταῦτα;

ΑΘ. Ἐξ ἀρχῆς πάλιν ἔμοιγε δοκεῖ χρῆναι διεξελεθεῖν, καθάπερ ἠρξάμεθα, τὰ τῆς ἀνδρείας πρῶτον ἐπιτηδεύματα· ἔπειτα ἕτερον καὶ αὐθις ἕτερον εἶδος τῆς ἀρετῆς διεξιμεν, ἐὰν βούλησθε· ὅπως δ' ἂν τὸ πρῶτον διεξέλθωμεν, πειρασόμεθα αὐτὸ παράδειγμα θέμενοι καὶ τᾶλλα οὕτω διαμυθολογοῦντες παραμύθια ποιήσασθαι τῆς ὁδοῦ· ὕστερον δὲ ἀρετῆς πάσης τὰ γε νῦν δὴ *ἄ* διήλθομεν ἐκεῖσε βλέποντα ἀποφανοῦμεν, ἂν θεὸς ἐθέλῃ.

633 ΜΕ. Καλῶς λέγεις, καὶ πειρῶ πρῶτον κρίνειν τὸν τοῦ Διὸς ἐπαινέτην τόνδε ἡμῖν.

ΑΘ. Πειράσομαι, καὶ σέ τε καὶ ἑμαυτόν· κοινὸς γὰρ ὁ λόγος. λέγετε οὖν· τὰ ξυσσίτια φαμεν καὶ τὰ γυμνάσια πρὸς τὸν πόλεμον ἐξευρησθαι τῷ νομοθέτῃ;

ΜΕ. Ναί.

ΑΘ. Καὶ τρίτον ἢ τέταρτον; ἴσως γὰρ ἂν οὕτω χρεῖη διαριθμῆσθαι καὶ περὶ τῶν τῆς ἄλλης ἀρετῆς εἴτε μερῶν εἴτε ἅτ' αὐτὰ καλεῖν χρεῶν ἐστὶ, δηλοῦντα μόνον ἂ λέγει.

Β ΜΕ. Τρίτον τοίνυν, ἔγωγε εἶπομι' ἂν καὶ Λακεδαιμονίων ὅστισοῦν, τὴν θήραν εὔρε· τέταρτον δὲ ἢ πέμπτον εἰ δυναίμεθα λέγειν, πειρώμεθα. ἔτι τοίνυν καὶ τὸ τέταρτον ἔγωγε πειρώμην ἂν λέγειν τὸ περὶ τὰς καρτερήσεις τῶν ἀλγηδόνων πολὺ παρ' ἡμῖν γιγνόμενον ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους ταῖς χερσὶ μάχαις καὶ ἐν ἀρπαγαῖς τισὶ διὰ πολλῶν πληγαῶν ἐκάστοτε γιγνομέναις· ἔτι δὲ καὶ κρυπτεία τις ὀνομάζεται θανμαστῶς πολύπονος πρὸς τὰς καρτερήσεις, χειμώνων τε ἀνυποδησίαι καὶ ἀστρωσίαι καὶ ἄνευ θεραπόντων αὐτοῖς ἑαυτῶν διακονήσεις, νύκτωρ τε πλανωμένων διὰ πάσης τῆς χώρας καὶ μεθ' ἡμέραν. ἔτι

С

δὲ κὰν ταῖς γυμνοπαιδίαις δειναὶ καρτερησεις παρ' ἡμῖν γίνονται τῇ τοῦ πνίγους ῥώμῃ διαμαχομένων, καὶ πάμπολλα ἕτερα σχεδὸν ὅσα οὐκ ἂν παύσαιτό τις ἐκάστοτε διεξιῶν.

ΑΘ. Εὖ γε, ὦ Λακεδαιμόνιε ξένε, λέγεις. τὴν ἀνδρείαν δέ, φέρε, τί θῶμεν; πότερον ἀπλῶς οὕτως εἶναι πρὸς φόβους καὶ λύπας διαμάχην μόνον, ἢ καὶ πρὸς πό- D
θους τε καὶ ἡδονὰς καὶ τινὰς δεινὰς θωπείας κολυκικὰς, αἰ καὶ τῶν σεμνῶν οἰομένων εἶναι τοὺς θυμοὺς κηρίνους ποιοῦσιν;

ΜΕ. Οἶμαι μὲν οὕτω, πρὸς ταῦτα ξύμπαντα.

ΑΘ. Εἰ γοῦν μεμνήμεθα τοὺς ἔμπροσθεν λόγους, ἤττω τινὰ ὅδε καὶ πόλιν ἔλεγεν αὐτὴν αὐτῆς καὶ ἄνδρα ἢ γάρ, ὦ ξένε Κνωσίε;

ΚΛ. Καὶ πάνυ γε.

ΑΘ. Νῦν οὖν πότερα λέγομεν τὸν τῶν λυπῶν ἤττω E
κακὸν ἢ καὶ τὸν τῶν ἡδονῶν μᾶλλον;

ΚΛ. Ἐμοιγε δοκεῖ, τὸν τῶν ἡδονῶν· καὶ πάντες που μᾶλλον λέγομεν τὸν ὑπὸ τῶν ἡδονῶν κρατούμενου τοῦτον τὸν ἐπονειδίστως ἤττονα ἑαυτοῦ πρότερον ἢ τὸν ὑπὸ τῶν λυπῶν.

ΑΘ. Ὁ Διὸς οὖν δὴ καὶ ὁ Πυθικὸς νομοθέτης οὐ 634
δὴ που χωλὴν τὴν ἀνδρείαν νενομοθετήκατον, πρὸς τὰ ἀριστερὰ μόνον δυναμένην ἀντιβαίνειν, πρὸς δὲ τὰ δεξιὰ καὶ κομψὰ καὶ θωπευτικὰ ἀδυνατοῦσαν; ἢ πρὸς ἀμφοτέρω;

ΚΛ. Πρὸς ἀμφοτέρω ἔγωγε ἀξιῶ.

ΑΘ. Λέγωμεν τοίνυν πάλιν, ἐπιτηδεύματα ποῖα ἔσθ' ὑμῖν ἀμφοτέραις ταῖς πόλεσιν, ἃ γέγοντα τῶν ἡδονῶν καὶ οὐ φεύγοντα αὐτάς, καθάπερ τὰς λύπας οὐκ ἔφευγεν, ἀλλ' ἄγοντα εἰς μέσας ἠνάγκαζε καὶ ἐπειθε τιμαῖς ὥστε κρατεῖν αὐτῶν; ποῦ δὴ τοῦτ' ἔστι ταῦτόν περὶ τὰς ἡδονὰς συν- B

τεταγμένον ἐν τοῖς νόμοις; λεγέσθω, τί τοῦτ' ἐστίν, ὃ καὶ ἀπεργάζεται ὑμῖν ὁμοίως πρὸς τε ἀλγηδόνας καὶ πρὸς ἡδονὰς τοὺς αὐτοὺς ἀνδρείους νικῶντάς τε ἃ δεῖ νικᾶν καὶ οὐδαμῶς ἥττους πολεμίων τῶν ἐγγύτατα ἑαυτῶν καὶ χαλεπωτάτων.

ME. Οὕτω μὲν τοίνυν, ὦ ξέने, καθάπερ πρὸς τὰς ἀλγηδόνας εἶχον νόμους ἀντιτεταγμένους πολλοὺς εἰπεῖν, οὐκ ἂν ἴσως εὐποροίην κατὰ μεγάλα μέρη καὶ διαφανῆ
C λέγων περὶ τῶν ἡδονῶν· κατὰ δὲ σμικρὰ ἴσως εὐποροίην ἂν.

KA. Οὐ μὴν οὐδ' ἂν αὐτὸς ἐγωγε ἐν τοῖς κατὰ Κρήτην νόμοις ἔχοιμι ἐμφανῆς ὁμοίως ποιεῖν τὸ τοιοῦτον.

AΘ. ὦ ἄριστοι ξένων, καὶ οὐδέν γε θαυμαστόν· ἀλλ' ἂν ἄρα τις ἡμῶν περὶ τοὺς ἐκάστων οἴκοι νόμους ψέξῃ τι, βουλόμενος ἰδεῖν τό τε ἀληθές ἅμα καὶ τὸ βέλτιστον, μὴ χαλεπῶς ἀλλὰ πράως ἀποδεχώμεθα ἀλλήλων.

KA. Ὅρθῶς, ὦ ξέने Ἀθηναίε, εἴρηκας, καὶ πειστέον.

D AΘ. Οὐ γὰρ ἂν, ὦ Κλεινία, τηλικοῖσδε ἀνδράσι πρόποι τὸ τοιοῦτον.

KA. Οὐ γὰρ οὖν.

AΘ. Εἰ μὲν τοίνυν ὀρθῶς ἢ μή τις ἐπιτιμᾷ τῇ τε Λακωνικῇ καὶ τῇ Κρητικῇ πολιτείᾳ, ὁ λόγος ἂν ἕτερος εἴη· τὰ δ' οὖν λεγόμενα πρὸς τῶν πολλῶν ἴσως ἐγὼ μᾶλλον ἔχοιμ' ἂν ὑμῶν ἀμφοτέρων λέγειν. ὑμῖν μὲν γάρ, εἶπερ καὶ μετρίως κατεσκεύασται τὰ τῶν νόμων, εἰς τῶν καλλίστων ἂν
E εἴη νόμων μὴ ζητεῖν τῶν νέων μηδένα ἑᾶν, ποῖα καλῶς αὐτῶν ἢ μὴ καλῶς ἔχει, μιᾷ δὲ φωνῇ καὶ ἐξ ἑνὸς στόματος πάντας συμφωνεῖν, ὡς πάντα καλῶς κείται θέντων θεῶν, καὶ ἐάν τις ἄλλως λέγῃ, μὴ ἀνέχεσθαι τὸ παράπαν ἀκούοντας· γέρον δὲ εἴ τις τι ξυννοεῖ τῶν παρ' ὑμῖν, πρὸς ἄρχοντά τε καὶ πρὸς ἡλικιωτήν μηδενὸς ἐναντίου νέου ποιεῖσθαι τοὺς τοιούτους λόγους.

ΚΑ. Ὅρθότατά γε, ὦ ξένε, λέγεις, καὶ καθαπερ μάν-
τις ἀπὸν τῆς τότε διανοίας τοῦ τιθέντος αὐτὰ νῦν ἐπιει- 635
κῶς μοι δοκεῖς ἐστοχάσθαι καὶ σφόδρα ἀληθῆ λέγειν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἡμῖν τὰ νῦν ἐρημῖα μὲν νέων, αὐτοὶ δ'
ἔνεκα γήρως ἀφείμεθ' ὑπὸ τοῦ νομοθέτου διαλεγόμενοι
περὶ αὐτῶν τούτων μόνοι πρὸς μόνους μηδὲν ἂν πλημ-
μελεῖν;

ΚΑ. Ἔστι ταῦτα οὕτως, εἰς ἃ καὶ μηδὲν γε ἀνῆς ἐπι-
τιμῶν τοῖς νόμοις ἡμῶν· οὐ γὰρ τό γε γινῶναί τι τῶν μὴ
καλῶν ἄτιμον, ἀλλὰ ἴασιν ἐξ αὐτοῦ συμβαίνει γίνεσθαι
τῶ μὴ φθόνῳ τὰ λεγόμενα ἀλλ' εὐνοίᾳ δεχομένῳ. B

VIII. ΑΘ. Καλῶς· οὐ μὴν ἐπιτιμῶν γε ἐρῶ τοῖς νόμοις
πῶ, πρὶν βεβαίως εἰς δύναμιν διασκέψασθαι, μᾶλλον δὲ
ἀπορῶν. ὑμῖν γὰρ ὁ νομοθέτης μόνοις Ἑλλήνων καὶ βαρ-
βάρων, ὧν ἡμεῖς πυνθανόμεθα, τῶν μεγίστων ἡδονῶν
καὶ παιδιῶν ἐπέταξεν ἀπέχεσθαι καὶ μὴ γεύεσθαι, τὸ δὲ
τῶν λυπῶν καὶ φόβων, ὅπερ ἄρτι διεληλύθαμεν, ἠγγήσατο
εἴ τις ἐκ παιδῶν φευξεῖται διὰ τέλους, ὁπότεν εἰς ἀναγ- C
καίους ἔλθῃ πόρους καὶ φόβους καὶ λύπας, φευξεῖσθαι
τοὺς ἐν ἐκείνοις γεγυμνασμένους καὶ δουλεύσειν αὐτοῖς·
ταῦτόν δὲ τοῦτ', οἶμαι, καὶ πρὸς τὰς ἡδονὰς ἔδει διανοεῖ-
σθαι τὸν αὐτὸν νομοθέτην, λέγοντα αὐτὸν πρὸς ἑαυτόν,
ὡς ἡμῖν ἐκ νέων εἰ ἄπειροι τῶν μεγίστων ἡδονῶν οἱ πο-
λίται γενήσονται, καὶ ἀμελέτητοι γιγνόμενοι ἐν ταῖς ἡδο-
ναῖς καρτερεῖν καὶ μηδὲν τῶν αἰσχυρῶν ἀναγκάζεσθαι
ποιεῖν ἔνεκα τῆς γλυκυθυμίας τῆς πρὸς τὰς ἡδονὰς ταύ-
τὸν πείσονται τοῖς ἠττωμένοις τῶν φόβων· δουλεύσουσι D
τρόπον ἕτερον καὶ ἔτ' αἰσχίω τοῖς γε δυναμένοις καρτε-
ρεῖν ἐν ταῖς ἡδοναῖς καὶ τοῖς κεκτημένοις τὰ περὶ τὰς ἡδο-
νάς, ἀνθρώποις ἐνίοτε παντάπασι κακοῖς, καὶ τὴν ψυχὴν
τῇ μὲν δούλῃ τῇ δὲ ἐλευθέρῃ ἐξουσι, καὶ οὐκ ἄξιοι
ἀπλῶς ἀνδρεῖοι καὶ ἐλευθέριοι ἔσονται προσαγορεύεσθαι.

σκοπεῖτε οὖν, εἴ τι τῶν νῦν λεγομένων ὑμῖν κατα τρόποι δοκεῖ λέγεσθαι.

E ΚΑ. Δοκεῖ μὲν ἡμῖν γέ πως λεγομένου τοῦ λόγου· περὶ δὲ τηλικούτων εὐθύς πεπιστευκέναι ῥαδίως μὴ νέωι τε ἢ μᾶλλον καὶ ἀνοήτων.

ΑΘ. Ἄλλ' εἰ τὸ μετὰ ταῦτα διεξίοιμεν ὧν προῦθέμεθα, ὧ̄ Κλεινία τε καὶ Λακεδαιμόνιε ξένε, — μετ' ἀνδρείαν γὰρ δὴ σωφροσύνης πέρι λέγωμεν —, τί διαφέρου ἐν ταύταις ταῖς πολιτείαις ἢ ταῖς τῶν εἰκῆ πολιτευομένων
636 ἀνευρήσομεν, ὥσπερ τὰ περὶ τὸν πόλεμον νῦν δὴ;

ΜΕ. Σχεδὸν οὐ ῥαδίον· ἀλλ' ἔοικε γὰρ τὰ τε ξυσσίτια καὶ τὰ γυμνάσια καλῶς εὐρησθαι πρὸς ἀμφοτέρας.

ΑΘ. Ἔοικε δῆτα, ὧ̄ ξένοι, χαλεπὸν εἶναι τὸ περὶ τὰς πολιτείας ἀνομφισβητήτως ὁμοίως ἔργῳ καὶ λόγῳ γίνεσθαι· κινδυνεύει γάρ, καθάπερ ἐν τοῖς σώμασιν, οὐ δυνατὸν εἶναι προστάξει τι πρὸς ἓν σῶμα ἐν ἐπιτήδευμα, ἐν ᾧ οὐκ ἂν φανείη ταυτόν τοῦτο τὰ μὲν βλάπτον τὰ ἡμῶν
B σώματα, τὰ δὲ καὶ ὠφελοῦν. ἐπεὶ καὶ τὰ γυμνάσια ταῦτα καὶ τὰ ξυσσίτια πολλὰ μὲν ἄλλα νῦν ὠφελεῖ τὰς πόλεις, πρὸς δὲ τὰς στάσεις χαλεπά· δηλοῦσι δὲ Μιλησίων καὶ Βοιωτῶν καὶ Θουρίων παῖδες· καὶ δὴ καὶ παλαιῶ νόμῳ δοκεῖ τοῦτο τὸ ἐπιτήδευμα τὰς κατὰ φύσιν τὰς περὶ τὰ ἀφροδίσια ἡδονὰς οὐ μόνον ἀνθρώπων ἀλλὰ καὶ θηρίων διεφθαρκέναι. καὶ τούτων τὰς ὑμετέρας πόλεις πρώτας
C ἂν τις αἰτιῶτο καὶ ὅσαι τῶν ἄλλων μάλιστα ἄπτονται τῶν γυμνασίων· καὶ εἴτε παίζοντα εἴτε σπουδάζοντα ἐννοεῖν δεῖ τὰ τοιαῦτα, ἐννοητέον ὅτι τῇ θηλείᾳ καὶ τῇ τῶν ἀρρένων φύσει εἰς κοινωνίαν ἰούση τῆς γεννήσεως ἢ περὶ ταῦτα ἡδονὴ κατὰ φύσιν ἀποδεδόσθαι δοκεῖ, ἀρρένων δὲ πρὸς ἀρρένας ἢ θηλειῶν πρὸς θηλείας παρὰ φύσιν καὶ τῶν πρώτων τὸ τόλμημα εἶναι δι' ἀκράτειαν ἡδονῆς. πάντες δὲ δὴ Κρητῶν τὸν περὶ τὸν Γανυμήδη μῦθον κατ·;

ηγοροῦμεν ὡς λογοποιησάντων τούτων, ἐπειδὴ παρὰ Διὸς αὐτοῖς οἱ νόμοι πεπιστευμένοι ἦσαν γεγονέναι, τοῦτον τὸν μῦθον προστεθεικέναι κατὰ τοῦ Διός, ἵνα ἐπόμενοι δὴ τῷ θεῷ καρπῶνται καὶ ταύτην τὴν ἡδονήν. τὸ μὲν οὖν τοῦ μύθου χαιρέτω, νόμων δὲ πέρι διασκοπούμενων ἀνθρώπων ὀλίγου πᾶσά ἐστιν ἡ σκέψις περὶ τε τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς λύπας ἐν τε πόλεσι καὶ ἐν ἰδίοις ἡθεσι· δύο γὰρ αὐταὶ πηγαὶ μεθεῖνται φύσει ρεῖν, ὧν ὁ μὲν ἀρτυόμενος ὄθεν τε δεῖ καὶ ὁπότε καὶ ὁπόσον εὐδαιμονεῖ, καὶ πόλις ὁμοίως καὶ ἰδιώτης καὶ ζῶον ἅπαν, ὁ δ' ἀνεπιστημόνως ἅμα καὶ ἐκτὸς τῶν καιρῶν τάναντία ἂν ἐκείνω ζῶῃ.

IX. ME. Λέγεται μὲν ταῦτα, ὧς ξένε, καλῶς πως, οὐ μὴν ἀλλ' ἀφασία γ' ἡμᾶς λαμβάνει, τί ποτε χρὴ λέγειν πρὸς ταῦτα. ὅμως δ' ἔμοιγε ὀρθῶς δοκεῖ τὸ τὰς ἡδονὰς φεύγειν διακελεύεσθαι τόν γε ἐν Λακεδαίμονι νομοθέτην· περὶ δὲ τῶν ἐν Κνωσῷ νόμων ὅδε, ἂν ἐθέλη, βοηθήσει. τὰ δ' ἐν Σπάρτῃ κάλλιστ' ἀνθρώπων δοκεῖ μοι κείσθαι 637 τὰ περὶ τὰς ἡδονὰς· οὐ γὰρ μάλιστ' ἀνθρωποὶ καὶ μεγίσταις προσπίπτουσιν ἡδοναῖς καὶ ὑβρεσι καὶ ἀνοίᾳ πάσῃ, τοῦτ' ἐξέβαλεν ὁ νόμος ἡμῶν ἐκ τῆς χώρας ξυμπάσης, καὶ οὔτ' ἂν ἐπ' ἀγρῶν ἴδοις οὔτ' ἐν ἄστεσιν, ὅσων Σπαρτιάταις μέλει, συμπόσια οὐδ' ὁπόσα τούτοις ξυνεπόμενα πάσας ἡδονὰς κινεῖ κατὰ δύναμιν, οὐδ' ἔστιν ὅστις ἂν ἀπαντῶν κωμάζοντί τι μετὰ μέθης οὐκ ἂν τὴν μεγίστην δίκην εὐθύς ἐπιθείη, καὶ οὐδ' ἂν Διονύσια πρόφασιν ἔχοντ' αὐτὸν λύσαιτο, ὥσπερ ἐν ἀμάξαις εἰδόν ποτε παρ' ὑμῖν ἐγώ, καὶ ἐν Τάραντι δὲ παρὰ τοῖς ἡμετέροις ἀποίκιοις πᾶσαν ἐθεασάμην τὴν πόλιν περὶ τὰ Διονύσια μεθύουσαν· παρ' ἡμῖν δ' οὐκ ἔστ' οὐδὲν τοιοῦτον.

AΘ. ὦ Λακεδαιμόνιε ξένε, ἐπαινετὰ μὲν πάντ' ἐστὶ τὰ τοιαῦτα, ὅπου τινὲς ἐνεῖσι καρτερήσεις, ὅπου δ' ἀνεῖν-

C ται, βλακικώτερα· ταχὺ γάρ σου λάβοιτ' ἄν τις τῶν παρ' ἡμῶν ἀμυνόμενος, δεικνὺς τὴν τῶν γυναικῶν παρ' ὑμῖν ἀνεσιν. ἅπασι δὴ τοῖς τοιούτοις, καὶ ἐν Τάραντι καὶ παρ' ἡμῖν καὶ παρ' ὑμῖν δέ, μία ἀπόκρισις ἀπολύεσθαι δοκεῖ τοῦ μὴ κακῶς ἔχειν ἀλλ' ὀρθῶς· πᾶς γὰρ ἀποκρινόμενος ἐρεῖ θαυμάζοντι ξένῳ, τὴν παρ' αὐτοῖς ἀήθειαν ὀρῶντι, μὴ θαύμαξε, ὦ ξένε· νόμος ἔσθ' ἡμῖν οὗτος, ἴσως δ' ὑμῖν περὶ αὐτῶν τούτων ἕτερος. ἡμῖν δ' ἔστι νῦν, ὦ φίλοι ἄν-

D δρες, οὐ περὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἄλλων ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ τῶν νομοθετῶν αὐτῶν κακίας τε καὶ ἀρετῆς· ἔτι γὰρ οὖν εἴπωμεν πλείω περὶ ἀπάσης μέθης· οὐ γὰρ σμικρόν ἐστι τὸ ἐπιτήδευμα οὐδὲ φαύλου διαγνῶναι νομοθέτου. λέγω δ' οὐκ οἴνου περὶ πόσεως τὸ παράπαν ἢ μή, μέθης δὲ αὐτῆς πέρι, πότερον, ὥσπερ Σκύθαι χρῶνται καὶ Πέρσαι, χρηστέον, καὶ ἔτι Καρχηδόνιοι καὶ Κελτοὶ καὶ

E Ἴβηρες καὶ Θραῖκες, πολεμικὰ ζύμπαντα ὄντα ταῦτα γένη, ἢ καθάπερ ὑμεῖς· ὑμεῖς μὲν γὰρ, ὅπερ λέγεις, τὸ παράπαν ἀπέχεσθε, Σκύθαι δὲ καὶ Θραῖκες ἀκράτῳ παντάπασι χρώμενοι, γυναικῆς τε καὶ αὐτοί, καὶ κατὰ τῶν ἱματίων καταχεόμενοι καλὸν καὶ εὐδαιμον ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύειν νενομίκασι· Πέρσαι δὲ σφόδρα μὲν χρῶνται καὶ ταῖς ἄλλαις τρυφαῖς, ἃς ὑμεῖς ἀποβάλλετε, ἐν τάξει δὲ μᾶλλον τούτων.

638 ΜΕ. Ὡ λῶσθε, διώκομεν δέ γε ἡμεῖς πάντας τούτους, ὅταν ὄπλα εἰς τὰς χεῖρας λάβωμεν.

ΑΘ. Ὡ ἄριστε, μὴ λέγε ταῦτα· πολλαὶ γὰρ δὴ φυγαὶ καὶ διώξεις ἀτέκμαρτοι γεγόνασί τε καὶ ἔσονται, διὸ φανερόν ὄρον τοῦτον οὐκ ἄν ποτε λέγοιμεν ἀλλ' ἀμφισβητήσιμον περὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ μή, νίκην τε καὶ ἦτταν λέγοντες μάχης· ἐπειδὴ γὰρ αἱ μείζους τὰς ἐλάτους πόλεις νικῶσι μαχόμεναι καὶ καταδουλοῦνται, Συρακόσιοι μὲν Λοκρούς, οἳ δὴ δοκοῦσιν εὐνομώτατοι τῶν

περὶ ἐκείνον τὸν τόπον γεγονέναι, Κείους δὲ Ἀθηναῖοι·
 μυρία δ' ἄλλα τοιαῦτ' ἂν εὔροιμεν. ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ ἐκά-
 στου ἐπιτηδεύματος πειρώμεθα λέγοντες πείθειν ἡμᾶς αὐ-
 τούς, νίκας δὲ καὶ ἥττας ἐκτὸς λόγου τὰ νῦν θῶμεν, λέ-
 γωμεν δ' ὡς τὸ μὲν τοιόνδε ἐστὶ καλόν, τὸ δὲ τοιόνδε οὐ
 καλόν. πρῶτον δ' ἀκούσατέ τί μου, περὶ αὐτῶν τούτων ὡς
 δεῖ τό τε χρηστὸν καὶ τὸ μὴ σκοπεῖν.

ΜΕ. Πῶς οὖν δὴ λέγεις;

Χ. ΑΘ. Δοκοῦσί μοι πάντες οἱ λόγῳ τι λαβόντες ἐπι-
 τήδευμα καὶ προθέμενοι ψέγειν αὐτὸ ἢ ἐπαινεῖν εὐθὺς
 δηθὲν οὐδαμῶς δραῖν κατὰ τρόπον, ἀλλὰ ταῦτὸν ποιεῖν,
 οἶον εἰ δὴ τις ἐπαινέσαντός τινος τυρούς, βρωῖα ὡς ἀγα-
 θόν, εὐθὺς ψέγοι, μὴ διαπυθόμενος αὐτοῦ μήτε τὴν ἐρ-
 γασίαν μήτε τὴν προσφοράν, ὅντινα τρόπον καὶ οἷστισι
 καὶ μεθ' ὧν καὶ ὅπως ἔχοντα καὶ ὅπως προσφέρειν ἔχουσι·
 νῦν δὴ ταῦτόν μοι δοκοῦμεν ἡμεῖς ἐν τοῖς λόγοις ποιεῖν·
 περὶ μέθης γὰρ ἀκούσαντες τοσοῦτον μόνον εὐθὺς οἱ μὲν
 ψέγειν αὐτό, οἱ δ' ἐπαινεῖν, καὶ μάλα ἀτόπως. μάρτυσι
 γὰρ καὶ ἐπαινέταις χρώμενοι ἐπαινοῦμεν ἐκάτεροι, καὶ οἱ
 μὲν, ὅτι πολλοὺς παρεχόμεθα, ἀξιοῦμέν τι λέγειν κύριον,
 οἱ δὲ, ὅτι τοὺς μὴ χρωμένους αὐτῷ ὀρωῖμεν νικῶντας μα-
 χομένους· ἀμφισβητεῖται δ' αὖ καὶ τοῦθ' ἡμῖν. εἰ μὲν
 δὴ καὶ περὶ ἐκάστων οὕτω καὶ τῶν ἄλλων νομίμων διεξι-
 μεν, οὐκ ἂν ἔμοιγε κατὰ νοῦν εἶη, τρόπον δὲ ἄλλον, ὃν
 ἐμοὶ φαίνεται δεῖν, ἐθέλω λέγειν περὶ αὐτοῦ τούτου, τῆς
 μέθης, πειρώμενος, ἂν ἄρα δύνωμαι τὴν περὶ ἀπάντων
 τῶν τοιούτων ὀρθὴν μέθοδον ἡμῖν δηλοῦν, ἐπειδὴ καὶ
 μυρία ἐπὶ μυρίοις ἔθνη περὶ αὐτῶν ἀμφισβητοῦντα ὑμῖν
 πόλεσι θυεῖν τῷ λόγῳ διαμάχοιτ' ἂν.

ΜΕ. Καὶ μὴν εἴ τινα ἔχομεν ὀρθὴν σκέψιν τῶν τοι-
 ούτων, οὐκ ἀποκνητέον ἀκούειν.

ΑΘ. Σκεψώμεθα δὴ πῃ τῆδε· φέρε, εἴ τις αἰγῶν
 2*

C

D

E

639

τροφὴν καὶ τὸ ζῶον αὐτό, κτῆμα ὡς ἔστι καλόν, ἐπαινοί, ἄλλος δέ τις ἑωρακῶς αἴγας χωρὶς νεμομένας αἰπόλου ἐν ἐργασίμοις χωρίοις δρώσας κακὰ διαψέγοι, καὶ πᾶν θρέμμα ἀναρχον ἢ μετὰ τινων κακῶν ἀρχόντων ἰδὼν οὕτω μέμφοιτο, τὸν τοῦ τοιούτου ψόγον ἠγούμεθα ὑγιᾶς ἂν ποτε ψέξαι καὶ ὀτιοῦν;

ΜΕ. Καὶ πῶς;

ΑΘ. Χρηστὸς δὲ ἀρχων ἔσθ' ἡμῖν ἐν πλοίοις πότερον
B ἂν τὴν ναυτικὴν ἔχη ἐπιστήμην μόνου, ἂν τ' οὖν ναυτιᾷ ἂν τε μή, ἢ πῶς ἂν λέγοιμεν;

ΜΕ. Οὐδαμῶς, ἂν γε πρὸς τῇ τέχνῃ ἔχη καὶ τοῦτο τὸ πάθος ὃ λέγεις.

ΑΘ. Τί δ' ἀρχων στρατοπέδων; ἀρ' ἂν τὴν πολεμικὴν ἔχη ἐπιστήμην, ἱκανὸς ἀρχεῖν, κἂν δειλὸς ὢν ἐν τοῖς δεινοῖς ὑπὸ μέθης τοῦ φόβου ναυτιᾷ;

ΜΕ. Καὶ πῶς;

ΑΘ. Ἄν δὲ αὖ μήτ' ἔχη τὴν τέχνην δειλὸς τ' ἦ;

ΜΕ. Παντάπασί τινα πονηρὸν λέγεις, καὶ οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀρχοντα, ἀλλὰ τινων σφόδρα γυναικῶν.

ΑΘ. Τί δ' ἐπαινέτην ἢ ψέκτην κοινωνίας ἡστινοσοῦν, ἢ πέφυκέ τε ἀρχων εἶναι μετ' ἐκείνου τε ὠφέλιμός ἐστιν, ὃ δὲ μήθ' ἑωρακῶς εἶη ποτ' ὀρθῶς αὐτὴν αὐτῇ κοινωνοῦσαν μετ' ἀρχοντος, αἰεὶ δὲ ἀναρχον ἢ μετὰ κακῶν ἀρχόντων ξυνοῦσαν· οἴώμεθα δὴ ποτε τοὺς τοιούτους θεωροὺς τῶν τοιούτων κοινωνιῶν χρηστὸν τι ψέξειν ἢ ἐπαινέσεσθαι;

ΜΕ. Πῶς δ' ἂν, μηδέποτε γε ἰδόντας μηδὲ ξυγγενομένους ὀρθῶς γενομένῳ μηδενὶ τῶν τοιούτων κοινωνημάτων;

ΑΘ. Ἔχε δὴ· τῶν πολλῶν κοινωνιῶν ξυμπότας καὶ ξυμπόσια θεῖμεν ἂν μίαν τινὰ ξυνουσίαν εἶναι;

ΜΕ. Καὶ σφόδρα γε.

ΑΘ. Ταύτην οὖν μῶν ὀρθῶς γιγνομένην ἤδη τις πῶποτε ἐθεάσατο; καὶ σφῶν μὲν ἀποκρίνασθαι ῥάδιον ὡς οὐδεπῶποτε τὸ παράπαν· οὐ γὰρ ἐπιχώριον ὑμῖν τοῦτο οὐδὲ νόμιμον· ἐγὼ δ' ἐντετύχηκά τε πολλαῖς καὶ πολλαχοῦ, καὶ προσέτι πάσας ὡς ἔπος εἰπεῖν διηρώτηκα, καὶ σχεδὸν ὅλην μὲν οὐδεμίαν ὀρθῶς γιγνομένην ἐώρακα οὐδ' ἀκήκοα, μόρια δ' εἴ που σμικρὰ καὶ ὀλίγα, τὰ πολλὰ δὲ ξύμπανθ' ὡς εἰπεῖν διημαρτημένα. Ε

ΚΛ. Πῶς δὴ ταῦτα, ᾧ ξένε, λέγεις; εἰπέ ἔτι σαφέστερον· ἡμεῖς μὲν γάρ, ὅπερ εἶπες, ἀπειρία τῶν τοιούτων οὐδ' ἐντυγχάνοντες ἂν ἴσως εὐθύς γε γνοίμεν τό τε ὀρθὸν 640 καὶ μὴ γιγνόμενον ἐν αὐτοῖς.

ΑΘ. Εἰκὸς λέγεις· ἀλλ' ἐμοῦ φράζοντος πειρᾷ μανθάνειν. τὸ μὲν γὰρ ἐν πάσαις τε ξυνόδοις καὶ κοινωνίαις πράξεων ὠντινωνοῦν ὡς ὀρθὸν πανταχοῦ ἐκάστοις ἄρχοντα εἶναι, μανθάνεις;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Καὶ μὴν ἐλέγομεν νῦν δὴ, μαχομένων ὡς ἀνδρείου δεῖ τὸν ἄρχοντα εἶναι.

ΚΛ. Πῶς δ' οὐ;

ΑΘ. Ὁ μὴν ἀνδρείος τῶν δειλῶν ὑπὸ φόβων ἤττον τεθορύβηται. Β

ΚΛ. Καὶ τοῦτο οὕτως.

ΑΘ. Εἰ δ' ἦν τις μηχανὴ μηδὲν τὸ παράπαν δεδιότα μηδὲ θορυβούμενον ἐπιστῆσαι στρατοπέδῳ στρατηγόν, ἄρ' οὐ τοῦτ' ἂν παντὶ τρόπῳ ἐπράττομεν;

ΚΛ. Σφόδρα μὲν οὖν.

ΑΘ. Νῦν δέ γε οὐ στρατοπέδου περὶ λέγομεν ἄρξοντος ἐν ἀνδρῶν ὀμιλίαις ἐχθρῶν ἐχθροῖς μετὰ πολέμου, φίλων δ' ἐν εἰρήνῃ πρὸς φίλους κοινωνησόντων φιλοφροσύνης.

ΚΛ. Ὅρθῶς.

- C *AΘ.* Ἔστι δέ γε ἡ τοιαύτη συνουσία, εἰπερῶ ἔσται μετὰ μέθης, οὐκ ἀθόρυβος· ἢ γάρ;
ΚΛ. Πῶς γάρ; ἀλλ' οἶμαι πᾶν τούναντίον.
AΘ. Οὐκοῦν πρῶτον μὲν καὶ τούτοις ἄρχοντος δεῖ;
ΚΛ. Τί μὴν; ὡς οὐδενί γε πράγματι.
AΘ. Πότερον οὖν ἀθόρυβον, εἰ δυνατὸν εἶη, τὸν τοιοῦτον ἄρχοντα ἐκπορίζεσθαι δεῖ;
ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;
AΘ. Καὶ μὴν περὶ γε συνουσίας, ὡς ἔοικεν, αὐτὸν φρόνιμον εἶναι δεῖ· γίγνεται γὰρ φύλαξ τῆς τε ὑπαρχούσης φιλίας αὐτοῖς, καὶ ἔτι πλείονος ἐπιμελητῆς ὅπως ἔσται διὰ τὴν τότε ξυνουσίαν.
- D *ΚΛ.* Ἀληθέστατα.
AΘ. Οὐκοῦν νήφοντά τε καὶ σοφὸν ἄρχοντα μεθύοντων δεῖ καθιστάναι, καὶ μὴ τούναντίον; μεθύοντων γὰρ μεθύων καὶ νέος ἄρχων μὴ σοφός, εἰ μὴ κακὸν ἀπεργάσαιτό τι μέγα, πολλῇ χρωτ' ἂν ἀγαθῇ τύχῃ.
ΚΛ. Παμπόλλη μὲν οὖν.
AΘ. Οὐκοῦν εἰ μὲν γιγνομένων ὡς δυνατὸν ὀρθότατα τούτων ἐν ταῖς πόλεσι τῶν ξυνουσιῶν μέμφοιτό τις,
- E ἐπικαλῶν αὐτῶ τῶ πράγματι, τάχ' ἂν ὀρθῶς ἴσως μέμφοιτο· εἰ δὲ ἁμαρτανόμενον ὡς οἶόν τε μάλιστα ἐπιτήδευμά τις ὀρῶν λοιδορεῖ, πρῶτον μὲν δῆλον ὡς ἀγνοεῖ τοῦτ' αὐτὸ γιγνόμενον οὐκ ὀρθῶς, εἶθ' ὅτι πᾶν τούτῳ τῶ τρόπῳ φανεῖται πονηρόν, δεσπότου τε καὶ ἄρχοντος νήφοντος χωρὶς πραττόμενον. ἢ οὐ ξυννοεῖς τοῦθ', ὅτι με-
- 641 θύων κυβερνήτης καὶ πᾶς παντὸς ἄρχων ἀνατρέπει πάντα εἴτε πλοῖα εἴτε ἄρματα εἴτε στρατόπεδον, εἶθ' ὅ τί ποτ' εἶη τὸ κυβερνώμενον ὑπ' αὐτοῦ;
- XI. *ΚΛ.* Παντάπασι τοῦτό γε ἀληθὲς εἴρηκας, ὃ ξένε· τοῦπι τῶδε δ' ἡμῖν λέγε, τί ποτ', ἂν γίγνηται τοῦτο ὀρθὸν τὸ περὶ τὰς πόσεις νόμιμον, ἀγαθὸν ἂν δράσειεν

ἡμᾶς; οἶον ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, εἰ στρατεύμα ὀρθῆς ἡγεμονίας τυγχάνοι, νίκη πολέμου τοῖς ἐπομένοις ἂν γίγνοιτο, οὐ σμικρὸν ἀγαθόν, καὶ τᾶλλ' οὕτω· συμποσίου δὲ ὀρθῶς παιδαγωγηθέντος τί μέγα ἰδιώταις ἢ τῇ πόλει B γίγνοιτ' ἂν;

AΘ. Τί δέ; παιδὸς ἐνὸς ἢ καὶ χοροῦ παιδαγωγηθέντος κατὰ τρόπον ἐνὸς τί μέγα τῇ πόλει φαίμεν ἂν γίνεσθαι; ἢ τοῦτο οὕτως ἐρωτηθέντες εἰποίμεν ἂν, ὡς ἐνὸς μὲν βραχὺ τῇ πόλει γίγνοιτ' ἂν ὄφελος, εἰ δ' ὅλως ἐρωτᾶς παιδείαν τῶν παιδευθέντων, τί μέγα τὴν πόλιν ὀνίνησιν, οὐ χαλεπὸν εἰπεῖν, ὅτι παιδευθέντες μὲν εὖ γίγνοιτ' ἂν ἄνδρες ἀγαθοί, γενόμενοι δὲ τοιοῦτοι τὰ τ' C ἄλλα πράττειεν καλῶς, ἔτι δὲ κἂν νικῶεν τοὺς πολεμίους μαχόμενοι. παιδεία μὲν οὖν φέρει καὶ νίκην, νίκη δ' ἐνίοτε ἀπαιδευσίαν· πολλοὶ γὰρ ὑβριστότεροι διὰ πολέμων νίκας γενόμενοι μυρίων ἄλλων κακῶν δι' ὑβριν ἐνεπλήσθησαν, καὶ παιδεία μὲν οὐδεπώποτε γέγονε Καδμεία, νικαὶ δὲ ἀνθρώποις πολλαὶ δὴ τοιαῦται γεγόνασί τε καὶ ἔσονται.

ΚΛ. Δοκεῖς ἡμῖν, ᾧ φίλε, τὴν ἐν τοῖς οἴνοις κοινὴν διατριβὴν ὡς εἰς παιδείας μεγάλην μοῖραν τείνουσαν λέγειν, ἂν ὀρθῶς γίγνηται. D

AΘ. Τί μήν;

ΚΛ. Ἐχοῖς ἂν οὖν τὸ μετὰ τοῦτ' εἰπεῖν, ὡς ἔστι τὸ νῦν εἰρημένον ἀληθές;

AΘ. Τὸ μὲν ἀληθές, ᾧ ξένε, δυσχυρίζεσθαι ταῦτα οὕτως ἔχειν, πολλῶν ἀμφισβητούντων, θεοῦ· εἰ δ' ὅπη ἐμοὶ φαίνεται δεῖ λέγειν, οὐδεὶς φθόνος, ἐπεὶ περ ὠρμήκαμέν γε τοὺς λόγους περὶ νόμων καὶ πολιτείας ποιεῖσθαι τὰ νῦν.

ΚΛ. Τοῦτ' αὐτὸ δὴ πειρώμεθα τὸ σοὶ δοκοῦν περὶ τῶν νῦν ἀμφισβητουμένων καταμαθεῖν. E

ΑΘ. Ἀλλὰ χρὴ ποιεῖν οὕτως, ὑμᾶς τε ἐπὶ τὸ μαθεῖν καὶ ἐμὲ ἐπὶ τὸ δηλῶσαι πειρώμενον ἀμῶς γέ πως ξυντεῖναι τὸν λόγον. πρῶτον δέ μου ἀκούσατε τὸ τοιούδε· τὴν πόλιν ἅπαντες ἡμῶν Ἕλληνες ὑπολαμβάνουσιν ὡς φιλόλογός τέ ἐστι καὶ πολύλογος, Λακεδαίμονα δὲ καὶ Κρήτην, τὴν μὲν βραχύλογον, τὴν δὲ πολύνοιαν μᾶλλον ἢ πολυλο-
 642 γίαν ἀσκοῦσαν. σκοπῶ δὴ, μὴ δόξαν ὑμῖν παρὰσχῶμαι περὶ σμικροῦ πολλὰ λέγειν, μέθης πέρι σμικροῦ πράγμα-
 τος παμμήκη λόγον ἀνακαθαιρόμενος. τὸ δὲ ἢ κατὰ φύσιν αὐτοῦ διόρθωσις οὐκ ἂν δύναίτο ἄνευ μουσικῆς ὀρθότη-
 τός ποτε σαφὲς οὐδ' ἱκανὸν ἐν τοῖς λόγοις ἀπολαβεῖν· μουσικὴ δὲ ἄνευ παιδείας τῆς πάσης οὐκ ἂν αὖ ποτὲ δύ-
 ναιτο· ταῦτα δὲ παμπόλλων ἐστὶ λόγων. ὁρᾶτε οὖν τί ποιῶμεν, [εἰ ταῦτα μὲν ἐάσαιμεν ἐν τῷ παρόντι, μετεκβαί-
 B μεν δ' εἰς ἕτερόν τινα νόμων πέρι λόγον].

ΜΕ. ὦ ξένε Ἀθηναῖε, οὐκ οἶσθ' ἴσως, ὅτι τυγχάνει ἡμῶν ἢ ἐστία τῆς πόλεως οὔσα ὑμῶν πρόξενος. ἴσως μὲν οὖν καὶ πᾶσι τοῖς παισίν, ἐπειδὴν ἀκούσωσιν, ὅτι τινός εἰσι πόλεως πρόξενoi, ταύτη τις εὐνοία ἐκ νέων εὐθύς ἐν-
 δύεται ἕκαστον ἡμῶν τῶν προξένων τῇ πόλει, ὡς δευτέρᾳ οὔσῃ πατρίδι μετὰ τὴν αὐτοῦ πόλιν· καὶ δὴ καὶ ἐμοὶ νῦν ταῦτὸ τοῦτο ἐγγέγονεν. ἀκούων γὰρ τῶν παίδων εὐθύς,
 C εἴ τι μέμφοιντο ἢ καὶ ἐπαινοῖεν Λακεδαιμόνιοι Ἀθηναίους, ὡς ἢ πόλις ὑμῶν, ὧ Μέγилле, ἔφασαν, ἡμᾶς οὐ καλῶς ἢ καλῶς ἔρρεξε, ταῦτα δὴ ἀκούων, καὶ μαχόμενος πρὸς αὐτὰ ὑπὲρ ὑμῶν ἀεὶ πρὸς τοὺς τὴν πόλιν εἰς ψόγον ἄγου-
 τας, πᾶσαν εὐνοίαν ἔσχον, καὶ μοι νῦν ἢ τε φωνὴν προσ-
 φιλῆς ὑμῶν, τό τε ὑπὸ πολλῶν λεγόμενον, ὡς ὅσοι Ἀθη-
 ναίων εἰσὶν ἀγαθοὶ διαφερόντως εἰσὶ τοιοῦτοι, δοκεῖ ἀλη-
 θέστατα λέγεσθαι· μόνοι γὰρ ἄνευ ἀνάγκης αὐτοφυνῶς
 D θεία μοίρα ἀληθῶς καὶ οὔ τι πλαστῶς εἰσὶν ἀγαθοί. θαρ-
 ρῶν δὴ ἐμοῦ γε ἕνεκα λέγοις ἂν τσαῦτα ὁπόσα σοι φίλον.

ΚΑ. Καὶ μὴν, ὧ ξένε, καὶ τὸν παρ' ἐμοῦ λόγον ἀκούσας τε καὶ ἀποδεξάμενος θαρρῶν ὅποσα βούλει λέγε. τῆδε γὰρ ἴσως ἀκήκοας ὡς Ἐπιμενίδης γέγονεν ἀνὴρ θεῖος, ὃς ἦν ἡμῖν οἰκεῖος, ἐλθὼν δὲ πρὸ τῶν Περσικῶν δέκα ἔτεσι πρότερον παρ' ὑμᾶς κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ μαντεῖαν θυσίας τε ἐθύσατό τινας, ἃς ὁ θεὸς ἀνεῖλε, καὶ δὴ καὶ φοβουμένων τὸν Περσικὸν Ἀθηναίων στόλον εἶπεν, ὅτι Ε δέκα μὲν ἐτῶν οὐχ ἤξουσιν, ὅταν δὲ ἔλθωσιν, ἀπαλλαγῶ- σονται πράξαντες οὐδὲν ὧν ἤλπιζον, παθόντες τε ἢ δρᾶ- σαντες πλείω κακά. τότε οὖν ἐξενώθησαν ὑμῖν οἱ πρόγο- νοι ἡμῶν, καὶ εὐνοίαν ἐκ τόσου ἐγώγε ὑμῖν καὶ οἱ ἡμέτε- 643 ροι ἔχουσι γονῆς.

ΑΘ. Τὰ μὲν τοίνυν ὑμέτερα ἀκούειν, ὡς ἔοικεν, ἔτοιμ' ἂν εἴη· τὰ δ' ἐμὰ βούλεσθαι μὲν ἔτοιμα, δύνασθαι δὲ οὐ πάνυ ῥάδια, ὅμως δὲ πειρατέον. πρῶτον δὴ οὖν πρὸς τὸν λόγον ὀρισώμεθα παιδείαν, τί ποτ' ἐστὶ καὶ τίνα δύ- ναμιν ἔχει· διὰ γὰρ ταύτης φαμὲν ἰτέον εἶναι τὸν προκε- χειρισμένον ἐν τῷ νῦν λόγον ὑφ' ἡμῶν, μέχριπερ ἂν πρὸς τὸν θεὸν ἀφίκηται.

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν δρωμέν ταῦτα, εἶπερ σοί γε ἡδύ.

ΑΘ. Λέγοντος τοίνυν ἐμοῦ, τί ποτε χρὴ φάναι παι- Β δείαν εἶναι, σκέψασθε ἂν ἀρέσκη τὸ λεχθέν.

ΚΑ. Λέγοις ἄν.

XII. ΑΘ. Λέγω δὴ, καὶ φημι τὸν ὀτιοῦν ἀγαθὸν ἄν- δρα μέλλοντα ἔσεσθαι τοῦτο αὐτὸ ἐκ παιδῶν εὐθύς μελε- τᾶν δεῖν παίζοντά τε καὶ σπουδάζοντα ἐν τοῖς τοῦ πράγ- ματος ἐκάστοις προσήκουσιν. οἶον τὸν μέλλοντα ἀγαθὸν ἔσεσθαι γεωργὸν ἢ τινα οἰκοδόμον, τὸν μὲν οἰκοδομοῦντά τι τῶν παιδείων οἰκοδομημάτων παίζειν χρὴ, τὸν δ' αὖ γεωργοῦντα, καὶ ὄργανα ἐκατέρω σμικρά, τῶν ἀληθινῶν C μιμήματα, παρασκευάζειν τὸν τρέφοντα αὐτῶν ἐκάτερον· καὶ δὴ καὶ τῶν μαθημάτων ὅσα ἀναγκαῖα προμεμαθηκέ-

ναι προμανθάνειν, οἷον τέκτονα μετρεῖν ἢ σταθμᾶσθαι καὶ πολεμικὸν ἰππεύειν παίζοντα ἢ τι τῶν τοιούτων ἄλλο [ποιοῦντα] καὶ πειραῖσθαι διὰ τῶν παιδιῶν ἐκεῖσε τρέπειν τὰς ἡδονὰς καὶ ἐπιθυμίας τῶν παίδων, οἳ ἀφικομένους
 163 D αὐτοὺς δεῖ τέλος ἔχειν. κεφάλαιον δὲ παιδείας λέγομεν τὴν ὀρθὴν τροφήν, ἢ τοῦ παίζοντος τὴν ψυχὴν εἰς ἔρωτα μάλιστα ἄξει τούτου, ὃ δεήσει γενόμενον ἄνδρ' αὐτὸν τέλειον εἶναι τῆς τοῦ πράγματος ἀρετῆς· ὁρᾶτε οὖν, εἰ μέχρι
 L τούτου γε, ὅπερ εἶπον, ὑμῖν ἀρέσκει τὸ λεχθέν.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὖ;

ΑΘ. Μὴ τοίνυν μηδ' ὃ λέγομεν εἶναι παιδείαν ἀόριστον γένηται. νῦν γὰρ ὄνειδίζοντες ἐπαινοῦντές θ' ἐκάστων τὰς τροφὰς λέγομεν ὡς τὸν μὲν πεπαιδευμένον
 E ἡμῶν ὄντα τινά, τὸν δὲ ἀπαιδευτον ἐνίστε εἰς τε καπηλείας καὶ ναυκληρίας καὶ ἄλλων τοιούτων μάλα πεπαιδευμένων σφόδρα ἀνθρώπων· οὐ γὰρ ταῦτα ἡγουμένων, ὡς ἔοικεν, εἶναι παιδείαν ὃ νῦν λόγος ἂν εἴη, τὴν δὲ πρὸς ἀρετὴν ἐκ παίδων παιδείαν, ποιοῦσαν ἐπιθυμητὴν τε καὶ ἐραστὴν τοῦ πολίτην γενέσθαι τέλεον, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἐπιστάμενον μετὰ δίκης. ταύτην τὴν τροφήν ἀφο-
 644 ρισάμενος ὁ λόγος οὗτος, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, νῦν βούλοιτ' ἂν μόνην παιδείαν προσαγορεύειν, τὴν δὲ εἰς χρήματα τείνουσαν ἢ τινα πρὸς ἰσχὺν ἢ καὶ πρὸς ἄλλην τινὰ σοφίαν ἄνευ νοῦ καὶ δίκης βάνασόν τ' εἶναι καὶ ἀνελεύθερον καὶ οὐκ ἀξίαν τὸ παράπαν παιδείαν καλεῖσθαι. ἡμεῖς δὲ μηδὲν ὀνόματι διαφερώμεθ' αὐτοῖς, ἀλλ' ὃ νῦν δὲ λόγος ἡμῖν ὁμολογηθεὶς μενέτω, ὡς οἳ γε ὀρθῶς πεπαιδευμένοι σχεδὸν ἀγαθοὶ γίνονται, καὶ δεῖ δὲ τὴν παι-
 B δείαν μηδαμοῦ ἀτιμάζειν, ὡς πρῶτον τῶν καλλίστων τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσι παραγιγνόμενον· καὶ εἴ ποτε ἐξέρχεται, δυνατὸν δ' ἐστὶν ἐπανορθοῦσθαι, τοῦτ' ἀεὶ δραστέον διὰ βίου παντὶ κατὰ δύναμιν.

ΚΛ. Ὅρθως, καὶ συγχωροῦμεν ἃ λέγεις.

ΑΘ. Καὶ μὴν πάλαι γε συνεχωρήσαμεν ὡς ἀγαθῶν μὲν ὄντων τῶν δυναμένων ἄρχειν αὐτῶν, κακῶν δὲ τῶν μὴ.

ΚΛ. Λέγεις ὀρθότατα.

ΑΘ. Σαφέστερον ἔτι τοίνυν ἀναλάβωμεν τοῦτ' αὐτὸ ὃ τί ποτε λέγομεν. καὶ μοι δι' εἰκόνοσ ἀποδέξασθε ἐάν πως δυνατὸς ὑμῖν γένωμαι δηλῶσαι τὸ τοιοῦτον.

XIII. ΚΛ. Λέγε μόνον.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἕνα μὲν ἡμῶν ἕκαστον αὐτῶν τιθῶμεν;

ΚΛ. Ναί.

ΑΘ. Δύο δὲ κεκτημένον ἐν αὐτῷ ξυμβούλω ἐναντίω τε καὶ ἄφρονε, ὃ προσαγορεύομεν ἡδονὴν καὶ λύπην;

ΚΛ. Ἔστι ταῦτα.

ΑΘ. Πρὸς δὲ τούτοις ἀμφοῖν αὖ δόξας μελλόντων, οἷν κοινὸν μὲν ὄνομα ἐλπίς, ἰδίου δὲ φόβος μὲν ἢ πρὸ λύπης ἐλπίς, θάρρος δὲ ἢ πρὸ τοῦ ἐναντίου· ἐπὶ δὲ πᾶσι τοῦτοις λογισμός, ὃ τί ποτ' αὐτῶν ἄμεινον ἢ χειρόν· ὃς γενόμενος δόγμα πόλεως κοινὸν νόμος ἐπωνόμασται.

ΚΛ. Μόγισ μὲν πως ἐφέπομαι, λέγε μὴν τὸ μετὰ ταῦτα ὡς ἐπομένου.

ΜΕ. Καὶ ἐν ἐμοὶ μὴν ταῦτὸ τοῦτο πάθος ἐνι.

ΑΘ. Περὶ δὴ τούτων διανοηθῶμεν οὕτως. θαῦμα μὲν ἕκαστον ἡμῶν ἡγησώμεθα τῶν ζώων θείον, εἴτε ὡς παίγνιον ἐκείνων εἴτε ὡς σπουδῇ τινὶ ξυνεστηκός· οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε γιννώσκομεν, τόδε δὲ ἴσμεν, ὅτι ταῦτα τὰ πάθη ἐν ἡμῖν οἷον νεῦρα ἢ μήρινθοί τινες ἐνοῦσαι σπῶσί τε ἡμᾶς καὶ ἀλλήλαις ἀνθέλκουσιν ἐναντίαι οὔσαι ἐπ' ἐναντίας πράξεις, οὗ δὴ διωρισμένη ἀρετὴ καὶ κακία κεῖται· μιᾷ γάρ φησιν ὁ λόγος δεῖν τῶν ἔλξεων ξυνεπόμενον αἰεὶ καὶ μηδαμῇ ἀπολειπόμενον ἐκείνης ἀνθέλκειν τοῖς ἄλλοις νεύροις ἕκαστον, ταύτην δ' εἶναι τὴν τοῦ λογισμοῦ 645

ἀγωγὴν χρυσῆν καὶ ἱερὰν, τῆς πόλεως κοινὸν νόμον ἐπι-
καλουμένην, ἄλλας δὲ σκληρὰς καὶ σιδηρᾶς, τὴν δὲ μαλα-
κὴν ἄτε χρυσῆν οὖσαν, τὰς δὲ ἄλλας παντοδαποῖς εἶδεσιν
ὁμοίας. δεῖν δὴ τῇ καλλίστῃ ἀγωγῇ τῇ τοῦ νόμου ἀεὶ ξυλ-
λαμβάνειν· ἄτε γὰρ τοῦ λογισμοῦ καλοῦ μὲν ὄντος, πράου
δὲ καὶ οὐ βιαίου, δεῖσθαι ὑπηρετῶν αὐτοῦ τὴν ἀγωγὴν,
ὅπως ἂν ἡμῖν τὸ χρυσοῦν γένος νικᾷ τὰ ἄλλα γένη· καὶ
B οὕτω δὴ περὶ θαυμάτων ὡς ὄντων ἡμῶν ὁ μῦθος ἀρετῆς
σεσωσμένος ἂν εἴη, καὶ τὸ κρείττω ἑαυτοῦ καὶ ἥττω εἶναι
τρόπον τινα φανερόν ἂν γίγνοιτο μᾶλλον ὃ νοεῖ, καὶ ὅτι
πόλιν καὶ ἰδιώτην, τὸν μὲν λόγον ἀληθῆ λαβόντα ἐν ἑαυ-
τῷ περὶ τῶν ἔλξεων τούτων τούτῳ ἐπόμενον δεῖ ζῆν, πό-
λιν δὲ ἢ παρὰ θεῶν τινος ἢ παρὰ τούτου τοῦ γνόοντος
ταῦτα λόγον παραλαβοῦσαν, νόμον θεμένην, αὐτῇ τε ὁμι-
λεῖν καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν. οὕτω καὶ κακία δὴ καὶ ἀρετὴ
C σαφέστερον ἡμῖν διηρθρωμένον ἂν εἴη· ἐναργεστέρου δ'
αὐτοῦ γενομένου καὶ παιδεία καὶ τᾶλλα ἐπιτηδεύματα ἴσως
ἔσται μᾶλλον καταφανῆ, καὶ δὴ καὶ τὸ περὶ τῆς ἐν τοῖς
οἴνοις διατριβῆς, ὃ δοξασθεῖν μὲν ἂν εἶναι φαύλου πέρι
μῆκος πολὺ λόγων περιττὸν εἰρημένον, φανείη δὲ τάχ' ἂν
ἴσως τοῦ μήκους γ' αὐτῶν οὐκ ἀπάξιον.

ΚΑ. Εὖ λέγεις, καὶ περαίνωμεν, ὅ τί περ ἂν τῆς γε-
νῦν διατριβῆς ἄξιον γίγνηται.

D XIV. ΑΘ. Λέγε δὴ· προσφέροντες τῷ θαύματι τού-
τῳ τὴν μέθην ποῖόν τί ποτε αὐτὸ ἀπεργαζόμεθα;

ΚΑ. Πρὸς τί δὲ σκοπούμενος αὐτὸ ἐπανερωτᾶς;

ΑΘ. Οὐδέν πω πρὸς ὅ τι, τοῦτο δὲ ὅλως κοινωνῆσαν
τούτῳ ποῖόν τι ξυμπίπτει γίγνεσθαι. ἔτι δὲ σαφέστερον
ὃ βούλομαι πειράσομαι φράζειν. ἐρωτῶ γὰρ τὸ τοιόνδε·
ἄρα σφοδρότερας τὰς ἡδονὰς καὶ λύπας καὶ θυμούς καὶ
ἐρωτας ἢ τῶν οἴνων πόσις ἐπιτείνει;

ΚΑ. Πολύ γε.

ΑΘ. Τί δ' αὖ τὰς αἰσθήσεις καὶ μνήμας καὶ δόξας E καὶ φρονήσεις; πότερον ὡσαύτως σφοδροτέρας, ἢ πάνπαν ἀπολείπει ταῦτα αὐτόν, ἂν κατακορῆς τις τῇ μέθῃ γίγνηται;

ΚΛ. Ναί, πάνπαν ἀπολείπει.

ΑΘ. Οὐκοῦν εἰς ταῦτόν ἀφικνεῖται τὴν τῆς ψυχῆς ἕξιν τῇ τότε, ὅτε νέος ἦν παῖς;

ΚΛ. Τί μήν;

ΑΘ. Ἦμιστα δὴ τότε ἂν αὐτὸς αὐτοῦ γίγνοιτο ἐγκρατής.

ΚΛ. Ἦμιστα.

646

ΑΘ. Ἄρ' οὖν πονηρότατος, φαμέν, ὁ τοιοῦτος;

ΚΛ. Πολύ γε.

ΑΘ. Οὐ μόνον ἄρ', ὡς ἔοικεν, ὁ γέρον δις παῖς γίγνοιτ' ἂν, ἀλλὰ καὶ ὁ μεθυσθεῖς.

ΚΛ. Ἄριστα εἶπες, ὦ ξένε.

ΑΘ. Τούτου δὴ τοῦ ἐπιτηδεύματος ἔσθ' ὅστις λόγος ἐπιχειρήσει πείθειν ἡμᾶς ὡς χρὴ γεύεσθαι καὶ μὴ φεύγειν παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατόν;

ΚΛ. Ἔοικ' εἶναι· σὺ γοῦν φῆς καὶ ἔτοιμος ἦσθα νῦν, δὴ λέγειν.

ΑΘ. Ἀληθῆ μέντοι μνημονεύεις· καὶ νῦν γ' εἰμι B ἔτοιμος, ἐπειδήπερ σφῶ γε ἐθελήσειν προθύμως ἔφατον ἀκούειν.

ΚΛ. Πῶς δ' οὐκ ἀκουσόμεθα; καὶ εἰ μηδενὸς ἄλλου χάριν, ἀλλὰ τοῦ θαυμαστοῦ τε καὶ ἀτόπου, εἰ δεῖ ἐκόντα ποτὲ ἄνθρωπον εἰς ἅπασαν φανυλότητα ἑαυτὸν ἐμβάλλειν.

ΑΘ. Ψυχῆς λέγεις· ἢ γάρ;

ΚΛ. Ναί.

ΑΘ. Τί δὲ σώματος, ὦ ἑταῖρε, εἰς πονηρίαν, λεπτότητά τε καὶ αἰσχος καὶ ἀδυναμίαν; θαυμάζοιμεν ἂν εἰ ποτέ τις ἐκὼν ἐπὶ τὸ τοιοῦτον ἀφικνεῖται; C

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τί οὖν; τοὺς εἰς τὰ ἰατρεῖα αὐτοὺς βαδίζοντας ἐπὶ φαρμακοποσίᾳ ἀγνοεῖν οἴομεθα, ὅτι μετ' ὀλίγον ὕστερον καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἔξουσι τοιοῦτον τὸ σῶμα, οἶον εἰ διὰ τέλους ἔχειν μέλλοιεν, ζῆν οὐκ ἂν δεξαιντο; ἢ τοὺς ἐπὶ τὰ γυμνάσια καὶ πόνους ἰόντας οὐκ ἴσμεν ὡς ἀσθενεῖς εἰς τὸ παραχρῆμα γίνονται;

ΚΛ. Πάντα ταῦτα ἴσμεν.

ΑΘ. Καὶ ὅτι τῆς μετὰ ταῦτα ὠφελείας ἕνεκα ἐκόντες
D πορεύονται;

ΚΛ. Κάλλιστα.

ΑΘ. Οὐκοῦν χρὴ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων πέρι διανοεῖσθαι τὸν αὐτὸν τρόπον;

ΚΛ. Πάνυ γε.

ΑΘ. Καὶ τῆς περὶ τὸν οἶνον ἄρα διατριβῆς [ὡσαύτως διανοητέου], εἶπερ ἐνι τοῦτο ἐν τούτοις ὀρθῶς διανοηθῆναι.

ΚΛ. Πῶς δ' οὐ;

ΑΘ. Ἄν ἄρα τινὰ ἡμῖν ὠφέλειαν ἔχουσα φαίνεται μηδὲν τῆς περὶ τὸ σῶμα ἐλάττω, τῇ γε ἀρχῇ τὴν σωμασκίαν νικᾷ τῷ τὴν μὲν μετ' ἀληθόνων εἶναι, τὴν δὲ μή.

E *ΚΛ.* Ὄρθῶς λέγεις, θαυμάζοιμι δ' ἂν, εἰ τι δυναίμεθα τοιοῦτον ἐν αὐτῷ καταμαθεῖν.

ΑΘ. Τοῦτ' αὐτὸ δὴ νῦν, ὡς εἰχ', ἡμῖν ἤδη πειρατέου φράζειν. καὶ μοι λέγε· δύο φόβων εἶδη σχεδὸν ἐναντία δυνάμεθα κατανοῆσαι;

ΚΛ. Ποῖα δὴ;

ΑΘ. Τὰ τοιάδε· φοβούμεθα μὲν πού τὰ κακά, προσδοκῶντες γενήσεσθαι.

ΚΛ. Ναί.

ΑΘ. Φοβούμεθα δὲ γε πολλάκις δόξαν, ἡγούμενοι δοξάζεσθαι κακοὶ πράττοντες ἢ λέγοντές τι τῶν μὴ καλῶν·

ὄν δὴ καὶ καλοῦμεν τὸν φόβον ἡμεῖς γε, οἶμαι δὲ καὶ πάν- 647
τες, αἰσχύνην.

ΚΛ. Τί δ' οὐ;

ΑΘ. Τούτους δὴ δύο ἔλεγον φόβους· ὧν ὁ ἕτερος ἐναντίος μὲν ταῖς ἀλγηδόσι καὶ τοῖς ἄλλοις φόβοις, ἐναντίος δ' ἐστὶ ταῖς πλείσταις καὶ μεγίσταις ἡδοναῖς.

ΚΛ. Ὅρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ καὶ νομοθέτης, καὶ πᾶς οὐ καὶ σμικρὸν ὄφελος, τοῦτον τὸν φόβον ἐν τιμῇ μεγίστη σέβει, καὶ καλῶν αἰδῶ τὸ τούτῳ θάρρος ἐναντίον ἀναίδειάν τε προσ-
αγορεύει καὶ μέγιστον κακὸν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πᾶσι B
νευόμικεν;

ΚΛ. Ὅρθῶς λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν τά τ' ἄλλα πολλὰ καὶ μεγάλα ὁ φόβος ἡμᾶς οὗτος σώζει, καὶ τὴν ἐν τῷ πολέμῳ νίκην καὶ σωτηρίαν ἐν πρὸς ἐν οὐδὲν οὕτω σφόδρα ἡμῖν ἀπεργάζεται; δύο γὰρ οὖν ἐστὸν τὰ τὴν νίκην ἀπεργαζόμενα, θάρρος μὲν πολεμίων, φίλων δὲ φόβος αἰσχύνης πέρι κακῆς.

ΚΛ. Ἔστι ταῦτα.

ΑΘ. Ἄφοβον ἡμῶν ἄρα δεῖ γίνεσθαι καὶ φοβερὸν ἕκαστον· ὧν δ' ἑκάτερον ἕνεκα, διηρήμεθα.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. C

ΑΘ. Καὶ μὴν ἄφοβόν γε ἕκαστον βουλευθέντες ποιεῖν, φόβων πολλῶν τινῶν εἰς φόβον ἄγοντες αὐτὸν μετὰ νόμου, τοιοῦτον ἀπεργαζόμεθα.

ΚΛ. Φαινόμεθα.

ΑΘ. Τί δ' ὅταν ἐπιχειρῶμέν τινα φοβερὸν ποιεῖν μετὰ δίκης, ἄρ' οὐκ ἀναισχυντίᾳ ξυμβάλλοντας αὐτὸν καὶ προσγυμνάζοντας νικᾶν δεῖ ποιεῖν διαμαχόμενον αὐτοῦ ταῖς ἡδοναῖς; ἢ τῇ μὲν δειλίᾳ τῇ ἐν αὐτῷ προσμαχόμενον καὶ νικῶντα αὐτὴν δεῖ τέλεον οὕτω γίνεσθαι πρὸς ἀν- D
δρείαν, ἄπειρος δὲ δήπου καὶ ἀγύμναστος ὧν τῶν τοιού-

των ἀγώνων ὅστισοῦν οὐδ' ἂν ἤμισυς ἑαυτοῦ γένοιτο πρὸς ἀρετήν· σώφρων δὲ ἄρα τελέως ἔσται μὴ πολλαῖς ἡδοναῖς καὶ ἐπιθυμίαις προτρεπούσαις ἀναισχυντεῖν καὶ ἀδικεῖν διαμεμαχημένος καὶ νενικηκὼς μετὰ λόγου καὶ ἔργου καὶ τέχνης ἐν τε παιδιαῖς καὶ ἐν σπουδαῖς, ἀλλ' ἀπαθῆς ὢν πάντων τῶν τοιούτων;

Ε ΚΑ. Οὐκ οὖν τὸν γ' εἰκότα λόγον ἂν ἔχοι.

XV. ΑΘ. Τί οὖν; φόβου φάρμακον ἔσθ' ὅστις θεὸς ἔδωκεν ἀνθρώποις, ὥστε ὀπόσῳ πλέον ἂν ἐθέλητις πίνειν αὐτοῦ, τοσούτῳ μᾶλλον αὐτὸν νομίζειν καθ' ἑκάστην πόσιν δυστυχητὴ γίνεσθαι, καὶ φοβεῖσθαι τὰ παρόντα καὶ
648 τὰ μέλλοντα αὐτῷ πάντα, καὶ τελευτῶντα εἰς πᾶν θεὸς ἰέναι τὸν ἀνδρειότατον ἀνθρώπων, ἐκκοιμηθέντα δὲ καὶ τοῦ πώματος ἀπαλλαγέντα πάλιν ἑκάστοτε τὸν αὐτὸν γίνεσθαι.

ΚΑ. Καὶ τί τοιοῦτον φαῖμεν ἂν, ὃ ξένη, ἐν ἀνθρώποις γεγενῆσθαι πῶμα;

ΑΘ. Οὐδέν· εἰ δ' οὖν ἐγένετό ποθεν, ἔσθ' ὅ τι πρὸς ἀνδρείαν ἦν ἂν νομοθέτῃ χρήσιμον; οἷον τὸ τοιόνδε περὶ αὐτοῦ καὶ μάλα εἶχομεν ἂν αὐτῷ διαλέγεσθαι· φέρε, ὃ νομοθέτα, εἴτε Κρησίην εἶθ' οἷστισινοῦν νομοθετεῖς, πρῶτον μὲν τῶν πολιτῶν ἄρ' ἂν δέξαιτο βάσανον δυνατὸς εἶναι λαμβάνειν ἀνδρείας τε πέρι καὶ δειλίας;

ΚΑ. Φαίη που πᾶς ἂν δῆλον ὅτι.

ΑΘ. Τί δέ; μετ' ἀσφαλείας καὶ ἄνευ κινδύνων μεγάλων ἢ μετὰ τῶν ἐναντίων;

ΚΑ. Καὶ τοῦτο μετὰ τῆς ἀσφαλείας ξυνομολογήσει πᾶς.

ΑΘ. Χρῶο δ' ἂν εἰς τοὺς φόβους τούτους ἄγων καὶ ἐλέγχων ἐν τοῖς παθήμασιν, ὥστε ἀναγκάζειν ἄφοβον γίνεσθαι, παρακελευόμενος καὶ νουθετῶν καὶ τιμῶν, τὸν
C δὲ ἀτιμάζων, ὅστις σοι μὴ πείθοιτο εἶναι τοιοῦτος, οἷον

σὺ τὰ ττοις, ἐν πᾶσι; καὶ γυμνασάμενον μὲν εὖ καὶ ἀνδρείως ἀξήμιον ἀπαλλάττοις ἄν, κακῶς δὲ ζημίαν ἐπιτιθείς; ἢ τὸ παράπαν οὐκ ἄν χρῶτο, μηδὲν ἄλλο ἐγκαλῶν τῷ πώματι;

ΚΛ. Καὶ πῶς οὐκ ἄν χρῶτο, ὦ ξένε;

ΑΘ. Γυμνασία γοῦν, ὦ φίλε, παρὰ τὰ νῦν θαυμαστὴ ὄραστώνης ἄν εἴη καθ' ἓνα καὶ καθ' ὀλίγους καὶ καθ' ὀπόσους τις ἀεὶ βούλοιο· καὶ εἴτε τις ἄρα μόνος ἐν ἐρημιά, τὸ τῆς αἰσχύνης ἐπίπροσθεν ποιούμενος, πρὶν εὖ σχεῖν ἠγούμενος ὄρασθαι μὴ δεῖν, οὕτω πρὸς τοὺς φόβους γυμνάζοιο, πῶμα μόνον ἀντὶ μυρίων πραγμάτων παρασκευαζόμενος, ὀρθῶς ἄν τι πράττοι, εἴτε τις ἑαυτῷ πιστεύων φύσει καὶ μελέτῃ καλῶς παρεσκευάσθαι μηδὲν ὀκνοῖ μετὰ ξυμποτῶν πλειόνων γυμναζόμενος ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἐν τῇ τοῦ πώματος ἀναγκαίᾳ διαφορᾷ δύναμιν ὑπερθέων καὶ κρατῶν, ὥστε ὑπ' ἀσχημοσύνης μηδὲ ἐν σφάλλεσθαι μέγα μηδ' ἀλλοιοῦσθαι δι' ἀρετήν, πρὸς δὲ τὴν ἐσχάτην πόσιν ἀπαλλάττοιο πρὶν ἀφικνεῖσθαι, τὴν πάντων ἦτταν φοβούμενος ἀνθρώπων τοῦ πώματος.

ΚΛ. Ναί· σωφρονοῖ γάρ, ὦ ξένε, καὶ ὁ τοιοῦτος οὕτω πράττων.

ΑΘ. Πάλιν δὴ πρὸς τὸν νομοθέτην λέγωμεν τάδε· εἶεν, ὦ νομοθέτα, τοῦ μὲν δὴ φόβου σχεδὸν οὔτε θεὸς ἔδωκεν ἀνθρώποις τοιοῦτον φάρμακον οὔτε αὐτοὶ μεμηχανήμεθα· τοὺς γὰρ γόητας οὐκ ἐν θοίνῃ λέγω· τῆς δὲ ἀφοβίας καὶ τοῦ λίαν θαρρεῖν καὶ ἀκαίρως, ἢ μὴ χρεῖ, πότερον ἔστι πῶμα, ἢ πῶς λέγομεν;

ΚΛ. Ἔστι, φήσει που, τὸν οἶνον φράζων.

ΑΘ. Ἡ καὶ τοῦναντίον ἔχει τοῦτο τῷ νῦν δὴ λεγόμενῳ; πίνοντα τὸν ἀνθρώπον αὐτὸν αὐτοῦ ποιεῖ πρῶτον ἴλεων εὐθύς μᾶλλον ἢ πρότερον, καὶ ὀπόσῳ ἄν πλέον αὐτοῦ γεύηται, τοσοῦτῳ πλειόνων ἐλπίδων ἀγαθῶν πλη-

ρουσθαι καὶ δυνάμεως εἰς δόξαν; καὶ τελευτῶν δὴ πάσης ὁ τοιοῦτος παρρησίας ὡς σοφὸς ὢν μεστοῦται καὶ ἐλευθερίας, πάσης δὲ ἀφοβίας, ὥστε εἰπεῖν τε ἀόκνως ὀτιοῦν, ὡσαύτως δὲ καὶ προᾶξαι; πᾶς ἡμῖν, οἶμαι, ταῦτ' ἂν συγχωροῖ.

ΚΛ. Τί μήν;

XVI. ΑΘ. Ἀναμνησθῶμεν δὴ τόδε, ὅτι δὴ ἔφαμεν ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς δεῖν θεραπεύεσθαι, τὸ μὲν ὅπως ὅτι μάλιστα θαρρήσομεν, τὸ δὲ τούναντίον ὅτι μάλιστα φοβησόμεθα.

ΚΛ. Ἄ τῆς αἰδοῦς ἔλεγες, ὡς οἴομεθα.

ΑΘ. Καλῶς μνημονεύετε. ἐπειδὴ δὲ τὴν τε ἀνδρείαν καὶ τὴν ἀφοβίαν ἐν τοῖς φόβοις δεῖ καταμελετᾶσθαι, σκεπτέον, ἄρα τὸ ἐναντίον ἐν τοῖς ἐναντίοις θεραπεύεσθαι δέον ἂν εἴη.

ΚΛ. Τό γ' οὖν εἰκός.

ΑΘ. Ἄ παθόντες ἄρα πεφύκαμεν διαφερόντως θαρραλέοι τ' εἶναι καὶ θρασεῖς, ἐν τούτοις δέον ἂν, ὡς ἔοικ', εἴη τὸ μελετᾶν ὡς ἥκιστα εἶναι ἀναισχύντους τε καὶ θρασύτητος γέμοντας, φοβεροὺς δὲ εἰς τότι τολμᾶν ἐκάστοτε λέγειν ἢ πάσχειν ἢ καὶ δρᾶν αἰσχροῦ ὀτιοῦν.

ΚΛ. Ἐοικεν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ταῦτά ἐστι πάντα ἐν οἷς ἐσμὲν τοιοῦτοι, θυμός, ἔρως, ὕβρις, ἀμαθία, φιλοκέρδεια, [δειλία] καὶ ἔτι τοιάδε, πλοῦτος, κάλλος, ἰσχύς, καὶ πάνθ' ὅσα δι' ἡδονῆς αὐ̄ μεθύσκοντα παράφροντας ποιεῖ· τούτων δ' εὐτελεῖ τε καὶ ἀσινεστέρων πρῶτον μὲν πρὸς τὸ λαμβάνειν πείραν, εἶτα εἰς τὸ μελετᾶν, πλὴν τῆς ἐν οἴνῳ βασάνου καὶ παι-
E διας τίνα ἔχομεν ἡδονὴν εἰπεῖν ἔμμετρον μᾶλλον, ἂν καὶ ὀπωστιοῦν μετ' εὐλαβείας γίγνηται; σκοπῶμεν γὰρ δὴ δυσκόλου ψυχῆς καὶ ἀγρίας, ἐξ ἧς ἀδικίαι μυρία γίνονται, πότερον ἴοντα εἰς τὰ ξυμβόλαια πείραν λαμβάνειν,

κινδυνεύοντα περὶ αὐτῶν, σφαλερώτερον, ἢ ξυγγενόμε- 650
 νον μετὰ τῆς τοῦ Διονύσου θεωρίας; ἢ πρὸς τὰ φροδίδια
 ἠττημένης τινὸς ψυχῆς βάσανον λαμβάνειν, ἐπιτρέποντα
 αὐτοῦ θυγατέρας τε καὶ υἱεῖς καὶ γυναῖκας, οὕτως ἐν τοῖς
 φιλτάτοις κινδυνεύσαντα, ἤθος ψυχῆς θεάσασθαι; καὶ
 μυρία δὴ λέγων οὐκ ἂν τίς ποτε ἀνύσειεν, ὅσῳ διαφέρει
 τὸ μετὰ παιδιᾶς τὴν ἄλλως ἄνευ μισθοῦ ζημιώδους θεω-
 ρεῖν. καὶ δὴ καὶ τοῦτο μὲν αὐτὸ περὶ γε τούτων οὐτ' ἂν
 Κρητᾶς οὐτ' ἄλλους ἀνθρώπους οὐδένας οἴομεθα ἀμφι- B
 βητῆσαι, μὴ οὐ πείραν τε ἀλλήλων ἐπιεικῆ ταύτην εἶναι,
 τό τε τῆς εὐτελείας καὶ ἀσφαλείας καὶ τάχους διαφέρειν
 πρὸς τὰς ἄλλας βασάνους.

ΚΑ. Ἀληθὲς τοῦτό γε.

ΑΘ. Τοῦτο μὲν ἄρ' ἂν τῶν χρησιμωτάτων ἐν εἴῃ, τὸ
 γινῶναι τὰς φύσεις τε καὶ ἔξεις τῶν ψυχῶν, τῇ τέχνῃ ἐκεῖνη,
 ἧς ἐστὶ ταῦτα θεραπεύειν· ἐστὶ δέ που, φαμέν, ὡς οἶμαι,
 πολιτικῆς· ἢ γάρ;

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

B.

I. ΑΘ. Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο, ὡς εἴοικε, σκεπτέον ἐκεῖνο 652
 περὶ αὐτῶν, πότερα τοῦτο μόνον ἀγαθὸν ἔχει, τὸ κατι-
 δεῖν πῶς ἔχομεν τὰς φύσεις, ἢ καὶ τι μέγεθος ὠφελείας
 ἄξιον πολλῆς σπουδῆς ἐνεστ' ἐν τῇ κατ' ὀρθὸν χρεία
 τῆς ἐν οἴνῳ συνουσίας. τί οὖν δὴ λέγομεν; ἐνεστ', ὡς ὁ
 λόγος εἴοικε βούλεσθαι σημαίνειν· ὅπῃ δὲ καὶ ὅπως,
 ἀκούωμεν προσέχοντες τὸν νοῦν, μή πη παραποδισθῶμεν B
 ὑπ' αὐτοῦ.

ΚΑ. Λέγ' οὖν.

AΘ. Ἀναμνησθῆναι τοίνυν ἔγωγε πάλιν ἐπιθυμῶ, τί
 653 ποτε λέγομεν ἡμῖν εἶναι τὴν ὀρθὴν παιδείαν. τούτου γάρ,
 ὡς γ' ἐγὼ τοπάζω τὰ νῦν, ἔστιν ἐν τῷ ἐπιτηδεύματι τού-
 τῳ καλῶς κατορθουμένῳ σωτηρία.

ΚΛ. Μέγα λέγεις.

AΘ. Λέγω τοίνυν τῶν παιδῶν παιδικὴν εἶναι πρώ-
 τὴν αἴσθησιν ἡδονὴν καὶ λύπην, καὶ ἐν οἷς ἀρετὴ ψυχῆ καὶ
 κακία παραγίγνεται πρώτον, ταῦτ' εἶναι· φρόνησιν δὲ καὶ
 ἀληθεῖς δόξας βεβαίους, εὐτυχῆς ὅτῳ καὶ πρὸς τὸ γῆρας
 παρεγένετο· τέλος δ' οὖν ἔστ' ἄνθρωπος ταῦτα καὶ τὰ
 B ἐν τούτοις πάντα κεκτημένος ἀγαθὰ. παιδείαν δὲ λέγω
 τὴν παραγιγνομένην πρώτον παισὶν ἀρετὴν· ἡδονὴ δὲ καὶ
 φιλία καὶ λύπη καὶ μῖσος ἂν ὀρθῶς ἐν ψυχαῖς ἐγγίγνων-
 ται μήπω δυναμένων λόγον λαμβάνειν, λαβόντων δὲ τὸν
 λόγον συμφωνήσωσι τῷ λόγῳ ὀρθῶς εἰθίσθαι ὑπὸ τῶν
 προσηκόντων ἐθῶν, αὕτη ἔσθ' ἡ ξυμφωνία ξύμπασα μὲν
 ἀρετὴ, τὸ δὲ περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ λύπας τεθραμμένον αὐ-
 τῆς ὀρθῶς, ὥστε μισεῖν μὲν ἂν χρὴ μισεῖν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς
 C μέχρι τέλους, στέργειν δὲ ἂν χρὴ στέργειν, τοῦτ' αὐτὸ ἀπο-
 τεμῶν τῷ λόγῳ καὶ παιδείαν προσαγορευῶν κατὰ γε τὴν
 ἐμὴν ὀρθῶς ἂν προσαγορευοῖς.

ΚΛ. Καὶ γάρ, ὃ ξένη, ἡμῖν καὶ τὰ πρότερον ὀρθῶς
 σοι παιδείας πέρι καὶ τὰ νῦν εἰρησθαι δοκεῖ.

AΘ. Καλῶς τοίνυν. τούτων γάρ δὴ τῶν ὀρθῶς τε-
 θραμμένων ἡδονῶν καὶ λυπῶν παιδειῶν. οὐσῶν χαλᾶται
 τοῖς ἀνθρώποις καὶ διαφθείρεται τὰ πολλὰ ἐν τῷ βίῳ,
 θεοὶ δὲ οἰκτεῖραντες τὸ τῶν ἀνθρώπων ἐπίπουρον πεφυκὸς
 D γένος ἀναπαύλας τε αὐτοῖς τῶν πόνων ἐτάξαντο τὰς τῶν
 ἑορτῶν ἀμοιβὰς τοῖς θεοῖς, καὶ Μούσας Ἀπόλλωνά τε
 μουσηγέτην καὶ Διόνυσον ξυνεορταστὰς ἔδοσαν, ἵν' ἐπ-
 ανορθῶνται τὰς γε τροφὰς, γενομένας ἐν ταῖς ἑορταῖς μετὰ
 θεῶν. ὀρθᾶν οὖν χρὴ, πρότερον ἀληθῆς ἡμῖν κατὰ φύσιν

ὁ λόγος ὑμνεῖται τὰ νῦν, ἢ πῶς. φησὶ δὲ τὸ νέον ἅπαν ὡς ἔπος εἰπεῖν τοῖς τε σώμασι καὶ ταῖς φωναῖς ἡσυχίαν ἄγειν οὐ δύνασθαι, κινεῖσθαι δὲ ἀεὶ ζητεῖν καὶ φθέγγε- E
σθαι, τὰ μὲν ἀλλόμενα καὶ σκιρτῶντα, οἷον ὀρχούμενα μεθ' ἡδονῆς καὶ προσπαίζοντα, τὰ δὲ φθεγγόμενα πάσας φωνάς. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ζῶα οὐκ ἔχειν αἰσθησιν τῶν ἐν ταῖς κινήσεσι τάξεων οὐδὲ ἀταξιῶν, οἷς δὴ ῥυθμὸς ὄνομα καὶ ἀρμονία· ἡμῖν δὲ οὓς εἶπομεν τοὺς θεοὺς συγχορευτὰς δεδόςθαι, τούτους εἶναι καὶ τοὺς δεδωκότας τὴν ἔνρυσθ- 654 μόν τε καὶ ἐναρμόνιον αἰσθησιν μεθ' ἡδονῆς, ἢ δὴ κινεῖν τε ἡμᾶς καὶ χορηγεῖν ἡμῶν τούτους, ᾠδαῖς τε καὶ ὀρχήσεσιν ἀλλήλοις ξυνείροντας, χοροὺς τε ὠνομακέναι τὸ παρὰ τῆς χαρᾶς ἔμφυτον ὄνομα.

II. Πρῶτον δὴ τοῦτο ἀποδεξώμεθα; θῶμεν παιδείαν εἶναι πρώτην διὰ Μουσῶν τε καὶ Ἀπόλλωνος, ἢ πῶς;

ΚΛ. Οὕτως.

ΑΘ. Οὐκοῦν ὁ μὲν ἀπαίδευτος ἀχόρευτος ἡμῖν ἔσται, τὸν δὲ πεπαιδευμένον ἱκανῶς κεχορευκότα θετέον; B

ΚΛ. Τί μὴν;

ΑΘ. Χορεία γε μὴν ὀρχησίς τε καὶ ᾠδὴ τὸ ξύνολόν ἐστιν.

ΚΛ. Ἀναγκαῖον.

ΑΘ. Ὁ καλῶς ἄρα πεπαιδευμένος ἄδειν τε καὶ ὀρχεῖσθαι δυνατὸς ἂν εἴη καλῶς.

ΚΛ. Ἐοικεν.

ΑΘ. Ἴδωμεν δὴ, τί ποτ' ἐστὶ τὸ νῦν αὖ λεγόμενον.

ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ;

ΑΘ. Καλῶς ἄδει, φαμέν, καὶ καλῶς ὀρχεῖται· πότερον, εἰ καὶ καλὰ ἄδει καὶ καλὰ ὀρχεῖται, προσθῶμεν C ἢ μὴ;

ΚΛ. Προσθῶμεν.

ΑΘ. Τί δ', ἂν τὰ καλὰ τε ἡγούμενος εἶναι καλὰ καὶ

τὰ αἰσχρὰ αἰσχρὰ οὕτως αὐτοῖς χρῆται; βέλτιον ὁ τοιοῦτος πεπαιδευμένος ἡμῖν ἔσται τὴν χορείαν τε καὶ μουσικήν, ἢ ὅς ἂν τῷ μὲν σώματι καὶ τῇ φωνῇ τὸ διανοηθὲν εἶναι καλὸν ἱκανῶς ὑπηρετεῖν δυνηθῆ ἑκάστοτε, χαίρη δὲ μὴ τοῖς καλοῖς μηδὲ μισῆ τὰ μὴ καλά; ἢ ἄλλος, ὅς ἂν τῇ μὲν φωνῇ καὶ τῷ σώματι μὴ πάνυ δυνατὸς ἢ κατορθοῦν [ἢ διανοεῖσθαι], τῇ δὲ ἡδονῇ καὶ λύπῃ κατορθοί, ταμὲν ἀσπαζόμενος, ὅσα καλά, τὰ δὲ δυσχεραίνων, ὅποσα μὴ καλά;

ΚΛ. Πολὺ τὸ διαφέρον, ὃ ξένη, λέγεις τῆς παιδείας.

ΑΘ. Οὐκοῦν εἰ μὲν τὸ καλὸν ᾠδῆς τε καὶ ὀρχήσεως περὶ γιννώσκωμεν τρεῖς ὄντες, ἴσμεν καὶ τὸν πεπαιδευμένον τε καὶ ἀπαιδευτον ὀρθῶς· εἰ δὲ ἀγνοοῦμέν γε τοῦτο, οὐδ' εἴ τις παιδείας ἔστι φυλακὴ καὶ ὄπου, διαγινώσκωμεν ἂν ποτε δυναίμεθα. ἄρ' οὐχ οὕτως;

ΚΛ. Οὕτω μὲν οὖν.

ΑΘ. Ταῦτ' ἄρα μετὰ τοῦθ' ἡμῖν αὖ καθάπερ κυσὶν ἰχθυόσασιν διερευνητέον, σχῆμά τε καλὸν καὶ μέλος καὶ ᾠδὴν καὶ ὀρχησιν· εἰ δὲ ταῦθ' ἡμᾶς διαφυγόντα οἰχήσεται, μάταιος ὁ μετὰ ταῦθ' ἡμῖν περὶ παιδείας ὀρθῆς εἶθ' Ἑλληνικῆς εἴτε βαρβαρικῆς λόγος ἂν εἴη.

ΚΛ. Ναί.

ΑΘ. Εἶεν· τί δὲ δὴ τὸ καλὸν χρὴ φάναι σχῆμα ἢ μέλος εἶναί ποτε; φέρε, ἀνδρικῆς ψυχῆς ἐν πόνοις ἐχομένης καὶ δειλῆς ἐν τοῖς αὐτοῖς τε καὶ ἴσοις ἄρ' ὅμοια τὰ τε σχήματα καὶ τὰ φθέγματα ξυμβαίνει γίνεσθαι;

ΚΛ. Καὶ πῶς, ὅτε γε μηδὲ τὰ χρώματα;

ΑΘ. Καλῶς γε, ὃ ἑταῖρε· ἀλλ' ἐν γὰρ μουσικῇ καὶ σχήματα μὲν καὶ μέλη ἔνεστι, περὶ ῥυθμὸν καὶ ἀρμονίαν οὔσης τῆς μουσικῆς, ὥστε εὐρυθμὸν μὲν καὶ εὐάρμοστον, εὐχρῶν δὲ μέλος ἢ σχῆμα οὐκ ἔστιν ἀπεικάσαντα, ὥσπερ οἱ χοροδιδάσκαλοι ἀπεικάξουσιν, ὀρθῶς φθέγγεσθαι· τὸ

δὲ τοῦ δειλοῦ τε καὶ ἀνδρείου σχῆμα ἢ μέλος ἔστι τε καὶ ὀρθῶς προσαγορεύειν ἔχει τὰ μὲν τῶν ἀνδρείων καλὰ, τὰ B τῶν δειλῶν δὲ αἰσχροτά. καὶ ἵνα δὴ μὴ μακρολογία πολλή τις γίννηται περὶ ταῦθ' ἡμῖν, ἅπαντα ἀπλῶς ἔστω τὰ μὲν ἀρετῆς ἐχόμενα ψυχῆς ἢ σώματος, εἴτε αὐτῆς εἴτε τινὸς εἰκόνομος, ξύμπαντα σχήματά τε καὶ μέλη καλὰ, τὰ δὲ κακίας αὐτὸνναντίον ἅπαν.

ΚΑ. Ὅρθῶς τε προκαλεῖ καὶ ταῦθ' ἡμῖν οὕτως ἔχειν ἀποκεκρίσθω τὰ νῦν.

ΑΘ. Ἐτι δὴ τόδε· πότερον ἅπαντες πάσαις χορείαις ὁμοίως χαίρομεν, ἢ πολλοῦ δεῖ; C

ΚΑ. Τοῦ παντὸς μὲν οὖν.

ΑΘ. Τί ποτ' ἂν οὖν λέγοιμεν τὸ πεπλανηκὸς ἡμᾶς εἶναι; πότερον οὐ ταῦτά ἐστι καλὰ ἡμῖν πᾶσιν, ἢ τὰ μὲν αὐτά, ἀλλ' οὐ δοκεῖ ταῦτά εἶναι; οὐ γάρ που ἔρει γέ τις, ὡς ποτε τὰ τῆς κακίας ἢ ἀρετῆς καλλίονα χορεύματα, οὐδ' ὡς αὐτὸς μὲν χαίρει τοῖς τῆς μοχθηρίας σχήμασιν, οἱ δ' ἄλλοι ἐναντία ταύτης Μούσῃ τινί. καὶ τοι λέγουσί γε οἱ πλεῖστοι μουσικῆς ὀρθότητα εἶναι τὴν ἠδονὴν ταῖς ψυχαῖς D πορίζουσιν· ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὔτε ἀνεκτὸν οὔτε ὄσιον τὸ παράπαν φθέγγεσθαι, τόδε δὲ μᾶλλον εἰκὸς πλανᾶν ἡμᾶς.

III. ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Ἐπειδὴ μιμήματα τροπῶν ἐστὶ τὰ περὶ τὰς χορείας, ἐν πράξεσί τε παντοδαπαῖς γιγνόμενα καὶ τύχαις καὶ ἤθεσι [καὶ] μιμήμασι διεξιόντων ἐκάστων, οἷς μὲν ἂν πρὸς τρόπου τὰ ρηθέντα ἢ μελωδηθέντα ἢ καὶ ὀπωσοῦν χορευθέντα ἢ κατὰ φύσιν ἢ κατὰ ἔθος ἢ κατ' ἀμφοτέρω, τούτους μὲν καὶ τούτοις χαίρειν τε καὶ ἐπαινεῖν αὐτὰ καὶ E προσαγορεύειν καλὰ ἀναγκαῖον, οἷς δ' ἂν παρὰ φύσιν ἢ τρόπον ἢ τινα ξυνήθειαν, οὔτε χαίρειν δυνατὸν οὔτε ἐπαινεῖν αἰσχροτά τε προσαγορεύειν. οἷς δ' ἂν τὰ μὲν τῆς φύ-

σεως ὀρθὰ ξυμβαίνη, τὰ δὲ τῆς συνηθείας ἐναντία, ἢ τα
 μὲν τῆς συνηθείας ὀρθά, τὰ δὲ τῆς φύσεως ἐναντία, οὔτοι
 δὲ ταῖς ἡδοναῖς τοὺς ἐπαίνους ἐναντίους προσαγορεύου-
 656 σιν· ἡδέα γὰρ τούτων ἕκαστα εἶναι φασί, πονηρὰ δέ,
 καὶ ἐναντίον ἄλλων, οὓς οἴονται φρονεῖν, αἰσχύνονται
 μὲν κινεῖσθαι τῷ σώματι τὰ τοιαῦτα, αἰσχύνονται δὲ ἄδειν,
 ὡς ἀποφαινόμενοι καλὰ μετὰ σπουδῆς, χαίρουσι δὲ παρ'
 αὐτοῖς.

ΚΛ. Ὅρθότατ' ἂν λέγοις.

ΑΘ. Μῶν οὖν τι βλάβην ἔσθ' ἦντινα φέρει τῷ χαί-
 ροντι πονηρίας ἢ σχήμασιν ἢ μέλεσιν, ἢ τιν' ὠφέλειαν αὐ
 τοῖς πρὸς τὰναντία τὰς ἡδονὰς ἀποδεχομένοις;

ΚΛ. Εἰκός γε.

Β ΑΘ. Πότερον εἰκὸς ἢ καὶ ἀναγκαῖον ταῦτόν εἶναι,
 ὅπερ ὅταν τις πονηροῖς ἦθεσι ξυνὼν κακῶν ἀνθρώπων
 μὴ μισῇ, χαίρη δὲ ἀποδεχόμενος, ψέγη δὲ ὡς ἐν παιδιᾷς
 μοῖρα, ὄνειρώττων αὐτοῦ τὴν μοχθηρίαν; τότε ὁμοιοῦ-
 σθαι δὴ που ἀνάγκη τὸν χαίροντα, ὁποτέροις ἂν χαίρη,
 εἰάν ἄρα καὶ ἐπαινεῖν αἰσχύνηται· καί τοι τοῦ τοιούτου τί
 μείζον ἀγαθὸν ἢ κακὸν φαίμεν ἂν ἡμῖν ἐκ πάσης ἀνάγκης
 γίνεσθαι;

ΚΛ. Δοκῶ μὲν οὐδέν.

Γ ΑΘ. Ὅπου δὴ νόμοι καλῶς εἰσὶ κείμενοι ἢ καὶ εἰς τὸν
 ἔπειτα χρόνον ἔβουται, τὴν περὶ τὰς Μούσας παιδείαν τε
 καὶ παιδιὰν οἴομεθα ἐξέσεσθαι τοῖς ποιητικοῖς, ὅ τί περ
 ἂν αὐτὸν τὸν ποιητὴν ἐν τῇ ποιήσει τέρπη ῥυθμοῦ ἢ μέ-
 λους ἢ ῥήματος ἐχόμενον, τοῦτο διδάσκοντα καὶ τοὺς τῶν
 εὐνόμων παῖδας καὶ νέους ἐν τοῖς χοροῖς ὅ τι ἂν τύχη
 ἀπεργάζεσθαι πρὸς ἀρετὴν ἢ μοχθηρίαν;

ΚΛ. Οὐ τοι δὴ τοῦτό γε λόγον ἔχει· πῶς γὰρ ἂν;

Δ ΑΘ. Νῦν δέ γε αὐτὸ ὡς ἔπος εἰπεῖν ἐν πάσαις ταῖς
 πόλεσιν ἔξεστι δοῶν, πλὴν κατ' Αἴγυπτον.

ΚΑ. Ἐν Αἰγύπτῳ δὲ δὴ πῶς τὸ τοιοῦτον φῆς νενομοθετηῆσθαι;

ΑΘ. Θαῦμα καὶ ἀκούσαι. πάλαι γὰρ δὴ ποτε, ὡς ἔοικεν, ἐγνώσθη παρ' αὐτοῖς οὗτος ὁ λόγος, ὃν τὰ νῦν λέγομεν ἡμεῖς, ὅτι καλὰ μὲν σχήματα, καλὰ δὲ μέλη δεῖ μεταχειρίζεσθαι ταῖς συνηθείαις τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι νέους· ταξάμενοι δὲ ταῦτα, ἅττα ἐστὶ καὶ ὅποι' ἅττα ἀπέφηναν ἐν τοῖς ἱεροῖς, καὶ παρὰ ταῦτ' οὐκ ἐξῆν οὔτε ζωγράφοις E οὔτ' ἄλλοις, ὅσοι σχήματα καὶ ὅποι' ἅττα ἀπεργάζονται, καινοτομεῖν οὐδ' ἐπινοεῖν ἄλλ' ἅττα ἢ τὰ πάτρια, οὐδὲ νῦν ἐξεστιν οὔτ' ἐν τούτοις οὔτ' ἐν μουσικῇ ξυμπάσῃ. σκοπῶν δ' εὐρήσεις αὐτόθι τὰ μυριοστὸν ἔτος γεγραμμένα ἢ τετυπωμένα, οὐχ ὡς ἔπος εἰπεῖν μυριοστὸν ἄλλ' ὄντως, τῶν νῦν δεδημιουργημένων οὔτε τι καλλίονα οὔτ' αἰσχίω, 657 τὴν αὐτὴν δὲ τέχνην ἀπειργασμένα.

ΚΑ. Θαυμαστὸν λέγεις.

ΑΘ. Νομοθετικὸν μὲν οὖν καὶ πολιτικὸν ὑπερβαλλόντως. ἄλλ' ἕτερα φαῦλ' ἂν εὔροις αὐτόθι· τοῦτο δ' οὖν τὸ περὶ μουσικὴν ἀληθές τε καὶ ἄξιον ἐννοίας, ὅτι δυνατὸν ἄρ' ἦν περὶ τῶν τοιούτων νομοθετεῖσθαι βεβαίως θαρροῦντα μέλη τὰ τὴν ὀρθότητα φύσει παρεχόμενα· τοῦτο δὲ θεοῦ ἢ θείου τινὸς ἂν εἴη, καθάπερ ἐκεῖ φασὶ τὰ τὸν πολὺν τοῦτον σεσωσμένα χρόνον μέλη τῆς Ἰσιδος ποιήματα γεγονέναι. ὥσθ', ὅπερ ἔλεγον, εἰ δύναίτο τις B ἐλεῖν αὐτῶν καὶ ὀπασσοῦν τὴν ὀρθότητα, θαρροῦντα χρῆ εἰς νόμον ἄγειν καὶ τάξιν αὐτά· ὡς ἢ τῆς ἡδονῆς καὶ λύπης ζήτησις τοῦ κακῆς ζητεῖν αἰεὶ μουσικῆς χρῆσθαι σχεδὸν οὐ μεγάλην τινὰ δύναμιν ἔχει πρὸς τὸ διαφθεῖραι τὴν καθιερωθεῖσαν χορείαν ἐπικαλοῦσα ἀρχαιότητα. τὴν γοῦν ἐκεῖ οὐδαμῶς ἔοικε δυνατὴ γεγονέναι διαφθεῖραι, πᾶν δὲ τούναντίον.

C ΚΑ. Φαίνεται οὕτως ἂν ταῦτα ἔχειν ἐκ τῶν ὑπὸ σοῦ τὰ νῦν λεχθέντων.

IV. ΑΘ. Ἄρ' οὖν θαρροῦντες λέγωμεν τὴν τῆ μουσικῆ καὶ τῆ παιδιᾶ μετὰ χορείας χρείαν ὀρθὴν εἶναι τοιῷδέ τινι τρόπῳ; χαίρομεν ὅταν οἰώμεθα εὖ πράττειν, καὶ ὁπόταν χαίρωμεν, οἰώμεθα εὖ πράττειν αὖ; μῶν οὐχ οὕτως;

ΚΑ. Οὕτω μὲν οὖν.

ΑΘ. Καὶ μὴν ἐν γε τῷ τοιούτῳ χαίροντες ἡσυχίαν οὐ δυνάμεθα ἄγειν.

ΚΑ. Ἔστι ταῦτα.

D ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐχ ἡμῶν οἱ μὲν νέοι αὐτοὶ χορεύειν ἔτοιμοι, τὸ δὲ τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν, ἐκείνους αὖ θεωροῦντες διάγειν ἡγούμεθα πρεπόντως, χαίροντες τῆ ἐκείνων παιδιᾶ τε καὶ ἑορτάσει, ἐπειδὴ τὸ παρ' ἡμῶν ἡμᾶς ἐλαφρὸν ἐκλείπει νῦν, ὃ ποθοῦντες καὶ ἀσπαζόμενοι τίθεμεν οὕτως ἀγῶνας τοῖς δυναμένοις ἡμᾶς ὅτι μάλιστα εἰς τὴν νεότητα μνήμη ἐπεγείρειν;

ΚΑ. Ἀληθέστατα.

E ΑΘ. Μῶν οὖν οἰώμεθα καὶ κομιδῆ μάτην τὸν νῦν λεγόμενον λόγον περὶ τῶν ἑορταζόντων λέγειν τοὺς πολλούς, ὅτι τοῦτον δεῖ σοφώτατον ἡγεῖσθαι καὶ κρίνειν νικᾶν, ὃς ἂν ἡμᾶς εὐφραίνεσθαι καὶ χαίρειν ὅτι μάλιστα ἀπεργάζηται; δεῖ γὰρ δὴ, ἐπεὶ περ ἀφείμεθα παίξειν ἐν τοῖς τοιούτοις, τὸν πλείστους καὶ μάλιστα χαίρειν ποιῶντα, τοῦτον μάλιστα τιμᾶσθαι τε καί, ὅπερ εἶπον νῦν δὴ, τὰ νικητήρια φέρειν; ἄρ' οὐκ ὀρθῶς λέγεται τε τοῦτο
658 καὶ πράττειτ' ἂν, εἰ ταύτη γίγνοιτο;

ΚΑ. Τάχ' ἂν.

ΑΘ. Ἄλλ', ὦ μακάριε, μὴ ταχὺ τὸ τοιοῦτον κρίνωμεν, ἀλλὰ διαιροῦντες αὐτὸ κατὰ μέρη σκοπώμεθα τοιῷδέ τινι τρόπῳ· τί ἂν, εἰ ποτέ τις οὕτως ἀπλῶς ἀγῶνα

θείη ὄντινοῦν, μηδὲν ἀφορίσας μήτε γυμνικὸν μήτε μου-
σικὸν μήθ' ἵππικόν, ἀλλὰ πάντας συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ
πόλει προείποι, θεῖς νικητήρια, τὸν βουλόμενον ἤκειν ἀγω-
νιούμενον ἠδουῆς πέρι μόνον, ὃς δ' ἂν τέρψη τοὺς θεατὰς
μάλιστα, μηδὲν ἐπιταττόμενος ὧτινι τρόπῳ, νικήσῃ δὲ B
αὐτὸ τοῦτο ὅτι μάλιστα ἀπεργασάμενος καὶ κριθῇ τῶν
ἀγωνισαμένων ἠδιστος γεγυῆναι· τί ποτ' ἂν ἠγούμεθα
ἐκ ταύτης τῆς προρρήσεως ξυμβαίνειν;

ΚΛ. Τοῦ πέρι λέγεις;

ΑΘ. Εἰκόσ που τὸν μὲν τινα ἐπιδεικνύναι, καθάπερ
Ὅμηρος, δραψωδίαν, ἄλλον δὲ κιθαρωδίαν, τὸν δὲ τινα τρα-
γωδίαν, τὸν δ' αὖ κωμωδίαν, οὐ θαυμαστὸν δὲ εἴ τις καὶ
θαύματα ἐπιδεικνύς μάλιστα ἂν νικᾷν ἠγοῖτο· τούτων δὲ C
τοιούτων καὶ ἑτέρων ἀγωνιστῶν μυρίων ἐλθόντων ἔχομεν
εἰπεῖν, τίς ἂν νικῶ δικαίως;

ΚΛ. Ἄτοπον ἦρου· τίς γὰρ ἂν ἀποκρίνοιτό σοι τοῦτο,
ὡς γνοὺς ἂν ποτε πρὶν ἀκούσαι τε καὶ τῶν ἀθλητῶν ἐκά-
στων αὐτήκοος αὐτὸς γενέσθαι;

ΑΘ. Τί οὖν δῆ; βούλεσθε ἐγὼ σφῶν τὴν ἄτοπον
ταύτην ἀπόκρισιν ἀποκρίνωμαι;

ΚΛ. Τί μήν;

ΑΘ. Εἰ μὲν τοίνυν τὰ πάνυ σμικρὰ κρίνοι παιδιά, κρινοῦσι
τὸν τὰ θαύματα ἐπιδεικνύντα· ἦ γάρ;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Ἐὰν δέ γ' οἱ μείζους παῖδες, τὸν τὰς κωμωδίας·
τραγωδίαν δὲ αἶτε πεπαιδευμένοι τῶν γυναικῶν καὶ τὰ
νέα μειράκια καὶ σχεδὸν ἴσως τὸ πλῆθος πάντων. D

ΚΛ. Ἴσως δῆτα.

ΑΘ. Ῥαψωδὸν δέ, καλῶς Ἰλιάδα καὶ Ὀδύσσειαν ἢ
τι τῶν Ἡσιοδείων διατιθέντα, τάχ' ἂν ἡμεῖς οἱ γέροντες
ἠδιστα ἀκούσαντες νικᾷν ἂν φαῖμεν πάμπολυ. τίς οὖν ὀφ-
θῶς ἂν νενικηκῶς εἴη, τοῦτο μετὰ τοῦτο· ἦ γάρ;

ΚΑ. Ναί.

Ε ΑΘ. Δῆλον ὡς ἔμοιγε καὶ ὑμῖν ἀναγκαῖόν ἐστι φάναι τοὺς ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἡλικιωτῶν κριθέντας ὀρθῶς ἂν νικᾶν. τὸ γὰρ ἔθος ἡμῖν τῶν νῦν δὴ πάμπολυ δοκεῖ τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἀπάσαις καὶ πανταχοῦ βέλτιστον γίγνεσθαι.

ΚΑ. Τί μὴν;

Β. ΑΘ. Συγχωρῶ δὴ τό γε τοσοῦτον καὶ ἐγὼ τοῖς πολλοῖς, δεῖν τὴν μουσικὴν ἡδονὴν κρίνεσθαι, μὴ μέντοι τῶν γε ἐπιτυχόντων, ἀλλὰ σχεδὸν ἐκείνην εἶναι Μοῦσαν καλλίστην, ἥτις τοὺς βελτίστους καὶ ἰκανῶς πεπαιδευμένους 659 τέρπει, μάλιστα δὲ ἥτις ἓνα τὸν ἀρετῆ τε καὶ παιδείας διαφέροντα· διὰ ταῦτα δὲ ἀρετῆς φαμὲν δεῖσθαι τοὺς τούτων κριτάς, ὅτι τῆς τε ἄλλης μετόχους αὐτοὺς εἶναι δεῖ φρονήσεως καὶ δὴ καὶ τῆς ἀνδρείας. οὔτε γὰρ παρὰ θεάτρον δεῖ τὸν γε ἀληθῆ κριτὴν κρίνειν μανθάνοντα καὶ ἐκπληττόμενον ὑπὸ θορύβου τῶν πολλῶν καὶ τῆς αὐτοῦ ἀπαιδευσίας, οὔτ' αὖ γιννώσκοντα δι' ἀνανδρίαν καὶ δειλίαν ἐκ ταύτου στόματος οὔπερ τοὺς θεοὺς ἐπεκαλέσατο Β μέλλων κρίνειν, ἐκ τούτου ψευδόμενον ἀποφαίνεσθαι ῥαθύμως τὴν κρίσιν· οὐ γὰρ μαθητῆς ἀλλὰ διδάσκαλος, ὡς γε τὸ δίκαιον, θεατῶν μᾶλλον ὁ κριτῆς καθίζει, καὶ ἐναντιωσόμενος τοῖς τὴν ἡδονὴν μὴ προσηκόντως μηδὲ ὀρθῶς ἀποδιδούσι θεαταῖς. ἐξῆν γὰρ δὴ τῷ παλαιῷ τε καὶ Ἑλληνικῷ νόμῳ· *οὐ* καθάπερ ὁ Σικελικός τε καὶ Ἰταλικὸς νόμος νῦν, τῷ πλήθει τῶν θεατῶν ἐπιτρέπων καὶ τὸν νικῶντα διακρίνων χειροτονίαις, διέφθαρκε μὲν τοὺς C ποιητὰς αὐτούς· πρὸς γὰρ τὴν τῶν κριτῶν ἡδονὴν ποιοῦσιν οὐσαν φάυλην, ὥστε αὐτοὶ αὐτοὺς οἱ θεαταὶ παιδεύουσι· διέφθαρκε δ' αὐτοῦ τοῦ θεάτρον τὰς ἡδονάς· δέον γὰρ αὐτοὺς ἀεὶ βελτίω τῶν αὐτῶν ἡθῶν ἀκούοντας βελτίω τὴν ἡδονὴν ἴσχειν, νῦν αὐτοῖς ἠρωῶσι πᾶν τὸ ἑναντίον ξυμ-

βαίνει. τί ποτ' οὖν ἡμῖν τὰ νῦν αὖ διαπερανθέντα τῷ λόγῳ σημαίνειν βούλεται; σκοπεῖσθ' εἰ τόδε.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Δοκεῖ μοι τρίτον ἢ τέταρτον ὁ λόγος εἰς ταῦτόν περιφερόμενος ἦκειν, ὡς ἄρα παιδεία μὲν ἐστ' ἢ παίδων D ὀλκή τε καὶ ἀγωγή πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ νόμου λόγον ὀρθὸν εἰρημένον καὶ τοῖς ἐπιεικισταῖσι καὶ πρεσβυτάτοις δι' ἐμπειρίαν ξυνδεδογμένον ὡς ὄντως ὀρθός ἐστιν· ἴν' οὖν ἢ ψυχὴ τοῦ παιδὸς μὴ ἐναντία χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι ἐθίζηται τῷ νόμῳ καὶ τοῖς ὑπὸ τοῦ νόμου πεπεισμένοις, ἀλλὰ ξυνέπηται χαίρουσά τε καὶ λυπούμενη τοῖς αὐτοῖς τούτοις οἷσπερ ὁ γέρων, τούτων ἕνεκα, ἃς ᾧδ' ἀς καλοῦμεν — ὄντως μὲν ἐπαρδαὶ ταῖς ψυχαῖς αὐταὶ νῦν γεγονέναι, πρὸς E τὴν τοιαύτην ἣν λέγομεν συμφωνίαν ἐσπουδασμένοι, διὰ δὲ τὸ σπουδῆν μὴ δύνασθαι φέρειν τὰς τῶν νέων ψυχὰς παιδίαί τε καὶ ᾧδ' ἀ καλεῖσθαι καὶ πράττεσθαι — καθάπερ τοῖς κάμνουσί τε καὶ ἀσθενῶς ἴσχουσι τὰ σώματα ἐν ἡδέσι τισὶ σιτίοις καὶ πώμασι τὴν χρηστὴν πειρῶνται τροφήν 660 προσφέρειν οἷς μέλει τούτων, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν ἐν ἀηδέσιν, ἵνα τὴν μὲν ἀσπάζονται, τὴν δὲ μισεῖν ὀρθῶς ἐθίζονται, ταῦτόν δὴ καὶ τὸν ποιητικὸν ὁ ὀρθὸς νομοθέτης ἐν τοῖς καλοῖς ῥήμασι καὶ ἐπαινετοῖς πείσει τε καὶ ἀναγκάσει μὴ πείθων, τὰ τῶν σωφρόνων τε καὶ ἀνδρείων καὶ πάντως ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐν τε ῥυθμοῖς σχήματα καὶ ἐν ἀρμονίαις μέλη ποιοῦντα ὀρθῶς ποιεῖν.

ΚΑ. Νῦν οὖν οὕτω δοκοῦσί σοι, πρὸς Διός, ᾧ ξένε, B ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι ποιεῖν; ἐγὼ μὲν γὰρ καθ' ὅσον αἰσθάνομαι, πλὴν παρ' ἡμῖν ἢ παρὰ Λακεδαιμονίοις, ἀ σὺ νῦν λέγεις, οὐκ οἶδα πραττόμενα, καινὰ δὲ ἅττα ἀεὶ γιγνώμενα περὶ τε τὰς ὀρχήσεις καὶ περὶ τὴν ἄλλην μουσικὴν ξύμπασαν, οὐχ ὑπὸ νόμων μεταβαλλόμενα ἀλλ' ὑπὸ τινῶν ἀτάκτων ἡδονῶν, πολλοῦ δεουσῶν τῶν αὐτῶν εἶναι

C καὶ κατὰ ταῦτά, ὡς σὺ κατ' Αἴγυπτον ἀφερμηνεύεις, ἀλλ' οὐδέποτε τῶν αὐτῶν.

AΘ. Ἄριστά γ', ὦ Κλεινία. εἰ δ' ἔδοξά σοι ἃ σὺ λέγεις λέγειν ὡς νῦν γιγνόμενα, οὐκ ἂν θαυμάζοιμι, εἰ μὴ σαφῶς λέγων ἃ διανοοῦμαι τοῦτο ἐποίησα καὶ ἔπαθον· ἀλλ' ἃ βούλομαι γίνεσθαι περὶ μουσικῆν, τοιαῦτ' ἄττα εἶπον ἴσως, ὥστε σοὶ δόξαι ταῦτα ἐμὲ λέγειν. λοιδορεῖν γὰρ πράγματα ἀνίατα καὶ πόρρω προβεβηκότα ἀμαρτίας οὐδαμῶς ἠδύ, ἀναγκαῖον δ' ἐνίοτ' ἐστίν· ἐπειδὴ δὲ ταῦτα
D ξυνδοκεῖ καὶ σοί, φέρε, φῆς παρ' ὑμῖν καὶ τοῖσδε μᾶλλον ἢ παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἑλλησι γίνεσθαι τὰ τοιαῦτα;

ΚΛ. Τί μῆν;

AΘ. Τί δ', εἰ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις γίγνοιθ' οὕτω, πότερον αὐτὰ καλλιόνως οὕτως εἶναι φαῖμεν ἢ καθάπερ νῦν γίνεται γιγνόμενα;

ΚΛ. Πολύ που τὸ διαφέρειν, εἰ καθάπερ παρὰ τε τοῖσδε καὶ παρ' ἡμῖν, καὶ ἔτι καθάπερ εἶπες σὺ νῦν δὴ δεῖν εἶναι, γίγνοιτο.

E VI. AΘ. Φέρε δὴ, ξυνομολογησώμεθα τὰ νῦν. ἄλλο τι παρ' ὑμῖν ἐν πάσῃ παιδείᾳ καὶ μουσικῇ τὰ λεγόμενά ἐστι τάδε; τοὺς ποιητὰς ἀναγκάζετε λέγειν, ὡς ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ σάφρων ὢν καὶ δίκαιος εὐδαίμων ἐστὶ καὶ μακάριος, εἴαν τε μέγας καὶ ἰσχυρὸς εἴαν τε σμικρὸς καὶ ἀσθενῆς ἦ, καὶ εἴαν πλουτῆ καὶ μὴ· εἴαν δὲ ἄρα πλουτῆ μὲν Κινύρα τε καὶ Μίδα μᾶλλον, ἦ δὲ ἄδικος, ἄθλιός τ' ἐστὶ καὶ ἀνιαρῶς ζῆ· καὶ οὗτ' ἂν μνησαίμην, φησὶν ὑμῖν ὁ ποιητής, εἶπερ ὀρθῶς λέγει, οὗτ' ἐν λόγῳ ἀνδρατιθείμην, ὃς μὴ πάντα τὰ λεγόμενα καλὰ μετὰ δικαιοσύνης πράτ-
661 τοι καὶ κτῶτο, καὶ δὴ καὶ δηῖων τοιοῦτος ὢν ὀρέγοιτο ἐγγύθεν ἰστάμενος, ἄδικος δὲ ὢν μῆτε τολμῶ ὀρῶν φόνον αἱματόεντα μῆτε νικῶ θέων Θρηϊκιον Βορέην, μῆτε ἄλλο αὐτῶ μηδὲν τῶν λεγομένων ἀγαθῶν γίγνοιτό ποτε· τὰ

γὰρ ὑπὸ τῶν πολλῶν λεγόμενα ἀγαθὰ οὐκ ὀρθῶς λέγεται. λέγεται γὰρ ὡς ἄριστον μὲν ὑγιαίνειν, δεύτερον δὲ κάλλος, τρίτον δὲ πλοῦτος, μυρία δὲ ἄλλα ἀγαθὰ λέγεται· καὶ γὰρ ὁξὺ ὄραῖν καὶ ἀκούειν καὶ πάντα ὅσα ἔχεται τῶν αἰσθησέων εὐαισθητῶς ἔχειν, ἔτι δὲ καὶ τὸ ποιεῖν τυραννοῦντα ὅτι ἂν ἐπιθυμῇ, καὶ τὸ δὴ τέλος ἀπάσης μακαριότητος εἶναι τὸ πάντα ταῦτα κεκτημένον ἀθάνατον εἶναι γενόμενον ὅτι τάχιστα. ὑμεῖς δὲ καὶ ἐγὼ που τάδε λέγομεν, ὡς ταῦτά ἐστι ξύμπαντα δικαίοις μὲν καὶ ὀσίοις ἀνδράσιν ἄριστα κτήματα, ἀδίκους δὲ κάκιστα ξύμπαντα, ἀρξάμενα ἀπὸ τῆς ὑγείας· καὶ δὴ καὶ τὸ ὄραῖν καὶ τὸ ἀκούειν καὶ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ παράπαν ζῆν μέγιστον μὲν κακὸν τὸν ξύμπαντα χρόνον ἀθάνατον ὄντα καὶ κεκτημένον πάντα τὰ λεγόμενα ἀγαθὰ πλήν δικαιοσύνης τε καὶ ἀρετῆς ἀπάσης, ἔλαττον δέ, ἂν ὡς ὀλίγιστον ὁ τοιοῦτος χρόνον ἐπιζῶῃ. ταῦτα δὴ λέγειν, οἶμαι, τοὺς παρ' ὑμῖν ποιητάς, ἅπερ ἐγὼ, πείσετε καὶ ἀναγκάσετε, καὶ ἔτι τοῦτοις ἐπομένους ῥυθμούς τε καὶ ἀρμονίας ἀποδιδόντας παιδεύειν οὕτω τοὺς νέους ἡμῶν· ἢ γάρ; ὄρατε· ἐγὼ μὲν γὰρ λέγω σαφῶς, τὰ μὲν κακὰ λεγόμενα ἀγαθὰ τοῖς ἀδίκους εἶναι, τοῖς δὲ δικαίοις κακὰ, τὰ δ' ἀγαθὰ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ὄντως ἀγαθὰ, τοῖς δὲ κακοῖς κακὰ· ὅπερ οὖν ἠρόμην, ἄρα ξυμφωνοῦμεν ἐγὼ τε καὶ ὑμεῖς, ἢ πῶς;

VII. ΚΑ. Τὰ μὲν ἔμοιγε φαινόμεθ' ἀπὸ πῶς, τὰ δ' οὐδαμῶς.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν ὑγείαν τε κεκτημένον καὶ πλοῦτον καὶ τυραννίδα διὰ τέλους, καὶ ἔτι προστίθημι ὑμῖν ἰσχὺν διαφέρουσαν καὶ ἀνδρείαν μετ' ἀθανασίας, καὶ μηδὲν ἄλλο αὐτῶ τῶν λεγομένων κακῶν εἶναι γιγνόμενον, ἀδικίαν δὲ καὶ ὕβριν ἔχοντα ἐν αὐτῶ μόνον, τὸν οὕτω ζῶντα ἴσως ὑμᾶς οὐ πείθω μὴ οὐκ ἄρα εὐδαίμονα ἀλλ' ἄθλιον γίνεσθαι σαφῶς;

ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Εἶεν· τί οὖν τὸ μετὰ τοῦτ' εἰπεῖν ἡμᾶς χρεῶν; ἀνδρείος γὰρ δὴ καὶ ἰσχυρὸς καὶ καλὸς καὶ πλούσιος, καὶ
662 ποιῶν ὅ τί περ ἐπιθυμοῖ τὸν βίον ἅπαντα, οὐχ ὑμῖν
δοκεῖ, εἶπερ ἄδικος εἴη καὶ ὑβριστής, ἐξ ἀνάγκης αἰ-
σχρῶς ἂν ζῆν; ἢ τοῦτο μὲν ἴσως ἂν συγχωρήσαιτε, τό γε
αἰσχρῶς;

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Τί δέ; τὸ καὶ κακῶς;

ΚΛ. Οὐκ ἂν ἔτι τοῦθ' ὁμοίως.

ΑΘ. Τί δέ; τὸ καὶ ἀηδῶς καὶ μὴ ξυμφερόντως αὐτῷ;

ΚΛ. Καὶ πῶς ἂν ταῦτά γ' ἔτι ξυγχωροῦμεν;

ΑΘ. Ὅπως; εἰ θεὸς ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, ὧ φίλοι, δοίη
B τις συμφωνίαν, ὡς νῦν γε σχεδὸν ἀπάδομεν ἀπ' ἀλλήλων.
ἔμοι γὰρ δὴ φαίνεται ταῦτα οὕτως ἀναγκαῖα, ὡς οὐδέ, ὧ
φίλε Κλεινία, Κρήτη νῆσος σαφῶς· καὶ νομοθέτης ὢν
ταύτη πειρώμην ἂν τοὺς τε ποιητὰς ἀναγκάζειν φθέγγε-
σθαι καὶ πάντας τοὺς ἐν τῇ πόλει, ζημίαν τε ὀλίγου με-
γίστην ἐπιτιθείην ἂν, εἴ τις ἐν τῇ χώρᾳ φθέγγεται, ὡς
C εἰσί τινες ἀνθρώποι ποτε πονηροὶ μὲν, ἠδέως δὲ ζῶντες,
ἢ λυσιτελοῦντα μὲν ἄλλα ἐστὶ καὶ κερδαλέα, δικαιότερα
δὲ ἄλλα, καὶ πολλὰ ἄττ' ἂν παρὰ τὰ νῦν λεγόμενα ὑπὸ τε
Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων, ὡς ἔοικε, καὶ δὴ πού καὶ τῶν
ἄλλων ἀνθρώπων διάφορα πείθοιμ' ἂν τοὺς πολίτας μοι
φθέγγεσθαι. φέρε γάρ, ὧ πρὸς Διός τε καὶ Ἀπόλλωνος,
ὧ ἄριστοι τῶν ἀνδρῶν, εἰ τοὺς νομοθετήσαντας ὑμῖν αὐ-
D τοὺς τούτους ἐροίμεθα θεοὺς, ἄρ' ὁ δικαιότατός ἐστι βίος
ἡδιστος, ἢ δὴ ἔστίον τινε βίῳ, οἷν ὁ μὲν ἡδιστος ὢν τυγ-
χάνει, δικαιότατος δ' ἕτερος· εἰ δὴ δύο φαῖεν, ἐροίμεθ'
ἂν ἴσως αὐτοὺς πάλιν, εἶπερ ὀρθῶς ἐπανερωτῶμεν, ποτέ-
ρους δ' εὐδαιμονεστέρους χρὴ λέγειν, τοὺς τὸν δικαιότα-
τον ἢ τοὺς τὸν ἡδιστον διαβιοῦντας βίον· εἰ μὲν δὴ φαῖεν

τοὺς τὸν ἡδιστον, ἄτοπος αὐτῶν ὁ λόγος ἂν γίγνοιτο. βού-
 λουμαι δέ μοι μὴ ἐπὶ θεῶν λέγεσθαι τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' ἐπὶ
 πατέρων καὶ νομοθετῶν μάλλον· καὶ μοι τὰ ἔμπροσθεν
 ἠρωτημένα πατέρα τε καὶ νομοθέτην ἠρωτήσθω, ὁ δ' εἰ- F
 πέτω, ὡς ὁ ζῶν τὸν ἡδιστον βίον ἐστὶ μακαριώτατος· εἶτα
 μετὰ ταῦτα ἔγωγ' ἂν φαίην· ὦ πάτερ, οὐχ ὡς εὐδαιμονέ-
 στατά με ἐβούλου ζῆν; ἀλλ' αἰεὶ διακελευόμενος οὐδὲν
 ἐπαύου ζῆν με ὡς δικαιοτάτα. ταύτη μὲν οὖν ὁ τιθέμενος
 εἶτε νομοθέτης εἶτε πατήρ ἄτοπος ἂν οἶμαι καὶ ἄπορος
 φαίνοιτο τοῦ συμφωνούντως ἑαυτῷ λέγειν· εἰ δ' αὖ τὸν
 δικαιοτάτον εὐδαιμονέστατον ἀποφαίνοιτο βίον εἶναι, ζη-
 τοῖ που πᾶς ἂν ὁ ἀκούων, οἶμαι, τί ποτ' ἐν αὐτῷ τὸ τῆς
 ἡδονῆς κρεῖττον ἀγαθόν τε καὶ καλὸν ὁ νόμος ἐνὸν ἐπαι- 663
 νεῖ. τί γὰρ δὴ δικαίῳ χωριζόμενον ἡδονῆς ἀγαθὸν ἂν γί-
 γνοιτο; φέρε, κλέος τε καὶ ἔπαινος πρὸς ἀνθρώπων τε καὶ
 θεῶν ἅρ' ἐστὶν ἀγαθὸν μὲν καὶ καλόν, ἀηδὲς δέ, δύσκληια
 δὲ τάναντία; ἦκιστα, ὦ φίλε νομοθέτα, φήσομεν. ἀλλὰ τὸ
 μήτε τινὰ ἀδικεῖν μήτε ὑπό τινος ἀδικεῖσθαι μῶν ἀηδὲς
 μὲν, ἀγαθὸν δὲ ἢ καλόν, τὰ δ' ἕτερα ἡδέα μὲν, αἰσχρὰ δὲ
 καὶ κακά;

ΚΑ. Καὶ πῶς;

VIII. ΑΘ. Οὐκοῦν ὁ μὲν μὴ χωρίζων λόγος ἡδύ τε καὶ
 δίκαιον καὶ ἀγαθὸν τε καὶ καλὸν πιθανός γ', εἰ μηδὲν B
 ἕτερον, πρὸς τό τινα ἐθέλειν ζῆν τὸν ὅσιον καὶ δίκαιον
 βίον, ὥστε νομοθέτη γε αἰσχιστος λόγων καὶ ἐναντιώτα-
 τος, ὅς ἂν μὴ φῆ ταῦτα οὕτως ἔχειν· οὐδεὶς γὰρ ἂν ἐκὼν
 ἐθέλοι πείθεσθαι πράττειν τοῦτο, ὅτῳ μὴ τὸ χαίρειν τοῦ
 λυπεῖσθαι πλέον ἔπεται. σκοτοδιναῖν δὲ τὸ πόρρωθεν
 ὀρώμενον πᾶσί τε ὡς ἔπος εἰπεῖν καὶ δὴ καὶ τοῖς παισὶ παρ-
 ἔχει· νομοθέτης δ', οἶμαι, δόξαν εἰς τὸ ἔναντιον τούτου
 ἀταστήσει τὸ σκότος ἀφελών, καὶ πείσει ἁμῶς γέ πως C
 ἔθεσι καὶ ἐπαίνοις καὶ λόγοις, ὡς ἐσκιαγραφημένα τὰ δι-

καιά ἐστὶ καὶ ἄδικα, τὰ μὲν ἄδικα τῷ τοῦ δικαίου ἐναντίως φαινόμενα, ἐκ μὲν ἀδίκου καὶ κακοῦ ἑαυτοῦ θεωρούμενα ἠδέα, τὰ δὲ δίκαια ἀηδέστατα, ἐκ δὲ δικαίου πάντα τὰναντία πάντῃ πρὸς ἀμφοτέρω.

ΚΛ. Φαίνεται.

ΑΘ. Τὴν δ' ἀλήθειαν τῆς κρίσεως ποτέραν κυριωτέραν εἶναι φῶμεν; πότερα τὴν τῆς χείρονος ψυχῆς ἢ τὴν τῆς βελτίονος;

ΚΛ. Ἀναγκαῖόν που τὴν τῆς ἀμείνονος.

ΑΘ. Ἀναγκαῖον ἄρα τὸν ἄδικον βίον οὐ μόνον αἰσχίω καὶ μοχθηρότερον ἀλλὰ καὶ ἀηδέστερον τῇ ἀληθείᾳ τοῦ δικαίου τε εἶναι καὶ ὀσίου βίου.

ΚΛ. Κινδυνεύει κατὰ γε τὸν νῦν λόγον, ὦ φίλοι.

ΑΘ. Νομοθέτης δέ, οὗ τι καὶ σμικρὸν ὄφελος, εἰ καὶ μὴ τοῦτο ἦν οὕτως ἔχον, ὡς καὶ νῦν αὐτὸ ἤρηξ' ὁ λόγος ἔχειν, εἶπερ τι καὶ ἄλλο ἐτόλμησεν ἂν ἐπ' ἀγαθῷ ψεύδεσθαι πρὸς τοὺς νέους, ἔστιν ὅτι τούτου ψεῦδος λυσιτελέστερον ἂν ἐψεύσατό ποτε καὶ δυνάμενον μᾶλλον ποιεῖν μὴ βία ἀλλ' ἐκόντας πάντα τὰ δίκαια;

ΚΛ. Καλὸν μὲν ἢ ἀλήθεια, ὦ ξένε, καὶ μόνιμον· εἰκοι μὴν οὐ ῥάδιον εἶναι πείθειν.

ΑΘ. Εἶεν· τὸ μὲν τοῦ Σιδωνίου μυθολόγημα ῥάδιον ἐγένετο πείθειν, οὕτως ἀπίθανον ὄν, καὶ ἄλλα μυρία.

ΚΛ. Ποῖα;

ΑΘ. Τὸ σπαρέντων ποτὲ ὀδόντων ὀπλίτας ἐξ αὐτῶν φῦναι. καὶ τοι μέγα γ' ἐστὶ νομοθέτῃ παράδειγμα τοῦ
664 πείθειν ὅτι ἂν ἐπιχειρῇ τις πείθειν τὰς τῶν νέων ψυχάς, ὥστε οὐδὲν ἄλλο αὐτὸν δεῖ σκοποῦντα ἀνευρίσκειν, ἢ τί πείσας μέγιστον ἀγαθὸν ἐργάσαιτο ἂν πόλιν, τούτου δὲ πέρι πᾶσαν μηχανὴν εὐρίσκειν, ὅντινά ποτε τρόπον ἢ τοιαύτη ξυνοικία πᾶσα περὶ τούτων ἐν καὶ ταύτῳ ὅτι μάλιστα φθέγγοιτ' αἰεὶ διὰ βίου παντὸς ἐν τε ᾠδαῖς καὶ μύθοις

καὶ λόγοις. εἰ δ' οὖν ἄλλη πη δοκεῖ ἢ ταύτῃ, πρὸς ταῦτα οὐδεὶς φθόνος ἀμφισβητῆσαι τῷ λόγῳ.

ΚΑ. Ἄλλ' οὐ μοι φαίνεται πρὸς γε ταῦτα δύνασθαι ἡμῶν ἀμφισβητῆσαι ποτ' ἂν οὐδέτερος. Β

ΑΘ. Τὸ μετὰ τοῦτο τοίνυν ἐμὸν ἂν εἶη λέγειν. φημί γὰρ ἅπαντας δεῖν ἐπάδειν τρεῖς ὄντας τοὺς χοροὺς ἐτι νέαις οὔσαις ταῖς ψυχαῖς καὶ ἀπαλαῖς τῶν παιδῶν, τά τε ἄλλα καλὰ λέγοντας πάντα, ὅσα διεληλύθαμέν τε καὶ ἐτι διέλθοιμεν ἂν, τὸ δὲ κεφάλαιον αὐτῶν τοῦτο ἔστω· τὸν αὐτὸν ἠδιστόν τε καὶ ἄριστον ὑπὸ θεῶν βίον λέγεσθαι φάσκοντες ἀληθέστατα ἐροῦμεν ἅμα καὶ μᾶλλον C πείσομεν οὐς δεῖ πείθειν, ἢ ἂν ἄλλως πως φθεγγώμεθα λέγοντες.

ΚΑ. Συγχωρητέον ἂ λέγεις.

ΑΘ. Πρῶτον μὲν τοίνυν ὁ Μουσῶν χορὸς ὁ παιδικὸς ὀρθότατ' ἂν εἰσίοι πρῶτος τὰ τοιαῦτα εἰς τὸ μέσον ἀσό- μενος ἀπάσῃ σπουδῇ καὶ ὅλῃ τῇ πόλει, δεύτερος δὲ ὁ μέχρι τριάκοντα ἐτῶν, τὸν τε Παιᾶνα ἐπικαλούμενος μάρ- τυρα τῶν λεγομένων ἀληθείας πέρι καὶ τοῖς νέοις ἴλεων μετὰ πειθοῦς γίνεσθαι ἐπευχόμενος, δεῖ δὲ δὴ καὶ ἐτι D τρίτους τοὺς ὑπὲρ τριάκοντα ἔτη μέχρι τῶν ἐξήκοντα γε- γονότας ἄδειν· τοὺς δὲ μετὰ ταῦτα, οὐ γὰρ ἐτι δυνατοὶ φέρειν ῥῥᾶς, μυθολόγους περὶ τῶν αὐτῶν ἠθῶν διὰ θείας φήμης καταλελειφθαι.

ΚΑ. Λέγεις δέ, ὦ ξένε, τίνας τούτους τοὺς χοροὺς τοὺς τρίτους; οὐ γὰρ πάνυ ξυνίεμεν σαφῶς, ὅ τί ποτε βού- λει φράζειν αὐτῶν πέρι.

ΑΘ. Καὶ μὴν εἰσί γε οὗτοι σχεδὸν ὧν χάριν οἱ πλεῖ- στοὶ τῶν ἔμπροσθεν ἐρρήθησαν λόγων.

ΚΑ. Οὐπω μεμαθήκαμεν, ἀλλ' ἐτι σαφέστερον πειρῶ E φράζειν.

ΙΧ. ΑΘ. Εἶπομεν, εἰ μεμνήμεθα, κατ' ἀρχὰς τῶν λό-

γων, ὡς ἡ φύσις ἀπάντων τῶν νέων διάπυρος οὕσα ἡσυχίαν οὐχ οἷα τε ἄγειν οὔτε κατὰ τὸ σῶμα οὔτε κατὰ τὴν φωνὴν εἶη, φθέγγοιτο δ' αἰεὶ ἀτάκτως καὶ πηδῶ· τάξεως δ' ἀλσθησιν τούτων ἀμφοτέρων τῶν ἄλλων μὲν ζώων οὐδὲν ἐφάπτοιτο, ἡ δὲ ἀνθρώπου φύσις ἔχει μόνη τοῦτο·
 665 τῆ δὲ τῆς κινήσεως τάξει ῥυθμὸς ὄνομα εἶη, τῆ δ' αὖ τῆς φωνῆς, τοῦ τε ὀξέος ἅμα καὶ βαρέος συγκεραυνυμένων, ἁρμονία ὄνομα προσαγορεύοιτο, χορεία δὲ τὸ ξυναμφοτέρον κληθεῖη· θεοὺς δ' ἔφαμεν ἔλεοῦντας ἡμᾶς συγχορευτάς τε καὶ χορηγοὺς ἡμῖν δεδωκέναι τὸν τε Ἀπόλλωνα καὶ Μούσας, καὶ δὴ καὶ τρίτον ἔφαμεν, εἰ μεμνήμεθα, Διόνυσον.

ΚΛ. Πῶς δ' οὐ μεμνήμεθα;

ΑΘ. Ὁ μὲν τοίνυν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῶν Μουσῶν
 Β χορὸς εἴρηται, τὸν δὲ τρίτον καὶ τὸν λοιπὸν χορὸν ἀνάγκη τοῦ Διονύσου λέγεσθαι.

ΚΛ. Πῶς δὴ; λέγε· μάλα γὰρ ἄτοπος γίγνοιτ' ἂν ὡς γ' ἐξαίφνης ἀκούσαντι Διονύσου πρεσβυτῶν χορὸς, εἰ ἄρα οἱ ὑπὲρ τριάκοντα καὶ πεντήκοντα δὲ γεγονότες ἔτη μέχρι ἐξήκοντα αὐτῷ χορεύουσιν.

ΑΘ. Ἀληθέστατα μέντοι λέγεις. λόγου δὴ δεῖ πρὸς ταῦτα, οἶμαι, ὅπῃ τοῦτο εὐλογον οὕτω γιγνόμενον ἂν γίγνοιτο.

ΚΛ. Τί μὴν;

ΑΘ. Ἄρ' οὖν ἡμῖν τά γε ἔμπροσθεν ὁμολογεῖται;

ΚΛ. Τοῦ πέρι;

ΑΘ. Τὸ δεῖν πάντα ἄνδρα καὶ παῖδα, ἐλεύθερον καὶ
 C δοῦλον, θῆλύν τε καὶ ἄρρενα καὶ ὅλη τῆ πόλει ὅλην τὴν πόλιν αὐτὴν αὐτῇ ἐπάδουσαν μὴ παύεσθαι ποτε ταῦτα, ἃ διεληλύθαμεν ἀμῶς γέ πως αἰεὶ μεταβαλλόμενα καὶ πάντως παρεχόμενα ποικιλίαν, ὥστε ἀπληστίαν εἶναί τινα τῶν ὕμνων τοῖς ἄδουσι καὶ ἡδονῇν.

ΚΛ. Πῶς δ' οὐχ ὁμολογοῖτο ἂν δεῖν ταῦτα οὕτω πράττεσθαι;

ΑΘ. Ποῦ δὴ τοῦθ' ἡμῖν τὸ ἄριστον τῆς πόλεως, ἡλικίαις τε καὶ ἅμα φρονήσεσι πιθανώτατον ὄντων ἐν τῇ πόλει, ἄδον τὰ κάλλιστα μέγιστ' ἂν ἐξεργάζοιτο ἀγαθὰ; ἢ νοῦτο ἀνοήτως οὕτως ἀφήσομεν, ὃ κυριώτατον ἂν εἴη τῶν ἰαλλίστων τε καὶ ὠφελιμωτάτων ᾠδῶν;

ΚΛ. Ἄλλ' ἀδύνατον τὸ μεθιέναι, ὥς γε τὰ νῦν λεγόμενα.

ΑΘ. Πῶς οὖν πρόπον ἂν εἴη τοῦτο; ὁραῖτε εἰ τῆδε.

ΚΛ. Πῆ δὴ;

ΑΘ. Πᾶς που γιγνόμενος πρεσβύτερος ὄκνου πρὸς τὰς ᾠδὰς μεστός, καὶ χαίρει τε ἤτιον πράττων τοῦτο καὶ Ἐ ἀνάγκης γιγνομένης αἰσχύνοιτ' ἂν μᾶλλον, ὅσῳ πρεσβύτερος καὶ σωφρονέστερος γίνυται, τόσῳ μᾶλλον. ἄρ' οὐχ οὕτως;

ΚΛ. Οὕτω μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἐν θεάτρῳ γε καὶ παντοίοις ἀνθρώποις ἄδειν ἐστὼς ὀρθὸς ἔτι μᾶλλον αἰσχύνοιτ' ἂν· καὶ ταῦτά γ' εἰ καθάπερ οἱ περὶ νίκης χοροὶ ἀγωνιζόμενοι πεφωνασκηκότες ἰσχυροὶ τε καὶ ἄσιτοι ἀναγκάζονται ἄδειν οἱ τοιοῦτοι, παντάπασί που ἀηδῶς τε καὶ αἰσχυνηλῶς ἄδοντες ἀπροθύμως ἂν τοῦτ' ἐργάζονται;

ΚΛ. Ἀναγκαιότατα μέντοι λέγεις.

666

ΑΘ. Πῶς οὖν αὐτοὺς παραμυθησόμεθα προθύμους εἶναι πρὸς τὰς ᾠδὰς; ἄρ' οὐ νομοθετήσομεν πρῶτον μὲν τοὺς παῖδας μέχρι ἐτῶν ὀκτωκαίδεκα τὸ παράπαν οἴνου μὴ γεύεσθαι, διδάσκοντες ὥς οὐ χρὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ ὀχετεύειν εἰς τε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, πρὶν ἐπὶ τοὺς πόρους ἐγχειρεῖν πορεύεσθαι, τὴν ἐμμανῆ εὐλαβούμενοι ἕξι τῶν νέων· μετὰ δὲ τοῦτο οἴνου μὲν ἤδη γεύεσθαι τοῦ μετρίου μέχρι τριάκοντα ἐτῶν, μέθης δὲ καὶ πολυοινίας τὸ Β

παράπαν τὸν νέον ἀπέχεσθαι· τετταράκοντα δὲ ἐπιβαίνοντα ἑτῶν ἐν τοῖς ξυσσιτίοις εὐωχηθέντα καλεῖν τοὺς τε ἄλλους θεοὺς καὶ δὴ καὶ Διόνυσον παρακαλεῖν εἰς τὴν τῶν πρεσβυτῶν τελετὴν ἅμα καὶ παιδιάν, ἣν τοῖς ἀνθρώποις ἐπίκουρον τῆς τοῦ γήρως ἀυστηρότητος ἐδωρήσατο τὸν οἶνον φάρμακον; ὥστ' ἀνηβᾶν ἡμᾶς καὶ δυσθυμίας λήθην γίγνεσθαι, μαλακώτερόν *τε* ἐκ σκληροτέρου τὸ

C τῆς ψυχῆς ἦθος, καθάπερ εἰς πῦρ σίδηρον ἐντεθέντα, γιγνόμενον, καὶ οὕτως εὐπλαστότερον εἶναι; πρῶτον μὲν δὴ διατεθεὶς οὕτως ἕκαστος ἄρ' οὐκ ἂν ἐθέλοι προθυμότερόν γε, ἦττον αἰσχυρόμενος, οὐκ ἐν πολλοῖς ἀλλ' ἐν μετρίοις, καὶ οὐκ ἐν ἀλλοτρίοις ἀλλ' ἐν οἰκείοις, ἄδειν τε καὶ ὁπολλάκις εἰρήκαμεν ἐπάδειν;

ΚΛ. Καὶ πολὺ γε.

AΘ. Εἰς μὲν γε τὸ προάγειν τοίνυν αὐτοὺς μετέχειν

D ἡμῖν ῥῶδῆς οὗτος ὁ τρόπος οὐκ ἂν παντάπασιν ἀσχήμων γίγνοιτο.

ΚΛ. Οὐδαμῶς.

Χ. ΑΘ. Ποίαν δὲ ἄσουσιν οἱ ἄνδρες φωνὴν ἢ μοῦσαν; ἢ δῆλον ὅτι πρέπουσαν αὐτοῖς δεῖ γέ τινα;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

AΘ. Τίς ἂν οὖν πρόποι θείοις ἀνδράσιν; ἄρ' ἂν ἡ τῶν χορῶν;

ΚΛ. Ἡμεῖς γοῦν, ὦ ξέने, καὶ οἶδε οὐκ ἄλλην ἂν τινα δυναίμεθα ῥῶδῆν ἢ ἦν ἐν τοῖς χοροῖς ἐμάθομεν ξυνήθεις ἄδειν γενομένοι.

AΘ. Εἰκότως γε· οὕτως γὰρ οὐκ ἐπήβολοι γεγόνατε

E τῆς καλλίστης ῥῶδῆς. στρατοπέδου γὰρ πολιτείαν ἔχετε, ἀλλ' οὐκ ἐν ἄστεσι κατωκηκότων, ἀλλ' οἶον ἀθρόους πάλους ἐν ἀγέλῃ νεμομένους φορβάδας τοὺς νέους κέκτησθε· λαβὼν δὲ ὑμῶν οὐδεὶς τὸν αὐτοῦ, παρὰ τῶν ξυννόμων σπάσας σφόδρα ἀγριαίνοντα καὶ ἀγανακτοῦντα, ἵπποκό-

μον τε ἐπέστησεν ἰδία καὶ παιδεύει ψήγων τε καὶ ἡμερῶν καὶ πάντα προσήκοντα ἀποδιδούς τῇ παιδοτροφία, ὅθεν οὐ μόνον ἀγαθὸς ἂν στρατιώτης εἴη, πόλιν δὲ καὶ ἄστη δυνάμενος διοικεῖν, ὃν δὴ κατ' ἀρχὰς εἶπομεν τῶν Τυρ- 667 ταίου πολεμικῶν εἶναι πολεμικώτερον, τέταρτον ἀρετῆς ἀλλ' οὐ πρῶτον τὴν ἀνδρείαν κτῆμα τιμῶντα ἀεὶ καὶ πανταχοῦ ἰδιώταις τε καὶ ξυμπάσῃ πόλει.

ΚΑ. Οὐκ οἶδα ἡμῶν, ὧ ξένε, ὅπη πάλιν αὖ τοὺς νομοθέτας φανλίζεις.

ΑΘ. Οὐκ, ὧ γαθέ, προσέχων τούτῳ τὸν νοῦν δρω τοῦτο, εἶπερ· ἀλλ' ὁ λόγος ὅπη φέρει, ταύτῃ πορευώμεθα, εἰ βούλεσθε. εἰ γὰρ ἔχομεν μούσαν τῆς τῶν χορῶν καλλίω καὶ τῆς ἐν τοῖς κοινοῖς θεάτροις, πειρώμεθα ἀποδοῦ- Β ναι τούτοις, οὓς φαμεν ἐκείνην μὲν αἰσχύνεσθαι, ζητεῖν δέ, ἥτις καλλίστη, ταύτης κοινωνεῖν.

ΚΑ. Πάνυ γε.

ΑΘ. Οὐκοῦν πρῶτον μὲν δεῖ τόδε γε ὑπάρχειν ἅπα- σιν, ὅσοις συμπαρέπεται τις χάρις, ἢ τοῦτο αὐτὸ μόνον αὐτοῦ τὸ σπουδαιότατον εἶναι ἢ τινα ὀρθότητα ἢ τὸ τρί- τον ὠφέλειαν; οἶον δὴ λέγω ἐδωδῆ μὲν καὶ πόσει καὶ ξυμ- πάσῃ τροφῇ παρέπεσθαι μὲν τὴν χάριν, ἣν ἡδονὴν ἂν προσεῖπομεν· ἣν δὲ ὀρθότητά τε καὶ ὠφέλειαν, ὅπερ ὑγι- C εινὸν τῶν προσφερομένων λέγομεν ἐκάστοτε, τοῦτ' αὐτὸ εἶναι ἐν αὐτοῖς καὶ τὸ ὀρθότατον.

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Καὶ μὴν καὶ τῇ μαθήσει παρακολουθεῖν μὲν τό γε τῆς χάριτος τὴν ἡδονήν, τὴν δὲ ὀρθότητα καὶ τὴν ὠφέ- λειαν καὶ τὸ εὖ καὶ τὸ καλῶς τὴν ἀλήθειαν εἶναι τὴν ἀπο- τελοῦσαν.

ΚΑ. Ἔστιν οὕτως.

ΑΘ. Τί δαί; τῇ τῶν ὁμοίων ἐργασίᾳ, ὅσαι τέχναι εἰκαστικάι, ἅρ' οὐκ, ἂν τοῦτο ἐξεργάζωνται, τὸ μὲν ἡδο- D

νήν ἐν αὐτοῖς γίνεσθαι, παρεπόμενον ἂν γίννηται, χάριν αὐτὸ δικαιοτάτον ἂν εἶη προσαγορεύειν;

ΚΛ. Ναί.

ΑΘ. Τὴν δέ γε ὀρθότητά που τῶν τοιούτων ἡ ἰσότης ἂν, ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν εἶπειν, ἐξεργάζοιτο τοῦ τε τοσούτου καὶ τοῦ τοιούτου πρότερον, ἀλλ' οὐχ ἡδονή.

ΚΛ. Καλῶς.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἡδονῇ κρίνοιτ' ἂν μόνον ἐκεῖνο ὀρθῶς, ὃ μήτε τινὰ ὠφέλειαν μήτε ἀλήθειαν μήτε ὁμοιότητα
Ε ἀπεργαζόμενον παρέχεται, μηδ' αὖ γε βλάβην, ἀλλ' αὐτοῦ τούτου μόνου ἔνεκα γίννοιτο τοῦ ξυμπαρεπομένου τοῖς ἄλλοις, τῆς χάριτος, ἣν δὴ κάλλιστά τις ὀνομάσαι ἂν ἡδονήν, ὅταν μηδὲν αὐτῇ τούτων ἐπακολουθῇ;

ΚΛ. Ἀβλαβῇ λέγεις ἡδονήν μόνον.

ΑΘ. Ναί, καὶ παιδιάν γε εἶναι τὴν αὐτὴν ταύτην λέγω τότε, ὅταν μήτε τι βλάβη μήτε ὠφελῆ σπουδῆς ἢ λόγου ἄξιον.

ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ πᾶσαν μίμησιν φαῖμεν ἂν ἐκ τῶν νῦν λεγομένων ἥκιστα ἡδονῇ προσήκειν κρίνεσθαι καὶ
668 δόξῃ μὴ ἀληθεῖ, καὶ δὴ καὶ πᾶσαν ἰσότητα; οὐ γὰρ εἰ τῷ δοκεῖ * ἡδὺ * ἢ [μὴ] τις χαίρει τῷ, τό γε ἴσον ἴσον οὐδὲ τὸ σύμμετρον ἂν εἶη σύμμετρον ὅλως, ἀλλὰ τῷ ἀληθεῖ πάντων μάλιστα, ἥκιστα δὲ ὄτρωον ἄλλω.

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν μουσικὴν γε πᾶσάν φαμεν εἰκαστικὴν τε εἶναι καὶ μιμητικὴν;

ΚΛ. Τί μὴν;

ΑΘ. Ἦκιστ' ἄρα, ὅταν τις μουσικὴν ἡδονῇ φῆ κρίνεσθαι, τοῦτον ἀποδεκτέον τὸν λόγον, καὶ ζητητέον ἥκιστα
Β ταύτην ὡς σπουδαίαν, εἴτις ἄρα που καὶ γίννοιτο, ἀλλ' ἐκείνην τὴν ἔχουσαν τὴν ὁμοιότητα τῷ τοῦ καλοῦ μιμήματι

ΚΛ. Ἀληθέστατα.

ΑΘ. Καὶ τούτοις δὴ τοῖς τὴν καλλίστην ᾠδὴν τε ζητοῦσι καὶ μουῦσαν ζητητέον, ὡς ἔοικεν, οὐχ ἥτις ἠδεῖα, ἀλλ' ἥτις ὀρθή· μιμήσεως γὰρ ἦν, ὡς ἔφαμεν, ὀρθότης, εἰ τὸ μιμηθὲν ὅσον τε καὶ οἶον ἦν ἀποτελοῖτο.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Καὶ μὴν τοῦτό γε πᾶς ἂν ὁμολογοῖ περὶ τῆς μουσικῆς, ὅτι πάντα τὰ περὶ αὐτὴν ἐστὶ ποιήματα μίμησίς τε καὶ ἀπεικασία· καὶ τοῦτό γε μῶν οὐκ ἂν ξύμπαντες ὁμο- C λογοῖεν ποιηταί τε καὶ ἀκροαταὶ καὶ ὑποκριταί;

ΚΛ. Καὶ μάλα.

ΑΘ. Δεῖ δὴ καθ' ἕκαστόν γε, ὡς ἔοικε, γινώσκειν τῶν ποιημάτων, ὅ τί ποτε ἔστι, τὸν μέλλοντα ἐν αὐτῷ μὴ ἀμαρτήσεσθαι. μὴ γὰρ γινώσκων τὴν οὐσίαν, τί ποτε βούλεται καὶ ὅτου ποτέ ἐστὶν εἰκὼν ὄντως, σχολῆ τὴν γε ὀρθότητα τῆς βουλήσεως ἢ καὶ ἀμαρτίαν αὐτοῦ διαγνώσεται.

ΚΛ. Σχολῆ· πῶς δ' οὐ;

ΑΘ. Ὁ δὲ τὸ ὀρθῶς μὴ γινώσκων ἄρ' ἂν ποτε τό γε D εὔ καὶ τὸ κακῶς δυνατὸς εἴη διαγνώναι; λέγω δ' οὐ πάνυ σαφῶς, ἀλλ' ὥδε σαφέστερον ἴσως ἂν λεχθεῖη.

ΚΛ. Πῶς;

XI. ΑΘ. Εἰσὶ δὴ που κατὰ τὴν ὄψιν ἡμῖν ἀπεικασίαι μυρίαί.

ΚΛ. Ναί.

ΑΘ. Τί οὖν; εἴ τις καὶ ἐν τούτοις ἀγνοοῖ, τῶν μεμιμημένων ὅ τί ποτέ ἐστὶν ἕκαστον τῶν σωμάτων, ἄρ' ἂν ποτε τό γε ὀρθῶς αὐτῶν εἰργασμένον γνῶναι; λέγω δὲ τὸ τοιούδε, οἶον τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ σώματος καὶ ἐκάστων τῶν μερῶν τὰς θέσεις εἰ ἔχει, ὅσοι τ' εἰσὶ καὶ ὅποια παρ' E ὅποια αὐτῶν κείμενα τὴν προσήκουσαν τάξιν ἀπέλληφε, καὶ ἔτι δὴ χρώματά τε καὶ σχήματα, ἢ πάντα ταῦτα τε-

ταραγμένως εἰργασται· μῶν δοκεῖ ταῦτ' ἄν ποτε διαγνωῖ-
ναί τις τὸ παράπαν ἀγνοῶν, ὅ τί ποτέ ἐστι τὸ μεμιμημένον
ζῶον;

ΚΛ. Καὶ πῶς;

ΑΘ. Τί δ', εἰ γιννώσκοιμεν, ὅτι τὸ γεγραμμένον ἢ
τὸ πεπλασμένον ἐστὶν ἄνθρωπος, καὶ τὰ μέρη πάντα τὰ
669 ἑαυτοῦ καὶ χρώματα ἅμα καὶ σχήματα ἀπέιληφεν ὑπὸ τῆς
τέχνης, ἄρα γε ἀναγκαῖον ἤδη τῶ ταῦτα μνόντι καὶ ἐκεῖνο
ἐτοίμως γιννώσκειν, εἴτε καλὸν εἴτε ὅπη ποτὲ ἑλλιπὲς ἂν
εἶη κάλλους;

ΚΛ. Πάντες μὲντ' ἂν ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὧ ξένε, τὰ καλὰ
τῶν ζῶων ἐγιννώσκοιμεν.

ΑΘ. Ὅρθότατα λέγεις. ἄρ' οὖν οὐ περὶ ἐκάστην εἰ-
κόνα καὶ ἐν γραφικῇ καὶ ἐν μουσικῇ καὶ πάντῃ τὸν μέλ-
B λοντα ἔμφρονα κριτὴν ἔσεσθαι δεῖ ταῦτα τρία ἔχειν, ὅ τί
ἐστὶ πρῶτον γιννώσκειν, ἔπειτα ὡς ὀρθῶς, ἔπειθ' ὡς εὖ
τὸ τρίτον εἰργασται τῶν εἰκόνων ἠτισοῦν ῥήμασί τε καὶ
μέλεσι καὶ τοῖς ῥυθμοῖς;

ΚΛ. Ἐοικε γοῦν.

ΑΘ. Μὴ τοίνυν ἀπείπωμεν λέγοντες τὸ περὶ τὴν
μουσικὴν ἢ χαλεπόν· ἐπειδὴ γὰρ ὑμνεῖται περὶ αὐτὴν
διαφερόντως ἢ τὰς ἄλλας εἰκόνας, εὐλαβείας δὴ δεῖται
πλείστης πασῶν εἰκόνων. ἁμαρτῶν τε γὰρ τις μέγιστ' ἂν
C βλάπτειτο, ἢθ' ἡ κακὰ φιλοφρονούμενος, χαλεπώτατόν τε
αἰσθῆσθαι διὰ τὸ τοὺς ποιητὰς φαυλοτέρους εἶναι ποιητὰς
αὐτῶν τῶν Μουσῶν. οὐ γὰρ ἂν ἐκεῖναί γε ἕξαμάρτοιέν
ποτε τοσοῦτον, ὥστε ῥήματα ἀνδρῶν ποιήσασαι τὸ σχῆμα
γυναικῶν καὶ μέλος ἀποδοῦναι, καὶ μέλος ἑλευθέρων αὖ
καὶ σχήματα ξυνθεῖσαι ῥυθμοὺς δούλων καὶ ἀνελευθέρων
προσαρμόττειν, οὐδ' αὖ ῥυθμοὺς καὶ σχῆμα ἑλευθέρου
ὑποθεῖσαι μέλος ἢ λόγον ἐναντίον ἀποδοῦναι τοῖς ῥυθ-
D μοῖς, ἔτι δὲ θηρίων φωνὰς καὶ ἀνθρώπων καὶ ὀργάνων

και πάντας ψόφους εἰς ταῦτό οὐκ ἄν ποτε ξυνθεῖεν, ὡς ἐν τι μιμούμεναι· ποιηταὶ δ' ἀνθρώπινοι σφόδρα τὰ τοιαῦτα ἐμπλέκοντες καὶ συγκυκῶντες ἀλόγως γέλωτ' ἄν παρασκευάζοιεν τῶν ἀνθρώπων ὅσους φησὶν Ὀρφεὺς λαχεῖν ὦραν τῆς τέρψιος. ταῦτά γε γὰρ ὀρῶσι πάντα κυκώμενα, καὶ ἔτι διασπῶσιν οἱ ποιηταὶ ῥυθμὸν μὲν καὶ σχήματα μέλους χωρὶς, λόγους ψιλοὺς εἰς μέτρα τιθέντες, μέλος δ' αὖ καὶ ῥυθμὸν ἄνευ ῥημάτων, ψιλῆ κιθαρίσει τε καὶ ἀυλήσει προσχρώμενοι, ἐν οἷς δὴ παγγάλεπον ἄνευ λόγου γιγνόμενον ῥυθμὸν τε καὶ ἀρμονίαν γιγνώσκειν, ὅ τί τε βούλεται καὶ ὅτῳ ἔοικε τῶν ἀξιολόγων μιμημάτων· ἀλλ' ὑπολαβεῖν ἀναγκαῖον, ὅτι τὸ τοιοῦτόν γε πολλῆς ἀγροικίας μεστὸν πᾶν, ὀπόσον τάχους τε καὶ ἀπταισίας καὶ φωνῆς θηριώδους σφόδρα φίλον, ὥστ' ἀυλήσει γε χρῆσθαι καὶ κιθαρίσει πλὴν ὅσον ὑπὸ ὄρχησίν τε καὶ ᾠδῆν, ψιλῶ 670 δ' ἑκατέρῳ πᾶσά τις ἀμουσία καὶ θαυματουργία γίγνοιτ' ἄν τῆς χρήσεως. ταῦτα μὲν ἔχει ταύτῃ λόγον· ἡμεῖς δέ γε οὐχ ὅ τι μὴ δεῖ ταῖς Μούσαις ἡμῶν προσχρηῆσθαι τοὺς ἤδη τριακοντούτας καὶ τῶν πεντήκοντα πέραν γεγονότας σκοπούμεθα, ἀλλ' ὅ τί ποτε δεῖ. τόδε μὲν οὖν ἐκ τούτων ὁ λόγος ἡμῖν δοκεῖ μοι σημαίνειν ἤδη, τῆς γε χορικῆς Μούσης ὅ τι πεπαιδεῦσθαι δεῖ βέλτιον τοὺς πεντηκοντούτας, ὅσοις περ ἄν ἄδειν προσῆκη. τῶν γὰρ ῥυθμῶν καὶ τῶν Β ἀρμονιῶν ἀναγκαῖον αὐτοῖς ἐστὶν εὐαισθητῶς ἔχειν καὶ γιγνώσκειν· ἢ πῶς τις τὴν ὀρθότητα γινώσεται τῶν μελῶν, εἴ προσῆκεν ἢ μὴ προσῆκε τοῦ δωριστι καὶ τοῦ ῥυθμοῦ, ὃν ὁ ποιητῆς αὐτῶ προσῆψεν ὀρθῶς ἢ μή;

ΚΑ. Δῆλον ὡς οὐδαμῶς.

ΑΘ. Γελοῖος γὰρ ὁ γε πολὺς ὄχλος ἡγούμενος ἱκανῶς γιγνώσκειν τό τ' εὐάρμοστον καὶ εὐρυθμον καὶ μή, ὅσοι προσάδειν αὐτῶν καὶ βαίνειν ἐν ῥυθμῶ γεγόνασι διηναγκασμένοι· ὅτι δὲ δρῶσι ταῦτα ἀγνοοῦντες αὐτῶν C

ἕκαστα, οὐ συλλογίζονται, τὸ δέ που προσήκοντα μὲν ἔχον
πᾶν μέλος ὀρθῶς ἔχει, μὴ προσήκοντα δὲ ἡμαρτημένως.

ΚΛ. Ἀναγκαιότατα.

ΑΘ. Τί οὖν; ὁ μὴδὲ ὅ τί ποτ' ἔχει γινώσκων ἄρα,
ὅ τί περ εἶπομεν, ὡς ὀρθῶς γε αὐτὸ ἔχει γινώσεταιί ποτε ἐν
ὄτρω οὖν;

ΚΛ. Καὶ τίς μηχανή;

ΧΙΙ. ΑΘ. Τοῦτ' οὖν, ὡς ἔοικεν, ἀνευρίσκομεν αὖ τὰ
νῦν, ὅτι τοῖς ᾠδοῖς ἡμῖν, οὓς νῦν παρακαλοῦμεν καὶ ἐκόν-
D τας τινὰ τρόπον ἀναγκάζομεν ἄδειν, μέχρι γε τοσοῦτου
πεπαιδεῦσθαι σχεδὸν ἀναγκαῖον, μέχρι τοῦ δυνατὸν εἶναι
ξυνακολουθεῖν ἕκαστον ταῖς τε βάσεσι τῶν ῥυθμῶν καὶ
ταῖς χορδαῖς ταῖς τῶν μελῶν, ἵνα καθορῶντες τάς τε ἁρ-
μονίας καὶ τοὺς ῥυθμοὺς ἐκλέγεσθαι τε τὰ προσήκοντα
οἰοίτ' ᾧσιν, ἃ τοῖς τηλικούτοις τε καὶ τοιούτοις ἄδειν πρό-
πον, καὶ οὕτως ἄδωσι καὶ ἄδοντες αὐτοί τε ἡδονὰς τὸ πα-
ραχρῆμα ἀσινεῖς ἡδωνται καὶ τοῖς νεωτέροις ἡγεμόνες
E ἡθῶν χρηστῶν ἀσπασμοῦ προσήκοντος γίνωνται· μέχρι
δὲ τοσοῦτου παιδευθέντες ἀκριβεστέραν ἂν παιδείαν τῆς
ἐπὶ τὸ πλῆθος φερούσης εἶεν μεταχειρισμένοι καὶ τῆς
περὶ τοὺς ποιητὰς αὐτούς. τὸ γὰρ τρίτον οὐδεμία ἀνάγκη
ποιητῇ γινώσκειν, εἴτε καλὸν εἴτε μὴ καλὸν τὸ μίμημα,
τὸ δ' ἁρμονίας καὶ ῥυθμοῦ σχεδὸν ἀνάγκη· τοῖς δὲ πάντα
671 τὰ τρία τῆς ἐκλογῆς ἔνεκα τοῦ καλλίστου καὶ δευτέρου, ἢ
μηδέποτε ἱκανὸν ἐπώδον γίνεσθαι νέοις πρὸς ἀρετήν.
καὶ ὅπερ ὁ λόγος ἐν ἀρχαῖς ἐβουλήθη, τὴν τῷ τοῦ Διονύ-
σου χορῶ βοήθειαν ἐπιδειῖξαι καλῶς λεγομένην, εἰς δύνα-
μιν εἴρηκε· σκοπώμεθα δὴ εἰ τοῦτ' οὕτω γέγονε. θορυ-
βώδης μὲν που ὁ ξύλλογος ὁ τοιοῦτος ἐξ ἀνάγκης προϊού-
σης τῆς πόσεως ἐπὶ μᾶλλον ἀεὶ ξυμβαίνει γιννόμενος,
ὅπερ ὑπεθέμεθα κατ' ἀρχὰς ἀναγκαῖον εἶναι γίνεσθαι
B περὶ τῶν νῦν λεγομένων.

ΚΑ. Ἀνάγκη.

ΑΘ. Πᾶς δέ γε αὐτὸς αὐτοῦ κουφότερος αἴρεται καὶ γέγηθέ τε καὶ παρρησίας ἐμπίπλεται καὶ ἀνηκουστίας ἐν τῷ τοιούτῳ τῶν πέλας, ἄρχων δ' ἱκανὸς ἀξιοῖ ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων γεγυμέναι.

ΚΑ. Τί μήν;

ΑΘ. Οὐκοῦν ἔφαμεν, ὅταν γίγνηται ταῦτα, καθάπερ τινὰ σίδηρον τὰς ψυχὰς τῶν πινόντων διαπύρους γιγνομένης μαλθακωτέρας γίγνεσθαι καὶ νεωτέρας, ὥστε εὐαγῶγους ξυμβαίνειν τῷ δυναμένῳ τε καὶ ἐπισταμένῳ παι- C δεύειν τε καὶ πλάττειν, καθάπερ ὅτ' ἦσαν νέαι; τοῦτον δ' εἶναι τὸν πλάστην τὸν αὐτὸν ὥσπερ τότε, τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην, οὗ νόμους εἶναι δεῖ συμποτικούς, δυναμένους τὸν εὐέλπιν καὶ θαρραλέον ἐκεῖνον γιγνόμενον καὶ ἀναισχυντότερον τοῦ δέοντος, καὶ οὐκ ἐθέλοντα τάξιν καὶ τὸ κατὰ μέρος σιγῆς καὶ λόγου καὶ πόσεως καὶ μούσης ὑπομένειν, ἐθέλειν ποιεῖν πάντα τούτοις τὰναντία, καὶ εἰσι- D οὔντι τῷ μὴ καλῷ θάρρει τὸν κάλλιστον διαμαχόμενον φόβον εἰσπέμπειν οἴους τ' εἶναι μετὰ δίκης, ὃν αἰδῶ τε καὶ αἰσχύνην θεῖον φόβον ὠνομάκαμεν;

ΚΑ. Ἔστι ταῦτα.

ΑΘ. Τούτων δέ γε τῶν νόμων εἶναι νομοφύλακας καὶ συνδημιουργοὺς αὐτοῖς τοὺς ἀθορύβους καὶ νήφοντας τῶν μὴ νηφόντων στρατηγούς, ὧν δὴ χωρὶς μέθῃ διαμά- χεσθαι δεινότερον ἢ πολεμίῳ εἶναι μὴ μετὰ ἀρχόντων ἀθορύβων, καὶ τὸν αὖ μὴ δυνάμενον ἐθέλειν πείθεσθαι τούτοις καὶ τοῖς ἡγεμόσι τοῖς τοῦ Διονύσου, τοῖς ὑπὲρ ἐξή- E κουτα ἔτη γεγυμένοι, ἴσῃν καὶ μείζω τὴν αἰσχύνην φέρειν, ἢ τὸν τοῖς τοῦ Ἄρεως ἀπειθοῦντα ἄρχουσιν.

ΚΑ. Ὁρθῶς.

ΑΘ. Οὐκοῦν εἰ γε εἶη τοιαύτη μὲν μέθῃ, τοιαύτη δὲ παιδιὰ, μῶν οὐκ ὠφελήθεντες ἂν οἱ τοιοῦτοι συμπόται καὶ

μᾶλλον φίλοι ἢ πρότερον ἀπαλλάττοντο ἀλλήλων, ἀλλ' 672 οὐχ ὥσπερ τὰ νῦν ἐχθροί, κατὰ νόμους δὲ πᾶσαν τὴν ξυνουσίαν ξυγγενόμενοι καὶ ἀκολουθήσαντες, ὅποτε ἀφηγοῦντο οἱ νήφοντες τοῖς μὴ νήφουσιν;

ΚΑ. Ὁρθῶς, εἴ γε δὴ εἶη τοιαύτη, οἷαν νῦν λέγεις.

XIII. ΑΘ. Μὴ τοίνυν ἐκεῖνό γ' ἔτι τῆς τοῦ Διονύσου δωρεᾶς ψέγωμεν ἀπλῶς, ὡς ἔστι κακὴ καὶ εἰς πόλιν οὐκ ἀξία παραδέχεσθαι. καὶ γὰρ ἔτι πλείω τις ἂν ἐπεξέλθοι λέγων· ἐπεὶ καὶ τὸ μέγιστον ἀγαθόν, ὃ δωρεῖται, λέγειν μὲν ὄκνος εἰς τοὺς πολλοὺς διὰ τὸ κακῶς τοὺς ἀνθρώπους B αὐτὸ ὑπολαβεῖν καὶ γινῶναι λεχθέν.

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὴ;

ΑΘ. Λόγος τις ἅμα καὶ φήμη ὑπορρεῖ πως, ὡς ὁ θεὸς οὗτος ὑπὸ τῆς μητροιας Ἥρας διεφορήθη τῆς ψυχῆς τὴν γνώμην, διὸ τὰς τε βακχείας καὶ πᾶσαν τὴν μαυικὴν ἐμβάλλει χορείαν τιμωρούμενος δῆθεν, καὶ τὸν οἶνον ἐπὶ τοῦτ' αὐτὸ δεδώρηται· ἐγὼ δὲ τὰ μὲν τοιαῦτα τοῖς ἀσφαλὲς ἡγουμένοις εἶναι λέγειν περὶ θεῶν ἀφίημι λέγειν, τὸ C δὲ τοσόνδε οἶδα, ὅτι πᾶν ζῶον, ὅσον αὐτῷ προσήκει νοῦν ἔχειν τελεωθέντι, τοῦτον καὶ τοσοῦτον οὐδὲν ἔχον ποτὲ φύεται. ἐν τούτῳ δὴ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ μήπω κέκτηται τὴν οἰκείαν φρόνησιν, πᾶν μαίνεται τε καὶ βοᾷ ἀτάκτως, καὶ ὅταν ἀκταινώσῃ ἑαυτὸ τάχιστα, ἀτάκτως αὖ πηδᾷ· ἀναμνησθῶμεν δέ, ὅτι μουσικῆς τε καὶ γυμναστικῆς ἔφραμεν ἀρχὰς ταύτας εἶναι.

ΚΑ. Μεμνήμεθα· τί δ' οὐ;

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ ὅτι τὴν ῥυθμοῦ τε καὶ ἁρμονίας αἰσθησιν τοῖς ἀνθρώποις ἡμῖν ἐνδεδωκέναι τὴν ἀρχὴν ταύτην ἔφραμεν, Ἀπόλλωνα δὲ καὶ Μούσας καὶ Διόνυσον θεῶν αἰτίους γεγονέναι;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Καὶ δὴ καὶ τὸν οἶνον γε, ὡς ἔοικεν, ὁ τῶν ἄλλων

λόγος, ἵνα μαυῶμεν, φησὶν ἐπὶ τιμωρίᾳ τῆ τῶν ἀνθρώπων δεδόσθαι· ὁ δὲ νῦν λεγόμενος ὑφ' ἡμῶν φάρμακον ἐπὶ τοῦναντίον φησὶν αἰδοῦς μὲν ψυχῆς κτήσεως ἔνεκα δεδόσθαι, σώματος δὲ ὑγείας τε καὶ ἰσχύος.

ΚΛ. Κάλλιστα, ὧ ξένε, τὸν λόγον ἀπεμνημόνευκας.

ΑΘ. Καὶ τὰ μὲν δὴ τῆς χορείας ἡμίσεια διαπεπεράνθω· τὰ δ' ἡμίσεια, ὅπως ἂν ἔτι δοκῆ, περανοῦμεν ἢ καὶ ἐάσομεν.

ΚΛ. Ποῖα δὴ λέγεις, καὶ πῶς ἐκάτερα διαιρῶν;

ΑΘ. Ὅλη μὲν που χορεία ὅλη παιδεύσεις ἦν ἡμῖν, τούτου δ' αὖ τὸ μὲν ῥυθμοὶ τε καὶ ἁρμονίαι, τὸ κατὰ τὴν φωνήν.

ΚΛ. Ναί.

ΑΘ. Τὸ δέ γε κατὰ τὴν τοῦ σώματος κίνησιν ῥυθμὸν μὲν κοινὸν τῆ τῆς φωνῆς εἶχε κινήσει, σχῆμα δὲ ἰδιον. ἐκεῖ δὲ μέλος ἢ τῆς φωνῆς κίνησις.

673

ΚΛ. Ἀληθέστατα.

ΑΘ. Τὰ μὲν τοίνυν τῆς φωνῆς μέχρι τῆς ψυχῆς πρὸς ἀρετῆς παιδείαν οὐκ οἶδ' ὄντινα τρόπον ἄνομάσαμεν μουσικὴν.

ΚΛ. Ὅρθῶς μὲν οὖν.

ΑΘ. Τὰ δέ γε τοῦ σώματος, ἃ παιζόντων ὄρχησιν εἴπομεν, ἐὰν μέχρι τῆς τοῦ σώματος ἀρετῆς ἢ τοιαύτη κίνησις γίννηται, τὴν ἔντεχνον ἀγωγὴν ἐπὶ τὸ τοιοῦτον αὐτοῦ γυμναστικὴν προσείπομεν.

ΚΛ. Ὅρθότατα.

ΑΘ. Τὸ δὲ τῆς μουσικῆς, ὃ νῦν δὴ σχεδὸν ἡμισυ διεληλυθέναι τῆς χορείας εἴπομεν καὶ διαπεπεράνθαι, καὶ νῦν οὕτως εἰρήσθω· τὸ δὲ ἡμισυ λέγωμεν, ἢ πῶς καὶ πῆ ποιητέον;

ΚΛ. ὦ ἄριστε, Κρησὶ καὶ Λακεδαιμονίοις διαλεγόμενος, μουσικῆς πέρι διεληθόντων ἡμῶν, ἐλλειπόντων δὲ

γυμναστικῆς, τί ποτε οἶε σοι πότερον ἡμῶν ἀποκρινεῖσθαι πρὸς ταύτην τὴν ἐρώτησιν;

ΑΘ. Ἀποκεκρίσθαι ἔγωγ' ἂν σε φαίην σχεδὸν ταῦτ' ἐρόμενον σαφῶς, καὶ μανθάνω, ὡς ἐρώτησις οὔσα αὕτη
 C τὰ νῦν ἀπόκρισις τ' ἐστίν, ὡς εἶπον, καὶ ἔτι πρόσταξις διαπεράνασθαι τὰ περὶ γυμναστικῆς.

ΚΛ. Ἄρισθ' ὑπέλαβές τε καὶ οὕτω δὴ ποίει.

ΑΘ. Ποιητέον· οὐδὲ γὰρ πάννυ χαλεπὸν ἐστὶν εἰπεῖν ὑμῖν γε ἀμφοτέροις γνώριμα. πολὺ γὰρ ἐν ταύτῃ τῇ τέχνῃ πλέον ἐμπειρίας ἢ ἐν ἐκείνῃ μετέχετε.

ΚΛ. Σχεδὸν ἀληθῆ λέγεις.

XIV. ΑΘ. Οὐκοῦν αὖ ταύτης ἀρχὴ μὲν τῆς παιδιᾶς
 D τὸ κατὰ φύσιν πηδᾶν εἰθίσθαι πᾶν ζῶον, τὸ δ' ἀνθρώπινον, ὡς ἔφαμεν, αἰσθησὶν λαβὸν τοῦ ῥυθμοῦ ἐγέννησέ τε ὄρχησιν καὶ ἔτεκε, τοῦ δὲ μέλους ὑπομιμνήσκοντος καὶ ἐγείροντος τὸν ῥυθμὸν κοινωθέντ' ἀλλήλοις χορείαν καὶ παιδιᾶν ἔτεκέτην.

ΚΛ. Ἀληθέστατα.

ΑΘ. Καὶ τὸ μὲν, φασμέν, ἤδη διεληλύθαμεν αὐτοῦ, τὸ δὲ πειρασόμεθα ἐφεξῆς διελεθεῖν.

ΚΛ. Πάννυ μὲν οὔν.

ΑΘ. Ἐπὶ τοίνυν τῇ τῆς μέθης χρεία τὸν κολοφῶνα
 E πρῶτον ἐπιθῶμεν, εἰ καὶ σφῶν ξυνδοκεῖ.

ΚΛ. Ποῖον δὴ καὶ τίνα λέγεις;

ΑΘ. Εἰ μὲν τις πόλις ὡς οὔσης σπουδῆς τῷ ἐπιτηδεύματι τῷ νῦν εἰρημένῳ χρήσεται μετὰ νόμων καὶ τάξεως, ὡς τοῦ σωφρονεῖν ἔνεκα μελέτης χρωμένη, καὶ τῶν ἄλλων ἡδονῶν μὴ ἀφέξεται ὡσαύτως καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τοῦ κρατεῖν αὐτῶν ἔνεκα μηχανωμένη, τοῦτον μὲν τὸν τρόπον ἅπασιν τούτοις χρηστέον· εἰ δ' ὡς παιδιᾶ τε καὶ ἐξέσται τῷ βουλομένῳ καὶ ὅταν βούληται καὶ μεθ' ὧν
 674 ἂν βούληται πίνειν μετ' ἐπιτηδευμάτων ὠντινωνοῦν ἄλ-

λων, οὐκ ἂν τιθείμην ταύτην τὴν ψῆφον, ὡς δεῖ ποτὲ μέθῃ
 χρῆσθαι ταύτην τὴν πόλιν ἢ τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἀλλ' ἔτι
 μᾶλλον τῆς Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων χρείας προσθεί-
 μην ἂν τῷ τῶν Καρχηδονίων νόμῳ, μηδέποτε μηδένα ἐπὶ
 στρατοπέδου γεύεσθαι τούτου τοῦ πώματος, ἀλλ' ὑδροπο-
 σίαις ξυγγίγνεσθαι τοῦτον τὸν χρόνον ἅπαντα, καὶ κατὰ
 πόλιν μῆτε δούλην μῆτε δοῦλον γεύεσθαι μηδέποτε, μηδὲ
 ἄρχοντας τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν ὃν ἂν ἄρχωσι, μηδ' αὖ B
 κυβερνήτας μηδὲ δικαστὰς ἐνεργοὺς οὔτας οἴνου γεύεσθαι
 τὸ παράπαν, μηδ' ὅστις βουλευσόμενος εἰς βουλὴν ἀξίαν
 τινὰ λόγου συνέρχεται, μηδέ γε μεθ' ἡμέραν μηδένα τὸ
 παράπαν, εἰ μὴ σωμασκίας ἢ νόσων ἔνεκα, μηδ' αὖ νύ-
 κτωρ, ὅταν ἐπινοῇ τις παῖδας ποιεῖσθαι ἀνῆρ ἢ καὶ γυνή·
 καὶ ἄλλα δὲ πάμπολλα ἂν τις λέγοι, ἐν οἷς τοῖς νοῦν τε καὶ C
 νόμον ἔχουσιν ὀρθὸν οὐ ποτέος οἶνος· ὥστε κατὰ τὸν λό-
 γον τοῦτον οὐδ' ἀμπελώνων ἂν πολλῶν θέοι οὐδ' ἤτινι
 πόλει, τακτὰ δὲ τὰ τ' ἄλλα ἂν εἴη γεωργήματα καὶ πᾶσα
 ἢ διαίτα, καὶ δὴ τὰ γε περὶ οἶνον σχεδὸν ἀπάντων ἐμμε-
 τρότατα καὶ ὀλίγιστα γίγνοιτ' ἂν. οὗτος, ὃ ξένοι, ἡμῖν,
 εἰ ξυνδοκεῖ, κολοφῶν ἐπὶ τῷ περὶ οἶνου λόγῳ ρηθέντι
 εἰρήσθω.

ΚΛ. Καλῶς, καὶ ξυνδοκεῖ.

Γ.

I. ΑΘ. Ταῦτα μὲν οὖν δὴ ταύτη· πολιτείας δ' ἀρχὴν
 τίνα ποτὲ φῶμεν γεγρονέναι; μῶν οὐκ ἐνθένδε τις ἂν αὖ- 676
 τὴν ῥᾶστά τε καὶ κάλλιστα κατίδοι;

ΚΛ. Πόθεν;

ΑΘ. Ὅθεν περ καὶ τὴν τῶν πόλεων ἐπίδοσιν εἰς
 ἀρετὴν μεταβαίνουσιν ἅμα καὶ κακίαν ἐκάστοτε θεατέον.

ΚΛ. Λέγεις δὲ πόθεν;

B ΑΘ. Οἶμαι μὲν ἀπὸ χρόνου μήκους τε καὶ ἀπειρίας καὶ τῶν μεταβολῶν ἐν τῷ τοιούτῳ.

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Φέρε, ἀφ' οὗ πόλεις τ' εἰσὶ καὶ ἄνθρωποι πολιτευόμενοι, δοκεῖς ἂν ποτε κατανοῆσαι χρόνου πλήθος ὅσον γέγονεν;

ΚΛ. Οὐκ οὐκ ῥάδιόν γε οὐδαμῶς.

ΑΘ. Τὸ δέ γε ὡς ἄπλετόν τι καὶ ἀμήχανον ἂν εἶη;

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν τοῦτό γε.

ΑΘ. Μῶν οὖν οὐ μυρίαί μὲν ἐπὶ μυρίαῖς ἡμῖν γεγόνασι πόλεις ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τοῦ C πλήθους λόγον οὐκ ἐλάττους ἐφθαρμένοι, πεπολιτευμένοι δ' αὖ πάσας πολιτείας πολλάκις ἐκασταχοῦ; καὶ τότε μὲν ἐξ ἐλαττόνων μείζους, τότε δὲ ἐκ μειζόνων ἐλάττους, καὶ χείρους ἐκ βελτιόνων γεγόνασι καὶ βελτίους ἐκ χειρόνων;

ΚΛ. Ἀναγκαῖον.

ΑΘ. Ταύτης δὴ πέρι λάβωμεν, εἰ δυναίμεθα, τῆς μεταβολῆς τὴν αἰτίαν· τάχα γὰρ ἂν ἴσως δεῖξειεν ἡμῖν τὴν πρώτην τῶν πολιτειῶν γένεσιν καὶ μετάβασιν.

ΚΛ. Εὖ λέγεις, καὶ προθυμεῖσθαι δεῖ, σὲ μὲν ὁ διανοεῖ περὶ αὐτῶν ἀποφαινόμενον, ἡμᾶς δὲ ξυνεπομένους.

677 ΑΘ. Ἄρ' οὖν ὑμῖν οἱ παλαιοὶ λόγοι ἀλήθειαν ἔχειν τινὰ δοκοῦσιν;

ΚΛ. Ποῖοι δὴ;

ΑΘ. Τὸ πολλὰς ἀνθρώπων φθορὰς γεγονέναι κατακλυσμοῖς τε καὶ νόσοις καὶ ἄλλοις πολλοῖς, ἐν οἷς βραχύ τι τῶν ἀνθρώπων λείπεσθαι γένος.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν πιθανὸν τὸ τοιοῦτον πᾶν παντί.

ΑΘ. Φέρε δή, νοήσωμεν μίαν τῶν πολλῶν ταύτην τὴν τῷ κατακλυσμῷ ποτὲ γενομένην.

ΚΛ. Τὸ ποῖόν τι περὶ αὐτῆς διανοηθέντες;

ΑΘ. Ὡς οἱ τότε περιφυγόντες τὴν φθορὰν σχεδὸν Β ὄρειοί τινες ἂν εἶεν νομῆς, ἐν κορυφαῖς που σμικρὰ ζώ-
πυρα τοῦ τῶν ἀνθρώπων διασεσωσμένα γένους.

ΚΛ. Δῆλον.

ΑΘ. Καὶ δὴ τοὺς τοιοῦτους γε ἀνάγκη που τῶν *τε*
ἄλλων ἀπείρους εἶναι τεχνῶν καὶ τῶν ἐν τοῖς ἄστεσι πρὸς
ἀλλήλους μηχανῶν εἰς τε πλεονεξίας καὶ φιλονεικίας καὶ
ὀπίσ' ἄλλα κακουργήματα πρὸς ἀλλήλους ἐπινοοῦσιν.

ΚΛ. Εἰκὸς γοῦν.

ΑΘ. Θῶμεν δὴ τὰς ἐν τοῖς πεδίοις πόλεις καὶ πρὸς C
θαλάττη κατοικούσας ἄρδην ἐν τῷ τότε χρόνῳ διαφθεί-
ρεσθαι;

ΚΛ. Θῶμεν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ὄργανά τε πάντα ἀπόλλυσθαι, καὶ εἴ τι
τέχνης ἢ ἐχόμενον σπουδαίως εὐρημένον ἢ πολιτικῆς ἢ
καὶ σοφίας τινὸς ἐτέρας, πάντα ἔρρειν ταῦτα ἐν τῷ τότε
χρόνῳ φήσομεν;

ΚΛ. Πῶς γὰρ ἂν, ὦ ἄριστε, εἴ γε ἔμενε τάδε οὕτω
τὸν πάντα χρόνον, ὥς νῦν διακεκόσμηται, καινὸν ἀνευρί-
σκετό ποτε καὶ ὀτιοῦν; τοῦτο [ὅτι] μὲν γὰρ μυριάκις μύ- D
ρια ἔτη διελάνθανεν ἄρα τοὺς τότε, χίλια δ' ἀφ' οὗ [γέγο-
νεν] ἢ δις τοσαῦτα ἔτη τὰ μὲν Δαιδάλῳ καταφανῆ γέγονε,
τὰ δὲ Ὀρφεῖ, τὰ δὲ Παλαμήδει, τὰ δὲ περὶ μουσικὴν Μαρ-
σύα καὶ Ὀλύμπῳ, περὶ λύραν δὲ Ἀμφίονι, τὰ δ' ἄλλα
ἄλλοις πάμπολλα, ὡς ἔπος εἰπεῖν χθὲς καὶ πρόωην γε-
γονότα.

ΑΘ. Ἄρ' οἶσθ', ὦ Κλεινία, τὸν φίλον ὅτι παρέλιπες,
τὸν ἀτεχνῶς χθὲς γενόμενον;

ΚΛ. Μῶν φράξεις Ἐπιμενίδην;

Ε ΑΘ. Ναὶ τοῦτον· πολὺ γὰρ ὑμῖν ὑπερεπήδησε τῷ μηχανήματι τοὺς ξύμπαντας, ὃ φίλε, ὃ λόγῳ μὲν Ἡσίοδος ἐμαντεύετο πάλαι, τῷ δ' ἔργῳ ἐκεῖνος ἀπετέλεσεν, ὡς ὑμεῖς φατέ.

ΚΛ. Φαμὲν γὰρ οὖν.

Π. ΑΘ. Οὐκοῦν οὕτω δὴ λέγωμεν ἔχειν τότε, ὅτε ἐγένετο ἡ φθορά, τὰ περὶ τοὺς ἀνθρώπους πράγματα, μυρίαν μὲν τινα φοβερὰν ἐρημίαν, γῆς δ' ἀφθόου πλῆθος πάμπολυ, ζώων δὲ τῶν ἄλλων ἐρρόντων βουκόλι' ἄττα, καὶ εἴ τί πού αἰγῶν περιλειφθὲν ἐτύγγανε γένος, σπάνια
678 καὶ ταῦτα νέμουσιν εἶναι ζῆν τότε κατ' ἀρχάς.

ΚΛ. Τί μὴν;

ΑΘ. Πόλεως δὲ καὶ πολιτείας περὶ καὶ νομοθεσίας, ὧν νῦν ὁ λόγος ἡμῖν παρέστηκεν, ἄρ' ὡς ἔπος εἰπεῖν οἰόμεθα καὶ μνήμην εἶναι τὸ παράπαν;

ΚΛ. Οὐδαμῶς.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἐξ ἐκείνων τῶν διακειμένων οὕτω τὰ νῦν γέγονεν ἡμῖν ξύμπαντα, πόλεις τε καὶ πολιτεῖαι καὶ τέχναι καὶ νόμοι, καὶ πολλὴ μὲν πονηρία, πολλὴ δὲ καὶ ἀρετή;

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

Β ΑΘ. Ἄρ' οἰόμεθα, ὃ θαυμάσιε, τοὺς τότε ἀπείρους ὄντας πολλῶν μὲν καλῶν τῶν κατὰ τὰ ἄσθη, πολλῶν δὲ καὶ τῶν ἐναντίων, τελέους πρὸς ἀρετὴν ἢ καὶ πρὸς κακίαν γεγονέναι;

ΚΛ. Καλῶς εἶπες, καὶ μανθάνομεν ὃ λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν προϊόντος μὲν τοῦ χρόνου, πληθύοντος δ' ἡμῶν τοῦ γένους, εἰς πάντα τὰ νῦν καθεστηκότα προελήλυθε πάντα;

ΚΛ. Ὅρθότατα.

ΑΘ. Οὐκ ἐξαίφνης γε, ὡς εἰκός, κατὰ σμικρὸν δὲ ἐν παμπόλλῳ τινὶ χρόνῳ.

ΚΛ. Καὶ μάλα πρόπει τοῦθ' οὕτως.

С

ΑΘ. Ἐκ γὰρ τῶν ὑψηλῶν εἰς τὰ πεδία καταβαίνειν, οἶμαι, πᾶσι φόβος ἔναυλος ἐγεγόνει.

ΚΛ. Πῶς δ' οὖ;

ΑΘ. Ἄρ' οὐκ ἄσμενοι μὲν ἑαυτοὺς ἐώρων δι' ὀλιγό-
τητα ἐν τοῖς περὶ ἐκεῖνον τὸν χρόνον, πορεῖα δέ, ὥστ' ἐπ'
ἀλλήλους τότε πορεύεσθαι κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλατταν,
σὺν ταῖς τέχναις ὡς ἔπος εἰπεῖν πάντα σχεδὸν ἀπολώλει;
ξυμμίσγειν οὖν ἀλλήλοις οὐκ ἦν, οἶμαι, σφόδρα δυνατόν·
σίδηρος γὰρ καὶ χαλκὸς καὶ πάντα τὰ μεταλλεῖα συγκε- D
χυμένα ἠφάνιστο, ὥστε ἀπορία πᾶσα ἦν τοῦ ἀνακαθαί-
ρεσθαι τὰ τοιαῦτα, δρυοτομίας τε εἶχον σπάνιν. εἰ γὰρ
που καὶ περιγεγονὸς ἦν ὄργανον ἐν ὄρεσι, ταῦτα μὲν ταχὺ
κατατριβέντα ἠφάνιστο, ἄλλα δ' οὐκ ἔμελλε γενήσεσθαι,
πρὶν πάλιν ἢ τῶν μεταλλέων ἀφίκοιτο εἰς ἀνθρώπους
τέχνη.

ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν;

ΑΘ. Γενεαῖς δὴ πόσαις ὕστερον οἰόμεθα τοῦθ' οὕτω
γεγονέναι;

ΚΛ. Δῆλον ὅτι παμπόλλαις τισίν.

Ε

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ τέχναι, ὅσαι περ σιδήρου δέονται καὶ
χαλκοῦ καὶ τῶν τοιούτων ἀπάντων, τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ
ἔτι πλείονα ἠφανισμέναι ἂν εἶεν ἐν τῷ τότε;

ΚΛ. Τί μὴν;

ΑΘ. Καὶ τοίνυν στάσις ἅμα καὶ πόλεμος ἀπολώλει
κατὰ τὸν τότε χρόνον πολλαχῆ.

ΚΛ. Πῶς;

ΑΘ. Πρῶτον μὲν ἠγάπων καὶ ἐφιλοφρονοῦντο ἀλλή-
λους δι' ἐρημίαν, ἔπειτα οὐ περιμάχητος ἦν αὐτοῖς ἡ τρο-
φή. νομῆς γὰρ οὐκ ἦν σπάνις, εἰ μὴ τισι κατ' ἀρχὰς ἴσως, 679
ἢ δὴ τὸ πλεῖστον διέζων ἐν τῷ τότε χρόνῳ· γάλακτος γὰρ
καὶ κρεῶν οὐδαμῶς ἐνδεεῖς ἦσαν, ἔτι δὲ θηρεύοντες οὐ

φάυλην οὐδ' ὀλίγην τροφήν παρείχοντο. καὶ μὴν ἀμπε-
 χόνης γε καὶ στρωμνῆς καὶ οἰκήσεων καὶ σκευῶν ἐμπύρων
 τε καὶ ἀπύρων εὐπόρουν· αἱ πλαστικαὶ γὰρ καὶ ὅσαι πλε-
 κτικαὶ τῶν τεχνῶν οὐδὲ ἐν προσδέονται σιδήρου· ταῦτα
 B δὲ πάντα τούτω τῷ τέχνῳ θεὸς ἔδωκε πορίζειν τοῖς ἀν-
 θρώποις, ἵν' ὁπότε εἰς τὴν τοιαύτην ἀπορίαν ἔλθοιεν,
 ἔχοι βλάβστην καὶ ἐπίδοσιν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος. πέ-
 νητες μὲν δὴ διὰ τὸ τοιοῦτον σφόδρα οὐκ ἦσαν, οὐδ' ὑπὸ
 πενίας ἀναγκαζόμενοι διάφοροι ἑαυτοῖς ἐγίνοντο· πλού-
 σιοι δ' οὐκ ἄν ποτ' ἐγένοντο ἄχρυσοί τε καὶ ἀνάργυροι
 ὄντες, ὃ τότε ἐν ἐκείνοις παρῆν· ἢ δ' ἄν ποτε ξυνοικία
 μήτε πλούτος ξυνοικῆ μήτε πενία, σχεδὸν ἐν ταύτῃ γεν-
 C ναιότατα ἦθη γίνουτ' ἄν· οὔτε γὰρ ὕβρις οὔτ' ἀδικία,
 ζῆλοί τε αὖ καὶ φθόνοι οὐκ ἐγγίνονται. ἀγαθοὶ μὲν δὴ
 διὰ ταῦτά τε ἦσαν καὶ διὰ τὴν λεγομένην εὐήθειαν· ἃ γὰρ
 ἤκουον καλὰ καὶ αἰσχροῦ, εὐήθεις ὄντες ἠγοῦντο ἀληθέ-
 στατα λέγεσθαι καὶ ἐπέθοντο. ψεῦδος γὰρ ὑπονοεῖν οὐ-
 δεῖς ἠπίστατο διὰ σοφίαν, ὥσπερ τὰ νῦν, ἀλλὰ περὶ θεῶν
 τε καὶ ἀνθρώπων τὰ λεγόμενα ἀληθῆ νομίζοντες ἕξων
 κατὰ ταῦτα· διόπερ ἦσαν τοιοῦτοι παντάπασιν, οἷους
 D αὐτοὺς ἡμεῖς ἄρτι διεληλύθαμεν.

ΚΑ. Ἐμοὶ γοῦν δὴ καὶ τῷδε οὕτω ταῦτα ξυνδοκεῖ.

III. ΑΘ. Οὐκοῦν εἵπωμεν, ὅτι γενεαὶ διαβιοῦσαι πολ-
 λαὶ τοῦτον τὸν τρόπον τῶν πρὸ κατακλυσμοῦ γεγονότων
 καὶ τῶν νῦν ἀτεχνότεροι μὲν καὶ ἀμαθέστεροι πρὸς τε τὰς
 ἄλλας μέλλουσιν εἶναι τέχνας καὶ πρὸς τὰς πολεμικάς,
 ὅσαι τε πεζαὶ καὶ ὅσαι κατὰ θάλατταν γίνονται τὰ νῦν,
 καὶ ὅσαι δὴ κατὰ πόλιν μόνον αὐτοῦ, δίκαι καὶ στάσεις
 λεγόμεναι, λόγοις ἔργοις τε μεμηχανημένοι πάσας μηχα-
 E νὰς εἰς τὸ κακουργεῖν τε ἀλλήλους καὶ ἀδικεῖν, εὐηθέστε-
 ροὶ δὲ καὶ ἀνδρειότεροι καὶ ἅμα σωφρονέστεροι καὶ ξύμ-

παντα δικαιότεροι; τὸ δὲ τούτων αἴτιον ἤδη διεληλύθαμεν.

ΚΛ. Ὅρθῶς λέγεις.

ΑΘ. Λελέχθω δὴ ταῦτα ἡμῖν καὶ τὰ τούτοις ξυνεπόμενα ἔτι πάντα εἰρήσθω τοῦδ' ἔνεκα, ἵνα νοήσωμεν, τοῖς τότε νόμων τίς ποτ' ἦν χρεία καὶ τίς ἦν νομοθέτης 680 αὐτοῖς.

ΚΛ. Καὶ καλῶς γε εἴρηκας.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν ἐκεῖνοι μὲν οὐτ' ἐδέοντο νομοθετῶν οὔτε πω ἐφίλει κατὰ τούτους τοὺς χρόνους γίνεσθαι τὸ τοιοῦτον; οὐδὲ γὰρ γράμματα ἔστι πω τοῖς ἐν τούτῳ τῷ μέρει τῆς περιόδου γεγονόσιν, ἀλλ' ἔθεσι καὶ τοῖς λεγομένοις πατρίοις νόμοις ἐπόμενοι ζῶσιν.

ΚΛ. Εἰκὸς γοῦν.

ΑΘ. Πολιτείας δέ γε ἤδη καὶ τρόπος ἐστὶ τις οὗτος.

ΚΛ. Τίς;

ΑΘ. Δοκοῦσί μοι πάντες τὴν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ Β πολιτείαν δυναστείαν καλεῖν, ἢ καὶ νῦν ἔτι πολλαχοῦ καὶ ἐν Ἑλλησι καὶ κατὰ βαρβάρους ἐστὶ· λέγει δ' αὐτήν που καὶ Ὅμηρος γεγονέναι περὶ τὴν τῶν Κυκλώπων οἰκήσιν, εἰπὼν

τοῖσιν δ' οὐτ' ἀγοραὶ βουλευφόροι οὔτε θέμιστες,
ἀλλ' οἳ γ' ὑψηλῶν ὀρέων ναίουσι κάρηνα
ἐν σπέσσι γλαφυροῖσι, θεμιστεύει δὲ ἕκαστος
παίδων ἠδ' ἀλόχων, οὐδ' ἀλλήλων ἀλέγουσιν.

ΚΛ. Ἐοικέ γε ὁ ποιητῆς ὑμῖν οὗτος γεγονέναι χα- C
ρίεις. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἄλλα αὐτοῦ διεληλύθαμεν μάλ' ἀστείαι, οὐ μὴν πολλά γε· οὐ γὰρ σφόδρα χρώμεθα οἱ Κρηῆτες τοῖς ξενικοῖς ποιήμασιν.

ΜΕ. Ἡμεῖς δ' αὖ χρώμεθα μὲν, καὶ εἰκὲ γε κρατεῖν τῶν τοιούτων ποιητῶν, οὐ μέντοι Λακωνικόν γε ἀλλά τινα μᾶλλον Ἰωνικὸν βίον διεξέρχεται ἐκάστοτε. νῦν μὴν D

εὖ τῷ σῶ λόγῳ ἔοικε μαρτυρεῖν, τὸ ἀρχαῖον αὐτῶν ἐπὶ τὴν ἀγριότητα διὰ μυθολογίας ἐπανευεγκῶν.

AΘ. Ναί, ξυμμαρτυρεῖ γὰρ καὶ λάβωμέν γε αὐτὸν μηνυτήν, ὅτι τοιαῦται πολιτεῖαι γίνονται ποτε.

ΚΛ. Καλῶς.

AΘ. Μῶν οὖν οὐκ ἐκ τούτων τῶν κατὰ μίαν οἰκήσιν καὶ κατὰ γένος διεσπαρμένων ὑπὸ ἀπορίας τῆς ἐν
 E ταῖς φθοραῖς, ἐν οἷς τὸ πρεσβύτατον ἄρχει διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς γεγρονέναι, οἷς ἐπόμενοι καθάπερ ὄρνιθες ἀγέλην μίαν ποιήσουσι, πατρονομούμενοι καὶ βασιλείαν πασῶν δικαιοτάτην βασιλευόμενοι;

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

AΘ. Μετὰ δὲ ταῦτά γε εἰς τὸ κοινὸν μείζους ποιοῦντες πόλεις πλείους συνέρχονται, καὶ ἐπὶ γεωργίας τὰς ἐν
 681 ταῖς ὑπωρεῖαις τρέπονται πρώτας, περιβόλους τε αἰμασιώδεις τινὰς τειχῶν ἐρύματα τῶν θηρίων ἔνεκα ποιοῦνται, μίαν οἰκίαν αὖ κοινήν καὶ μεγάλην ἀποτελοῦντες.

ΚΛ. Τὸ γοῦν εἰκὸς ταῦθ' οὕτω γίγνεσθαι.

AΘ. Τί δέ; τόδε ἄρα οὐκ εἰκός;

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

AΘ. Τῶν οἰκήσεων τούτων μειζόνων ἀύξανομένων ἐκ τῶν ἐλαττόνων καὶ πρώτων ἐκάστην τῶν σμικρῶν παρεῖναι κατὰ γένος ἔχουσα τὸν τε πρεσβύτατον ἄρχοντα
 B καὶ αὐτῆς ἔθνη ἅττα ἴδια διὰ τὸ χωρὶς ἀλλήλων οἰκεῖν, ἕτερα ἀφ' ἐτέρων ὄντων τῶν γεννητόρων τε καὶ θρεψάντων, ἃ εἰθίσθησαν περὶ θεοῦς τε καὶ ἑαυτοῦς κοσμιωτέρων μὲν κοσμιώτερα καὶ ἀνδρικῶν ἀνδρικώτερα· καὶ κατὰ τρόπον οὕτως ἐκάστους τὰς αὐτῶν ἂν αἰρέσεις εἰς τοὺς παῖδας ἀποτυπουμένους καὶ παίδων παῖδας, ὃ λέγομεν, ἦκειν ἔχοντας ἰδίους νόμους εἰς τὴν μείζονα ξυνοικίαν.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὗ;

ΑΘ. Καὶ μὴν τοὺς γε αὐτῶν νόμους ἀρέσκειν ἐκα- C
στοις ἀναγκαῖόν που, τοὺς δὲ τῶν ἄλλων ὑστέρους.

ΚΛ. Οὕτως.

ΑΘ. Ἀρχῇ δὴ νομοθεσίας οἶον ἐμβάντες ἐλάθομεν,
ὡς ἔοικεν.

ΚΛ. Πάννυ μὲν οὖν.

IV. ΑΘ. Τὸ γοῦν μετὰ ταῦτα ἀναγκαῖον αἰρεῖσθαι
τοὺς συνελθόντας τούτους κοινούς τινας ἑαυτῶν, οἷδ' ἤ τὰ
πάντων ἰδόντες νόμιμα, τὰ σφισιν ἀρέσκοντα αὐτῶν μά-
λιστα εἰς τὸ κοινὸν τοῖς ἡγεμόσι καὶ ἀγαγοῦσι τοὺς δή-
μους οἶον βασιλεῦσι φανερὰ δείξαντες ἐλέσθαι τε δόντες, D
αὐτοὶ μὲν νομοθέται κληθήσονται, τοὺς δὲ ἄρχοντας κα-
ταστήσαντες, ἀριστοκρατίαν τινὰ ἐκ τῶν δυναστειῶν ποιή-
σαντες ἢ καὶ τινα βασιλείαν, ἐν ταύτῃ τῇ μεταβολῇ τῆς πο-
λιτείας οἰκήσουσιν.

ΚΛ. Ἐφεξῆς γοῦν ἂν οὕτω τε καὶ ταύτῃ γίγνοιτο.

ΑΘ. Τρίτον τοίνυν εἰπώμεν ἔτι πολιτείας σχῆμα γι-
γνόμενον, ἐν ᾧ δὴ πάντα εἶδη καὶ παθήματα πολιτειῶν
καὶ ἅμα πόλεων ξυμπίπτει γίνεσθαι.

ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ τοῦτο;

ΑΘ. Ὁ μετὰ τὸ δεύτερον καὶ Ὅμηρος ἐπεσημήνατο, E
λέγων τὸ τρίτον οὕτω γεγρονέναι· κτίσσε δὲ Δαρδανίην
γάρ πού φησιν, ἐπεὶ οὐπὼ Ἴλιος ἱρή

ἐν πεδίῳ πεπόλιστο, πόλις μερόπων ἀνθρώπων,
ἀλλ' ἔθ' ὑπωρείας ᾧκουν πολυπιδάκου Ἰδης.

λέγει γὰρ δὴ ταῦτα τὰ ἔπη καὶ ἐκεῖνα, ἃ περὶ τῶν Κυκλώ- 682
πων εἶρηκε, κατὰ θεόν πως εἰρημένα καὶ κατὰ φύσιν·
θεῖον γὰρ οὖν δὴ καὶ τὸ ποιητικὸν [ἐνθεαστικὸν] ὄν γένος
ὑμνωδοῦν πολλῶν τῶν κατ' ἀλήθειαν γιγνομένων ξύν
τισι Χάρισι καὶ Μούσαις ἐφάπτεται ἐκάστοτε.

ΚΛ. Καὶ μάλα.

ΑΘ. Εἰς δὴ τὸ πρόσθεν προέλθωμεν ἔτι τοῦ νῦν

ἐπελθόντος ἡμῖν μύθου· τάχα γὰρ ἂν σημήνειέ τι τῆς ἡμετέρας περὶ βουλήσεως. οὐκοῦν χροή;

B ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Κατωκίσθη δὴ, φαμέν, ἐκ τῶν ὑψηλῶν εἰς μέγα τε καὶ καλὸν πεδίον Ἴλιον, ἐπὶ λόφον τινα οὐχ ὑψηλὸν καὶ ἔχοντα ποταμοὺς πολλοὺς ἄνωθεν ἐκ τῆς Ἰδης ὠρμημένους.

ΚΛ. Φασὶ γοῦν.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐκ ἐν πολλοῖς τισὶ χρόνοις τοῖς μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τοῦτο οἰόμεθα γεγρονέναι;

ΚΛ. Πῶς δ' οὐκ ἐν πολλοῖς;

C ΑΘ. Δεινὴ γοῦν ἔοικεν αὐτοῖς λήθη τότε παρεῖναι τῆς νῦν λεγομένης φθορᾶς, ὅθ' οὕτως ὑπὸ ποταμοὺς πολλοὺς καὶ ἐκ τῶν ὑψηλῶν ῥέοντας πόλιν ὑπέθεσαν, πιστεύσαντες οὐ σφόδρα ὑψηλοῖς τισὶ λόφοις.

ΚΛ. Δῆλον οὖν, ὡς παντάπασί τινα μακρὸν ἀπείχου χρόνον τοῦ τοιούτου πάθους.

ΑΘ. Καὶ ἄλλαι γε, οἶμαι, πόλεις τότε κατῴκουν ἤδη πολλαὶ πληθυνόντων τῶν ἀνθρώπων.

ΚΛ. Τί μὴν;

ΑΘ. Αἶ γέ που καὶ ἐπεστρατεύσαντο αὐτῇ, καὶ κατὰ θάλατταν δὲ ἴσως, ἀφόβως ἤδη πάντων χρωμένων τῇ θαλάττῃ.

D ΚΛ. Φαίνεται.

ΑΘ. Δέκα δ' ἔτη που μείναντες Ἀχαιοὶ τὴν Τροίαν ἀνάστατον ἐποίησαν.

ΚΛ. Καὶ μάλα.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ὄντι δεκέτει, ὃν τὸ Ἴλιον ἐπολιορκεῖτο, τὰ τῶν πολιορκούντων ἐκάστων οἴκοι κακὰ πολλὰ ξυνέβαινε γιγνόμενα περὶ τὰς στάσεις τῶν νέων, οἳ καὶ ἀφικομένους τοὺς στρατιώτας εἰς τὰς αὐτῶν πόλεις τε καὶ οἰκίας οὐ καλῶς οὐδ' ἐν δίκῃ ὑπεδέ-

ξαντο, ἀλλ' ὥστε θανάτους τε καὶ σφαγὰς καὶ φυγὰς γε- E
 νέσθαι παμπόλλας; οἱ πάλιν ἐκπεσόντες κατηλθον μετα-
 βαλόντες ὄνομα, Δωριῆς ἀντ' Ἀχαιῶν κληθέντες διὰ τὸ
 τὸν συλλέξαντα εἶναι τὰς τότε φυγὰς Δωριᾶ. καὶ δὴ ταῦτά
 γε ἤδη πάνθ' ὑμεῖς, ὧ Λακεδαιμόνιοι, τάντεῦθεν μυθο-
 λογεῖτε καὶ διαπεραίνετε.

ΜΕ. Τί μὴν;

V. ΑΘ. Ὅθεν δὴ κατ' ἀρχὰς ἐξετραπόμεθα περὶ νό-
 μων διαλεγόμενοι, περιπεσόντες μουσικῇ τε καὶ ταῖς μέ-
 θαις, νῦν ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν ἀφίγμεθα ὥσπερ κατὰ θεόν,
 καὶ ὁ λόγος ἡμῖν οἶον λαβὴν ἀποδίδωσιν· ἤκει γὰρ ἐπὶ
 τὴν εἰς Λακεδαίμονα κατοίκισιν αὐτήν, ἣν ὑμεῖς ὀρθῶς 683
 ἔφατε κατοικεῖσθαι καὶ Κρήτην ὡς ἀδελφοῖς νόμοις. νῦν
 οὖν δὴ τοσόνδε πλεονέκτοῦμεν τῇ πλάνῃ τοῦ λόγου, διὰ
 πολιτειῶν τινῶν καὶ κατοικισμῶν διεξελθόντες· ἐθεασά-
 μεθα πρώτην τε καὶ δευτέραν καὶ τρίτην πόλιν, ἀλλήλων,
 ὡς οἴομεθα, ταῖς κατοικίσεσιν ἐχομένας ἐν χρόνου τινὸς
 μήκεσιν ἀπλέτοις· νῦν δὲ δὴ τετάρτη τις ἡμῖν αὕτη πόλις,
 εἰ δὲ βούλεσθε, ἔθνος ἤκει κατοικιζόμενόν τέποτε καὶ νῦν
 κατφκισμένον. ἐξ ὧν ἀπάντων εἴ τι ξυνεῖναι δυνάμεθα, B
 τί τε καλῶς ἢ μὴ κατφκίσθη, καὶ ποῖοι νόμοι σώξουσιν αὐ-
 τῶν τὰ σωζόμενα καὶ ποῖοι φθείρουσι τὰ φθειρόμενα, καὶ
 ἀντὶ ποίων ποῖα μετατεθέντα εὐδαίμονα πόλιν ἀπεργά-
 ζοιτ' ἄν, ὧ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία, ταῦτα δὴ πάλιν οἶον
 ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν λεκτέον, εἰ μὴ τι τοῖς εἰρημένοις ἐγκαλοῦμεν
 λόγοις.

ΜΕ. Εἰ γοῦν, ὧ ξένε, τις ἡμῖν ὑπόσχοιτο θεός, ὡς,
 ἐὰν ἐπιχειρήσωμεν τὸ δεύτερον τῇ τῆς νομοθεσίας σκέψει, C
 τῶν νῦν εἰρημένων λόγων οὐ χεῖρους οὐδ' ἐλάττους ἀκου-
 σόμεθα, μακρὰν ἂν ἔλθοιμι ἔγωγε, καὶ μοι βραχεῖ' ἂν
 δόξειεν ἢ νῦν παροῦσα ἡμέρα γίγνεσθαι. καὶ τοι σχεδόν

γ' ἐστὶν ἢ ἐκ θερινῶν εἰς τὰ χειμερινὰ τοῦ θεοῦ τροπο-
μένου.

AΘ. Χρὴ δὴ ταῦτα, ὡς ἔοικε, σκοπεῖν.

ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν.

AΘ. Γενώμεθα δὴ ταῖς διανοίαις ἐν τῷ τότε χρόνῳ, ὅτε Λακεδαιμῶν μὲν καὶ Ἄργος καὶ Μεσσήνη καὶ τὰ
D μετὰ τούτων ὑποχείρια τοῖς προγόνοις ὑμῶν, ὧς Μέγιστος, ἱκανῶς ἐγεγόνει· τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο ἔδοξεν αὐτοῖς, ὡς γε λέγεται τὸ τοῦ μύθου, τριχῆ τὸ στράτευμα διανείμαντας τρεῖς πόλεις κατοικίσειν, Ἄργος, Μεσσήνην, Λακεδαιμόνα.

ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν.

AΘ. Καὶ βασιλεὺς μὲν Ἄργους Τήμενος ἐγίνετο, Μεσσήνης δὲ Κρεσφόντης, Λακεδαιμόνος δὲ Προκλῆς καὶ Εὐρυσθένης.

ΜΕ. Πῶς γὰρ οὐ;

AΘ. Καὶ πάντες δὴ τούτοις ὤμοσαν οἱ τότε βοηθή-
E σειν, ἐάν τις τὴν βασιλείαν αὐτῶν διαφθείρῃ.

ΜΕ. Τί μὴν;

AΘ. Βασιλεία δὲ καταλύεται, ὧς πρὸς Διός, ἢ καὶ τις ἀρχὴ πώποτε κατελύθη μῶν ὑπὸ τινῶν ἄλλων ἢ σφῶν αὐτῶν; ἢ νῦν δὲ μὲν ὀλίγον ἔμπροσθεν τούτοις περιτυχόντες τοῖς λόγοις οὕτω ταῦτ' ἐτίθειμεν, νῦν δ' ἐπιλελήσμεθα;

ΜΕ. Καὶ πῶς;

AΘ. Οὐκοῦν νῦν δὲ μᾶλλον βεβαιωσόμεθα τὸ τοιοῦτον· περιτυχόντες γὰρ ἔργοις γενομένοις, ὡς ἔοικεν, ἐπὶ τὸν αὐτὸν λόγον ἐληλύθαμεν, ὥστε οὐ περὶ κενόν τι
684 ζητήσομεν τὸν αὐτὸν λόγον, ἀλλὰ περὶ γεγονός τε καὶ ἔχον ἀλήθειαν. γέγονε δὲ τάδε· βασιλείαι τρεῖς βασιλευόμεναι πόλεσι τριτταῖς ὤμοσαν ἀλλήλαις ἐκάτεραι, κατὰ νόμους οὓς ἔθεντο τοῦ τε ἄρχεῖν καὶ ἄρχεσθαι κοινούς,

οἱ μὲν μὴ βιαιοτέραν τὴν ἀρχὴν ποιήσεσθαι προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ γένους, οἱ δὲ ταῦτα ἐμπεδούντων τῶν ἀρχόντων μήτε αὐτοὶ τὰς βασιλείας ποτὲ καταλύσειν μήτ' ἐπιτρέψειν ἐπιχειροῦσιν ἑτέροις, βοηθήσειν δὲ βασιλῆς τε βασιλεῦσιν ἀδικουμένοις καὶ δήμοις καὶ δῆμοι δήμοις καὶ βασιλεῦσιν ἀδικουμένοις. ἄρ' οὐχ οὕτως;

ΜΕ. Οὕτω μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν τό γε μέγιστον ταῖς καταστάσεσι τῶν πολιτειῶν ὑπῆρχε ταῖς ἐν ταῖς τρισὶ πόλεσι νομοθετουμέναις, εἴτε οἱ βασιλῆς ἐνομοθέτουν εἴτ' ἄλλοι τινές;

ΜΕ. Ποῖον;

ΑΘ. Τὸ βοηθοῦς γε εἶναι τὰς δύο ἐπὶ τὴν μίαν ἀεὶ πόλιν, τὴν τοῖς τεθειμένοι νόμοις ἀπειθοῦσαν.

ΜΕ. Δῆλον.

ΑΘ. Καὶ μὴν τοῦτό γε οἱ πολλοὶ προστάττουσι τοῖς νομοθέταις, ὅπως τοιούτους θήσουσι τοὺς νόμους, οὓς ἐκόντες οἱ δῆμοι καὶ τὰ πλήθη δέξονται, καθάπερ ἂν εἴ τις γυμνασταῖς ἢ ἰατροῖς προστάττοι μεθ' ἡδονῆς θεραπεύειν τε καὶ ἰᾶσθαι τὰ θεραπευόμενα σώματα.

ΜΕ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Τὸ δέ γ' ἐστὶν ἀγαπητὸν πολλάκις, εἰ καὶ τις μετὰ λύπης μὴ μεγάλης δύναίτο εὐεκτικὰ τε καὶ ὑγιῆ σώματα ἀπεργάζεσθαι.

ΜΕ. Τί μὴν;

ΑΘ. Καὶ τόδε γε ἔτι τοῖς τότε ὑπῆρχεν οὐ σμικρὸν εἰς ῥαστώνην τῆς θέσεως τῶν νόμων.

ΜΕ. Τὸ ποῖον;

VI. ΑΘ. Οὐκ ἦν τοῖς νομοθέταις ἡ μέγιστη τῶν μέμψεων, ἰσότητα αὐτοῖς τινὰ κατασκευάζουσι τῆς οὐσίας, ἥπερ ἐν ἄλλαις νομοθετουμέναις πόλεσι πολλαῖς γίγνεται, εἴαν τις ζητῇ γῆς τε κτησῖν κινεῖν καὶ χρεῶν διάλυσιν, ὁρῶν ὡς οὐκ ἂν δύναίτο ἄνευ τούτων γενέσθαι ποτὲ τὸ

ἴσον ἱκανῶς· ὡς ἐπιχειροῦντι δὴ νομοθέτῃ κινεῖν τῶν τοι-
 Ε ούτων τι πᾶς ἀπαντᾷ λέγων μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, καὶ
 ἐπαρᾶται γῆς τε ἀναδασμούς εἰσηγούμενον καὶ χρεῶν ἀπο-
 κοπᾶς, ὥστ' εἰς ἀπορίαν καθίστασθαι πάντα ἄνδρα· τοῖς
 δὲ δὴ Δωριεῦσι καὶ τοῦθ' οὕτως ὑπῆρχε καλῶς καὶ ἀνε-
 μεσήτως, γῆν τε ἀναμφισβητήτως διανέμεσθαι, καὶ χρεῶ-
 μεγάλα καὶ παλαιὰ οὐκ ἦν.

ΜΕ. Ἀληθῆ.

ΑΘ. Πῆ δὴ ποτε οὖν, ὧ ἄριστοι, κακῶς οὕτως αὐτοῖς
 ἐχώρησεν ἡ κατοικίσις τε καὶ νομοθεσία;

685 ΜΕ. Πῶς δὴ καὶ τί μεμφόμενος αὐτῶν λέγεις;

ΑΘ. Ὅτι τριῶν γενομένων τῶν οἰκήσεων τὰ δύο αὐ-
 τῶν μέρη ταχὺ τὴν τε πολιτείαν καὶ τοὺς νόμους διέφθειρε,
 τὸ δὲ ἓν μόνον ἔμεινε, τὸ τῆς ὑμετέρας πόλεως.

ΜΕ. Οὐ πάνυ ῥᾴδιον ἐρωτᾷς.

ΑΘ. Ἀλλὰ μὴν δεῖ γε ἡμᾶς τοῦτο ἐν τῷ νῦν σκο-
 ποῦντας καὶ ἐξετάζοντας περὶ νόμων, παίζοντας παιδιὰν
 πρεσβυτικὴν σῶφρονα, διελθεῖν τὴν ὁδὸν ἀλύπως, ὡς
 Β ἔφαμεν ἠνίκα ἠρχόμεθα πορεύεσθαι.

ΜΕ. Τί μὴν; καὶ ποιητέον γε ὡς λέγεις.

ΑΘ. Τίν' οὖν ἂν σκέψιν καλλίω ποιησαίμεθα περὶ
 νόμων ἢ τούτων, οἳ ταύτας διακεκοσμήκασιν; ἢ πόλεων
 περὶ τίνων εὐδοκιμωτέρων τε καὶ μειζόνων κατοικίσεων
 σκοποίμεθ' ἄν;

ΜΕ. Οὐ ῥᾴδιον ἀντὶ τούτων ἑτέρας λέγειν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ὅτι μὲν διεννοοῦντό γε οἱ τότε τὴν κα-
 τασκευὴν ταύτην οὐ Πελοποννήσῳ μόνον ἔσεσθαι βοηθὸν
 C ἱκανήν, σχεδὸν δῆλον, ἀλλὰ καὶ τοῖς Ἑλλησι πᾶσιν, εἴ τις
 τῶν βαρβάρων αὐτοὺς ἀδικοῖ, καθάπερ οἱ περὶ τὸ Ἴλιον
 οἰκοῦντες τότε, πιστεύοντες τῇ τῶν Ἀσσυρίων δυνάμει
 τῇ περὶ Νίνον γενομένῃ, θρασυνόμενοι τὸν πόλεμον ἤγει-
 ραν τὸν ἐπὶ Τροίαν. ἦν γὰρ ἔτι τὸ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης

σχῆμα τὸ σωζόμενον οὐ σμικρόν· καθάπερ νῦν τὸν μέγαν βασιλέα φοβούμεθα ἡμεῖς, καὶ τότε ἐκείνην τὴν συσταθεῖσαν σύνταξιν ἐδέδισαν οἱ τότε. μέγα γὰρ ἔγκλημα πρὸς αὐτοὺς ἢ τῆς Τροίας ἄλωσις τὸ δεύτερον ἐγεγόνει· τῆς D ἀρχῆς γὰρ τῆς ἐκείνων ἦν μόριον. πρὸς δὴ ταῦτ' ἦν πάντα ἡ τοῦ στρατοπέδου τοῦ τότε διανεμηθεῖσα εἰς τρεῖς πόλεις κατασκευὴ μία ὑπὸ βασιλέων ἀδελφῶν, παίδων Ἡρακλέους, καλῶς, ὡς ἐδόκει, ἀνευρημένη καὶ κατακεκοσμημένη καὶ διαφερόντως τῆς ἐπὶ τὴν Τροίαν ἀφικομένης. πρῶτον μὲν γὰρ τοὺς Ἡρακλείδας τῶν Πελοπιδῶν ἀμείνους ἡγοῦντο ἀρχόντων ἄρχοντας ἔχειν, ἔπειτ' αὐτὸ στρατόπεδον τοῦτο τοῦ ἐπὶ Τροίαν ἀφικομένου διαφέρειν πρὸς E ἀρετὴν· νενικηκέναι γὰρ τούτους, ἠττάσθαι δ' ὑπὸ τούτων ἐκείνους, Ἀχαιοὺς ὄντας ὑπὸ Δωριέων. ἄρ' οὐχ οὕτως οἴομεθα καὶ τῇ διανοίᾳ ταύτῃ κατασκευάζεσθαι τοὺς τότε;

ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ τὸ βεβαίως οἶεσθαι ταῦθ' ἔξειν εἰκὸς αὐτοὺς καὶ χρόνον τιν' ἂν πολὺν μένειν, ἅτε κεκοι- 686 νωνηκότας μὲν πολλῶν πόνων καὶ κινδύνων ἀλλήλοις, ὑπὸ γένους δὲ ἑνὸς τῶν βασιλέων ἀδελφῶν ὄντων διακεκοσμημένους, πρὸς τούτοις δ' ἔτι καὶ πολλοῖς μάντεσι κεχρημένους εἶναι τοῖς τε ἄλλοις καὶ τῷ Δελφικῷ Ἀπόλλωνι;

ΜΕ. Πῶς δ' οὐκ εἰκός;

ΑΘ. Ταῦτα δὴ τὰ μεγάλα οὕτω προσδοκώμενα διέπτατο, ὡς ἔοικε, τότε ταχύ, πλὴν ὅπερ εἶπομεν νῦν δὴ σμικροῦ μέρους τοῦ περὶ τὸν ὑμέτερον τόπον· καὶ τοῦτο B δὴ πρὸς τὰ δύο μέρη πολεμοῦν οὐ πώποτε πέπανται μέχρι τὰ νῦν· ἐπεὶ γενομένη γε ἡ τότε διάνοια καὶ ξυμφωνήσασα εἰς ἓν ἀνυπόστατον ἂν τινα δύναμιν ἔσχε κατὰ πόλεμον.

ΜΕ. Πῶς γὰρ οὖν;

VII. ΑΘ. Πῶς οὖν καὶ πῆ διώλετο; ἄρ' οὐκ ἄξιον ἐπισκοπεῖν, τηλικούτου καὶ τοιοῦτου σύστημα ἣτις ποτὲ τύχη διέφθειρεν;

ΜΕ. Σχολῆ γὰρ οὖν δὴ τις ἂν ἄλλο σκοπῶν ἢ νόμους C ἢ πολιτείας ἄλλας θεάσαιτο σωζούσας καλὰ καὶ μεγάλα πράγματα ἢ καὶ τούναντίον διαφθειρούσας τὸ παράπαν, εἰ ἀμελήσειε τούτων.

ΑΘ. Τοῦτο μὲν ἄρα, ὡς ἔοικεν, εὐτυχῶς πως ἐμβεβήκαμεν γε εἰς τινὰ σκέψιν ἱκανήν.

ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν, ὧ θαυμάσιε, λελήθαμεν ἄνθρωποι πάντες, καὶ τὰ νῦν δὴ ἡμεῖς, οἰόμενοι μὲν ἐκάστοτέ τι καλὸν ὄραν πρᾶγμα γενόμενον καὶ θαυμαστὰ ἂν ἐργασάμε- D νον, εἴ τις ἄρα ἠπιστήθη καλῶς αὐτῷ χρῆσθαι κατὰ τινὰ τρόπον, τὸ δὲ νῦν γε ἡμεῖς τάχ' ἂν ἴσως περὶ τοῦτο αὐτὸ οὔτ' ὀρθῶς διανοοίμεθα οὔτε κατὰ φύσιν, καὶ δὴ καὶ περὶ τὰ ἄλλα πάντες πάντα, περὶ ὧν ἂν οὔτω διανοηθῶσιν;

ΜΕ. Λέγεις δὲ δὴ τί, καὶ περὶ τίνος σοι φῶμεν μάλιστα εἰρησθαι τοῦτον τὸν λόγον;

ΑΘ. Ὡ γὰρθέ, καὶ αὐτὸς ἐμαυτοῦ νῦν δὴ κατεγέλασα. ἀποβλέψας γὰρ πρὸς τοῦτον τὸν στόλον, οὗ πέρι διαλεγόμεθα, ἔδοξέ μοι πάγκαλός τε εἶναι καὶ θαυμαστὸν κτῆμα παραπεσεῖν τοῖς Ἑλλησιν, ὅπερ εἶπον, εἴ τις ἄρα αὐτῷ E τότε καλῶς ἐχρήσατο.

ΜΕ. Οὐκοῦν εὖ καὶ ἐχόντως νοῦν σύ τε πάντα εἶπες καὶ ἐπηνέσαμεν ἡμεῖς;

ΑΘ. Ἴσως ἐννοῶ γε μὴν, ὡς πᾶς, ὅς ἂν ἴδῃ τι μέγα καὶ δύναμιν ἔχον πολλὴν καὶ δῶμην, εὐθύς ἐπαθε τοῦτο, ὡς εἶπερ ἐπίσταιτο ὁ κεκτημένος αὐτῷ χρῆσθαι τοιοῦτω

τε ὄντι καὶ τηλικούτῳ, θαυμάστ' ἂν καὶ πολλὰ κατεργασάμενος εὐδαιμονοῖ.

ME. Οὐκοῦν ὀρθὸν καὶ τοῦτο, ἢ πῶς λέγεις; 687

AΘ. Σκόπει δὴ, ποῖ βλέπων ὁ τὸν ἔπαινον τοῦτον περὶ ἐκάστου τιθέμενος ὀρθῶς λέγει· πρῶτον δὲ περὶ αὐτοῦ τοῦ νῦν λεγομένου πως, εἰ κατὰ τρόπον ἠπιστήθησαν τάξαι τὸ στρατόπεδον οἱ τότε διακοσμοῦντες, τοῦ καιροῦ πῶς ἂν ἔτυχον; ἄρ' οὐκ εἰ ξυνέστησάν τε ἀσφαλῶς αὐτὸ διέσωζόν τε εἰς τὸν αἰεὶ χρόνον, ὥστε αὐτούς τε ἐλευθέρους εἶναι καὶ ἄλλων ἄρχοντας ὧν βουληθεῖεν, καὶ ὅλως ἐν ἀνθρώποις πᾶσι καὶ Ἑλλησι καὶ βαρβάροις πράττειν ὅτι ἐπιθυμοῖεν αὐτοὶ τε καὶ οἱ ἔκγονοι; μᾶν οὐ τούτων χάριν ἐπαινεθεῖεν ἂν;

ME. Πάνυ μὲν οὖν.

AΘ. Ἄρ' οὖν καὶ ὅς ἂν ἰδὼν πλοῦτον μέγαν ἢ τιμὰς διαφερούσας γένους ἢ καὶ ὀτιοῦν τῶν τοιούτων εἶπη ταῦτά ταῦτα, πρὸς τοῦτο βλέπων εἶπεν, ὥς διὰ τοῦτ' αὐτῷ γενησόμενα ὧν ἂν ἐπιθυμῇ πάντα ἢ τὰ πλεῖστα καὶ ὅσα ἀξιώτατα λόγου;

ME. Ἐοικε γοῦν.

AΘ. Φέρε δὴ, πάντων ἀνθρώπων ἐστὶ κοινὸν ἐπιθύμημα ἔν τι τὸ νῦν ὑπὸ τοῦ λόγου δηλούμενον, ὥς αὐτὸς φησιν ὁ λόγος;

ME. Τὸ ποῖον;

AΘ. Τὸ κατὰ τὴν τῆς αὐτοῦ ψυχῆς ἐπίταξιν τὰ γιγνόμενα γίγνεσθαι, μάλιστα μὲν ἅπαντα, εἰ δὲ μή, τὰ γε ἀνθρώπινα.

ME. Τί μὴν;

AΘ. Οὐκοῦν ἐπείπερ βουλόμεθα πάντες το τοιοῦτον αἰεὶ, παῖδές τε ὄντες καὶ ἄνδρες καὶ πρεσβῦται, τοῦτ' αὐτὸ καὶ εὐχοίμεθ' ἂν ἀναγκαίως διὰ τέλους;

ME. Πῶς δ' οὐ;

D *AΘ.* Καὶ μὴν τοῖς γε φίλοις που ξυνευχοίμεθ' ἄν ταῦτα, ἅπερ ἐκείνοι ἑαυτοῖσιν.

ΜΕ. Τί μὴν;

AΘ. Φίλος μὲν υἱὸς πατρί, παῖς ὢν ἀνδρί.

ΜΕ. Πῶς δ' οὐ;

AΘ. Καὶ μὴν ὢν γ' ὁ παῖς εὐχεται ἑαυτῷ γίγνεσθαι, πολλὰ ὁ πατήρ ἀπεύξαιτ' ἄν τοῖς θεοῖς μηδαμῶς κατὰ τὰς τοῦ υἱέος εὐχὰς γίγνεσθαι.

ΜΕ. Ὅταν ἀνόητος ὢν καὶ ἔτι νέος εὐχῆται, λέγεις;

AΘ. Καὶ ὅταν γε ὁ πατήρ ὢν γέρων ἢ καὶ σφόδρα
E νεανίας, μηδὲν τῶν καλῶν καὶ τῶν δικαίων γιγνώσκων, εὐχῆται μάλα προθύμως ἐν παθήμασιν ἀδελφοῖς ὢν τοῖς γενομένοις Θησεῖ πρὸς τὸν δυστυχῶς τελευτήσαντα Ἰππόλυτον, ὁ δὲ παῖς γιγνώσκῃ, τότε, δοκεῖς, παῖς πατρὶ συν-εὐξεται;

ΜΕ. Μανθάνω ὃ λέγεις. λέγειν γάρ μοι δοκεῖς, ὡς οὐ τοῦτο εὐκτέον οὐδὲ ἐπεικτέον, ἔπεσθαι πάντα τῇ ἑαυτοῦ βουλήσει, τὴν βούλησιν δὲ μηδὲν μᾶλλον τῇ ἑαυτοῦ φρονήσει· τοῦτο δὲ καὶ πόλιν καὶ ἕνα ἡμῶν ἕκαστον καὶ εὐχεσθαι δεῖν καὶ σπεύδειν, ὅπως νοῦν ἔξει.

688 VIII. *AΘ.* Ναί, καὶ δὴ καὶ πολιτικόν γε ἄνδρα νομοθέτην ὡς αἰεὶ δεῖ πρὸς τοῦτο βλέποντα τιθέναι τὰς τάξεις τῶν νόμων, αὐτός τε ἐμνήσθην καὶ ὑμᾶς ἐπαναμιμνήσκω κατ' ἀρχάς, εἰ μεμνήμεθα, τὰ λεχθέντα, ὅτι τὸ μὲν σφῶν ἦν παρακέλευμα, ὡς χρεῶν εἶη τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην πάντα πολέμου χάριν τὰ νόμιμα τιθέναι, τὸ δ' ἐμὸν ἔλεγον, ὅτι τοῦτο μὲν πρὸς μίαν ἀρετὴν οὐσῶν τεττάρων κελύοι τίθεσθαι τοὺς νόμους, δέοι δὲ δὴ πρὸς πᾶσαν μὲν
B βλέπειν, μάλιστα δὲ καὶ πρὸς πρώτην τὴν τῆς ξυμπάσης ἡγεμόνα ἀρετῆς, φρόνησις δ' εἶη τοῦτο καὶ νοῦς καὶ δόξα μετ' ἔρωτός τε καὶ ἐπιθυμίας τούτοις ἐπομένης. ἦκει δὴ πάλιν ὁ λόγος εἰς ταῦτόν, καὶ ὁ λέγων ἐγὼ νῦν λέγω πά-

λιν ἄπερ τότε, εἰ μὲν βούλεσθε, ὡς παίζων, εἰ δ', ὡς σπουδάξων, ὅτι δὴ φημι εὐχῆ χρησθαι σφαλερὸν εἶναι νοῦν μὴ κεκτημένον, ἀλλὰ τάναντία ταῖς βουλήσεσιν οἱ γίνεσθαι. σπουδάξοντα δ' εἴ με τιθέναι βούλεσθε, τίθετε· πάνυ γὰρ C οὖν προσδοκῶ νῦν ὑμᾶς εὐρήσειν τῷ λόγῳ ἐπομένους, ὃν ὀλίγον ἔμπροσθε προὔθέμεθα, τῆς τῶν βασιλέων τε φθορᾶς καὶ ὅλου τοῦ διανοήματος οὐ δειλίαν οὔσαν τὴν αἰτίαν, οὐδ' ὅτι τὰ περὶ τὸν πόλεμον οὐκ ἠπίσταντο ἄρχοντες τε καὶ οὐς προσῆκεν ἄρχεσθαι, τῇ λοιπῇ δὲ πάσῃ κακίᾳ διεφθαρμένα, καὶ μάλιστα τῇ περὶ τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρώπων πραγμάτων ἀμαθία. ταῦτ' οὖν ὡς οὕτω γέγονε D περὶ τὰ τότε, καὶ νῦν, εἴ που, γίνεται, καὶ ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον οὐκ ἄλλως συμβήσεται, ἐὰν βούλησθε, πειράσομαι ἰὼν κατὰ τὸν ἐξῆς λόγον ἀνευρίσκειν τε καὶ ὑμῖν δηλοῦν κατὰ δύναμιν ὡς οὔσι φίλοις.

ΚΑ. Λόγῳ μὲν τοίνυν σε, ὦ ξένε, ἐπαινεῖν ἐπαχθέστερον, ἔργῳ δὲ σφόδρα ἐπαινεσόμεθα· προθύμως γὰρ τοῖς λεγομένοις ἐπακολουθήσομεν, ἐν οἷς ὅ γε ἐλευθέρως ἐπαινῶν καὶ μὴ μάλιστα ἐστὶ καταφανής.

ΜΕ. Ἄριστ', ὦ Κλεινία, καὶ ποιῶμεν ἃ λέγεις. E

ΚΑ. Ἔσται ταῦτα, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ. λέγε μόνον.

ΙΧ. ΑΘ. Φαμὲν δὴ νῦν καθ' ὁδὸν ἰόντες τὴν λοιπὴν τοῦ λόγου, τὴν μεγίστην ἀμαθίαν τότε ἐκείνην τὴν δύναμιν ἀπολέσαι καὶ νῦν ταῦτὸν τοῦτο πεφυκέναι ποιεῖν, ὥστε τὸν γε νομοθέτην, εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, πειρατέον ταῖς πόλεσι φρόνησιν μὲν ὄσην δυνατὸν ἐμποιεῖν, τὴν δ' ἄνοιαν ὅτι μάλιστα ἐξαιρεῖν.

ΚΑ. Δῆλον.

ΑΘ. Τίς οὖν ἡ μεγίστη δικαίως ἂν λέγοιτο ἀμαθία; 689 σκοπεῖτε εἰ συνδόξει καὶ σφῶν λεγόμενον· ἐγὼ μὲν δὴ τὴν τοιάνδε τίθεμαι.

ΚΑ. Ποίαν;

ΑΘ. Τὴν ὅταν τῷ τι δόξαν καλὸν ἢ ἀγαθὸν εἶναι μη
 φιλῆ τοῦτο ἀλλὰ μισῆ, τὸ δὲ πονηρὸν καὶ ἄδικον δοκοῦν
 εἶναι φιλῆ τε καὶ ἀσπάξεται. ταύτην τὴν διαφωνίαν λύ-
 πης τε καὶ ἡδονῆς πρὸς τὴν κατὰ λόγον δόξαν ἀμαθίαν
 φημι εἶναι τὴν ἐσχάτην, μεγίστην δέ, ὅτι τοῦ πλήθους ἐστὶ
 Β τῆς ψυχῆς· τὸ γὰρ λυπούμενον καὶ ἡδόμενον αὐτῆς ὅπερ
 δῆμός τε καὶ πλήθος πόλεώς ἐστιν. ὅταν οὖν ἐπιστήμας
 ἢ δόξαις ἢ λόγῳ ἐναντιῶται, τοῖς φύσει ἀρχικοῖς, ἢ ψυχῇ,
 τοῦτο ἄνοιαν προσαγορεύω, πόλεώς τε, ὅταν ἄρχουσι καὶ
 νόμοις μὴ πείθεται τὸ πλήθος, ταύτόν, καὶ δὴ καὶ ἐνὸς
 ἀνδρός, ὁπότεν καλοὶ ἐν ψυχῇ λόγοι ἐνόητες μηδὲν ποιῶσι
 πλέον, ἀλλὰ δὴ τούτοις πᾶν τούναντίον. ταύτας πάσας
 C ἀμαθίας τὰς πλημμελεστάτας ἔγωγ' ἂν θείην πόλεώς τε
 καὶ ἐνὸς ἐκάστου τῶν πολιτῶν, ἀλλ' οὐ τὰς τῶν δημιουργῶν,
 εἰ ἄρα μου καταμανθάνετε, ὦ ξένοι, ὃ λέγω.

ΚΑ. Μανθάνομέν τε, ὦ φίλε, καὶ συγχωροῦμεν ἃ
 λέγεις.

ΑΘ. Τοῦτο μὲν τοίνυν οὕτω κείσθω δεδογμένον καὶ
 λεγόμενον, ὡς τοῖς ταῦτ' ἀμαθαίνουσι τῶν πολιτῶν οὐ-
 δὲν ἐπιτρεπτέον ἀρχῆς ἐχόμενον καὶ ὡς ἀμαθέσιν ὄνειδι-
 στέον, ἂν καὶ πάνυ λογιστικοί τε ᾧσι καὶ πάντα τὰ κομψὰ
 D καὶ ὅσα πρὸς τάχος τῆς ψυχῆς πεφυκότα διαπεπονημένοι
 ἅπαντα, τοὺς δὲ τούναντίον ἔχοντας τούτων ὡς σοφούς
 τε προσρητέον, ἂν καὶ τὸ λεγόμενον μήτε γράμματα
 μήτε νεῖν ἐπίστωνται, καὶ τὰς ἀρχὰς δοτέον ὡς ἔμφοροι.
 πῶς γὰρ ἂν, ὦ φίλοι, ἄνευ ξυμφωνίας γένοιτ' ἂν φρονή-
 σεως καὶ τὸ σμικρότατον εἶδος; οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἢ καλ-
 λίστη καὶ μεγίστη τῶν ξυμφωνιῶν μεγίστη δικαιοτάτ' ἂν
 λέγοιτο σοφία, ἧς ὁ μὲν κατὰ λόγον ζῶν μέτοχος, ὁ δ'
 ἀπολειπόμενος οἰκοφθόρος καὶ περὶ πόλιν οὐδαμῆ σωτήρ
 E ἀλλὰ πᾶν τούναντίον ἀμαθαίνων εἰς ταῦτα ἐκάστοτε φα-

νεῖται. ταῦτα μὲν οὖν, καθάπερ εἶπομεν ἄρτι, λελεγμένα τεθήτω ταύτη.

ΚΛ. Κεῖσθω γὰρ οὖν.

Χ. ΑΘ. Ἄρχοντας δὲ δὴ καὶ ἀρχομένους ἀναγκαῖον ἐν ταῖς πόλεσιν εἶναί που.

ΚΛ. Τί μὴν;

ΑΘ. Εἶεν· ἀξιώματα δὲ δὴ τοῦ τε ἄρχειν καὶ ἄρχε- 690
σθαι ποῖά ἐστι καὶ πόσα, ἐν τε πόλεσι μεγάλαις καὶ μικραῖς ἐν τε οἰκίαις ὡσαύτως; ἄρ' οὐχὶ ἐν μὲν τό τε πατρὸς καὶ μητρὸς, καὶ ὅλως γονέας ἐκόντων ἄρχειν ἀξίωμα ὀρθὸν πανταχοῦ ἂν εἶη;

ΚΛ. Καὶ μάλα.

ΑΘ. Τούτῳ δέ γε ἐπόμενον γενναίους ἀγεννῶν ἄρχειν· καὶ τρίτον ἔτι τούτοις ξυνέπεται τὸ πρεσβυτέρους μὲν ἄρχειν δεῖν, νεωτέρους δὲ ἄρχεσθαι.

ΚΛ. Τί μὴν;

ΑΘ. Τέταρτον δ' αὖ δούλους μὲν ἄρχεσθαι, δεσπό- Β
τας δὲ ἄρχειν.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Πέμπτον γε, οἶμαι, τὸν κρείττονα μὲν ἄρχειν, τὸν ἥττω δὲ ἄρχεσθαι.

ΚΛ. Μάλα γε ἀναγκαίαν ἀρχὴν εἴρηκας.

ΑΘ. Καὶ πλείστην γε ἐν ξύμπασι τοῖς ζώοις οὖσαν καὶ κατὰ φύσιν, ὡς ὁ Θηβαῖος ἔφη ποτὲ Πίνδαρος. τὸ δὲ μέγιστον, ὡς ἔοικεν, ἀξίωμα ἔκτον ἂν γίγνοιτο, ἔπεσθαι μὲν τὸν ἀνεπιστήμονα κελεῦον, τὸν δὲ φρονοῦντα ἠγεῖσθαι τε καὶ ἄρχειν. καί τοι τοῦτό γε, ὦ Πίνδαρε σοφώ- C
τατε, σχεδὸν οὐκ ἂν παρὰ φύσιν ἔγωγε φαίην γίγνεσθαι, κατὰ φύσιν δὲ τὴν τοῦ νόμου ἐκόντων ἀρχὴν ἀλλ' οὐ βίαιον πεφυκυῖαν.

ΚΛ. Ὅρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Θεοφιλῆ δέ γε καὶ εὐτυχῆ τινὰ λέγοντες ἐβδό-

μην ἀρχὴν εἰς κληρὸν τινα προάγομεν καὶ λαχόντα μὲν ἄρχειν, δυσκληροῦντα δὲ ἀπιόντα ἄρχεσθαι τὸ δικαιοτά-
τον εἶναί φαμεν.

ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.

D ΑΘ. Ὅρας δὴ, φαίμεν ἄν, ὧ νομοθέτα, πρὸς τινα
παίζοντες τῶν ἐπὶ νόμων θέσιν ἰόντων ῥαδίως, ὅσα ἐστὶ
πρὸς ἄρχοντας ἀξιώματα καὶ ὅτι πεφυκότα πρὸς ἄλληλα
ἐναντίως; νῦν γὰρ δὴ στάσεων πηγὴν τινα ἀνευρήκαμεν
ἡμεῖς, ἣν δεῖ σε θεραπεύειν. πρῶτον δὲ μεθ' ἡμῶν ἀνά-
σκεψαι, πῶς τε καὶ τί παρὰ ταῦτα ἀμαρτόντες οἱ περὶ τε
Ἄργος καὶ Μεσσήνην βασιλῆς αὐτοὺς ἅμα καὶ τὴν τῶν
Ε Ἑλλήνων δύναμιν οὔσαν θαυμαστὴν ἐν τῷ τότε χρόνῳ
διέφθειραν. ἄρ' οὐκ ἀγνοήσαντες τὸν Ἡσίοδον ὀρθότατα
λέγοντα ὡς τὸ ἥμισυ τοῦ παντὸς πολλάκις ἐστὶ πλέον
[ὀπόταν ἢ τὸ μὲν ὅλον λαμβάνειν ζημιῶδες, τὸ δ' ἥμισυ
μέτριον, τότε τὸ μέτριον τοῦ ἀμέτρου πλέον ἡγήσατο,
ἄμεινον ὄν χειρόνος.]

ΚΛ. Ὅρθότατά γε.

ΑΘ. Πότερον οὖν οἰόμεθα περὶ βασιλέας τοῦτ' ἐγ-
γιγνόμενον ἐκάστοτε διαφθείρειν πρότερον ἢ ἐν τοῖσι
δήμοις;

691 ΚΛ. Τὸ μὲν εἰκὸς καὶ τὸ πολὺ βασιλέων τοῦτο εἶναι
νόσημα ὑπερηφάνως ζώντων διὰ τρυφάς.

ΑΘ. Οὐκοῦν δῆλον, ὡς πρῶτον τοῦτο οἱ τότε βασι-
λῆς ἔσχον, τὸ πλεονεκτεῖν τῶν τεθέντων νόμων, καὶ ὁ
λόγῳ τε καὶ ὄρκῳ ἐπήνεσαν, οὐ ξυνεφώνησαν αὐτοῖς, ἀλλ'
ἢ διαφωνία, ὡς ἡμεῖς φαμέν, οὔσα ἀμαθία μεγίστη, δο-
κοῦσα δὲ σοφία, πάντ' ἐκεῖνα διὰ πλημμέλειαν καὶ ἀμου-
σίαν τὴν πικρὰν διέφθειραν;

ΚΛ. Ἐοικε γοῦν.

B ΑΘ. Εἶεν· τί δὴ τὸν νομοθέτην ἔδει τότε τιθέντα
εὐλαβηθῆναι τούτου περὶ τοῦ πάθους τῆς γενέσεως; ἄρ'

ὦ πρὸς θεῶν νῦν μὲν οὐδὲν σοφὸν γινῶναι τοῦτο οὐδ' εἰπεῖν χαλεπὸν, εἰ δὲ προῖδεῖν ἦν τότε, σοφώτερος ἂν ἦν ἡμῶν ὁ προῖδῶν;

ΜΕ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

ΑΘ. Εἰς τὸ γεγονὸς παρ' ὑμῖν, ὦ Μέγιλλε, ἔστι νῦν γε κατιδόντα γινῶναι, καὶ γνόντα εἰπεῖν ῥάδιον, ὃ τότε ἔδει γίνεσθαι.

ΜΕ. Σαφέστερον ἔτι λέγε.

ΑΘ. Τὸ τοίνυν σαφέστατον ἂν εἴη τὸ τοιούδε.

ΜΕ. Τὸ ποῖον;

ΧΙ. ΑΘ. Ἐάν τις μείζονα διδῶ τοῖς ἐλάττοσι [δύνα- C
μιν] παριεῖς τὸ μέτριον, πλοίοις τε ἰστία καὶ σώμασι τρο-
φήν καὶ ψυχαῖς ἀρχάς, ἀνατρέπεται που πάντα καὶ ἐξυβρί-
ζοντα τὰ μὲν εἰς νόσους θεῖ, τὰ δ' εἰς ἔκγονον ὑβρεως
ἀδικίαν. τί οὖν δὴ ποτε λέγομεν; ἄρά γε τὸ τοιούδε, ὡς
οὐκ ἔστ', ὦ φίλοι ἄνδρες, θνητῆς ψυχῆς φύσις, ἥτις ποτὲ
δυνήσεται τὴν μεγίστην ἐν ἀνθρώποις ἀρχὴν φέρειν νέα
καὶ ἀνυπεύθυνος, ὥστε μὴ τῆς μεγίστης νόσου ἀνοίας D
πληρωθεῖσα αὐτῆς τὴν διάνοιαν μῖσος ἔχειν πρὸς τῶν ἐγ-
γύτατα φίλων, ὃ γενόμενον ταχὺ διέφθειρεν αὐτὴν καὶ
πᾶσαν τὴν δύναμιν ἠφάνισεν αὐτῆς; τοῦτ' οὖν εὐλαβη-
θῆναι γνόντας τὸ μέτριον μεγάλων νομοθετῶν. ὡς οὖν
δὴ τότε γενόμενον νῦν ἔστι μετριώτατα τοπάσαι, τόδ'
ἔοικεν εἶναι.

ΜΕ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Θεός, οἶμαι, κηδόμενος ὑμῶν τις, ὃς τὰ μέλ-
λοντα προορῶν, δίδυμον ὑμῖν φυτεύσας τὴν τῶν βασι-
λέων γένεσιν ἐκ μονογενοῦς, εἰς τὸ μέτριον μᾶλλον συνέ- E
στειλε· καὶ μετὰ τοῦτο ἔτι φύσις τις ἀνθρωπίνη μεμιγ-
μένη θεῖα τινὶ δυνάμει, κατιδοῦσα ὑμῶν τὴν ἀρχὴν φλεγ-
μαίνουσαν ἔτι, μίγνυσι τὴν κατὰ γῆρας σῶφρονα δύνα-
μιν τῇ κατὰ γένος αὐθάδει ῥώμῃ, τὴν τῶν ὀκτώ καὶ εἰ- 692

κοσι γερόντων ισόψηφον εἰς τὰ μέγιστα τῆ τῶν βασιλέων ποιήσασα δυνάμει. ὁ δὲ τρίτος σωτὴρ ὑμῖν ἔτι σπαργῶσαν καὶ θυμουμένην τὴν ἀρχὴν ὄρων οἶον ψάλιον ἐνέβαλεν αὐτῇ τὴν τῶν ἐφόρων δύνάμιν, ἐγγὺς τῆς κληρωτῆς ἀγαγὼν δυνάμεως· καὶ κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λόγον ἢ βασιλεία παρ' ὑμῖν, ἐξ ὧν ἔδει σύμμικτος γενομένη καὶ μέτρον ἔχουσα, σωθεῖσα αὐτῇ σωτηρίας τοῖς ἄλλοις γέγονεν αἰτία.

B ἐπεὶ ἐπὶ γε Τημένω καὶ Κρεσφόντῃ καὶ τοῖς τότε νομοθέταις, οἵτινες ἄρ' ἦσαν νομοθετοῦντες, οὐδ' ἢ Ἀριστοδήμου μερὶς ἐσώθη ποτ' ἄν. οὐ γὰρ ἱκανῶς ἦσαν νομοθεσίας ἔμπειροι· σχεδὸν γὰρ οὐκ ἄν ποτ' ὠήθησαν ὄρκοις μετριάσαι ψυχὴν νέαν λαβοῦσαν ἀρχήν, ἐξ ἧς δυνατὸν ἦν τυραννίδα γενέσθαι. νῦν δ' ὁ θεὸς ἔδειξεν, οἷαν ἔδει καὶ δεῖ δὴ τὴν μενοῦσαν μάλιστα ἀρχὴν γίνεσθαι. τὸ δὲ παρ'

C ἡμῶν γιγνώσκεσθαι ταῦτα, ὅπερ εἶπον ἔμπροσθεν, νῦν μὲν γενόμενον οὐδὲν σοφόν· ἐκ γὰρ παραδείγματος ὄραν γεγονότος οὐδὲν χαλεπόν· εἰ δ' ἦν τις προορῶν τότε ταῦτα καὶ δυνάμενος μετριάσαι τὰς ἀρχὰς καὶ μίαν ἐκ τριῶν ποιῆσαι, τὰ τε νοηθέντα ἄν καλὰ τότε πάντα ἀπέσωσε καὶ οὐκ ἄν ποτε ὁ Περσικὸς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα οὐδ' ἄλλος οὐδεὶς στόλος ἄν ὤρμησε, καταφρονήσας ὡς ὄντων ἡμῶν βραχέος ἀξίων.

ΚΑ. Ἀληθῆ λέγεις.

D ΑΘ. Αἰσχροῦς γοῦν ἡμύναυτο αὐτούς, ὦ Κλεινία. τὸ δ' αἰσχρὸν λέγω οὐχ ὡς οὐ νικῶντές γε οἱ τότε καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καλὰς νενικήκασι μάχας· ἀλλ' ὅ φημι αἰσχρὸν τὸτ' εἶναι, τόδε λέγω τὸ πρῶτον μὲν ἐκείνων τῶν πόλεων τριῶν οὐσῶν μίαν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀμῦναι, τῶ δὲ δύο κακῶς οὕτως εἶναι διεφθαρμένα, ὥστε ἢ μὲν καὶ Λακεδαίμονα διεκώλυεν ἐπαμύνειν αὐτῇ, πολεμοῦσα αὐτῇ κατὰ κράτος, ἢ δ' αὖ πρωτεύουσα ἐν τοῖς

E τότε χρόνοις τοῖς περὶ τὴν διανομήν, ἢ περὶ τὸ Ἄργος,

παρακαλουμένη ἀμύνειν τὸν βάρβαρον οὐθ' ὑπήκουσεν οὐτ' ἤμυνε. πολλὰ δὲ λέγων ἄν τις τὰ τότε γενόμενα περὶ ἐκεῖνον τὸν πόλεμον τῆς Ἑλλάδος οὐδαμῶς εὐσχήμονα ἂν κατηγοροῖ, οὐδ' αὖ ἀμύνασθαι τήν γε Ἑλλάδα λέγων ὀρθῶς ἂν λέγοι· ἀλλ' εἰ μὴ τό τε Ἀθηναίων καὶ τὸ Λακεδαιμονίων κοινῇ διανόημα ἤμυνε τὴν ἐπιούσαν δουλείαν, 693 σχεδὸν ἂν ἤδη πάντ' ἦν μεμιγμένα τὰ τῶν Ἑλλήνων γένη ἐν ἀλλήλοις καὶ βάρβαρα ἐν Ἑλλησι καὶ Ἑλληνικὰ ἐν βαρβάροις, καθάπερ ὧν Πέρσαι τυραννοῦσι τὰ νῦν, διαπεφορημένα καὶ ξυμπεφορημένα κακῶς ἐσπαρμένα κατοικεῖται. ταῦτ', ὧ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, ἔχομεν ἐπιτιμᾶν τοῖς τε πάλαι πολιτικοῖς λεγομένοις καὶ νομοθέταις καὶ τοῖς νῦν, ἵνα τὰς αἰτίας αὐτῶν ἀναζητοῦντες ἀνευρίσκωμεν, τί παρὰ ταῦτα ἔδει πράττειν ἄλλο· οἶον δὴ καὶ τὸ Β παρὸν εἶπομεν, ὡς ἄρα οὐ δεῖ μεγάλας ἀρχὰς οὐδ' αὖ ἀμίκτους νομοθετεῖν, διανοηθέντας τὸ τοιούδε, ὅτι πόλιν ἐλευθέραν τε εἶναι δεῖ καὶ ἔμφρονα καὶ ἑαυτῇ φίλην, καὶ τὸν νομοθετοῦντα πρὸς ταῦτα βλέποντα δεῖ νομοθετεῖν. μὴ θαυμάσωμεν δὲ εἰ πολλάκις ἤδη προθέμενοι ἄττα εἰρήκαμεν, ὅτι πρὸς ταῦτα δεῖ νομοθετεῖν βλέποντα τὸν νομοθέτην, τὰ δὲ προτεθέντα οὐ ταῦτ' ἡμῖν φαίνε- C ται ἐκάστοτε· ἀλλ' ἀναλογίζεσθαι χρή, ὅταν πρὸς τὸ σωφρονεῖν φῶμεν δεῖν βλέπειν ἢ πρὸς φρόνησιν ἢ φιλίαν, ὡς ἔσθ' οὗτος ὁ σκοπὸς οὐχ ἕτερος ἀλλ' ὁ αὐτός, καὶ ἄλλα δὴ πολλὰ ἡμᾶς τοιαῦτα ἂν γίγνηται ῥήματα, μὴ διατραπτεύω.

ΚΛ. Πειρασόμεθα ποιεῖν οὕτως ἐπανιόντες τοὺς λόγους· καὶ νῦν δὴ τὸ περὶ τῆς φιλίας τε καὶ φρονήσεως καὶ ἐλευθερίας, πρὸς ὅ τι βουλόμενος ἔμελλες λέγειν δεῖν στο- D χάζεσθαι τὸν νομοθέτην, λέγε.

XII. ΑΘ. Ἄκουσον δὴ νῦν. εἰσὶ πολιτειῶν οἶον μητέρες δύο τινές, ἐξ ὧν τὰς ἄλλας γεγονέναι λέγων ἄν τις

ὀρθῶς λέγοι, καὶ τὴν μὲν προσαγορεύειν μοναρχίαν ὀρθόν, τὴν δ' αὖ δημοκρατίαν· καὶ τῆς μὲν τὸ Περσῶν γένος ἄκρον ἔχειν, τῆς δὲ ἡμᾶς· αἱ δ' ἄλλαι σχεδὸν ἅπασαι, καθάπερ εἶπον, ἐκ τούτων εἰσὶ διαπεποικιλμένοι. δεῖ δὴ οὖν καὶ ἀναγκαῖον μεταλαβεῖν ἀμφοῖν τούτων, εἴπερ ἐλευθερία τ' ἔσται καὶ φιλία μετὰ φρονήσεως· ὃ δὴ βούλεται ἡμῖν ὁ λόγος προστάττειν, λέγων, ὡς οὐκ ἂν ποτε τούτων πόλις ἄμοιρος γενομένη πολιτευθῆναι δύναιτ' ἂν καλῶς.

ΚΛ. Πῶς γὰρ ἂν;

ΑΘ. Ἡ μὲν τοίνυν τὸ μοναρχικόν, ἢ δὲ τὸ ἐλεύθερον ἀγαπήσασα μειζόνως ἢ ἔδει μόνον, οὐδετέρα τὰ μέτρια κέκτηται τούτων· αἱ δὲ ὑμέτεραι, ἢ τε Λακωνικὴ καὶ Κρητικὴ, μᾶλλον, Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Πέρσαι τὸ μὲν πά-
694 λαι οὕτω πως, τὸ νῦν δὲ ἤττον. τὰ δ' αἴτια διέλθωμεν· ἢ γάρ;

ΚΛ. Πάντως, εἰ γέ που μέλλομεν ὃ προὔθεμεθα περαινέειν.

ΑΘ. Ἀκούωμεν δὴ. Πέρσαι γάρ, ὅτε μὲν τὸ μέτριον μᾶλλον δουλείας τε καὶ ἐλευθερίας ἤγον ἐπὶ Κύρου, πρῶτον μὲν ἐλεύθεροι ἐγένοντο, ἔπειτα δὲ ἄλλων πολλῶν δεσπότες. ἐλευθερίας γὰρ ἄρχοντες μεταδιδόντες ἀρχομένοις καὶ ἐπὶ τὸ ἴσον ἄγοντες μᾶλλον φίλοι τε ἦσαν στρα-
B τιῶνται στρατηγοῖς καὶ προθύμους αὐτοῦς ἐν τοῖς κινδύνοις παρείχοντο, καὶ εἴ τις αὖ φρόνιμος ἦν ἐν αὐτοῖς καὶ βουλεύειν δυνατός, οὐ φθονεροῦ τοῦ βασιλέως ὄντος, δίδόντος δὲ παρρησίαν καὶ τιμῶντος τοὺς εἰς τι δυναμένους συμβουλεύειν, κοινήν τὴν τοῦ φρονεῖν εἰς τὸ μέσον παρ-
είχετο δύναμιν, καὶ πάντα δὴ τότε ἐπέδωκεν αὐτοῖς δι' ἐλευθερίαν τε καὶ φιλίαν καὶ νοῦ κοινωνίαν.

ΚΛ. Ἐοικέ γέ πως τὰ λεγόμενα οὕτω γεγονέναι.

C ΑΘ. Πῆ δὴ οὖν ποτὲ ἀπώλετο ἐπὶ Καμβύσου καὶ πά-

λιν ἐπὶ Δαρείου σχεδὸν ἐσώθη, βούλεσθε οἶον μαντεία
διανοηθέντες χρώμεθα;

ΚΑ. Φέρει γοῦν ἡμῖν σκέψιν τοῦτο, ἐφ' ὅπερ ὠρμή-
καμεν.

ΑΘ. Μαντεύομαι δὴ νῦν περί γε Κύρου, τὰ μὲν ἄλλ'
αὐτὸν στρατηγὸν τε ἀγαθὸν εἶναι καὶ φιλόπολιν, παιδείας
δὲ ὀρθῆς οὐχ ἤφθαι τὸ παράπαν οἰκονομία τε οὐδὲν τὸν
νοῦν προσεσχηκέναι.

ΚΑ. Πῶς δὴ τὸ τοιοῦτον φῶμεν;

ΑΘ. Ἐοικεν ἐκ νέου στρατεύεσθαι διὰ βίου, ταῖς γυ- D
ναιξὶ παραδοῦς τοὺς παῖδας τρέφειν, αἱ δὲ ὡς εὐδαιμό-
νας αὐτοὺς ἐκ τῶν παίδων εὐθύς καὶ μακαρίους ἤδη γε-
γονότας καὶ ἐπιδεεῖς ὄντας τούτων οὐδενὸς ἔτρεφον· κω-
λύουσai δὲ ὡς οὖσιν ἱκανῶς εὐδαιμόσι μήτε αὐτοῖς ἐναν-
τιοῦσθαι μηδένα εἰς μηδέν, ἐπαινεῖν τε ἀναγκάζουσαι
πάντας τὸ λεγόμενον ἢ πραττόμενον ὑπ' αὐτῶν, ἔθρεψαν
τοιούτους τινάς.

ΚΑ. Καλήν, ὡς ἔοικας, τροφήν εἰρηκας.

ΑΘ. Γυναικείαν μὲν οὖν βασιλίδων γυναικῶν, νεω- E
στὶ γεγονυιῶν πλουσίων καὶ ἐν ἀνδρῶν ἐρημία, διὰ τὸ μὴ
σχολάζειν ὑπὸ πολέμων καὶ πολλῶν κινδύνων, τοὺς παῖ-
δας τρεφουσῶν.

ΚΑ. Ἐχει γὰρ λόγον.

ΑΘ. Ὁ δὲ πατήρ γε αὐτοῖς αὖ ποιμνία μὲν καὶ πρό-
βατα καὶ ἀγέλας ἀνδρῶν τε καὶ ἄλλων πολλῶν πολλὰς
ἐκτᾶτο, αὐτοὺς δὲ οἷς ταῦτα παραδώσειν ἔμελλεν ἠγνόει 695
τὴν πατρώαν οὐ παιδευομένους τέχνην, οὖσαν Περσικήν,
ποιμένων ὄντων Περσῶν, τραχείας χώρας ἐγγόνων, σκλη-
ρὰν καὶ ἱκανὴν ποιμένας ἀπεργάζεσθαι μάλα ἰσχυροὺς καὶ
δυναμένους θυραυλεῖν καὶ ἀγρουπνεῖν καὶ εἰ στρατεύεσθαι
δέοι στρατεύεσθαι· διεφθαρμένην δὲ παιδείαν ὑπὸ τῆς
λεγομένης εὐδαιμονίας τὴν Μηδικὴν περιεῖδεν ὑπὸ γυ-

ναικῶν τε καὶ εὐνούχων παιδευθέντας αὐτοῦ τοὺς υἱεῖς,
 Β ὄθεν ἐγένοντο οἴους ἦν αὐτοὺς εἰκὸς γενέσθαι, τροφῇ
 ἀνεπιπλήκτῳ τραφέντας. παραλαβόντες δ' οὖν οἱ παῖδες
 τελευτήσαντος Κύρου τροφῆς μεστοὶ καὶ ἀνεπιπληξίας,
 πρῶτον μὲν τὸν ἕτερον ἄτερος ἀπέκτεινε τῷ Ἴσῳ ἀγανα-
 κτῶν, μετὰ δὲ τοῦτο αὐτὸς μαινόμενος ὑπὸ μέθης τε καὶ
 ἀπαιδευσίας τὴν ἀρχὴν ἀπώλεσεν ὑπὸ Μήδων τε καὶ τοῦ
 λεγομένου τότε εὐνούχου, καταφρονήσαντος τῆς Καμβύ-
 σου μωρίας.

Γ ΚΑ. Λέγεται δὴ ταῦτά γε, καὶ ἔοικε σχεδὸν οὕτω
 πως γεγονέναι.

ΑΘ. Καὶ μὴν καὶ πάλιν εἰς Πέρσας ἐλθεῖν τὴν ἀρχὴν
 διὰ Δαρείου καὶ τῶν ἑπτὰ λέγεταιί που.

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Θεωρῶμεν δὴ ξυνεπόμενοι τῷ λόγῳ. Δαρεῖος
 γὰρ βασιλέως οὐκ ἦν υἱὸς παιδεία τε οὐ διατροφώσῃ τε-
 θραμμένος, ἐλθὼν δ' εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ λαβὼν αὐτὴν
 ἑβδομος διείλετο ἑπτὰ μέρη τεμόμενος, ὧν καὶ νῦν ἔτι
 σμικρὰ ὄνειράτα λέλειπται, καὶ νόμους ἡξίου θέμενος οἰ-
 Δ κεῖν ἰσότητά τινα κοινὴν εἰσφέρων, καὶ τὸν τοῦ Κύρου
 δασμόν, ὃν ὑπέσχετο Πέρσαις, εἰς τὸν νόμον ἐνέδει, φι-
 λίαν πορίζων καὶ κοινωνίαν πᾶσι Πέρσαις, χρήμασι καὶ
 δωρεαῖς τὸν Περσῶν δῆμον προσαγόμενος· τοιγαροῦν
 αὐτῷ τὰ στρατεύματα μετ' εὐνοίας προσεκτήσατο χώρας
 οὐκ ἐλάττους ὧν κατέλιπε Κῦρος. μετὰ δὲ Δαρεῖον ὁ τῆ
 βασιλικῇ καὶ τροφώσῃ πάλιν παιδευθεὶς παιδεία Ξέρξης·
 [ὡς Δαρεῖε, εἰπεῖν ἐστὶ δικαιοτάτον Ἴσως, ὃς τὸ Κύρου κα-
 Ε κὸν οὐκ ἔμαθες, ἐθρέψω δὲ Ξέρξην ἐν τοῖς αὐτοῖς ἡθεσιν
 ἐν οἷσπερ Κῦρος Καμβύσην.] ὁ δέ, ἅτε τῶν αὐτῶν παι-
 δειῶν γενόμενος ἔκγονος, παραπλήσια ἀπετέλεσε τοῖς
 Καμβύσου παθήμασι· καὶ σχεδὸν ἕκ γε τοσοῦτου βασι-
 λεὺς ἐν Πέρσαις οὐδεὶς πω μέγας ἐγγέγονεν ἀληθῶς, πλήν

γε ὀνόματι. τὸ δ' αἴτιον οὐ τύχη, ὡς ὁ ἐμὸς λόγος, ἀλλ' ὁ κακὸς βίος, ὃν οἱ τῶν διαφερόντως πλουσίων καὶ τυ- 696
ράννων παῖδες τὰ πολλὰ ζῶσιν· οὐ γὰρ μή ποτε γένη-
ται παῖς καὶ ἀνὴρ καὶ γέρον ἐκ ταύτης τῆς τροφῆς δια-
φέρων πρὸς ἀρετήν. ἅ δὲ, φαμέν, τῷ νομοθέτῃ σκεπτέον,
καὶ ἡμῖν δὲ ἐν τῷ νῦν παρόντι. δίκαιον μὲν, ὡς Λακε-
δαιμόνιοι, τοῦτό γε τῇ πόλει ὑμῶν ἀποδιδόναι, ὅτι πενία
καὶ πλούτῳ καὶ ιδιωτεία καὶ βασιλείᾳ διαφέρουσιν οὐδ'
ἠντινοῦν τιμὴν καὶ τροφήν νέμετε, ἅς μὴ τὸ κατ' ἀρχὰς
ὑμῖν θεῖον παρὰ θεοῦ διεμαντεύσατό τινος. οὐ γὰρ δὴ B
δεῖ κατὰ πόλιν γε εἶναι τὰς τιμὰς ὑπερεχούσας, ὅτι τίς
ἐστὶ πλούτῳ διαφέρων, ἐπεὶ οὐδ' ὅτι ταχὺς ἢ καλὸς ἢ
ἰσχυρὸς ἄνευ τινὸς ἀρετῆς, οὐδ' ἀρετῆς ἧς ἂν σωφρο-
σύνη ἀπῆ.

ME. Πῶς τοῦτο, ὡς ξένε, λέγεις;

XIII. AΘ. Ἀνδρεία που μόριον ἀρετῆς ἔν;

ME. Πῶς γὰρ οὔ;

AΘ. Δίκασον τοίνυν αὐτὸς τὸν λόγον ἀκούσας, εἰ σοι
δέξαιο ἂν σύνοικον ἢ γείτονα εἶναι τινα σφόδρα μὲν ἀν-
δρειον, μὴ σῶφρονα δέ, ἀλλ' ἀκόλαστον.

ME. Εὐφήμει. C

AΘ. Τί δέ; τεχνικὸν μὲν καὶ περὶ ταῦτα σοφόν, ἄδι-
κον δέ;

ME. Οὐδαμῶς.

AΘ. Ἀλλὰ μὲν τό γε δίκαιον οὐ φύεται χωρὶς τοῦ
σωφρονεῖν.

ME. Πῶς γὰρ ἄν;

AΘ. Οὐδὲ μὲν ὅν γε σοφὸν ἡμεῖς νῦν δὴ προὔθε-
μεθα, τὸν τὰς ἡδονῶν καὶ λύπας κεκτημένον συμφώνους
τοῖς ὀρθοῖς λόγοις καὶ ἐπομένους.

ME. Οὐ γὰρ οὔν.

AΘ. Ἔτι δὲ καὶ τόδε ἐπισκεψώμεθα τῶν ἐν ταῖς

D πόλεσι τιμήσεων ἔνεκα, ποῖαί τε ὀρθαὶ καὶ μὴ γίνονται ἐκάστοτε.

ME. Τὸ ποῖον;

AΘ. Σωφροσύνη ἄνευ πάσης τῆς ἄλλης ἀρετῆς ἐν ψυχῇ τινὶ μεμονωμένη τίμιον ἢ ἄτιμον γίγνοιτ' ἂν κατὰ δίκην;

ME. Οὐκ ἔχω ὅπως εἶπω.

AΘ. Καὶ μὴν εἰρηκᾶς γε μετρίως· εἰπὼν γὰρ δὴ ὦν ἠρόμην ὀποτερονοῦν παρὰ μέλος ἔμοιγ' ἂν δοκεῖς φθέγγασθαι.

ME. Καλῶς τοίνυν γεγονὸς ἂν εἶη.

AΘ. Εἶεν· τὸ μὲν δὴ πρόσθημα, ὦν τιμαί τε καὶ
E ἄτιμίαι, οὐ λόγου ἀλλὰ τινος μᾶλλον ἀλόγου σιγῆς ἄξιον ἂν εἶη.

ME. Σωφροσύνην μοι φαίνει λέγειν.

AΘ. Ναί· τὸ δέ γε τῶν ἄλλων πλεῖστα ἡμᾶς ὠφελοῦν μετὰ τῆς προσθήκης μάλιστα ἂν τιμώμενον ὀρθότατα τιμῶτο, καὶ τὸ δεύτερον δευτέρως· καὶ οὕτω δὴ κατὰ τὸν ἐξῆς λόγον τὰς ἐφεξῆς τιμὰς λαγχάνον ἐκαστον ὀρθῶς ἂν λαγχάνοι.

697 ME. Ἔχει ταύτη.

AΘ. Τί οὖν; οὐ νομοθέτου καὶ ταῦτα αὐτὸς φήσομεν εἶναι διανέμειν;

ME. Καὶ μάλα.

AΘ. Βούλει δὴ τὰ μὲν ἅπαντα καὶ ἐφ' ἕκαστον ἔργον καὶ κατὰ σμικρὰ ἐκείνῳ δῶμεν νεῖμαι, τὸ δὲ τριχῇ διελεῖν, ἐπειδὴ νόμων ἐσμὲν καὶ αὐτοὶ πως ἐπιθυμηταί, πειραθῶμεν, διατεμεῖν χωρὶς τὰ τε μέγιστα καὶ δεύτερα καὶ τρίτα;

ME. Πάνυ μὲν οὖν.

AΘ. Λέγομεν τοίνυν, ὅτι πόλιν, ὡς ἔοικε, τὴν μελ-
B λουσαν σώξασθαι τε καὶ εὐδαιμονήσειν εἰς δύναμιν ἄν-

θρωπίνην δεῖ καὶ ἀναγκαῖον τιμὰς τε καὶ ἀτιμίας διανε-
 μειν ὀρθῶς. ἔστι δὲ ὀρθῶς ἄρα τιμιώτατα μὲν καὶ πρώτα
 τὰ περὶ τὴν ψυχὴν ἀγαθὰ κείσθαι, σωφροσύνης ὑπαρχού-
 σης αὐτῇ, δεύτερα δὲ τὰ περὶ τὸ σῶμα καλὰ καὶ ἀγαθὰ, καὶ
 τρίτα τὰ περὶ τὴν οὐσίαν καὶ χρήματα λεγόμενα· τούτων
 δὲ ἂν ἐκτός τις βαίνῃ νομοθέτης ἢ πόλις, εἰς τιμὰς ἢ χρή-
 ματα προάγουσα ἢ τι τῶν ὑστέρων εἰς τὸ πρόσθεν τιμαῖς C
 τάττουσα, οὐθ' ὅσιον οὔτε πολιτικὸν ἂν δρώῃ πρᾶγμα.
 εἰρήσθω ταῦτα ἢ πῶς ἡμῖν;

ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν εἰρήσθω σαφῶς.

ΑΘ. Ταῦτα μὲν τοίνυν ἡμᾶς ἐπὶ πλεόν ἐποίησεν εἰ-
 πεῖν ἢ Περσῶν περὶ διάσκεψις τῆς πολιτείας· ἀνευρίσκο-
 μεν δὲ ἐπὶ ἔτη χεῖρους αὐτοὺς γεγονότας, τὴν δὲ αἰτίαν
 φαμέν, ὅτι τὸ ἐλεύθερον λίαν ἀφελόμενοι τοῦ δήμου, τὸ
 δεσποτικὸν δ' ἐπαγαγόντες μᾶλλον τοῦ προσήκοντος, τὸ
 φίλον ἀπώλεσαν καὶ τὸ κοινὸν ἐν τῇ πόλει. τούτου δὲ D
 φθαρέντος, οὐθ' ἢ τῶν ἀρχόντων βουλὴ ὑπὲρ ἀρχομένων
 καὶ τοῦ δήμου βουλευέται, ἀλλ' ἔνεκα τῆς αὐτῶν ἀρχῆς,
 ἂν τι καὶ σμικρὸν πλεόν ἐκάστοτε ἡγῶνται ἔσεσθαι σφι-
 σιν, ἀναστάτους μὲν πόλεις, ἀνάστατα δὲ ἔθνη φίλια πυρὶ
 καταφθείραντες ἐχθρῶς τε καὶ ἀνηλεῶς μισοῦντες μι-
 σοῦνται· ὅταν τε εἰς χρεῖαν τοῦ μάχεσθαι περὶ ἑαυτῶν
 τοὺς δήμους ἀφικνῶνται, οὐδὲν κοινὸν ἐν αὐτοῖς αὐτὰ μετὰ
 προθυμίας τοῦ ἐθέλειν κινδυνεύειν καὶ μάχεσθαι ἀνε- E
 ρίσκουσιν, ἀλλὰ κεκτημένοι μυριάδας ἀπεράντους λογισμῶ
 ἀχρήστους εἰς πόλεμον πάσας κέκτηνται, καὶ καθάπερ ἐν-
 δεεῖς ἀνθρώπων μισθούμενοι ὑπὸ μισθωτῶν καὶ ὀθνείων
 ἀνθρώπων ἡγοῦνται ποτε σωθήσεσθαι· πρὸς δὲ τούτοις
 ἀμαθαίνειν ἀναγκάζονται, λέγοντες ἔργοις, ὅτι λῆρος 698
 πρὸς χρυσόν τε καὶ ἄργυρόν ἐστιν ἐκάστοτε τὰ λεγόμενα
 τίμια καὶ καλὰ κατὰ πόλιν.

ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν.

XIV. AΘ. Τὰ μὲν δὴ περί γε Περσῶν, ὡς οὐκ ὀρθῶς τὰ νῦν διοικεῖται διὰ τὴν σφοδρὰ δουλείαν τε καὶ δεσποτείαν, τέλος ἔχέτω.

ME. Πάνυ μὲν οὖν.

AΘ. Τὰ δὲ περὶ τὴν τῆς Ἀττικῆς αὐτοῦ πολιτείαν τὸ μετὰ τοῦτο ὡσαύτως ἡμᾶς διεξελθεῖν χρεῶν, ὡς ἡ παν-
 B τελής καὶ ἀπὸ πασῶν ἀρχῶν ἐλευθερία τῆς μέτρον ἐχού-
 σης ἀρχῆς ὑφ' ἐτέρων οὐ σμικρῶ χείρων· ἡμῖν γὰρ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ὅτε ἡ Περσῶν ἐπίθεσις τοῖς Ἕλλησιν, ἴσως δὲ σχεδὸν ἅπασιν τοῖς τὴν Εὐρώπην οἰκοῦσιν ἐγί-
 γνετο, πολιτεία τε ἦν παλαιὰ καὶ ἐκ τιμημάτων ἀρχαίτινες τεττάρων, καὶ δεσπότις ἐνῆν τις αἰδώς, δι' ἣν δουλεύον-
 τες τοῖς τότε νόμοις ζῆν ἠθέλομεν· καὶ πρὸς τούτοις δὴ τὸ μέγεθος τοῦ στόλου κατὰ τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν
 C γενόμενον, φόβον ἄπορον ἐμβαλόν, δουλείαν ἔτι μείζονα ἐποίησεν ἡμᾶς τοῖς τε ἀρχουσι καὶ τοῖς νόμοις δουλεῦσαι, καὶ διὰ πάντα ταῦθ' ἡμῖν ξυνέπεσε πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς σφοδρὰ φιλία. σχεδὸν γὰρ δέκα ἔτεσι πρὸ τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας ἀφίκετο Δᾶτις Περσικὸν στόλον ἄγων, πέμπσαντος Δαρείου διαρρηθῆν ἐπὶ τε Ἀθηναίους καὶ Ἐρετριέας, ἐξανδραποδισάμενον ἀγαγεῖν, θάνατον αὐτῶ προειπὼν μὴ πράξαντι ταῦτα· καὶ ὁ Δᾶτις τοὺς μὲν Ἐρε-
 D τριέας ἐν τινὶ βραχεῖ χρόνῳ παντάπασι κατὰ κράτος τε εἶλε μυριάσι συχναῖς, καὶ τινα λόγον εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν ἀφῆκε φοβερόν, ὡς οὐδεὶς Ἐρετριέων αὐτὸν ἀποπεφευγῶς εἶη· συνάψαντες γὰρ ἄρα τὰς χεῖρας σαγηνεύσαιεν πᾶσαν τὴν Ἐρετρικὴν οἱ στρατιῶται τοῦ Δάτιδος. ὅς δὴ λόγος, εἴτε ἀληθὴς εἴτε καὶ ὄπη ἀφίκετο, τοὺς τε ἄλλους Ἕλληνας καὶ δὴ καὶ Ἀθηναίους ἐξέπληττε, καὶ πρεσβευομένοις αὐτοῖς πανταχόσε βοηθεῖν οὐδεὶς ἠθέλε
 E πλὴν γε Λακεδαιμονίων· οὗτοι δὲ ὑπὸ τε τοῦ πρὸς Μεσσήνην ὄντος τότε πολέμου καὶ εἰ δὴ τι διεκώλυεν ἄλλο

αὐτούς, οὐ γὰρ ἴσμεν λεγόμενον, ὕστεροι δ' οὖν ἀφίκοντο τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης γενομένης μιᾷ ἡμέρᾳ. μετὰ δὲ τοῦτο παρασκευαί τε μεγάλαι λεγόμεναι καὶ ἀπειλαὶ ἐφοίτων μυρία παρὰ βασιλέως. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου Δαρεῖος μὲν τεθνάναι ἐλέχθη, νέος δὲ καὶ σφοδρὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ παρεληφέναι τὴν ἀρχὴν καὶ οὐδαμῶς ἀφίστασθαι τῆς ὁρμῆς· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πᾶν τοῦτο ὄροντο ἐπὶ σφᾶς αὐ- 699 τοὺς παρασκευάζεσθαι διὰ τὸ Μαραθῶνι γενόμενον, καὶ ἀκούοντες Ἄθω τε διορυττόμενον καὶ Ἑλλήσποντον ζευγνύμενον καὶ τὸ τῶν νεῶν πλῆθος ἠγήσαντο οὔτε κατὰ γῆν σφίσι εἶναι σωτηρίαν οὔτε κατὰ θάλατταν· οὔτε γὰρ βοηθήσειν αὐτοῖς οὐδένα — μεμνημένοι ὡς οὐδ' ὅτε τὸ πρότερον ἦλθον καὶ τὰ περὶ Ἐρέτριαν διεπράξαντο, σφίσι γε οὐδεὶς τότε ἐβοήθησεν οὐδ' ἐκινδύνευσεν ἐξυμμαχόμενος· ταῦτόν δὴ προσεδόκων καὶ τότε γενήσεσθαι τό γε κατὰ B γῆν — καὶ κατὰ θάλατταν δ' αὖ πᾶσαν ἀπορίαν ἐώρων σωτηρίας, νεῶν χιλίων καὶ ἔτι πλεόνων ἐπιφερομένων. μίαν δὴ σωτηρίαν ξυνενόουν, λεπτήν μὲν καὶ ἄπορον, μόνην δ' οὖν, βλέψαντες πρὸς τὸ πρότερον γενόμενον, ὡς ἐξ ἀπόρων καὶ τότε ἐφαίνετο γενέσθαι τὸ νικῆσαι μαχομένους· ἐπὶ δὲ τῆς ἐλπίδος ὀχούμενοι ταύτης εὕρισκον καταφυγὴν αὐτοῖς εἰς αὐτούς μόνους εἶναι καὶ τοὺς θεούς. ταῦτ' οὖν αὐτοῖς πάντα φιλίαν ἀλλήλων ἐνεποίει, ὁ φόβος C ὁ τότε παρῶν ὅ τε ἐκ τῶν νόμων τῶν ἔμπροσθεν γεγρονώς, ὃν δουλεύοντες τοῖς πρόσθεν νόμοις ἐκέκτηντο, ἣν αἰδῶ πολλάκις ἐν τοῖς ἄνω λόγοις εἶπομεν, ἣ καὶ δουλεύειν ἔφαμεν δεῖν τοὺς μέλλοντας ἀγαθοὺς ἔσεσθαι, ἣς ὁ δῆμος ἐλεύθερος καὶ ἄφοβος· ὃν εἰ τότε μὴ δέος ἔλαβεν, οὐκ ἂν ποτε ξυνελθὼν ἡμύνατο οὐδ' ἠμυνην ἱεροῖς τε καὶ τάφοις καὶ πατρίδι καὶ τοῖς ἄλλοις οἰκείοις τε ἅμα καὶ φίλοις, ὥσπερ τότε ἐβοήθησεν, ἀλλὰ κατὰ σμικρὰ ἂν D

ἐν τῷ τότε ἡμῶν ἕκαστος σκεδασθεὶς ἄλλος ἄλλοσε διεσπάρη.

ME. Καὶ μάλα, ὦ ξέने, ὀρθῶς τε εἴρηκας καὶ σαυτῶ τε καὶ τῇ πατρίδι πρεπόντως.

XV. AΘ. Ἔστι ταῦτα, ὦ Μέγилле· πρὸς γὰρ σὲ τὰ ἐν τῷ τότε χρόνῳ γενόμενα, κοινωνὸν τῇ τῶν πατέρων γεγονότα φύσει, δίκαιον λέγειν. ἐπισκόπει μὴν καὶ σὺ καὶ Κλεινίας, εἴ τι πρὸς τὴν νομοθεσίαν προσήκοντα λέγομεν
E οὐ γὰρ μύθων ἔνεκα διεξέρχομαι, οὐ λέγω δ' ἔνεκα· ὀρᾶτε γάρ· ἐπειδὴ τινα τρόπον ταυτόν ἡμῖν ξυμβεβήκει πάθος ὅπερ Πέρσαις, ἐκείνοις μὲν ἐπὶ πᾶσαν δουλείαν ἄγουσι τὸν δῆμον, ἡμῖν δ' αὖ τούναντίον ἐπὶ πᾶσαν ἐλευθερίαν προτρέπουσι τὰ πλήθη, πῶς δὴ καὶ τί λέγωμεν τούντεῦθεν; οἱ προγεγονότες ἡμῖν ἔμπροσθεν λόγοι τρόπον τινα καλῶς εἰσὶν εἰρημένοι.

700 ME. Λέγεις εὖ· πειρῶ δ' ἔτι σαφέστερον ἡμῖν σημηναὶ τὸ νῦν λεγόμενον.

AΘ. Ἔσται ταῦτα. οὐκ ἦν, ὦ φίλοι, ἡμῖν ἐπὶ τῶν παλαιῶν νόμων ὁ δῆμός τινων κύριος, ἀλλὰ τρόπον τινα ἐκῶν ἐδούλευε τοῖς νόμοις.

ME. Ποίοις δὴ λέγεις;

AΘ. Τοῖς περὶ τὴν μουσικὴν πρῶτον τὴν τότε, ἵνα ἐξ ἀρχῆς διέλθωμεν τὴν τοῦ ἐλευθέρου λίσαν ἐπίδοσιν βίου. διηρημένη γὰρ δὴ τότε ἦν ἡμῖν ἡ μουσικὴ κατὰ εἶδη τε
B ἑαυτῆς ἄττα καὶ σχήματα, καὶ τι ἦν εἶδος ᾠδῆς εὐχαὶ πρὸς θεούς, ὄνομα δὲ ὕμνοι ἐπεκαλοῦντο· καὶ τούτῳ δὴ τὸ ἐναντίον ἦν ᾠδῆς ἕτερον εἶδος, θρήνους δὲ τις ἂν αὐτοὺς μάλιστα ἐκάλεσε· καὶ παίωνες ἕτερον, καὶ ἄλλο Διονύσου γένεσις, οἶμαι, διθύραμβος λεγόμενος. νόμους τε αὐτὸ τοῦτο τοῦνομα ἐκάλουν, ᾠδὴν ὡς τινα ἑτέραν· ἐπέλεγον δὲ κιθαρωδικούς. τούτων δὴ διατεταγμένων καὶ ἄλλων
C τινῶν οὐκ ἔξην ἄλλῳ εἰς ἄλλο καταχρησθαι μέλους εἶδος·

το δε κῦρος τούτων γυνῶναί τε καὶ ἅμα γνόντα δικάσαι
 ζημιούν τε αὖ τὸν μὴ πειθόμενον οὐ σύριγξ ἦν οὐδέ τινες
 ἄμουσοι βοαὶ πλήθους, καθάπερ τὰ νῦν, οὐδ' αὖ κρότοι
 ἐπαίνους ἀποδιδόντες, ἀλλὰ τοῖς μὲν γεγυόσι περὶ παί-
 θουσιν δεδογμένον ἀκούειν ἦν αὐτοῖς μετὰ σιγῆς διὰ τέ-
 λους, παισὶ δὲ καὶ παιδαγωγοῖς καὶ τῷ πλείστῳ ὄχλῳ ῥά-
 βδου κοσμούσης ἢ νουθέτησις ἐγίνετο. ταῦτ' οὖν οὕτω
 τεταγμένως ἤθελεν ἄρχεσθαι τῶν πολιτῶν τὸ πλήθος, καὶ D
 μὴ τολμᾶν κρίνειν διὰ θυροῦβου· μετὰ δὲ ταῦτα προϊόντος
 τοῦ χρόνου ἄρχοντες μὲν τῆς ἀμούσου παρανομίας ποιη-
 ταὶ ἐγίνοντο φύσει μὲν ποιητικοί, ἀγνώμονες δὲ περὶ τὸ
 δίκαιον τῆς Μούσης καὶ τὸ νόμιμον, βακχεύοντες καὶ
 μᾶλλον τοῦ δέοντος κατεχόμενοι ὑφ' ἡδονῆς, κεραυνύν-
 τες δὲ θυρήνους τε ὕμνοις καὶ παίωνας διθυράμβοις, καὶ
 αὐλωδίας δὴ ταῖς κιθαρωδίαις μιμούμενοι καὶ πάντα εἰς
 πάντα ξυνάγοντες, μουσικῆς ἄκοντες ὑπ' ἀνοίας κατα- E
 ψευδόμενοι, ὡς ὀρθότητα μὲν οὐκ ἔχοι οὐδ' ἠντινοῦν
 μουσική, ἡδονῇ δὲ τῇ τοῦ χαίροντος, εἴτε βελτίων εἴτε
 χείρων ἂν εἴη τις, κρίνοιτο ὀρθότατα. τοιαῦτα δὴ ποιούν-
 τες ποιήματα λόγους τε ἐπιλέγοντες τοιούτους τοῖς πολ-
 λοῖς ἐνέθεσαν παρανομίαν εἰς τὴν μουσικὴν καὶ τόλμαν,
 ὡς ἱκανοῖς οὔσι κρίνειν· ὅθεν δὴ τὰ θεάτρα ἐξ ἀφώνων
 φωνήεντα ἐγένοντο, ὡς ἐπαύοντα ἐν μούσαις τό τε καλὸν 701
 καὶ μή, καὶ ἀντὶ ἀριστοκρατίας ἐν αὐτῇ θεατροκρατία τις
 πονηρὰ γέγονεν. εἰ γὰρ δὴ καὶ δημοκρατία ἐν αὐτῇ τις
 μόνον ἐγένετο ἐλευθέρων ἀνδρῶν, οὐδὲν ἂν πάνυ γε δει-
 νὸν ἦν τὸ γεγονός· νῦν δὲ ἤρξε μὲν ἡμῖν ἐκ μουσικῆς ἢ
 πάντων εἰς πάντα σοφίας δόξα καὶ παρανομία, ξυνεφέ-
 σπετο δὲ ἐλευθερία. ἄφοβοι γὰρ ἐγίνοντο ὡς εἰδότες, ἢ
 δὲ ἄδεια ἀναισχυντία ἐνέτεκε· τὸ γὰρ τὴν τοῦ βελτίονος
 δόξαν μὴ φοβεῖσθαι διὰ θράσος, τοῦτ' αὐτό ἐστι σχεδὸν ἢ B

πονηρὰ ἀναισχυντία, διὰ δὴ τινος ἐλευθερίας λίαν ἀπο-
τετολμημένης.

ΜΕ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΧVI. ΑΘ. Ἐφεξῆς δὴ ταύτη τῇ ἐλευθερίᾳ ἢ τοῦ μὴ
ἐθέλειν τοῖς ἄρχουσι δουλεύειν γίγνοιτ' ἄν, καὶ ἐπομένη
ταύτη φεύγειν πατρὸς καὶ μητρὸς καὶ πρεσβυτέρων δου-
λείαν καὶ νομοθέτησιν, καὶ ἐγγύς τοῦ τέλους οὔσι νόμων
ζητεῖν μὴ ὑπηκόοις εἶναι, πρὸς αὐτῶ δὲ ἤδη τῶ τέλει ὄρ-
C κων καὶ πίστεων καὶ το παράπαν θεῶν μὴ φροντίζειν, τὴν
λεγομένην παλαιὰν Τιτανικὴν φύσιν ἐπιδεικνῦσι καὶ μι-
μουμένοις, ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν ἐκεῖνα ἀφικομένους, χαλε-
πὸν αἰῶνα διάγοντας μὴ λῆξαι ποτε κακῶν. τίνος δὴ καὶ
ταῦθ' ἡμῖν αὐτῶ χάριν ἐλέχθη; δεῖν φαίνεται ἔμοιγε οἴον-
περ ἵππον τὸν λόγου ἐκάστοτε ἀναλαμβάνειν, καὶ μὴ κα-
θάπερ ἀχάλινον κεκτημένον τὸ στόμα, βία ὑπὸ τοῦ λόγου
D φερόμενον, κατὰ τὴν παροιμίαν ἀπό τινος ὄνου πεσεῖν,
ἀλλ' ἐπανερωτᾶν τὸ νῦν δὴ λεχθέν, τὸ τίνος δὴ [χάριν]
ἐνεκα ταῦτα ἐλέχθη;

ΜΕ. Καλῶς.

ΑΘ. Ταῦτα τοίνυν εἴρηται ἐκείνων ἐνεκα.

ΜΕ. Τίνων;

ΑΘ. Ἐλέξαμεν, ὡς τὸν νομοθέτην δεῖ τριῶν στοχα-
ζόμενον νομοθετεῖν, ὅπως ἢ νομοθετουμένη πόλις ἐλευ-
θέρα τε ἔσται καὶ φίλη ἑαυτῇ καὶ νοῦν ἔξει. ταῦτ' ἦν·
ἢ γάρ;

ΜΕ. Πάνν μὲν οὔν.

E ΑΘ. Τούτων ἐνεκα δὴ πολιτείας τὴν τε δεσποτικω-
τάτην προελόμενοι καὶ τὴν ἐλευθερικωτάτην ἐπισκοποῦ-
μεν νυνί, ποτέρα τούτων ὀρθῶς πολιτεύεται· λαβόντες δὲ
αὐτῶν ἑκατέρας μετριότητά τινα, τῶν μὲν τοῦ δεσπόξειν,
τῶν δὲ τοῦ ἐλευθεριάσαι, κατείδομεν, ὅτι τότε διαφερόν-
τως ἐν αὐταῖς ἐγένετο εὐπραγία, ἐπὶ δὲ τὸ ἄκρον ἀγαγόν-

των ἐκατέρων, τῶν μὲν δουλείας, τῶν δὲ τούναντιου, οὐ
συνήνεγκεν οὔτε τοῖς οὔτε τοῖς.

ΜΕ. Ἀληθέστατα λέγεις.

702

ΑΘ. Καὶ μὴν αὐτῶν γε ἔνεκα καὶ τὸ Δωρικὸν ἐθδα-
σάμεθα κατοικιζόμενον στρατόπεδον καὶ τὰς τοῦ Δαρδά-
νου ὑπωρείας τε καὶ τὴν ἐπὶ θαλάττῃ κατοίκισιν, καὶ τοὺς
πρώτους δὴ τοὺς περιλιπεῖς γενομένους τῆς φθορᾶς, ἔτι
δὲ τοὺς ἔμπροσθεν τούτων γενομένους ἡμῖν λόγους περὶ
τε μουσικῆς καὶ μέθης καὶ τὰ τούτων ἔτι πρότερα. ταῦτα
γὰρ πάντα εἴρηται τοῦ κατιδεῖν ἔνεκα, πῶς ποτ' ἂν πόλις
ἄριστα οἰκοίη, καὶ ἰδίᾳ πῶς ἂν τις βέλτιστα τὸν αὐτοῦ Β
βίου διαγάγοι· εἰ δὲ δὴ τι πεποιήκαμεν προὔργου, τίς ποτ'
ἂν ἔλεγχος γίγνοιτο ἡμῖν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς λεχθεῖς, ὧ
Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία;

ΚΛ. Ἐγὼ τιν', ὧ ξένε, μοι δοκῶ κατανοεῖν· ἔοικε
κατὰ τύχην τινὰ ἡμῖν τὰ τῶν λόγων τούτων πάντων ὧν
διεξήλθομεν γεγονέναι· σχεδὸν γὰρ εἰς χρεῖαν αὐτῶν
ἔγωγ' ἐλήλυθα τὰ νῦν, καὶ κατὰ τινα αὐ καίρῳ σύ τε πα-
ραγέγονας ἅμα καὶ Μέγιλλος ὅδε. οὐ γὰρ ἀποκρύφομαι
σφῶ τὸ νῦν ἐμοὶ ξυμβαῖνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς οἰωνόν τινα C
ποιοῦμαι. ἢ γὰρ πλείστη τῆς Κρήτης ἐπιχειρεῖ τινὰ ἀποι-
κίαν ποιήσασθαι, καὶ προστάττει τοῖς Κνωσίοις ἐπιμελη-
θῆναι τοῦ πράγματος, ἢ δὲ τῶν Κνωσίων πόλις ἐμοί τε
καὶ ἄλλοις ἐννέα· ἅμα δὲ καὶ νόμους τῶν τε αὐτόθι, εἴ
τινες ἡμᾶς ἀρέσκουσι, τίθεσθαι κελεύει, καὶ εἴ τινες ἐτέ-
ρωθεν, μηδὲν ὑπολογιζομένους τὸ ξενικὸν αὐτῶν, ἂν βελ-
τίους φαίνωνται. νῦν οὖν ἐμοί τε καὶ ὑμῖν ταύτην δῶμεν
χάριν· ἐκ τῶν εἰρημένων ἐκλέξαντες τῶ λόγῳ συστησώ- D
μεθα πόλιν, οἷον ἐξ ἀρχῆς κατοικίζοντες, καὶ ἅμα μὲν
ἡμῖν οὐ ζητοῦμεν ἐπίσκεψις γενήσεται, ἅμα δ' ἐγὼ τάχ'
ἂν χρησαίμην εἰς τὴν μέλλουσαν πόλιν ταύτῃ τῇ συστάσει.

ΑΘ. Οὐ πόλεμόν γε ἐπαγγέλλεις, ὧ Κλεινία· ἀλλ' εἰ

μή τι Μεγίλλω πρόσαντες, τὰ παρ' ἐμοῦ γε ἤγοῦ σοι πάντα κατὰ νοῦν ὑπάρχειν εἰς δύναμιν.

ΚΛ. Εὖ λέγεις.

Ε ΜΕ. Καὶ μὴν καὶ τὰ παρ' ἐμοῦ.

ΚΛ. Κάλλιστ' εἰρήκατον. ἀτὰρ πειρώμεθα λόγῳ πρῶτον κατοικίξεν τὴν πόλιν.

Δ.

704 I. ΑΘ. Φέρε δὴ, τίνα δεῖ διανοηθῆναί ποτε τὴν πόλιν ἔσεσθαι; λέγω δὲ οὐ τι τοῦνομα αὐτῆς ἐρωτῶν ὃ τί ποτ' ἔστι τὰ νῦν, οὐδ' εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ὃ τι δεήσει καλεῖν αὐτήν· τοῦτο μὲν γὰρ τάχ' ἂν ἴσως καὶ ὁ κατοικισμὸς αὐτῆς ἢ τις τόπος ἢ ποταμοῦ τινὸς ἢ κρήνης ἢ θεῶν ἐπωνυμία τῶν ἐν τῷ τόπῳ προσθεῖη τὴν αὐτῶν φήμην
B καινῇ γενομένη τῇ πόλει· τόδε δὲ περὶ αὐτῆς ἔστιν ὁ βουλόμενος μᾶλλον ἐπερωτῶ, πότερον ἐπιθαλαττίδιος ἔσται τις ἢ χερσαία.

ΚΛ. Σχεδόν, ὦ ξένε, ἀπέχει θαλάττης γε ἡ πόλις, ἣς πέρι τὰ νῦν δὴ λεχθέντα ἡμῖν, εἰς τινὰς ὀγδοήκοντα σταδίους.

ΑΘ. Τί δέ; λιμένες ἄρ' εἰσὶ κατὰ ταῦτα αὐτῆς, ἢ τὸ παράπαν ἀλίμενος;

ΚΛ. Εὐλίμενος μὲν οὖν ταύτῃ γε ὡς δυνατὸν μάλιστα, ὦ ξένε.

С ΑΘ. Παπαί, οἶον λέγεις! τί δέ; περὶ αὐτήν ἢ χώρα πότερα πάμφορος ἢ καὶ τινῶν ἐπιδεής;

ΚΛ. Σχεδὸν οὐδενὸς ἐπιδεής.

ΑΘ. Γείτων δὲ αὐτῆς πόλις ἄρ' ἔσται τις πλησίον;

ΚΛ. Οὐ πάνυ, διὸ καὶ κατοικίξεται· παλαιὰ γάρ

τις ἐξοίκησις ἐν τῷ τόπῳ γενομένη τὴν χώραν ταύτην ξρη-
μον ἀπείργασται χρόνον ἀμήχανον ὅσον.

ΑΘ. Τί δ' αὖ; πεδίῳν τε καὶ ὄρῳν καὶ ὕλης πῶς μέ-
ρος ἐκάστων ἡμῖν εἴληγεν;

ΚΛ. Προσέοικε τῇ τῆς ἄλλης Κρήτης φύσει ὅλη. D

ΑΘ. Τραχυτέραν αὐτὴν ἢ πεδιεινότεραν ἂν λέγοις.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐ τοίνυν ἀνιάτός γε ἂν εἴη πρὸς ἀρετῆς κτῆ-
σιν. εἰ μὲν γὰρ ἐπιθαλαττία τε ἔμελλεν εἶναι καὶ εὐλίμε-
νος καὶ μὴ πάμφορος ἀλλ' ἐπιδεῆς πολλῶν, μεγάλου τινὸς
ἔδει σωτηρὸς τε αὐτῇ καὶ νομοθετῶν θείων τινῶν, εἰ μὴ
πολλά τε ἔμελλεν ἦθῃ καὶ ποικίλα καὶ φαῦλα ἔξειν τοι-
αύτη φύσει γενομένη· νῦν δὲ παραμύθιον ἔχει τὸ τῶν
ὄγδοήκοντα σταδίων. ἐγγύτερον μὲν τοι τοῦ δέοντος κεῖ-
ται τῆς θαλάττης, σχεδὸν ὅσον εὐλιμενωτέραν αὐτὴν φῆς
εἶναι, ὅμως δὲ ἀγαπητὸν καὶ τοῦτο. πρόσσοικος γὰρ θά- 705
λαττα χώρα τὸ μὲν παρ' ἐκάστην ἡμέραν ἠδύ, μάλα γε
μὴν ὄντως ἀλμυρὸν καὶ πικρὸν γειτόνημα· ἐμπορίας γὰρ
καὶ χρηματισμοῦ διὰ καπηλείας ἐμπιπλάσα αὐτήν, ἦθῃ
παλίμβολα καὶ ἄπιστα ταῖς ψυχαῖς ἐντίκτουςα, αὐτήν τε
πρὸς αὐτήν τὴν πόλιν ἄπιστον καὶ ἄφιλον ποιεῖ καὶ πρὸς
τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὡσαύτως. παραμύθιον δὲ δὴ
πρὸς ταῦτα καὶ τὸ πάμφορος εἶναι κέκτηται, τραχεῖα B
δὲ οὕσα δῆλον ὡς οὐκ ἂν πολύφορός τε εἴη καὶ πάμ-
φορος ἅμα· τοῦτο γὰρ ἔχουσα, πολλὴν ἐξαγωγὴν ἂν παρ-
εχομένη, νομίσματος ἀργυροῦ καὶ χρυσοῦ πάλιν ἀντεμ-
πίπλαιτ' ἂν, οὐ μείζον κακόν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πόλει ἀνθ'
ἐνὸς ἔν οὐδὲν ἂν γίγνοιτο εἰς γενναίων καὶ δικαίων
ἠθῶν κτῆσιν, ὡς ἔφαμεν, εἰ μεμνήμεθα, ἐν τοῖς πρόσθεν
λόγοις.

ΚΛ. Ἀλλὰ μεμνήμεθα, καὶ συγχωροῦμεν τότε λέγειν
ἡμᾶς ὀρθῶς καὶ τὰ νῦν.

C AΘ. Τί δὲ δὴ; ναυπηγησίμης ὕλης ὁ τόπος ἡμῖν τῆς χώρας πῶς ἔχει;

ΚΛ. Οὐκ ἔστιν οὔτε τις ἐλάττη λόγου ἀξία οὔτ' αὖ πεύκη, κυπάριττός τε οὐ πολλή· πίτυν τ' αὖ καὶ πλάτανον ὀλίγην ἂν εὖροι τις, οἷς δὴ πρὸς τὰ τῶν ἐντὸς τῶν πλοίων μέρη ἀναγκαῖον τοῖς ναυπηγοῖς χρῆσθαι ἐκάστοτε.

AΘ. Καὶ ταῦτα οὐκ ἂν κακῶς ἔχοι τῇ χώρᾳ τῆς φύσεως.

ΚΛ. Τί δὴ;

AΘ. Μιμήσεις πονηρὰς μιμεῖσθαι τοὺς πολεμίους μηδ' ὀφθαλμῶς δύνασθαι τινα πόλιν ἀγαθόν.

ΚΛ. Εἰς δὴ τί τῶν εἰρημένων βλέψας εἶπες ὃ λέγεις;

Π. AΘ. ὦ δαιμόνιε, φύλαττέ με εἰς τὸ κατ' ἀρχὰς εἰρημένον ἀποβλέπων, τὸ περὶ τῶν Κρητικῶν νόμων, ὡς πρὸς ἔν τι βλέπειεν, καὶ δὴ καὶ τοῦτ' ἐλεγέτην αὐτὸ εἶναι σφῶ τὸ πρὸς τὸν πόλεμον, ἐγὼ δὲ ὑπολαβὼν εἶπον, ὡς, ὅτι μὲν εἰς ἀρετὴν ποι βλέπει τὰ τοιαῦτα νόμιμα κείμενα, καλῶς ἔχοι, τὸ δ' ὅτι πρὸς μέρος ἄλλ' οὐ πρὸς πᾶσαν σχεδόν, οὐ πάνυ ξυνεχώρουν. νῦν οὖν ὑμεῖς μοι τῆς παρουσίας νομοθεσίας ἀντιφυλάξατε ἐπόμενοι, ἐὰν ἄρα τι μὴ πρὸς ἀρετὴν τείνου ἢ πρὸς ἀρετῆς μόριον νομοθετῶ. τοῦτον γὰρ δὴ τίθεσθαι τὸν νόμον ὀρθῶς ὑποτίθεμαι μόνον, 706 ὅς ἂν δίκην τοξότου ἐκάστοτε στοχάζηται τοῦ ὅτῳ ἂν συνεχῶς τῶν ἀεὶ καλῶν τι ξυνέπηται μόνῳ, τὰ δὲ ἄλλα ξύμπαντα παραλείπη, ἐὰν τέ τις πλοῦτος ἐὰν τε ἄρα τι τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ὃν τυγχάνη ἄνευ τῶν προειρημένων. τὴν δὲ δὴ μίμησιν ἔλεγον τὴν τῶν πολεμίων τὴν κακὴν τοιάνδε γίγνεσθαι, ὅταν οἰκῇ μὲν τις πρὸς θαλάττη, λυπῆται δ' ὑπὸ πολεμίων, οἷον — φράσω γὰρ οὔ τι μνησικακεῖν βουλόμενος ὑμῖν· Μίνως γὰρ δὴ ποτε τοὺς οἰκοῦντας τὴν Ἀττικὴν παρεστήσατο εἰς χαλεπὴν τινα φρ-

B

ρὰν δασμοῦ, δύναμιν πολλὴν κατὰ θάλατταν κεκτημένος, οἱ δ' οὔτε πω πλοῖα ἐκέκτηντο, καθάπερ νῦν, πολεμικά, οὔτ' αὖ τὴν χώραν πλήρη ναυπηγησίμων ξύλων, ὥστ' εὐμαρῶς ναυτικὴν παρασχέσθαι δύναμιν· οὔκουν οἷοί τ' ἐγένοντο διὰ μιμήσεως ναυτικῆς αὐτοὶ ναῦται γενόμενοι εὐθύς τότε τοὺς πολεμίους ἀμύνασθαι. ἔτι γὰρ ἂν πλεονάκεις ἐπὶ τὰ ἀπολέσαι παῖδας αὐτοῖς συνήνεγκε, πρὶν ἀντιπεξῶν ὀπλιτῶν μονίμων ναυτικούς γενομένους ἐθισθῆ- C
ναι πυκνὰ ἀποπηδῶντας δρομικῶς εἰς τὰς ναῦς ταχὺ πάλιν ἀποχωρεῖν, καὶ δοκεῖν μηδὲν αἰσχρὸν ποιεῖν μὴ τολμῶντας ἀποθνήσκειν μένοντας ἐπιφερομένων πολεμίων, ἀλλ' εἰκνίας αὐτοῖς γίνεσθαι προφάσεις καὶ σφόδρα ἐτοίμας ὄπλα τε ἀπολλῦσι καὶ φεύγουσι δὴ τινὰς οὐκ αἰσχροῦς, ὥς φασι, φυγᾶς. ταῦτα γὰρ ἐκ ναυτικῆς ὀπλιτείας ῥήματα φιλεῖ ξυμβαίνειν, οὐκ ἄξια ἐπαίνων πολλάκις μυρίων, ἀλλὰ τούναντίον· ἔθῃ γὰρ πονηρὰ οὐδέποτε ἐθίξειν δεῖ, D
καὶ ταῦτα τὸ τῶν πολιτῶν βέλτιστον μέρος. ἦν δέ που τοῦτό γε καὶ παρ' Ὀμήρου λαβεῖν, ὅτι τὸ ἐπιτήδευμα ἦν τὸ τοιοῦτον οὐ καλόν. Ὀδυσσεὺς γὰρ αὐτῷ λοιδορεῖ τὸν Ἀγαμέμνονα, τῶν Ἀχαιῶν τότε ὑπὸ τῶν Τρώων κατεχομένων τῇ μάχῃ, κελεύοντα τὰς ναῦς εἰς τὴν θάλατταν καθέλκειν, ὃ δὲ χαλεπαίνει τε αὐτῷ καὶ λέγει

ὅς κέλει πολέμοιο συνεσταότος καὶ αὐτῆς

E

νηῆας εὐστέλμους ἄλαδ' ἔλκειν, ὄφρ' ἔτι μᾶλλον

Τρωσὶ μὲν εὐκτὰ γένηται ἐελδομένοισί περ ἔμπης,

ἡμῖν δ' αἰπὺς ὄλεθρος ἐπιρρέπη· οὐ γὰρ Ἀχαιοὶ

σχήσουσιν πολέμου νηῶν ἄλαδ' ἐλκομενάων,

ἀλλ' ἀποπαπτανέουσιν, ἐρωήσουσι δὲ χάρμης·

ἐνθα κε σὴ βουλή δηλήσεται, οἷ' ἀγορεύεις.

707

ταῦτ' οὖν ἐγίγνωσκε καὶ ἐκεῖνος, ὅτι κακὸν ἐν θαλάττῃ τριήρεις ὀπλίταις παρεστῶσαι μαχομένοις· καὶ λέοντες ἂν ἐλάφους ἐθισθεῖεν φεύγειν τοιούτοις ἔθεσι χρώμενοι·

πρὸς δὲ τούτοις αἱ διὰ τὰ ναυτικά πόλεων δυνάμεις ἅμα
σωτηρία τιμὰς οὐτῷ καλλίστῳ τῶν πολεμικῶν ἀποδιδόασιν.
διὰ κυβερνητικῆς γὰρ καὶ πεντηκονταρχίας καὶ ἐρετικῆς
B καὶ παντοδαπῶν καὶ οὐ πάνυ σπουδαίων ἀνθρώπων γι-
γνομένης, τὰς τιμὰς ἐκάστοις οὐκ ἂν δύναίτο ὀρθῶς ἀπο-
διδόναι τις· καὶ τοι πῶς ἂν ἔτι πολιτεία γίγνοιτο ὀρθῆ
τούτου στερομένη;

ΚΛ. Σχεδὸν ἀδύνατον. ἀλλὰ μήν, ὦ ξένε, τὴν γε
περὶ Σαλαμίνα ναυμαχίαν τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς βαρ-
βάρους γενομένην ἡμεῖς γε οἱ Κρήτες τὴν Ἑλλάδα φαμὲν
σῶσαι.

ΑΘ. Καὶ γὰρ οἱ πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων τε καὶ βαρβά-
C ρων λέγουσι ταῦτα. ἡμεῖς δέ, ὦ φίλε, ἐγὼ τε καὶ ὄδε,
Μέγιλλος, φαμὲν τὴν πεξὴν μάχην τὴν ἐν Μαραθῶνι γε-
νομένην καὶ ἐν Πλαταιαῖς, τὴν μὲν ἄρξαι τῆς σωτηρίας
τοῖς Ἑλλησι, τὴν δὲ τέλος ἐπιθεῖναι, καὶ τὰς μὲν βελτίους
τοὺς Ἑλληνας ποιῆσαι, τὰς δὲ οὐ βελτίους, ἴν' οὕτω λέ-
γωμεν περὶ τῶν τότε ξυσσώσασθαι ἡμᾶς μαχῶν· πρὸς
γὰρ τῇ περὶ Σαλαμίνα τὴν περὶ τὸ Ἄρτεμίσιον σοι προσ-
δήσω κατὰ θάλατταν μάχην. ἀλλὰ γὰρ ἀποβλέποντες
D νῦν πρὸς πολιτείας ἀρετὴν καὶ χώρας φύσιν σκοπούμεθα
καὶ νόμων τάξιν, οὐ τὸ σῶζεσθαι τε καὶ εἶναι μόνον
ἀνθρώποις τιμιώτατον ἡγούμενοι, καθάπερ οἱ πολλοί, τὸ
δ' ὡς βελτίστους γίγνεσθαι τε καὶ εἶναι τοσοῦτον χρόνον
ὅσον ἂν ὦσιν· εἴρηται δ' ἡμῖν, οἶμαι, καὶ τοῦτο ἐν τοῖς
πρόσθεν.

ΚΛ. Τί μήν;

ΑΘ. Τοῦτο τοίνυν σκοπώμεθα μόνον, εἰ κατα τὴν
αὐτὴν ὁδὸν ἐρχόμεθα βελτίστην οὕσαν πόλεσι κατοικίσεων
πέρι καὶ νομοθεσιῶν.

ΚΛ. Καὶ πολὺ γε.

E III. ΑΘ. Λέγε δὴ τοίνυν τὸ τουτοῖς ἐξῆς, τίς ὁ κατοικί-

κιζόμενος ὑμῖν λεῶς ἔσται; πότερον ἐξ ἀπάσης Κρήτης ὁ ἐθέλων, ὡς ὄχλου τινὸς ἐν ταῖς πόλεσιν ἐκάσταις γεγενημένου πλείονος ἢ κατὰ τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφήν; οὐ γάρ που τὸν βουλόμενόν γε Ἑλλήνων συνάγετε. καί τοί τινας ὑμῖν ἐκ τε Ἄργους ὄρω καὶ Αἰγίνης καὶ ἄλλοθεν τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν χώραν κατωκισμένους· τὸ δὲ δὴ παρὸν 708 ἡμῖν λέγε, πόθεν ἔσεσθαι φῆς στρατόπεδον τῶν πολιτῶν τὰ νῦν;

ΚΛ. Ἐκ τε Κρήτης ξυμπάσης ἔοικε γενήσεσθαι, καὶ τῶν ἄλλων δὲ Ἑλλήνων μάλιστα μοι φαίνονται τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου προσδέξεσθαι ξυνοίκους. καὶ γάρ, ὃ νῦν δὴ λέγεις, ἀληθῆς φράξεις, ὡς ἐξ Ἄργους εἰσί, καὶ τό γε μάλιστ' εὐδοκίμοῦν τὰ νῦν ἐνθάδε γένος, τὸ Γορτυνικόν· ἐκ Γόρτυνος γάρ τυγχάνει ἀπρωκηκὸς ταύτης τῆς Πελοποννησιακῆς.

ΑΘ. Οὐ τοίνυν εὐκόλος ὁμοίως γίγνοιτ' ἂν ὁ κατοικισμὸς ταῖς πόλεσιν, ὅταν μὴ τὸν τῶν ἐσμῶν γίγνηται τρόπον, ἐν γένος ἀπὸ μιᾶς ἰὸν χώρας οἰκίζηται, φίλον παρὰ φίλων, στενοχωρία τινὲ πολιορκηθὲν γῆς ἢ τισιν ἄλλοις τοιούτοις παθήμασιν ἀναγκασθὲν. ἔστι δ' ὅτε καὶ στάσεσι βιαζόμενον ἀναγκάζοιτ' ἂν ἐτέρωσε ἀποξενουῖσθαι πόλεώς τι μόριον· ἤδη δέ ποτε καὶ ξυνάπασα πόλις τινῶν ἐφυγεν, ἄρδην κρείττονι κρατηθεῖσα πολέμῳ. ταῦτ' οὖν πάντ' ἐστὶ τῇ μὲν ῥάω κατοικίζεσθαι τε καὶ νομοθετεῖσθαι, τῇ δὲ χαλεπώτερα. τὸ μὲν γάρ ἐν τι εἶναι γένος ὁμόφωνον καὶ ὁμόνομον ἔχει τινὰ φιλίαν, κοινωνὸν ἱερῶν ὄν καὶ τῶν τοιούτων πάντων, νόμους δ' ἑτέρους καὶ πολιτείας ἄλλας τῶν οἰκοθεν οὐκ εὐπετῶς ἀνέχεται, τὸ δ' ἐνίοτε πονηρία νόμων ἐστασιακὸς καὶ διὰ συνήθειαν ζητοῦν ἔτι χρῆσθαι τοῖς αὐτοῖς ἤθεσι, δι' ἃ καὶ πρότερον ἐφθάρη, χαλεπὸν τῷ κατοικίζοντι καὶ νομοθετοῦντι καὶ δυσπειθεὲς γίγνεται· τὸ δ' αὖ παντοδαπὸν ἐς ταῦτ' οὐ ξυνερ-

ρουηκὸς γένος ὑπακοῦσαι μὲν τινῶν νομῶν καινῶν τάχα ἂν ἐθελήσειε μᾶλλον, τὸ δὲ συμπνεῦσαι καὶ καθάπερ ἵππων ζευγὸς καθ' ἓνα εἰς ταύτόν, τὸ λεγόμενον, ξυμφυσῆσαι χρόνου πολλοῦ καὶ παραγάλεπον. ἀλλ' ὄντως ἐστὶ νομοθεσία καὶ πόλεων οἰκισμοὶ πάντων τελεώτατον πρὸς ἀρετὴν ἀνδρῶν.

ΚΛ. Εἰκός· ὅπη δ' αὖ βλέπων τοῦτ' εἴρηκας, φράξ' ἔτι σαφέστερον.

Ε IV. ΑΘ. Ὡς γὰρ ἐξοικα περὶ νομοθετῶν ἐπανιῶν καὶ σκοπῶν ἅμα ἐρεῖν τι καὶ φαῦλον· ἀλλ' εἰς πρὸς καιρὸν τινα λέγωμεν, πρᾶγμα οὐδὲν γίγνοιτ' ἂν ἔτι. καὶ τοι τί ποτε δυσχεραίνω; σχεδὸν γὰρ τοι πάντα οὕτως ἔοικ' ἔχειν ἀνθρώπινα.

ΚΛ. Τοῦ δὴ πέρι λέγεις;

709 ΑΘ. Ἐμελλον λέγειν, ὡς οὐδεὶς ποτε ἀνθρώπων οὐδὲν νομοθετεῖ, τύχαι δὲ καὶ ξυμφοραὶ παντοῖαι πίπτουσαι παντοίως νομοθετοῦσι τὰ πάντα ἡμῖν. ἢ γὰρ πόλεμος τις βιασάμενος ἀνέτρεψε πολιτείας καὶ μετέβαλε νόμους, ἢ πενίας χαλεπῆς ἀπορία· πολλὰ δὲ καὶ νόσοι ἀναγκάζουσι καινοτομεῖν, λοιμῶν τε ἐμπιπτόντων καὶ χρόνον ἐπὶ πολὺν ἐνιαυτῶν πολλῶν πολλάκις ἀκαιρίας. ταῦτα δὴ πάντα προῖδῶν τις ἀΐξειεν ἂν εἰπεῖν, ὅπερ ἐγὼ νῦν δὴ, Β τὸ θνητὸν μὲν μηδένα νομοθετεῖν μηδέν, τύχας δ' εἶναι σχεδὸν ἅπαντα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα· τὸ δ' ἐστὶ περὶ τε ναυτιλίαν καὶ κυβερνητικὴν καὶ ἰατρικὴν καὶ στρατηγικὴν πάντα ταῦτ' εἰπόντα δοκεῖν εὖ λέγειν, ἀλλὰ γὰρ ὁμοίως αὖ καὶ τόδε ἐστὶ λέγοντα εὖ λέγειν ἐν τοῖς αὐτοῖς τούτοις.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Ὡς θεὸς μὲν πάντα καὶ μετὰ θεοῦ τύχη καὶ καιρὸς ἀνθρώπινα διακυβερνῶσι ξύμπαντα. ἡμερώτερον μὲν τρίτον ξυγχωρῆσαι τούτοις δεῖν ἔπεσθαι τέχνην· καιρῶ

γὰρ χειμῶνος ξυλλαβέσθαι κυβερνητικὴν ἢ μή, μέγα C
πλεονέκτημα ἔγωγ' ἂν θείην. ἢ πῶς;

ΚΛ. Οὕτως.

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ τοῖς ἄλλοις ὡσαύτως κατὰ τὸν αὐ-
τὸν ἂν ἔχοι λόγον, καὶ δὴ καὶ νομοθεσία ταῦτὸν τοῦτο
δοτέον· τῶν ἄλλων ξυμπιπτόντων, ὅσα δεῖ χάρα ξυντυ-
χεῖν, εἰ μέλλοι ποτὲ εὐδαιμόνως οἰκήσειν, τὸν νομοθέ-
την ἀληθείας ἐχόμενον τῇ τοιαύτῃ παραπεσεῖν ἐκάστοτε
πόλει δεῖν.

ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν ὅ γε πρὸς ἕκαστόν τι τῶν εἰρημένων D
ἔχων τὴν τέχνην κἂν εὐξασθαι πού δύναίτο ὀρθῶς, τί
παρὸν αὐτῷ διὰ τύχης τῆς τέχνης ἂν μόνον ἐπιδέοι;

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Οἷ τε ἄλλοι γε δὴ πάντες οἱ νῦν δὴ ῥηθέντες
κελευόμενοι τὴν αὐτῶν εὐχὴν εἰπεῖν εἴποιεν ἂν· ἢ γάρ;

ΚΛ. Τί μὴν;

ΑΘ. Ταῦτὸν δὴ καὶ νομοθέτης, οἶμαι, δράσειεν.

ΚΛ. Ἐγωγ' οἶμαι.

ΑΘ. Φέρε δὴ, νομοθέτα, πρὸς αὐτὸν φῶμεν, τί σοι
καὶ πῶς πόλιν ἔχουσαν δῶμεν, ὃ λαβὼν ἔξεις ὥστ' ἐκ τῶν E
λοιπῶν αὐτὸς τὴν πόλιν ἱκανῶς διοικῆσαι; τί μετὰ τοῦτ'
εἰπεῖν ὀρθῶς ἔστιν ἄρα;

ΚΛ. Τοῦ νομοθέτου φράζωμεν τοῦτο, ἢ γάρ;

ΑΘ. Ναὶ τόδε· τυραννουμένην μοι δότε τὴν πόλιν,
φήσει· τύραννος δ' ἔστω νέος καὶ μνήμων καὶ εὐμαθὴς
καὶ ἀνδρείος καὶ μεγαλοπρεπῆς φύσει, ὃ δὲ καὶ ἐν τοῖς
πρόσθεν ἐλέγομεν δεῖν ἔπεσθαι ξύμπασι τοῖς τῆς ἀρετῆς
μέρεσι, καὶ νῦν τῇ τυραννουμένῃ ψυχῇ τοῦτο ξυνεπέσθω, 710
ἂν μέλλῃ τῶν ἄλλων ὑπαρχόντων ὄφελος εἶναί τι.

ΚΛ. Σωφροσύνην μοι δοκεῖ φράζειν, ὦ Μέγιλλε,
δεῖν εἶναί τὴν ξυνεπομένην ὃ ξένος. ἢ γάρ;

AΘ. Τὴν δημώδη γε, ὦ Κλεινία, καὶ οὐχ ἦν τις σεμνύνων ἂν λέγοι, φρόνησιν προσαναγκάζων εἶναι τὸ σωφρονεῖν, ἀλλ' ὅπερ εὐθύς παισὶ καὶ θηρίοις, τοῖς μὲν ἀκρατῶς ἔχειν πρὸς τὰς ἡδονάς, ξύμφυτον ἐπανθεῖ, τοῖς
 B δὲ ἐγκρατῶς· ὃ καὶ μονούμενον ἔφαμεν τῶν πολλῶν ἀγαθῶν λεγομένων οὐκ ἄξιον εἶναι λόγου. ἔχετε γὰρ ὃ λέγω πού.

ΚΛ. Πάνν μὲν οὖν.

AΘ. Ταύτην τοίνυν ἡμῖν ὁ τύραννος τὴν φύσιν ἐχέτω πρὸς ἐκείναις ταῖς φύσεσιν, εἰ μέλλει πόλις ὡς δυνατόν ἐστι τάχιστα καὶ ἄριστα σχήσειν πολιτείαν, ἣν λαβοῦσα εὐδαιμονέστατα διάξει. θάπτων γὰρ ταύτης καὶ ἀμείνων πολιτείας διάθεσις οὔτ' ἐστὶν οὔτ' ἂν ποτε γένοιτο.

ΚΛ. Πῶς δὴ καὶ τίνι λόγῳ τοῦτο, ὦ ξένε, λέγων ἂν
 C τις ὀρθῶς λέγειν αὐτὸν πείθοι;

AΘ. Ῥάδιόν πού τοῦτό γε νοεῖν ἐστ', ὦ Κλεινία, κατὰ φύσιν ὡς ἐστὶ τοῦθ' οὕτως.

ΚΛ. Πῶς λέγεις; εἰ τύραννος γένοιτο, φῆς, νέος, σώφρων, εὐμαθής, μνήμων, ἀνδρεῖος, μεγαλοπρεπής;

AΘ. Εὐτυχής, πρόσθετος, μὴ κατ' ἄλλο, ἀλλὰ τὸ γενέσθαι τε ἐπ' αὐτοῦ νομοθέτην ἄξιον ἐπαίνου καὶ τινα
 D τύχην εἰς ταῦτόν ἀγαγεῖν αὐτῷ. γενομένου γὰρ τούτου πάντα σχεδὸν ἀπείργασται τῷ θεῷ, ἅπερ ὅταν βουλευθῆ διαφερόντως εὐπράξαί τινα πόλιν· δεύτερον δέ, εἴαν ποτέ τινες δύο ἄρχοντες γίνωνται τοιοῦτοι, τρίτον δ' αὖ καὶ κατὰ λόγον ὡσαύτως χαλεπώτερον, ὅσῳ πλείους, ὅσῳ δ' ἐναντίον, ἐναντίως.

ΚΛ. Ἐκ τυραννίδος ἀρίστην φησὶ γενέσθαι πόλιν ἂν, ὡς φαίνει, μετὰ νομοθέτου γε ἄκρου καὶ τυράννου κοσμίου, καὶ ῥᾶστά τε καὶ τάχιστ' ἂν μεταβαλεῖν εἰς τοῦτο

ἐκ τοῦ τοιούτου, δεύτερον δὲ ἐξ ὀλιγαρχίας· ἢ πῶς λέγεις; **Β**
[καὶ τὸ τρίτον ἐκ δημοκρατίας].

ΑΘ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ἐκ τυραννίδος μὲν πρῶτον, δεύ-
τερον δὲ ἐκ βασιλικῆς πολιτείας, τρίτον δὲ ἐκ τινος δημο-
κρατίας, τὸ δὲ τέταρτον ὀλιγαρχία τὴν τοῦ τοιούτου γένε-
σιν χαλεπώτατα δύναται ἄν προσδέξασθαι· πλείστοι γὰρ
ἐν αὐτῇ δυνάσται γίνονται. λέγομεν δὴ ταῦτα γίνε-
σθαι τότε, ὅταν ἀληθῆς μὲν νομοθέτης γένηται φύσει,
κοινὴ δὲ αὐτῷ τις ξυμβῆ ῥώμη πρὸς τοὺς ἐν τῇ πόλει
μέγιστον δυναμένους· οὐ δ' ἄν τοῦτο ἀριθμῶ μὲν βραχύ- 711
τατον, ἰσχυρὸν αὐτὸν δέ, καθάπερ ἐν τυραννίδι, γένηται,
ταύτῃ καὶ τότε τάχος καὶ ῥαστώνη τῆς μεταβολῆς γίνε-
σθαι φιλεῖ.

ΚΑ. Πῶς; οὐ γὰρ μανθάνομεν.

ΑΘ. Καὶ μὴν εἰρηταί γ' ἡμῖν οὐχ ἅπαξ ἀλλ' οἶμαι
πολλάκις· ὑμεῖς δὲ τάχα οὐδὲ τεθέασθε τυραννουμένην
πόλιν.

ΚΑ. Οὐδέ γε ἐπιθυμητῆς ἔγωγ' εἰμι τοῦ θεάματος.

ΑΘ. Καὶ μὴν τοῦτό γ' ἄν ἴδοις ἐν αὐτῇ τὸ νῦν δὴ **Β**
λεγόμενον.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Οὐδὲν δεῖ πόνων οὐδέ τινος παμπόλλου χρόνου
τῷ τυράννῳ μεταβαλεῖν βουλευθέντι πόλεως ἤθη, πορεύ-
εσθαι δὲ αὐτὸν δεῖ πρῶτον ταύτῃ, ὅπηπερ ἄν ἐθελήσῃ,
ἐάν τε πρὸς ἀρετῆς ἐπιτηδεύματα προτρέπεσθαι τοὺς πο-
λίτας ἐάν τε ἐπὶ τούναντιον, αὐτὸν πρῶτον πάντα ὑπο-
γράφοντα τῷ πράττειν, τὰ μὲν ἐπαινοῦντα καὶ τιμῶντα, **С**
τὰ δ' αὖ πρὸς ψόγον ἄγοντα, καὶ τὸν μὴ πειθόμενον ἀτι-
μάζοντα καθ' ἐκάστας τῶν πράξεων.

ΚΑ. Καὶ πῶς οἰώμεθα ταχὺ ξυνακολουθήσειν τοὺς
ἄλλους πολίτας τῷ τὴν τοιαύτην πειθῶ καὶ ἅμα βίαν
εἰληφότι;

ΑΘ. Μηδείς ἡμᾶς πειθέτω, ὦ φίλοι, ἄλλη θᾶπτον καὶ ῥᾶον μεταβάλλειν ἂν ποτε πόλιν τοὺς νόμους ἢ τῇ τῶν δυναστευόντων ἡγεμονία, μηδὲ νῦν γε ἄλλη γίνεσθαι μηδ' αὐθίς ποτε γενήσεσθαι. καὶ γὰρ οὖν ἡμῖν οὐ τοῦτ' **D** ἐστὶν ἀδύνατον οὐδὲ χαλεπῶς ἂν γενόμενον· ἀλλὰ τόδ' ἐστὶ τὸ χαλεπὸν γενέσθαι, καὶ ὀλίγον δὴ τὸ γεγονὸς ἐν τῷ πολλῷ χρόνῳ, ὅταν δὲ ξυμβῆ, μυρία καὶ πάντ' ἐν πόλει ἀγαθὰ ἀπεργάζεται, ἐν ἧ ποτ' ἂν ἐγγένηται.

ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

ΑΘ. Ὅταν ἔρως θεῖος τῶν σωφρόνων τε καὶ δικαίων ἐπιτηδευμάτων ἐγγένηται μεγάλαις τισὶ δυναστείαις, ἢ κατὰ μοναρχίαν δυναστευούσαις ἢ κατὰ πλοῦτων ὑπερο- **E** χὰς διαφερούσαις ἢ γενῶν, ἢ τὴν Νέστορος ἐάν ποτέ τις ἐπανευρέγκη φύσιν, ὃν τῇ τοῦ λέγειν ῥώμῃ φασὶ πάντων διενεγκόντα ἀνθρώπων πλέον ἔτι τῷ σωφρονεῖν διαφέρειν — τοῦτ' οὖν ἐπὶ μὲν Τροίας, ὡς φασι, γέγονεν, ἐφ' ἡμῶν δὲ οὐδαμῶς· εἰ δ' οὖν γέγονεν ἢ καὶ γενήσεται τοιοῦτος ἢ νῦν ἡμῶν ἔστι τις, μακαρίως μὲν αὐτὸς ζῆ, μακάριοι δὲ οἱ ξυνήκοοι τῶν ἐκ τοῦ σωφρονοῦντος στόματος ἰόντων λόγων· ὡσαύτως δὲ καὶ ξυμπάσης δυνάμεως ὁ αὐ- **712** τὸς πέρι λόγος, ὡς ὅταν εἰς ταῦτόν τῷ φρονεῖν τε καὶ σωφρονεῖν ἢ μεγίστη δύναμις ἐν ἀνθρώπῳ ξυμπέσῃ, τότε πολιτείας τῆς ἀρίστης καὶ νόμων τῶν τοιούτων φύεται γένεσις, ἄλλως δὲ οὐ μὴ ποτε γένηται. ταῦτα μὲν οὖν καθ' ἀπερεὶ μῦθος τις λεχθεὶς κεχρησμευθήσθω, καὶ ἐπιδεδείχθω τῇ μὲν χαλεπὸν ὃν τὸ πόλιν εὖνομον γίνεσθαι, τῇ δ', εἴπερ γένοιτο ὃ λέγομεν, πάντων τάχιστόν τε καὶ ῥᾶστον μακροῦ.

ΚΛ. Πῶς;

B *ΑΘ.* Πειρώμεθα προσαρμόττοντες τῇ πόλει σοι καθ' ἀπερ παῖδες πρεσβῦται πλάττειν τῷ λόγῳ τοὺς νόμους.

ΚΛ. Ἴωμεν δὴ καὶ μὴ μέλλωμεν ἔτι.

V. ΑΘ. Θεὸν δὴ πρὸς τὴν τῆς πόλεως κατασκευὴν ἐπικαλώμεθα· ὁ δὲ ἀκούσειέ τε καὶ ἀκούσας ἵλεως εὐμενῆς τε ἡμῖν ἔλθοι συνδιακοσμήσων τὴν τε πόλιν καὶ τοὺς νόμους.

ΚΛ. Ἐλθοι γὰρ οὖν.

ΑΘ. Ἀλλὰ τίνα δὴ ποτε πολιτείαν ἔχομεν ἐν νῶ τῇ πόλει προστάττειν;

ΚΛ. Οἶον δὴ τί λέγεις βουλευθεῖς; φράξ' ἔτι σαφέστερον, οἶον δημοκρατίαν τινὰ ἢ ὀλιγαρχίαν ἢ ἀριστοκρατίαν ἢ βασιλικήν· οὐ γὰρ δὴ τυραννίδα γέ που λέγοις ἄν, ὥς γ' ἡμεῖς ἄν οἰηθείημεν.

ΑΘ. Φέρε δὴ τοίνυν, πότερος ὑμῶν ἀποκρίνασθαι πρότερος ἄν ἐθέλοι, τὴν οἴκοι πολιτείαν εἰπὼν τίς τούτων ἐστίν;

ΜΕ. Μῶν οὖν τὸν πρεσβύτερον ἐμὲ δικαιοτέρον εἰπεῖν πρότερον;

ΚΛ. Ἴσως.

ΜΕ. Καὶ μὴν ξυννοῶν γε, ὦ ξένε, τὴν ἐν Λακεδαίμονι πολιτείαν οὐκ ἔχω σοι φράζειν οὕτως, ἥντινα προσαγορεύειν αὐτὴν δεῖ. καὶ γὰρ τυραννίδι δοκεῖ μοι προσεοικέναι· τὸ γὰρ τῶν ἐφόρων θαυμαστὸν ὡς τυραννικὸν ἐν αὐτῇ γέγρονε· καὶ τοι ἐνίοτέ μοι φαίνεται πασῶν τῶν πόλεων δημοκρατουμένη μάλιστ' εἰκέναι. τὸ δ' αὖ μὴ φάναι ἀριστοκρατίαν αὐτὴν εἶναι παντάπασιν ἄτοπον· καὶ μὴν δὴ βασιλεία γε διὰ βίου τ' ἐστὶν ἐν αὐτῇ καὶ ἀρχαιοτάτη πασῶν καὶ πρὸς πάντων ἀνθρώπων καὶ ἡμῶν αὐτῶν λεγομένη. ἐγὼ δὲ οὕτω νῦν ἐξαίφνης ἄν ἐρωτηθεῖς οὕτως, ὅπερ εἶπον, οὐκ ἔχω διορισάμενος εἰπεῖν, τίς τούτων ἐστὶ τῶν πολιτειῶν.

ΚΛ. Ταυτόν σοι πάθος, ὦ Μέγιλλε, κἀγὼ φαίνομαι πεπονθέναι· πάνυ γὰρ ἀπορῶ τὴν ἐν Κνωσῶ πολιτείαι τούτων τινὰ δισχυριζόμενος εἰπεῖν.

ΑΘ. Ὄντως γάρ, ὡς ἄριστοι, πολιτειῶν μετέχετε· ἄς δὲ ὠνομάκαμεν νῦν, οὐκ εἰσὶ πολιτεῖαι, πόλεων δὲ οἰκήσεις δεσποζομένων τε καὶ δουλευουσῶν μέρεσιν ἑαυτῶν
 113 *τισί,* τὸ τοῦ δεσπότου δὲ ἐκάστη προσαγορεύεται κράτος· χρῆν δ' εἶπερ τὸ τοιούτου τὴν πόλιν ἔδει ἐπονομάζεσθαι, τὸ τοῦ ἀληθῶς τῶν τὸν νοῦν ἐχόντων δεσπόζοντος θεοῦ ὄνομα λέγεσθαι.

ΚΛ. Τίς δ' ὁ θεός;

ΑΘ. Ἄρ' οὖν μύθῳ σμικρὰ γ' ἔτι προσχρηστέον, εἰ μέλλομεν ἐμμελῶς πως δηλῶσαι τὸ νῦν ἐρωτώμενον;

ΚΛ. Πάννυ μὲν οὖν.

VI. ΑΘ. Οὐκοῦν χρῆ ταύτην δρᾶν. τῶν γὰρ δὴ πό-
 B *λεων,* ὧν ἔμπροσθε τὰς ξυνοικήσεις διήλθομεν, ἔτι πρό-
 τέρα τούτων πάμπολυ λέγεται τις ἀρχή τε καὶ οἰκησις γε-
 γονέναι ἐπὶ Κρόνου μάλ' εὐδαίμων, ἧς μίμημα ἔχουσα
 ἔστιν ἥτις τῶν νῦν ἄριστα οἰκεῖται.

ΚΛ. Σφόδρ' ἄν, ὡς εἰκ', εἴη περὶ αὐτῆς δέον ἀκούειν.

ΑΘ. Ἐμοὶ γοῦν φαίνεται· διὸ καὶ παρήγαγον αὐτὴν εἰς τὸ μέσον τοῖς λόγοις.

ΚΛ. Ὅρθότατά γε δρῶν· καὶ τὸν γε ἐξῆς περαίνων
 C ἄν μῦθον, εἶπερ προσήκων ἔστι, μάλ' ὀρθῶς ἄν ποιοίης.

ΑΘ. Δραστέον ὡς λέγετε. φήμην τοίνυν παραδε-
 δέγμεθα τῆς τῶν τότε μακαρίας ζωῆς, ὡς ἄφθονά τε καὶ
 αὐτόματα πάντα εἶχεν, ἣ δὲ τούτων αἰτία λέγεται τοιάδε
 τις· γιννώσκων ὁ Κρόνος ἄρα, καθάπερ ἡμεῖς διεληλύ-
 θαμεν, ὡς ἀνθρωπεία φύσις οὐδεμία ἱκανὴ τὰ ἀνθρώπινα
 διοικοῦσα αὐτοκράτωρ πάντα μὴ οὐχ ὕβρεώς τε καὶ ἀδι-
 κίας μεστοῦσθαι, ταῦτ' οὖν διανοούμενος ἐφίστη τότε
 D βασιλέας τε καὶ ἄρχοντας ταῖς πόλεσιν ἡμῶν οὐκ ἀνθρώ-
 πους, ἀλλὰ γένους θειοτέρου τε καὶ ἀμείνονος, δαίμονας·
 οἶον νῦν ἡμεῖς δρῶμεν τοῖς ποιμνίοις καὶ ὄσων ἡμεροί

εἰσιν ἀγέλαι, οὐ βοῦς βοῶν οὐδὲ αἴγας αἰγῶν ἄρχοντας ποιοῦμεν αὐτοῖσι τινας, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτῶν δεσπόζομεν, ἄμεινον ἐκείνων γένος· ταῦτόν δὴ καὶ ὁ θεὸς [ἄρα καὶ] φιλόανθρωπος ὢν τότε γένος ἄμεινον ἡμῶν ἐφίστη τὸ τῶν δαιμόνων, ὃ διὰ πολλῆς μὲν αὐτοῖς ῥαστώνης, πολλῆς δ' ἡμῖν, ἐπιμελούμενον ἡμῶν, εἰρήνην τε καὶ αἰδῶ καὶ εὐ- νομίαν καὶ ἀφθονίαν δίκης παρεχόμενον, ἀστασίαστα καὶ εὐδαιμόνα τὰ τῶν ἀνθρώπων ἀπειρογάζετο γένη. λέγει δὴ καὶ νῦν οὗτος ὁ λόγος ἀληθείᾳ χρώμενος, ὡς ὅσων ἂν πόλεων μὴ θεὸς ἀλλὰ τις ἄρχη θνητός, οὐκ ἔστι κακῶν αὐτοῖς οὐδὲ πόνων ἀνάφυξις· ἀλλὰ μιμεῖσθαι δεῖν ἡμᾶς οἶεται πάσῃ μηχανῇ τὸν ἐπὶ τοῦ Κρόνου λεγόμενον βίον, καὶ ὅσον ἐν ἡμῖν ἀθανασίας ἔνεστι, τούτῳ πειθομένους δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ τὰς τ' οἰκήσεις καὶ τὰς πόλεις διοικεῖν, 714 τὴν τοῦ νοῦ διανομὴν ἐπονομάζοντας νόμον· εἰ δ' ἄνθρωπος εἷς ἢ ὀλιγαρχία τις ἢ καὶ δημοκρατία ψυχὴν ἔχουσα ἠδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ὀρεγομένην καὶ πληροῦσθαι τούτων δεομένην, στέγουσαν δὲ οὐδὲν ἀλλ' ἀνηνύτῳ καὶ ἀπλήστῳ κακῷ [νοσήματι] ξυνεχομένην, ἄρξει δὴ πόλεως ἢ τινος ἰδιώτου καταπατήσας ὁ τοιοῦτος τοὺς νόμους, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, οὐκ ἔστι σωτηρίας μηχανή. σκοπεῖν δὴ δεῖ τοῦτον τὸν λόγον ἡμᾶς, ὧ Κλεινία, πότερον αὐτῷ πει- B νόμεθα ἢ πῶς δράσομεν.

ΚΑ. Ἀνάγκη δὴ πού πείθεσθαι.

ΑΘ. Ἐννοεῖς οὖν, ὅτι νόμων εἶδη τινές φασιν εἶναι τοσαῦτα ὅσαπερ πολιτειῶν, πολιτειῶν δὲ ἄρτι διεληλύθαμεν ὅσα λέγουσιν οἱ πολλοί; μὴ δὴ φάυλου πέρι νομίσης εἶναι τὴν νῦν ἀμφισβήτησιν, περὶ δὲ τοῦ μεγίστου· τὸ γὰρ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον οἱ χρὴ βλέπειν, πάλιν ἡμῖν ἀμφισβητούμενον ἐλήλυθεν. οὔτε γὰρ πρὸς τὸν πόλεμον οὔτε πρὸς ἀρετὴν ὅλην βλέπειν δεῖν φασὶ τοὺς νόμους, C ἀλλ' ἥτις ἂν καθεστηκυῖα ἢ πολιτεία, ταύτῃ ἰδεῖν τὸ ξυμ-

φέρον, ὅπως ἄρξει τε αἰεὶ καὶ μὴ καταλυθήσεται, καὶ τὸν φύσει ὄρον τοῦ δικαίου λέγεσθαι κάλλισθ' οὕτως.

ΚΛ. Πῶς;

ΑΘ. Ὅτι τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον ἐστὶ.

ΚΛ. Λέγ' ἔτι σαφέστερον.

ΑΘ. Ὡδε. τίθεται δὴ που, φασί, τοὺς νόμους ἐν τῇ πόλει ἐκάστοτε τὸ κρατοῦν. ἢ γάρ;

ΚΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

Δ ΑΘ. Ἄρ' οὖν οἶει, φασί, ποτὲ δῆμον νικήσαντα ἢ τινα πολιτείαν ἄλλην ἢ καὶ τύραννον θήσεσθαι ἐκόντα πρὸς ἄλλο τι πρῶτον νόμους ἢ τὸ συμφέρον ἑαυτῷ τῆς ἀρχῆς τοῦ μένειν;

ΚΛ. Πῶς γὰρ ἂν;

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ ὅς ἂν ταῦτα τὰ τεθέντα παραβαίῃ, κολάσει ὁ θεόμενος ὡς ἀδικοῦντα, δίκαια εἶναι ταῦτ' ἐπονομάζων;

ΚΛ. Ἐοικε γοῦν.

ΑΘ. Ταῦτ' ἄρ' αἰεὶ καὶ οὕτω καὶ ταύτῃ τὸ δίκαιον ἂν ἔχοι.

ΚΛ. Φησὶ γοῦν οὗτος ὁ λόγος.

Ε ΑΘ. Ἔστι γὰρ τοῦτο ἐν ἐκείνων τῶν ἀξιωματῶν ἀρχῆς πέρι.

ΚΛ. Ποίων δὴ;

ΑΘ. Τῶν ἃ τότε ἐπεσκοποῦμεν, τίνας τίνων ἀρχεῖν δεῖ. καὶ ἐφάνη δὴ γονέας μὲν ἐκγόνων, νεωτέρων δὲ πρεσβυτέρους, γενναίους δὲ ἀγεννῶν, καὶ συχνὰ ἅττα ἦν ἄλλ', εἰ μεμνήμεθα, καὶ ἐμπόδια ἕτερα ἑτέροισι· καὶ δὴ καὶ
715 ἐν ἧν αὐτῶν τοῦτο, καὶ ἔφαμέν που κατὰ φύσιν τὸν Πίνδαρον ἀγεῖν δικαιοῦντα τὸ βιαιότατον, ὡς φάναι.

ΚΛ. Ναί, ταῦτ' ἦν ἃ τότε ἐλέχθη.

ΑΘ. Σκόπει δὴ ποτέροις τισὶν ἢ πόλις ἡμῖν ἐστὶ πα-

ραδοτέα. γέγονε γὰρ δὴ μυριάκις ἤδη τὸ τοιοῦτον ἐν τισὶ πόλεσιν.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

VII. ΑΘ. Ἀρχῶν περιμαχήτων γενομένων οἱ νικῆσαντες τά τε πράγματα κατὰ τὴν πόλιν οὕτως ἐσφετέρισαν σφόδρα, ὥστε ἀρχῆς μὴδ' ὀτιοῦν μεταδιδόναι τοῖς ἠττηθεῖσι, μήτε αὐτοῖς μήτε ἐκγόνοις, παραφυλάττοντες δὲ ἀλλήλους ζῶσιν, ὅπως μὴ ποτέ τις εἰς ἀρχὴν ἀφικόμε- B
νος ἐπαναστῆ μεμνημένος τῶν ἐμπροσθεν γεγονότων κακῶν. ταύτας δὴ πού φαμεν ἡμεῖς νῦν οὔτ' εἶναι πολιτείας οὔτ' ὀρθοὺς νόμους, ὅσοι μὴ ξυμπάσης τῆς πόλεως ἔνεκα τοῦ κοινοῦ ἐτέθησαν· οἱ δ' ἔνεκα τινῶν, στασιωτείας ἀλλ' οὐ πολιτείας τούτους φαμέν, καὶ τὰ τούτων δίκαια, ἃ φασιν εἶναι, μάτην εἰρηῆσθαι. λέγεται δὲ τοῦδ' ἔνεκα ταῦθ' ἡμῖν, ὡς ἡμεῖς τῇ σῆ πόλει ἀρχὰς οὔθ' ὅτι πλούσιός ἐστὶ τις δάσομεν, οὔθ' ὅτι τῶν τοιοῦτων ἄλλο οὐδὲν κεκτη- C
μένος, ἰσχὺν ἢ μέγεθος ἢ τι γένος· ὅς δ' ἂν τοῖς τεθεισὶ νόμοις εὐπειθέστατός τ' ἦ καὶ νικᾷ ταύτην τὴν νίκην ἐν τῇ πόλει, τούτῳ φαμέν καὶ τὴν τῶν θεῶν ὑπηρεσίαν δοτέον εἶναι τὴν μεγίστην τῷ πρώτῳ, καὶ δευτέραν τῷ τὰ δεύτερα κρατοῦντι, καὶ κατὰ λόγον οὕτω τοῖς ἐφεξῆς τὰ μετὰ ταῦθ' ἕκαστα ἀποδοτέον εἶναι. τοὺς δ' ἄρχοντας λεγομένους νῦν ὑπηρέτας τοῖς νόμοις ἐκάλεσα οὐ τι καινοτομίας ὀνομάτων ἔνεκα, ἀλλ' ἡγοῦμαι παντὸς μᾶλλον D
εἶναι παρὰ τοῦτο σωτηρίαν τε πόλει καὶ τούναντίον. ἐν ἧ μὲν γὰρ ἂν ἀρχόμενος ἦ καὶ ἄκυρος νόμος, φθορὰν ὀρῶ τῇ τοιαύτῃ ἐτοιμῆν οὔσαν· ἐν ἧ δὲ ἂν δεσπότης τῶν ἀρχόντων, οἱ δὲ ἄρχοντες δοῦλοι τοῦ νόμου, σωτηρίαν καὶ πάνθ' ὅσα θεοὶ πόλεσιν ἔδοσαν ἀγαθὰ γιγνόμενα καθόρω.

ΚΛ. Ναὶ μὰ Δί', ὦ ξένε· καθ' ἡλικίαν γὰρ ὄξυ βλέπεις.

AΘ. Νέος μὲν γὰρ ὢν πᾶς ἄνθρωπος τὰ τοιαῦτα ἀμ-
E βλύτατα αὐτὸς αὐτοῦ ὄρα, γέρον δὲ ὀξύτατα.

ΚΛ. Ἀληθέστατα.

AΘ. Τί δὴ τὸ μετὰ ταῦτα; ἄρ' οὐχ ἤκοντας μὲν καὶ παρόντας θῶμεν τοὺς ἐποίκους, τὸν δ' ἐξῆς αὐτοῖς διαπε-
ραντέον ἂν εἶη λόγον;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

AΘ. Ἄνδρες, τοίνυν φῶμεν πρὸς αὐτούς, ὁ μὲν δὴ
θεός, ὡσπερ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχὴν τε καὶ τελευτὴν
716 καὶ μέσα τῶν ὄντων ἀπάντων ἔχων, εὐθείᾳ περαίνει κατὰ
φύσιν περιπορευόμενος· τῷ δ' ἀεὶ ξυνέπεται δίκη τῶν
ἀπολειπομένων τοῦ θεοῦ νόμου τιμωρός, ἧς ὁ μὲν εὐ-
δαιμονήσειν μέλλων ἐχόμενος ξυνέπεται ταπεινὸς καὶ κε-
κοσμημένος, εἰ δέ τις ἐξαρθεὶς ὑπὸ μεγαλαυχίας ἢ χρήμα-
σιν ἐπαιρόμενος ἢ τιμαῖς ἢ καὶ σώματος εὐμορφίᾳ ἅμα
νεότητι καὶ ἀνοίᾳ φλέγεται τὴν ψυχὴν μεθ' ὕβρεως, ὡς
οὔτ' ἄρχοντας οὔτε τινὸς ἡγεμόνος δεόμενος, ἀλλὰ καὶ
B ἄλλοις ἱκανὸς ὢν ἡγεῖσθαι, καταλείπεται ἔρημος θεοῦ,
καταλειφθεὶς δὲ καὶ ἐτι ἄλλους τοιούτους προσλαβὼν
σκιρτᾷ ταραττων πάνθ' ἅμα, καὶ πολλοῖς τισὶν ἔδοξεν εἶ-
ναι τίς, μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολὺν ὑποσχὼν τιμωρίαν οὐ
μεμπτήν τῇ δίκῃ ἑαυτὸν τε καὶ οἶκον καὶ πόλιν ἄρδην
ἀνάστατον ἐποίησε. πρὸς ταῦτ' οὖν οὔτω διατεταγμένα
τί χρὴ δρᾶν ἢ διανοεῖσθαι καὶ τί μὴ τὸν ἔμφρονα;

ΚΛ. Δῆλον δὴ τοῦτό γε, ὡς τῶν ξυνακολουθησόν-
των ἐσόμενον τῷ θεῷ δεῖ διανοηθῆναι πάντα ἄνδρα.

C VIII. *AΘ.* Τίς οὖν δὴ πρᾶξις φίλη καὶ ἀκόλουθος
θεῷ; μία καὶ ἓνα λόγον ἔχουσα ἀρχαῖον, ὅτι τῷ μὲν ὁμοίᾳ
τὸ ὅμοιον ὄντι μετρίῳ φίλον ἂν εἶη, τὰ δ' ἄμετρα οὔτ'
ἀλλήλοις οὔτε τοῖς ἐμμέτροις. ὁ δὴ θεὸς ἡμῖν πάντων
χρημάτων μέτρον ἂν εἶη μάλιστα, καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ πού-
τις, ὡς φασιν, ἄνθρωπος· τὸν οὖν τῷ τοιούτῳ προσφιλή

γενησόμενον εἰς δύναμιν ὅτι μάλιστα καὶ αὐτὸν τοιοῦτον ἀναγκαῖον γίνεσθαι, καὶ κατὰ τοῦτον δὴ τὸν λόγον ὁ D μὲν σώφρων ἡμῶν θεῶν φίλος, ὁμοῖος γάρ, ὁ δὲ μὴ σώφρων ἀνόμοιός τε καὶ διάφορος καὶ ἄδικος· καὶ τᾶλλα οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἔχει. νοήσωμεν δὴ τούτοις ἐπόμενον εἶναι τὸν τοιόνδε λόγον, ἀπάντων κάλλιστον καὶ ἀληθέστατον, οἶμαι, λόγων, ὡς τῷ μὲν ἀγαθῷ θύειν καὶ προσομιλεῖν δὴ τοῖς θεοῖς εὐχαῖς καὶ ἀναθήμασι καὶ συμπάσῃ θεραπείᾳ θεῶν κάλλιστον καὶ ἄριστον καὶ ἀνυσιμώτατον πρὸς τὸν εὐδαίμονα βίον καὶ δὴ καὶ διαφερόντως πρέπον, τῷ δὲ κακῷ τούτων τάναντία πέφυκεν. ἀκά- E θαρτος γάρ τὴν ψυχὴν ὅ γε κακός, καθαρὸς δὲ ὁ ἐναντίος· παρὰ δὲ μιᾶρου δῶρα οὗτ' ἄνδρ' ἀγαθὸν οὔτε θεὸν ἔστι ποτὲ τό γε ὀρθὸν δέχεσθαι· μάτην οὖν περὶ θεοῦς ὁ 717 πολὺς ἔστι πόνος τοῖς ἀνοσίοις, τοῖσι δὲ ὀσίοις ἐγκαιρότατος ἅπασι. σκοπὸς μὲν οὖν ἡμῖν οὗτος, οὐ δεῖ στοχάζεσθαι· βέλη δὲ αὐτοῦ καὶ οἶον ἢ τοῖς βέλεσιν ἔφεσις τὰ ποῖ' ἂν λεγόμενα ὀρθότατα φέροιτ' ἄν; πρῶτον μὲν, φασμέν, τιμὰς τὰς μετ' Ὀλυμπίους τε καὶ τοὺς τὴν πόλιν ἔχοντας θεοῦς τοῖς χθονίοις ἂν τις θεοῖς ἄρτια καὶ δεύτερα καὶ ἀριστερὰ νέμων ὀρθότατα τοῦ τῆς εὐσεβείας σκοποῦ τυγχάνοι, τοῖς δὲ τούτων ἄνωθεν τὰ περιττὰ καὶ B ἀντίφωνα τοῖς ἔμπροσθεν ῥηθεῖσι νῦν δὴ. μετὰ θεοῦς δὲ τούσδε καὶ τοῖς δαίμοσιν ὅ γ' ἔμφρων ὀργιάζοιτ' ἄν, ἤρωσι δὲ μετὰ τούτους· ἐπακολουθοῖ δ' αὐτοῖς ἰδρύματα ἴδια πατρῶων θεῶν κατὰ νόμον ὀργιαζόμενα, γονέων δὲ μετὰ ταῦτα τιμαὶ ζώντων, οἷς θέμις ὀφείλοντα ἀποτίνειν τὰ πρῶτά τε καὶ μέγιστα ὀφειλήματα, χρεῶν πάντων πρεσβύτατα, νομίζειν δέ, ἃ κέκτηται καὶ ἔχει, πάντα εἶναι τῶν γεννησάντων καὶ θρεψαμένων πρὸς τὸ παρέχειν αὐτὰ C εἰς ὑπηρεσίαν ἐκείνοις κατὰ δύναμιν πᾶσαν, ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς οὐσίας, δεύτερα τὰ τοῦ σώματος, τρίτα τὰ τῆς

ψυχῆς, ἀποτίνοντα δανείσματα ἐπιμελείας τε καὶ ὑπερπο-
 νούντων ᾧδῖνας παλαιὰς ἐπὶ νέοις δανεισθείσας, ἀποδι-
 δόντα δὲ παλαιοῖς ἐν τῷ γήρᾳ σφόδρα κεχρημένοις. παρὰ
 δὲ πάντα τὸν βίον ἔχειν τε καὶ ἐσχηκέναι χρῆ πρὸς αὐτοῦ
 γονέας εὐφημίαν διαφερόντως, διότι κούφων καὶ πτηνῶν
 D λόγων βαρυτάτη ζημία· πᾶσι γὰρ ἐπίσκοπος τοῖς περὶ τὰ
 τοιαῦτα ἐτάχθη Δίκης Νέμεσις ἄγγελος· θυμουμένοις τε
 οὖν ὑπέικειν δεῖ καὶ ἀποπιμπλάσι τὸν θυμόν, ἐάν τ' ἐν
 λόγοις ἐάν τ' ἐν ἔργοις δρωῶσι τὸ τοιοῦτον, ξυγγιγνώ-
 σκοντα, ὡς εἰκότως μάλιστα πατῆρ υἱεῖ δοξάζων ἀδικεῖ-
 σθαι θυμοῖτ' ἂν διαφερόντως. τελευτησάντων δὲ γονέων
 E τῶν εἰθισμένων ὄγκων μήτ' ἐλλείποντα ὧν οἱ προπάτορες
 τοὺς ἑαυτῶν γεννητὰς ἐτίθεισαν, τὰς τε αὖ κατ' ἐνιαυτὸν
 τῶν ἤδη τέλος ἔχόντων ὡσαύτως ἐπιμελείας τὰς κόσμον
 φερούσας ἀποδιδόναι· τῷ δὲ μὴ παραλείπειν μνήμην ἐν-
 F18 δελεχῆ παρεχόμενον, τούτῳ μάλιστ' αἰεὶ πρεσβεύειν, δα-
 πάνης τε τῆς διδομένης ὑπὸ τύχης τὸ μέτριον τοῖς κεκμη-
 κόσι νέμοντα· ταῦτ' ἂν ποιοῦντες καὶ κατὰ ταῦτα ζῶντες
 ἐκάστοτε ἕκαστοι τὴν ἀξίαν ἂν παρὰ θεῶν καὶ ὅσοι κρείτ-
 τονες ἡμῶν κομιζοίμεθα, ἐν ἐλπίσιν ἀγαθαῖς διάγοντες
 τὸ πλεῖστον τοῦ βίου. ἃ δὲ πρὸς ἐγγόνους καὶ ξυγγενεῖς
 καὶ φίλους καὶ πολίτας ὅσα τε ξενικὰ πρὸς θεῶν θεραπεύ-
 ματα καὶ ὁμιλίας ξυμπάντων τούτων ἀποτελοῦντα τὸν
 B ἑαυτοῦ βίον φαιδρυνάμενον κατὰ νόμον κοσμεῖν δεῖ, τῶν
 νόμων αὐτῶν ἢ διέξοδος, τὰ μὲν πείθουσα, τὰ δὲ μὴ ὑπεί-
 κοντα πειθοῖ τῶν ἡθῶν βία καὶ δίκη κολάζουσα, τὴν πό-
 λιν ἡμῖν ξυμβουληθέντων θεῶν μακαρίαν τε καὶ εὐδαί-
 μονα ἀποτελεῖ· ἃ δὲ χρῆ μὲν αὖ καὶ ἀναγκαῖον εἶπειν νο-
 μοθέτην, ὅστις ἄπερ ἐγὼ διανοεῖται, ἐν δὲ στήματι νόμου
 ἀναρμοστεῖ λεγόμενα, τούτων πέρι δοκεῖ μοι δεῖγμα προ-
 C ενεγκόντα αὐτῷ τε καὶ ἐκείνοις οἷς νομοθετήσῃ, τὰ λοιπὰ

πάντα εἰς δύναμιν διεξεληθόντα, τὸ μετὰ τοῦτο ἄρχεσθαι τῆς θέσεως τῶν νόμων. ἔστι δὲ δὴ τὰ τοιαῦτα ἐν τίνι μάλιστα σχήματι κείμενα; οὐ πάνυ ῥάδιον ἐν ἐνὶ περιλαβόντα εἰπεῖν αὐτὰ οἷόν τινα τύπῳ, ἀλλ' οὕτωςί τινα τρόπον λάβωμεν, ἄν τι δυνώμεθα περὶ αὐτῶν βεβαιώσασθαι.

ΚΛ. Λέγε τὸ ποῖον.

ΑΘ. Βουλοίμην ἄν αὐτοὺς ὡς εὐπειθεστάτους πρὸς ἀρετὴν εἶναι, καὶ δῆλον ὅτι πειράσεται τοῦτο ὁ νομοθέτης ἐν ἀπάσῃ ποιεῖν τῇ νομοθεσίᾳ.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

D

ΙΧ. ΑΘ. Τὰ τοίνυν δὴ λεχθέντα ἔδοξέ τί μοι προὔργου δοῦν εἰς τὸ περὶ ὧν ἄν παραινῆ μὴ παντάπασιν ὠμῆς ψυχῆς λαβόμενα, μᾶλλον δ' ἡμερώτερόν τε ἄν ἀκούειν καὶ εὐμενέστερον· ὥστε εἰ καὶ μὴ μέγα τι, σμικρὸν δὲ τὸν ἀκούοντα, ὅπερ φησὶν, εὐμενέστερον γιγνόμενον εὐμαθέστερον ἀπεργάσεται, πᾶν ἀγαπητόν. οὐ γὰρ πολλή τις εὐπέτεια οὐδὲ ἀφθονία τῶν προθυμουμένων ὡς ἀρίστων ὅτι μάλιστα καὶ ὡς τάχιστα γίγνεσθαι, τὸν δὲ Ἡσίοδον οἱ πολλοὶ σοφὸν ἀποφαίνουσι λέγοντα, ὡς ἢ μὲν ἐπὶ τὴν κακότητα ὁδὸς λεία καὶ ἀνιδιτὶ παρέχει πορευέσθαι, μάλα βραχεῖα οὐσα, τῆς δ' ἀρετῆς, φησὶν,

ἰδρωῶτα θεοὶ προπάροισθεν ἔθηκαν
ἀθάνατοι, μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐς αὐτήν,
καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι,
ῥηϊδίῃ δὴ ἴπειτα πέλει, χαλεπὴ περ ἐοῦσα.

719

ΚΛ. Καὶ καλῶς γ' ἔοικε λέγοντι.

ΑΘ. Πάνυ μὲν οὖν. ὁ δὲ προάγων λόγος ὅ γε μοι ἀπείργασται, βούλομαι ὑμῖν εἰς τὸ μέσον αὐτὸ θεῖναι.

ΚΛ. Τίθει δὴ.

ΑΘ. Λέγωμεν δὴ τῷ νομοθέτῃ διαλεγόμενοι τόδε· εἰπέ ἡμῖν, ὧ νομοθέτα, εἴπερ ὅτι χρὴ πράττειν ἡμᾶς καὶ λέγειν εἰδείης, ἄρ' οὐ δῆλον ὅτι καὶ ἄν εἴποις;

B

ΚΛ. Ἀναγκαῖον.

ΑΘ. Σμικρῷ δὴ πρόσθεν ἄρα οὐκ ἠκούσαμεν σου λέγοντος, ὡς τὸν νομοθέτην οὐ δεῖ τοῖς ποιηταῖς ἐπιτρέπειν ποιεῖν, ὃ ἂν αὐτοῖς ἢ φίλον; οὐ γὰρ ἂν εἶδειεν, τί ποτ' ἐναντίον τοῖς νόμοις ἂν λέγοντες βλάπτοιεν τὴν πόλιν.

ΚΛ. Ἀληθῆ μέντοι λέγεις.

ΑΘ. Ὑπὲρ δὴ τῶν ποιητῶν εἰ τάδε λέγοιμεν πρὸς αὐτόν, ἄρ' ἂν τὰ λεχθέντα εἴη μέτρια;

ΚΛ. Ποῖα;

- C ΑΘ. Τάδε· παλαιὸς μῦθος, ᾧ νομοθέτα, ὑπό τε αὐτῶν ἡμῶν αἰεὶ λεγόμενός ἐστι καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι ξυνηθρογμένος, ὅτι ποιητῆς, ὁπόταν ἐν τῷ τρίποδι τῆς Μούσης καθίζηται, τότε οὐκ ἔμφρων ἐστίν, οἷον δὲ κρήνη τις τὸ ἐπιὸν ῥεῖν ἐτοίμως ἔᾳ, καὶ τῆς τέχνης οὔσης μιμήσεως ἀναγκάζεται ἐναντίως ἀλλήλοις ἀνθρώπους ποιῶν διατιθεμένους ἐναντία λέγειν αὐτῷ πολλάκις, οἶδε δὲ οὔτ' εἰ ταῦτα οὔτ' εἰ θάτερα ἀληθῆ τῶν λεγομένων· τῷ δὲ νομοθέτῃ τοῦτο οὐκ ἔστι ποιεῖν ἐν τῷ νόμῳ, δύο περὶ ἑνός, ἀλλὰ ἓνα περὶ ἑνός αἰεὶ δεῖ λόγον ἀποφαίνεσθαι. σκέψαι δ' ἐξ αὐτῶν τῶν ὑπὸ σοῦ νῦν δὴ λεχθέντων. οὔσης γὰρ ταφῆς τῆς μὲν ὑπερβεβλημένης, τῆς δὲ ἐλλειπούσης, τῆς δὲ μετρίας, τὴν μίαν ἐλόμενος σύ, τὴν μέσην, ταύτην προστάττεις καὶ ἐπήνεσας ἀπλῶς· ἐγὼ δέ, εἰ μὲν γυνή μοι διαφέρουσα εἴη πλούτῳ καὶ θάπτειν αὐτὴν διακελεύοιτο ἐν τῷ ποιήματι, τὸν ὑπερβάλλοντα ἂν τάφρον ἐπαινοίην, φειδωλὸς δ' αὖ τις καὶ πένης ἀνὴρ τὸν καταδεᾶ, μέτρον δὲ οὐσίας κεκτημένος καὶ μέτριος αὐτὸς ὢν τὸν αὐτὸν ἂν ἐπαινέσοι. σοὶ δ' οὐχ οὔτω ῥητέον, ὡς νῦν εἶπες, μέτριον εἰπῶν, ἀλλὰ τί τὸ μέτριον καὶ ὁπόσον, ῥητέον, ἢ τὸν τοιοῦτον λόγον μήπω σοι διανοοῦ γίγνεσθαι νόμον.

ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.

Χ. ΑΘ. Πότερον οὖν ἡμῖν ὁ τεταγμένος ἐπὶ τοῖς νομοῖς μηδὲν τοιοῦτον προσαγορεύη ἐν ἀρχῇ τῶν νόμων, ἀλλ' εὐθύς ὃ δεῖ ποιεῖν καὶ μὴ φράξῃ τε καὶ ἐπαπειλήσας τὴν ζημίαν ἐπ' ἄλλον τρέπῃται νόμον, παραμυθίας δὲ καὶ 726 πειθοῦς τοῖς νομοθετουμένοις μηδὲ ἐν προσδιδῶ; καθάπερ ἰατροὺς δέ τις, ὁ μὲν οὕτως, ὁ δ' ἐκείνως ἡμᾶς εἶωθεν ἐκάστοτε θεραπεύειν — ἀναμιμνησκώμεθα δὲ τὸν τρόπον ἐκάτερον, ἵνα τοῦ νομοθέτου δεώμεθα, καθάπερ ἰατροῦ δέοιντο ἂν παῖδες τὸν πρῶτατον αὐτὸν θεραπεύειν τρόπον ἑαυτοῦς· οἷον δὴ τί λέγομεν; εἰσὶ πού τινες ἰατροί, φασκόμεν, καὶ τινες ὑπηρέται τῶν ἰατρῶν, ἰατροὺς δὲ καλοῦμεν δὴ πού καὶ τούτους.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

B

ΑΘ. Ἐάν τέ γ' ἐλεύθεροι ὦσιν, εἴαν τε δοῦλοι, κατ' ἐπίταξιν δὲ τῶν δεσποτῶν καὶ θεωρίαν καὶ κατ' ἐμπειρίαν τὴν τέχνην κτῶνται, κατὰ φύσιν δὲ μή, καθάπερ οἱ ἐλεύθεροι αὐτοὶ τε μεμαθήκασιν οὕτω τοὺς τε αὐτῶν διδάσκουσι παῖδας. θείης ἂν ταῦτα δύο γένη τῶν καλουμένων ἰατρῶν;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Ἄρ' οὖν καὶ ξυννοεῖς, ὅτι δούλων καὶ ἐλευθέρων ὄντων τῶν καμνόντων ἐν ταῖς πόλεσι τοὺς μὲν δούλους 727 σχεδόν τι οἱ δοῦλοι τὰ πολλὰ ἰατρεύουσι περιτρήχοντες καὶ ἐν τοῖς ἰατρείοις περιμένοντες, καὶ οὔτε τινα λόγον ἐκάστου πέρα νοσήματος ἐκάστου τῶν οἰκετῶν οὐδεὶς τῶν τοιούτων ἰατρῶν δίδωσιν οὐδ' ἀποδέχεται, προσητάξας δ' αὐτῶ τὰ δόξαντα ἐξ ἐμπειρίας, ὡς ἀκριβῶς εἰδώς, καθάπερ τύραννος αὐθαδῶς οἴχεται ἀποπηδήσας πρὸς ἄλλον κάμνοντα οἰκέτην, καὶ ῥαστώνην οὕτω τῶ δεσπότη παρασκευάζει τῶν καμνόντων τῆς ἐπιμελείας· ὁ δὲ 728 ἐλεύθερος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ τῶν ἐλευθέρων νοσή-

D

ματα θεραπεύει τε καὶ ἐπισκοπεῖ, καὶ ταῦτα ἐξετάζων ἀπ' ἀρχῆς καὶ κατὰ φύσιν, τῷ κάμνοντι κοινούμενος αὐτῶν τε καὶ τοῖς φίλοις, ἅμα μὲν αὐτὸς μανθάνει τι παρὰ τῶν νοσοῦντων, ἅμα δέ, καθ' ὅσον οἶός τ' ἐστί, διδάσκει τὸν ἀσθενοῦντα αὐτόν, καὶ οὐ πρότερον ἐπέταξε πρὶν ἄν πη ξυμπείσῃ, τότε δὲ μετὰ πειθοῦς ἡμερούμενον αἰεὶ παρα-
 E σκευάζων τὸν κάμνοντα, εἰς τὴν ὑγίειαν ἄγων, ἀποτελεῖν πειρᾶται; πότερον οὕτως ἢ ἐκείνως ἰατρός τε ἰώμενος ἀμείνων καὶ γυμναστῆς γυμνάζων· διχῆ τὴν μίαν ἀποτε-
 λῶν δύναμιν, ἢ μοναχῆ καὶ κατὰ τὸ χεῖρον τοῖν δυοῖν καὶ ἀγριώτερον ἀπεργαζόμενος;

ΚΛ. Πολύ που διαφέρουν, ὦ ξένε, τὸ διπλῆ.

ΑΘ. Βούλει δὴ καὶ θεασώμεθα τὸ διπλοῦν τοῦτο καὶ ἀπλοῦν ἐν ταῖς νομοθεσίαις αὐταῖς γιγνόμενον;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ βούλομαι;

XI. ΑΘ. Φέρε δὴ πρὸς θεῶν, τίν' ἄρα πρῶτον νό-
 μον θεῖτ' ἄν ὁ νομοθέτης; ἄρ' οὐ κατὰ φύσιν τὴν περὶ
 121 γενέσεως ἀρχὴν πρῶτην πόλεων πέρι κατακοσμήσει ταῖς
 τάξεσιν;

ΚΛ. Τί μὴν;

ΑΘ. Ἀρχὴ δ' ἐστὶ τῶν γενέσεων πάσαις πόλεσιν ἄρ
 οὐχ ἢ τῶν γάμων σύμμιξις καὶ κοινωνία;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Γαμικοὶ δὴ νόμοι πρῶτοι κινδυνεύουσι τιθέμε-
 νοι καλῶς ἄν τίθεσθαι πρὸς ὀρθότητα πάση πόλει.

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Λέγωμεν δὴ πρῶτον τὸν ἀπλοῦν, ἔχει δ' ἄν πως
 ἴσως ὧδε· γαμεῖν δέ, ἐπειδὰν ἐτῶν ἢ τις τριάκοντα, μέχρι
 Β ἐτῶν πέντε καὶ τριάκοντα, εἰ δὲ μὴ, ζημιοῦσθαι χρήμασί
 τε καὶ ἀτιμία, χρήμασι μὲν τόσοις καὶ τόσοις, τῇ καὶ τῇ δὲ
 ἀτιμία. ὁ μὲν ἀπλοῦς ἔστω τις τοιοῦτος περὶ γάμων, ὁ δὲ
 διπλοῦς ὅδε· γαμεῖν δέ, ἐπειδὰν ἐτῶν ἢ τις τριάκοντα,

μέχρι τῶν πέντε καὶ τριάκοντα, διανοηθέντα, ὡς ἔστιν ἢ τὸ ἀνθρώπινον γένος φύσει τινὶ μετείληφεν ἀθανασίας, οὗ καὶ πέφυκεν ἐπιθυμίαν ἰσχειν πᾶς πᾶσαν· τὸ γὰρ γενέσθαι κλεινὸν καὶ μὴ ἀνώνυμον κείσθαι τετελευτηκότα C τοῦ τοιοῦτου ἔστιν ἐπιθυμία. γένος οὖν ἀνθρώπων ἔστί τι ξυμφυῆς τοῦ παντὸς χρόνου, ὃ διὰ τέλους αὐτῶ ξυνέπεται καὶ συνέψεται, τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀθάνατον ὄν, τῷ παῖδας παίδων καταλειπόμενον ταύτῳ καὶ ἐν ὃν αἰετὶ γενέσει τῆς ἀθανασίας μετειληφέναι· τούτου δὴ ἀποστερεῖν, ἐκόντα ἑαυτὸν οὐδέποτε ὄσιον, ἐκ προνοίας δ' ἀποστερεῖ ὅς ἂν παίδων καὶ γυναικὸς ἀμελῇ. πειθόμενος μὲν οὖν τῷ νόμῳ ἀξήμιος ἀπαλλάττοιο ἂν, μὴ πειθόμενος δὲ αὐτῷ D μὴδὲ γαμῶν ἔτη τριάκοντα γεγονῶς καὶ πέντε ζημιούσθω μὲν κατ' ἐνιαυτὸν τόσῳ καὶ τόσῳ, ἵνα μὴ δοκῇ τὴν μοναλίαν οἱ κέρδος καὶ ῥαστώνην φέρειν, μὴ μετεχέτω δὲ τιμῶν, ὧν ἂν οἱ νεώτεροι ἐν τῇ πόλει τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῶν τιμῶσιν ἐκάστοτε. τοῦτον δὴ παρ' ἐκεῖνον τὸν νόμον ἀκούσαντα ἔξεστι περὶ ἐνὸς ἐκάστου διανοηθῆναι, πότερον αὐτοὺς διπλοῦς οὕτω δεῖ γίγνεσθαι τῷ μήκει τὸ E σμικρότατον διὰ τὸ πείθειν τε ἅμα καὶ ἀπειλεῖν, ἢ τῷ ἀπειλεῖν μόνον χρωμένους ἀπλοῦς γίγνεσθαι τοῖς μήκεσιν.

ΜΕ. Πρὸς μὲν τοῦ Λακωνικοῦ τρόπου, ὧ ξένε, τὰ βραχύτερα αἰετὶ προτιμᾶν· τούτων μὴν τῶν γραμμάτων εἴ τις κριτὴν ἐμὲ κελεύοι γίγνεσθαι πότερα βουλοίμην ἂν ἐν τῇ πόλει μοι γεγραμμένα τεθῆναι, τὰ μακρότερ' ἂν ἐλοίμην, καὶ δὴ καὶ περὶ παντὸς νόμου κατὰ τοῦτο τὸ πα- 721 ράδειγμα, εἰ γίγνοιτο ἐκάτερα, ταύτῳ τοῦτ' ἂν αἰροίμην. οὐ μὴν ἀλλὰ που καὶ Κλεινία τῷδ' ἀρέσκειν δεῖ τὰ νῦν νομοθετούμενα· τούτου γὰρ ἢ πόλις ἢ νῦν τοῖς τοιοῦτοις νόμοις χρῆσθαι διανοουμένη.

ΚΛ. Καλῶς γ', ὧ Μῆγίλλε, εἶπες.

XII. ΑΘ. Τὸ μὲν οὖν περὶ πολλῶν ἢ ὀλίγων γραμμά-
 των ποιήσασθαι τὸν λόγον λίαν εὔηθες· τὰ γὰρ οἶμαι βέλ-
 B τιστα, ἀλλ' οὐ τὰ βραχύτατα οὐδὲ τὰ μήκη τιμητέον· τὰ
 δ' ἐν τοῖς νῦν δὴ νόμοις ῥηθεῖσιν οὐ διπλῶ θάτερα τῶν
 ἐτέρων διάφορα μόνον εἰς ἀρετὴν τῆς χρείας, ἀλλ' ὅπερ
 ἐρρήθη νῦν δὴ, τὸ τῶν διττῶν ἰατρῶν γένος ὀρθότατα
 παρετέθη. πρὸς τούτῳ δὲ οὐδεὶς ἔοικε διανοηθῆναι πώ-
 ποτε τῶν νομοθετῶν, ὡς ἐξὸν δυοῖν χρῆσθαι πρὸς τὰς
 νομοθεσίας, πειθοῖ καὶ βίᾳ, καθ' ὅσον οἶόν τε ἐπὶ τὸν
 ἀπειρον παιδείας ὄχλον τῶ ἐτέρῳ χρῶνται μόνον· οὐ γὰρ
 C πειθοῖ κεραυνύντες τὴν ἀρχὴν νομοθετοῦσιν, ἀλλ' ἀκρά-
 τῳ μόνον τῇ βίᾳ. ἐγὼ δέ, ὡ μακάριοι, καὶ τρίτον ἔτι
 περὶ τοὺς νόμους ὁρῶ γίνεσθαι δέον, οὐδαμῆ τὰ νῦν γι-
 γνόμενον.

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

ΑΘ. Ἐξ αὐτῶν ὧν νῦν διειλέγμεθα ἡμεῖς κατὰ θεόν
 τινα γεγονός. σχεδὸν γὰρ ἐξ ὅσου περὶ τῶν νόμων ἤργ-
 μεθα λέγειν, ἐξ ἑωθινοῦ μεσημβρία τε γέγονε καὶ ἐν ταύτῃ
 παγκάλη ἀναπαύλη τιμὴ γεγόναμεν, οὐδὲν ἀλλ' ἢ περὶ
 D νόμων διαλεγόμενοι, νόμους δὲ ἄρτι μοι δοκοῦμεν λέγειν
 ἀρχεσθαι, τὰ δ' ἔμπροσθεν ἦν πάντα ἡμῖν προοίμια νό-
 μων. τί δὲ ταῦτ' εἶρηκα; τόδ' εἰπεῖν βουληθεῖς, ὅτι λόγων
 πάντων καὶ ὅσων φωνὴ κεκοινώνηκε προοίμιά τ' ἔστι καὶ
 σχεδὸν οἶόν τινες ἀνακινήσεις, ἔχουσαί τινα ἔντεχνον ἐπι-
 χείρησιν χρήσιμον πρὸς τὸ μέλλον περαίνεσθαι. καὶ δὴ
 που κιθαρῳδικῆς ᾠδῆς λεγομένων νόμων καὶ πάσης μού-
 σης προοίμια θαυμαστῶς ἐσπουδασμένα πρόκειται· τῶν
 E δὲ ὄντως νόμων ὄντων, οὓς δὴ πολιτικοὺς εἶναί φαμεν,
 οὐδεὶς πώποτε οὔτ' εἶπέ τι προοίμιον οὔτε ξυνθέτης γε-
 νόμενος ἐξήνεγκεν εἰς τὸ φῶς, ὡς οὐκ ὄντος φύσει. ἡμῖν
 δὲ ἢ νῦν διατριβὴ γεγонуῖα, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, σημαίνει ὡς
 ὄντος, οἷ τέ γε δὴ διπλοῖ ἔδοξαν νῦν δὴ μοι λεχθέντες νό-

μοι οὐκ εἶναι ἀπλῶς οὕτω πως διπλοῖ, ἀλλὰ δύο μὲν τινε, νόμος τε καὶ προοίμιον τοῦ νόμου· ὃ δὴ τυραννικὸν ἐπίταγμα ἀπεικασθὲν ἐρρήθη τοῖς ἐπιτάγμασι τοῖς τῶν 723 ἰατρῶν, οὓς εἶπομεν ἀνελευθέρους, τοῦτ' εἶναι νόμος ἕκκρατος, τὸ δὲ πρὸ τούτου ῥηθέν, πειστικὸν λεχθὲν ὑπὸ τοῦδε, οὕτως μὲν εἶναι πειστικόν, προοιμίου μὴν τοῦ περὶ λόγους δύναμιν ἔχειν. ἵνα γὰρ εὐμενῶς καὶ διὰ τὴν εὐμένειαν εὐμαθέστερον τὴν ἐπίταξιν, ὃ δὴ ἐστὶν ὁ νόμος, δέξεται ὃ τὸν νόμον ὁ νομοθέτης λέγει, τούτου χάριν εἰρησθαί μοι κατεφάνη πᾶς ὁ λόγος οὗτος, ὃν πείθων εἶπεν ὁ λέγων· διὸ δὴ κατὰ γε τὸν ἐμὸν λόγον τοῦτ' αὐτό, προοίμιον, ἀλλ' οὐ λόγος ἂν ὀρθῶς προσαγορεύοιτο εἶναι τοῦ Β νόμου. ταῦτ' οὖν εἰπὼν τί τὸ μετὰ τοῦτο ἂν μοι βουλευθείην εἰρησθαι; τόδε, ὡς τὸν νομοθέτην πρὸ πάντων τε ἀεὶ τῶν νόμων χρεῶν ἐστὶ μὴ ἀμοίρους αὐτοὺς προοιμίων ποιεῖν καὶ καθ' ἕκαστον, ἧ διοίσουσιν ἑαυτῶν ὅσον νῦν δὴ τὰ λεχθέντε διηνεγκάτην.

ΚΑ. Τό γ' ἐμὸν οὐκ ἂν ἄλλως νομοθετεῖν διακελεύοιτο ἡμῖν τὸν τούτων ἐπιστήμονα.

ΑΘ. Καλῶς μὲν τοίνυν, ὡς Κλεινία, δοκεῖς μοι τό γε τοσοῦτον λέγειν, ὅτι πᾶσί γε νόμοις ἔστι προοίμια καὶ ὅτι C πάσης ἀρχόμενον νομοθεσίας χρῆ προτιθέναι παντὸς τοῦ λόγου τὸ πεφυκὸς προοίμιον ἑκάστοις· οὐ γὰρ σμικρὸν τὸ μετὰ τοῦτ' ἐστὶ ῥηθησόμενον, οὐδ' ὀλίγον διαφέρον ἢ σαφῶς ἢ μὴ σαφῶς αὐτὰ μνημονεύεσθαι· τὸ μέντοι μεγάλων πέρι λεγομένων νόμων καὶ σμικρῶν εἰ ὁμοίως προοιμιάζεσθαι προστάττοιμεν, οὐκ ἂν ὀρθῶς λέγοιμεν. οὐδὲ γὰρ ἄσματος οὐδὲ λόγου παντὸς δεῖ τὸ τοιοῦτον δρᾶν· καὶ D τοι πέφυκέ γε εἶναι πᾶσιν, ἀλλ' οὐ χρηστέον ἅπασιν· αὐτῶ δὲ τῶ τε ῥήτορι καὶ τῶ μελωδῶ καὶ τῶ νομοθέτῃ τὸ τοιοῦτον ἑκάστοτε ἐπιτρεπτέον.

ΚΑ. Ἀληθέστατα δοκεῖς μοι λέγειν. ἀλλὰ δὴ μηκέτ',

ὡς ξένη, διατριβὴν πλείω τῆς μελλήσεως ποιώμεθα, ἐπὶ δὲ τὸν λόγον ἐπανέλθωμεν καὶ ἀπ' ἐκείνων ἀρχώμεθα, εἴ σοι φίλον, ὧν οὐχ ὡς προοιμιαζόμενος εἶπες τότε. πάλιν οὖν, **E** οἷόν φασιν οἱ παίζοντες, ἀμεινόνων ἐξ ἀρχῆς δευτέρων ἐπαναπολήσωμεν, ὡς προοίμιον ἀλλ' οὐ τὸν τυχόντα λόγον περαίνοντες, καθάπερ ἄρτι· λάβωμεν δ' αὐτῶν ἀρχὴν ὁμολογοῦντες προοιμιάζεσθαι. καὶ τὰ μὲν περὶ θεῶν τιμῆς προγόνων τε θεραπείας καὶ τὰ νῦν δὴ λεχθέντα ἱκανά· τὰ δ' ἐξῆς πειρώμεθα λέγειν, μέχριπερ ἄν σοι πᾶν τὸ προοίμιον ἱκανῶς εἰρησθαι δοκῇ· μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη τοὺς νόμους αὐτοὺς διέξει λέγων.

724 **AΘ.** Οὐκοῦν περὶ θεῶν μὲν καὶ τῶν μετὰ θεοὺς καὶ γονέων ζώντων τε πέρι καὶ τελευτησάντων τότε ἱκανῶς προοιμιασάμεθα, ὡς νῦν λέγομεν· τὸ δ' ἀπολειπόμενον ἔτι τοῦ τοιούτου φαίνει μοι σὺ διακελεύεσθαι τὰ νῦν οἷον πρὸς τὸ φῶς ἐπανάγειν.

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

AΘ. Ἀλλὰ μὴν μετὰ γε τὰ τοιαῦτα, ὡς χρὴ τὰ περὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ τὰ σώματα καὶ τὰς οὐσίας σπουδῆς **B** τε πέρι καὶ ἀνέσεως ἴσχειν, προσῆκόν τ' ἐστὶ καὶ κοινότατον ἀναπεμπαζομένους τὸν τε λέγοντα καὶ τοὺς ἀκούοντας παιδείας γίνεσθαι κατὰ δύνάμιν ἐπηβόλους· ταῦτ' οὖν ἡμῖν αὐτὰ μετ' ἐκεῖνα ὄντως ἐστὶ ρητέα τε καὶ ἀκουστέα.

ΚΛ. Ὁρθότατα λέγεις.

E.

726 **I. AΘ.** Ἀκούοι δὴ πᾶς ὅσπερ νῦν δὴ τὰ περὶ θεῶν τε ἤκουε καὶ τῶν φίλων προπατόρων· πάντων γὰρ τῶν αὐτοῦ κτημάτων μετὰ θεοὺς ψυχὴ θειότατον, οἰκειότατον

ον. τὰ δ' αὐτοῦ διττὰ πάντ' ἐστὶ πᾶσι, τὰ μὲν οὖν κρείττω
καὶ ἀμείνω δεσπόζοντα, τὰ δ' ἥττω καὶ χείρω δοῦλα· τῶν
οὖν αὐτοῦ τὰ δεσπόζοντα ἀεὶ προτιμητέον τῶν δουλευόν-
των. οὕτω δὴ τὴν αὐτοῦ ψυχὴν μετὰ θεοὺς ὄντας δεσπό-
τας καὶ τοὺς τούτοις ἐπομένους τιμᾶν δεῖν λέγων δευτέ- 721
ραν ὀρθῶς παρακελεύομαι. τιμᾶ δ' ὡς ἔπος εἰπεῖν ἡμῶν
οὐδείς ὀρθῶς, δοκεῖ δέ· θεῖον γὰρ ἀγαθόν που τιμῆ, τῶν
δὲ κακῶν οὐδὲν τίμιον, ὁ δ' ἡγούμενος ἢ τισι λόγοις ἢ
δώροις αὐτὴν αὖξιν ἢ τισιν ὑπείξεσιν, μηδὲν βελτίω δὲ ἐκ
χείρονος αὐτὴν ἀπεργαζόμενος τιμᾶν μὲν δοκεῖ, δρᾶ δὲ
τοῦτο οὐδαμῶς. ἀντίκα παῖς εὐθύς γενόμενος ἄνθρωπος
πᾶς ἡγεῖται πάντα ἱκανὸς εἶναι γιννώσκειν, καὶ τιμᾶν
οἶεται ἐπαινῶν τὴν αὐτοῦ ψυχὴν, καὶ προθυμούμενος B
ἐπιτρέπει πράττειν ὅ τι ἂν ἐθέλη· τὸ δὲ νῦν λεγόμενόν
ἐστίν, ὡς δρῶν ταῦτα βλάπτει καὶ οὐ τιμᾶ· δεῖ δέ, ὡς φα-
μεν, μετὰ γε θεοὺς δευτέραν. οὐδέ γε ὅταν ἄνθρωπος
τῶν αὐτοῦ ἐκάστοτε ἀμαρτημάτων μὴ ἑαυτὸν αἴτιον ἡγή-
ται καὶ τῶν πλείστων κακῶν καὶ μεγίστων, ἄλλ' ἄλλους,
ἑαυτὸν δὲ ἀεὶ ἀναίτιον ἐξαιρῆ τιμῶν τὴν αὐτοῦ ψυχὴν, ὡς
δὴ δοκεῖ· ὁ δὲ πολλοῦ δεῖ δρᾶν τοῦτο· βλάπτει γάρ. οὐδ' C
ὁπόταν ἡδοναῖς παρὰ λόγον τὸν τοῦ νομοθέτου καὶ ἐπαι-
νον χαρίζηται, τότε οὐδαμῶς τιμᾶ, ἀτιμάζει δὲ κακῶν καὶ
μεταμελείας ἐμπιπλᾶς αὐτὴν. οὐδέ γε ὁπόταν αὐτὴν τάναν-
τία τοὺς ἐπαινουμένους πόνους καὶ φόβους καὶ ἀλγηδό-
νας καὶ λύπας μὴ διαπονηῖ καρτερῶν ἄλλ' ὑπείκη, τότε οὐ
τιμᾶ ὑπείκων· ἄτιμον γὰρ αὐτὴν ἀπεργάζεται δρῶν τὰ
τοιαῦτα ξύμπαντα. οὐδ' ὁπόταν ἡγήται τὸ ζῆν πάντως
ἀγαθὸν εἶναι, τιμᾶ, ἀτιμάζει δ' αὐτὴν καὶ τότε· τὰ γὰρ D
ἐν Αἰδοῦ πράγματα πάντα κακὰ ἡγουμένης τῆς ψυχῆς
εἶναι, ὑπείκει καὶ οὐκ ἀντιτείνει διδάσκων τε καὶ ἐλέγχων,
ὡς οὐκ οἶδεν οὐδ' εἰ τάναντία πέφυκε μέγιστα εἶναι πάν-
των ἀγαθῶν ἡμῖν τὰ περὶ τοὺς θεοὺς τοὺς ἐκεῖ. οὐδὲ μὴν

πρὸ ἀρετῆς ὁπόταν αὐτῷ προτιμᾷ τις κάλλος, τοῦτ' ἐστὶν
 οὐχ ἕτερον ἢ ἡ τῆς ψυχῆς ὄντως καὶ πάντως ἀτιμία· ψυχῆς
 γὰρ σῶμα ἐντιμότερον οὗτος ὁ λόγος φησὶν εἶναι, ψευδό-
 E μενος· οὐδὲν γὰρ γηγενὲς Ὀλυμπίων ἐντιμότερον, ἀλλ'
 727 ὁ περὶ ψυχῆς ἄλλως δοξάζων ἀγνοεῖ, ὡς θαυμαστοῦ τού-
 του κτήματος ἀμελεῖ. οὐδέ γε ὁπόταν χρήματά τις ἐρα
 728 κτᾶσθαι μὴ καλῶς ἢ μὴ δυσχερῶς φέρη κτώμενος, δάροις
 ἄρα τιμᾷ τότε τὴν αὐτοῦ ψυχὴν· πάντως μὲν οὖν λυπεῖ·
 τὸ γὰρ αὐτῆς τίμιον ἅμα καὶ καλὸν ἀποδίδοται σμικροῦ
 χρυσίου· πᾶς γὰρ ὅ τ' ἐπὶ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς χρυσὸς ἀρετῆς
 οὐκ ἀντάξιος. ὡς δὲ εἰπεῖν ξυλλήβδην, ὅς ἄπερ ἂν νομο-
 θέτης αἰσχρὰ εἶναι καὶ κακὰ διαριθμούμενος τάττη καὶ
 8 τούναντίον ἀγαθὰ καὶ καλὰ, τῶν μὲν ἀπέχεσθαι μὴ ἐθέλη
 πάση μηχανῇ, τὰ δὲ ἐπιτηθεῦειν ξύμπασαν κατὰ δύναμιν,
 B οὐκ οἶδεν ἐν τούτοις πᾶσι πᾶς ἄνθρωπος ψυχὴν θειότα-
 του ὄν ἀτιμότερα καὶ κακοσχημονέστατα διατιθεῖς. τὴν
 γὰρ λεγομένην δίκην τῆς κακουργίας τὴν μεγίστην οὐδεὶς
 ὡς ἔπος εἰπεῖν λογίζεται, ἐστὶ δ' ἡ μεγίστη τὸ ὁμοιοῦσθαι
 τοῖς οὖσι κακοῖς ἀνδράσιν, ὁμοιούμενον δὲ τοὺς μὲν ἀγα-
 9 θοὺς φεύγειν ἄνδρας καὶ λόγους καὶ ἀποσχίζεσθαι, τοῖς
 δὲ προσκολλᾶσθαι διάκοντα κατὰ τὰς ξυνουσίας· προς-
 πεφυκότεα δὲ τοῖς τοιοῦτοις ἀνάγκη ποιεῖν καὶ πάσχειν ἅ
 C πεφυκάσιν ἀλλήλους οἱ τοιοῦτοι ποιεῖν καὶ λέγειν. τοῦτο
 οὖν δὴ τὸ πάθος δίκη μὲν οὐκ ἐστὶ, καλὸν γὰρ τό γε δί-
 καιον καὶ ἡ δίκη, τιμωρία δὲ, ἀδικίας ἀκόλουθος πάθη, ἧς
 ὅ τε τυχῶν καὶ μὴ τυγχάνων ἄθλιος, ὁ μὲν οὐκ ἰατρευό-
 10 μενος, ὁ δὲ, ἵνα ἕτεροι πολλοὶ σώζωνται, ἀπολλύμενος.
 11 τιμὴ δ' ἐστὶν ἡμῖν, ὡς τὸ ὅλον εἰπεῖν, τοῖς μὲν ἀμείνοσιν
 ἐπεσθαι, τὰ δὲ χείρονα, γενέσθαι δὲ βελτίω δυνατὰ, τοῦτ'
 αὐτὸ ὡς ἄριστα ἀποτελεῖν.

II. Ψυχῆς οὖν ἀνθρώπου κτήμα οὐκ ἐστὶν εὐφυέ-
 D στερον εἰς τὸ φυγεῖν μὲν τὸ κακόν, ἰχνεῦσαι δὲ καὶ ἐλεῖν

τὸ πάντων ἄριστον, καὶ ἐλόντα αὐτὸ κοινῇ ξυνοικεῖν τὸν ἐπίλοιπον βίον· διὸ δεύτερον ἐτάχθη τιμῇ. τὸ δὲ τρίτον, πᾶς ἂν τοῦτό γε νοήσῃε τὴν τοῦ σώματος εἶναι κατὰ φύσιν τιμὴν· τὰς δ' αὐτὰς τιμὰς δεῖ σκοπεῖν, καὶ τούτων τίνες ἀληθεῖς καὶ ὅσαι κίβδηλοι· τοῦτο δὲ νομοθέτου. μηνύειν δὴ μοι φαίνεται τάσδε καὶ τοιάσδε τινὰς αὐτὰς εἶναι, τίμιον εἶναι σῶμα οὐτὸ καλὸν οὐδὲ ἰσχυρὸν οὐδὲ τάχος ἔχον· οὐδὲ μέγα, οὐδέ γε τὸ ὑγιεινόν — καὶ τοὶ πολλοῖς ἂν τοῦτό γε δοκοῖ — καὶ μὴν οὐδὲ τὰ τούτων γ' ἐναντία, τὰ δ' ἐν τῷ μέσῳ ἀπάσης ταύτης τῆς ἕξεως ἐφαπτόμενα σωφρονέστατα ἅμα τε ἀσφαλέστατα εἶναι μακροῦ· τὰ μὲν γὰρ χάνονους τὰς ψυχὰς καὶ θρασεῖας ποιεῖ, τὰ δὲ ταπεινάς τε καὶ ἀνελευθέρους· ὡς δ' αὐτῶς ἢ τῶν χρημάτων καὶ κτημάτων κτήσις καὶ τιμῆσεως κατὰ τὸν αὐτὸν ῥυθμὸν ἔχει. τὰ μὲν ὑπέρογκα γὰρ ἐκάστων τούτων ἐχθρὰ καὶ στάσεις 729 ἀπεργάζεται ταις πόλεσι καὶ ἰδίᾳ, τὰ δ' ἐλλείποντα δουλείας ὡς τὸ πολὺ. μὴ δὴ τις φιλοχρημονεῖτω παίδων γ' ἕνεκα, ἵνα ὅτι πλουσιωτάτους καταλίπη· οὔτε γὰρ ἐκείνοις οὔτ' αὐτῇ πόλει ἄμεινον. ἢ γὰρ τῶν νέων ἀκολάκευτος οὐσία, τῶν δ' ἀναγκαίων μὴ ἐνδεής, αὕτη πασῶν μουσικωτάτη τε καὶ ἀρίστη· ξυμφωνοῦσα γὰρ ἡμῖν καὶ ξυναρμόττουσα εἰς ἅπαντα ἄλυπον τὸν βίον ἀπεργάζεται· παισὶ δὲ αἰδῶ χρηὴ πολλήν, οὐ χρυσὸν καταλείπειν. οἴομεθα δ' ἐπιπλήττοντες τοῖς νέοις ἀναισχυντοῦσι τοῦτο καταλείψειν· τὸ δ' ἔστιν οὐκ ἐκ τοῦ νῦν παρακελεύματος τοῖς νέοις γιγνόμενον, ὃ παρακελεύονται λέγοντες ὡς δεῖ πάντα αἰσχύνεσθαι τὸν νέον. ὃ δὲ ἔμφρων νομοθέτης τοῖς πρεσβυτέροις ἂν μᾶλλον παρακελεύοιτο αἰσχύνεσθαι τοὺς νέους, καὶ πάντων μάλιστα εὐλαβεῖσθαι, μὴ ποτέ τις αὐτὸν ἴδῃ τῶν νέων ἢ καὶ ἐπακούσῃ δρῶντα ἢ λέγοντά τι τῶν αἰσχυρῶν, ὡς ὅπου ἀναισχυντοῦσι γέροντες, ἀνάγκη καὶ νέους ἐνταῦθα εἶναι ἀναιδεστάτους· παιδεῖα

γὰρ νέων διαφέρουσα ἔστιν ἅμα καὶ αὐτῶν οὐ τὸ νοουθετεῖν, ἀλλ' ἅπερ ἂν ἄλλον νοουθετῶν εἴποι τις, φαίνεσθαι ταῦτα αὐτὸν θρωῶντα διὰ βίου. ξυγγένειαν δὲ καὶ ὁμογνίων θεῶν κοινωνίαν ἅπασαν ταύτου φύσιν αἵματος ἔχουσιν τιμῶν τις καὶ σεβόμενος εὖνους ἂν γενεθλίους θεοὺς εἰς παίδων αὐτοῦ σπορὰν ἴσχοι κατὰ λόγον· καὶ

D μὴν τό γε φίλων καὶ ἐταίρων πρὸς τὰς ἐν βίῳ ὀμιλίας εὐμενεῖς ἂν τις κτῶτο μείζους μὲν καὶ σεμνοτέρας τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας εἰς αὐτὸν ἡγούμενος ἢ κείνοι, ἐλάττους δ' αὖ τὰς αὐτοῦ διανοούμενος εἰς τοὺς φίλους χάριτας αὐτῶν τῶν φίλων τε καὶ ἐταίρων. εἰς μὴν πόλιν καὶ πολίτας μακρῷ ἄριστος, ὅστις πρὸ τοῦ Ὀλυμπίασι καὶ ἀπάντων ἀγῶνων πολεμικῶν τε καὶ εἰρηνικῶν νικᾶν δέξαιτ' ἂν δόξη ὑπηρεσίας τῶν οἴκοι νόμων, ὡς ὑπηρετηκῶς πάντων

E κάλλιστ' ἀνθρώπων αὐτοῖς ἐν τῷ βίῳ. πρὸς δ' αὐτοὺς ξένους διανοητέον ὡς ἀγιώτατα ξυμβόλαια ὄντα· σχεδὸν γὰρ πάντ' ἔστι τὰ τῶν ξένων καὶ εἰς τοὺς ξένους ἀμαρτήματα παρὰ τὰ τῶν πολιτῶν εἰς θεὸν ἀνηρητημένα τιμωρὸν μᾶλλον· ἔρημος γὰρ ὢν ὁ ξένος ἐταίρων τε καὶ ξυγγενῶν ἐλεεινότερος ἀνθρώποις καὶ θεοῖς. ὁ δυνάμενος οὖν τιμωρεῖν μᾶλλον βοηθεῖ προθυμότερον· δύναται δὲ

730 διαφερόντως ὁ ξένιος ἐκάστων δαίμων καὶ θεὸς τῷ ξενίῳ συνεπόμενοι Διὶ· πολλῆς οὖν εὐλαβείας, ᾧ καὶ σμικρὸν προμηθείας ἐνι, μηδὲν ἀμάρτημα περὶ ξένους ἀμαρτόντα ἐν τῷ βίῳ πρὸς τὸ τέλος αὐτοῦ πορευθῆναι. ξενικῶν δ' αὖ καὶ ἐπιχωρίων ἀμαρτημάτων τὸ περὶ τοὺς ἰκέτας μέγιστον γίνεται ἀμάρτημα ἐκάστοις· μεθ' οὗ γὰρ ἰκετεύσας μάρτυρος ὁ ἰκέτης θεοῦ ἔτυχεν ὁμολογιῶν, φύλαξ διαφέρων οὗτος τοῦ παθόντος γίνεται, ὥστ' οὐκ ἂν ποτε ἀτιμώρητος πάθοι ὁ τυχὼν ὧν ἔπαθε.

B III. Τὰ μὲν οὖν περὶ γονέας τε καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ, περὶ πόλιν τε καὶ φίλους καὶ ξυγγένειαν ξενικά τε

καὶ ἐπιχώρια διεληλύθαμεν σχεδὸν ὁμιλήματα· τὸ δὲ ποιός τις ὢν αὐτὸς ἂν κάλλιστα διαγάγοι τὸν βίον, ἐπόμενον τούτῳ διεξελεῖν, ὅς, ἂν μὴ νόμος, ἀλλ' ἔπαινος παιδύων καὶ ψόγος ἐκάστους εὐηνίους μᾶλλον καὶ εὐμενεῖς τοῖς τεθήσεσθαι μέλλουσι νόμοις ἀπεργάζεται, ταῦτ' ἐστὶ μετὰ τοῦτο ἡμῖν ρητέον. ἀλήθεια δὴ πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖς ἠγεῖται, πάντων δὲ ἀνθρώποις· ἧς ὁ γενήσεσθαι μέλλων μακάριός τε καὶ εὐδαίμων ἐξ ἀρχῆς εὐθύς μέτοχος εἶη, ἵνα ὡς πλεῖστον χρόνον ἀληθῆς ὢν διαβιοῖ. πιστός γάρ· ὁ δὲ ἄπιστος, ὧ φίλον ψεῦδος ἐκούσιον· ὅτῳ δὲ ἀκούσιον, ἄνους. ὢν οὐδέτερον ζηλωτόν· ἄφιλος γὰρ δὴ πᾶς ὅ τε ἄπιστος καὶ ἀμαθής, χρόνου δὲ προϊόντος γνωσθεῖς εἰς τὸ χαλεπὸν γῆρας ἐρημίαν αὐτῷ πᾶσαν κατεσκευάσατο ἐπὶ τέλει τοῦ βίου, ὥστε ζώντων καὶ μὴ ἐταίρων καὶ παιδῶν σχεδὸν ὁμοίως ὄρφανὸν αὐτῷ γενέσθαι τὸν βίον. τίμιος μὲν δὴ καὶ ὁ μηδὲν ἀδικῶν· ὁ δὲ μηδ' ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν πλεον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιός ἐκείνου· ὁ μὲν γὰρ ἑνός, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιός ἐτέρων, μηνύων τὴν τῶν ἄλλων τοῖς ἄρχουσιν ἀδικίαν· ὁ δὲ καὶ ξυγκολάζων εἰς δύναμιν τοῖς ἄρχουσιν, ὁ μέγας ἀνὴρ ἐν πόλει καὶ τέλειος οὗτος ἀναγορευέσθω νικηφόρος ἀρετῆ. τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον ἔπαινον καὶ περὶ σωφροσύνης χρὴ λέγειν καὶ περὶ φρονήσεως, καὶ ὅσα ἄλλα ἀγαθὰ τις κέκτηται δυνατὰ μὴ μόνον αὐτὸν ἔχειν ἀλλὰ καὶ ἄλλοις μεταδιδόναι· καὶ τὸν μὲν μεταδιδόντα ὡς ἀκρότατον χρὴ τιμᾶν, τὸν δ' αὖ μὴ δυνάμενον, ἐθέλοντα δέ, ἕαν δεύτερον, τὸν δὲ φθονοῦντα καὶ ἐκόντα μηδενὶ κοινωνὸν διὰ φιλίας γιγνόμενον ἀγαθῶν τιμῶν αὐτὸν μὲν ψέγειν, τὸ δὲ κτῆμα μηδὲν μᾶλλον διὰ τὸν κεκτημένον ἀτιμάζειν, ἀλλὰ κτᾶσθαι κατὰ δύναμιν. φιλονεικείτω δὲ ἡμῖν πᾶς πρὸς ἀρετὴν ἀφθόπως. ὁ μὲν γὰρ τοιοῦτος τὰς πόλεις αὖξει, ἀμιλλώμενος μὲν αὐτός, τοὺς ἄλλους δὲ οὐ κολούων

C

D

E

731

διαβολαῖς· ὁ δὲ φθονερός τῇ τῶν ἄλλων διαβολῇ δεῖν
 οἰόμενος ὑπερέχειν αὐτός τε ἤττον συντείνει πρὸς ἀρετὴν
 τὴν ἀληθῆ, τοὺς τε ἀνθαμιλλωμένους εἰς ἀθυμίαν καθί-
 στησι τῷ ἀδίκως ψέγεσθαι, καὶ διὰ ταῦτα ἀγύμναστον
 B τὴν πόλιν ὅλην εἰς ἄμιλλαν ἀρετῆς ποιῶν σμικροτέραν
 αὐτὴν πρὸς εὐδοξίαν τὸ ἑαυτοῦ μέρος ἀπεργάζεται. θυ-
 μοειδῆ μὲν δὴ χρῆ πάντα ἄνδρα εἶναι, πρᾶον δὲ ὡς ὅ τι
 μάλιστα. τὰ γὰρ τῶν ἄλλων χαλεπὰ καὶ δυσίατα ἢ καὶ τὸ
 παράπαν ἀνίατα ἀδικήματα οὐκ ἔστιν ἄλλως ἐκφυγεῖν, ἢ
 μαχόμενον καὶ ἀμυνόμενον νικῶντα καὶ τῷ μηδὲν ἀνιέναι
 C κολάζοντα, τοῦτο δὲ ἄνευ θυμοῦ γενναίου ψυχῇ πᾶσα
 ἀδύνατος δραῖν. τὰ δ' αὖ τῶν ὅσοι ἀδικουῖσι μὲν, ἰατὰ δέ,
 γιγνώσκειν χρῆ πρῶτον μὲν, ὅτι πᾶς ὁ ἀδικὸς οὐχ ἑκὼν
 ἀδικός. τῶν γὰρ μεγίστων κακῶν οὐδεὶς οὐδαμοῦ οὐδὲν
 ἑκὼν κεκτηῖτο ἂν ποτε, πολὺ δ' ἤκιστα ἐν τοῖς τῶν ἑαυτοῦ
 τιμιωτάτοις· ψυχῇ δ', ὡς εἶπομεν, ἀληθεία γ' ἔστι πᾶσι
 τιμιώτατον· ἐν οὖν τῷ τιμιωτάτῳ τὸ μέγιστον κακὸν οὐ-
 δεὶς ἑκὼν μὴ ποτε λάβῃ καὶ ζῆ διὰ βίου κεκτημένος αὐτό.
 D ἀλλὰ ἔλεινός μὲν πάντως ὁ γε ἀδικὸς καὶ ὁ τὰ κακὰ ἔχων,
 ἔλειν δὲ τὸν μὲν ἰάσιμα ἔχοντα ἐγχωρεῖ καὶ ἀνείργοντα
 τὸν θυμὸν πραῦνειν καὶ μὴ ἀκραχολοῦντα, γυναικείως
 πικραινόμενον, διατελεῖν, τῷ δ' ἀκράτως καὶ ἀπαραμυ-
 θήτως πλημμελεῖ καὶ κακῶ ἐφιέναι δεῖ τὴν ὀργήν· διὸ δὴ
 θυμοειδῆ πρόπειν καὶ πρᾶόν φάμεν ἐκάστοτε εἶναι δεῖν τὸν
 ἀγαθόν.

IV. Πάντων δὲ μέγιστον κακῶν ἀνθρώποις τοῖς πολ-
 λοις ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστίν, οὗ πᾶς ἑαυτῷ συγγνώ-
 E μην ἔχων ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται· τοῦτο δ' ἔστιν
 ὃ λέγουσιν ὡς φίλος αὐτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τ' ἔστι
 καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον· τὸ δὲ ἀληθεία γε
 πάντων ἀμαρτημάτων διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἰ-
 τιον ἐκάστῳ γίγνεται ἐκάστοτε· τυφλοῦται γὰρ περὶ τὸ

φιλούμενον ὁ φιλῶν, ὥστε τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ καλὰ κακῶς κρίνει, τὸ αὐτοῦ πρὸ τοῦ ἀληθοῦς ἀεὶ τιμᾶν 732 δεῖν ἡγούμενος· οὔτε γὰρ ἑαυτὸν οὔτε τὰ ἑαυτοῦ χρητὸν γε μέγαν ἄνδρα ἐσόμενον στέργειν, ἀλλὰ τὰ δίκαια, ἔάν τε παρ' αὐτῷ ἔάν τε παρ' ἄλλῳ μᾶλλον πραττόμενα τυγχάνη. ἐκ ταύτου δὲ ἁμαρτήματος τούτου καὶ τὸ τὴν ἁμαθίαν τὴν παρ' αὐτῷ δοκεῖν σοφίαν εἶναι γέγονε πᾶσιν· ὅθεν οὐκ εἰδότες ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐδὲν οἰόμεθα τὰ πάντα εἰδέναι, οὐκ ἐπιτρέποντες δὲ ἄλλοις, ἃ μὴ ἐπιστάμεθα πράττειν, ἀναγκαζόμεθα ἁμαρτάνειν αὐτοὶ πράττοντες. διὸ B πάντα ἄνθρωπον χρητὸν φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὐτόν, τὸν δ' ἑαυτοῦ βελτίω διώκειν δεῖ, μηδεμίαν αἰσχύνην ἐπιτῷ τοιούτῳ πρόσθεν ποιούμενον. ἃ δὲ σμικρότερα μὲν τούτων καὶ λεγόμενα πολλάκις ἐστί, χρήσιμα δὲ τούτων οὐχ ἦττον, χρητὸν λέγειν ἑαυτὸν ἀναμιμνήσκοντα· ὥσπερ γὰρ τινος ἀπορρέοντος ἀεὶ δεῖ τὸ ὑναντίον ἐπιρρεῖν, ἀνάμνησις δ' ἐστὶν ἐπιρροή φρονήσεως ἀπολειπούσης. διὸ δὴ C γελώτων τε εἰργεσθαι χρητῶν ἐξαισίων καὶ δακρύων, παραγγέλλειν δὲ παντὶ πάντ' ἄνδρα καὶ ὅλην περιχάρειαν πᾶσαν ἀποκρυπτόμενον καὶ περιωδυνίαν εὐσχημονεῖν πειρᾶσθαι, κατὰ τε εὐπραγίας ἰσταμένου τοῦ δαίμονος ἐκάστου καὶ κατὰ τύχας οἷον πρὸς ὑψηλὰ καὶ ἀνάντη δαιμόνων ἀνθισταμένων τισὶ πράξεις, ἐλπίζειν δ' ἀεὶ τοῖς γ' ἀγαθοῖσι τὸν θεὸν ἃ δωρεῖται, πόνων μὲν ἐπιπιπτόντων ἀντὶ μειζόνων ἐλάττους ποιήσειν τῶν τ' αὖ νῦν παρ- D όντων ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβολάς, περὶ δὲ τὰ ἀγαθὰ τὰ ἐναντία τούτων ἀεὶ πάντ' αὐτοῖς παραγενήσεσθαι μετ' ἀγαθῆς τύχης. ταύταις δὴ ταῖς ἐλπίσιν ἕκαστον χρητὸν ζῆν καὶ ταῖς ὑπομνήσεσι πάντων τῶν τοιούτων, μηδὲν φειδόμενον, ἀλλ' ἀεὶ κατὰ τε παιδείας καὶ σπουδᾶς ἀναμιμνήσκοντα ἕτερόν τε καὶ ἑαυτὸν σαφῶς.

V. Νῦν οὖν δὴ περὶ μὲν ἐπιτηδευμάτων, οἷα χρητὸν ἐπι-

Ε τηδεύειν, καὶ περὶ αὐτοῦ ἐκάστου, ποῖόν τινα χρεῶν εἶναι,
 λέλεκται σχεδὸν ὅσα θεῖά ἐστι. τὰ δ' ἀνθρώπινα νῦν ἡμῖν
 οὐκ εἴρηται, δεῖ δέ· ἀνθρώποις γὰρ διαλεγόμεθα, ἀλλ'
 οὐ θεοῖς. ἔστι δὴ φύσει ἀνθρώπειον μάλιστα ἡδοναὶ καὶ
 λῦπαι καὶ ἐπιθυμίαι, ἐξ ὧν ἀνάγκη τὸ θυητὸν πᾶν ζῶον
 ἀτεχνῶς οἶον ἐξηρηθῆσθαι τε καὶ ἐκκρεμάμενον εἶναι σπου-
 733 δαῖς ταῖς μεγίσταις· δεῖ δὴ τὸν κάλλιστον βίον ἐπαινεῖν,
 μὴ μόνον ὅτι τῷ σχήματι κρατεῖ πρὸς εὐδοξίαν, ἀλλὰ καὶ
 ὡς, ἂν τις ἐθέλη γεύεσθαι καὶ μὴ νέος ὢν φυγὰς ἀπ' αὐ-
 τοῦ γένηται, κρατεῖ καὶ τούτῳ, ὃ πάντες ζητοῦμεν, τῷ
 χαίρειν πλείω, ἐλάττω δὲ λυπεῖσθαι παρὰ τὸν βίον ἅπαντα.
 ὡς δὲ ἔσται τοῦτο σαφές, ἂν γεύηται τις ὀρθῶς, ἐτοιμῶς
 καὶ σφόδρα φανήσεται· ἢ δὲ ὀρθότης τις, τοῦτο ἤδη παρὰ
 τοῦ λόγου χρή λαμβάνοντα σκοπεῖν, εἴτε οὕτως ἡμῖν κατὰ
 φύσιν πέφυκεν εἴτε ἄλλως παρὰ φύσιν. βίον δὲ χρή παρὰ
 βίον ἡδίω καὶ λυπηρότερον ὧδε σκοπεῖν. ἡδονὴν βουλό-
 Β μεθα ἡμῖν εἶναι, λύπην δὲ οὐθ' αἰρούμεθα οὔτε βουλό-
 μεθα, τὸ δὲ μηδέτερον ἀντὶ μὲν ἡδονῆς οὐ βουλόμεθα,
 λύπης δὲ ἀλλάττεσθαι βουλόμεθα· λύπην δὲ ἐλάττω μετὰ
 μείζονος ἡδονῆς βουλόμεθα, ἡδονὴν δὲ ἐλάττω μετὰ μεί-
 ζονος λύπης οὐ βουλόμεθα, ἴσα δ' ἀντὶ ἴσων ἐκάτερα τού-
 των οὐχ ὡς βουλόμεθα ἔχοιμεν ἂν διασαφεῖν. ταῦτα δὲ
 πάντα ἐστὶ πλήθει καὶ μεγέθει καὶ σφοδρότησιν ἰσότησί τε
 καὶ ὅσα ἐναντία ἐστὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις, πρὸς βούλησιν
 C διαφέροντά τε καὶ μηδὲν διαφέροντα πρὸς αἴρεσιν ἐκά-
 στων. οὕτω δὴ τούτων ἐξ ἀνάγκης διακεκοσμημένων, ἐν
 ᾧ μὲν βίῳ ἔνεστι πολλὰ ἐκάτερα καὶ μεγάλα καὶ σφοδρά,
 ὑπερβάλλει δὲ τὰ τῶν ἡδονῶν, βουλόμεθα, ἐν ᾧ δὲ τὰ
 ἐναντία, οὐ βουλόμεθα· καὶ αὐτὸ ἐν ᾧ ὀλίγα ἐκάτερα καὶ
 σμικρὰ καὶ ἡρεμαῖα, ὑπερβάλλει δὲ τὰ λυπηρά, οὐ βουλό-
 μεθα, ἐν ᾧ δὲ τὰναντία, βουλόμεθα· ἐν ᾧ δ' αὐτὸ βίῳ ἰσορ-
 ροπεῖ, καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν δεῖ διανοεῖσθαι, τὸν ἰσόρ-

ροπον βίον ὡς τῶν μὲν ὑπερβαλλόντων τῷ φίλῳ ἡμῖν D
βουλόμεθα, τῶν δ' αὖ τοῖς ἐχθροῖς οὐ βουλόμεθα. πάν-
τας δὴ δεῖ διανοεῖσθαι τοὺς βίους ἡμῶν ὡς ἐν τούτοις ἐν-
δεδεμένοι πεφύκασι, καὶ [δεῖ διανοεῖσθαι] ποίους φύσει
βουλόμεθα· εἰ δέ τι παρὰ ταῦτα ἄρα φαμὲν βούλεσθαι,
διὰ τινα ἄγνοϊαν καὶ ἀπειρίαν τῶν ὄντων βίων αὐτὰ λέ-
γομεν.

VI. Τίνες δὴ καὶ πόσοι εἰσὶ βίοι, ὧν πέρι δεῖ προελό-
μενον τὸ βούλητόν τε καὶ ἐκούσιον, ἀβούλητόν τε καὶ
ἀκούσιον ἰδόντα, εἰς νόμον ἑαυτῷ ταξάμενον, τὸ φίλον
ἅμα καὶ ἡδὺ καὶ ἄριστόν τε καὶ κάλλιστον ἐλόμενον ζῆν E
ὡς οἶόν τ' ἐστὶν ἄνθρωπον μακαριώτατα; λέγωμεν δὴ
σώφρονα βίον ἕνα εἶναι καὶ φρόνιμον ἕνα καὶ ἕνα τὸν ἀν-
θρείον, καὶ τὸν ὑγιεινὸν βίον ἕνα ταξώμεθα· καὶ τούτοις
οὔσι τέτταρσιν ἐναντίους ἄλλους τέτταρας, ἄφρονα, δει-
λόν, ἀκόλαστον, νοσώδη. σώφρονα μὲν οὖν βίον ὁ γιννώ-
σκων θήσει προῶν ἐπὶ πάντα καὶ ἡρεμαίας μὲν λύπας, ἡρε-
μαίας δὲ ἡδονάς, μαλακὰς δὲ ἐπιθυμίας καὶ ἔρωτας οὐκ 734
ἐμμανεῖς παρεχόμενον· ἀκόλαστον δὲ ὄξυν ἐπὶ πάντα καὶ
σφοδρὰς μὲν λύπας, σφοδρὰς δὲ ἡδονάς, συντόνους δὲ καὶ
οἰστρώδεις ἐπιθυμίας τε καὶ ἔρωτας ὡς οἶόν τ' ἐμμανε-
στάτους παρεχόμενον· ὑπερβαλλούσας δὲ ἐν μὲν τῷ σώ-
φροσι βίῳ τὰς ἡδονὰς τῶν ἀχθηδύνων, ἐν δὲ τῷ ἀκόλαστῳ
τὰς λύπας τῶν ἡδονῶν μεγέθει καὶ πλήθει καὶ πυκνότη-
σιν. ὅθεν ὁ μὲν ἡδίων ἡμῖν τῶν βίων, ὁ δὲ λυπηρότερος
ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει κατὰ φύσιν γίνεσθαι, καὶ τὸν γε B
βουλόμενον ἡδέως ζῆν οὐκέτι παρῆκει ἐκόντα γε ἀκολά-
στως ζῆν, ἀλλ' ἤδη δῆλον ὡς, εἰ τὸ νῦν λεγόμενον ὀρθόν,
πᾶς ἐξ ἀνάγκης ἄκων ἐστὶν ἀκόλαστος· ἢ γὰρ δι' ἀμα-
θίαν ἢ δι' ἀκράτειαν ἢ δι' ἀμφοτέρα τοῦ σωφρονεῖν ἐν-
δεῆς ὧν ζῆ ὁ πᾶς ἀνθρώπινος ὄχλος. ταῦτα δὲ περὶ νο-
σώδους τε καὶ ὑγιεινοῦ βίου διανοητέον, ὡς ἔχουσι μὲν

Π ἡδονὰς καὶ λύπας, ὑπερβάλλουσι δὲ ἡδοναὶ μὲν λύπας ἐν
 C ὑγιείᾳ, λύπαι δὲ ἡδονὰς ἐν νόσοις. ἡμῖν δὲ ἡ βούλησις
 τῆς αἰρέσεως τῶν βίων οὐχ ἵνα τὸ λυπηρὸν ὑπερβάλλῃ·
 ὅπου δ' ὑπερβάλλεται, τοῦτον τὸν βίον ἡδῖω κεκρίκαμεν.
 ὁ δὲ τῶν σῶφρων τοῦ ἀκολάστου καὶ ὁ φρόνιμος τοῦ ἄφρο-
 νος, φαίμεν ἄν, καὶ ὁ τῆς ἀνδρείας τοῦ τῆς δειλίας ἐλάτ-
 τωνα καὶ σμικρότερα καὶ μανότερα ἔχων ἀμφοτέρω, τῆ
 D τῶν ἡδονῶν ἐκάτερος ἐκάτερον ὑπερβάλλων, τῆ τῆς λύ-
 πης ἐκείνων ὑπερβαλλόντων αὐτούς, ὁ μὲν ἀνδρεῖος τὸν
 δειλόν, ὁ δὲ φρόνιμος τὸν ἄφρονα νικῶσιν, ὥστε ἡδίους
 εἶναι τοὺς βίους τῶν βίων, σῶφρονα καὶ ἀνδρεῖον καὶ
 φρόνιμον καὶ ὑγιεινὸν δειλοῦ καὶ ἄφρονος καὶ ἀκολάστου
 καὶ νοσώδους, καὶ ξυλλήβδην τὸν ἀρετῆς ἐχόμενον κατὰ
 σῶμα ἢ καὶ κατὰ ψυχὴν τοῦ τῆς μοχθηρίας ἐχομένου βίου
 ἡδῖω τε εἶναι καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπερέχειν ἐκ περιττοῦ κάλ-
 λει καὶ ὀρθότητι καὶ ἀρετῇ καὶ εὐδοξίᾳ, ὥστε τὸν ἔχοντα
 E αὐτὸν ζῆν εὐδαιμονέστερον ἀπεργάζεσθαι τοῦ ἐναντίου
 τῷ παντὶ καὶ ὅλῳ.

VII. Καὶ τὸ μὲν προοίμιον τῶν νόμων ἐνταυθοῖ λε-
 χθὲν τῶν λόγων τέλος ἔχεται, μετὰ δὲ τὸ προοίμιον ἀναγκαι-
 ον ποῦ νόμον ἔπεσθαι, μᾶλλον δὲ τό γε ἀληθὲς νό-
 μους πολιτείας ὑπογράφειν. καθάπερ οὖν δὴ τινα ξυνη-
 φήν ἢ καὶ πλέγμ' ἄλλ' ὀτιοῦν, οὐκ ἐκ τῶν αὐτῶν οἷον τ'
 ἐστὶ τήν τε ἐφυφήν καὶ τὸν στήμονα ἀπεργάζεσθαι, διαφέ-
 ρειν δ' ἀναγκαῖον τὸ τῶν στήμονων πρὸς ἀρετὴν γένος·
 735 ἰσχυρόν τε γὰρ καὶ τινα βεβαιότητα ἐν τοῖς τρόποις εἰλη-
 φός, τὸ δὲ μαλακώτερον καὶ ἐπιεικείᾳ τινὶ δικαίᾳ χρώμε-
 νον· ὅθεν δὴ τοὺς μεγάλας ἀρχὰς ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρξον-
 τας δεῖ διακρίνεσθαι τινα τρόπον ταύτη καὶ τοὺς σμικρᾶ
 παιδείᾳ βασανισθέντας ἐκάστοτε κατὰ λόγον· ἐστὸν γὰρ
 δὴ δύο πολιτείας εἶδη, τὸ μὲν ἀρχῶν καταστάσεις ἐκάστοις,
 τὸ δὲ νόμοι ταῖς ἀρχαῖς ἀποδοθέντες. τὸ δὲ πρὸ τούτων

ἀπάντων δεῖ διανοεῖσθαι τὰ τοιαῦτα. πᾶσαν ἀγέλην ποι-
 μὴν καὶ βουκόλος τροφεύς τε ἵππων καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα B
 παραλαβὼν οὐκ ἄλλως μὴ ποτε ἐπιχειρήσῃ θεραπεύειν,
 ἢ πρῶτον μὲν τὸν ἐκάστη προσήκοντα καθαροὺν καθάρῃ
 τῇ ξυνοικήσει, διαλέξας δὲ τὰ τε ὑγιῆ καὶ τὰ μὴ καὶ τὰ
 γενναῖα καὶ ἀγεννῆ τὰ μὲν ἀποπέμψῃ πρὸς ἄλλας τινας
 ἀγέλας, τὰ δὲ θεραπεύσῃ, διανοούμενος ὡς μάταιος ἂν ὁ
 πόνος εἴη καὶ ἀνήνυτος περὶ τε σῶμα καὶ ψυχᾶς, ἃς φύσις
 καὶ πονηρὰ τροφή διεφθαρκυῖα προσάπολλυσι τὸ τῶν C
 ὑγιῶν καὶ ἀκηράτων ἡθῶν τε καὶ σωμάτων γένος ἐν ἐκά-
 στοις τῶν κτημάτων, ἂν τις τὰ ὑπάρχοντα μὴ διακαθαί-
 ρηται. τὰ μὲν δὴ τῶν ἄλλων ζώων ἐλάττων τε σπουδῆ καὶ
 παραδείγματος ἕνεκα μόνον ἄξια παραθέσθαι τῷ λόγῳ,
 τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων σπουδῆς τῆς μεγίστης τῷ τε νομο-
 θέτῃ διερευνᾶσθαι καὶ φράζειν τὸ προσήκον ἐκάστοις κα-
 θαρμοῦ τε πέρι καὶ ξυμπασῶν τῶν ἄλλων πράξεων. ἀν-
 τίκα γὰρ τὸ περὶ καθαρμούς πόλεως ὧδ' ἔχον ἂν εἴη: D
 πολλῶν οὐσῶν τῶν διακαθάρσεων αἱ μὲν ῥάους εἰσὶν, αἱ
 δὲ χαλεπώτεραι. καὶ τὰς μὲν τύραννος μὲν ὢν καὶ νομο-
 θέτης ὁ αὐτός, ὅσαι χαλεπαὶ τ' εἰσὶ καὶ ἄρισταί, δύναται
 ἂν καθῆραι, νομοθέτης δὲ ἄνευ τυραννίδος καθιστὰς πο-
 λιτείαν καινὴν καὶ νόμους, εἰ καὶ τὸν πραότατον τῶν κα-
 θαρμῶν καθήρειεν, ἀγαπάντως ἂν καὶ τὸ τοιοῦτον δρά-
 σαιεν. ἔστι δ' ὁ μὲν ἄριστος ἀλγεινός, καθάπερ ὅσα τῶν
 φαρμάκων τοιοντότροπα, ὁ τῇ δίκῃ μετὰ τιμωρίας εἰς τὸ E
 κολάζειν ἄγων, θάνατον ἢ φυγὴν τῇ τιμωρίᾳ τὸ τέλος
 ἐπιτιθεῖς. τοὺς γὰρ μέγιστα ἐξημαρτηκότας, ἀνιάτους δὲ
 ὄντας, μεγίστην δὲ οὐσαν βλάβην πόλεως, ἀπαλλάττειν
 εἴωθεν. ὁ δὲ πραότερός ἐστι τῶν καθαρμῶν ὁ τοιόσδε
 ἡμῖν. ὅσοι διὰ τὴν τῆς τροφῆς ἀπορίαν τοῖς ἡγεμόσιν ἐπὶ
 τὰ τῶν ἐχόντων μὴ ἔχοντες ἐτοίμους αὐτοὺς ἐνδείκνυνται
 παρεσκευακότες ἐπέσθαι, τούτοις ὡς νοσήματι πόλεως 736

ἐμπεφυκότι δι' εὐφημίας ἀπαλλαγὴν ὄνομα ἀποικίαν τι-
 θέμενος εὐμενῶς ὅτι μάλιστα ἐξεπέμψατο. παντὶ μὲν οὖν
 νομοθετοῦντι τοῦτο ἀμῶς γέ πως κατ' ἀρχὰς δραστέον,
 ἡμῖν μὲν ἔτι τούτων ἀτοπώτερα τὰ περὶ ταῦτ' ἐστὶ συμ-
 βεβηκότα νῦν· οὔτε γὰρ ἀποικίαν οὔτ' ἐκλογὴν τινα κα-
 θάρσεως δεῖ μηχανᾶσθαι πρὸς τὸ παρόν, οἷον δέ τινων
 B ξυρρεόντων ἐκ πολλῶν τὰ μὲν πηγῶν τὰ δὲ χειμάρρων εἰς
 μίαν λίμνην ἀναγκαῖον προσέχοντας τὸν νοῦν φυλάττειν,
 ὅπως ὅτι καθαρώτατον ἔσται τὸ συρρέον ὕδωρ, τὰ μὲν
 ἐξαντλοῦντας, τὰ δ' ἀποχετεύοντας καὶ παρατρέποντας.
 πόνος δ', ὡς ἔοικε, καὶ κίνδυνός ἐστιν ἐν πάσῃ κατασκευῇ
 πολιτικῇ· τὰ δ' ἐπέπερ λόγῳ γ' ἐστὶ τὰ νῦν ἄλλ' οὐκ
 ἔργῳ πραττόμενα, πεπεράνθω τε ἡμῖν ἢ ξυλλογὴ καὶ κατὰ
 νοῦν ἢ καθαρότης αὐτῆς ἔστω ξυμβεβηκυῖα· τοὺς γὰρ κα-
 C κούς τῶν ἐπιχειρούντων εἰς τὴν νῦν πόλιν ὡς πολιτευ-
 σομένους ξυνιέναι πειθοῖ πάσῃ καὶ ἱκανῶ χρόνῳ διαβα-
 σανίσαντες διακωλύσωμεν ἀφικνεῖσθαι, τοὺς δ' ἀγαθοὺς
 εἰς δύναμιν εὐμενεῖς ἴλεώς τε προσαγώμεθα.

VIII. Τόδε δὲ μὴ λανθανέτω γιγνόμενον ἡμᾶς εὐ-
 τύχημα, ὅτι καθάπερ εἶπομεν τὴν τῶν Ἡρακλειδῶν ἀποι-
 κίαν εὐτυχεῖν, ὡς γῆς καὶ χρεῶν ἀποκοπῆς καὶ νομῆς πέρι
 δεινὴν καὶ ἐπικίνδυνον ἔριν ἐξέφυγεν, ἣν νομοθετεῖσθαι
 D ἀναγκασθεῖσθαι πόλει τῶν ἀρχαίων οὔτε ἔἴη οἷόν τε ἀκίνη-
 τον οὔτ' αὖ κινεῖν δυνατόν ἐστὶ τινα τρόπον, εὐχὴ δὲ μό-
 νον ὡς ἔπος εἶπεῖν λείπεται καὶ σμικρὰ μετάβασις εὐλα-
 βῆς ἐν πολλῶ χρόνῳ σμικρὸν μεταβιβάξουσιν· ἢ δὲ τῶν
 κινούντων ἀεὶ κεκτημένων μὲν αὐτῶν γῆν ἄφθονον
 ὑπάρχει, κεκτημένων δὲ καὶ ὀφειλέτας αὐτοῖς πολλούς,
 ἐθελόντων τε τούτων πη τοῖς ἀπορουμένοις δι' ἐπιείκειαν
 E κοινωνεῖν, τὰ μὲν ἀφιέντας, τὰ δὲ νεμομένους, ἀμῆ γέ πη
 τῆς μετριότητος ἔχομένους καὶ πενίαν ἡγουμένους εἶναι
 μὴ τὸ τὴν οὐσίαν ἐλάττω ποιεῖν ἀλλὰ τὸ τὴν ἀπληστίαν

πλείω σωτηρίας τε γὰρ ἀρχὴ μεγίστη πόλεως αὕτη γί-
 γνεται, καὶ ἐπὶ ταύτης οἶον κρηπίδος μονίμου ἐποικοδο-
 μεῖν δυνατόν, ὅντινα ἂν ὕστερον ἐποικοδομῇ τις κόσμον
 πολιτικὸν προσήκοντα τῇ τοιαύτῃ καταστάσει· ταύτης δὲ
 σαθρᾶς οὐσίας τῆς μεταβάσεως οὐκ εὐπορος ἢ μετὰ ταῦτα 737
 πολιτικὴ πρᾶξις οὐδεμιᾶ γίγνοιτ' ἂν πόλει. ἦν ἡμεῖς μὲν,
 ὡς φάμεν, ἐκφεύγομεν· ὅμως δὲ εἰρησθαί γε ὀρθότερον,
 εἰ καὶ μὴ ἐξεφεύγομεν, ὅπη ποτ' ἂν ἐποιοῦμεθα αὐτῆς
 τὴν φυγὴν. εἰρησθῶ δὴ νῦν, ὅτι διὰ τοῦ μὴ φιλοχρημα-
 τεῖν μετὰ δίκης, ἄλλη δ' οὐκ ἔστιν οὔτ' εὐρεῖα οὔτε στενὴ
 τῆς τοιαύτης μηχανῆς διαφυγῆ· καὶ τοῦτο μὲν οἶον ἔρμα
 πόλεως ἡμῖν κείσθω τὰ νῦν. ἀνεγκλήτους γὰρ δεῖ τὰς οὐ-
 σίας πρὸς ἀλλήλους κατασκευάζεσθαι ἀμῶς γέ πως, ἢ μὴ B
 προῖέναι πρότερον εἰς τοῦμπροσθεν ἐκόντα εἶναι τῆς ἄλ-
 λης κατασκευῆς, οἷς ἢ παλαιὰ ἐγκλήματα πρὸς ἀλλήλους
 καὶ ὅσοις νοῦ καὶ σμικρὸν μετῆ· οἷς δέ, ὡς ἡμῖν νῦν, θεὸς
 ἔδωκε καινὴν τε πόλιν οἰκίζειν καὶ μὴ τινὰς ἐχθρας εἶναι
 πρὸς ἀλλήλους, τούτους ἐχθρας αὐτοῖς αἰτίους γενέ-
 σθαι διὰ τὴν διανομὴν τῆς γῆς τε καὶ οἰκήσεων οὐκ ἀν-
 θρώπινος ἂν εἴη μετὰ κάκης πάσης ἀμαθία. τίς οὖν δὴ C
 τρόπος ἂν εἴη τῆς ὀρθῆς διανομῆς; πρῶτον μὲν τὸν αὐ-
 τῶν ὄγκον τοῦ ἀριθμοῦ δεῖ τάξασθαι, πόσον εἶναι χρεῶν·
 μετὰ δὲ τοῦτο τὴν διανομὴν τῶν πολιτῶν, καθ' ὅποσα
 μέρη πλήθει καὶ ὀπηλίκῃ διαιρετέον αὐτούς, ἀνομολογη-
 τέον· ἐπὶ δὲ ταῦτα τὴν τε γῆν καὶ τὰς οἰκήσεις ὅ τι μάλι-
 στα ἴσας ἐπινεμητέον. ὄγκος δὴ πλήθους ἱκανὸς οὐκ ἄλ-
 λως ὀρθῶς γίγνοιτ' ἂν λεχθεὶς ἢ πρὸς τὴν γῆν καὶ τὰς τῶν
 πλησιοχώρων πόλεις, γῆς μὲν, ὅποση πόσους σώφρονας D
 ὄντας ἱκανὴ τρέφειν, πλείονος δ' οὐδὲν προσδεῖ, πλήθους
 δέ, ὅπόσοι τοὺς προσχώρους ἀδικουντάς τε αὐτούς ἀμύ-
 νασθαι δυνατοὶ καὶ γείτοσιν ἑαυτῶν ἀδικουμένοις βοη-
 θῆσαι μὴ παντάπασιν ἀπόρως δύναιντ' ἂν. ταῦτα δ' ἰδόν-

τες τὴν χώραν καὶ τοὺς γείτονας ὀριοῦμεθα ἔργῳ καὶ λό-
 γοις· νῦν δὲ σχήματος ἕνεκα καὶ ὑπογραφῆς, ἵνα περαι-
 E νηται, πρὸς τὴν νομοθεσίαν ὁ λόγος ἴτω. πεντάκις μὲν
 χίλιοι ἔστωσαν καὶ τετταράκοντα, ἀριθμοῦ τινὸς ἕνεκα
 727 προσήκοντος, γεωμόροι τε καὶ ἀμννοῦντες τῇ νομῇ· γῆ
 δὲ καὶ οἰκήσεις ὡσαύτως τὰ αὐτὰ μέρη διανεμηθήτων, γε-
 νόμενα ἀνῆρ καὶ κλῆρος ξυννομή. δύο μὲν δὴ μέρη τοῦ
 παντὸς ἀριθμοῦ τὸ πρῶτον νεμηθήτω, μετὰ δὲ ταῦτα τρία
 τὸν αὐτόν· πέφυκε γὰρ καὶ τέτταρα καὶ πέντε καὶ μέχρι
 τῶν δέκα ἐφεξῆς. δεῖ δὴ περὶ ἀριθμῶν τό γε τοσοῦτου
 738 πάντα ἄνδρα νομοθετοῦντα νενοηκέναι, τίς ἀριθμὸς καὶ
 ποῖος πάσαις πόλεσι χρησιμώτατος ἂν εἴη. λέγωμεν δὴ
 τὸν πλείστας καὶ ἐφεξῆς μάλιστα διανομὰς ἐν αὐτῷ κεκτη-
 μένον· οὐ μὲν δὴ πᾶς εἰς πάντα πάσας τομὰς εἴληχεν· ὁ
 δὲ τῶν τετταράκοντα καὶ πεντακισχιλίων εἰς τε πόλεμον
 καὶ ὅσα κατ' εἰρήνην πρὸς ἅπαντα τὰ ξυμβόλαια καὶ κοι-
 νωνήματα, εἰσφορῶν τε πέρι καὶ διανομῶν, οὐ πλείους
 μιᾶς δεουσῶν ἐξήκοντα δύναϊτ' ἂν τέμνεσθαι τομῶν, ξυ-
 B εχεῖς δὲ ἀπὸ μιᾶς μέχρι τῶν δέκα.

IX. Ταῦτα μὲν οὖν δὴ καὶ κατὰ σχολὴν δεῖ βεβαίως
 λαβεῖν, οἷς ἂν ὁ νόμος προσταττή λαμβάνειν· ἔχει γὰρ οὖν
 οὐκ ἄλλως ἢ ταύτῃ, δεῖ δὲ αὐτὰ ῥηθῆναι τῶνδ' ἕνεκα κατ-
 οικίζοντι πόλιν. οὔτ' ἂν καινὴν ἐξ ἀρχῆς τις ποιῇ οὔτ' ἂν
 παλαιὰν διεφθαρμένην ἐπισκευάζηται, περὶ θεῶν γε καὶ
 ἱερῶν, ἅττα τε ἐν τῇ πόλει ἐκάστοις ἰδρῦσθαι δεῖ καὶ ὠν-
 τινων ἐπονομάζεσθαι θεῶν ἢ δαιμόνων, οὐδεὶς ἐπιχειρή-
 C σει κινεῖν νοῦν ἔχων ὅσα ἐκ Δελφῶν ἢ Δωδώνης ἢ παρ'
 Ἄμμωνος ἢ τινες ἔπεισαν παλαιοὶ λόγοι ὀπηδῆ τινὰς [πεί-
 σαντες] φασμάτων γενομένων ἢ ἐπιπνοίας λεχθείσης
 θεῶν, πείσαντες δὲ θυσίας τελεταῖς συμμίκτους κατεστή-
 σαντο εἴτε αὐτόθεν ἐπιχωρίους εἴτ' οὖν Τυρρηνικὰς εἴτε
 Κυπρίους εἴτ' ἄλλοθεν ὄθενοῦν, καθιέρωσαν δὲ τοῖς τοι-

οὔτοις λόγοις φήμας τε καὶ ἀγάλματα καὶ βωμοὺς καὶ ναοὺς, τεμένη τε τούτων ἐκάστοις ἐτεμένισαν· τούτων νομοθέτη τὸ σμικρότατον ἀπάντων οὐδὲν κινητέον, τοῖς δὲ μέρεσιν ἐκάστοις θεὸν ἢ δαίμονα ἢ καὶ τινα ἤρωα ἀποδοτέον, ἐν δὲ τῇ τῆς γῆς διανομῇ πρώτοις ἐξαίρετα τεμένη τε καὶ πάντα τὰ προσήκοντα ἀποδοτέον, ὅπως ἂν ξύλλογοι ἐκάστων τῶν μερῶν κατὰ χρόνους γιγνόμενοι τοὺς προσταχθέντας εἰς τε τὰς χρεῖας ἐκάστας εὐμάρειαν παρασκευάζωσι καὶ φιλοφρονῶνται τε ἀλλήλους μετὰ θυσιῶν καὶ οἰκειῶνται καὶ γνωρίζωσιν, οὐ μείζον οὐδὲν πόλει ἀγαθὸν ἢ γνωρίμους αὐτοὺς αὐτοῖς εἶναι. ὅπου γὰρ μὴ φῶς ἀλλήλοις ἐστὶν ἀλλήλων ἐν τοῖς τρόποις ἀλλὰ σκότος, οὐτ' ἂν τιμῆς τῆς ἀξίας οὐτ' ἀρχῶν οὐτε δίκης ποτέ τις ἂν τῆς προσηκούσης ὀρθῶς τυγχάνοι· δεῖ δὲ πάντα ἄνδρα ἐν πρὸς ἐν τοῦτο σπεύδειν ἐν πάσαις πόλεσιν, ὅπως μῆτε αὐτὸς κίβδηλός ποτε φανεῖται ὄτωϋν, ἀπλοῦς δὲ καὶ ἀληθῆς αἰεὶ, μῆτε ἄλλος τοιοῦτος ὢν αὐτὸν διαπατήσῃ. ἡ δὲ τὸ μετὰ τοῦτο φορὰ, καθάπερ πεττῶν ἀφ' ἱεροῦ, τῆς τῶν νόμων κατασκευῆς ἀήθης οὕσα τάχ' ἂν θαυμάσαι τὸν ἀκούοντα τὸ πρῶτον ποιήσειεν· οὐ μὴν ἀλλ' ἀναλογιζόμενῳ καὶ πειρωμένῳ φανεῖται δευτέρως ἂν πόλις οἰκείσθαι πρὸς τὸ βέλτιστον. τάχα δ' οὐκ ἂν τις προσδέξαιτο κῦτῆν διὰ τὸ μὴ σύνηθες νομοθέτη μὴ τυραννοῦντι· τὸ δ' ἐστὶν ὀρθότατα εἰπεῖν μὲν τὴν ἀρίστην πολιτείαν καὶ δευτέραν καὶ τρίτην, δοῦναι δὲ εἰπόντα αἵρεσιν ἐκάστῳ τῶ τῆς συνοικήσεως κυρίῳ, ποιῶμεν δὲ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ τὰ νῦν ἡμεῖς, εἰπόντες ἀρετῇ πρώτην πολιτείαν καὶ δευτέραν καὶ τρίτην· τὴν δὲ αἵρεσιν Κλεινία τε ἀποδιδῶμεν τὰ νῦν καὶ εἴ τις ἄλλος ἂν δὴ ποτε ἐδηλώσειεν ἐπὶ τὴν τῶν τοιούτων ἐκλογὴν ἐλθὼν κατὰ τὸν ἑαυτοῦ τρόπον ἀπονείμασθαι τὸ φίλον αὐτῷ τῆς αὐτοῦ πατρίδος.

Χ. Πρώτη μὲν τοίνυν πόλις τέ ἐστὶ καὶ πολιτεία καὶ
 C νόμοι ἄριστοι, ὅπου τὸ πάλαί λεγόμενον ἂν γίγνηται κατὰ
 πᾶσαν τὴν πόλιν ὅτι μάλιστα· λέγεται δὲ ὡς ὄντως ἐστὶ
 κοινὰ τὰ φίλων. τοῦτ' οὖν εἴτε που νῦν ἐστὶν εἴτ' ἐστὶ
 ποτέ, κοινὰς μὲν γυναῖκας, κοινούς δὲ εἶναι παῖδας, κοινὰ
 δὲ χρήματα ξύμπαντα, καὶ πάσῃ μηχανῇ τὸ λεγόμενον
 ἴδιον πανταχόθεν ἐκ τοῦ βίου ἅπαν ἐξήρηται, μεμηχάνη-
 ται δ' εἰς τὸ δυνατὸν καὶ τὰ φύσει ἴδια κοινὰ ἄμῃ γέ πη
 γεγονέναι, οἷον ὄμματα καὶ ὦτα καὶ χεῖρας κοινὰ μὲν ὄρα
 D δοκεῖν καὶ ἀκούειν καὶ πράττειν, ἐπαινεῖν τε αὐτὰ καὶ ψέγειν
 καθ' ἓν ὅτι μάλιστα ξύμπαντας ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς χαίροντας
 καὶ λυπουμένους, καὶ κατὰ δύναμιν οἵτινες νόμοι μίαν ὅ-
 τι μάλιστα πόλιν ἀπεργάζονται, τούτων ὑπερβολῇ πρὸς
 ἀρετὴν οὐδεὶς ποτε ὄρον ἄλλον θέμενος ὀρθότερον οὐδὲ
 βελτίω θήσεται. ἢ μὲν δὴ τοιαύτη πόλις, εἴτε που θεοὶ ἢ
 παῖδες θεῶν αὐτὴν οἰκοῦσι πλείους ἑνός, οὕτω διαζῶντες
 εὐφραϊνόμενοι κατοικοῦσι· διὸ δὴ παράδειγμα γε πολι-
 E τείας οὐκ ἄλλη χρὴ σκοπεῖν, ἀλλ' ἐχομένους ταύτης τὴν ὅ-
 τι μάλιστα τοιαύτην ζητεῖν κατὰ δύναμιν. ἦν δὲ νῦν ἡμεῖς
 ἐπικεχειρήκαμεν, εἴη τε ἂν γενομένη πως ἀθανασίας ἐγ-
 γύτατα καὶ ἢ μία δευτέρως· τρίτην δὲ μετὰ ταῦτα, εἴαν
 θεὸς ἐθέλῃ, διαπερανούμεθα. νῦν δ' οὖν ταύτην τίνα λέ-
 γομεν καὶ πῶς γενομένην ἂν τοιαύτην; νειμάσθων μὲν δὴ
 πρῶτον γῆν τε καὶ οἰκίας, καὶ μὴ κοινῇ γεωργούντων,
 740 ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον μείζον ἢ κατὰ τὴν νῦν γένεσιν καὶ τρο-
 φὴν καὶ παιδευσιν εἴρηται· νεμέσθων δ' οὖν τοιαῦδε δια-
 νοία πως, ὡς ἄρα δεῖ τὸν λαχόντα τὴν λῆξιν ταύτην νο-
 μίζειν μὲν κοινὴν αὐτὴν τῆς πόλεως ξυμπάσης, πατρίδος
 δὲ οὐσης τῆς χώρας θεραπεύειν αὐτὴν δεῖ μείζονως ἢ μη-
 τέρα παῖδας, τῶ καὶ δέσποιναν θεὸν αὐτὴν οὐσαν θνητῶν
 ὄντων γεγονέναι· ταῦτά δ' ἔχειν διανοήματα καὶ περὶ
 τοὺς ἐγχωρίους θεοὺς τε ἅμα καὶ δαίμονας. ὅπως δ' ἂν

ταῦτα εἰς τὸν αἰὲ χρόνον οὕτως ἔχοντα ὑπάρχει, τὰ δὲ προς- B
 διανοητέον, ὅσαι εἰσὶ τὰ νῦν ἡμῖν ἐστίαι διανεμηθεῖσαι τὸν
 ἀριθμὸν, ταύτας δεῖν αἰὲ τοσαύτας εἶναι καὶ μήτε τι πλεί-
 ουσ γίνεσθαι μήτε τί ποτε ἐλάττους. ὧδ' οὖν ἂν τὸ τοιοῦ-
 τον βεβαίως γίγνοιτο περὶ πᾶσαν πόλιν· ὁ λαχὼν τὸν κλη-
 ρον καταλείπτω αἰὲ ταύτης τῆς οἰκήσεως ἕνα μόνον κληρο-
 νόμον τῶν ἑαυτοῦ παίδων, ὃν ἂν αὐτῷ μάλιστα ἢ φίλον,
 διάδοχον καὶ θεραπευτὴν θεῶν καὶ γένους καὶ πόλεως τῶν C
 τε ζώντων καὶ ὄσους ἂν ἤδη τέλος εἰς τὸν τότε χρόνον ἔχη·
 τοὺς δὲ ἄλλους παῖδας, οἷς ἂν πλείους ἐνὸς γίνωνται, θη-
 λείας τε ἐκδόσθαι κατὰ νόμον τὸν ἐπιταχθησόμενον, ἄρρε-
 νὰς τε, οἷς ἂν τῆς γενέσεως ἐλλείπη τῶν πολιτῶν, τούτοις
 υἱεῖς διανέμειν, κατὰ χάριν μὲν μάλιστα· ἐὰν δὲ τισιν ἐλλεί-
 πωσι χάριτες, ἢ πλείους ἐπίγονοι γίνωνται θήλειαι ἢ τινες
 ἄρρενες ἐκάστων, ἢ καὶ τούναντίον ὅταν ἐλάττους ὦσι
 παίδων ἀφορίας γενομένης, πάντων τούτων ἀρχὴν ἣν ἂν D
 θώμεθα μεγίστην καὶ τιμιωτάτην, αὕτη σκεψαμένη, τί
 χρὴ χρῆσθαι τοῖς περιγενομένοις ἢ τοῖς ἐλλείπουσι, πορι-
 ζέτω μηχανὴν ὅτι μάλιστα ὅπως αἱ πεντακισχίλια καὶ
 τετταράκοντα οἰκήσεις αἰὲ μόνον ἔσονται. μηχαναὶ δ' εἰσὶ
 πολλαί· καὶ γὰρ ἐπισχέσεις γενέσεως οἷς ἂν εὖρους ἢ γέ-
 νεσις, καὶ τούναντίον ἐπιμέλεια καὶ σπουδαὶ πλήθους
 γεννημάτων [εἰσὶ] τιμαῖς τε καὶ ἀτιμίαις καὶ νουθετήσεσι
 πρεσβυτῶν περὶ νέους διὰ λόγων νουθετητικῶν ἀπαντῶ- E
 σαι δύνανται ποιεῖν ὃ λέγομεν· καὶ δὴ καὶ τό γε τέλος,
 ἂν πᾶσα ἀπορία περὶ τὴν ἀνίσωσιν τῶν πεντακισχιλίων
 καὶ τετταράκοντα οἰκῶν γίγνηται, ἐπίχυσις δ' ὑπερβάλ-
 λουσα ἡμῖν πολιτῶν διὰ φιλοφροσύνην τὴν τῶν ξυνοικ-
 ούντων ἀλλήλοις ξυμβαίνῃ καὶ ἀπορωμεν, τὸ παλαιὸν
 που ὑπάρχει μηχανήμα, ὃ πολλάκις εἶπομεν, ἐκπομπὴ
 ἀποικιῶν φίλη γιγνομένη παρὰ φίλων, ὧν ἂν ἐπιτήδειον
 εἶναι δοκῇ. ἐὰν δ' αὖ καὶ τούναντίον ἐπέλθῃ ποτὲ κῦμα

741 κατακλυσμόν φέρον νόσων ἢ πολέμων φθορά, ἐλάττους δὲ πολὺ τοῦ τεταγμένου ἀριθμοῦ δι' ὀρφανίας γένωνται, ἐκόντας μὲν οὐ δεῖ πολίτας παρεμβάλλειν νόθη παιδεία πεπαιδευμένους, ἀνάγκην δὲ οὐδὲ θεὸς εἶναι λέγεται δυνατὸς βιάζεσθαι.

XI. Ταῦτ' οὖν δὴ τὸν νῦν λεγόμενον λόγον ἡμῖν φῶμεν παραινεῖν λέγοντα· ὧ πάντων ἀνδρῶν ἄριστοι, τὴν ὁμοιότητα καὶ ἰσότητα καὶ τὸ ταῦτόν καὶ ὁμολογούμενον τιμῶντες κατὰ φύσιν μὴ ἀνίετε κατὰ τε ἀριθμὸν
 B καὶ πᾶσαν δύναμιν τὴν τῶν καλῶν ἀγαθῶν πραγμάτων· καὶ δὴ καὶ νῦν τὸν ἀριθμὸν μὲν πρῶτον διὰ βίου παντὸς φυλάξατε τὸν εἰρημένον, εἶτα τὸ τῆς οὐσίας ὕψος τε καὶ μέγεθος, ὃ τὸ πρῶτον ἐνείμασθε μέτριον ὄν, μὴ ἀτιμάσητε τῷ τε ἀνεῖσθαι καὶ τῷ πωλεῖν πρὸς ἀλλήλους. οὔτε γὰρ ὁ νείμας κληρὸς ὢν θεὸς ὑμῖν ξύμμαχος οὔτε ὁ νομοθέτης· νῦν γὰρ δὴ πρῶτον τῷ ἀπειθοῦντι νόμος προ-
 C τᾶττει προειπὼν ἐπὶ τούτοις κληροῦσθαι τὸν ἐθέλοντα ἢ μὴ κληροῦσθαι, ὡς πρῶτον μὲν τῆς γῆς ἱερᾶς οὔσης τῶν πάντων θεῶν, εἶτα ἱερέων τε καὶ ἱερειῶν εὐχὰς ποιησομένων ἐπὶ τοῖς πρώτοις θύμασι καὶ δευτέροις καὶ μέχρι τριῶν, τὸν πριάμενον ἢ ἀποδόμενον ὧν ἔλαχεν οἰκοπέδων ἢ γηπέδων τὰ ἐπὶ τούτοις πρέποντα πάσχειν πάθη· γράψαντες δ' ἐν τοῖς ἱεροῖς θήσουσι κυπαριττίνας μνήμας εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον καταγεγραμμένας, πρὸς τούτοις δ' ἔτι
 D φυλακτήρια τούτων, ὅπως ἂν γίννηται, καταστήσουσιν ἐν ταύτῃ τῶν ἀρχῶν, ἧτις ἂν ὀξύτατον ὄραῖν δοκῆ, ἔν' αἰ παρὰ ταῦτα ἐκάστοτε παραγωγὰι γιγνόμεναι μὴ λανθάνωσιν αὐτούς, ἀλλὰ κολάζωσι τὸν ἀπειθοῦντα ἅμα νόμῳ καὶ τῷ θεῷ. ὅσον γὰρ δὴ τὸ νῦν ἐπιταττόμενον ἀγαθὸν ὄν τυγχάνει πάσαις ταῖς πειθομέναις πόλεσι, τὴν ἐπομενὴν κατασκευὴν προσλαβόν, κατὰ τὴν παλαιὰν παροιμίαν οὐδεὶς εἴσεται ποτε κακὸς ὢν, ἀλλ' ἔμπειρός τε καὶ ἐπιει-

κῆς ἔθεσι γενόμενος· χρηματισμὸς γὰρ οὐτ' ἔνεστι σφό- Ε
δρα ἐν τῇ τοιαύτῃ κατασκευῇ, ξυνέπεται τε αὐτῇ μηδὲ δεῖν
μηδ' ἐξεῖναι χρηματίζεσθαι τῶν ἀνελευθέρων χρηματι-
σμῶν μηδενὶ μηδένα, καθ' ὅσον ἐπονείδιστος λεγομένη
βανναυσία ἦθος ἀποτρέπει ἐλεύθερον, μηδὲ τὸ παράπαν
ἀξιοῦν ἐκ τῶν τοιούτων ξυλλέγειν χρήματα.

ΧΠ. Πρὸς τούτοις δ' ἐτι νόμος ἔπεται πᾶσι τούτοις,
μηδ' ἐξεῖναι χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον κεκτῆσθαι μηδένα μη- 742
δενὶ ἰδιώτῃ, νόμισμα δ' ἔνεκα ἀλλαγῆς τῆς καθ' ἡμέραν,
ἣν δημιουργοῖς τε ἀλλάττεσθαι σχεδὸν ἀναγκαῖον, καὶ
πᾶσιν, ὁπόσων χρεῖα τῶν τοιούτων, μισθοὺς μισθωτοῖς
δούλοις καὶ ἐποίκοις ἀποτίνειν. ὧν ἔνεκά φαμεν τὸ νό-
μισμα κτητέον αὐτοῖς μὲν ἐντιμον, τοῖς δὲ ἄλλοις ἀνθρώ-
ποις ἀδόκιμον· κοινὸν δ' Ἑλληνικὸν νόμισμα ἔνεκά τε
στρατειῶν καὶ ἀποδημιῶν εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους,
οἶον πρεσβειῶν ἢ καί τινος ἀναγκαίας ἄλλης τῇ πόλει κη- Β
ρυκείας, ἐκπέμπειν τινὰ ἂν δέη, τούτων χάριν ἀνάγκη
ἐκάστοτε κεκτῆσθαι τῇ πόλει νόμισμα Ἑλληνικόν. ἰδιώτῃ
δ' ἂν ἄρα ποτὲ ἀνάγκη τις γίγνηται ἀποδημεῖν, παρέμε-
νος μὲν τοὺς ἄρχοντας ἀποδημεῖτω, νόμισμα δὲ ἂν ποθεν
ἔχων ξενικὸν οἴκαδε ἀφίκηται περιγενόμενον, τῇ πόλει
αὐτὸ καταβαλλέτω πρὸς λόγον ἀπολαμβάνων τὸ ἐπιχώ-
ριον· ἰδιούμενος δ' ἂν τις φαίνηται, δημόσιόν τε γινέ-
σθω καὶ ὁ ξυνειδῶς καὶ μὴ φράζων ἀρᾶ καὶ ὀνειδέει μετὰ
τοῦ ἀγαγόντος ἔνοχος ἔστω, καὶ ζημίᾳ πρὸς τούτοις μὴ
ἐλάττονι τοῦ ξενικοῦ κομισθέντος νομίσματος. γαμοῦντα C
δὲ καὶ ἐκδιδόντα μήτ' οὖν διδόναι μήτε δέχεσθαι προῖκα
τὸ παράπαν μηδ' ἦντινοῦν, μηδὲ νόμισμα παρακατατί-
θεσθαι ὅτῳ μὴ τις πιστεύει, μηδὲ δανείζειν ἐπὶ τόκῳ, ὡς
ἐξὸν μὴ ἀποδιδόναι τὸ παράπαν τῷ δανεισαμένῳ μήτε
τόκον μήτε κεφάλαιον· ταῦτα δ' ὅτι βέλτιστά ἐστι πόλει
ἐπιτηδεύματα ἐπιτηδεύειν, ὧδε ἂν τις σκοπῶν ὀρθῶς ἂν

- D αὐτὰ διακρίνοι, ἐπαναφέρων εἰς τὴν ἀρχὴν αἰεὶ καὶ τὴν βούλησιν. ἔστι δὴ τοῦ νοῦν ἔχοντος πολιτικοῦ βούλησις, φαμέν, οὐχ ἦνπερ ἂν οἱ πολλοὶ φαῖεν, δεῖν βούλεσθαι τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην ὡς μεγίστην τε εἶναι τὴν πόλιν, ἢ νοῶν εὖ νομοθετοῖ, καὶ ὅτι μάλιστα πλουσίαν, κεκτημένην δ' αὖ χρυσία καὶ ἀργύρια καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἄρχουσαν ὅτι πλείστων· προσθεῖεν δ' ἂν καὶ ὡς ἀρίστην δεῖν βούλεσθαι τὴν πόλιν εἶναι καὶ ὡς εὐδαιμονε-
- E στατήν τὸν γε ὀρθῶς νομοθετοῦντα. τούτων δὲ τὰ μὲν δυνατὰ ἔστι γίνεσθαι, τὰ δὲ οὐ δυνατὰ· τὰ μὲν οὖν δυνατὰ βούλοισ' ἂν ὁ διακοσμῶν, τὰ δὲ μὴ δυνατὰ οὔτ' ἂν βούλοιο ματαιίας βουλήσεις οὔτ' ἂν ἐπιχειροῖ. σχεδὸν μὲν γὰρ εὐδαίμονας ἅμα καὶ ἀγαθοὺς ἀνάγκη γίνεσθαι· τοῦτο μὲν οὖν βούλοισ' ἂν· πλουσίους δ' αὖ σφόδρα καὶ ἀγαθοὺς ἀδύνατον, οὓς γε δὴ πλουσίους οἱ πολλοὶ καταλέγουσι· λέγουσι δὲ τοὺς κεκτημένους ἐν ὀλίγοις τῶν ἀνθρώπων πλείστου νομίσματος ἄξια κτήματα, ἃ καὶ κακός
- 743 τις κεκτηῖτ' ἂν. εἰ δ' ἔστι τοῦτο οὕτως ἔχον, οὐκ ἂν ἔγωγε αὐτοῖς ποτὲ συγχωροίην τὸν πλούσιον εὐδαίμονα τῇ ἀληθείᾳ γίνεσθαι μὴ καὶ ἀγαθὸν ὄντα· ἀγαθὸν δὲ ὄντα διαφερόντως καὶ πλούσιον εἶναι διαφερόντως ἀδύνατον. τί δὴ; φαίη τις ἂν ἴσως. ὅτι, φαῖμεν ἂν, ἢ τε ἐκ δικαίου καὶ ἀδίκου κτήσις πλεόν ἢ διπλασία ἔστι τῆς ἐκ τοῦ δικαίου μόνον, τὰ τε ἀναλώματα μήτε καλῶς μήτε αἰσχροῶς ἐθέλοντα ἀναλίσκεσθαι τῶν καλῶν καὶ εἰς καλὰ ἐθελόντων
- B δαπανᾶσθαι διπλασίῳ ἐλάττονα· οὐκ οὐ ποτὲ ἂν τῶν ἐκ διπλασίων μὲν κτημάτων, ἡμίσεων δὲ ἀναλωμάτων ὁ τὰ ἐναντία τούτων πράττων γένοιτ' ἂν πλουσιώτερος. ἔστι δὲ ὁ μὲν ἀγαθὸς τούτων, ὁ δὲ οὐ κακός, ὅταν ἢ φειδωλός· τότε δὲ ποτε καὶ πάγκακος· ἀγαθὸς δέ, ὅπερ εἴρηται τὰ νῦν, οὐδέποτε· ὁ μὲν γὰρ δικαίως καὶ ἀδίκως λαμβάνων καὶ μήτε δικαίως μήτε ἀδίκως ἀναλίσκων πλούσιος, ὅταν

καὶ φειδωλὸς ἤ· ὁ δὲ πάγκακος ὡς τὰ πολλὰ ὦν ἄσματος
 μάλα πένης· ὁ δὲ ἀναλίσκων τε εἰς τὰ καλὰ καὶ κτώμενος C
 ἐκ τῶν δικαίων μόνον οὔτ' ἂν διαφέρων πλούτῳ ῥαδίως
 ἂν ποτε γένοιτο οὐδ' αὖ σφόδρα πένης. ὥστε ὁ λόγος ἡμῶν
 ὀρθός, ὡς οὐκ εἰσὶν οἱ παμπλούσιοι ἀγαθοί· εἰ δὲ μὴ
 ἀγαθοί, οὐδὲ εὐδαίμονες.

XIII. Ἡμῶν δὲ ἡ τῶν νόμων ὑπόθεσις ἐνταῦθα ἔβλε-
 πεν, ὅπως ὡς εὐδαιμονέστατοι ἔσονται καὶ ὅ τι μάλιστα
 ἀλλήλοις φίλοι· εἶεν δὲ οὐκ ἂν ποτε πολῖται φίλοι, ὅπου
 πολλαὶ μὲν δίκαι ἐν ἀλλήλοις εἶεν, πολλαὶ δὲ ἀδικίαι, ἀλλ D
 ὅπου ὡς ὅ τι σμικρόταται καὶ ὀλίγισται. λέγομεν δὴ μήτε
 χρυσὸν εἶναι δεῖν μήτε ἄργυρον ἐν τῇ πόλει, μήτ' αὖ χρη-
 ματισμὸν πολὺν διὰ βαναυσίας καὶ τόκων μηδὲ βοσκημά-
 των αἰσχυρῶν, ἀλλ' ὅσα γεωργία δίδωσι καὶ φέρει, καὶ τού-
 των ὅποσα μὴ χρηματιζόμενον ἀναγκάσει ἀμελεῖν ὦν
 ἔνεκα πέφυκε τὰ χρήματα· ταῦτα δ' ἐστὶ ψυχὴ καὶ σῶμα,
 ἢ χωρὶς γυμναστικῆς καὶ τῆς ἄλλης παιδείας οὐκ ἂν ποτε
 γένοιτο ἄξια λόγου. διὸ δὴ χρημάτων ἐπιμέλειαν οὐχ ἄπαξ E
 εἰρήκαμεν ὡς χρη̄ τελευταῖον τιμᾶν· ὄντων γὰρ τριῶν
 τῶν ἀπάντων, περὶ ἃ πᾶς ἄνθρωπος σπουδάζει, τελευ-
 ταῖον καὶ τρίτον ἐστὶν ἡ τῶν χρημάτων ὀρθῶς σπουδαζο-
 μένη σπουδὴ, σώματος δὲ πέρι μέση, πρώτη δὲ ἡ τῆς
 ψυχῆς. καὶ δὴ καὶ νῦν ἦν διεξερχόμεθα πολιτείαν, εἰ μὲν
 τὰς τιμὰς οὔτω τάττεται, ὀρθῶς νενομοθέτηται· εἰ δέ τις
 τῶν προσταττομένων αὐτόθι νόμων σωφροσύνης ἔμπρο-
 σθεν ὑγίειαν ἐν τῇ πόλει φανεῖται ποιῶν τιμίαν ἢ πλοῦτον 744
 ὑγείας καὶ τοῦ σωφρονεῖν, οὐκ ὀρθῶς ἀναφανεῖται τιθέ-
 μενος. τοῦτ' οὖν δὴ πολλάκις ἐπισημαίνεσθαι χρη̄ τὸν
 νομοθέτην, τί τε βούλομαι καὶ εἴ μοι ξυμβαίνει τοῦτο ἢ
 καὶ ἀποτυγχάνω τοῦ σκοποῦ· καὶ οὔτω τάχ' ἂν ἴσως ἐκ
 τῆς νομοθεσίας αὐτός τε ἐκβαίνοι καὶ τοὺς ἄλλους ἀπαλ-
 λάττοι, κατ' ἄλλον δὲ τρόπον οὐδ' ἂν ἓνα ποτέ. ὁ δὴ

λαχὼν κερτήσθω, φασμέν, τὸν κληῖρον ἐπὶ τούτοις οἷς εἰ-
 B ρήκαμεν. ἦν μὲν δὴ καλὸν καὶ τᾶλλα ἴσα πάντ' ἔχοντα
 ἓνα ἕκαστον ἐλθεῖν εἰς τὴν ἀποικίαν· ἐπειδὴ δὲ οὐ δυνα-
 τόν, ἀλλ' ὁ μὲν τις πλείω κερτημένος ἀφίξεται χρήματα, ὁ
 δ' ἐλάττω, δεῖ δὴ πολλῶν ἔνεκα τῶν τε κατὰ πόλιν και-
 ρῶν ἰσότητος ἔνεκα τιμήματα ἄνισα γενέσθαι, ἵν' ἀρχαί
 τε καὶ εἰσφοραὶ καὶ διανομαὶ τὴν τῆς ἀξίας ἕκαστοις τιμὴν
 C μὴ κατ' ἀρετὴν μόνον τὴν τε προγόνων καὶ τὴν αὐτοῦ
 μηδὲ κατὰ σωμάτων ἰσχυρῶς καὶ εὐμορφίας, ἀλλὰ καὶ κατὰ
 πλούτου χρήσιν καὶ πενίας τὰς τιμὰς τε καὶ ἀρχὰς ὡς
 ἰσαίτατα τῷ ἀνίσῳ ξυμμέτρῳ δὲ ἀπολαμβάνοντες μὴ δια-
 φέρωνται. τούτων χάριν τέτταρα μεγέθει τῆς οὐσίας τιμή-
 ματα ποιεῖσθαι χρεῶν, πρῶτους καὶ δευτέρους καὶ τρίτους
 καὶ τετάρτους, ἢ τισιν ἄλλοις προσαγορευομένους ὀνόμα-
 σιν, ὅταν τε μένωσιν ἐν τῷ αὐτῷ τιμήματι καὶ ὅταν πλου-
 σιώτεροι ἐκ πενήτων καὶ ἐκ πλουσίων πένητες γιγνόμενοι
 D μεταβαίνωσιν εἰς τὸ προσῆκον ἕκαστοι ἑαυτοῖσι τίμημα.
 τόδε δ' ἐπὶ τούτοις αὖ νόμου σχῆμα ἔγωγ' ἂν τιθείην ὡς
 ἐπόμενον. δεῖ γὰρ ἐν πόλει που, φασμέν, τῇ τοῦ μεγίστου
 νοσήματος οὐ μεθεξούση, ὃ διάστασιν ἢ στάσιν ὀρθότε-
 ρον ἂν εἶη κεκληῖσθαι, μήτε πενίαν τὴν χαλεπὴν ἐνεῖναι
 παρά τισι τῶν πολιτῶν μήτ' αὖ πλοῦτον, ὡς ἀμφοτέρων
 τικτόντων ταῦτα ἀμφότερα· νῦν οὖν ὄρον δεῖ τούτων
 ἑκατέρου τὸν νομοθέτην φράζειν. ἔστω δὴ πενίας μὲν ὄρος
 E ἢ τοῦ κληῖρου τιμῆ, ὃν δεῖ μένειν καὶ ὃν ἀρχῶν οὐδεὶς οὐ-
 δενίποτε περιόψεται ἐλάττω γιγνόμενον, τῶν τε ἄλλων
 κατὰ ταῦτα οὐδεὶς, ὅστις φιλότιμος ἐπ' ἀρετῇ· μέτρον δὲ
 αὐτὸν θέμενος ὁ νομοθέτης διπλάσιον ἑάσει τούτου κτᾶ-
 σθαι καὶ τριπλάσιον καὶ μέχρη τετραπλασίου. πλείονα δ'
 ἂν τις κτᾶται τούτων εὐρῶν ἢ δοθέντων ποθὲν ἢ χρημα-
 745 τισάμενος ἢ τινι τύχῃ τοιαύτῃ κτησάμενος ἄλλη τὰ περι-
 γιγνόμενα τοῦ μέτρου, τῇ πόλει ἂν αὐτὰ καὶ τοῖς τὴν πό-

λιν ἔχουσι θεοῖς ἀπονέμων εὐδόκιμός τε καὶ ἀξήμιος ἂν εἴη· ἔαν δέ τις ἀπειθῇ τούτῳ τῷ νόμῳ, φανεῖ μὲν ὁ βουλόμενος ἐπὶ τοῖς ἡμίσεσιν, ὁ δὲ ὄφλων ἄλλο τοσοῦτον μέρος ἀποτίθει τῆς αὐτοῦ κτήσεως, τὰ δ' ἡμίσεα τῶν θεῶν. ἢ δὲ κτήσις χωρὶς τοῦ κλήρου πάντων πᾶσα ἐν τῷ φανερωῷ γεγράφθω παρὰ φύλαξιν ἄρχουσιν, οἷς ἂν ὁ νόμος προστάξῃ, ὅπως ἂν αἱ δίκαι περὶ πάντων, ὅσαι εἰς χρήματα, B ῥάδιαί τε ὦσι καὶ σφόδρα σαφεῖς.

XIV. Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο πρῶτον μὲν τὴν πόλιν ἰδρῦσθαι δεῖ τῆς χώρας ὅτι μάλιστα ἐν μέσῳ, καὶ τᾶλλα ὅσα πρόσφορα πόλει τῶν ὑπαρχόντων ἔχοντα τόπον ἐκλεξάμενον, ἃ νοῆσαι τε καὶ εἰπεῖν οὐδὲν χαλεπὸν· μετὰ δὲ ταῦτα μέρη δώδεκα διελέσθαι, θέμενον Ἑστίας πρῶτον καὶ Διὸς καὶ Ἀθηνᾶς ἱερόν, ἀκρόπολιν ὀνομάζοντα, κύκλον περιβάλλοντα, ἀφ' οὗ τὰ δώδεκα μέρη τέμνειν τὴν C τε πόλιν αὐτὴν καὶ πᾶσαν τὴν χώραν. ἴσα δὲ δεῖ γίνεσθαι τὰ δώδεκα μέρη τῷ τὰ μὲν ἀγαθῆς γῆς εἶναι σμικρά, τὰ δὲ χείρονος μείζω. κλήρους δὲ διελεῖν τετταράκοντα καὶ πεντακισχιλίους, τούτων τε αὖ δίχα τέμνειν ἕκαστον καὶ ξυγκληρωῶσαι δύο τμήματα, τοῦ τ' ἐγγὺς καὶ τοῦ πόρρω μετέχοντα ἑκάτερον· τὸ πρὸς τῇ πόλει μέρος τῷ πρὸς τοῖς ἐσχάτοις εἰς κλήρος καὶ τὸ δεύτερον ἀπὸ πόλεως τῷ ἀπ' ἐσχάτων δευτέρῳ, καὶ τᾶλλα οὕτω πάντα. D μηχανᾶσθαι δὲ καὶ ἐν τοῖς δίχα τμήμασι τὸ νῦν δὴ λεγόμενον φαυλότητός τε καὶ ἀρετῆς χώρας, ἐπανισουμένους τῷ πλήθει τε καὶ ὀλιγότητι τῆς διανομῆς. νείμασθαι δὲ δεῖ καὶ τοὺς ἄνδρας δώδεκα μέρη, τὴν τῆς ἄλλης οὐσίας εἰς ἴσα ὅτι μάλιστα τὰ δώδεκα μέρη συνταξάμενον, ἀπογραφῆς πάντων γενομένης· καὶ δὴ καὶ μετὰ τοῦτο δώδεκα θεοῖς δώδεκα κλήρους θέντας ἐπονομάσαι καὶ καθιερωῶσαι τὸ λαχὸν μέρος ἑκάστῳ τῷ θεῷ, καὶ φυλὴν αὐτὴν ἐπονομάσαι· E τέμνειν δὲ αὖ καὶ τὰ δώδεκα τῆς πόλεως τμή-

ματα τὸν αὐτὸν τρόπον, ὄνπερ καὶ τὴν ἄλλην χώραν διένεμον· καὶ δύο νέμεσθαι ἕκαστον οἰκήσεις, τὴν τε ἐγγυὸς τοῦ μέσου καὶ τὴν τῶν ἐσχάτων· καὶ τὴν μὲν κατοίικισιν οὕτω τέλος ἔχειν.

XV. Ἐννοεῖν δὲ ἡμᾶς τὸ τοιούτῳ ἔστι χρεῶν ἐκ παντὸς τρόπου, ὡς τὰ νῦν εἰρημένα πάντα οὐκ ἂν ποτε εἰς τοιοῦτους καιροὺς ξυμπέσοι, ὥστε ξυμβῆναι κατὰ λόγον
 746 οὕτω ξύμπαντα γενόμενα ἄνδρας τε, οἳ μὴ δυσχερανοῦσι τὴν τοιαύτην ξυνοικίαν, ἀλλ' ὑπομενοῦσι χρήματά τε ἔχοντες τακτὰ καὶ μέτρια διὰ βίου παντὸς καὶ παίδων γενέσεις ἅς εἰρήκαμεν ἕκάστοις, καὶ χρυσοῦ στερόμενοι καὶ ἐτέρων ὧν δῆλος ὁ νομοθέτης προστάξων ἔστιν ἐκ τούτων τῶν νῦν εἰρημένων, ἔτι δὲ χώρας τε καὶ ἄστεος, ὡς εἴρηκε, μεσότητάς τε καὶ ἐν κύκλῳ οἰκήσεις, πάντη σχεδὸν οἶον οὐεῖρατα λέγων ἢ πλάττων καθάπερ ἐκ κηροῦ τινὰ πόλιν
 B καὶ πολίτας. ἔχει δὴ τὰ τοιαῦτα οὐ κακῶς τινὰ τρόπον εἰρημένα, χρὴ δ' ἐπαναλαμβάνειν πρὸς αὐτὸν τὰ τοιάδε. πάλιν ἄρα ἡμῖν ὁ νομοθετῶν φράζει τόδε· ἐν τούτοις τοῖς λόγοις, ὧ φίλοι, μηδ' αὐτὸν δοκεῖτέ με λεληθέναι τὸ νῦν λεγόμενον, ὡς ἀληθῆ διεξέρχεται τινα τρόπον· ἀλλὰ γὰρ ἐν ἕκάστοις τῶν μελλόντων ἔσεσθαι δικαιοτάτου οἶμαι τόδε εἶναι, τὸν τὸ παράδειγμα δεικνύντα, οἶον δεῖ τὸ ἐπιχειρούμενον γίνεσθαι, μηδὲν ἀπολείπειν τῶν καλλίστων τε καὶ ἀληθεστάτων· ὧ δὲ ἀδύνατόν τι ξυμβαίνει
 C τούτων γίνεσθαι, τοῦτο μὲν αὐτὸ ἐκκλίνειν καὶ μὴ πράττειν, ὅτι δὲ τούτου τῶν λοιπῶν ἐγγύτατά ἐστι καὶ ξυγγενέστατον ἔφω τῶν προσηκόντων πράττειν, τοῦτ' αὐτὸ διαμηχανᾶσθαι ὅπως ἂν γίγνηται· τὸν νομοθέτην δ' ἔᾶσαι τέλος ἐπιθεῖναι τῇ βουλήσει, γενομένου δὲ τούτου, τότε ἤδη κοινῇ μετ' ἐκείνου σκοπεῖν, ὅτι τε ξυμφέρει τῶν εἰρημένων καὶ τί πρόσαντες εἴρηται τῆς νομοθεσίας· τὸ γὰρ ὁμολογούμενον αὐτὸ αὐτῷ δεῖ που πανταχῇ ἀπεργά-

ξεσθαι καὶ τὸν τοῦ φαυλοτάτου δημιουργὸν ἄξιον ἐσόμε- D
νον λόγου.

XVI. Νῦν δὴ τοῦτ' αὐτὸ προθυμητέον ἰδεῖν μετὰ τὴν
δόξαν τῆς τῶν δώδεκα μερῶν διανομῆς, τὸ τίνα τρόπον
διελεῖν δεῖ τὰ δώδεκα μέρη, τῶν ἐντὸς αὐτοῦ πλείστας
ἔχοντα διανομάς, καὶ τὰ τούτοις ξυνεπόμενα καὶ ἐκ τού-
των γεννώμενα, μέχρι τῶν τετταράκοντά τε καὶ πεντακισ-
χιλίων· ὅθεν φρατρίας καὶ δήμους καὶ κώμας, καὶ πρὸς
γε τὰς πολεμικὰς τάξεις τε καὶ ἀγωγάς, καὶ ἔτι νομίσματα
καὶ μέτρα ξηρά τε καὶ ὑγρά καὶ σταθμά, πάντα ταῦτα ἔμ- E
μετρά τε καὶ ἀλλήλοις σύμφωνα δεῖ τὸν γε νόμον τάττειν.
πρὸς δὲ τούτοις οὐδ' ἐκεῖνα φοβητέα, δείσαντα τὴν δόξα-
σαν ἂν γίνεσθαι σμικρολογίαν, ἂν τις προστάτῃ πάντα
ὀπὸς ἂν σκευῆ κτῶνται, μηδὲν ἄμετρον αὐτῶν ἔαν εἶναι,
καὶ κοινῶ λόγῳ νομίσαντα πρὸς πάντα εἶναι χρησίμους 747
τὰς τῶν ἀριθμῶν διανομάς καὶ ποικίλσεις, ὅσα τε αὐτοὶ
ἐν ἑαυτοῖς ποικίλλονται καὶ ὅσα ἐν μήκεσι καὶ ἐν βάρεσι
ποικίλματα, καὶ δὴ καὶ ἐν φθόγγοις καὶ κινήσεσι ταῖς τε
κατὰ τὴν εὐθυπορίαν τῆς ἄνω καὶ κάτω φορᾶς καὶ τῆς
κύκλῳ περιφορᾶς· πρὸς γὰρ ταῦτα πάντα δεῖ βλέψαντα
τὸν γε νομοθέτην προστάττειν τοῖς πολίταις πᾶσιν εἰς δύ-
ναμιν τούτων μὴ ἀπολείπεσθαι τῆς συντάξεως. πρὸς τε
γὰρ οἰκονομίαν καὶ πρὸς πολιτείαν καὶ πρὸς τὰς τέχνας B
πάσας ἐν οὐδὲν οὕτω δύναμιν ἔχει παιδείον μάθημα με-
γάλην, ὡς ἢ περὶ τοὺς ἀριθμοὺς διατριβή· τὸ δὲ μέγιστον,
ὅτι τὸν νυστάζοντα καὶ ἀμαθῆ φύσει ἐγείρει καὶ εὐμαθῆ
καὶ μνήμονα καὶ ἀγχίνου ἀπεργάζεται, παρὰ τὴν αὐτοῦ
φύσιν ἐπιδιδόντα θεία τέχνη. ταῦτα δὴ πάντα, εἴαν μὲν
ἄλλοις νόμοις τε καὶ ἐπιτηδεύμασιν ἀφαιρῆταί τις τὴν
ἀνελευθερίαν καὶ φιλοχρηματίαν ἐκ τῶν ψυχῶν τῶν μελ-
λόντων αὐτὰ ἱκανῶς τε καὶ ὀνησίμως κτήσεσθαι, καλὰ τὰ C
παιδεύματα καὶ προσήκοντα γίγνοιτ' ἂν· εἰ δὲ μή, τὴν

καλουμένην ἂν τις πανουργίαν ἀντὶ σοφίας ἀπεργασάμενος λάθοι, καθάπερ Αἴγυπτίους καὶ Φοίνικας καὶ πολλὰ ἕτερα ἀπειργασμένα γένη νῦν ἔστιν ἰδεῖν ὑπὸ τῆς τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων καὶ κτημάτων ἀνελευθερίας, εἴτε τις νομοθέτης αὐτοῖς φαῦλος ἂν γενόμενος ἐξειργάσατο

D τὰ τοιαῦτα εἴτε χαλεπὴ τύχη προσπεσοῦσα εἴτε καὶ φύσις ἄλλη τις τοιαύτη. καὶ γὰρ, ὧς Μέγιστόν τε καὶ Κλεινία, μηδὲ τοῦθ' ἡμᾶς λανθανέτω περὶ τόπων, ὡς οὐκ εἰσὶν ἄλλοι τινὲς διαφέροντες ἄλλων τόπων πρὸς τὸ γεννᾶν ἀνθρώπους ἀμείνους καὶ χεῖρους, οἷς οὐκ ἐναντία νομοθετητέον· οἱ μὲν γέ που διὰ πνεύματα παντοῖα καὶ δι' εἰλήσεις ἀλλόκοτοί τ' εἰσὶ καὶ ἐναίσιιοι αὐτῶν, οἱ δὲ δι' ὕδατα, οἱ δὲ καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφήν ἀναδιδουῦσαν,

E οὐ μόνον τοῖς σώμασιν ἀμείνω καὶ χείρω, ταῖς δὲ ψυχαῖς οὐχ ἤττον δυναμένην πάντα τὰ τοιαῦτα ἐμποιεῖν· τούτων δ' αὖ πάντων μέγιστον διαφέρουεν ἂν τόποι χώρας, ἐν οἷς θεία τις ἐπίπνοια καὶ δαιμόνων λήξεις εἶεν, τοὺς ἀεὶ κατοικιζομένους ἴλεω δεχόμενοι καὶ τούναντίον· οἷς ὁ γε νοῦν ἔχων νομοθέτης ἐπισκεψάμενος, ὡς ἄνθρωπον οἶόν τ' ἔστι σκοπεῖν τὰ τοιαῦτα, οὕτω πειρωῖτ' ἂν τιθέναι τοὺς νόμους. ὃ δὴ καὶ σοὶ ποιητέον, ὧς Κλεινία· πρῶτον τρεπτέον ἐπὶ τὰ τοιαῦτα μέλλοντί γε κατοικίξειν χώραν.

ΚΑ. Ἄλλ', ὧς ξένε Ἀθηναῖε, λέγεις τε παγκάλως ἐμοί τε οὕτω ποιητέον.

5.

751 I. ΑΘ. Ἄλλὰ μὴν μετὰ γε πάντα τὰ νῦν εἰρημένα σχεδὸν ἂν ἀρχῶν εἶέν σοι καταστάσεις τῇ πόλει.

ΚΑ. Ἐχει γὰρ οὖν οὕτως.

AΘ. Δύο εἶδη ταῦτα περὶ πολιτείας κόσμον γιγνώμενα τυγχάνει, πρῶτον μὲν καταστάσεις ἀρχῶν τε καὶ ἀρξούντων, ὅσας τε αὐτὰς εἶναι δεῖ καὶ τρόπον ὄντινα καθισταμένας· ἔπειτα οὕτω δὴ τοὺς νόμους ταῖς ἀρχαῖς ἐκάσταις ἀποδοτέον, οὔστινάς τε αὖ καὶ ὅσους καὶ οἴους B προσήκον ἂν ἐκάσταις εἴη. σμικρὸν δὲ ἐπισχόντες πρὸ τῆς αἰρέσεως εἰπώμεν προσήκοντά τινα λόγον περὶ αὐτῆς ῥηθῆναι.

ΚΑ. Τίνα δὴ τοῦτον;

AΘ. Τόνδε. παντί που δῆλον τὸ τοιοῦτον, ὅτι μεγάλου τῆς νομοθεσίας ὄντος ἔργου τῷ πόλιν εὖ παρεσκευασμένην ἀρχὰς ἀνεπιτηδείους ἐπιστήσας τοῖς εὖ κειμένοις νόμοις οὐ μόνον οὐδὲν πλέον εὖ τεθέντων, οὐδ' ὅτι γέλωσ ἂν πάμπολυς ξυμβαίνοι, σχεδὸν δὲ βλάβαι καὶ λῶ- C βαι πολὺ μέγιστα ταῖς πόλεσι γίγνουντ' ἂν ἐξ αὐτῶν.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὖ;

AΘ. Τοῦτο τοίνυν νοήσωμέν σοι περὶ τῆς νῦν, ᾧ φίλε, πολιτείας τε καὶ πόλεως ξυμβαῖνον· ὁρᾷς γάρ, ὅτι πρῶτον μὲν δεῖ τοὺς ὀρθῶς ἰόντας ἐπὶ τὰς τῶν ἀρχῶν δυνάμεις βάσανον ἱκανὴν αὐτούς τε καὶ γένος ἐκάστων ἐκ παίδων μέχρι τῆς αἰρέσεως εἶναι δεδωκότας, ἔπειτα αὖ τοὺς μέλλοντας αἰρήσεσθαι τεθράφθαι [τε] ἐν ἡθεσι νόμων εὖ πεπαιδευμένους πρὸς τὸ δυσχεραίνοντάς τε καὶ D ἀποδεχομένους ὀρθῶς κρίνειν καὶ ἀποκρίνειν δυνατοὺς γίγνεσθαι τοὺς ἄξιους ἐκατέρων· ταῦτα δὲ οἱ νεωστὶ ξυνεληλυθότες ὄντες τε ἀλλήλων ἀγνωῶτες, ἔτι δ' ἀπαιδευτοί, πῶς ἂν ποτε δύναιντο ἀμέμπτως τὰς ἀρχὰς αἰρεῖσθαι;

ΚΑ. Σχεδὸν οὐκ ἂν ποτε.

AΘ. Ἀλλὰ γὰρ ἀγῶνα προφάσεις οὗ φασι δέχεσθαι· καὶ δὴ καὶ σοὶ τοῦτο νῦν καὶ ἐμοὶ ποιητέον, ἐπέιπερ σὺ μὲν δὴ τὴν πόλιν ὑπέστης τῷ Κρητῶν ἔθνει προθύμως E

κατοικιεῖν δέκατος αὐτός, ὡς φῆς, τὰ νῦν, ἐγὼ δ' αὖ σοὶ
 752 ξυλλήψεσθαι κατὰ τὴν παροῦσαν ἡμῖν τὰ νῦν μυθολογίαν.
 οὐκ οὖν δὴ που λέγων γε ἂν μῦθον ἀκέφαλον ἐκὼν κατα-
 λίποιμι· πλανώμενος γὰρ ἂν [ἀπάντη] τοιοῦτος ὢν ἄμορ-
 φος φαίνοιτο.

ΚΛ. Ἄριστ' εἴρηκας, ὦ ξένε.

ΑΘ. Οὐ μόνον γε, ἀλλὰ καὶ δράσω κατὰ δύναμιν
 οὕτως.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν ποιῶμεν, ἤπερ καὶ λέγομεν.

ΑΘ. Ἔσται ταῦτ', ἂν θεὸς ἐθέλῃ καὶ γήρως ἐπικρα-
 τῶμεν τό γε τοσοῦτον.

B ΚΛ. Ἄλλ' εἰκὸς ἐθέλειν.

ΑΘ. Εἰκὸς γὰρ οὖν. ἐπόμενοι δὲ αὐτῷ λάβωμεν καὶ
 τόδε.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Ὡς ἀνδρείως καὶ παρακεκινδυνευμένως ἐν τῷ
 νῦν ἡ πόλις ἡμῖν ἔσται κατωκισμένη.

ΚΛ. Περὶ τί βλέπων καὶ ποῖ μάλιστα αὐτὸ εἴρηκας
 τὰ νῦν;

ΑΘ. Ὡς εὐκόλως καὶ ἀφόβως ἀπείροις ἀνδράσι νο-
 μοθετοῦμεν, ὅπως δέξονται ποτε τοὺς νῦν τεθέντας νό-
 μους. δῆλον δὲ τό γε τοσοῦτον, ὦ Κλεινία, παντὶ σχεδὸν
 C καὶ τῷ μὴ πάνυ σοφῷ, τὸ μὴ ῥαδίως γε αὐτοὺς μηδένας
 προσδέξασθαι κατ' ἀρχάς, εἰ δὲ μείναιμὲν πως τοσοῦτον
 χρόνον, ἕως οἱ γευσάμενοι παῖδες τῶν νῦν καὶ ξυντρα-
 φέντες ἰκανῶς ξυνήθεις τε αὐτοῖς γενόμενοι τῶν ἀρχαιρε-
 σιῶν τῇ πόλει πάσῃ κοινωνήσειαν· γενομένου γε μὴν οὐ
 λέγομεν, εἴπερ τινὲς τῶν τρόπων καὶ μηχανῆ γίγνοιτο ὀρθῶς,
 πολλὴν ἔγωγε ἀσφάλειαν οἶμαι καὶ μετὰ τὸν τότε παρόντα
 χρόνον ἂν γενέσθαι τοῦ μείναι τὴν παιδαγωγηθεῖσαν
 οὕτω πόλιν.

D ΚΛ. Ἐχει γοῦν λόγον.

ΑΘ. Ἴδωμεν τοίνυν πρὸς τοῦτο εἰ πῆ τινα πόρον ἱκανον πορίζοιμεν ἂν κατὰ τάδε. φημί γάρ, ὦ Κλεινία, Κνωσίους χρῆναι τῶν ἄλλων διαφερόντως Κρητῶν μὴ μόνον ἀφοσιώσασθαι περὶ τῆς χώρας ἢ νῦν κατοικίξεται, συντόνως δ' ἐπιμεληθῆναι, τὰς πρώτας ἀρχὰς εἰς δύναμιν ὅπως ἂν ἰστώσιν ὡς ἀσφαλέστατα καὶ ἄριστα. τὰς μὲν οὖν ἄλλας καὶ βραχύτερον ἔργον, νομοφύλακας δ' [ἂν] ἡμῖν πρώτους αἰρεῖσθαι ἀναγκαιότατον ἀπάσῃ σπουδῇ. E

ΚΛ. Τίνα οὖν ἐπὶ τούτῳ πόρον καὶ λόγον ἀνευρίσκομεν;

ΑΘ. Τόνδε. φημί, ὦ παῖδες Κρητῶν, χρῆναι Κνωσίους διὰ τὸ πρεσβεύειν τῶν πολλῶν πόλεων κοινῇ μετὰ τῶν ἀφικομένων εἰς τὴν ξυνοίκησιν ταύτην ἐξ αὐτῶν τε καὶ ἐκείνων αἰρεῖσθαι τριάκοντα μὲν καὶ ἑπτὰ τοὺς πάντας, ἑννέα δὲ καὶ δέκα ἐκ τῶν ἐποικησάντων, τοὺς δὲ ἄλλους ἐξ αὐτῆς Κνωσοῦ· τούτους δ' οἱ Κνωσίοι τῇ πόλει 753 σοι δόντων, καὶ αὐτόν σε, πολίτην εἶναι ταύτης τῆς ἀποικίας καὶ ἕνα τῶν ὀκτωκαίδεκα, πείσαντες ἢ τῇ μετρίᾳ δυνάμει βιασάμενοι.

ΚΛ. Τί δῆτα; οὐ καὶ σύ τε καὶ ὁ Μέγιλλος, ὦ ξένε, ἐκοινωνησάτην ἡμῖν τῆς πολιτείας;

Π. ΑΘ. Μέγα μὲν, ὦ Κλεινία, φρονοῦσιν αἱ Ἀθῆναι, μέγα δὲ καὶ ἡ Σπάρτη, καὶ μακρὰν ἀποικοῦσιν ἐκάτεραι· σοὶ δὲ κατὰ πάντα ἐμμελῶς ἔχει καὶ τοῖς ἄλλοις οἰκισταῖς κατὰ ταῦτά, ὥσπερ τὰ περὶ σοῦ νῦν λεγόμενα. ὥς μὲν B οὖν γένοιτ' ἂν ἐπιεικέστατα ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἡμῖν τὰ νῦν, εἰρήσθω· προελθόντος δὲ χρόνου καὶ μεινάσης τῆς πολιτείας, αἵρεσις αὐτῶν ἔστω τοιάδε τις· πάντες μὲν κοινονούντων τῆς τῶν ἀρχόντων αἰρέσεως, ὅποσοιπερ ἂν ὄπλα ἰππικὰ ἢ πεζικὰ τιθῶνται καὶ πολέμου κεκοινωνήκωσιν ἐν ταῖς σφετέραις αὐτῶν τῆς ἡλικίας δυνάμεσι· ποιεῖσθαι δὲ τὴν αἵρεσιν ἐν ἱερῷ, ὅπερ ἂν ἡ πόλις ἡγήται

C τιμιώτατον, φέρειν δ' ἐπὶ τὸν τοῦ θεοῦ βωμὸν ἕκαστον
 εἰς πινακίον γράψαντα τοῦνομα πατρόθεν καὶ φυλῆς καὶ
 δήμου, ὁπόθεν ἂν δημοτεύηται, παρεγγράφειν δὲ καὶ τὸ
 αὐτοῦ κατὰ ταῦτ' οὕτως ὄνομα. τῷ βουλομένῳ δ' ἐξέστω
 τῶν πινακίων ὅ τι περ' ἂν φαίνεται μὴ κατὰ νοῦν αὐτῷ
 γεγραμμένον, ἀνελόντα εἰς ἀγορὰν θεῖναι μὴ ἕλαττον τρι-
 ἀκοντα ἡμερῶν· τὰ δὲ τῶν πινακίων κριθέντα ἐν πρώτοις
 D μέχρι τριακοσίων δεῖξαι τοὺς ἄρχοντας ἰδεῖν πάσῃ τῇ πό-
 λει, τὴν δὲ πόλιν ὡσαύτως ἐκ τούτων φέρειν πάλιν ὃν ἂν
 ἕκαστος βούληται, τοὺς δὲ τὸ δεύτερον ἐξ αὐτῶν προκρι-
 θέντας ἑκατὸν δεῖξαι πάλιν ἅπασιν. τὸ δὲ τρίτον φερέτω
 μὲν ἐκ τῶν ἑκατὸν ὁ βουλευθεὶς ὃν ἂν βούληται, διὰ το-
 μίων πορευόμενος· ἐπτὰ δὲ καὶ τριάκοντα, οἷς ἂν πλεῖ-
 σται γένωνται ψῆφοι, κρίναντες ἀποφηνάντων ἄρχοντας.
 τίνες οὖν, ὧ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, πάντα ἡμῖν ταῦτ' ἐν τῇ
 E πόλει καταστήσουσι τῶν ἀρχῶν τε πέρι καὶ δοκιμασιῶν
 αὐτῶν; ἄρα ἐννοοῦμεν, ὡς ταῖς πρώτον οὕτω καταξεν-
 γνυμέναις πόλεσιν ἀνάγκη μὲν εἶναι τινας, οἵτινες δὲ εἶεν
 ἂν πρὸ πασῶν τῶν ἀρχῶν γεγονότες, οὐκ ἔστι; δεῖ μὴν
 ἀμῶς γέ πως, καὶ ταῦτα οὐ φαύλους ἀλλ' ὅ τι μάλιστα
 ἄκρους· ἀρχὴ γὰρ λέγεται μὲν ἡμισυ παντὸς ἐν ταῖς πα-
 ροιμίαις ἔργου, καὶ τό γε καλῶς ἄρξασθαι πάντες ἐγκω-
 μιάζομεν ἐκάστοτε· τὸ δ' ἔστι τε, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, πλεον
 754 ἢ τὸ ἡμισυ καὶ οὐδείς αὐτὸ καλῶς γενόμενον ἐγκεκωμιά-
 κεν ἱκανῶς.

ΚΑ. Ὅρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Μὴ τοίνυν γινώσκοντές γε παρῶμεν αὐτὸ ἄρ-
 ρητον, μηδὲν διασαφήσαντες ἡμῖν αὐτοῖς, τίνα ἔστι τρό-
 πον. ἐγὼ μὲν οὖν οὐδαμῶς εὐπορῶ πλήν γε ἐνὸς εἰπεῖν
 πρὸς τὸ παρὸν ἀναγκαίου καὶ ξυμφέροντος λόγου.

ΚΑ. Τίνος δὴ;

III. ΑΘ. Φημὶ ταύτῃ τῇ πόλει, ἣν οἰκίξιν μέλλομεν,

οἶον πατέρα καὶ μητέρα οὐκ εἶναι πλὴν τὴν κατοικίζουσιν αὐτὴν πόλιν, οὐκ ἄγνοῶν ὅτι πολλὰ τῶν κατοικισθεισῶν B
 διάφοροι ταῖς κατοικισάσαις πολλάκις ἐνίαι γεγόνασί τε καὶ ἔσονται· νῦν μὲν ἐν τῷ παρόντι καθάπερ παῖς, εἰ καὶ ποτε μέλλει διάφορος εἶναι τοῖς γεννήσασιν, ἐν γε τῇ παρούσῃ παιδείᾳ ἀπορία στέργει τε καὶ στέργεται ὑπὸ τῶν γεννησάντων, καὶ φεύγων ἀεὶ πρὸς τοὺς οἰκείους ἀναγκαίους μόνους εὐρίσκει ξυμμάχους· ἃ δὴ νῦν φημι Κνωσίοις διὰ τὴν ἐπιμέλειαν πρὸς τὴν νέαν πόλιν καὶ τῇ νέα πρὸς Κνωσὸν ὑπάρχειν ἐτοίμως γεγονότα. λέγω δὲ C
 καθάπερ εἶπον νῦν δὴ, δις γὰρ τό γε καλὸν ρηθὲν οὐδὲν βλάπτει, Κνωσίους δεῖν ἐπιμεληθῆναι πάντων τούτων κοινῇ, προσελομένους τῶν εἰς τὴν ἀποικίαν ἀφικομένων, τοὺς πρεσβυτάτους τε καὶ ἀρίστους εἰς δύναμιν ἐλομένους, μὴ ἔλαττον ἑκατὸν ἀνδρῶν· καὶ αὐτῶν Κνωσίων ἔστωσαν ἑκατὸν ἕτεροι· τούτους δὲ ἐλθόντας φημι δεῖν εἰς τὴν καινὴν πόλιν συνεπιμεληθῆναι, ὅπως αἰ τε ἀρχαὶ καταστῶσι κατὰ νόμους καταστᾶσαι τε δοκιμασθῶσι· γε- D
 νομένων δὲ τούτων τὴν μὲν Κνωσὸν τοὺς Κνωσίους οἰκεῖν, τὴν δὲ νέαν πόλιν αὐτὴν αὐτὴν πειραῖσθαι σώξειν τε καὶ εὐτυχεῖν. οἱ δὲ δὴ γενόμενοι τῶν ἑπτὰ καὶ τριάκοντα νῦν τε καὶ εἰς τὸν ἔπειτα ξύμπαντα χρόνον ἐπὶ τοῖσδε ἡμῖν ἠρήσθωσαν· πρῶτον μὲν φύλακες ἔστωσαν τῶν νόμων, ἔπειτα τῶν γραμμάτων ὧν ἂν ἕκαστος ἀπογράψῃ τοῖς ἀρχουσι τὸ πλῆθος τῆς αὐτῶν οὐσίας, πλὴν ὁ μὲν μέγιστον τίμημα ἔχων τεττάρων μναῶν, ὁ δὲ τὸ δεύτερον E
 τριῶν, ὁ δὲ τρίτος δυεῖν μναῖν, μναῖς δὲ ὁ τέταρτος. εἰ δέ τις ἕτερον φαίνεται τι παρὰ τὰ γεγραμμένα κεκτημένος, δημόσιον μὲν ἔστω τὸ τοιοῦτον ἅπαν, πρὸς τούτῳ δὲ δίκην ὑπεχέτω τῷ βουλομένῳ μετιέναι μὴ καλὴν μηδ' εὐάνυμον ἀλλ' αἰσχρὰν, εἰ ἀλίσκηται διὰ τὸ κέρδος τῶν νόμων καταφρονῶν. αἰσχροκερδείας οὖν αὐτὸν γραψάμενος ὁ

βουληθεὶς ἐπεξίτω τῇ δίκῃ ἐν αὐτοῖς τοῖς νομοφύλαξιν·
 755 εἰάν δ' ὁ φεύγων ὄφλη, τῶν κοινῶν κτημάτων μὴ μετε-
 χέτω, διανομὴ δὲ ὅταν τῇ πόλει γίγνηται τις, ἄμοιρος ἔστω
 πλὴν γε τοῦ κλήρου, γεγράφθω δὲ ὠφληκῶς, ἕως ἂν ζῆ,
 ὅπου πᾶς ὁ βουλόμενος αὐτὰ ἀναγνώσεται. μὴ πλέον δὲ
 εἴκοσιν ἐτῶν νομοφύλαξ ἀρχέτω, φερέσθω δ' εἰς τὴν ἀρ-
 χὴν μὴ ἔλαττον ἢ πεντήκοντα γεγονῶς ἐτῶν· ἑξηκοντού-
 τῆς δὲ ἐνεχθεὶς δέκα μόνον ἀρχέτω ἔτη, καὶ κατὰ τοῦτον
 τὸν λόγον, ὅπισ' ἂν τις πλέον ὑπερβᾶς ἑβδομήκοντα ζῆ,
 B μηκέτι ἐν τούτοις τοῖς ἀρχουσι τὴν τηλικαύτην ἀρχὴν ὡς
 ἀρχῶν διανοηθήτω.

IV. Τὰ μὲν οὖν περὶ τῶν νομοφυλάκων ταῦτα εἰρή-
 σθω προστάγματα τρία, προϊόντων δὲ εἰς τοῦμπροσθε
 τῶν νόμων ἕκαστος προστάξει τούτοις τοῖς ἀνδράσιν,
 ὧντινων αὐτοὺς δεῖ πρὸς τοῖς νῦν εἰρημένοις προσεπιμε-
 λείσθαι· νῦν δ' ἐξῆς ἄλλων ἀρχῶν αἰρέσεως πέρι λέγοι-
 μεν ἂν. δεῖ γὰρ δὴ τὰ μετὰ ταῦτα στρατηγούς αἰρεῖσθαι,
 C καὶ τούτοις εἰς τὸν πόλεμον οἷόν τινας ὑπηρεσίας ἱππάρ-
 χους καὶ φυλάρχους καὶ τῶν πεζῶν φυλῶν κοσμητὰς τῶν
 τάξεων, οἷς πρέπον ἂν εἴη τοῦτ' αὐτὸ τοῦνομα μάλιστα,
 οἷον καὶ οἱ πολλοὶ ταξιάρχους αὐτοὺς ἐπονομάξουσι. τού-
 των δὴ στρατηγούς μὲν ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως ταύτης οἱ νο-
 μοφύλακες προβαλλέσθων, αἰρεῖσθων δ' ἐκ τῶν προβλη-
 θέντων πάντες οἱ τοῦ πολέμου κοινωνοὶ γενόμενοί τε ἐν
 ταῖς ἡλικίαις καὶ γιγνόμενοι ἕκαστοτε· εἰάν δέ τις ἄρα
 D δοκῆ τινὶ τῶν μὴ προβεβλημένων ἀμείνων εἶναι τῶν προ-
 βληθέντων τινός, ἐπονομάσας ἀνθ' ὅτου ὄντινα προβάλ-
 λεται, τοῦτ' αὐτὸ ὁμνὺς ἀντιπροβαλλέσθω τὸν ἕτερον·
 ὁπότερος δ' ἂν δόξῃ διαχειροτουόμενος, εἰς τὴν αἴρεσιν
 ἐγκρινέσθω. τρεῖς δέ, οἷς ἂν ἡ πλείστη χειροτονία γίγνη-
 ται, τούτους εἶναι στρατηγούς τε καὶ ἐπιμελητὰς τῶν κατὰ
 πόλεμον, δοκιμασθέντων καθάπερ οἱ νομοφύλακες· τα-

ξίαρχους δὲ αὐτοῖσι προβάλλεσθαι μὲν τοὺς αἰρεθέντας στρατηγούς δώδεκα, ἐκάστη φυλῇ ταξίαρχον· τὴν δ' ἀντιπροβολὴν εἶναι, καθάπερ τῶν στρατηγῶν ἐγίγνετο, τὴν αὐτὴν καὶ περὶ τῶν ταξιαρχῶν καὶ τὴν ἐπιχειροτοनीαν καὶ τὴν κρίσιν. τὸν δὲ ξύλλογον τοῦτον ἐν τῷ παρόντι, πρὶν προτάνειν τε καὶ βουλήν ἡρῆσθαι, τοὺς νομοφύλακας συλλέξαντας εἰς χωρίον ὡς ἱερῶτάτον τε καὶ ἱκανώτατον καθίσαι χωρὶς μὲν τοὺς ὀπίτας, χωρὶς δὲ τοὺς ἱππέας, τρίτον δ' ἐφεξῆς τούτοις πᾶν ὅσον ἐμπολέμιον· χειροτονούντων δὲ στρατηγούς μὲν καὶ ἱππάρχους πάντες, ταξίαρχους δὲ οἱ τὴν ἀσπίδα τιθέμενοι, φυλάρχους δὲ αὐτοῖς 756 τοῖς πᾶν τὸ ἱππικὸν αἰρεῖσθω, ψιλῶν δὲ ἢ τοξοτῶν ἢ τινος ἄλλου τῶν ἐμπολεμίων ἡγεμόνας οἱ στρατηγοὶ ἑαυτοῖς καθιστάντων. [ἱππάρχων δὲ κατάστασις ἂν ἡμῶν ἔτι λοιπὴ γίγνοιτο. τούτους οὖν προβαλλέσθω μὲν οἵπερ καὶ τοὺς στρατηγούς προῦβάλλουτο, τὴν δὲ αἴρεσιν καὶ τὴν ἀντιπροβολὴν τούτων τὴν αὐτὴν γίγνεσθαι, καθάπερ ἢ τῶν στρατηγῶν ἐγίγνετο, χειροτονεῖτω δὲ τὸ ἱππικὸν αὐτοὺς ἐναντίον ὀρώντων τῶν πεζῶν, δύο δὲ οἷς ἂν πλείστη χειροτονία γίγνηται, τούτους ἡγεμόνας εἶναι πάντων τῶν ἱππευόντων.] τὰς δὲ ἀμφισβητήσεις τῶν χειροτονιαῶν μέχρι δυοῖν εἶναι· τὸ δὲ τρίτον ἂν ἀμφισβητῆ τις, διαψηφίξεσθαι τούτους, οἷσπερ τῆς χειροτονίας μέτρον ἐκάστοις ἕκαστον ἦν.

V. Βουλήν δὲ εἶναι μὲν τριάκοντα δωδεκάδας, ἐξήκοντα δὲ καὶ τριακόσιοι γίγνοιτο ἂν πρέποντες ταῖς διανομαῖς· μέρη δὲ διανείμαντας τέτταρα κατὰ ἐνενηκοντατὸν ἀριθμὸν τούτων ἐξ ἐκάστου τῶν τιμημάτων φέρειν ἐνενηκοντα βουλευτάς· πρῶτον μὲν ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων ἅπαντας φέρειν ἐξ ἀνάγκης, ἢ ζημιουῖσθαι τὸν μὴ πειθόμενον τῇ δοξάσῃ ζημίᾳ· ἐπειδὰν δ' ἐνεχθῶσι, τούτους μὲν κατασημήνασθαι, τῇ δὲ ὑστεραία φέρειν ἐκ

τῶν δευτέρων τιμημάτων κατὰ ταῦτὰ καθάπερ τῇ πρό-
 σθεν, τρίτῃ δ' ἐκ τῶν τρίτων τιμημάτων φέρειν μὲν τὸν
 D βουλόμενον, ἐπάναγκες δὲ εἶναι τοῖς τῶν τριῶν τιμημά-
 των, τὸ δὲ τέταρτόν τε καὶ σμικρότατον ἐλεύθερον ἀφεί-
 σθαι τῆς ζημίας, ὅς ἂν αὐτῶν μὴ βούληται φέρειν· τε-
 τάρτῃ δὲ φέρειν μὲν ἐκ τοῦ τετάρτου καὶ σμικροτάτου τι-
 μήματος ἅπαντας, ἀξίμιον δ' εἶναι τὸν ἐκ τοῦ τετάρτου
 καὶ τρίτου τιμήματος, ἐὰν ἐνεγκεῖν μὴ βούληται· τὸν δ'
 ἐκ τοῦ δευτέρου καὶ πρώτου μὴ φέροντα ζημιουῖσθαι, τὸν
 E ἐκ τοῦ πρώτου τετραπλασία. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ τὰ κατα-
 σημανθέντα ὀνόματα ἐξενεγκεῖν μὲν τοὺς ἄρχοντας ἰδεῖν
 πᾶσι τοῖς πολίταις, φέρειν δ' ἐκ τούτων αὖ πάντα ἄνδρα
 ἢ ζημιουῖσθαι τῇ πρώτῃ ζημίᾳ· ὀγδοήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν
 ἐκλέξαντας ἀφ' ἐκάστων τῶν τιμημάτων, τοὺς ἡμίσεις
 τούτων ἀποκληρώσαντας δοκιμάσαι, τούτους δ' εἶναι τὸν
 ἐνιαυτὸν βουλευτάς. ἢ μὲν αἵρεσις οὕτω γιγνομένη μέσον
 ἂν ἔχοι μοναρχικῆς καὶ δημοκρατικῆς πολιτείας, ἧς αἰ
 δεῖ μεσεύειν τὴν πολιτείαν· δοῦλοι γὰρ ἂν καὶ δεσπόται
 757 οὐκ ἂν ποτε γένοιτο φίλοι, οὐδὲ ἐν ἴσῃσι τιμαῖς διαγο-
 ρευόμενοι φαῦλοι καὶ σπουδαῖοι. τοῖς γὰρ ἀνίσοις τὰ ἴσα
 ἄνισα γίγνοιτ' ἂν, εἰ μὴ τυγχάνοι τοῦ μέτρου· διὰ γὰρ
 ἀμφοτέρα ταῦτα στάσεων αἰ πολιτεῖαι πληροῦνται. πα-
 λαιὸς γὰρ λόγος ἀληθὴς ὢν, ὡς ἰσότης φιλότητα ἀπεργά-
 ζεται, μάλα μὲν ὀρθῶς εἴρηται καὶ ἐμμελῶς· ἥτις δ' ἐστὶ
 ποτε ἰσότης ἢ τοῦτο αὐτὸ δυναμένη, διὰ τὸ μὴ σφόδρα
 B σαφὴς εἶναι σφόδρα ἡμᾶς διαταράττει. δυοῖν γὰρ ἰσοτή-
 τοιν οὔσαιν, ὁμωνύμοιν μὲν, ἔργῳ δὲ εἰς πολλὰ σχεδὸν
 ἐναντίαιν, τὴν μὲν ἑτέραν εἰς τὰς τιμὰς πᾶσα πόλις ἱκανὴ
 παραγαγεῖν καὶ πᾶς νομοθέτης, τὴν μέτρῳ ἴσην καὶ σταθ-
 μῷ καὶ ἀριθμῷ, κλήρῳ ἀπευθύνων εἰς τὰς διανομὰς
 αὐτήν· τὴν δὲ ἀληθεστάτην καὶ ἀρίστην ἰσότητα οὐκέτι

ῥάδιον παντὶ ἰδεῖν. Διὸς γὰρ δὴ κρίσις ἐστὶ, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀεὶ σμικρὰ μὲν ἐπαρκεῖ, πᾶν δέ, ὅσον ἂν ἐπαρκεσῆ πόλεσιν ἢ καὶ ἰδιώταις, πᾶντ' ἀγαθὰ ἀπεργάζεται· τῷ μὲν γὰρ μείζονι πλείω, τῷ δ' ἐλάττονι σμικρότερα νέ- C
 μει, μέτρια διδοῦσα πρὸς τὴν αὐτῶν φύσιν ἑκατέρω, καὶ δὴ καὶ τιμὰς μείζοσι μὲν πρὸς ἀρετὴν ἀεὶ μείζους, τοῖς δὲ τούναντίον ἔχουσιν ἀρετῆς τε καὶ παιδείας τὸ πρέπον ἑκατέρωις ἀποπέμει κατὰ λόγον. ἔστι γὰρ δὴ πού καὶ τὸ πολιτικὸν ἡμῖν ἀεὶ τοῦτ' αὐτὸ τὸ δίκαιον· οὐ καὶ νῦν ἡμᾶς ὀρεγομένους δεῖ καὶ πρὸς ταύτην τὴν ἰσότητα, ᾧ Κλεινία, ἀποβλέποντας τὴν νῦν φυομένην κατοικίξειν πόλιν· ἄλ- D
 λην τε ἂν ποτέ τις οἰκίξῃ, πρὸς ταῦτὸ τοῦτο σκοπούμενον χρεῶν νομοθετεῖν, ἀλλ' οὐ πρὸς ὀλίγους τυράννους ἢ πρὸς ἓνα ἢ καὶ κράτος δήμου τι, πρὸς δὲ τὸ δίκαιον ἀεὶ. τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ νῦν δὴ λεχθέν, τὸ κατὰ φύσιν ἴσον ἀνί-
 σοις ἐκάστοτε δοθέν· ἀναγκαῖόν γε μὴν καὶ τούτοις παρ-
 ωνυμίοισι ποτε προσχρήσασθαι πόλιν ἅπασαν, εἰ μέλλει
 στάσεων ἑαυτῇ μὴ προσκοινωνήσειν κατὰ τι μέρος. τὸ γὰρ
 ἐπιεικὲς καὶ ξύγγνωμον τοῦ τελέου καὶ ἀκριβοῦς παρὰ E
 δίκην τὴν ὀρθὴν ἐστὶ παρατεθραυμένον, ὅταν γίννηται·
 διὸ τῷ τοῦ κλήρου ἴσῳ ἀνάγκη προσχρήσασθαι δυσκολίας
 τῶν πολλῶν ἕνεκα, θεὸν καὶ ἀγαθὴν τύχην καὶ τότε ἐν εὐ-
 χαῖς ἐπικαλουμένους ἀπορθεῖν αὐτοὺς τὸν κλῆρον πρὸς
 τὸ δικαιοτάτον. οὕτω δὴ χρηστέον ἀναγκαίως μὲν τοῖν ἰσο-
 τήτοιον ἀμφοῖν, ὡς δ' ὅ τι μάλιστα ἐπ' ὀλιγίστοις τῇ ἐτέρᾳ, 758
 τῇ τῆς τύχης δεομένη.

VI. Ταῦτα οὕτω διὰ ταῦτα, ᾧ φίλοι, ἀναγκαῖον τὴν μέλλουσαν σώξασθαι δρᾶν πόλιν· ἐπειδὴ δὲ ναῦς τε ἐν θαλάττῃ πλέουσα φυλακῆς ἡμέρας δεῖται καὶ νυκτὸς ἀεὶ, πόλις τε ὡσαύτως ἐν κλύδωνι τῶν ἄλλων πόλεων διαγομένη καὶ παντοδαπαῖσιν ἐπιβουλαῖς οἰκεῖ κινδυνεύουσα ἀλίσκεσθαι, δεῖ δὴ δι' ἡμέρας τε εἰς νύκτα καὶ ἐκ νυκτὸς

- B** συνάπτειν πρὸς ἡμέραν ἄρχοντας ἄρχουσι, φρουροῦντάς τε φρουροῦσι διαδεχομένους αἰεὶ καὶ παραδιδόντας μηδέποτε λήγειν. πλῆθος δὲ οὐ δυνατὸν ὀξέως οὐδέποτε οὐδὲν τούτων πράττειν· ἀναγκαῖον δὴ τοὺς μὲν πολλοὺς τῶν βουλευτῶν ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου ἔαν ἐπὶ τοῖς αὐτῶν ἰδιοῖσι μένοντας εὐθημονεῖσθαι τὰ κατὰ τὰς αὐτῶν οἰκήσεις, τὸ δὲ δωδέκατον μέρος αὐτῶν ἐπὶ δώδεκα μῆνας νεύμαντας ἐν ἐφ' ἐνὶ παρέχειν αὐτοὺς φύλακας, ἴοντι τέ
- C** τινὶ ποθεν ἄλλοθεν εἴτε καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως ἐτοιμῶς ἐπιτυχεῖν, ἂν τε ἀγγέλλειν βούληταί τις ἂν τ' αὐτῷ πυνηθῆναι τι τῶν ὧν προσήκει πόλει πρὸς πόλεις ἄλλας ἀποκρίνεσθαι τε καὶ ἐρωτήσασαν ἑτέρας ἀποδέξασθαι τὰς ἀποκρίσεις, καὶ δὴ καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐκάστοτε νεωτερισμῶν ἕνεκα παντοδαπῶν εἰωθότων αἰεὶ γίνεσθαι, ὅπως
- D** ἂν μάλιστα μὲν μὴ γίνωνται, γενομένων δὲ ὅτι τάχιστα αἰσθημένης τῆς πόλεως λαθῆ τὸ γενόμενον· διὸ ξυλλόγων τε αἰεὶ δεῖ τοῦτο εἶναι τὸ προκαθήμενον τῆς πόλεως κύριον καὶ διαλύσεων τῶν τε κατὰ νόμους τῶν τε ἐξαίφνης προσπιπτουσῶν τῇ πόλει. ταῦτα μὲν οὖν πάντα τὸ δωδέκατον ἂν μέρος τῆς βουλῆς εἴη τὸ διακοσμοῦν, τὰ ἔνδεκα ἀναπαύομενον τοῦ ἐνιαυτοῦ μέρη· κοινῇ δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ἀρχῶν δεῖ τὰς φυλακὰς ταύτας φυλάττειν κατὰ πόλιν τοῦτο τὸ μόνιον τῆς βουλῆς αἰεὶ.

VII. Καὶ τὰ μὲν κατὰ πόλιν οὕτως ἔχοντα μετρίως ἂν

- E** εἴη διατεταγμένα· τῆς δὲ ἄλλης χώρας πάσης τίς ἐπιμέλεια καὶ τίς τάξις; ἂρ' οὐχ ἡνίκα πᾶσα μὲν ἡ πόλις, σύμπασα δὲ ἡ χώρα κατὰ δώδεκα μέρη διανεμένηται, τῆς πόλεως αὐτῆς ὁδῶν καὶ οἰκήσεων καὶ οἰκοδομιῶν καὶ λιμένων καὶ ἀγορᾶς καὶ κρηνῶν καὶ δὴ καὶ τεμενῶν καὶ ἱερῶν καὶ πάντων τῶν τοιούτων ἐπιμελητὰς δεῖ τινὰς ἀποδεδειγμένους εἶναι;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Λέγωμεν δὴ, τοῖς μὲν ἱεροῖς νεωκόρους τε καὶ 759
 ἱερέας καὶ ἱερείας δεῖν γίνεσθαι· ὁδῶν δὲ καὶ οἰκοδομιῶν
 καὶ κόσμου τοῦ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀνθρώπων τε, ἵνα μὴ
 ἀδικῶσι, καὶ τῶν ἄλλων θηρίων ἐν αὐτῷ τε τῷ τῆς πό-
 λεως περιβόλῳ καὶ προαστείῳ, ὅπως ἂν τὰ προσήκοντα
 πόλεσι γίνηται, ἐλέσθαι δεῖ τρία μὲν ἀρχόντων εἶδη, περὶ
 μὲν τὸ νῦν δὴ λεχθὲν ἀστυνόμους ἐπονομάζοντα, τὸ δὲ
 περὶ ἀγορᾶς κόσμον ἀγορανόμους· ἱερῶν δὲ ἱερέας, οἷς
 μὲν εἰσι πάτριαι ἱερῶσύναι καὶ αἴς, μὴ κινεῖν, εἰ δέ, οἶον B
 τὸ πρῶτον κατοικιζομένοις εἰκὸς γίνεσθαι περὶ τὰ τοι-
 αῦτα, ἢ μηδενὶ ἢ τισιν ὀλίγοις, οἷς μὴ καθεστήκοι, κατα-
 στατέον ἱερέας τε καὶ ἱερείας νεωκόρους γίνεσθαι τοῖς
 θεοῖς· τούτων δὲ πάντων τὰ μὲν αἰρετὰ χρή, τὰ δὲ κλη-
 ρωτὰ ἐν ταῖς καταστάσεσι γίνεσθαι, μιγνύντας πρὸς φι-
 λίαν ἀλλήλοις δῆμον καὶ μὴ δῆμον ἐν ἐκάστη χώρᾳ καὶ
 πόλει, ὅπως ἂν μάλιστα ὁμονοῶν εἴη. τὰ μὲν οὖν τῶν
 ἱερῶν, τῷ θεῷ ἐπιτρέποντα αὐτῷ τὸ κεχαρισμένον γίνε- C
 σθαι, κληροῦν οὕτω τῇ θεῷ τύχῃ ἀποδιδόντα, δοκιμάζειν
 δὲ τὸν αἰεὶ λαγχάνοντα πρῶτον μὲν ὀλόκληρον καὶ γνή-
 σιον, ἔπειτα ὡς ὅτι μάλιστα ἐκ καθαρευουσῶν οἰκῆσεων,
 φόνου δὲ ἄγνον καὶ πάντων τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα εἰς τὰ
 θεῖα ἀμαρτανομένων αὐτὸν καὶ πατέρα καὶ μητέρα κατὰ
 ταῦτα βεβιωκότας· ἐκ Δελφῶν δὲ χρή νόμους περὶ τὰ
 θεῖα πάντα κομισαμένους καὶ καταστήσαντας ἐπ' αὐτοῖς
 ἐξηγητὰς τούτοις χρῆσθαι. κατ' ἐνιαυτὸν δὲ εἶναι καὶ μὴ D
 μακρότερον τὴν ἱερῶσύνην ἐκάστην, ἔτη δὲ μὴ ἔλαττον
 ἐξήκοντα ἡμῖν εἴη γεγονὼς ὁ μέλλων καθ' ἱεροῦς νόμους
 περὶ τὰ θεῖα ἱκανῶς ἀγιστεύσειν· ταῦτα δὲ καὶ περὶ τῶν
 ἱερειῶν ἔστω τὰ νόμιμα. τοὺς δὲ ἐξηγητὰς τρεῖς φερέτω-
 σαν μὲν αἱ τέτταρες φυλαὶ τέτταρας, ἕκαστον ἕξ αὐτῶν,
 τρεῖς δέ, οἷς ἂν πλείστη γένηται ψῆφος, δοκιμάσαντας ἐν-
 νεὰ πέμπειν εἰς Δελφοὺς ἀνελεῖν ἕξ ἐκάστης τριάδος ἕνα·

Ε τὴν δὲ δοκιμασίαν αὐτῶν καὶ τοῦ χρόνου τὴν ἡλικίαν εἶναι καθάπερ τῶν ἱερέων. οὗτοι δὲ ἔστων ἐξηγηταὶ διὰ βίου· τὸν δὲ γε λιπόντα προσαιρείσθωσαν αἱ τέτταρες φυλαί, ὅθεν ἂν ἐκλίπη. ταμίας δὲ δὴ τῶν τε ἱερῶν χρημάτων ἐκάστοις τοῖς ἱεροῖς καὶ τεμενῶν καὶ καρπῶν τούτων
 760 καὶ μισθώσεων κυρίους αἰρεῖσθαι μὲν ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων τρεῖς εἰς τὰ μέγιστα ἱερά, δύο δ' εἰς τὰ μικρότερα, πρὸς δὲ τὰ ἐμμελέστατα ἓνα· τὴν δὲ αἴρεσιν τούτων καὶ τὴν δοκιμασίαν γίνεσθαι καθάπερ ἢ τῶν στρατηγῶν ἐγίγνετο. καὶ τὰ μὲν αὖ περὶ τὰ ἱερά ταῦτα γινέσθω.

VIII. Ἀφρούρητον δὲ δη μὴδὲν εἰς δύναμιν ἔστω. πόλεως μὲν οὖν αἱ φρουραὶ περὶ ταύτῃ γινέσθωσαν, στρατηγῶν ἐπιμελουμένων καὶ ταξιαρχῶν καὶ ἰπάρχων καὶ
 Β φυλάρχων καὶ πρυτάνεων καὶ δὴ καὶ ἀστυνόμων καὶ ἀγορανόμων, ὁπόταν αἰρεθέντες ἡμῖν καταστῶσιν τινες ἱκανῶς· τὴν δὲ ἄλλην χώραν φυλάττειν πᾶσαν κατὰ τάδε. δώδεκα μὲν ἡμῖν ἢ χώρα πᾶσα εἰς δύναμιν ἴσα μόρια νενέμηται, φυλὴ δὲ μία τῶ μορίῳ ἐκάστῳ ἐπικληρωθεῖσα κατ' ἐνιαυτὸν παρεχέτω πέντε οἶον ἀγρονόμους τε καὶ φρουράρχους, τούτοις δ' ἔστω καταλέξασθαι τῆς αὐτῶν φυλῆς
 C ἐκάστῳ δώδεκα τῶν πέντε ἐκ τῶν νέων, μὴ ἔλαττον ἢ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη γεγονότας, μὴ πλεῖον δὲ ἢ τριάκοντα. τούτοις δὲ διακληρωθήτω τὰ μόρια τῆς χώρας κατὰ μῆνα ἕκαστα ἐκάστοις, ὅπως ἂν πάσης τῆς χώρας ἔμπειροί τε καὶ ἐπιστήμονες γίνωνται πάντες. δύο δ' ἔτη τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν φρουρὰν γίνεσθαι φρουροῖς τε καὶ ἄρχουσιν· ὅπως δ' ἂν τὸ πρῶτον λάχωσι τὰ μέρη, τοὺς τῆς χώρας τόπους μεταλλάττοντας ἀεὶ τὸν ἐξῆς τόπον ἐκάστου μηνὸς ἡγεῖσθαι τοὺς φρουράρχους ἐπὶ δεξιὰ κύκλῳ·
 D τὸ δ' ἐπὶ δεξιὰ γινέσθω τὸ πρὸς ἔω. περιελθόντος δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ τῷ δευτέρῳ ἔτει, ἵνα ὡς πλεῖστοι τῶν φρουρῶν

μη μόνον ἔμπειροι τῆς χώρας γίνωνται κατὰ μίαν ὥραν τοῦ ἐνιαυτοῦ, πρὸς τῇ χώρᾳ δὲ ἅμα καὶ τῆς ὥρας ἐκάστης περὶ ἕκαστον τὸν τόπον τὸ γιννόμενον ὡς πλεῖστοι καταμάθωσιν, οἱ τότε ἠγούμενοι πάλιν ἀφηγείσθωσαν εἰς τὸν εὐώνυμον ἀεὶ μεταβάλλοντες τόπον, ἕως ἂν τὸ δεύτερον E διεξέλθωσιν ἔτος· τῷ τρίτῳ δὲ ἄλλους ἀγρονόμους αἰρεῖσθαι καὶ φρουράρχους τοὺς πέντε τῶν δώδεκα ἐπιμελητάς. ἐν δὲ δὴ ταῖς διατριβαῖς τῷ τόπῳ ἐκάστῳ τὴν ἐπιμελειαν εἶναι τοιάνδε τινά, πρῶτον μὲν ὅπως εὐερκῆς ἡ χώρα πρὸς τοὺς πολεμίους ὅτι μάλιστα ἔσται, ταφρεύοντάς τε ὅσα ἂν τούτου δέη καὶ ἀποσκάπτοντας καὶ ἐνοικοδομήμασιν εἰς δύναμιν εἰργοντας τοὺς ἐπιχειροῦντας ὀτιοῦν τὴν χώραν καὶ τὰ κτήματα κακουργεῖν, χρωμένους δ' ὑποξυγίοις καὶ τοῖς οἰκέταις τοῖς ἐν τῷ τόπῳ ἐκάστῳ πρὸς 761 ταῦτα, δι' ἐκείνων ποιοῦντας, ἐκείνοις ἐπιστατοῦντας, τῶν οἰκείων ἔργων αὐτῶν ἀργίας ὅτι μάλιστα ἐκλεγομένους. δύσβατα δὲ δὴ πάντα ποιεῖν τοῖς ἐχθροῖς, τοῖς δὲ φίλοις ὅτι μάλιστα εὐβάτα ἀνθρώποις τε καὶ ὑποξυγίοις καὶ βοσκήμασιν, ὁδῶν τε ἐπιμελουμένους, ὅπως ὡς ἡμερώταται ἕκασται γίνωνται, καὶ τῶν ἐκ Διὸς ὑδάτων, ἵνα τὴν χώραν μὴ κακουργῆ, μᾶλλον δ' ὠφελῆ ῥέοντα ἐκ τῶν B ὑψηλῶν εἰς τὰς ἐν τοῖς ὄρεσι νάπας ὅσαι κοῖλαι, τὰς ἐκροὰς αὐτῶν εἰργοντας οἰκοδομήμασί τε καὶ ταφρεύμασιν, ὅπως ἂν τὰ παρὰ τοῦ Διὸς ὕδατα καταδεχόμεναι καὶ πίνουσαι, τοῖς ὑποκάτωθεν ἀγροῖς τε καὶ τόποις πᾶσι νάματα καὶ κρήνας ποιοῦσαι, καὶ τοὺς ἀνχμηροτάτους τόπους πολυύδρους τε καὶ εὐύδρους ἀπεργάζωνται· τὰ τε πηγαῖα ὕδατα, ἐάν τε τις ποταμὸς ἐάν τε καὶ κρήνη ἢ, κοσμοῦντες φυτεύμασί τε καὶ οἰκοδομήμασιν εὐπρεπέστερα C καὶ συνάγοντες μεταλλείαις νάματα πάντα ἀφθονα ποιῶσιν ὑδρεῖαις τε καθ' ἐκάστας τὰς ὥρας, εἴ τί που ἄλλος ἢ τέμενος περὶ ταῦτα ἀνειμένον ἢ, τὰ ρεύματα ἀφιέντες εἰς

αὐτὰ τὰ τῶν θεῶν ἱερὰ κοσμῶσι. πανταχῇ δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις γυμνάσια χρῆ κατασκευάζειν τοὺς νέους αὐτοῖς τε καὶ τοῖς γέρονσι γεροντικὰ λουτρὰ θερμὰ παρέχοντας, ὕλην παρατιθέντας αὐτῆν καὶ ξηρὰν ἄφθονον, ἐπ' ὀνήσει
 D καμνόντων τε νόσοις καὶ πόνοις τετρυμένα γεωργικοῖς σώματα δεχομένους εὐμενεῶς ἰατροῦ δέξιν μὴ πάνυ σοφοῦ βελτίονα συχνοῦ.

IX. Ταῦτα μὲν οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα κόσμος τε καὶ ὠφέλεια τοῖς τόποις γίγνοιτ' ἂν μετὰ παιδιᾶς οὐδαμῇ ἀχαρίτου· σπουδῇ δὲ περὶ ταῦτα ἦδε ἔστω. τοὺς ἐξήκοντα ἑκάστους τὸν αὐτῶν τόπον φυλάττειν μὴ μόνον πολεμίων ἔνεκα ἀλλὰ καὶ τῶν φίλων φασκόντων εἶναι· γειτόνων δὲ καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν ἣν ἄλλος ἄλλον ἀδικῆ, δοῦλος ἢ ἐλεύθερος, δικάζοντας τῷ ἀδικεῖσθαι φάσκοντι, τὰ μὲν σμικρὰ αὐτοὺς τοὺς πέντε ἄρχοντας, τὰ δὲ μείζονα μετὰ τῶν δώδεκα τοὺς ἑπτακαίδεκα δικάζειν μέχρι τριῶν μυνῶν, ὅσα ἂν ἕτερος ἐτέρῳ ἐπικαλῆ. δικαστῆν δὲ καὶ ἄρχοντα ἀννπεύθυνον οὐδένα δικάζειν καὶ ἄρχειν δεῖ πλὴν τῶν τὸ τέλος ἐπιτιθέντων οἷον βασιλέων· καὶ δὴ καὶ τοὺς ἀγρονόμους τούτους, ἐὰν ὑβρίζωσί τι περὶ τοὺς ὧν ἐπιμε-
 762 λοῦνται, προστάξεις τε προστάττοντες ἀνίσους καὶ ἐπιχειροῦντες λαμβάνειν τε καὶ φέρειν τῶν ἐν ταῖς γεωργίαις μὴ πείσαντες, καὶ ἐὰν δέχωνται τι κολακείας ἔνεκα διδόντων ἢ καὶ δίκας ἀδίκως διανέμωσι, ταῖς μὲν θωπείαις ὑπείκοντες ὀνειδῆ φερέσθωσαν ἐν πάσῃ τῇ πόλει, τῶν δὲ ἄλλων ἀδικημάτων ὅ τι ἂν ἀδικῶσι τοὺς ἐν τῷ τόπῳ, τῶν μέχρι μυνᾶς ἐν τοῖς κωμήταις καὶ γείτοσιν ὑπεχέτωσαν ἐκόντες δίκας, τῶν δὲ μειζόνων ἑκάστοτε ἀδικημάτων ἢ
 B καὶ τῶν ἐλαττόνων, ἐὰν μὴ ἴθελωσιν ὑπέχειν πιστεύοντες τῷ μεθίστασθαι κατὰ μῆνας εἰς ἕτερον αἰεὶ τόπον φεύγοντες ἀποφευξεῖσθαι, τούτων πέρι λαγχάνειν μὲν ἐν ταῖς κοιναῖς δίκαις τὸν ἀδικούμενον, ἐὰν δ' ἔλη, τὴν διπλασίαν

πραττέσθω τὸν ὑποφεύγοντα καὶ μὴ ἐθέλησαντα ὑποσχεῖν
 ἐκόντα τιμωρίαν. διαιτάσθων δὲ οἱ τε ἄρχοντες οἱ τε
 ἀγρονόμοι τὰ δύο ἔτη τοιούδε τινὰ τρόπον· πρῶτον μὲν
 δὴ καθ' ἑκάστους τοὺς τόπους εἶναι ξυσσίτια, ἐν οἷς κοινῇ C
 τὴν δίαιταν ποιητέον ἅπασιν· ὁ δὲ ἀποσυσσιτήσας κἂν
 ἡντιναοῦν ἡμέραν ἢ νύκτα ἀποκοιμηθεὶς μὴ τῶν ἀρχόν-
 των ταξάντων ἢ πάσης τινὸς ἀνάγκης ἐπιπεσοῦσης, εἰ
 ἀποφῆνωσιν αὐτὸν οἱ πέντε καὶ γράψαντες θῶσιν ἐν
 ἀγορᾷ καταλελυκότα τὴν φρουράν, ὀνειδίη τε ἐχέτω τὴν
 πολιτείαν ὡς προδιδούς τὸ ἑαυτοῦ μέρος, κολαζέσθω τε
 πληγαῖς ὑπὸ τοῦ συντυγχάνοντος καὶ ἐθέλοντος κολάζειν D
 ἀτιμωρήτως. τῶν δὲ ἀρχόντων αὐτῶν εἰάν τις τι δρᾷ τοι-
 οῦτον αὐτός, ἐπιμελεῖσθαι μὲν τοῦ τοιούτου πάντας τοὺς
 ἐξήκοντα χρεῶν, ὁ δὲ αἰσθόμενός τε καὶ πυθόμενος μὴ
 ἐπεξιὼν ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐνεχέσθω νόμοις καὶ πλείονι τῶν
 νέων ζημιούσθω, περὶ τὰς τῶν νέων ἀρχὰς ἡτιμάσθω πά-
 σας· τούτων δὲ οἱ νομοφύλακες ἐπίσκοποι ἀκριβεῖς ἔστω-
 σαν, ὅπως ἢ μὴ γίγνηται τὴν ἀρχὴν ἢ γιγνόμενα τῆς ἀξίας
 δίκης τυγχάνη. δεῖ δὴ πάντ' ἄνδρα διανοεῖσθαι περὶ ἅπαν- E
 των ἀνθρώπων, ὡς ὁ μὴ δουλεύσας οὐδ' ἂν δεσπότης γέ-
 νοιτο ἄξιος ἐπαίνου, καὶ καλλωπίζεσθαι χρὴ τῷ καλῶς
 δουλεῦσαι μᾶλλον ἢ τῷ καλῶς ἄρξαι, πρῶτον μὲν τοῖς νό-
 μοις, ὡς ταύτην τοῖς θεοῖς οὔσαν δουλείαν, ἔπειτα τοῖς
 πρεσβυτέροις τε καὶ ἐντίμως βεβιωκόσι τοὺς νέους· μετὰ
 δὲ ταῦτα τῆς καθ' ἡμέραν διαίτης δεῖ τῆς ταπεινῆς καὶ
 ἀπόρου γεγευμένον εἶναι τὰ δύο ἔτη ταῦτα τὸν τῶν ἀγρο-
 νόμων γεγυρότα. ἐπειδὴν γὰρ δὴ καταλεγῶσιν οἱ δώδεκα,
 ξυνελθόντες μετὰ τῶν πέντε βουλευέσθωσαν ὡς οἴονπερ 763
 οἰκέται οὐχ ἔξουσιν αὐτοῖς ἄλλους οἰκέτας τε καὶ δούλους,
 οὐδ' ἐκ τῶν ἄλλων γεωργῶν τε καὶ κωμητῶν τοῖς ἐκείνων
 ἐπὶ τὰ ἴδια χρήσονται ὑπηρετήματα διακόνοις, ἀλλὰ μόνον
 ὅσα εἰς τὰ δημόσια· τὰ δ' ἄλλα αὐτοὶ δι' αὐτῶν διανοη-

θήτωσαν ὡς βιωσόμενοι διακονοῦντές τε καὶ διακονούμενοι ἑαυτοῖς, πρὸς δὲ τούτοις πᾶσαν τὴν χώραν διεξερευνώμενοι θέρους καὶ χειμῶνος σὺν τοῖς ὅπλοις φυλακῆς τε
 B καὶ γνωρίσεως ἔνεκα πάντων ἀεὶ τῶν τόπων. κινδυνεύει γὰρ οὐδενὸς ἕλαττον μάθημα εἶναι δι' ἀκριβείας ἐπίστασθαι πάντα τὴν αὐτῶν χώραν· οὐ δὴ χάριν κυνηγέσια καὶ τὴν ἄλλην θήραν οὐχ ἤττον ἐπιτηδεύειν δεῖ τὸν ἡβῶντα ἢ τῆς ἄλλης ἡδονῆς ἅμα καὶ ὠφελείας τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα γιγνομένης πᾶσι. τούτους οὖν αὐτούς τε καὶ τὸ
 C ἐπιτήδευμα εἴτε τις κρυπτοὺς εἴτε ἀγρονόμους εἶθ' ὅ τι καλῶν χαίρει τοῦτο προσαγορεύων, προθύμως πᾶς ἀνὴρ εἰς δύναμιν ἐπιτηδευέτω, ὅσοι μέλλουσι τὴν αὐτῶν πόλιν ἱκανῶς σῶζειν.

X. Τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἀρχόντων αἰρέσεως ἀγορανόμων πέρι καὶ ἀστυνόμων ἦν ἡμῖν ἐπόμενον. ἔποιντο δ' ἂν ἀγρονόμοις [τε] ἀστυνόμοι τρεῖς ἐξήκοντα οὔσι, τριχῆ δώδεκα μέρη τῆς πόλεως διαλαβόντες, μιμούμενοι ἐκείνους, τῶν τε ὁδῶν ἐπιμελούμενοι τῶν κατὰ τὸ ἄστυ καὶ τῶν ἐκ τῆς χώρας λεωφόρων εἰς τὴν πόλιν ἀεὶ τεταμένων καὶ
 D τῶν οἰκοδομιῶν, ἵνα κατὰ νόμους γίνωνται πᾶσαι, καὶ δὴ καὶ τῶν ὑδάτων, ὅπως ἂν αὐτοῖς πέμπωσι καὶ παραδιδῶσιν οἱ φρουροῦντες τεθεραπευμένα, ὅπως εἰς τὰς κρήνας ἱκανὰ καὶ καθαρὰ πορευόμενα κοσμηῆ τε ἅμα καὶ ὠφελῆ τὴν πόλιν. δεῖ δὴ καὶ τούτους δυνατούς τε εἶναι καὶ σχολάζοντας τῶν κοινῶν ἐπιμελεῖσθαι· διὸ προβαλλέσθω μὲν πᾶς ἀνὴρ ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων ἀστυνό-
 E μων ὃν ἂν βούληται, διαχειροτονηθέντων δὲ καὶ ἀφικομένων εἰς ἕξ οἷς ἂν πλείσται γίνωνται, τοὺς τρεῖς ἀποκληρωσάντων οἷς τούτων ἐπιμελές· δοκιμασθέντες δὲ ἀρχόντων κατὰ τοὺς τεθέντας αὐτοῖς νόμους. ἀγορανόμους δ' ἕξις τούτοις αἰρεῖσθαι μὲν ἐκ τῶν δευτέρων καὶ πρώτων τιμημάτων πέντε, τὰ δ' ἄλλα αὐτῶν γίνεσθαι τὴν

αἵρεσιν καθάπερ ἢ τῶν ἀστυνόμων, δέκα ἐκ τῶν ἄλλων χειροτονηθέντας τοὺς πέντε ἀποκληρωῶσαι, καὶ δοκιμασθέντας αὐτοὺς ἄρχοντας ἀποφῆναι. χειροτονεῖτω δὲ πᾶς πάντα· ὁ δὲ μὴ ᾔθελων, ἐὰν εἰσαγγελθῆ πρὸς τοὺς ἄρχον- 764 τας, ζημιούσθω πεντήκοντα δραχμαῖς πρὸς τῷ κακὸς εἶναι δοκεῖν. ἴτω δ' εἰς ἐκκλησίαν καὶ τὸν κοινὸν ξύλλογον ὁ βουλόμενος, ἐπάναγκες δ' ἔστω τῷ τῶν δευτέρων καὶ πρώτων τιμημάτων, δέκα δραχμαῖς ζημιουμένῳ, ἐὰν μὴ παρῶν ἐξετάζηται τοῖς ξυλλόγοις· τρίτῳ δὲ τιμήματι καὶ τῷ τετάρτῳ μὴ ἐπάναγκες, ἀλλὰ ἀζήμιος ἀφείσθω, ἐὰν μὴ τι παραγγείλωσιν οἱ ἄρχοντες πᾶσιν ἐκ τινος ἀνάγκης ξυνιέναι. τοὺς δὲ δὴ ἀγορανόμους τὸν περὶ τὴν ἀγορὰν κόσμον B διαταχθέντα ὑπὸ νόμων φυλάττειν καὶ ἱερῶν καὶ κρηνῶν ἐπιμελεῖσθαι τῶν κατ' ἀγορὰν, ὅπως μηδὲν ἀδικῆ μηδεὶς, τὸν ἀδικοῦντα δὲ κολάζειν, πληγαῖς μὲν καὶ δεσμοῖς δοῦλον καὶ ξένον, ἐὰν δ' ἐπιχώριος ὢν τις περὶ τὰ τοιαῦτα ἀκοσμηῆ, μέχρι μὲν ἑκατὸν δραχμῶν νομίσματος αὐτοὺς εἶναι κυρίους διαδικάζοντας, μέχρι δὲ διπλασίου τούτου κοινή μετὰ ἀστυνόμων ζημιούν δικάζοντας τῷ ἀδικοῦντι· τὰ C αὐτὰ δὲ καὶ ἀστυνόμοις ἔστω ζημιώματά τε καὶ κολάσεις ἐν τῇ ἑαυτῶν ἀρχῇ, μέχρι μὲν μναῖς αὐτοὺς ζημιούντας, τὴν διπλασίαν δὲ μετὰ ἀγορανόμων.

XI. Μουσικῆς δὲ τὸ μετὰ τοῦτο καὶ γυμναστικῆς ἄρχοντας καθίστασθαι πρόπον ἂν εἴη, διττοὺς ἑκατέρων, τοὺς μὲν παιδείας αὐτῶν ἕνεκα, τοὺς δὲ ἀγωνιστικῆς παιδείας μὲν βούλεται λέγειν ὁ νόμος γυμνασίων καὶ διδασκαλείων ἐπιμελητὰς κόσμου καὶ παιδείσεως ἅμα καὶ τῆς D περὶ ταῦτα ἐπιμελείας τῶν φοιτήσεών τε πέρι καὶ ἀσκήσεων ἀρρένων καὶ θηλειῶν κορῶν, ἀγωνίας δὲ ἐν τε τοῖς γυμνικοῖς καὶ περὶ τὴν μουσικὴν ἀθλοθέτας ἀθληταῖς, διττοὺς αὖ τούτους, περὶ μουσικὴν μὲν ἑτέρους, περὶ ἀγωνίαν δ' ἄλλους. ἀγωνιστικῆς μὲν οὖν ἀνθρώπων τε καὶ

ἵππων τοὺς αὐτοὺς, μουσικῆς δὲ ἑτέρους μὲν τοὺς περὶ
 μονωδίαν τε καὶ μιμητικὴν, οἶον ῥαψωδῶν καὶ κιθαρῶ-
 E δῶν καὶ ἀλύτῶν καὶ πάντων τῶν τοιούτων ἀθλοθέτας
 ἑτέρους πρέπον ἂν εἶη γίνεσθαι, τῶν δὲ περὶ χορῶν
 ἄλλους. πρῶτον δὴ περὶ τὴν τῶν χορῶν παιδιὰν παιδῶν
 τε καὶ ἀνδρῶν καὶ θηλειῶν κορῶν ἐν ὀρχήσεσι καὶ τῇ τάξει
 τῇ ἀπάσῃ γιγνομένη μουσικῇ τοὺς ἄρχοντας αἰρεῖσθαι
 που χρεῶν· ἱκανὸς δὲ εἰς ἄρχων αὐτοῖς, μὴ ἔλαττον τεττα-
 765 ράκοντα γεγυνῶς ἑτῶν, ἱκανὸς δὲ καὶ περὶ μονωδίαν εἰς,
 μὴ ἔλαττον ἢ τριάκοντα γεγυνῶς ἑτῶν, εἰσαγωγεὺς τε εἶ-
 ναι καὶ τοῖς ἀμιλλωμένοις τὴν διάκρισιν ἱκανῶς ἀποδιδούς.
 τὸν δὴ χορῶν ἄρχοντα καὶ διαθετῆρα αἰρεῖσθαι χρὴ τοι-
 ὄνδε τινα τρόπον· ὅσοι μὲν φιλοφρόνως ἐσχῆκασιν περὶ τὰ
 τοιαῦτα, εἰς τὸν ξύλλογον ἵτωσαν, ἐπιζήμιοι ἂν μὴ ἴωσι·
 B τούτου δὲ οἱ νομοφύλακες κριταί· τοῖς δ' ἄλλοις, ἂν μὴ
 βούλωνται, μηδὲν ἐπάναγκες ἔστω· καὶ τὴν προβολὴν δὴ
 τὸν αἰρούμενον ἐκ τῶν ἐμπείρων ποιητέον, ἔν τε τῇ δοκι-
 μασίᾳ κατηγορήματα ἐν τοῦτ' ἔστω καὶ ἀπηγόρημα, τῶν μὲν
 ὡς ἄπειρος ὁ λαχὼν, τῶν δ' ὡς ἐμπειρος· ὅς δ' ἂν εἰς ἐκ
 προχειροτονηθέντων δέκα λάχῃ, δοκιμασθεῖς τὸν ἐνιαυ-
 τὸν τῶν χορῶν ἀρχέτω κατὰ νόμον. κατὰ ταῦτα δὲ τού-
 τοις καὶ ταύτῃ ὁ λαχὼν τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον τῶν ἀφικο-
 μένων εἰς κρίσιν μονωδιῶν τε καὶ συναυλιῶν ἀρχέτω, εἰς
 C τοὺς κριτὰς ἀποδιδούς ὁ λαχὼν τὴν κρίσιν. μετὰ δὲ ταῦτα
 χρεῶν ἀγωνίας ἀθλοθέτας αἰρεῖσθαι τῆς περὶ τὰ γυμνά-
 σια ἵππων τε καὶ ἀνθρώπων ἐκ τῶν τρίτων τε καὶ ἔτι τῶν
 δευτέρων τιμημάτων· εἰς δὲ τὴν αἵρεσιν ἔστω μὲν ἐπά-
 ναγκες τοῖς τρισὶ πορεύεσθαι τιμήμασι, τὸ σμικρότατον
 δὲ ἀξήμιον ἀφείσθω. τρεῖς δ' ἔστωσαν οἱ λαχόντες, [τῶν]
 προχειροτονηθέντων μὲν εἴκοσι, λαχόντων δὲ ἐκ τῶν εἴ-
 κοσι τριαῶν, οὓς ἂν καὶ ψῆφος ἢ τῶν δοκιμαζόντων δοκι-
 D μάσῃ· ἂν δὲ τις ἀποδοκιμασθῇ καθ' ἡντιναοῦν ἀρχῆς

λῆξιν καὶ κρίσιν, ἄλλους ἀνθαιρεῖσθαι κατὰ ταῦτά καὶ τὴν δοκιμασίαν ὡσαύτως αὐτῶν πέρι ποιεῖσθαι.

XII. Λοιπὸς δὲ ἄρχων περὶ τὰ προειρημένα ἡμῖν ὁ τῆς παιδείας ἐπιμελητῆς πάσης θηλειῶν τε καὶ ἀρρένων. εἷς μὲν δὴ καὶ ὁ τούτων ἄρχων ἔστω κατὰ νόμους, ἐτῶν μὲν γεγωνῶς μὴ ἔλαττον ἢ πεντήκοντα, παίδων δὲ γνησίων πατήρ, μάλιστα μὲν υἱέων καὶ θυγατέρων, εἰ δὲ μή, θάτερα· διανοηθήτω δὲ αὐτός τε ὁ προκριθεὶς καὶ ὁ προ- E κρίνων ὡς οὖσαν ταύτην τὴν ἀρχὴν τῶν ἐν τῇ πόλει ἀκροτάτων ἀρχῶν πολὺ μεγίστην. παντὸς γὰρ δὴ φυτοῦ ἢ πρώτη βλάστη καλῶς ὀρμηθεῖσα πρὸς ἀρετὴν τῆς αὐτοῦ φύσεως κυριωτάτη τέλος ἐπιθεῖναι τὸ πρόσφορον, τῶν τε ἄλλων φυτῶν καὶ τὸν ζῶων ἡμέρων καὶ ἀγρίων καὶ ἀνθρώπων· ἄνθρωπος δέ, ὡς φαμεν, ἡμερον, ὅμως μὴν 766 παιδείας μὲν ὀρθῆς τυχὸν καὶ φύσεως εὐτυχοῦς θειότατον ἡμερώτατόν τε ζῶον γίνεσθαι φιλεῖ, μὴ ἱκανῶς δὲ ἢ μὴ καλῶς τραφὲν ἀγριώτατον ὅποσα φύει γῆ. ὧν ἔνεκα οὐ δεύτερον οὐδὲ πάρεργον δεῖ τὴν παίδων τροφήν τὸν νομοθέτην ἔαν γίνεσθαι· πρῶτον δὲ ἄρξασθαι χρεῶν τὸν μέλλοντα αὐτῶν ἐπιμελήσεσθαι καλῶς [αἰρεθῆναι] τῶν ἐν τῇ πόλει, ὅς ἂν ἄριστος εἰς πάντα ἦ, τοῦτον κατὰ δύναμιν ὅ τι μάλιστα αὐτοῖς καθιστάντα προστάτην καὶ ἐπι- B μελητήν. αἱ πᾶσαι τοίνυν ἀρχαὶ πλήν βουλῆς καὶ πρυτάνεων εἰς τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν ἐλθοῦσαι φερόντων ψῆφον κρύβδην, τῶν νομοφυλάκων ὄντιν' ἂν ἕκαστος ἡγήται κάλλιστ' ἂν τῶν περὶ παιδείαν ἄρξαι γενομένων· ὧ δ' ἂν πλείσται ψῆφοι ξυμβῶσι, δοκιμασθεὶς ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀρχόντων τῶν ἐλομένων, πλήν νομοφυλάκων, ἀρχέτω ἕτη πέντε, ἕκτω δὲ κατὰ ταῦτά ἄλλον ἐπὶ ταύτην τὴν C ἀρχὴν αἰρεῖσθαι. εἰ δὲ τις δημοσίαν ἀρχὴν ἄρχων ἀποθάνῃ, πρὶν ἐξήκειν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν πλείον ἢ τριάκοντα ἐπιδομένην ἡμερῶν, τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἄλλον

καθιστάναι, οἷς ἦν τοῦτο προσηκόντως μέλον. καὶ ἐὰν ὀρφανῶν ἐπίτροπος τελευτήσῃ τις, οἱ προσήκοντες καὶ ἐπιδημοῦντες πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς μέχρι ἀνεψιῶν παίδων ἄλλον καθιστάντων ἐντὸς δέκα ἡμερῶν, ἢ ζημιούσθων ἕκαστος δραχμῇ τῆς ἡμέρας, μέχριπερ ἂν καταστήσῃσι τὸν ἐπίτροπον.

XIII. Πᾶσα δὲ δήπου πόλις ἄπολις ἂν γίγνοιτο, ἐν ἣ δικαστήρια μὴ καθεστῶτα εἶη κατὰ τρόπον· ἄφωνος δ' αὖ δικαστῆς ἡμῖν καὶ μὴ πλείω τῶν ἀντιδίκων ἐν ταῖς ἀνακρίσεσι φθεγγόμενος, καθάπερ ἐν ταῖς διαίταις, οὐκ ἂν ποτε ἱκανὸς γένοιτο περὶ τῶν δικαίων κρίσιν· ὧν ἔνεκα οὔτε πολλοὺς ὄντας ῥάδιον εὖ δικάζειν οὔτε ὀλίγους φαύλους. σαφὲς δὲ αἰὲ τὸ ἀμφισβητούμενον
 E χρεῶν γίνεσθαι παρ' ἑκατέρων, ὃ δὲ χρόνος ἅμα καὶ τὸ βραδὺ τό τε πολλάκις ἀνακρίνειν πρὸς τὸ φανερὰν γίνεσθαι τὴν ἀμφισβήτησιν ξύμφορον· ὧν ἔνεκα πρῶτον μὲν εἰς γείτονας ἰέναι χρὴ τοὺς ἐπικαλοῦντας ἀλλήλοις καὶ τοὺς φίλους τε καὶ ξυνειδότας ὅ τι μάλιστα τὰς ἀμφισβη-
 767 τουμένας πράξεις· ἐὰν δ' ἄρα μὴ ἐν τούτοις τις ἱκανὴν κρίσιν λαμβάνῃ, πρὸς ἄλλο δικαστήριον ἴτω· τὸ δὲ τρίτον, ἂν τὰ δύο δικαστήρια μὴ δύνηται διαλλάξαι, τέλος ἐπιθέτω τῇ δίκῃ. τρόπον δὲ τινὰ καὶ τῶν δικαστηρίων αἱ καταστάσεις ἀρχόντων εἰσὶν αἰρέσεις· πάντα μὲν γὰρ ἀρχοντα ἀναγκαῖον καὶ δικαστὴν εἶναί τινων, δικαστῆς δὲ οὐκ ἀρχων καὶ τινὰ τρόπον ἀρχων οὐ πάνυ φαῦλος γίνε-
 B θέντες δὲ καὶ τοὺς δικαστὰς ὡς ἀρχοντας λέγωμεν, τίνες ἂν εἶεν πρέποντες καὶ τίνων ἄρα δικασταὶ καὶ πόσοι ἐφ' ἕκαστον. κυριώτατον μὲν τοίνυν ἔστω δικαστήριον, ὅπερ ἂν αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀποφῆνωσιν ἕκαστοι, κοινῇ τινὰς ἐλόμενοι· δύο δὲ τῶν λοιπῶν ἔστω κριτήρια, τὸ μὲν ὅταν τίς τινὰ ἰδιώτην ἰδιώτης, ἐπαιτιώμενος ἀδικεῖν αὐτόν,

ἄγων εἰς δίκην βούληται διακριθῆναι, τὸ δ' ὁπότεν τὸ
 δημόσιον ὑπὸ τινος τῶν πολιτῶν ἡγήται τις ἀδικεῖσθαι
 καὶ βουληθῆ τῷ κοινῷ βοηθεῖν· λεκτέον δ' ὁποῖοί τ' εἰσὶ C
 καὶ τίνες οἱ κριταί. πρῶτον δὴ δικαστήριον ἡμῖν γιγνέσθω
 κοινὸν ἅπασιν τοῖς τὸ τρίτον ἀμφισβητοῦσιν ἰδιώταις πρὸς
 ἀλλήλους, γενόμενον τῆδέ πη. πάσας δὴ τὰς ἀρχάς, ὁπό-
 σαι τε κατ' ἐνιαυτὸν καὶ ὁπόσαι πλείω χρόνον ἄρχουσιν,
 ἐπειδὴν μέλλη νέος ἐνιαυτὸς μετὰ θερινὰς τροπὰς τῷ
 ἐπιόντι μηνὶ γίγνεσθαι, ταύτης τῆς ἡμέρας τῆ πρόσθεν
 πάντας χρὴ τοὺς ἄρχοντας συνελθεῖν εἰς ἓν ἱερὸν καὶ τὸν
 θεὸν ὁμόσαντας οἷον ἀπάρξασθαι πάσης ἀρχῆς ἓνα δικα- D
 στήν, ὃς ἂν ἐν ἀρχῇ ἐκάστη ἄριστός τε εἶναι δόξη καὶ
 ἄριστ' ἂν καὶ ὀσιώτατα τὰς δίκας τοῖς πολίταις αὐτῷ τὸν
 ἐπιόντα ἐνιαυτὸν φαίνηται διακρίνειν. τούτων δὲ αἰρεθέν-
 των γίγνεσθαι μὲν δοκιμασίαν ἐν τοῖς ἐλομένοις αὐτοῖς,
 εἰάν δὲ ἀποδοκιμασθῆ τις, ἕτερον ἀνθαιρεῖσθαι κατὰ
 ταῦτά· τοὺς δὲ δοκιμασθέντας δικάζειν μὲν τοῖς τᾶλλα
 δικαστήρια φυγοῦσι, τὴν δὲ ψῆφον φανεράν φέρειν· ἐπη-
 κόους δ' εἶναι καὶ θεατὰς τούτων τῶν δικῶν ἐξ ἀνάγκης E
 μὲν βουλευτὰς καὶ τοὺς ἄλλους ἄρχοντας τοὺς ἐλομένους
 αὐτούς, τῶν δὲ ἄλλων τὸν βουλόμενον. εἰάν δέ τις ἐπαι-
 τιᾶται τινα ἐκόντα ἀδίκως κρῖναι τὴν δίκην, εἰς τοὺς νο-
 μοφύλακας ἰὼν κατηγορεῖτω· ὁ δὲ ὄφλων τὴν τοιαύτην
 δίκην ὑπεχέτω μὲν τοῦ βλάβους τῷ βλαφθέντι τὸ ἥμισυ
 τίνειν, εἰάν δὲ μείζονος ἄξιος εἶναι δόξη ζημίας, προστι-
 μᾶν τοὺς κρῖναντας τὴν δίκην, ὅ τι χρὴ πρὸς τούτῳ πα-
 θεῖν αὐτὸν ἢ ἀποτίνειν τῷ κοινῷ καὶ τῷ τὴν δίκην δικα-
 σαμένῳ. περὶ δὲ τῶν δημοσίων ἐγκλημάτων ἀναγκαῖον
 πρῶτον μὲν τῷ πλήθει μεταδιδόναι τῆς κρίσεως· οἱ γὰρ 768
 ἀδικούμενοι πάντες εἰσὶν, ὁπότεν τις τὴν πόλιν ἀδικῆ,
 καὶ χαλεπῶς ἂν ἐν δίκῃ φέροισεν ἄμοιροι γιγνόμενοι τῶν
 τοιούτων διακρίσεων· ἀλλ' ἀρχὴν τε εἶναι χρὴ τῆς τοι-

αύτης δίκης καὶ τελευτὴν εἰς τὸν δῆμον ἀποδιδομένην, τὴν δὲ βάσανον ἐν ταῖς μεγίσταις ἀρχαῖς τρισίν, ἅς ἂν ὁ τε φεύγων καὶ ὁ διώκων ξυνομολογῆτον· ἐὰν δὲ μὴ δύνησθον κοινωνῆσαι τῆς ὁμολογίας αὐτοί, τὴν βουλήν ἐπι-
 B κρίνειν αὐτῶν τὴν αἴρεσιν ἑκατέρου. δεῖ δὲ δὴ καὶ τῶν ἰδίων δικῶν κοινωνεῖν κατὰ δύναμιν ἅπαντας· ὁ γὰρ ἀκοινώνητος ὢν ἐξουσίας τοῦ συνδικάζειν ἡγεῖται τὸ παράπαν τῆς πόλεως οὐ μέτοχος εἶναι· διὰ ταῦτ' οὖν δὴ καὶ κατὰ φυλὰς ἀναγκαῖον δικαστήριά τε γίνεσθαι καὶ κλήρω δικαστὰς ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἀδιαφθόρους ταῖς δεήσεσι δικάζειν, τὸ δὲ τέλος κρίνειν πάντων τῶν τοιούτων ἐκεῖνο τὸ δικαστήριον, ὃ φαμεν εἰς γε ἀνθρωπίνην δύναμιν ὡς
 C οἷόν τε ἀδιαφθορώτατα παρεσκευάσθαι τοῖς μὴ δυναμένοισι μήτε ἐν τοῖς γείτοσι μήτε ἐν τοῖς φυλετικοῖς δικαστηρίοις ἀπαλλάττεσθαι.

XIV. Νῦν δὴ περὶ μὲν δικαστήρια ἡμῖν, ἃ δὴ φαμεν οὕτ' ὡς ἀρχὰς οὕτ' ὡς μὴ ῥάδιον εἰπόντα ἀναμφισβητήτως εἰρηκέναι, περὶ μὲν ταῦτα οἷον περιγραφὴ τις ἐξωθεν περιγεγραμμένη τὰ μὲν εἴρηκε, τὰ δ' ἀπολείπει σχεδόν· πρὸς γὰρ τέλει νομοθεσίας ἢ δικῶν ἀκριβῆς νόμων θέσις ἅμα καὶ διαίρεσις ὀρθότατα γίνονται ἂν μακρῶ. ταύταις
 D μὲν οὖν εἰρήσθω πρὸς τῷ τέλει περιμένειν ἡμᾶς, αἱ δὲ περὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς καταστάσεις σχεδόν τὴν πλείστην εἰλήφασιν νομοθεσίαν· τὸ δὲ ὅλον καὶ ἀκριβὲς περὶ ἑνός τε καὶ πάντων τῶν κατὰ πόλιν καὶ πολιτικὴν πᾶσαν διοικήσεων οὐκ ἔστι γενέσθαι σαφές, πρὶν ἂν ἡ διέξοδος ἀπ' ἀρχῆς τὰ τε δευτέρᾳ καὶ τὰ μέσα καὶ πάντα μέρη τὰ ἑαυτῆς ἀπολαβοῦσα πρὸς τέλος ἀφίκηται. νῦν μὲν ἐν τῷ
 E παρόντι μέχρι τῆς τῶν ἀρχόντων αἰρέσεως γενομένης τελευτῆ μὲν τῶν ἔμπροσθεν αὕτη γίνονται ἂν ἱκανή, νόμων δὲ θέσεως ἀρχὴ καὶ ἀναβολῶν ἅμα καὶ ὄκνων οὐδὲν ἔτι δεομένη.

ΚΛ. Πάντως μοι κατὰ νοῦν, ὦ ξένε, τὰ ἔμπροσθεν εἰρηκῶς, τὴν ἀρχὴν νῦν τελευτῇ προσάψας περὶ τῶν τε εἰρημένων καὶ τῶν μελλόντων ῥηθῆσεσθαι, ταῦτα ἔτι μᾶλλον ἐκείνων εἰρηκας φιλίως.

ΑΘ. Καλῶς τοίνυν ἂν ἡμῖν ἢ πρεσβυτῶν ἔμφρων 769 παιδιὰ μέχρι δεῦρ' εἴη τὰ νῦν διαπεπαισμένη.

ΚΛ. Καλὴν τὴν σπουδὴν ἔοικας δηλοῦν τῶν ἀνδρῶν.

ΑΘ. Εἰκός γε· τόδε δ' ἐννοήσωμεν, εἰ σοὶ δοκεῖ καθάπερ ἐμοί.

ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ καὶ περὶ τίνων;

ΑΘ. Οἶσθ' ὅτι καθάπερ ζωγράφων οὐδὲν πέρασ ἔχειν ἢ πραγματεία δοκεῖ περὶ ἐκάστων τῶν ζῶων, ἀλλ' ἢ τοῦ χραίνειν ἢ ἀποχραίνειν, ἢ ὅ τι δὴ ποτε καλοῦσι τὸ τοιοῦτον οἱ ζωγράφων παῖδες, οὐκ ἂν ποτε δοκεῖ παύσασθαι κοσμοῦσα, ὥστε ἐπίδοσιν μηκέτ' ἔχειν εἰς τὸ καλλίω τε καὶ φανερώτερα γίνεσθαι τὰ γεγραμμένα.

ΚΛ. Σχεδὸν ἐννοῶ ἀκούων καὶ αὐτὸς ταῦτα ἃ λέγεις, ἐπεὶ ἐντριβῆς γε οὐδαμῶς γέγονα τῇ τοιαύτῃ τέχνῃ.

ΑΘ. Καὶ οὐδέν γε ἐβλάβης· χρησώμεθα γε μὴν τῷ νῦν παρατυχόντι περὶ αὐτῆς ἡμῖν λόγῳ τὸ τοιόνδε, ὡς εἴ ποτέ τις ἐπινοήσειε γράψαι τε ὡς κάλλιστον ζῶον καὶ τοῦτ' αὖ μῆδέποτε ἐπὶ τὸ φαυλότερον ἀλλ' ἐπὶ τὸ βέλτιον ἴσχειν τοῦ ἐπιόντος αἰεὶ χρόνου, ξυννοεῖς ὅτι θνητὸς ὢν, εἰ μή τινα καταλείψει διάδοχον, ὃς ἐπανορθοῦν τε, εἴαν τι σφάλῃται τὸ ζῶον ὑπὸ χρόνων, καὶ τὸ παραλειφθὲν ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς ἑαυτοῦ πρὸς τὴν τέχνην οἷός τε εἰς τὸ πρόσθεν ἔσται φαιδρύνων ποιεῖν ἐπιδιδόναι, σμικρὸν τινα χρόνον αὐτῷ πόνος παραμένει πάμπολυς;

ΚΛ. Ἀληθῆ.

ΑΘ. Τί οὖν; ἄρ' οὐ τοιοῦτον δοκεῖ σοὶ τὸ τοῦ νομοθετου βούλημα εἶναι; πρῶτον μὲν γράψαι τοὺς νόμους πρὸς τὴν ἀκρίβειαν κατὰ δύναμιν ἱκανῶς· ἔπειτα προῖόν-

τος τοῦ χρόνου καὶ τῶν δοξάντων ἔργῳ πειρώμενον ἄρ' οἶει τινὰ οὕτως ἄφρονα γεγονέναι νομοθέτην, ὥστ' ἀγνοεῖν, ὅτι πάμπολλα ἀνάγκη παραλείπεσθαι τοιαῦτα, ἃ δεῖ τινὰ ξυνεπόμενον ἐπανορθοῦν, ἵνα μηδαμῇ χειρῶν, βελτίων δὲ ἢ πολιτεία καὶ ὁ κόσμος αἰεὶ γίγνηται περὶ τὴν ὠκισμένην αὐτῷ πόλιν;

ΚΛ. Εἰκός, πῶς γὰρ οὐ; βούλεσθαι πάντα ὄντινου τοιοῦτον.

ΑΘ. Οὐκοῦν εἰ τις τινὰ μηχανὴν ἔχοι πρὸς τοῦτο ἔργῳ καὶ λόγοις, τίνα τρόπον διδάξειεν ἂν ἕτερον εἴτε μείζονα εἴτε ἐλάττω περὶ τοῦτ' ἔχειν ἔννοιαν, ὅπως χρηρφυλάττειν καὶ ἐπανορθοῦν νόμους, οὐκ ἂν ποτε λέγων ἀπείποι τὸ τοιοῦτον πρὶν ἐπὶ τέλος ἐλθεῖν;

770 ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Οὐκοῦν ἐν τῷ νῦν παρόντι ποιητέον ἐμοὶ καὶ σφῶν τοῦτο;

ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

ΑΘ. Ἐπειδὴ νομοθετεῖν μὲν μέλλομεν, ἤρηνται δὲ ἡμῖν νομοφύλακες, ἡμεῖς δ' ἐν δυσμαῖς τοῦ βίου, οἳ δ' ὡς πρὸς ἡμᾶς νέοι, ἅμα μὲν, ὥς φαμεν, δεῖ νομοθετεῖν ἡμᾶς, ἅμα δὲ πειραῖσθαι ποιεῖν καὶ τούτους αὐτοὺς νομοθέτας τε καὶ νομοφύλακας εἰς τὸ δυνατόν.

Β ΚΛ. Τί μὴν; εἶπερ οἰοί τέ γ' ἐσμέν ἱκανῶς.

ΑΘ. Ἄλλ' οὐν πειρατέα γε καὶ προθυμητέα.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΧV. ΑΘ. Λέγωμεν δὴ πρὸς αὐτούς· ὧ φίλοι σωτήρες νόμων, ἡμεῖς περὶ ἐκάστων ὧν τίθεμεν τοὺς νόμους πάμπολλα παραλείψομεν· ἀνάγκη γάρ· οὐ μὴν ἄλλ' ὅσα γε μὴ σμικρὰ καὶ τὸ ὅλον εἰς δύναμιν οὐκ ἀνήσομεν ἀπεριήγητον καθάπερ τινὲ περιγραφῇ· τοῦτο δὲ δεήσει συμπληροῦν ὑμᾶς τὸ περιηγηθέν. ὅποι δὲ βλέποντες δράσετε τὸ τοιοῦτον, ἀκούειν χρή. Μέγιστος μὲν γὰρ καὶ ἐγὼ καὶ

С

Κλεινίας εἰρήκαμέν τε αὐτὰ ἀλλήλοις οὐκ ὀλιγάκις ὁμολογοῦμέν τε λέγεσθαι καλῶς· ὑμᾶς δὲ ἡμῖν βουλόμεθα ξυγγνώμονάς τε ἅμα καὶ μαθητὰς γίνεσθαι, βλέποντας πρὸς ταῦτα, εἰς ἅπερ ἡμεῖς ξυνεχωρήσαμεν ἀλλήλοις τὸν νομοφύλακά τε καὶ νομοθέτην δεῖν βλέπειν. ἦν δὲ ἡ συγχώρησις ἐν ἔχουσα κεφάλαιον, ὅπως ποτὲ ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνοιτ' ἂν τὴν ἀνθρώπων προσήκουσαν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς D ἔχων ἕκ τινος ἐπιτηδεύματος ἢ τινος ἡθους ἢ ποιᾶς κτήσεως ἢ ἐπιθυμίας ἢ δόξης ἢ μαθημάτων ποτέ τινων, εἴτε ἄρρην τις τῶν ξυνοικούντων οὐσα ἢ φύσις εἴτε θήλεια, νέων ἢ γερόντων, ὅπως εἰς ταῦτόν τοῦτο ὃ λέγομεν τεταμένη σπουδὴ πᾶσα ἔσται διὰ παντὸς τοῦ βίου, τῶν δ' ἄλλων ὅποσα ἐμπόδια τούτοις μηδὲν προτιμῶν φανεῖται μηδ' ὅστισοῦν, τελευτῶν δὲ καὶ πόλεως, ἐὰν ἀνάστατον E ἀνάγκη φαίνεται γίνεσθαι, πρὶν ἐθέλειν δούλειον ὑπομείνασα ζυγὸν ἄρχεσθαι ὑπὸ χειρόνων, ἢ λείπειν φυγῆ τὴν πόλιν, ὡς πάντα τὰ τοιαῦτ' ἄρ' ἔσθ' ὑπομενετέον πάσχοντας, πρὶν ἀλλάξασθαι πολιτείαν, ἢ χεῖρους ἀνθρώπους πέφυκε ποιεῖν. ταῦτα ἡμεῖς τε ἔμπροσθεν ξυωμολογησάμεθα, καὶ νῦν ὑμεῖς ἡμῶν εἰς ταῦτα ἐκάτερα βλέποντες ἐπαινεῖτε καὶ ψέγετε τοὺς νόμους, ὅσοι μὴ 771 ταῦτα δυνατοί, τοὺς δὲ δυνατοὺς ἀσπάξεσθέ τε καὶ φιλοφρόνως δεχόμενοι ζητεῖτε ἐν αὐτοῖς· τὰ δ' ἄλλα ἐπιτηδεύματα καὶ πρὸς ἄλλα τείνοντα τῶν ἀγαθῶν λεγομένων χαίρειν χρὴ προσαγορεύειν. ἀρχὴ δὲ ἔστω τῶν μετὰ ταῦτα ἡμῖν νόμων ἡδε τις, ἀφ' ἱερῶν ἡργμένη. τὸν ἀριθμὸν γὰρ δὴ δεῖ πρῶτον ἀναλαβεῖν ἡμᾶς τὸν τῶν πεντακισχιλίων καὶ τετραράκοντα, ὅσας εἶχέ τε καὶ ἔχει τομὰς προσφόρους ὅ τε ὅλος ἅμα καὶ ὁ κατὰ φυλάς, ὃ δὴ τοῦ παντὸς ἔθεμεν B δωδεκατημόριον, ἐν καὶ εἴκοσιν εἰκοσάκις ὀρθότατα φύν. ἔχει δὲ διανομὰς δώδεκα μὲν ὁ πᾶς ἀριθμὸς ἡμῖν, δώδεκα δὲ καὶ ὁ τῆς φυλῆς. ἐκάστην δὴ τὴν μοῖραν διανοεῖσθαι

χρεῶν ὡς οὖσαν ἱερὸν θεοῦ δῶρον, ἐπομένην τοῖς μησὶ
 καὶ τῇ τοῦ παντὸς περιόδῳ· διὸ καὶ πᾶσαν πόλιν ἄγει
 μὲν τὸ ξύμφυτον ἱεροῦν αὐτάς, ἄλλοι δὲ ἄλλων ἴσως ὀρ-
 C θότερον ἐνείμαντό τε καὶ εὐτυχέστερον ἐθείωσαν τὴν δια-
 νομήν, ἡμεῖς δὲ οὖν νῦν φαμέν ὀρθότατα προηρησθαι
 τὸν τῶν πεντακισχιλίων καὶ τετταράκοντα ἀριθμὸν, ὃς
 πάσας τὰς διανομὰς ἔχει μέχρι τῶν δώδεκα ἀπὸ μιᾶς ἀρ-
 ξάμενος πλὴν ἐνδεκάδος· αὕτη δ' ἔχει σμικρότατον ἱαμα·
 ἐπὶ θάτερα γὰρ ὑγιῆς γίγνεται δυοῖν ἐστίαιν ἀπονεμη-
 θείσαιν. ὡς δ' ἐστὶ ταῦτα ἀληθῶς ὄντα, κατὰ σχολὴν οὐκ
 ἂν πολὺς ἐπιδείξειε μῦθος. πιστεύσαντες δὴ τὰ νῦν τῇ
 D παρούσῃ φήμῃ καὶ λόγῳ νείμωμέν τε ταύτην, καὶ ἐκάστη
 μοῖρα θεὸν ἢ θεῶν παῖδα ἐπιφημίσαντες, βωμούς τε καὶ
 τὰ τούτοις προσήκοντα ἀποδόντες, θυσιῶν πέρι ξυνόδους
 ἐπ' αὐτοῖς ποιῶμεθα δύο τοῦ μηνός, δώδεκα μὲν τῇ τῆς
 φυλῆς διανομῇ, δώδεκα δὲ αὐτῷ τῷ τῆς πόλεως διαμερι-
 σμῷ, θεῶν μὲν δὴ πρῶτον χάριτος ἔνεκα καὶ τῶν περὶ
 θεοῦς, δεύτερον δὲ ἡμῶν αὐτῶν οἰκειότητός τε πέρι καὶ
 E γνωρίσεως ἀλλήλων, ὡς φαῖμεν ἄν, καὶ ὁμιλίας ἔνεκα πά-
 σης. πρὸς γὰρ δὴ τὴν τῶν γάμων κοινωνίαν καὶ ξύμμικξιν
 ἀναγκαίως ἔχει τὴν ἄγνοιαν ἐξαιρεῖν, παρ' ὧν τέ τις ἄγε-
 ται καὶ ἅ καὶ οἷς ἐκδίδωσι, περὶ παντὸς ποιούμενον ὅ τι
 μάλιστα τὸ μὴ σφάλλεσθαι μηδαμῶς ἐν τοῖς τοιούτοις
 κατὰ τὸ δυνατόν. τῆς οὖν τοιαύτης σπουδῆς ἔνεκα χρὴ
 καὶ τὰς παιδιὰς ποιῆσθαι χορεύοντάς τε καὶ χορευούσας
 772 κόρους καὶ κόρας, καὶ ἅμα δὴ θεωροῦντάς τε καὶ θεωρου-
 μένους μετὰ λόγου τε καὶ ἡλικίας τινὸς ἐχούσης εἰκνίας
 προφάσεις, γυμνοὺς καὶ γυμνάς μέχριπερ αἰδοῦς σώφρο-
 νος ἐκάστων. τούτων δ' ἐπιμελητάς πάντων καὶ κοσμη-
 τὰς τοὺς τῶν χορῶν ἄρχοντας γίγνεσθαι καὶ νομοθέτας
 μετὰ τῶν νομοφυλάκων, ὅσον ἂν ἡμεῖς ἐκλείπωμεν τάτ-
 τουντας· ἀναγκαῖον δέ, ὅπερ εἶπομεν, περὶ τὰ τοιαῦτα

πάντα ὅσα σμικρὰ καὶ πολλὰ νομοθέτην μὲν ἐκλείπειν, B
 τοὺς δ' ἐμπείρους ἀεὶ κατ' ἐνιαυτὸν γιγνομένους αὐτῶν
 ἀπὸ τῆς χρείας μανθάνοντας τάττεσθαι καὶ ἐπανορθου-
 μένους κινεῖν κατ' ἐνιαυτόν, ἕως ἂν ὄρος ἱκανὸς δόξη τῶν
 τοιούτων νομίμων καὶ ἐπιτηδευμάτων γεγυῖναι. χρόνος
 μὲν οὖν μέτριος ἅμα καὶ ἱκανὸς γίγνοιτ' ἂν τῆς ἐμπειρίας
 δεκαέτηρος θυσιῶν τε καὶ χορειῶν, ἐπὶ πάντα καὶ ἕκαστα
 ταχθεῖς, ζῶντος μὲν τοῦ τάξαντος νομοθέτου κοινῆ, τέλος C
 δὲ σχόντος αὐτὰς ἐκάστας τὰς ἀρχὰς εἰς τοὺς νομοφύλακας
 εἰσφερούσας τὸ παραλειπούμενον τῆς αὐτῶν ἀρχῆς ἐπ-
 ανορθοῦσθαι, μέχρι περ ἂν τέλος ἔχειν ἕκαστον δόξη τοῦ
 καλῶς ἐξεργάσθαι. τότε δὲ ἀκίνητα θεμένους ἤδη χοῆ-
 σθαι μετὰ τῶν ἄλλων νόμων, οὓς ἔταξε κατ' ἀρχὰς ὁ θεὸς
 αὐτοῖς νομοθέτης, ὧν περὶ κινεῖν μὲν ἐκόντας μηδέποτε
 μηδέν· εἰ δὲ τις ἀνάγκη δόξειέ ποτε καταλαβεῖν, πάσας
 μὲν τὰς ἀρχὰς χοῆ ξυμβούλους, πάντα δὲ τὸν δῆμον καὶ D
 πάσας θεῶν μαντείας ἐπελθόντας, ἐὰν συμφωνῶσι πάντες,
 οὕτω κινεῖν, ἄλλως δὲ μηδέποτε μηδαμῶς, ἀλλὰ τὸν κω-
 λύοντα ἀεὶ κατὰ νόμον κρατεῖν.

XVI. Ὅποτε τις οὖν καὶ ὀπηνίκα τῶν πέντε καὶ εἴ-
 κοσι γεγονότων ἔτη σκοπῶν καὶ σκοπούμενος ὑπ' ἄλλων
 κατὰ νοῦν ἑαυτῶ καὶ πρέποντα εἰς παίδων κοινωνίαν καὶ
 γένεσιν ἐξευρηκέναι πιστεύει, γαμείτω μὲν πᾶς ἐντὸς τῶν
 πέντε καὶ τριάκοντα ἐτῶν, τὸ δὲ πρέπον καὶ τὸ ἀρμόττον E
 ὧς χοῆ ζητεῖν, πρῶτον ἐπακουσάτω· δεῖ γάρ, ὧς φησι
 Κλεινίας, ἔμπροσθεν τοῦ νόμου προοίμιον οἰκεῖον ἐκάστω
 προτιθέναι.

ΚΑ. Κάλλιστα, ὦ ξένη, διεμνημόνευσας, ἔλαβές τε
 τοῦ λόγου καιρὸν καὶ μάλ' ἐμοὶ δοκοῦντ' εἶναι σύμ-
 μετρον.

ΑΘ. Εὖ λέγεις. ὦ παῖ, τοίνυν φῶμεν ἀγαθῶν πα-
 τέρων φύντι, τοὺς παρὰ τοῖς ἔμφροσιν εὐδόξους γάμους 773

χρη γαμειν, οἷ σοι παραινοειεν ἄν μὴ φεύγειν τον τῶν
 πενήτων μηδὲ τὸν τῶν πλουσίων διώκειν διαφερόντως
 γάμον, ἀλλ' ἔάν τᾶλλα ἰσάζη, τὸν ὑποδεέστερον ἀεὶ τι-
 μῶντα εἰς τὴν κοινωνίαν ξυνιέναι. τῇ τε γὰρ πόλει ξύμ-
 φορον ἄν εἴη ταύτη ταῖς τε ξυνιούσαις ἐστίαῖς· τὸ γὰρ
 ὀμαλὸν καὶ ξύμμετρον ἀκράτου μυρίον διαφέρει πρὸς
 ἀρετήν. κοσμίων τε πατέρων χρη προθυμείσθαι γίγνε-
 B σθαι κηδεστὴν τὸν αὐτῷ ξυνειδότα ἰταμώτερον ἅμα καὶ
 θάττον τοῦ δέοντος πρὸς πάσας τὰς πράξεις φερόμενον·
 τὸν δ' ἐναντίας πεφυκότα ἐπὶ τᾶναντία χρη κηδεύματα
 πορεύεσθαι. καὶ κατὰ παντὸς εἰς ἔστω μῦθος γάμου· τὸν
 γὰρ τῇ πόλει δεῖ συμφέροντα μνηστεύειν γάμον ἕκαστον,
 οὐ τὸν ἥδιστον αὐτῷ. φέρεται δὲ πως πᾶς ἀεὶ κατὰ φύσιν
 πρὸς τὸν ὁμοιότατον αὐτῷ, ὅθεν ἀνώμαλος ἢ πόλις ὅλη
 C γίγνεται χρήμασί τε καὶ τρόπων ἥθεσιν· ἐξ ὧν ἂ μὴ βου-
 λόμεθα ξυμβαίνειν ἡμῖν, καὶ μάλιστα ξυμβαίνει ταῖς πλεί-
 σταις πόλεσι. ταῦτα δὴ διὰ λόγου μὲν νόμῳ προστάττειν,
 μὴ γαμειν πλούσιον πλουσίου μηδὲ πολλὰ δυνάμενον
 πράττειν ἄλλου τοιούτου, θάττους δὲ ἥθεσι πρὸς βραδυ-
 τέρους καὶ βραδυτέρους πρὸς θάττους ἀναγκάζειν τῇ τῶν
 γάμων κοινωνία πορεύεσθαι, πρὸς τῷ γελοῖα εἶναι θυμὸν
 ἄν ἐγείραι πολλοῖς· οὐ γὰρ ῥάδιον ἐννοεῖν, ὅτι πόλιν εἶναι
 D δεῖ δίκην κρατῆρος κεκραμένην, οὐ μαινόμενος μὲν οἶνος
 ἐγκεχυμένος ζεῖ, κολαζόμενος δὲ ὑπὸ νήφοντος ἐτέρου
 θεοῦ καλὴν κοινωνίαν λαβὼν ἀγαθὸν πῶμα καὶ μέτριον
 ἀπεργάζεται. τοῦτ' οὖν γιγνόμενον ἐν τῇ τῶν παιδων
 μίξει διοραῖν ὡς ἔπος εἰπεῖν δυνατὸς οὐδεὶς· τούτων δὴ
 χάριν ἔἴν μὲν νόμῳ τὰ τοιαῦτα ἀναγκαῖον, ἐπάδοντα δὲ
 E τοῖς τῆς τῶν γάμων ἰσότητος ἀπλήστου χρημάτων οὔσης
 περὶ πλείονος ἕκαστον ποιείσθαι, καὶ δι' ὄνειδους ἀποτρέ-

πειν τὸν περὶ τὰ χρήματα ἐν τοῖς γάμοις ἐσπουδακότα, ἀλλὰ μὴ γραπτῶ νόμῳ βιαζόμενον.

XVII. Περὶ γάμων δὴ ταῦτ' ἔστω παραμύθια λεγόμενα, καὶ δὴ καὶ τὰ ἔμπροσθε τούτων ῥηθέντα, ὡς χρητῆς ἀειγενοῦς φύσεως ἀντέχεσθαι τῷ παῖδας παίδων καταλείποντα ἀεὶ τῷ θεῷ ὑπηρέτας ἀνθ' αὐτοῦ παραδιδόναι. πάντα οὖν ταῦτα καὶ ἔτι πλείω τις ἂν εἴποι περὶ γάμων, ὡς χρηὴ γαμεῖν, προοιμιαζόμενος ὀρθῶς· ἂν δ' ἄρα 774
 τις μὴ πείθεται ἐκὼν, ἀλλότριον δὲ αὐτὸν καὶ ἀκοινωνήτον ἐν τῇ πόλει ἔχη καὶ ἄγαμος ὢν γένηται πεντεκαιτριακοντούτης, ζημιούσθω κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον, ὁ μέγιστον μὲν τίμημα κεκτημένος ἑκατὸν δραχμαῖς, ὁ δὲ τὸ δεύτερον ἑβδομήκοντα, τρίτον δὲ ἐξήκοντα, ὁ δὲ τὸ τέταρτον τριάκοντα. τοῦτο δ' ἔστω τῆς Ἡρας ἱερόν· ὁ δὲ μὴ ἐκτίνων κατ' ἐνιαυτὸν δεκαπλάσιον ὀφειλέτω· πραττέσθω δὲ ὁ Β
 ταμίας τῆς θεοῦ, μὴ ἐκπράξας δὲ αὐτὸς ὀφειλέτω καὶ ἐν ταῖς εὐθύναις τοῦ τοιούτου λόγον ὑπεχέτω πᾶσι. εἰς μὲν οὖν χρήματα ὁ μὴ θέλων γαμεῖν ταῦτα ζημιούσθω, τιμῆς δὲ παρὰ τῶν νεωτέρων ἄτιμος πάσης ἔστω, καὶ μηδεὶς ὑπακουέτω μηδὲν αὐτῷ ἐκὼν τῶν νέων· ἐὰν δὲ κολάζειν τινὰ ἐπιχειρῇ, πᾶς τῷ ἀδικουμένῳ βοηθεῖτω καὶ ἀμυνέτω, μὴ βοηθῶν δὲ ὁ παραγενόμενος δειλὸς τε ἅμα καὶ C
 κακὸς ὑπὸ τοῦ νόμου πολίτης εἶναι λεγέσθω. περὶ δὲ προικὸς εἴρηται μὲν καὶ πρότερον, εἰρήσθω δὲ πάλιν, ὡς ἴσα ἀντὶ ἴσων ἔστι τῷ μήτε λαμβάνοντι μήτ' ἐκδιδόντι διὰ χρημάτων ἀπορίαν γηράσκειν τοὺς πένητας· τὰ γὰρ ἀναγκαῖα ὑπάρχοντά ἐστι πᾶσι τῶν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, ὕβρις δὲ ἤττον γυναιξὶ καὶ δουλεία ταπεινὴ καὶ ἀνελεύθερος διὰ χρήματα τοῖς γήμασι γίγνοιτ' ἄν. καὶ ὁ μὲν πει- D
 θόμενος ἐν τῶν καλῶν δρώῃ τοῦτ' ἄν· ὁ δὲ μὴ πειθόμενος ἢ διδοὺς ἢ λαμβάνων πλέον ἢ πεντήκοντα ἄξια δραχμῶν ἔσθῃτος χάριν, ὁ δὲ μναῖς, ὁ δὲ τριῶν ἡμιμναίων, ὁ

δὲ δυεῖν μναῖν ὁ τὸ μέγιστον τίμημα κεκτημένος, ὄφει-
 λέτω μὲν τῷ δημοσίῳ τοσοῦτον ἕτερον, τὸ δὲ δοθὲν ἢ λη-
 φθὲν ἱερὸν ἔστω τῆς Ἑρας τε καὶ τοῦ Διός, πραττόντων
 Ε δὲ οἱ ταμίαι τούτοις τοῖν θεοῖν, καθάπερ ἐρρήθη τῶν μη-
 γαμούντων περὶ τοὺς ταμίας ἐκπράττειν ἑκάστοτε τοὺς
 τῆς Ἑρας ἢ παρ' αὐτῶν ἑκάστους τὴν ζημίαν ἐκτίνειν.
 ἐγγύην δὲ εἶναι κυρίαν πατρὸς μὲν πρῶτον, δευτέραν
 πάππου, τρίτην δὲ ἀδελφῶν ὁμοπατρῶν· ἐὰν δὲ μηδὲ εἰς
 ἢ τούτων, τὴν πρὸς μητρὸς μετὰ τοῦτο εἶναι κυρίαν
 ὡσαύτως· ἐὰν δ' ἄρα τύχη τις ἀήθης συμβαίῃη, τοὺς
 ἐγγύτατα γένους αἰεὶ κυρίους εἶναι μετὰ τῶν ἐπιτρόπων.
 ὅσα δὲ προτέλεια γάμων ἢ τις ἄλλη περὶ τὰ τοιαῦτα ἰε-
 775 ρουργία μελλόντων ἢ γιγνομένων ἢ γεγονότων προσή-
 κουσά ἐστι τελεῖσθαι, τοὺς ἐξηγητὰς ἐρωτῶντα χρῆ καὶ
 πειθόμενον ἐκείνοις ἑκάστον ἠγεῖσθαι πάντα ἑαυτῷ με-
 τρίως γίγνεσθαι.

XVIII. Περὶ δὲ τῶν ἐστιάσεων, φίλους μὲν χρῆ καὶ
 φίλας μὴ πλείους πέντε ἑκατέρων συγκαλεῖν, συγγενῶν δὲ
 καὶ οἰκείων ὡσαύτως τοσοῦτους ἄλλους ἑκατέρων· ἀνά-
 λωμα δὲ μὴ γίγνεσθαι πλέον ἢ κατὰ τὴν οὐσίαν μηδενί,
 τῷ μὲν εἰς χρήματα μεγίστῳ μναῖν, τῷ δ' ἡμισυ τοῦ το-
 Β σούτου, τῷ δ' ἐφεξῆς οὕτω, καθάπερ ὑποβέβηκεν ἑκάστῳ
 τὸ τίμημα· καὶ τὸν μὲν πειθόμενον τῷ νόμῳ ἐπαινεῖν
 χρῆ πάντας, τὸν δὲ ἀπειθοῦντα κολαζόντων οἱ νομοφύ-
 λακες ὡς ἀπειρόκαλόν τε ὄντα καὶ ἀπαίδευτον τῶν περὶ
 τὰς νυμφικὰς Μούσας νόμων. πίνειν δὲ εἰς μέθην οὔτε
 ἄλλοθί που πρέπει, πλὴν ἐν ταῖς τοῦ τὸν οἶνον δόντος
 θεοῦ ἐορταῖς, οὐδ' ἀσφαλές, οὔτ' οὖν δὴ περὶ γάμους
 ἐσπουδακότα, ἐν οἷς ἔμφρονα μάλιστα εἶναι πρέπει νύμ-
 C φην καὶ νυμφίου μεταβολὴν οὐ σμικρὰν βίου μεταλλάτ-
 τοντας, ἅμα δὲ καὶ τὸ γεννώμενον ὅπως ὅ τι μάλιστα ἐξ
 ἐμφρόνων αἰεὶ γίγνηται· σχεδὸν γὰρ ἄδηλον, ὅποια νυξ

ἢ φῶς αὐτὸ γεννήσει μετὰ θεοῦ. καὶ πρὸς τούτοις δεῖ μὴ τῶν σωμάτων διακεχυμένων ὑπὸ μέθης γίνεσθαι τὴν παιδουργίαν, ἀλλ' εὐπαγὲς ἀπλανὲς ἡσυχαῖόν τε ἐν μοίρᾳ ξυνίστασθαι τὸ φνύμενον· ὁ δὲ διωνωμένος αὐτός τε φέρεται πάντῃ καὶ φέρει, λυττῶν κατὰ τε σῶμα καὶ ψυχὴν· D σπείρειν οὖν παράφορος ἅμα καὶ κακὸς ὁ μεθύων, ὥστ' ἀνώμαλα καὶ ἄπιστα καὶ οὐδὲν εὐθύπορον ἦθος οὐδὲ σῶμα ἐκ τῶν εἰκότων γεννώῃ ποτ' ἄν. διὸ μᾶλλον μὲν ὄλον τὸν ἐνιαυτὸν καὶ βίον χρῆ, μάλιστα δὲ ὀπόσον ἂν γεννᾷ χρόνον, εὐλαβεῖσθαι καὶ μὴ πράττειν μήτε ὅσα νοσώδη ἐκόντα εἶναι μήτε ὅσα ὕβρεως ἢ ἀδικίας ἐχόμενα· εἰς γὰρ τὰς τῶν γεννωμένων ψυχὰς καὶ σώματα ἀναγκαῖον ἐξομοργνύμενον ἐκτυποῦσθαι καὶ τίκτειν πάντῃ E φαυλότερα· διαφερόντως δὲ ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα ἀπέχεσθαι τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα· ἀρχὴ γὰρ καὶ θεὸς ἐν ἀνθρώποις ἰδρυμένη σῴζει πάντα, τιμῆς ἐὰν τῆς προσηκούσης αὐτῇ παρ' ἐκάστου τῶν χρωμένων λαγχάνῃ. νομίσαντα δ' εἶναι χρῆ τὸν γαμοῦντα ταῖν οἰκίαιν ταῖν ἐν τῷ κλήρω τὴν ἑτέραν οἶον νεοττῶν ἐγγέννησιν καὶ τροφήν, 776 χωρισθέντα ἀπὸ πατρὸς καὶ μητρὸς τὸν γάμον ἐκεῖ ποιεῖσθαι καὶ τὴν οἴκησιν καὶ τὴν τροφήν αὐτοῦ καὶ τῶν τέκνων. ἐν γὰρ ταῖς φιλίαις ἐὰν μὲν πόθος ἐνῆ τις, κολλᾷ καὶ συνδεῖ πάντα ἦθη· κατακορῆς δὲ ξυνουσία καὶ οὐκ ἴσχουσα τὸν διὰ χρόνου πόθον ἀπορρεῖν ἀλλήλων ποιεῖ ὑπερβολαῖς πλησμονῆς. ὧν δὴ χάριν μητρὶ καὶ πατρὶ καὶ τοῖς τῆς γυναικὸς οἰκείοις παρέντας χρῆ τὰς αὐτῶν οἰκήσεις οἶον εἰς ἀποικίαν ἀφικομένους αὐτοὺς ἐπισκοποῦν— B τὰς τε ἅμα καὶ ἐπισκοπουμένους οἰκεῖν, γεννωῶντάς τε καὶ ἐκτρέφοντας παῖδας, καθάπερ λαμπάδα τὸν βίον παραδιδόντας ἄλλοις ἐξ ἄλλων, θεραπεύοντας αἰεὶ θεοὺς κατανόμους.

XIX. Κτήματα δὲ τὸ μετὰ τοῦτο ποῖα ἂν τις κεκτημέ-

νος ἐμμελεστάτην οὐσίαν κεκτηῖτο; τὰ μὲν οὖν πολλὰ οὔτε νοῆσαι χαλεπὸν οὔτε κτήσασθαι, τὰ δὲ δὴ τῶν οἰκετῶν
 C χαλεπὰ πάντη. τὸ δ' αἴτιον οὐκ ὀρθῶς πως καί τινα τρόπον ὀρθῶς περὶ αὐτῶν λέγομεν· ἐναντία γὰρ ταῖς χρεῖαις καὶ κατὰ τὰς χρεῖας αὐτοὶ ποιοῦμεθα περὶ δούλων καὶ τὰ λεγόμενα.

ME. Πῶς δ' αὐτοῦτο λέγομεν; οὐ γὰρ πῶς μανθάνομεν, ὡς ξένη, ὅτι τὰ νῦν φράζεις.

AΘ. Καὶ μάλα γε, ὡς Μέγилле, εἰκότως· σχεδὸν γὰρ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἢ Λακεδαιμονίων εἰλωτεία πλείστην ἀπορίαν παράσχοιτ' ἂν καὶ ἔριν τοῖς μὲν ὡς εὖ, τοῖς δ' ὡς οὐκ εὖ γεγонуῖά ἐστιν· ἐλάττω δὲ ἢ τε Ἡρακλεωτῶν
 D δουλεία τῆς τῶν Μαριανδυνῶν καταδουλώσεως ἔριν ἂν ἔχοι, τὸ Θετταλῶν τ' αὐτοῦ πενεστικὸν ἔθνος· εἰς ἃ καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα βλέψαντας ἡμᾶς τί χρὴ ποιεῖν περὶ κτήσεως οἰκετῶν; ὃ δὴ παριῶν τῷ λόγῳ ἔτυχον εἰπῶν, καὶ σύ με εἰκότως τίποτε φράζοιμι ἠρώτησας, τόδ' ἐστίν· ἴσμεν ὅτι πῶς πάντες εἴποιμεν ἂν, ὡς χρὴ δούλους ὡς εὐμενεστάτους ἐκτῆσθαι καὶ ἀρίστους· πολλοὶ γὰρ ἀδελφῶν ἤδη δούλοι καὶ υἱῶν τισὶ κρείττους πρὸς ἀρετὴν πᾶσαν γενόμενοι
 E σεσῶκασιν δεσπότας καὶ κτήματα τὰς τε οἰκήσεις αὐτῶν ὅλας. ταῦτα γὰρ ἴσμεν πῶς περὶ δούλων λεγόμενα.

ME. Τί μὴν;

AΘ. Οὐκοῦν καὶ τούναντίον, ὡς ὑγιᾶς οὐδὲν ψυχῆς δούλης οὐδὲ πιστεύειν οὐδέ ποτ' οὐδὲν τῷ γένει δεῖ τὸν νοῦν κεκτημένον; ὃ δὲ σοφώτατος ἡμῖν τῶν ποιητῶν καὶ
 777 ἀπεφήνατο ὑπὲρ τοῦ Διὸς ἀγορεύων, ὡς

ἦμισυ γὰρ τε νόου, φησὶν, ἀπαμείρεται εὐρύοπα Ζεὺς ἀνδρῶν, οὓς ἂν δὴ κατὰ δούλιον ἦμαρ ἔλησι.

ταῦτα δὲ διαλαβόντες ἕκαστοι τοῖς διανοήμασιν οἱ μὲν πιστεύουσί τε οὐδὲν γένει οἰκετῶν, κατὰ δὲ θηρίων φύσιν κέντροις καὶ μᾶστιξιν οὐ τρις μόνον ἀλλὰ πολλάκις ἀπερ-

γάζονται δούλας τὰς ψυχὰς τῶν οἰκετῶν· οἱ δ' αὖ τὰναν-
τία τούτων δρῶσι πάντα.

ΜΕ. Τί μήν;

ΚΛ. Τί οὖν δὴ χρὴ ποιεῖν τούτων, ὧ̄ ξένε, διαφορο- Β
μένων οὔτω περὶ τῆς ἡμετέρας αὖ̄ χάρας ἡμᾶς, τῆς τε
κτῆσεως ἅμα καὶ κολάσεως τῶν δούλων πέρι;

ΑΘ. Τί δ', ὧ̄ Κλεινία; δῆλον ὡς ἐπειδὴ δύσκολόν
ἐστὶ τὸ θρέμμα ἄνθρωπος καὶ πρὸς τὴν ἀναγκαίαν διό-
ρισιν, τὸ δοῦλόν τε ἔργῳ διορίζεσθαι καὶ ἐλεύθερον καὶ
δεσπότην οὐδαμῶς εὐχρηστον ἐθέλει εἶναι τε καὶ γίγνε-
σθαι.

ΚΛ. Φαίνεται.

ΑΘ. Χαλεπὸν δὴ τὸ κτῆμα· ἔργῳ γὰρ πολλάκις ἐπι-
δέδεικται περὶ τὰς Μεσσηνίων συχνὰς εἰωθυίας ἀποστᾶ- C
σεις γίγνεσθαι, καὶ περὶ γε τὰς τῶν ἐκ μιᾶς φωνῆς πολ-
λοὺς οἰκέτας κτωμένων πόλεις ὅσα κακὰ ξυμβαίνει, καὶ
ἔτι τὰ τῶν λεγομένων περιδίνων τῶν περὶ τὴν Ἰταλίαν
γιγνομένων παντοδαπὰ κλοπῶν ἔργα τε καὶ παθήματα·
πρὸς ἃ̄ τις ἅπαντα βλέψας * ἂν * διαπορήσειε, τί χρὴ δρᾶν
περὶ ἀπάντων τῶν τοιούτων. δύο δὴ λείπεσθον μόνω
μηχανά, μήτε πατριώτας ἀλλήλων εἶναι τοὺς μέλλοντας
ῥᾶον δουλεύσειν ἀσυμφώνους τε εἰς δύναμιν ὅ τι μάλι- D
στα, τρέφειν δ' αὐτοὺς ὀρθῶς μὴ μόνον ἐκείνων ἔνεκα,
πλέον δὲ αὐτῶν προτιμῶντας· ἢ δὲ τροφή τῶν τοιούτων
μήτε τινα ὕβριν ὑβρίξειν εἰς τοὺς οἰκέτας, ἤττον δέ, εἰ δυ-
νατόν, ἀδικεῖν ἢ τοὺς ἐξ ἴσου. διάδηλος γὰρ ὁ φύσει καὶ
μὴ πλαστῶς σέβων τὴν δίκην, μισῶν δὲ ὄντως τὸ ἄδικον
ἐν τούτοις τῶν ἀνθρώπων, ἐν οἷς αὐτῷ ῥᾶδιον ἀδικεῖν·
ὁ περὶ τὰ τῶν δούλων οὖν ἦθη καὶ πράξεις γιγνόμενός τις
ἀμίαντος τοῦ τε ἀνοσίου πέρι καὶ ἀδίκου σπείρειν εἰς ἀρε- E
τῆς ἔκφυσιν ἱκανώτατος ἂν εἴη· ταύτῳ δ' ἔστ' εἰπεῖν
ταῦτο ὀρθῶς ἅμα λέγοντα ἐπὶ τε δεσπότη καὶ τυράννῳ καὶ

πᾶσαν δυναστείαν δυναστεύοντι πρὸς ἀσθενέστερον ἑαυτοῦ. κολάζειν γε μὴν ἐν δίκῃ δούλους δεῖ, καὶ μὴ νουθετοῦντας ὡς ἔλευθέρους θρύπτεσθαι ποιεῖν· τὴν δὲ οἰκέτου πρόσρησιν χρῆ σχεδὸν ἐπίταξιν πᾶσαν γίνεσθαι, μὴ
 778 προσπαίζοντας μηδαμῆ μηδαμῶς οἰκέταις, μήτ' οὖν θηλείαις μήτε ἄρρεσιν· ἃ δὲ πρὸς δούλους φιλοῦσι πολλοὶ σφόδρα ἀνοήτως θρύπτουτες χαλεπώτερον ἀπεργάζεσθαι τὸν βίον ἐκείνοις τε ἄρχεσθαι καὶ ἑαυτοῖς ἄρχειν.

ΚΛ. Ὅρθῶς λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν ὅτε τις οἰκέταις κατεσκευασμένος εἰς δύναμιν εἴη πλήθει καὶ ἐπιτηδειότητι πρὸς ἐκάστας τὰς τῶν ἔργων παραβοηθείας, τὸ δὲ μετὰ τοῦτο οἰκήσεις χρῆ διαγράφειν τῷ λόγῳ;

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

Β ΧΧ. ΑΘ. Καὶ ξυμπάσης γε ὡς ἔπος εἰπεῖν ἔοικε τῆς οἰκοδομικῆς πέρι τὴν γε δὴ νέαν καὶ ἀοίκητον ἐν τῷ πρόσθεν πόλιν ἐπιμελητέον εἶναι, τίνα τρόπον ἕκαστα ἔξει τούτων περὶ τε ἱερὰ καὶ τείχη. γάμων δ' ἦν ἔμπροσθεν ταῦτα, ὧ Κλεινία· νῦν δέ γ' ὕστερα λόγῳ γίνεται, καὶ μάλ' ἐγχωρεῖ ταύτῃ γίνεσθαι τὰ νῦν· ἔργῳ μὴν ὅταν γίννηται, ταῦτ' ἔμπροσθεν τῶν γάμων, ἂν θεὸς ἐθέλῃ,
 C ποιήσαντες ἐκεῖνα ἤδη τότε ἐπὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις ἀποτελοῦμεν. νῦν δὲ μόνον ὅσον τινὰ τύπον αὐτῶν δι' ὀλίγων ἐπεξέλθωμεν.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Τὰ μὲν τοίνυν ἱερὰ πᾶσαν περίξ τὴν τε ἀγορὰν χρῆ κατασκευάζειν καὶ τὴν πόλιν ὅλην ἐν κύκλῳ πρὸς τοῖς ὑψηλοῖς τῶν τόπων, εὐερκειᾶς τε καὶ καθαρότητος χάριν· πρὸς δὲ αὐτοῖς οἰκήσεις τε ἀρχόντων καὶ δικαστηρίων, ἐν οἷς τὰς δίκας ὡς ἱερωτάτοις οὔσι λήφονται τε καὶ
 D δώσουσι, τὰ μὲν ὡς ὀσίων πέρι, τὰ δὲ καὶ τοιούτων θεῶν ἰδρύματα· καὶ ἐν τούτοις δικαστήρια, ἐν οἷς αἶ τε τῶν

φόνων πρέπουσαι δίκαι γίγνονται ἂν καὶ ὅσα θανάτων ἄξια ἀδικήματα. περὶ δὲ τειχῶν, ὧς Μέγιλλε, ἔγωγ' ἂν τῇ Σπάρτῃ ξυμφεροίμην τὸ καθεύδειν ἑᾶν ἐν τῇ γῆ κατακείμενα τὰ τεῖχη καὶ μὴ ἐπανιστάναί, τῶνδε εἵνεκα· καλῶς μὲν καὶ ὁ ποιητικὸς ὑπὲρ αὐτῶν λόγος ὑμνεῖται, τὸ χαλκᾶ καὶ σιδηρᾶ δεῖν εἶναι τὰ τεῖχη μᾶλλον ἢ γῆϊνα· τὸ δ' ἡμέτερον ἔτι πρὸς τούτοις γέλωτ' ἂν δικαίως πάμπο- E
 λυν ὄφλοι, τὸ κατ' ἐνιαυτὸν μὲν ἐκπέμπειν εἰς τὴν χώραν τοὺς νέους, τὰ μὲν σκάψοντας, τὰ δὲ ταφρεύοντας, τὰ δὲ καὶ διὰ τινων οἰκοδομήσεων εἰρξούντας τοὺς πολεμίους, ὡς δὴ τῶν ὄρων τῆς χώρας οὐκ ἑάσοντας ἐπιβαίνειν· τεῖχος δὲ περιβαλοίμεθα, ὃ πρῶτον μὲν πρὸς ὑγίειαν ταῖς πόλεσιν οὐδαμῶς συμφέρει, πρὸς δὲ τινα μαλθακὴν ἕξιν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἐνοικούντων εἴωθε ποιεῖν, προκαλούμενον εἰς αὐτὸ καταφεύγοντας μὴ ἀμύνεσθαι τοὺς πολε- 779
 μίους, μηδὲ τῷ φρουρεῖν ἀεὶ τινὰς ἐν αὐτῇ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, τούτῳ τῆς σωτηρίας τυγχάνειν, τείχεσι δὲ καὶ πύλαις διανοεῖσθαι φραχθέντας τε καὶ καθεύδοντας σωτηρίας ὄντως ἕξειν μηχανάς, ὡς ἐπὶ τὸ μὴ πονεῖν γεγονότας, ἀγνοοῦντας δ' αὖ τὴν ῥαστώνην, ὡς ὄντως ἐστὶν ἐκ τῶν πόνων· ἐκ ῥαστώνης δὲ γε, οἶμαι, τῆς αἰσχρᾶς οἱ πόνοι καὶ ῥαθυμίας πεφύκασιν γίνεσθαι πάλιν. ἀλλ' εἰ δὴ τεῖχος γέ τι χρεῶν ἀνθρώποις εἶναι, τὰς οἰκοδομίας χρὴ B
 τὰς τῶν ἰδίων οἰκήσεων οὕτως ἕξ ἀρχῆς βάλλεσθαι, ὅπως ἂν ἢ πᾶσα ἢ πόλις ἐν τείχῳ, ὁμαλότητί τε καὶ ὁμοιότησιν εἰς τὰς ὁδοὺς πασῶν τῶν οἰκήσεων ἔχουσῶν εὐέρκειαν, ἰδεῖν τε οὐκ ἀηδὲς μιᾶς οἰκίας σχῆμα ἔχούσης αὐτῆς, εἰς τε τὴν τῆς φυλακῆς ῥαστώνην ὅλῳ καὶ παντὶ πρὸς σωτηρίαν γίγνοιτ' ἂν διάφορος· τούτων δέ, ἕως ἂν μὲν ἢ τὰ κατ' ἀρχὰς οἰκοδομηθέντα, μέλειν μὲν μάλιστα τοῖς ἐνοικουῖσι πρέπον ἂν εἴη, τοὺς δὲ ἀστυνόμους ἐπιμελεῖσθαι καὶ C
 προσαναγκάζοντας τὸν ὀλιγωροῦντα ζημιοῦντας, καὶ πάν-

των δὴ τῶν κατὰ τὸ ἄστυ καθαρότητός τ' ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ὅπως ἰδιώτης μηδεὶς μηδὲν τῶν τῆς πόλεως μήτε οἰκοδομήμασι μήτε οὖν ὀρύγμασιν ἐπιλήψεται. καὶ δὴ καὶ ὑδάτων τῶν ἐκ Διὸς εὐροίας τούτους ἐπιμελεῖσθαι χρεῶν, καὶ ὅσα ἐντὸς πόλεως ἢ ὀπόσα ἔξω πρέπον ἂν οἰκεῖν εἴη ταῦτα
 D δὲ πάντα ξυνιδόντες ταῖς χρεῖαις οἱ νομοφύλακες ἐπινομοθετοῦντων καὶ τῶν ἄλλων ὀπόσα ἂν ὁ νόμος ἐκλείπη δι' ἀπορίαν. ὅτε δὲ ταῦτά τε καὶ τὰ περὶ ἀγορὰν οἰκοδομήματα καὶ τὰ περὶ τὰ γυμνάσια καὶ πάντα ὅσα διδασκαλεῖα κατεσκευασμένα περιμένει τοὺς φοιτητὰς καὶ θεατὰς θέατρα, πορευώμεθα ἐπὶ τὰ μετὰ τοὺς γάμους, τῆς νομοθεσίας ἐξῆς ἐχόμενοι.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

XXI. ΑΘ. Γάμοι μὲν τοίνυν ἡμῖν ἔστωσαν γεγονότες, ὧ Κλεινία· δῖαιτα δὲ πρὸ παιδογονίας οὐκ ἐλάττων
 E ἐνιανσίας γίγνοιτ' ἂν τὸ μετὰ τοῦτο, ἣν δὴ τίνα τρόπον χρὴ ζῆν νυμφίον καὶ νύμφην ἐν πόλει διαφερούσῃ τῶν πολλῶν ἐσομένη; τὸ δὴ τῶν νῦν εἰρημένων ἐχόμενον εἰπεῖν οὐ πάντων εὐκολώτατον, ἀλλὰ ὄντων οὐκ ὀλίγων τῶν ἔμπροσθεν τοιούτων τοῦτο ἔτι ἐκείνων τῶν πολλῶν δυσχερέστερον ἀποδέχεσθαι τῷ πλήθει. τό γε μὴν δοκοῦν ὀρθὸν καὶ ἀληθὲς εἶναι πάντως ῥητέον, ὧ Κλεινία.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

780 ΑΘ. Ὅστις δὴ διανοεῖται πόλεσιν ἀποφαίνεσθαι νόμους, πῆ τὰ δημόσια καὶ κοινὰ αὐτοὺς χρὴ ζῆν πράττοντας, τῶν δὲ ἰδίων ὅσον ἀνάγκη μηδὲ οἶεται δεῖν, ἐξουσίαν δὲ ἐκάστοις εἶναι τὴν ἡμέραν ζῆν ὅπως ἂν ἐθέλη, καὶ μὴ πάντα διὰ τάξεως δεῖν γίνεσθαι, προέμενος δὲ τὰ ἴδια ἀνομοθέτητα ἡγεῖται τά γε κοινὰ καὶ δημόσια ἐθελήσειν αὐτοὺς ζῆν διὰ νόμων, οὐκ ὀρθῶς διανοεῖται. τίνος δὴ χάριν ταῦτα εἴρηται; τοῦδε, ὅτι φήσομεν δεῖν ἡμῖν τοὺς
 B νυμφίους μηδὲν διαφερόντως μηδὲ ἥττον ἐν ξυσσιτίοις

τὴν δίκαιαν ποιῆσθαι τοῦ πρὸ τῶν γάμων χρόνου γενομένου· καὶ τοῦτο μὲν δὴ θαυμαστὸν ὄν, ὅτε κατ' ἀρχὰς πρῶτον ἐγένετο ἐν τοῖς παρ' ὑμῖν τόποις, πολέμου τινὸς αὐτό, ὡς γ' εἰκός, νομοθετήσαντος ἢ τινος ἑτέρου τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχοντος πράγματος ἐν ὀλιγανθρωπίαις ὑπὸ πολλῆς ἀπορίας ἐχομένοις· γευσαμένοις δὲ καὶ ἀναγκασθεῖσι χρήσασθαι τοῖς ξυσσιτίοις ἔδοξε μέγα διαφέρειν εἰς σωτηρίαν τὸ νόμιμον, καὶ κατέστη δὴ τρόπῳ τινὶ τοιούτῳ τὸ ἐπιτήδευμα ὑμῖν τὸ τῶν ξυσσιτίων.

ΚΑ. Ἐοικε γοῦν.

ΑΘ. Ὅ δὴ ἔλεγον, ὅτι θαυμαστὸν ὄν τοῦτό ποτε καὶ φοβερὸν ἐπιτάξαι τισὶ νῦν οὐχ ὁμοίως τῷ προστάττοντι δυσχερὲς ἂν εἰη νομοθετεῖν αὐτό· τὸ δ' ἐξῆς τούτῳ, πεφυκός τε ὀρθῶς ἂν γίνεσθαι γιννόμενον, νῦν δὲ οὐδαμῆ γιννόμενον, ὀλίγου τε ποιοῦν τὸν νομοθέτην, τὸ τῶν παιζόντων, εἰς πῦρ ξαίνειν καὶ μυρία ἕτερα τοιαῦτα ἀνήνυτα ποιοῦντα δραῶν, οὐ ῥάδιον οὔτ' εἰπεῖν οὔτ' εἰπόντα ἀποτελεῖν.

ΚΑ. Τί δὴ τοῦτο, ὦ ξένε, ἐπιχειρῶν λέγειν ἔοικας σφόδρα ἀποκνεῖν;

ΑΘ. Ἀκούοιτ' ἄν, ἵνα μὴ πολλὴ διατριβὴ γίγνηται περὶ τοῦτ' αὐτὸ μάτην. πᾶν μὲν γάρ, ὃ τί περ ἂν τάξεως καὶ νόμου μετέχον ἐν πόλει γίγνηται, πάντα ἀγαθὰ ἀπεργάζεται, τῶν δὲ ἀτάκτων ἢ τῶν κακῶς ταχθέντων λύει τὰ πολλὰ τῶν εὖ τεταγμένων ἄλλα ἕτερα. οὗ δὴ καὶ νῦν ἐφέστηκε πέρι τὸ λεγόμενον. ὑμῖν γάρ, ὦ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, τὰ μὲν περὶ τοὺς ἄνδρας ξυσσίτια καλῶς ἅμα καὶ ὅπερ εἶπον θαυμαστῶς κατέστηκεν ἐκ θείας τινὸς ἀνάγκης, τὸ δὲ περὶ τὰς γυναῖκας οὐδαμῶς ὀρθῶς ἀνομοθέτητον μεθεῖται καὶ οὐκ εἰς τὸ φῶς ἦκται τὸ τῆς ξυσσιτίας αὐτῶν ἐπιτήδευμα, ἀλλ' ὃ καὶ ἄλλως γένος ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων λαθραιότερον μᾶλλον καὶ ἐπικλοπώτερον ἔφν,

τὸ θῆλυ, διὰ τὸ ἀσθενές, οὐκ ὀρθῶς τοῦτο εἶξαντος τοῦ νομοθέτου δύστακτον ὄν ἀφείδη. διὰ δὲ τούτου μεθι-
 μένου πολλὰ ὑμῖν παρέρρει πολὺ ἄμεινον ἂν ἔχοντα, εἰ
 νόμων ἔτυχευ, ἢ τὰ νῦν· οὐ γὰρ ἡμισυ μόνον ἐστίν, ὡς
 B δόξειεν ἄν, τὸ περὶ τὰς γυναικας ἀκοσμήτως περιορωμε-
 νον, ὅσῳ δὲ ἡ θήλεια ἡμῖν φύσις ἐστὶ πρὸς ἀρετὴν χειρῶν
 τῆς τῶν ἀρρένων, τοσοῦτῳ διαφέρει πρὸς τὸ πλεόν ἢ δι-
 πλάσιον εἶναι. τοῦτ' οὖν ἐπαναλαβεῖν καὶ ἐπανορθώσα-
 σθαι καὶ πάντα συντάξασθαι κοινῇ γυναιξί τε καὶ ἀνδρά-
 σιν ἐπιτηδεύματα βέλτιον πρὸς πόλεως εὐδαιμονίαν· νῦν
 δὲ οὕτως ἦκται τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος οὐδαμῶς εἰς
 τοῦτο εὐτυχῶς, ὥστε οὐδὲ μνησθῆναι περὶ αὐτοῦ ἐν ἄλ-
 C λοις γ' ἐστὶ τόποις καὶ πόλεσι νοῦν ἔχοντος, ὅπου μηδὲ
 ξυσσίτια ὑπάρχει τὸ παράπαν δεδογμένα κατὰ πόλιν εἶ-
 ναι. πόθεν δὴ τίς γε ἔργῳ μὴ καταγελάστως ἐπιχειρήσει
 γυναικας προσβιάζεσθαι τὴν σίτων καὶ ποτῶν ἀνάλωσιν
 φανεράν θεωρεῖσθαι; τούτου γὰρ οὐκ ἔστιν ὅ τι χαλε-
 πώτερον ἂν ὑπομείνειε τοῦτο τὸ γένος· εἰθισμένον γὰρ
 δεδυκὸς καὶ σκοτεινὸν ζῆν, ἀγόμενον δ' εἰς φῶς βία πᾶ-
 σαν ἀντίτασιν ἀντιτεῖνον πολὺ κρατήσει τοῦ νομοθέτου·
 D τοῦτ' οὖν ἄλλοθι μὲν, ἢπερ εἶπον, οὐδ' ἂν τὸν λόγον
 ὑπομείνειε τὸν ὀρθὸν δηθέντα ἄνευ πάσης βοῆς, ἐνθάδε
 δὲ ἴσως ἄν. εἰ δὴ δοκεῖ λόγου γ' ἔνεκα μὴ ἀτυχῆ τὸν περὶ
 πάσης τῆς πολιτείας γενέσθαι λόγον, ἐθέλω λέγειν, ὡς
 ἀγαθόν ἐστι καὶ πρέπον, εἰ καὶ σφῶν ξυνδοκεῖ ἀκούειν·
 εἰ δὲ μή, ἔῃν.

ΚΑ. Ἄλλ', ὦ ξένε, θαυμαστῶς τό γε ἀκοῦσαι νῶν πάντως που ξυνδοκεῖ.

XXII. ΑΘ. Ἀκούωμεν δὴ. θαυμάσητε δὲ μηδέν, εἰ ἂν ὑμῖν ἄνωθεν ποθεν ἐπιχειρεῖν δόξω· σχολῆς γὰρ ἀπο-
 E λαύομεν καὶ οὐδὲν ἡμᾶς ἐστὶ τὸ κατεπεῖγον τὸ μὴ πάντη
 πάντως σκοπεῖν τὰ περὶ τοὺς νόμους.

ΚΛ. Ὄρθῶς εἶρηκας.

ΑΘ. Πάλιν τοίνυν ἐπὶ τὰ πρῶτα ἐπαναχωρήσωμεν λεχθέντα. εὖ γὰρ δὴ τό γε τοσοῦτον χρόνόν πάντ' ἄνδρα ξυννοεῖν, ὡς ἢ τῶν ἀνθρώπων γένεσις ἢ τὸ παράπαν ἀρχὴν οὐδεμίαν εἶληχεν οὐδ' ἔξει ποτέ γε τελευτήν, ἀλλ' ἦν 789 τε αἰεὶ καὶ ἔσται πάντως, ἢ μῆκός τι τῆς ἀρχῆς ἀφ' οὗ γέγονεν ἀμῆχανον ἂν χρόνον ὅσον γεγονὸς ἂν εἶη.

ΚΛ. Τί μῆν;

ΑΘ. Τί οὖν; πόλεων συστάσεις καὶ φθορὰς καὶ ἐπιτηδεύματα παντοῖα τάξεώς τε καὶ ἀταξίας καὶ ἡμερώσεως καὶ πωμάτων τε ἅμα καὶ βρωμάτων ἐπιθυμήματα παντοδαπὰ πάντως καὶ περὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἅρ' οὐκ οἴομεθα γεγονέναι, καὶ στροφὰς ὥρων παντοίας, ἐν αἷς τὰ ζῶα μεταβάλλειν αὐτῶν παμπληθεῖς μεταβολὰς εἰκός; B

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὖν;

ΑΘ. Τί οὖν; πιστεύομεν ἀμπέλους τε φανῆναί ποτε πρότερον οὐκ οὔσας; ὡσαύτως δὲ καὶ ἐλάας καὶ τὰ Διμήτρος τε καὶ Κόρης δῶρα; Τριπτόλεμόν τε τινα τῶν τοιούτων γενέσθαι διάκονον; ἐν ᾧ δὲ μηδὲ ταῦτα ἦν τῷ χρόνῳ, μῶν οὐκ οἴομεθα τὰ ζῶα, καθάπερ νῦν, ἐπὶ τὴν ἀλλήλων ἐδωδὴν τρέπεσθαι;

ΚΛ. Τί μῆν;

ΑΘ. Τὸ δὲ μῆν θύειν ἀνθρώπους ἀλλήλους ἔτι καὶ C νῦν παραμένον ὀρῶμεν πολλοῖς· καὶ τούναντίον ἀκούομεν ἐν ἄλλοις, ὅτε οὐδὲ βοὸς ἐτολμῶμεν γεύεσθαι θύματά τε οὐκ ἦν τοῖς θεοῖσι ζῶα, πέλανοι δὲ καὶ μέλιτι καρποὶ δεδευμένοι καὶ τοιαῦτα ἄλλα ἀγνὰ θύματα, σαρκῶν δ' ἀπείχοντο ὡς οὐχ ὅσιον ὄν ἐσθίειν οὐδὲ τοὺς τῶν θεῶν βωμοὺς αἵματι μιαίνειν, ἀλλὰ Ὀρφικοί τινες λεγόμενοι βίοι ἐγίγνοντο ἡμῶν τοῖς τότε, ἀψύχων μὲν ἐχόμενοι πάντων, ἐμψύχων δὲ τούναντίον πάντων ἀπεχόμενοι. D

ΚΛ. Καὶ σφόδρα λεγόμενά [ἄ] τ' εἴρηκας, καὶ πιστεύεσθαι πιθανά.

ΑΘ. Πρὸς οὖν δὴ τί ταῦτα, εἶποι τις ἄν, ὑμῖν πάντ' ἐρρήθη τὰ νῦν;

ΚΛ. Ὅρθῶς ὑπέλαβες, ὦ ξένε.

ΑΘ. Καὶ τοίνυν, ἐὰν δύνωμαι, τὰ τούτοις ἐξῆς, ὦ Κλεινία, πειράσομαι φράζειν.

ΚΛ. Λέγοις ἄν.

ΑΘ. Ὅρῶ πάντα τοῖς ἀνθρώποις ἐκ τριττῆς χρείας καὶ ἐπιθυμίας ἠρτημένα, δι' ὧν ἀρετὴ τε αὐτοῖς ἀγομένοις
 Ε ὀρθῶς καὶ τὸναντίον ἀποβαίνει κακῶς ἀχθεῖσι. ταῦτα δ' ἐστὶν ἐδωδὴ μὲν καὶ πόσις εὐθύς γενομένοις, ἣν πέρι ἅπανσαν πᾶν ζῶον ἔμφυτον ἔρωτα ἔχον μεστὸν οἴστρου τ' ἐστὶ καὶ ἀνηκουστίας τοῦ λέγοντος ἄλλο τι δεῖν πράττειν, πλὴν τὰς ἡδονὰς καὶ ἐπιθυμίας τὰς περὶ ἅπαντα ταῦτα ἀποπληροῦντα λύπης τῆς ἀπάσης αἰεὶ δεῖν σφᾶς ἀπαλλάτ-
 783 τειν· τρίτη δὲ ἡμῖν καὶ μεγίστη χρεία καὶ ἔρος ὀξύτατος ὕστατος μὲν ὀρμάται, διαπυρωτάτους δὲ τοὺς ἀνθρώπους μανίαις ἀπεργάζεται πάντως, ὃ περὶ τὴν τοῦ γένους σπορὰν ὕβρει πλείστη καόμενος. ἃ δὴ δεῖ τρία νοσήματα τρέποντα εἰς τὸ βέλτιστον παρὰ τὸ λεγόμενον ἡδιστον τρισὶ μὲν τοῖς μεγίστοις πειρᾶσθαι κατέχειν, φόβῳ καὶ νόμῳ καὶ τῷ ἀληθεῖ λόγῳ, προσχρωμένους μέντοι Μούσαις τε καὶ
 Β ἀγωνίοισι θεοῖς, σβεννύντων τὴν αὔξην τε καὶ ἐπιρροήν. παίδων δὲ δὴ γένεσιν μετὰ τοὺς γάμους θῶμεν, καὶ μετὰ γένεσιν τροφήν καὶ παιδείαν· καὶ τάχ' ἄν οὕτω προϊόντων τῶν λόγων ὅ τε νόμος ἡμῖν ἕκαστος περαίνοιτο εἰς τοῦμπροσθεν ἐπὶ ξυσσίτια, ἵνα καὶ ἀφικόμενοι εἰς τὰς τοιαύτας κοινωνίας, εἴτε ἄρα γυναικῶν εἴτε ἀνδρῶν δεῖ μόνων γίγνεσθαι, προσμίξαντες αὐτοῖς ἐγγύθεν ἴσως μᾶλλον κατοψόμεθα, τὰ τε ἐπίπροσθεν αὐτῶν, ἔτι νῦν ὄντα
 C ἀνομοθέτητα, τάξαντες αὐτὰ ἐπίπροσθεν ποιησόμεθα, καὶ

ὅπερ ἐρρήθη νῦν δὴ, κατοψόμεθα τε αὐτὰ ἀκριβέστερον μᾶλλον τε τοὺς προσήκοντας αὐτοῖς καὶ πρέποντας νόμους ἂν θείημεν.

ΚΛ. Ὅρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Φυλάξωμεν τοίνυν τῇ μνήμῃ τὰ νῦν δὴ λεχθέντα· ἴσως γὰρ χρεῖαν ποτ' αὐτῶν πάντων ἔξομεν.

ΚΛ. Τὰ ποῖα δὴ διακελεύει;

ΑΘ. Ἄ τοις τρισὶ διωριζόμεθα ῥήμασι· βρωῶσιν μὲν ἐλέγομέν που, καὶ δεύτερον πόσιν, καὶ ἀφροδισίων δέ τινα διαπτόησιν τρίτον.

ΚΛ. Πάντως, ὦ ξένε, μεμνησόμεθα που ὧν τὰ νῦν διακελεύει.

ΑΘ. Καλῶς. ἔλθωμεν δ' ἐπὶ τὰ νυμφικά, διδάξοντές τε αὐτοὺς πῶς χρῆ καὶ τίνα τρόπον τοὺς παῖδας ποιῆσθαι, καὶ ἐὰν ἄρα μὴ πείθωμεν, ἀπειλήσοντές τισι νόμοις.

ΚΛ. Πῶς;

XXIII. ΑΘ. Νύμφην χρῆ διανοεῖσθαι καὶ νυμφίον ὡς ὅ τι καλλίστους καὶ ἀρίστους εἰς δύναμιν ἀποδειξομένους παῖδας τῇ πόλει. πάντες δ' ἄνθρωποι κοινωνοὶ πάσης πράξεως, ἥνίκα μὲν ἂν προσέχωσιν αὐτοῖς τε καὶ τῇ πράξει τὸν νοῦν, πάντα καλὰ καὶ ἀγαθὰ ἀπεργάζονται, μὴ προσέχοντες δὲ ἢ μὴ ἔχοντες νοῦν τὰναντία. προσεχέτω δὴ καὶ ὁ νυμφίος τῇ τε νύμφῃ καὶ τῇ παιδοποιίᾳ τὸν νοῦν, κατὰ ταῦτα δὲ καὶ ἡ νύμφη, τοῦτον τὸν χρόνον διαφερόντως, ὃν ἂν μήπω παῖδες αὐτοῖς ὥσι γεγονότες. ἐπίσκοποι δ' ἔστωσαν τούτων ἅς εἰλόμεθα γυναῖκες, πλείους εἴτ' ἐλάττους, τοῖς ἄρχουσιν ὁπόσας ἂν δοκῇ προστάττειν τε καὶ ὁπόταν, πρὸς τὸ τῆς Εἰλειθυίας ἱερὸν ἐκάστης ἡμέρας συλλεγόμεναι μέχρι τρίτου μέρους ὥρας, οἳ δὴ συλλεχθεῖσαι διαγγελλόντων ἀλλήλαις, εἴ τις τινα ὄρᾳ πρὸς ἄλλ' ἄττα βλέποντα ἄνδρα ἢ καὶ γυναῖκα τῶν παιδοποιουμένων ἢ πρὸς τὰ τεταγμένα ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς γάμοις

- Β θυσιῶν τε καὶ ἱερῶν γενομένων. ἢ δὲ παιδοποιία καὶ φυ-
 λακὴ τῶν παιδοποιουμένων δεκέτις ἔστω, μὴ πλείω δὲ
 χρόνον, ὅταν εὐροία ἢ τῆς γενέσεως· ἂν δὲ ἄγονοί τινες
 εἰς τοῦτον γίνωνται τὸν χρόνον, μετὰ τῶν οἰκείων καὶ
 ἀρχουσῶν γυναικῶν διαξέγγυσθαι κοινῇ βουλευομένους
 εἰς τὰ πρόσφορα ἑκατέροις. ἔαν δ' ἀμφισβήτησις τις γίγνη-
 ται περὶ τῶν ἑκατέροις πρεπόντων καὶ προσφόρων, δέκα
 C τῶν νομοφυλάκων ἐλομένους, οἷς ἂν ἐπιτρέψωσιν οἶδε
 [καὶ τάξωσι], τούτοις ἐμμένειν. εἰσιοῦσαι δ' εἰς τὰς οἰκίας
 τῶν νέων αἰ γυναιῖκες τὰ μὲν νουθετοῦσαι, τὰ δὲ καὶ ἀπει-
 λοῦσαι πανόντων αὐτοὺς τῆς ἀμαρτίας καὶ ἀμαθίας· ἔαν
 δ' ἀδυνατῶσι, πρὸς τοὺς νομοφύλακας ἰοῦσαι φραζόντων,
 οἱ δ' εἰργόντων. ἂν δὲ καὶ ἐκεῖνοί πως ἀδυνατήσωσι, πρὸς
 τὸ δημόσιον ἀποφηνάντων, ἀναγράψαντές τε καὶ ὁμό-
 D σαντες ἢ μὴν ἀδυνατεῖν τὸν καὶ τὸν βελτίω ποιεῖν· ὁ δὲ
 ἀναγραφεὶς ἄτιμος ἔστω, μὴ ἔλων ἐν δικαστηρίῳ τοὺς ἐγ-
 γράψαντας, τῶνδε· μήτε γὰρ εἰς γάμους ἴτω μήτε εἰς τὰς
 τῶν παίδων ἐπιτελειώσεις, ἂν δὲ ἴη, πληγαῖς ὁ βουλευθεὶς
 ἀθῶος αὐτὸν κολαζέτω. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ γυναικὸς
 ἔστω νόμιμα· τῶν ἐξόδων γὰρ τῶν γυναικείων καὶ τιμῶν
 καὶ τῶν εἰς τοὺς γάμους καὶ γενέσεις τῶν παίδων φοιτή-
 σεων μὴ μετεχέτω, ἔαν ἀκοσμοῦσα ὡσαύτως ἀναγραφῇ
 E καὶ μὴ ἔλη τὴν δίκην. ὅταν δὲ δὴ παῖδας γεννήσωνται
 κατὰ νόμους, ἔαν ἀλλοτρία τις περὶ τὰ τοιαῦτα κοινῶν
 γυναικὶ ἢ γυνὴ ἀνδρί, ἔαν μὲν παιδοποιουμένοις ἔτι, τὰ
 αὐτὰ ἐπιζήμια αὐτοῖς ἔστω καθάπερ τοῖς ἔτι γεννωμένοις
 εἴρηται· μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν σωφρονῶν καὶ σωφρονοῦσα
 εἰς τὰ τοιαῦτα ἔστω πάντα εὐδόκιμος, ὁ δὲ τοῦναντίον
 ἐναντίως τιμάσθω, μᾶλλον δὲ ἀτιμαζέσθω· καὶ μετρια-
 785 ζόντων μὲν περὶ τὰ τοιαῦτα τῶν πλειόνων ἀνομοθέτητα
 σιγῇ κείσθω, ἀκοσμούντων δὲ νομοθετηθέντα ταύτη πρατ-
 τέσθω κατὰ τοὺς τότε τεθέντας νόμους. βίου μὲν ἀρχῇ

τοῦ παντός ἐκάστοις ὁ πρῶτος ἐνιαυτός· ὃν γεγράφθαι
 χρεῶν ἐν ἱεροῖσι πατρώοις ζωῆς ἀρχὴν κόρω καὶ κόρη·
 παραγεγράφθαι δ' ἐν τοίχῳ λελευκωμένῳ ἐν πάσῃ φρα-
 τρία τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀρχόντων τῶν ἐπὶ τοῖς ἔτεσιν ἀριθ-
 μουμένων· τῆς δὲ φρατρίας αἰεὶ τοὺς ζῶντας μὲν γεγρά-
 φθαι πλησίον, τοὺς δ' ὑπεκχωροῦντας τοῦ βίου ἐξαλεί- B
 φειν. γάμου δὲ ὄρον εἶναι κόρη μὲν ἀπὸ ἐκκαίδεκα ἐτῶν
 εἰς εἴκοσι, τὸν μακρότατον χρόνον ἀφωρισμένον, κόρω δὲ
 ἀπὸ τριάκοντα μέχρι τῶν πέντε καὶ τριάκοντα· εἰς δὲ
 ἀρχὰς γυναικὶ μὲν τετταράκοντα, ἀνδρὶ δὲ τριάκοντα
 ἔτη· πρὸς πόλεμον δὲ ἀνδρὶ μὲν εἴκοσι μέχρι τῶν ἐξή-
 κοντα ἐτῶν· γυναικὶ δέ, ἣν ἂν δοκῆ χρεῖαν δεῖν χρῆσθαι
 πρὸς τὰ πολεμικά, ἐπειδὰν παῖδας γεννήσῃ, τὸ δυνατὸν
 καὶ πρέπον ἐκάσταις προστάττειν μέχρι τῶν πεντήκοντα
 ἐτῶν.

Z.

I. AΘ. Γενομένων δὲ παιδῶν ἀρρένων καὶ θηλειῶν 788
 τροφήν μὲν πού καὶ παιδείαν τὸ μετὰ ταῦτα λέγειν ὀρθό-
 τατ' ἂν γίγνοιθ' ἡμῖν, ἣν εἶναι μὲν ἄρρητον πάντως ἀδύ-
 νατον, λεγομένη δὲ διδαχῇ τινὶ καὶ νοουθετήσῃ μᾶλλον ἢ
 νόμοις εἰκυῖ' ἂν ἡμῖν φαίνοιτο. ἰδίᾳ γὰρ καὶ κατ' οἰκίας
 πολλὰ καὶ σμικρὰ καὶ οὐκ ἐκφανῆ πᾶσι γιγνόμενα, ῥαδίως
 ὑπὸ τῆς ἐκάστων λύπης τε καὶ ἡδονῆς καὶ ἐπιθυμίας ἕτερα B
 παρὰ τὰς τοῦ νομοθέτου ξυμβουλάς παραγευόμενα, παν-
 τοδαπὰ καὶ οὐχ ὅμοια ἀλλήλοις ἀπεργάζοιτ' ἂν τὰ τῶν
 πολιτῶν ἦθη· τοῦτο δὲ κακὸν ταῖς πόλεσι. καὶ γὰρ διὰ
 σμικρότητα αὐτῶν καὶ πυκνότητα ἐπιζήμια τιθέντα ποι-
 εῖν νόμους ἀπρεπὲς ἅμα καὶ ἄσχημον· διαφθείρει δὲ καὶ

τοὺς γραφῆ τεθέντας νόμους, ἐν τοῖς σμικροῖς καὶ πυκνοῖς
 C ἐδισθέντων τῶν ἀνθρώπων παρανομεῖν· ὥστε ἀπορία
 μὲν περὶ αὐτὰ νομοθετεῖν, σιγαῶν δὲ ἀδύνατον. ἃ δὲ λέγω,
 δηλῶσαι πειρατέον οἶον δείγματα ἐξενεγκόντα εἰς φῶς·
 νῦν γὰρ λεγομένοις ἔοικε κατὰ τι σκότος.

ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν ὅτι μὲν σώματα καὶ ψυχὰς τήν γε ὀρ-
 θήν πάντως δεῖ τροφήν φαίνεσθαι δυναμένην ὡς κάλ-
 λιστα καὶ ἄριστα ἐξεργάζεσθαι, τοῦτο μὲν ὀρθῶς εἴρη-
 ταί που.

ΚΛ. Τί μῆν;

D ΑΘ. Σώματα δὲ κάλλιστα, οἶμαι, τό γε ἀπλούστα-
 τον, ὡς ὀρθότατα δεῖ νέων ὄντων εὐθύς φύεσθαι τῶν
 παίδων.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Τί δέ; τόδε οὐκ ἐννοοῦμεν, ὡς ἡ πρώτη βλάστη
 παντὸς ζώου πολὺ μεγίστη καὶ πλείστη φύεται, ὥστε καὶ
 ἔριν πολλοῖς παρέσχηκε, μὴ γίνεσθαι τὰ γ' ἀνθρώπινα
 μήκη διπλάσια ἀπὸ πέντε ἐτῶν ἐν τοῖς λοιποῖς εἴκοσιν
 ἔτεσιν ἀυξανόμενα;

ΚΛ. Ἀληθῆ.

ΑΘ. Τί οὖν; πολλὴ αὕξη ὅταν ἐπιρρέη πόνων χωρὶς
 789 πολλῶν καὶ συμμέτρων, οὐκ ἴσμεν, ὅτι μυρία κακὰ ἐν τοῖς
 σώμασιν ἀποτελεῖ;

ΚΛ. Πάνυ γε.

ΑΘ. Οὐκοῦν τότε δεῖται πλείστων πόνων, ὅταν ἡ
 πλείστη τροφή προσγίγνηται τοῖς σώμασιν.

ΚΛ. Τί δῆτα, ὦ ξένε; ἢ τοῖς ἄρτι γεγονόσι καὶ νεω-
 τάτοις πόνους πλείστους προστάξομεν;

ΑΘ. Οὐδαμῶς γε, ἀλλ' ἔτι καὶ πρότερον τοῖς ἐντὸς
 τῶν αὐτῶν μητέρων τρεφομένοις.

ΚΑ. Πῶς λέγεις, ὦ λῶστε; ἢ τοῖς κνουμένοισι φρά-
ξεις;

ΑΘ. Ναί. θαυμαστὸν δ' οὐδέν ἐστιν ἀγνοεῖν ὑμᾶς Β
τὴν τῶν τηλικούτων γυμναστικὴν, ἣν βουλοίμην ἂν ὑμῖν
καίπερ ἄτοπον οὖσαν δηλῶσαι.

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἔστι τοίνυν παρ' ἡμῖν μᾶλλον τὸ τοιοῦτον κα-
τανοεῖν διὰ τὸ τὰς παιδιὰς αὐτόθι μειζόνως τινὰς παίζειν
ἢ δεῖ· τρέφουσι γὰρ δὴ παρ' ἡμῖν οὐ μόνον παῖδες ἀλλὰ
καὶ πρεσβύτεροί τινες ὀρνίθων θρέμματα, ἐπὶ τὰς μάχας
τὰς πρὸς ἄλληλα ἀσκοῦντες τὰ τοιαῦτα τῶν θηρίων. πολ-
λοῦ δὴ δέουσιν ἠγεῖσθαι τοὺς πόρους αὐτοῖς εἶναι τοὺς C
πρὸς ἄλληλα μετρίους, ἐν οἷς αὐτὰ ἀνακινουῦσι γυμνά-
ζοντες· πρὸς γὰρ τούτοις λαβόντες ὑπὸ μάλης ἕκαστος,
τοὺς μὲν ἐλάττονας εἰς τὰς χεῖρας, μείζους δ' ὑπὸ τὴν ἀγ-
κάλην ἐντός, πορεύονται περιπατοῦντες σταδίους παμ-
πόλλους ἔνεκα τῆς εὐεξίας οὗ τι τῆς τῶν αὐτῶν σωμάτων,
ἀλλὰ τῆς τούτων τῶν θρεμμάτων· καὶ τό γε τοσοῦτον
δηλοῦσι τῷ δυναμένῳ καταμαθεῖν, ὅτι τὰ σώματα πάντα D
ὑπὸ τῶν σεισμῶν τε καὶ κινήσεων κινούμενα ἄκοπα ὀνί-
ναται πάντων, ὅσα τε ὑπὸ ἑαυτῶν ἢ καὶ ἐν αἰώραις ἢ καὶ
κατὰ θάλατταν ἢ καὶ ἐφ' ἔππων ὀχούμενα καὶ ὑπ' ἄλλων
ὀπωσοῦν δὴ φερομένων τῶν σωμάτων κινεῖται, καὶ διὰ
ταῦτα τὰς τῶν σίτων τροφὰς καὶ ποτῶν κατακρατοῦντα
ὑγίειαν καὶ κάλλος καὶ τὴν ἄλλην ἑώμην ἡμῖν δυνατὰ ἐστὶ
παραδιδόναι.

II. Τί οὖν ἂν φαῖμεν ἐχόντων οὕτω τούτων τὸ μετὰ
τοῦτο ἡμᾶς δεῖν ποιεῖν; βούλεσθε ἅμα γέλωτι φράζωμεν E
τιθέντες νόμους, τὴν μὲν κύουσαν περιπατεῖν, τὸ γενό-
μενον δὲ πλάττειν τε οἶον κήρινον, ἕως ὑγρύν, καὶ μέχρι
δυοῖν ἐτοῖν σπαργανᾶν; καὶ δὴ καὶ τὰς τροφούς ἀναγκά-
ζωμεν νόμῳ ζημιοῦντες τὰ παιδιά ἢ πρὸς ἀγροὺς ἢ πρὸς

ἱερὰ ἢ πρὸς οἰκείους αἰεί πη φέρειν, μέχριπερ ἂν ἱκανῶς ἴστασθαι δυνατὰ γίγνηται, καὶ τότε διευλαβουμένας, ἔτι νέων ὄντων μὴ πηβία ἐπερειδομένων στρέφεται τὰ κῶλα, ἐπιπονεῖν φερούσας, ἕως ἂν τριετὲς ἀποτελεσθῇ τὸ γενόμενον; εἰς δύναμιν δὲ ἰσχυρὰς αὐτὰς εἶναι χρεῶν καὶ μὴ
790 μίαν; ἐπὶ δὲ τούτοις ἐκάστοις, ἂν μὴ γίγνηται, ζημίαν τοῖς μὴ ποιούσι γράφωμεν; ἢ πολλοῦ γε δεῖ; τὸ γὰρ ἄρτι ρηθὲν γίγνοιτ' ἂν πολὺ καὶ ἄφθονον.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Τὸ γέλωτα ἂν πολὺν ὀφλεῖν ἡμᾶς πρὸς τῷ μὴ ἐθέλειν ἂν πείθεσθαι γυναικεῖά τε καὶ δούλεια ἦθη τροφῶν.

ΚΛ. Ἀλλὰ τίνος δὴ χάριν ἔφαμεν αὐτὰ δεῖν ρηθῆναι;

ΑΘ. Τοῦδε· τὰ τῶν δεσποτῶν τε καὶ ἐλευθέρων ἐν
B ταῖς πόλεσιν ἦθη τάχ' ἂν ἀκούσαντα εἰς σύννοιαν ἀφίκοιτ' ἂν τὴν ὀρθήν, ὅτι χωρὶς τῆς ἰδίας διοικήσεως ἐν ταῖς πόλεσιν ὀρθῆς γιγνομένης μάτην ἂν τὰ κοινὰ τις οἰοιτο ἔξειν τινὰ βεβαιότητα θέσεως νόμων, καὶ ταῦτα ἐννοῶν αὐτὸς νόμοις ἂν τοῖς νῦν ρηθεῖσι χρῶτο, καὶ χρώμενος εὖ τὴν τε οἰκίαν καὶ πόλιν ἅμα τὴν αὐτοῦ διοικῶν εὐδαιμονοῖ.

ΚΛ. Καὶ μάλ' εἰκότως εἴρηκας.

ΑΘ. Τοιγαροῦν μήπω λήξωμεν τῆς τοιαύτης νομοθεσίας, πρὶν ἂν καὶ τὰ περὶ τὰς ψυχὰς τῶν πάνυ νέων
C παίδων ἐπιτηδεύματα ἀποδῶμεν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ἤρξαμεθα τῶν περὶ τὰ σώματα μύθων λεχθέντων διαπεραίνειν.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν ὀρθῶς.

ΑΘ. Λάβωμεν τοίνυν τοῦτο οἶον στοιχείον ἐπ' ἀμφοτέρα σώματός τε καὶ ψυχῆς τῶν πάνυ νέων, τὴν τιθήνησιν καὶ κίνησιν γιγνομένην ὅτι μάλιστα διὰ πάσης νυκτός τε καὶ ἡμέρας, ὡς ἔστι ξύμφορος ἅπασιν μὲν, οὐχ

ἤκιστα δὲ τοῖς ὅτι νεωτάτοισι, καὶ οἰκεῖν, εἰ δυνατὸν ἦν, οἶον ἀεὶ πλέοντας· νῦν δ' ὡς ἐγγύτατα τούτου ποιεῖν D δεῖ περὶ τὰ νεογενῆ παίδων θρέμματα. τεκμαίρεσθαι δὲ χρὴ καὶ ἀπὸ τῶνδε, ὡς ἐξ ἐμπειρίας αὐτὸ εἰλήφασιν καὶ ἐγνώκασιν ὃν χρήσιμον αἴτε τροφοὶ τῶν σμικρῶν καὶ αἰ περὶ τὰ τῶν Κορυβάντων ἰάματα τελοῦσαι· ἠνίκα γὰρ ἄν που βουληθῶσι κατακοιμίζειν τὰ δυσυπνοῦντα τῶν παιδίων αἰ μητέρες, οὐχ ἡσυχίαν αὐτοῖς προσφέρουσιν ἀλλὰ τοῦναντίον κίνησιν, ἐν ταῖς ἀγκάλαις ἀεὶ σείουσιν, καὶ οὐ σιγὴν ἀλλὰ τινα μελωδίαν, καὶ ἀτεχνῶς οἶον καταυ- E λούσιν τῶν παιδίων, καθάπερ αἰ τῶν ἐκφρόνων βακχειῶν ἰάσεις, ταύτῃ τῇ τῆς κινήσεως ἅμα χορεία καὶ μούση χρώμεναι.

ΚΛ. Τίς οὖν αἰτία τούτων, ὦ ξέने, μάλιστ' ἔσθ' ἡμῖν;

ΑΘ. Οὐ πάνυ χαλεπὴ γιγνώσκειν.

ΚΛ. Πῶς δῆ;

ΑΘ. Δειμαίνειν ἐστὶ που ταῦτ' ἀμφοτέρω τὰ πάθη, καὶ ἐστὶ δείματα δι' ἕξιν φαύλην τῆς ψυχῆς τινά. ὅταν οὖν ἕξωθεν τις προσφέρῃ τοῖς τοιοῦτοις πάθει σεισμόν, ἢ τῶν ἕξωθεν κρατεῖ κίνησις προσφερομένη τὴν ἐντὸς 791 φοβερὰν οὔσαν καὶ μανικὴν κίνησιν, κρατήσασα δὲ γαλήνην ἡσυχίαν τε ἐν τῇ ψυχῇ φαίνεται ἀπεργασαμένη τῆς περὶ τὰ τῆς καρδίας χαλεπῆς γενομένης ἐκάστων πηδήσεως, παντάπασιν ἀγαπητόν τι, τοὺς μὲν ὕπνου λαγχάνειν ποιεῖ, τοὺς δ' ἐργηγορότας ὄρχουμένους τε καὶ αὐλουμένους μετὰ θεῶν, οἷς ἄν καλλιερροῦντες ἕκαστοι θύωσι, κατεργάσατο ἀντὶ μανικῶν ἡμῖν διαθέσεων ἕξεις ἐμφρονας B ἔχειν. καὶ ταῦτα, ὡς διὰ βραχέων γε οὕτως εἰπεῖν, πιθανὸν λόγον ἔχει τινά.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Εἰ δέ γε οὕτω τοιαύτην τινὰ δύναμιν ἔχει ταῦτα,

ἐννοεῖν χρὴ τόδε παρ' αὐτοῖς, ὡς ἅπασα ψυχὴ δειμάσι ξυνοῦσα ἐκ νέων μᾶλλον ἂν διὰ φόβων ἐθίζοιτο γίγνεσθαι· τοῦτο δέ που πᾶς ἂν φαίη δειλίας ἄσκησιν, ἀλλ' οὐκ ἀνδρείας γίγνεσθαι.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τὸ δέ γε ἐναντίον ἀνδρείας ἂν φαίμεν ἐκ νέων
 C εὐθύς ἐπιτήδευμα εἶναι τὸ νικᾶν τὰ προσπίπτονθ' ἡμῖν
 δειμάτα τε καὶ φόβους.

ΚΛ. Ὅρθῶς.

ΑΘ. Ἐν δὴ καὶ τοῦτο εἰς ψυχῆς μόνιον ἀρετῆς τὴν
 τῶν παντελῶς παιδῶν γυμναστικὴν ἐν ταῖς κινήσεσι μέγα
 ἡμῖν φῶμεν ξυμβάλλεσθαι.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Καὶ μὴν τό γε μὴ δύσκολον ἐν ψυχῇ καὶ τὸ δύσ-
 κολον οὐ σμικρὸν μόνιον εὐψυχίας καὶ κακοψυχίας ἐκά-
 τερον γιγνόμενον γίγνοιτ' ἂν.

ΚΛ. Πῶς δ' οὐ;

ΑΘ. Τίνα οὖν ἂν τρόπον εὐθύς ἐμφύοιθ' ἡμῖν ὀπό-
 D τερον βουληθεῖμεν τῷ νεογενεῖ, φράζειν δὴ πειρατέον
 ὅπως τις καὶ καθ' ὅσον εὐπορεῖ τούτων.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

III. ΑΘ. Λέγω δὴ τό γε παρ' ἡμῖν δόγμα, ὡς ἡ μὲν
 τρυφὴ δύσκολα καὶ ἀκράχολα καὶ σφόδρα ἀπὸ σμικρῶν
 κινούμενα τὰ τῶν νέων ἤδη ἀπεργάζεται, τὸ δὲ τούτων
 ἐναντίον, ἢ τε σφοδρὰ καὶ ἀγρία δούλωσις, ταπεινοὺς καὶ
 ἀνελευθέρους καὶ μισανθρώπους ποιοῦσα ἀνεπιτηδείους
 ξυνοίκους ἀποτελεῖ.

E ΚΛ. Πῶς οὖν δὴ χρὴ τὰ μήπω φωνῆς ξυνιέντα μηδὲ
 παιδείας τῆς ἄλλης δυνατὰ γεύεσθαι πῶ τρέφειν τὴν πό-
 λιν ἅπασαν;

ΑΘ. Ὡδέ πως· φθέγγεσθαι που μετὰ βοῆς εὐθύς
 πᾶν εἶωθε τὸ γεννώμενον, καὶ οὐχ ἥκιστα τὸ τῶν ἀνθρώ-

πων γένος· καὶ δὴ καὶ τῷ κλαίειν πρὸς τῇ βοῇ μᾶλλον τῶν ἄλλων συνέχεται.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν αἱ τροφοὶ σκοποῦσαι, τίνος ἐπιθυμεῖ, τούτοις αὐτοῖς ἐν τῇ προσφορᾷ τεκμαίρονται· οὗ μὲν γὰρ 792 ἂν προσφερομένου σιγαῖ, καλῶς οἴονται προσφέρειν, οὗ δ' ἂν κλαίῃ καὶ βοᾷ, οὐ καλῶς. τοῖς δὴ παιδίοις τὸ δῆ- λωμα ὧν ἐρᾷ καὶ μισεῖ κλαυμοναὶ καὶ βοαί, σημεῖα οὐδα- μῶς εὐτυχῆ· ἔστι δὲ ὁ χρόνος οὗτος τριῶν οὐκ ἐλάττων ἐτῶν, μόριον οὐ σμικρὸν τοῦ βίου διαγαγεῖν χεῖρον ἢ μὴ χεῖρον.

ΚΛ. Ὅρθῶς λέγεις.

ΑΘ. Ὁ δὴ δύσκολος οὐδαμῶς τε ἴλεως ἄρ' οὐ δοκεῖ σφῶν θρηνώδης τε εἶναι καὶ ὀδυρμῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ Β πλήρης μᾶλλον ἢ χρεῶν ἔστι τὸν ἀγαθόν;

ΚΛ. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ.

ΑΘ. Τί οὖν; εἴ τις τὰ τρι' ἔτη πειρῶτο πᾶσαν μηχανὴν προσφέρων, ὅπως τὸ τρεφόμενον ἡμῖν ὡς ὀλιγίστη προσχρήσεται ἀλγηδόνι καὶ φόβοις καὶ λύπη πάση κατὰ δύναμιν, ἄρ' οὐκ οἰόμεθα εὐθυμον μᾶλλον τε καὶ ἴλεων ἀπεργάζεσθαι τηνικαῦτα τὴν ψυχὴν τοῦ τρεφομένου;

ΚΛ. Δῆλον δὴ, καὶ μάλιστα γ' ἂν, ὧ ξένε, εἴ τις πολ- λὰς ἡδονὰς αὐτῷ παρασκευάζοι. C

ΑΘ. Τοῦτ' οὐκέτ' ἂν ἐγὼ Κλεινίᾳ ξυνακολουθήσαιμ' ἂν, ὧ θαυμάσιε. ἔστι γὰρ οὖν ἡμῖν ἡ τοιαύτη πρᾶξις δια- φθορὰ μεγίστη πασῶν· ἐν ἀρχῇ γὰρ γίνεται ἐκάστοτε τροφῆς. ὁρῶμεν δὲ εἰ τί λέγομεν.

ΚΛ. Λέγε τί φῆς.

ΑΘ. Οὐ σμικροῦ πέρι νῦν εἶναι νῶν τὸν λόγον. ὄρα δὲ καὶ σύ, ξυνεπίκρινέ τε ἡμᾶς, ὧ Μέγιλλε. ὁ μὲν γὰρ ἐμὸς δὴ λόγος οὗθ' ἡδονὰς φησι δεῖν διώκειν τὸν ὀρθὸν βίον οὗτ' αὖ τὸ παράπαν φεύγειν τὰς λύπας, ἀλλ' αὐτὸ D

ἀσπάζεσθαι τὸ μέσον, ὃ νῦν δὴ προσεῖπον ὡς ἴλεων ὀνομάσας, ἣν δὴ διάθεσιν καὶ θεοῦ κατὰ τινα μαντείας φήμην εὐστόχως πάντες προσαγορεύομεν. ταύτην τὴν ἕξιν διώκειν φημι δεῖν ἡμῶν καὶ τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι θεῖον, μήτ' οὖν αὐτὸν προπετῆ πρὸς τὰς ἡδονὰς γιγνόμενον ὅλως, ὡς οὐδ' ἐκτὸς λυπῶν ἐσόμενον, μήτε ἄλλον, γέροντα ἢ νέον, ἔἴην πάσχειν ταυτόν τοῦθ' ἡμῖν, ἄρρενα ἢ θῆλυν,
 Ε ἀπάντων δὲ ἥκιστα εἰς δύναμιν τὸν ἀρτίως νεογενῆ· κυριώτατον γὰρ οὖν ἐμφύεται πᾶσι τότε τὸ πᾶν ἦθος διὰ ἕθος. ἔτι δ' ἔγωγ', εἰ μὴ μέλλοιμι δόξειν παίζειν, φαίην ἂν δεῖν καὶ τὰς φερούσας ἐν γαστρὶ πασῶν τῶν γυναικῶν μάλιστα θεραπεύειν ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτόν, ὅπως μήτε ἡδοναῖς τισὶ πολλαῖς ἅμα καὶ μάργοις προσχρήσεται ἢ κύνουσα μήτε αὖ λύπαις, τὸ δὲ ἴλεων καὶ εὐμενὲς πρᾶόν τε τιμῶσα διαζήσει τὸν τότε χρόνον.

793 ΚΛ. Οὐδὲν δεῖ σε, ὦ ξένε, Μέγιλλον ἀνερωτᾶν, πότερος ἡμῶν ὀρθότερον εἴρηκεν· ἐγὼ γὰρ αὐτός σοι συγχωρῶ τὸν λύπης τε καὶ ἡδονῆς ἀκράτου βίον φεύγειν δεῖν πάντας, μέσον δέ τινα τέμνειν αἰεὶ. καλῶς τοίνυν εἴρηκας τε καὶ ἀκήκοας ἅμα.

ΑΘ. Μάλα μὲν οὖν ὀρθῶς, ὦ Κλεινία. τότε τοίνυν ἐπὶ τούτοις τρεῖς ὄντες διανοηθῶμεν.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

IV. ΑΘ. Ὅτι ταῦτ' ἔστι πάντα, ὅσα νῦν διεξερχόμεθα, τὰ καλούμενα ὑπὸ τῶν πολλῶν ἄγραφα νόμιμα· καὶ οὓς πατρίους νόμους ἐπονομάζουσιν, οὐκ ἄλλα ἔστιν ἢ τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα. καὶ ἔτι γε ὁ νῦν δὴ λόγος ἡμῖν ἐπιχυθείς, ὡς οὔτε νόμους δεῖ προσαγορεύειν αὐτὰ οὔτε ἄρρητα ἔἴην, εἴρηται καλῶς· δεσμοὶ γὰρ οὔτοι πάσης εἰσὶ πολιτείας, μεταξὺ πάντων ὄντες τῶν ἐν γράμμασι τεθέντων τε καὶ κειμένων καὶ τῶν ἔτι τεθησομένων, ἀτεχνῶς οἶον πάτρια καὶ παντάπασιν ἀρχαῖα νόμιμα, ἃ καλῶς μὲν

τεθέντα καὶ ἐθισθέντα πάσῃ σωτηρίᾳ περικαλύψαντα ἔχει
 τοὺς τότε γραφέντας νόμους· ἂν δ' ἐκτὸς τοῦ καλοῦ βαίνῃ C
 πλημμελῶς, οἷον τεκτόνων ἐν οἰκοδομήμασιν ἐρείσματα
 ἐκ μέσου ὑπορρέοντα, συμπίπτειν εἰς ταῦτόν ποιεῖ τὰ
 ξύμπαντα κείσθαι τε ἄλλα ὑφ' ἐτέρων αὐτά τε καὶ τὰ κα-
 λῶς ὕστερον ἐποικοδομηθέντα, τῶν ἀρχαίων ὑποπεσόν-
 των. ἃ δὴ διανοομένους ἡμᾶς, ὧ Κλεινία, σοὶ δεῖ τὴν
 πόλιν καινὴν οὕσαν πάντῃ ξυνδεῖν, μήτε μέγα μήτε σμι-
 κρὸν παραλιπόντας εἰς δύναμιν, ὅσα νόμους ἢ ἔθνη τις ἢ D
 ἐπιτηδεύματα καλεῖ· πᾶσι γὰρ τοῖς τοιούτοις πόλις ξυν-
 δεῖται, ἄνευ δὲ ἀλλήλων ἐκάτερα τούτων οὐκ ἔστι μόνιμα,
 ὥστε οὐ χρὴ θαναμάζειν, ἐὰν ἡμῖν πολλὰ ἅμα καὶ σμικρὰ
 δοκοῦντα εἶναι νόμιμα ἢ καὶ ἐθίσματα ἐπιρρέοντα μακρο-
 τέρους ποιῆ τοὺς νόμους.

ΚΛ. Ἄλλ' ὀρθῶς σύ τε λέγεις ἡμεῖς τε οὕτω διανοη-
 σόμεθα.

ΑΘ. Εἰς μὲν τοίνυν τὴν τοῦ τρί' ἔτη γεγονότος ἡλι-
 κίαν, κόρου καὶ κόρης, ταῦτα εἴ τις ἀκριβῶς ἀποτελοῖ καὶ E
 μὴ παρέργως τοῖς εἰρημένοις χρῶτο, οὐ σμικρὰ εἰς ὠφέ-
 λειαν γίγνοιτ' ἂν τοῖς νεωστὶ τρεφομένοις· τριετεί δὲ δὴ
 καὶ τετραετεί καὶ πενταετεί καὶ ἔτι ἕξετεί ἢ θει ψυχῆς παι-
 διῶν δέον ἂν εἶη· τρυφῆς δ' ἤδη παραλυτέον κολάζοντα,
 μὴ ἀτίμως, ἀλλ' ὅπερ ἐπὶ τῶν δούλων γ' ἐλέγομεν, τὸ μὴ
 μεθ' ὕβρεως κολάζοντας ὀργὴν ἐμποιεῖν δεῖν τοῖς κολα-
 σθεῖσι μηδ' ἀκολάστους ἐῶντας τρυφήν, ταῦτόν δραστέον 794
 τοῦτό γε καὶ ἐπ' ἐλευθέροισι. παιδιαὶ δ' εἰσὶ τοῖς τηλικού-
 τοις ἀντοφυεῖς τινές, ἃς ἐπειδὰν ξυνέλθωσιν αὐτοὶ σχεδὸν
 ἀνευρίσκουσι· ξυνιέναι δὲ εἰς τὰ κατὰ κώμας ἱερὰ δεῖ
 πάντα ἤδη τὰ τηλικαῦτα παιδία, ἀπὸ τριετοῦς μέχρι τῶν
 ἕξ ἐτῶν, κοινῇ τὰ τῶν κωμητῶν εἰς ταῦτόν ἕκαστα· τὰς δὲ
 τροφούς ἔτι τῶν τηλικούτων κοσμιότητός τε καὶ ἀκολα-
 σίας ἐπιμελεῖσθαι, τῶν δὲ τροφῶν αὐτῶν καὶ τῆς ἀγέλης

- B** ξυμπάσης, τῶν δώδεκα γυναικῶν μίαν ἐφ' ἐκάστη τετάχθαι κοσμοῦσαν κατ' ἐνιαυτὸν τῶν προειρημένων ἄς ἂν τάξωσιν οἱ νομοφύλακες. ταύτας δὲ αἰρεῖσθωσαν μὲν αἱ τῶν γάμων κύριαι τῆς ἐπιμελείας, ἐξ ἐκάστης τῆς φυλῆς μίαν, ἥλικας αὐταῖς· ἢ δὲ καταστᾶσα ἀρχέτω φοιτῶσα εἰς τὸ ἱερὸν ἐκάστης ἡμέρας καὶ κολάζουσα αἰεὶ τὸν ἀδικοῦντα, δοῦλον μὲν καὶ δούλην καὶ ξένον καὶ ξένην αὐτῇ διὰ τινων τῆς πόλεως οἰκετῶν, πολίτην δὲ ἀμφισβητοῦντα μὲν τῇ
- C** κολάσει πρὸς τοὺς ἀστυνόμους ἐπὶ δίκην ἄγουσα, ἀναμφισβήτητον δὲ ὄντα καὶ τὸν πολίτην αὐτῇ κολαζέτω. μετὰ δὲ τὸν ἐξέτη καὶ τὴν ἐξέτιν διακρινέσθω μὲν ἤδη τὸ γένος ἐκατέρων· κόροιο μὲν μετὰ κόρων, παρθένοιο δὲ ὡσαύτως μετ' ἀλλήλων τὴν διατριβὴν ποιείσθωσαν· πρὸς δὲ τὰ μαθήματα τρέπεσθαι χρεῶν ἐκατέρους, τοὺς μὲν ἄρρενας ἐφ' ἵππων διδασκάλους καὶ τόξων καὶ ἀκοντίων καὶ σφεν-
- D** δονήσεως, ἐὰν δὲ πη ξυγγωρῶσι, μέχρι γε μαθήσεως καὶ τὰ θήλεα, καὶ δὴ τὰ γε μάλιστα πρὸς τὴν τῶν ὀπλων χρείαν. τὸ γὰρ δὴ νῦν καθεστὸς περὶ τὰ τοιαῦτα ἀγνοεῖται παρὰ τοῖς πᾶσιν ὀλίγου.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

- V.** *ΑΘ.* Ὡς ἄρα τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ διαφέροντά ἐσθ' ἡμῶν φύσει πρὸς τὰς χρείας εἰς ἐκάστας τῶν πράξεων τὰ περὶ τὰς χεῖρας, ἐπεὶ τὰ γε περὶ πόδας τε καὶ τὰ κάτω τῶν μελῶν οὐδὲν διαφέροντα εἰς τοὺς πόρους φαίνεται· τὰ δὲ κατὰ χεῖρας ἀνοία τροφῶν καὶ μητέρων οἶον
- E** χωλοὶ γεγόναμεν ἕκαστοι. τῆς φύσεως γὰρ ἐκατέρων τῶν μελῶν σχεδὸν ἰσορροπούσης, αὐτοὶ διὰ τὰ ἔθνη διάφορα αὐτὰ πεποιθήκαμεν οὐκ ὀρθῶς χρώμενοι. ἐν ὅσοις μὲν γὰρ τῶν ἔργων μὴ μέγα διαφέρει, λύρα μὲν ἐν ἀριστερᾷ χρώμενον, πλήκτρῳ δὲ ἐν δεξιᾷ, πρᾶγμα οὐδέν, καὶ ὅσα τοιαῦτα· τούτοις δὲ παραδείγμασι χρώμενον καὶ εἰς ἄλλα μὴ
- 795 δέον οὕτω χρῆσθαι σχεδὸν ἀνοία. ἔδειξε δὲ ταῦτα ὁ τῶν

Σκυθῶν νόμος, οὐκ ἐν ἀριστερᾷ μὲν τόξον ἀπάγων, ἐν δεξιᾷ δὲ οἰστὸν προσαγόμενος μόνον, ἀλλ' ὁμοίως ἐκατέραις ἐπ' ἀμφοτέρα χρώμενος· πάμπολλα δ' ἕτερα τοιαῦτα παραδείγματα ἐν ἡνιοχείαις τ' ἐστὶ καὶ ἐν ἑτέροις, ἐν οἷσι μαθεῖν δυνατόν, ὅτι παρὰ φύσιν κατασκευάζουσιν οἱ ἀριστερὰ δεξιῶν ἀσθενέστερα κατασκευάζοντες. ταῦτα δ', ὅπερ εἶπομεν, ἐν μὲν κερατίνοις πλήκτροις καὶ ἐν ὀργάνοις τοιούτοις οὐδὲν μέγα· σιδηροῖς δ' εἰς τὸν πόλε- B μόν ὅταν δέη χρῆσθαι, μέγα διαφέρει, καὶ τόξοις καὶ ἀκοντίοις καὶ ἐκάστοις τούτων· πολὺ δὲ μέγιστον, ὅταν ὄπλοις δέη πρὸς ὄπλα χρῆσθαι. διαφέρει δὲ πάμπολυ μαθῶν μὴ μαθόντος καὶ ὁ γυμνασάμενος τοῦ μὴ γεγυμνασμένου. καθάπερ γὰρ ὁ τελέως παγκράτιον ἡσκηκῶς ἢ πυγμὴν ἢ πάλην οὐκ ἀπὸ μὲν τῶν ἀριστερῶν ἀδύνατός ἐστι μάχεσθαι, χωλαίνει δὲ καὶ ἐφέλκεται πλημμελῶν, ὁπόταν αὐτόν τις μεταβιβάξων ἐπὶ θάτερα ἀναγκάζῃ διαπονεῖν, C ταυτόν δὴ τοῦτ', οἶμαι, καὶ ἐν ὄπλοις καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι χρῆ προσδοκᾶν ὀρθόν, ὅτι τὸν διττὰ δεῖ κεκτημένον, οἷς ἀμύνειτό τ' ἂν καὶ ἐπιτιθεῖτο ἄλλοις, μηδὲν ἀργὸν τούτων μηδὲ ἀνεπιστῆμον ἔᾶν εἶναι κατὰ δύναμιν· Γηρούνου δέ γε εἴ τις φύσιν ἔχων ἢ καὶ τὴν Βριάρεω φύοιτο, ταῖς ἑκατὸν χερσὶν ἑκατὸν δεῖ βέλη ῥίπτειν δυνατόν εἶναι. τούτων δὴ πάντων τὴν ἐπιμέλειαν ἀρχούσαις τε καὶ ἄρχουσι δεῖ γίνεσθαι, ταῖς μὲν ἐν παιδιαῖς τε καὶ D τροφαῖς ἐπισκόποις γιγνομέναις, τοῖς δὲ περὶ μαθήματα, ὅπως ἀρτίποδές τε καὶ ἀρτίχειρες πάντες τε καὶ πᾶσαι γιγνόμενοι μηδὲν τοῖς ἔθεσιν ἀποβλάπτωσι τὰς φύσεις εἰς τὸ δυνατόν.

VI. Τὰ δὲ μαθήματα που διττά, ὡς γ' εἶπειν, χρῆσασθαι ξυμβαίνοι ἂν, τὰ μὲν ὅσα περὶ τὸ σῶμα γυμναστικῆς, τὰ δ' εὐψυχίας χάριν μουσικῆς. τὰ δὲ γυμναστικῆς αὐτῶν δύο, τὸ μὲν ὄρχησις, τὸ δὲ πάλη. τῆς ὀρχήσεως δὲ E

ἄλλη μὲν Μούσης λέξιν μιμουμένων, τό τε μεγαλοπρεπες
 φυλάττοντας ἅμα καὶ ἐλεύθερον· ἄλλη δὲ εὐεξίας ἐλα-
 φρότητός τε ἔνεκα καὶ κάλλους τῶν τοῦ σώματος αὐτοῦ
 μελῶν καὶ μερῶν, τὸ προσῆκον καμπῆς τε καὶ ἐκτάσεως
 [καὶ] ἀποδιδούσα ἐκάστοις αὐτοῖς αὐτῶν, εὐρύθμου κι-
 νήσεως διασπειρομένης ἅμα καὶ ξυνακολουθούσης εἰς πᾶ-
 796 σαν τὴν ὄρχησιν ἰκανῶς. καὶ δὴ τά γε κατὰ πάλην ἃ μὲν
 Ἄνταϊος ἢ Κερκύων ἐν τέχναις ἑαυτῶν ξυνεστήσαντο φι-
 λονεικίας ἀχρήστου χάριν, ἢ πυγμῆς Ἐπειὸς ἢ Ἄμυκος,
 οὐδὲν χρήσιμα ἐπὶ πολέμου κοινωνίαν ὄντα, οὐκ ἄξια λόγῳ
 κοσμεῖν· τὰ δὲ ἀπ' ὀρθῆς πάλης, ἀπ' ἀνχένων καὶ χειρῶν
 καὶ πλευρῶν ἐξειλήσεως, μετὰ φιλονεικίας τε καὶ κατα-
 στάσεως διαπονούμενα [μετ'] εὐσχήμονος, ῥώμης τε καὶ
 ὑγείας ἔνεκα, ταῦτ' εἰς πάντα ὄντα χρήσιμα οὐ παρετέον,
 B ἄλλὰ προστακτέον μαθηταῖς τε ἅμα καὶ τοῖς διδάξουσιν,
 ὅταν ἐνταῦθ' ὤμεν τῶν νόμων, τοῖς μὲν πάντα τὰ τοι-
 αῦτα εὐμενῶς δωρεῖσθαι, τοῖς δὲ παραλαμβάνειν ἐν χά-
 ρισιν. οὐδ' ὅσα ἐν τοῖς χοροῖς ἐστὶν αὐτῶν μιμήματα προσῆ-
 κοντα μιμεῖσθαι, παρετέον, κατὰ μὲν τὸν τόπον τόνδε
 Κουρήτων ἐνόπλια παίγνια, κατὰ δὲ Λακεδαιμόνα Διός-
 κόρων· ἢ δὲ αὐτῶν που παρ' ἡμῖν Κόρη καὶ δέσποινα, εὐ-
 φρανθεῖσα τῇ τῆς χορείας παιδιᾷ, κεναῖς χερσὶν οὐκ ᾤθη
 C δεῖν ἀθύρειν, πανοπλία δὲ παντελεῖ κοσμηθεῖσα οὕτω τὴν
 ὄρχησιν διαπεραίνειν· ἃ δὴ πάντως μιμεῖσθαι πρέπον ἂν
 εἴη κόρους τε ἅμα καὶ κόρας, τὴν τῆς θεοῦ χάριν τιμῶν-
 τας, πολέμου τ' ἐν χρεῖα καὶ ἐορτῶν ἔνεκα. τοῖς δὲ που
 παισὶν εὐθύς τε καὶ ὅσον ἂν χρόνον μήπω εἰς πόλεμον
 ἴωσι, πᾶσι θεοῖς προσόδους τε καὶ πομπὰς ποιουμένους
 μεθ' ὀπλων τε καὶ ἵππων ἀεὶ κοσμεῖσθαι δέον ἂν εἴη,
 θάττους τε καὶ βραδυτέρας ἐν ὄρχήσεσι καὶ ἐν πορείᾳ τὰς
 D ἱκετείας ποιουμένους πρὸς θεοὺς τε καὶ θεῶν παῖδας· καὶ
 ἀγῶνας δὴ καὶ προαγῶνας εἴ τινων οὐκ ἄλλων ἢ τούτων

ἔνεκα προαγωνιστέον· οὗτοι γὰρ καὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ κατὰ πόλεμον χρήσιμοι εἰς τε πολιτείαν καὶ ἰδίους οἴκους, οἱ δὲ ἄλλοι πόνοι τε καὶ παιδιαὶ καὶ σπουδαὶ κατὰ σώματα οὐκ ἐλευθέρων, ὧς Μέγιστος τε καὶ Κλεινία.

VII. Ἦν εἶπον γυμναστικὴν ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις ὅτι δέοι διεξελεθεῖν, σχεδὸν δὴ διελήλυθα τὰ νῦν καὶ ἔσθ' αὕτη παντελής· εἰ δέ τινα ταύτης ὑμεῖς ἔχετε βελτίω, θέντες εἰς κοινὸν λέγετε. E

ΚΛ. Οὐ ῥάδιον, ὧς ξέने, παρέντας ταῦτα ἄλλα ἔχειν βελτίω τούτων περὶ γυμναστικῆς ἅμα καὶ ἀγωνίας εἰπεῖν.

ΑΘ. Τὸ τοίνυν τούτοις ἐξῆς περὶ τὰ τῶν Μουσῶν τε καὶ Ἀπόλλωνος δῶρα, τότε μὲν, ὡς ἅπαντα εἰρηκότες, ὠόμεθα καταλείπειν μόνον τὰ περὶ γυμναστικῆς· νῦν δ' ἔστι δῆλα ἅ τ' ἐστὶ καὶ ὅτι πρώτα πᾶσι ρητέα. λέγωμεν τοίνυν ἐξῆς αὐτά.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν λεκτέον.

ΑΘ. Ἀκούσατε δέ μου, προακηκοότες μὲν καὶ ἐν τοῖς 797 πρόσθεν· ὅμως δὲ τό γε σφόδρα ἄτοπον καὶ ἄηθες διαλαβεῖσθαι δεῖ λέγοντα καὶ ἀκούοντα, καὶ δὴ καὶ νῦν. ἐρῶ μὲν γὰρ ἐγὼ λόγον οὐκ ἄφοβον εἰπεῖν, ὅμως δέ πη θαρρήσας οὐκ ἀποστήσομαι.

ΚΛ. Τίνα δὴ τοῦτον, ὧς ξέने, λέγεις;

ΑΘ. Φημὶ κατὰ πάσας πόλεις τὸ τῶν παιδιῶν γένος ἠγνοῆσθαι ξύμπασιν ὅτι κυριώτατόν ἐστι περὶ θέσεως νόμων, ἢ μονίμους εἶναι τοὺς τεθέντας ἢ μή. ταχθεῖν μὲν γὰρ αὐτὸ καὶ μετασχὸν τοῦ τὰ αὐτὰ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ B ὡσαύτως αἰεὶ τοὺς αὐτοὺς παίζειν τε καὶ εὐθυμεῖσθαι τοῖς αὐτοῖς παιγνίοις ἔᾶ καὶ τὰ σπουδῆ κείμενα νόμιμα μένειν ἡσυχῆ, κινούμενα δὲ τὰ αὐτὰ καὶ καινοτομούμενα, μεταβολαῖς τε ἄλλαις αἰεὶ χρώμενα καὶ μηδέποτε ταῦτα φίλα προσαγορευόντων τῶν νέων μήτ' ἐν σχήμασι τοῖς τῶν αὐτῶν σωμάτων μήτε ἐν τοῖς ἄλλοις σκεύεσιν ὁμολογουμέ-

νως αὐτοῖς ἀεὶ κείσθαι τό τ' εὖσχημον καὶ ἄσχημον, ἀλλὰ
 C τόν τι νέον ἀεὶ καινοτομοῦντα καὶ εἰσφέροντα τῶν εἰω-
 θότων ἕτερον κατὰ τε σχήματα καὶ χρώματα καὶ πάντα
 ὅσα τοιαῦτα, τοῦτον τιμᾶσθαι διαφερόντως, τούτου πό-
 λει λώβην οὐκ εἶναι μείζω φαῖμεν ἂν ὀρθότατα λέγοντες·
 λανθάνειν γὰρ τῶν νέων τὰ ἥδη μεθιστάντα καὶ ποιεῖν
 τὸ μὲν ἀρχαῖον παρ' αὐτοῖς ἄτιμον, τὸ δὲ νέον ἔντιμον.
 τούτου δὲ πάλιν αὖ λέγω τοῦ τε ῥήματος καὶ τοῦ δόγματος
 οὐκ εἶναι ζημίαν μείζω πάσαις πόλεσιν· ἀκούσατε δέ, ὅσον
 φημι αὐτ' εἶναι κακόν.

D ΚΑ. Ἡ τὸ ψέγεσθαι τὴν ἀρχαιότητα λέγεις ἐν ταῖς
 πόλεσιν;

ΑΘ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΚΑ. Οὐ φάυλους τοίνυν ἡμᾶς ἂν ἀκροατὰς πρὸς
 αὐτὸν τὸν λόγον ἔχοις ἂν τοῦτον, ἀλλ' ὡς δυνατὸν εὐμε-
 νεστάτους.

ΑΘ. Εἰκὸς γοῦν.

ΚΑ. Λέγε μόνον.

ΑΘ. Ἴτε δὴ, μειζόνως αὐτὸν ἀκούσωμέν τε ἡμῶν αὐ-
 τῶν καὶ πρὸς ἀλλήλους οὕτως εἰπώμεν. μεταβολὴν γὰρ
 E δὴ πάντων πλήν κακῶν πολὺ σφαλερώτατον εὐρήσομεν
 ἐν ὥραις πάσαις, ἐν πνεύμασιν, ἐν διαίταις σωματῶν, ἐν
 τρόποις ψυχῶν, ἐν ὧς ἔπος εἰπεῖν οὐ τοῖς μὲν, τοῖς δ' οὐ,
 πλήν, ὅ τί περ εἶπον νῦν δὴ, κακοῖς· ὥστε, εἴ τις ἀποβλέ-
 ψειε πρὸς σώματα, ὡς πᾶσι μὲν σιτίοις, πᾶσι δ' αὖ ποτοῖς
 καὶ πόνοις ξυνήθη γιγνόμενα, καὶ τὸ πρῶτον ταραχθέντα
 ὑπ' αὐτῶν, ἔπειτ' ἐξ αὐτῶν τούτων ὑπὸ χρόνου σάρκας
 φύσαντα οἰκείας τούτοις, φίλα τε καὶ συνήθη καὶ γνώριμα
 798 γενόμενα ἀπάσῃ ταύτῃ τῇ διαίτῃ πρὸς ἡδονὴν καὶ ὑγίειαν
 ἄριστα διάγει, καὶ ἂν ποτ' ἄρα ἀναγκασθῇ μεταβάλλειν
 αὐθις ἠντινοῦν τῶν εὐδοκίμων διαιτῶν, τό γε κατ' ἀρχὰς
 συνταραχθεῖς ὑπὸ νόσων μόγις ποτὲ κατέστη τὴν συνή-

θειαν τῇ τροφῇ πάλιν ἀπολαβόν· ταῦτόν δὴ δεῖ νομίζειν τοῦτο γίνεσθαι καὶ περὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων διανοίας τε ἅμα καὶ τὰς τῶν ψυχῶν φύσεις· οἷς γὰρ ἂν ἐντραφῶσι νόμοις καὶ κατὰ τινα θείαν εὐτυχίαν ἀκίνητοι γένωνται Β μακρῶν καὶ πολλῶν χρόνων, ὡς μηδένα ἔχειν μνειάν μηδὲ ἀκοήν τοῦ ποτὲ ἄλλως αὐτὰ σχεῖν ἢ καθάπερ νῦν ἔχει, σέβεται καὶ φοβεῖται πᾶσα ἡ ψυχὴ τό τι κινεῖν τῶν τότε καθεστῶτων. μηχανὴν δὴ δεῖ τὸν νομοθέτην ἐννοεῖν ἀμόθεν γέ ποθεν, ὄντινα τρόπον τοῦτ' ἔσται τῇ πόλει. τῆδ' οὖν ἔγωγε εὐρίσκω. τὰς παιδιάς πάντες διανοοῦνται κινουμένας τῶν νέων, ὅπερ ἔμπροσθεν ἐλέγομεν, παιδιάς ὄντως εἶναι καὶ οὐ τὴν μεγίστην ἐξ αὐτῶν σπουδὴν καὶ C βλάβην ξυμβαίνειν, ὥστε οὐκ ἀποτρέπουσιν, ἀλλὰ ξυνέπονται ὑπείκοντες, καὶ οὐ λογίζονται τόδε, ὅτι τούτους ἀνάγκη τοὺς παῖδας τοὺς ἐν ταῖς παιδιαῖς νεωτερίζοντας ἑτέρους ἀνδρας τῶν ἔμπροσθεν γενέσθαι παίδων, γενομένους δὲ ἄλλους ἄλλον βίον ζητεῖν, ζητήσαντας δὲ ἑτέρων ἐπιτηδευμάτων καὶ νόμων ἐπιθυμῆσαι, καὶ μετὰ τοῦτο ὡς ἤξοντος τοῦ νῦν δὴ λεγομένου μεγίστου κακοῦ πόλεσιν οὐδεὶς αὐτῶν φοβεῖται. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἐλάττω D μεταβαλλόμενα κακὰ διεξεργάζοιτ' ἂν, ὅσα περὶ σχήματα πάσχει τὸ τοιοῦτον· ὅσα δὲ περὶ τὰ τῶν ἡθῶν ἐπαίνου τε καὶ ψόγου πέρι πυκνὰ μεταπίπτει, πάντων, οἶομαι, μέγιστα τε καὶ πλείστης εὐλαβείας δεόμενα ἂν εἴη.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὗ;

VIII. ΑΘ. Τί οὖν; τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις πιστευόμεν, οἷς ἐλέγομεν, ὡς τὰ περὶ τοὺς ῥυθμοὺς καὶ πᾶσαν μουσικὴν ἔστι τρόπων μιμήματα βελτιόνων καὶ χειρόνων ἀνθρώπων, ἢ πῶς;

ΚΑ. Οὐδαμῶς ἄλλως πως τό γε παρ' ἡμῶν δόγμα ἔχον ἂν εἴη. E

ΑΘ. Οὐκοῦν, φαμέν, ἅπασαν μηχανητέον μηχανήν,

ὅπως ἂν ἡμῖν οἱ παῖδες μήτε ἐπιθυμῶσιν ἄλλων μιμημάτων ἄπτεσθαι κατὰ ὀρχήσεις ἢ κατὰ μελωδίας, μήτε τις αὐτούς πείσῃ προσάγων παντοίας ἡδονάς;

ΚΛ. Ὅρθότατα λέγεις.

799 ΑΘ. Ἐχει τις οὖν ἡμῶν ἐπὶ τὰ τοιαῦτα βελτίω τινα τέχνην τῆς τῶν Αἴγυπτίων;

ΚΛ. Ποίας δὴ λέγεις;

ΑΘ. Τοῦ καθιερωῶσαι πᾶσαν μὲν ὀρχησιν, πάντα δὲ μέλη, τάξαντας πρῶτον μὲν τὰς ἐορτὰς συλλογισαμένους εἰς τὸν ἐνιαυτόν, ἅστινας ἐν οἷς χρόνοις καὶ οἷστισιν ἐκάστοις τῶν θεῶν καὶ παισὶ τούτων καὶ δαίμοσι γίνεσθαι χρεῶν, μετὰ δὲ τοῦτο ἐπὶ τοῖς τῶν θεῶν θύμασιν ἐκάστοις ἢν ᾧδὴν δεῖ ἐφρυνεῖσθαι, καὶ χορείαις ποίαισι γεραίρειν
 Β τὴν τότε θυσίαν, τάξαι μὲν πρῶτόν τινας, ἃ δ' ἂν ταχθῆ, Μοίραις καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι θεοῖς θύσαντας κοινῇ πάντας τοὺς πολίτας σπένδοντας καθιεροῦν ἐκάστας τὰς ᾧδὰς ἐκάστοις τῶν θεῶν καὶ τῶν ἄλλων· ἂν δὲ παρ' αὐτὰ τίς τῶν θεῶν ἄλλους ὕμνους ἢ χορείας προσάγῃ, τοὺς ἱερέας τε καὶ τὰς ἱερείας μετὰ νομοφυλάκων ἐξείργοντας ὁσίως ἐξείργειν καὶ κατὰ νόμον, τὸν δὲ ἐξείργόμενον, ἂν μὴ ἐκὼν ἐξείργηται, δίκας ἀσεβείας διὰ βίου παντὸς τῷ ἐθελήσαντι παρέχειν.

ΚΛ. Ὅρθῶς.

С ΑΘ. Πρὸς τούτῳ δὴ νῦν γενόμενοι τῷ λόγῳ πάθωμεν τὸ πρέπον ἡμῖν αὐτοῖς.

ΚΛ. Τοῦ πέρι λέγεις;

ΑΘ. Πᾶς που νέος, μὴ ὅτι πρεσβύτης, ἰδὼν ἂν ἢ καὶ ἀκούσας ὅτιοῦν τῶν ἐκτόπων καὶ μηδαμῇ πῶ ξυνήθων οὐκ ἂν ποτέ που τὸ ἀπορηθὲν περὶ αὐτῶν συγχωρήσειεν ἐπιδραμῶν οὕτως εὐθύς, στας δ' ἂν καθάπερ ἐν τριόδῳ γενόμενος καὶ μὴ σφόδρα κατειδῶς ὁδόν, εἴτε μόνος εἴτε
 D μετ' ἄλλων τύχοι πορευόμενος, ἀνέροιτ' ἂν αὐτὸν καὶ

τοὺς ἄλλους τὸ ἀπορούμενον, καὶ οὐκ ἂν πρότερον ὀρμήσειε, πρὶν πῃ βεβαιώσαιο τὴν σκέψιν τῆς πορείας, ὅπῃ ποτὲ φέρει. καὶ δὴ καὶ τὸ παρὸν ἡμῖν ὡσαύτως ποιητέον· ἀτόπου γὰρ τὰ νῦν ἐμπεπτωκότος λόγου περὶ νόμων, ἀνάγκη πού σκέψιν πᾶσαν ποιήσασθαι καὶ μὴ ῥαδίως οὕτω περὶ τοσοῦτων τηλικούτους ὄντας φάναι, δισχυριζομένους ἐν τῷ παραχρημῆματι σαφὲς ἂν εἰπεῖν ἔχειν.

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν τούτῳ μὲν χρόνον δώσομεν, βεβαιώσομεν δὲ τότε αὐτό, ὁπότεν σκεψώμεθα ἱκανῶς· ἵνα δὲ μὴ τὴν ἐπομένην τάξιν τοῖς νόμοις τοῖς νῦν ἡμῖν παροῦσι διαπεράνασθαι κωλυθῶμεν μάτην, ἴωμεν πρὸς τὸ τέλος αὐτῶν. τάχα γὰρ ἴσως, εἰ θεὸς ἐθέλοι, καὶ ἡ διέξοδος αὕτη ὅλη σχοῦσα τέλος ἱκανῶς ἂν μηνύσειε καὶ τὸ νῦν διαπορούμενον.

ΚΑ. Ἄριστ', ὦ ξένε, λέγεις, καὶ ποιῶμεν οὕτως ὡς εἴρηκας.

ΑΘ. Δεδόχθω μὲν δὴ, φαμέν, τὸ ἄτοπον τοῦτο, νόμους τὰς ἁδὰς ἡμῖν γεγονέναι καὶ καθάπερ οἱ παλαιοὶ τότε περὶ κισσαρῶν οὕτω πως, ὡς ἔοικεν, ὠνόμασαν, ὥστε τάχ' ἂν οὐδ' ἐκεῖνοι παντάπασί γ' ἂν ἀφεστῶτες 800 εἶεν τοῦ νῦν λεγομένου, καθ' ὕπνον δὲ οἶόν πού τις ἦ καὶ ὕπαρ ἐγρηγορῶς ὠνείρωξε μαντευόμενος αὐτό· τὸ δ' οὖν δόγμα περὶ αὐτοῦ τοῦτ' ἔστω· παρὰ τὰ δημόσια μέλη τε καὶ ἱερὰ καὶ τὴν τῶν νέων ξύμπασαν χορείαν μηδεὶς μᾶλλον ἢ παρ' ὄντινον ἄλλον τῶν νόμων φθεγγέσθω μηδ' ἐν ὀρχήσει κινείσθω· καὶ ὁ μὲν τοιοῦτος ἀξήμιος ἀπαλλαττέσθω, τὸν δὲ μὴ πειθόμενον, καθάπερ ἐρρήθη νῦν δὴ, νομοφύλακές τε καὶ ἱερεῖαι καὶ ἱερεῖς κολαζόντων. κεί- B σθω δὲ νῦν ἡμῖν ταῦτα τῷ λόγῳ;

ΚΑ. Κεῖσθω.

ΙΧ. ΑΘ. Τίνα δὴ τρόπον αὐτὰ νομοθετῶν τις μὴ

παντάπασι καταγέλαστος γίγνοιτ' ἄν; ἴδωμεν δὴ τὸ τοι-
 οὔνδ' ἔτι περὶ αὐτά. ἀσφαλέστατον καθάπερ ἐκμαγεί' ἄττ'
 αὐτοῖσι πρῶτον πλάσασθαι τῷ λόγῳ· λέγω δὲ ἐν μὲν τῶν
 ἐκμαγείων εἶναι τοιούνδε τι· θυσίας γενομένης καὶ ἱερῶν
 C καυθέντων κατὰ νόμον, εἴ τῳ τις, φαμέν, ἰδία παραστάς
 τοῖς βωμοῖς τε καὶ ἱεροῖς, υἱὸς ἢ καὶ ἀδελφός, βλασφημοῖ
 πᾶσαν βλασφημίαν, ἄρ' οὐκ ἂν φαῖμεν ἀθυμίαν καὶ κακὴν
 ὅτταν καὶ μαντείαν πατρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις ἂν οἰκείοις φθέγ-
 γοιτο ἐντιθεῖς;

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Ἐν τοίνυν τοῖς παρ' ἡμῖν τόποις τοῦτ' ἐστὶ ταῖς
 πόλεσι γιγνόμενον ὡς ἔπος εἰπεῖν σχεδὸν ὀλίγου πάσαις·
 δημοσίᾳ γάρ τινα θυσίαν ὅταν ἀρχὴ τις θύσῃ, μετὰ ταῦτα
 χορὸς οὐχ εἷς ἀλλὰ πλῆθος χορῶν ἤκει, καὶ στάντες οὐ
 D πόρρω τῶν βωμῶν, ἀλλὰ παρ' αὐτοῦς ἐνίοτε πᾶσαν βλα-
 σφημίαν τῶν ἱερῶν καταχέουσι, ρήμασί τε καὶ ῥυθμοῖς
 καὶ γοωδεστάταις ἀρμονίαις συντείνοντες τὰς τῶν ἀκροω-
 μένων ψυχάς, καὶ ὅς ἂν δακρῦσαι μάλιστα τὴν θύσασαν
 παραχρῆμα ποιήσῃ πόλιν, οὗτος τὰ νικητήρια φέρει· τοῦ-
 του δὴ τὸν νόμον ἄρ' οὐκ ἀποψηφιζόμεθα; καὶ εἰ ποτ'
 ἄρα δεῖ τοιούτων οἴκτων γίγνεσθαι τοὺς πολίτας ἐπηκό-
 ούς, ὁπότεν ἡμέραι μὴ καθαραὶ τινες ἀλλὰ ἀποφράδες
 E ὦσι, τόθ' ἤκειν δέον ἂν εἴη μᾶλλον χορούς τινας ἔξωθεν
 μεμισθωμένους ῥόδους, οἷον οἱ περὶ τοὺς τελευτήσαντας
 μισθούμενοι Καρικῇ τινὶ μούσῃ προπέμπουσι τοὺς τελευ-
 τήσαντας, τοιοῦτόν που πρέπον ἂν εἴη καὶ περὶ τὰς τοι-
 αύτας ῥοδὰς γιγνόμενον, καὶ δὴ καὶ στολὴ γέ που ταῖς ἐπι-
 κηδείοις ῥοδαῖς οὐ στέφανοι πρέποιν ἂν οὐδ' ἐπίχρῦσοι
 κόσμοι, πᾶν δὲ τούναντίον, ἴν' ὅ τι τάχιστα περὶ αὐτῶν
 λέγων ἀπαλλάττωμαι· τὸ δὲ τοσοῦτον ἡμᾶς αὐτοῦς ἐπαν-
 ερωτῶ πάλιν, τῶν ἐκμαγείων ταῖς ῥοδαῖς εἰ πρῶτον ἐν
 τοῦθ' ἡμῖν ἀρέσκον κείσθω.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Εὐφημία, καὶ δὴ καὶ τὸ τῆς ᾠδῆς γένος εὐφημον ἡμῖν πάντη πάντως ὑπαρχέτω; ἢ μηδὲν ἐπανερωτῶ, 801
τιθῶ δὲ τοῦτο οὕτως;

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν τίθει· νικᾷ γὰρ πάσαισι ταῖς ψήφοις οὗτος ὁ νόμος.

ΑΘ. Τίς δὴ μετ' εὐφημίαν δεύτερος ἂν εἴη νόμος μουσικῆς; ἄρ' οὐκ εὐχὰς εἶναι τοῖς θεοῖς, οἷς θύομεν ἐκάστοτε;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τρίτος δ', οἶμαι, νόμος, ὅτι γνόντας δεῖ τοὺς ποιητάς, ὡς εὐχαὶ παρὰ θεῶν αἰτήσεις εἰσί, δεῖ δὴ τὸν νοῦν αὐτοὺς σφόδρα προσέχειν, μὴ ποτε λάθωσι κακὸν Β
ὡς ἀγαθὸν αἰτούμενοι· γελοῖον γὰρ δὴ τὸ πάθος, οἶμαι, τοῦτ' ἂν γίγνοιτο, εὐχῆς τοιαύτης γενομένης.

ΚΛ. Τί μὴν;

ΑΘ. Οὐκοῦν ἡμεῖς ἔμπροσθεν σμικρὸν τῷ λόγῳ ἐπέσθημεν, ὡς οὔτε ἀργυροῦν δεῖ πλοῦτον οὔτε χρυσοῦν ἐν πόλει ἰδρυμένον ἐνοικεῖν;

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Τίνος οὖν ποτὲ παράδειγμα εἰρησθαι φῶμεν τοῦτον τὸν λόγον; ἄρ' οὐ τοῦδε, ὅτι τὸ τῶν ποιητῶν γένος οὐ πᾶν ἱκανόν ἐστι γιννώσκειν σφόδρα τὰ τε ἀγαθὰ καὶ μῆ; ποιήσας οὖν δὴ πού τις ποιητῆς ῥήμασιν ἢ καὶ C
κατὰ μέλος τοῦτο ἡμαρτημένον, εὐχὰς οὐκ ὀρθάς, ἡμῖν τοὺς πολίτας περὶ τῶν μεγίστων εὐχεσθαι τὰναντία ποιήσει· καὶ τοι τούτου, καθάπερ ἐλέγομεν, οὐ πολλὰ ἀμαρτήματα ἀνευρήσομεν μείζω. θῶμεν δὴ καὶ τοῦτον τῶν περὶ μουσικῶν νόμων καὶ τύπων ἕνα;

ΚΛ. Τίνα; σαφέστερον εἰπέ ἡμῖν.

ΑΘ. Τὸν ποιητὴν παρὰ τὰ τῆς πόλεως νόμιμα καὶ δίκαια ἢ καλὰ ἢ ἀγαθὰ μηδὲν ποιεῖν ἄλλο, τὰ δὲ ποιη- D

θέντα μὴ ἐξεῖναι τῶν ἰδιωτῶν μηδενὶ πρότερον δεικνύναι, πρὶν ἂν αὐτοῖς τοῖς περὶ ταῦτα ἀποδεδειγμένοις κριταῖς καὶ τοῖς νομοφύλαξι δειχθῆ καὶ ἀρέσῃ· σχεδὸν δὲ ἀποδεδειγμένοι εἰσὶν ἡμῖν οὓς εἰλόμεθα νομοθέτας περὶ τὰ μουσικὰ καὶ τὸν τῆς παιδείας ἐπιμελητήν. τί οὖν; ὃ πολλάκις ἐρωτῶ, κείσθω νόμος ἡμῖν καὶ τύπος ἐκμαγεῖόν τε τρίτον τοῦτο, ἢ πῶς δοκεῖ;

ΚΛ. Κείσθω· τί μὴν;

Ε Χ. ΑΘ. Μετά γε μὴν ταῦτα ὕμνοι θεῶν καὶ ἐγκώμια κεκοινωνημένα εὐχαῖς ἄδοιτ' ἂν ὀρθότατα, καὶ μετὰ θεοὺς ὡσαύτως περὶ δαίμονάς τε καὶ ἥρωας μετ' ἐγκωμίων εὐχαὶ γίνονται' ἂν τούτοις πᾶσι πρέπουσαι.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Μετά γε μὴν ταῦτ' ἤδη νόμος ἄνευ φθόνων εὐθύς γίγνοιτ' ἂν ὅδε· τῶν πολιτῶν ὅπόσοι τέλος ἔχοιεν τοῦ βίου κατὰ σώματα ἢ κατὰ ψυχὰς ἔργα ἐξειργασμένοι καλὰ καὶ ἐπίπουνα καὶ τοῖς νόμοις εὐπειθεῖς γεγυνοότες, ἐγκωμίων αὐτοὺς τυγχάνειν πρέπον ἂν εἴη.

ΚΛ. Πῶς δ' οὐ;

802 ΑΘ. Τούς γε μὴν ἔτι ζῶντας ἐγκωμίοις τε καὶ ὕμνοις τιμᾶν οὐκ ἀσφαλές, πρὶν ἂν ἅπαντά τις τὸν βίον διαδραμῶν τέλος ἐπιστήσῃται καλόν· ταῦτα δὲ πάντα ἡμῖν ἔστω κοινὰ ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶν ἀγαθοῖς καὶ ἀγαθαῖς διαφανῶς γενομένοις. τὰς δὲ ὠδὰς τε καὶ ὀρχήσεις οὕτως ἰσχυρῶς καθίστασθαι· πολλὰ ἔστι παλαιῶν παλαιὰ περὶ μουσικὴν καὶ καλὰ ποιήματα, καὶ δὴ καὶ τοῖς σώμασιν ὀρχήσεις ὡσαύτως, ὧν οὐδεὶς φθόνος ἐκλέξασθαι τῇ καθίστα-

Β μένη πολιτεία τὸ πρέπον καὶ ἀρμόττον· δοκιμαστὰς δὲ τούτων ἐλομένους τὴν ἐκλογὴν ποιεῖσθαι μὴ νεωτέρους πεντήκοντα ἐτῶν, καὶ ὅ τι μὲν ἂν ἱκανὸν εἶναι δόξῃ τῶν παλαιῶν ποιημάτων, ἐγκρίνειν, ὅ τι δ' ἂν ἐνδεές ἢ τὸ παράπαν ἀνεπιτήδειον, τὸ μὲν ἀποβάλλεσθαι παντάπασι,

τὸ δ' ἐπαναιρόμενον ἐπιρροθμίζειν, ποιητικοὺς ἅμα καὶ μουσικοὺς ἄνδρας παραλαβόντας, χρωμένους αὐτῶν ταῖς δυνάμεσι τῆς ποιήσεως, ταῖς δὲ ἡδοναῖς καὶ ἐπιθυμίαις μὴ ἐπιτρέποντας ἀλλ' ἢ τισιν ὀλίγαις, ἐξηγουμένους δὲ τὰ C τοῦ νομοθέτου βουλήματα ὅτι μάλιστα ὄρχησίν τε καὶ ὠδὴν καὶ πᾶσαν χορείαν συστήσασθαι κατὰ τὸν αὐτῶν νοῦν. πᾶσα δ' ἄτακτός γε τάξιν λαβοῦσα περὶ μουσικῆς διατριβῆς καὶ μὴ παρατιθεμένης τῆς γλυκείας μούσης ἀμείνων μυρίῳ· τὸ δ' ἡδὺ κοινὸν πάσαις. ἐν ἧ γὰρ ἂν ἐκ παίδων τις μέχρι τῆς ἑστηκυίας τε καὶ ἔμφρονος ἡλικίας διαβιῶ, σῶφρονι μὲν μούσῃ καὶ τεταγμένη ἀκούων [δὲ] τῆς ἐναντίας μισεῖ καὶ ἀνελεύθερον αὐτὴν προσαγορεύει, D τραφεῖς δ' ἐν τῇ κοινῇ καὶ γλυκεία ψυχρὰν καὶ ἀηδῆ τὴν ταύτη ἐναντίαν εἶναι φησίν· ὥστε, ὅπερ ἐρρήθη νῦν δὴ, τό γε τῆς ἡδονῆς ἢ ἀηδίας περὶ ἑκατέρας οὐδὲν πεπλεονέκτηκεν, ἐκ περιττοῦ δὲ ἢ μὲν βελτίους, ἢ δὲ χείρους τοὺς ἐν αὐτῇ τραφέντας ἐκάστοτε παρέχεται.

ΚΑ. Καλῶς εἴρηκας.

ΑΘ. Ἔτι δὲ θηλείαις τε προπούσας ὠδὰς ἄρρεσί τε χωρίσαι που δέον ἂν εἴη τύπῳ τινὶ διορισάμενον, καὶ ἄρ- E μονίαισι δὴ καὶ ῥυθμοῖς προσαρμόττειν ἀναγκαῖον· δεινὸν γὰρ ὅλη γε ἁρμονία ἀπάδειν ἢ ῥυθμῷ ἄρροθμεῖν, μηδὲν προσήκοντα τούτων ἐκάστοις ἀποδιδόντα τοῖς μέλεσιν. ἀναγκαῖον δὴ καὶ τούτων τὰ σχήματά γε νομοθετεῖν. ἔστι δὲ ἀμφοτέροις μὲν ἀμφοτέρα ἀνάγκη κατεχόμενα ἀποδιδόναι, τὰ δὲ τῶν θηλειῶν αὐτῷ τῷ τῆς φύσεως ἑκατέρου διαφέρουσι τούτῳ δεῖ καὶ διασαφεῖν. τὸ δὲ μεγαλοπρεπὲς οὖν καὶ τὸ πρὸς τὴν ἀνδρείαν ῥέπον ἄρρενωπὸν φατέον εἶναι, τὸ δὲ πρὸς τὸ κόσμιον καὶ σῶφρον μᾶλλον ἀποκλῖνον θηλυγενέστερον ὡς ὃν παραδοτέον ἐν τε τῷ νόμῳ καὶ λόγῳ. τάξις μὲν δὴ τις αὕτη· τούτων δὲ αὐ- 803 τῶν διδασκαλία καὶ παράδοσις λεγέσθω τὸ μετὰ τοῦτο,

τίνα τρόπον χρῆ καὶ οἴσισι καὶ πότε πράττειν ἕκαστα αὐ-
 τῶν· οἷον δὴ τις ναυπηγὸς τὴν τῆς ναυπηγίας ἀρχὴν κα-
 ταβαλλόμενος τὰ τροπιδεῖα ὑπογράφεται τῶν πλοίων
 σχήματα, ταῦτόν δὴ μοι καὶ γὰρ φαίνομαι ἔμαντῶ δρᾶν, τὰ
 τῶν βίων πειρώμενος σχήματα διαστήσασθαι κατὰ τρό-
 πους τοὺς τῶν ψυχῶν ὄντως αὐτῶν τὰ τροπιδεῖα κατα-
 B βάλλεσθαι, ποία μηχανῇ καὶ τίσι ποτὲ τρόποις ξυνόντες
 τὸν βίον ἄριστα διὰ τοῦ πλοῦ τούτου τῆς ζωῆς διακομι-
 σθησόμεθα, τοῦτο σκοπεῖν ὀρθῶς. ἔστι δὴ τοίνυν τὰ τῶν
 ἀνθρώπων πράγματα μεγάλης μὲν σπουδῆς οὐκ ἄξια,
 ἀναγκαῖόν γε μὴν σπουδάξαι· τοῦτο δὲ οὐκ εὐτυχές·
 ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθά ἐσμεν, εἴ πως διὰ προσήκοντός τινος
 αὐτὸ πράττοιμεν, ἴσως ἂν ἡμῖν σύμμετρον ἂν εἴη. λέγω
 δὲ δὴ τί ποτε; ἴσως μέντ' ἂν τίς μοι τοῦτ' αὐτὸ ὑπολα-
 βῶν ὀρθῶς ὑπολάβοι.

C ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Φημί χρῆναι τὸ μὲν σπουδαῖον σπουδάξαι, τὰ
 δὲ μὴ σπουδαῖον μὴ· φύσει δὲ εἶναι θεὸν μὲν πάσης μα-
 καρίου σπουδῆς ἄξιον, ἄνθρωπον δέ, ὅπερ εἶπομεν ἔμ-
 προσθεν, θεοῦ τι παίγνιον εἶναι μεμηχανημένον, καὶ ὄν-
 τως τοῦτο αὐτοῦ τὸ βέλτιστον γεγονέναι· τούτῳ δὴ δεῖν
 τῷ τρόπῳ ξυνεπόμενον καὶ παίζοντα ὅτι καλλίστας παι-
 διὰς πάντ' ἄνδρα καὶ γυναῖκα οὕτω διαβιῶναι, τὸναν-
 τίον ἢ νῦν διανοηθέντας.

D ΚΑ. Πῶς;

ΑΘ. Νῦν μὲν που τὰς σπουδὰς οἴονται δεῖν ἕνεκα
 τῶν παιδιῶν γίγνεσθαι· τὰ γὰρ περὶ τὸν πόλεμον ἡγοῦν-
 ται σπουδαῖα ὄντα τῆς εἰρήνης ἕνεκα δεῖν εὖ τίθεσθαι.
 τὸ δ' ἦν ἐν πολέμῳ μὲν ἄρα οὕτ' οὖν παιδιὰ πεφυκυῖα
 οὕτ' αὖ παιδεία ποτὲ ἡμῖν ἀξιόλογος, οὔτε οὔσα οὕτ' ἐσο-
 μένη, ὃ δὴ φάμεν ἡμῖν γε εἶναι σπουδαιότατον· δεῖ δὲ
 τὸν κατ' εἰρήνην βίον ἕκαστον πλεῖστόν τε καὶ ἄριστον

διεξελθεῖν. τίς οὖν ὀρθότης; παίζοντα ἐστὶ διαβιωτέον E
τινάς δὴ παιδίας θύοντα καὶ ἄδοντα καὶ ὀρχούμενον,
ὥστε τοὺς μὲν θεοὺς ἰλεως αὐτῷ παρασκευάζειν δυνατὸν
εἶναι, τοὺς δ' ἐχθροὺς ἀμύνεσθαι καὶ νικᾶν μαχόμενον·
ὅποια δὲ ἄδων ἂν τις καὶ ὀρχούμενος ἀμφοτέρω ταῦτα
πράττοι, τὸ μὲν τῶν τύπων εἴρηται καὶ καθάπερ ὁδοὶ τέ-
τμηνται, καθ' ἃς ἰτέον προσδοκῶντα καὶ τὸν ποιητὴν εὖ
λέγειν τὸ

Τηλέμαχ', ἄλλα μὲν αὐτὸς ἐνὶ φρεσὶ σῆσι νοήσεις, 804
ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται· οὐ γὰρ ὄτω
οὗ σε θεῶν ἀέκητι γενέσθαι τε τραφέμεν τε.

ταῦτ' οὖν δὴ καὶ τοὺς ἡμετέρους τροφίμους δεῖ διανοουμέ-
νους τὰ μὲν εἰρημένα ἀποχρώντως νομίζειν εἰρησθαι, τὰ
δὲ καὶ τὸν δαίμονά τε καὶ θεὸν αὐτοῖσιν ὑποθήσεσθαι·
θυσιῶν τε πέρι καὶ χορειῶν, οἷσιν τε καὶ ὁπότε ἕκαστα B
ἕκαστοις προσπαίζοντές τε καὶ ἰλεούμενοι κατὰ τὸν τρό-
πον τῆς φύσεως διαβιώσονται, θάνατα ὄντες τὸ πολὺ,
σμικρὰ δὲ ἀληθείας ἅττα μετέχοντες.

ME. Παντάπασι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἡμῖν, ὧ
ξένε, διαφανυλίζεις.

AΘ. Μὴ θαυμάσης, ὦ Μέγилле, ἀλλὰ ξύγγνωθί μοι
πρὸς γὰρ τὸν θεὸν ἀπιδὼν καὶ παθὼν εἶπον ὅπερ εἴρηκα
νῦν. ἔστω δ' οὖν τὸ γένος ἡμῶν μὴ φαῦλον, εἴ σοι φίλον,
σπουδῆς δέ τινος ἄξιον. C

XI. Τὸ δ' ἐξῆς τούτοις, οἰκοδομαίαι μὲν εἴρηται γυ-
μνασίῳ ἅμα καὶ διδασκαλείῳ κοινῶν τριχῆ κατὰ μέσην
τὴν πόλιν, ἔξωθεν δὲ ἵππων αὐτῆς τριχῆ περὶ τὸ ἄστυ γυμνά-
σιά τε καὶ εὐρυχώρια, τοξικῆς τε καὶ τῶν ἄλλων ἀκροβολι-
σμῶν ἔνεκα διακεκοσμημένα, μαθήσεώς τε ἅμα καὶ με-
λέτης τῶν νέων· εἰ δ' ἄρα μὴ τότε ἱκανῶς ἐρρήθησαν,
νῦν εἰρησθῶ τῷ λόγῳ μετὰ νόμων. ἐν δὲ τούτοις πᾶσι
διδασκάλους ἕκαστων πεπεισμένους μισθοῖς οἰκοῦντας D

ξένους διδάσκειν τε πάντα ὅσα πρὸς τὸν πόλεμόν ἐστι μαθήματα τοὺς φοιτῶντας ὅσα τε πρὸς μουσικὴν, οὐχ ὄν μὲν ἂν ὁ πατήρ βούληται, φοιτῶντα, ὄν δ' ἂν μή, ἔωντα τὰς παιδείας, ἀλλὰ τὸ λεγόμενον πάντ' ἄνδρα καὶ παῖδα κατὰ τὸ δυνατόν, ὡς τῆς πόλεως μᾶλλον ἢ τῶν γεννητόρων ὄντας, παιδευτέον ἐξ ἀνάγκης. τὰ αὐτὰ δὲ δὴ καὶ περὶ θηλειῶν ὁ μὲν ἐμὸς νόμος ἂν εἴποι πάντα, ὅσα περ
 E καὶ περὶ τῶν ἀρρένων, ἴσα καὶ τὰς θηλείας ἀσκεῖν δεῖν· καὶ οὐδὲν φοβηθεὶς εἴποισι' ἂν τοῦτον τὸν λόγον οὔτε ἵππικῆς οὔτε γυμναστικῆς, ὡς ἀνδράσι μὲν πρέπον ἂν εἴη, γυναιξὶ δὲ οὐκ ἂν πρέπον. ἀκούων μὲν γὰρ δὴ μύθους παλαιοὺς πέπεισμαι, τὰ δὲ νῦν ὡς ἔπος εἰπεῖν οἶδα, ὅτι μυριάδες ἀναρίθμητοι γυναικῶν εἰσὶ τῶν περὶ τὸν Πόντον, ἃς Σαυρομάτιδας καλοῦσιν, αἷς οὐχ ἵππων μό-
 805 νον ἀλλὰ καὶ τόξων καὶ τῶν ἄλλων ὄπλων κοινωνία καὶ τοῖς ἀνδράσι ἴση προστεταγμένη ἴσως ἀσκεῖται· λογισμοὶ δὲ πρὸς τούτοις περὶ τούτων τοιούδε τινὰ ἔχω· φημί, εἴπερ ταῦτα οὔτω ξυμβαίνειν ἐστὶ δυνατά, πάντων ἀνοητότατα τὰ νῦν ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν τόποις γίνεσθαι τὸ μὴ πάση ῥώμῃ πάντας ὁμοθυμαθὸν ἐπιτηδεύειν ἄνδρας γυναιξὶ ταῦτά. σχεδὸν γὰρ ὀλίγου πᾶσα ἡμίσεια πόλις ἀντὶ δι-
 B πλασίας οὔτως ἐστὶ τε καὶ γίνεται ἐκ τῶν αὐτῶν τελῶν καὶ πόρων· καὶ τοι θαυμαστὸν ἂν ἀμάρτημα νομοθέτη τοῦτ' αὐτὸ γίγνοιτο.

ΚΛ. Ἐοικέ γε· ἐστὶ μέντοι πάμπολλα ἡμῖν, ὧ ξέने, παρὰ τὰς εἰωθυίας πολιτείας τῶν νῦν λεγομένων.

ΑΘ. Ἀλλὰ γὰρ εἶπον τὸν μὲν λόγον ἐᾶσαι διεξελθεῖν, εὔδιελθόντος δὲ οὔτω τὸ δοκοῦν αἰρεῖσθαι δεῖν.

ΚΛ. Μάλα εἰπές τε ἐμμελῶς πεποίηκάς τ' ἐμὲ τὰ νῦν αὐτὸν ἐμαυτῷ ἐπιπλήττειν, ὅτι ταῦτα εἶρηκα· λέγε οὖν
 C το μετὰ ταῦτα, ὅ τι σοι κεχαρισμένον ἐστίν.

XII. ΑΘ. Τόδε ἔμοιγε, ὧ Κλεινία, ὃ καὶ πρόσθεν εἶ-

που, ὡς, εἰ μὲν ταῦτα ἦν μὴ ἱκανῶς ἔργοις ἐληλεγμένα ὅτι δυνατά ἐστὶ γίνεσθαι, τάχα ἦν ἄν τι καὶ ἀντειπεῖν τῷ λόγῳ, νῦν δὲ ἄλλο τί που ζητητέον ἐκείνῳ τῷ τοῦτον τὸν νόμον μηδαμῆ δεχομένῳ, τὸ δ' ἡμέτερον διακέλευμα ἐν τούτοις οὐκ ἀποσβήσεται τὸ μὴ οὐ λέγειν, ὡς δεῖ παιδείας τε καὶ τῶν ἄλλων ὅ τι μάλιστα κοινωνεῖν τὸ θῆλυ γένος D ἡμῖν τῷ τῶν ἀρρένων γένει. καὶ γὰρ οὖν οὕτωςί πως δεῖ περὶ αὐτῶν διανοηθῆναι. φέρε, μὴ μετεχουσῶν ἀνδράσι γυναικῶν κοινῇ τῆς ζωῆς πάσης, μῶν οὐκ ἀνάγκη γενέσθαι γέ τινα τάξιν ἑτέραν αὐταῖς;

ΚΑ. Ἀνάγκη μὲν οὖν.

ΑΘ. Τίνα οὖν ἐμπροσθεν τῶν νῦν ἀποδεδειγμένων θεῖμεν ἂν τῆς κοινωνίας ταύτης, ἣν νῦν αὐταῖς ἡμεῖς προστάττομεν; πότερον ἦν Θραῖκες ταῖς γυναιξὶ χρῶνται καὶ πολλὰ ἕτερα γένη, γεωργεῖν τε καὶ βουκολεῖν καὶ ποιμαί- E νειν καὶ διακουεῖν μηδὲν διαφερόντως τῶν δούλων; ἢ καθάπερ ἡμεῖς ἅπαντές τε οἱ περὶ τὸν τόπον ἐκείνου; νῦν γὰρ δὴ τό γε παρ' ἡμῖν ὧδέ ἐστι περὶ τούτων γιγνόμενον· εἰς τινα μίαν οἴκησιν ξυμφορήσαντες τὸ λεγόμενον πάντα χρήματα παρέδομεν ταῖς γυναιξὶ διαταμιεύειν τε καὶ κερκίδων ἄρχειν καὶ πάσης ταλασίας. ἢ τὸ τούτων δὴ διὰ μέσου φῶμεν, ὧ Μέγιλλε, τὸ Λακωνικόν; κόρας μὲν γυμνα- 806 σίων μετόχους οὔσας ἅμα καὶ μουσικῆς ζῆν δεῖν, γυναῖκας δὲ ἀργούς μὲν ταλασίας, ἀσκητικὸν δὲ τινα βίον καὶ οὐδαμῶς φαῦλον οὐδ' εὐτελεῆ διαπλέκειν, θεραπείας δὲ καὶ ταμιείας αὐτῶν καὶ παιδοτροφίας εἰς τι μέσον ἀφικνεῖσθαι· τῶν δὲ εἰς τὸν πόλεμον μὴ κοινωνούσας, ὥστ' οὐδ' εἰ τίς ποτε διαμάχεσθαι περὶ πόλεως τε καὶ παίδων ἀναγκαῖα τύχη γίγνοιτο, οὔτ' ἂν τόξων ὡς τινες Ἀμαζόνες οὔτ' ἄλλης κοινωνῆσαί ποτε βολῆς μετὰ τέχνης δυνάμεναι, B οὐδὲ ἀσπίδα καὶ δόρυ λαβοῦσαι μιμήσασθαι τὴν θεόν, ὡς πορθομένης αὐταῖς τῆς πατρίδος γενναίως ἀντιστάσας

φόβον γε, εἰ μηδὲν μείζον, πολεμίοισι δύνασθαι παρα-
 σχεῖν ἐν τάξει τινὶ κατοφθείσας; Σαυρομάτιδας δὲ οὐδ'
 ἂν το παράπαν τολμήσειαν μιμήσασθαι τοῦτον τὸν τρό-
 πον διαβιοῦσαι, παρὰ γυναικας δὲ αὐτὰς ἄνδρες ἂν αἱ
 ἐκείνων γυναικας φανείεν. ταῦτ' οὖν ὑμῶν τοὺς νομοθέ-
 τας ὁ μὲν βουλόμενος ἐπαινεῖν ἐπαινείτω· τὸ δ' ἐμὸν οὐκ
 ἄλλως ἂν λεχθεῖη· τέλειον γὰρ καὶ οὐχὶ ἤμισυν δεῖν τὸν
 νομοθέτην εἶναι, τὸ θῆλυ μὲν ἀφιέντα τρυφᾶν καὶ ἀνα-
 λίσκειν διαίταις ἀτάκτως χρώμενον, τοῦ δὲ ἄρρενος ἐπι-
 μεληθέντα, τελέως σχεδὸν εὐδαίμονος ἤμισυ βίου κατα-
 λείπειν ἀντὶ διπλασίου τῆ πόλει.

ΜΕ. Τί δράσομεν, ὦ Κλεινία; τὸν ξένον ἐάσομεν
 τὴν Σπάρτην ἡμῖν οὕτω καταδραμεῖν;

Δ ΚΑ. Ναί· δεδομένης γὰρ αὐτῷ παρρησίας ἐατέον,
 ἕως ἂν διεξέλθωμεν πάντη ἱκανῶς τοὺς νόμους.

ΜΕ. Ὅρθῶς λέγεις.

ΧΙΙΙ. ΑΘ. Οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα ἤδη σχεδὸν ἐμὸν
 πειρᾶσθαι φράζειν;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΑΘ. Τίς δὴ τρόπος ἀνθρώποις γίγνοιτ' ἂν τοῦ βίου,
 οἷσι τὰ μὲν ἀναγκαῖα εἴη κατεσκευασμένα μέτρια, τὰ δὲ
 τῶν τεχνῶν ἄλλοις παραδεδομένα, γεωργίαι δὲ ἐκδεδομέ-
 ναι δούλοις ἀπαρχὴν τῶν ἐκ τῆς γῆς ἀποτελοῦσιν ἱκανὴν
 ἀνθρώποις ζῶσι κοσμίως, ξυσσίτια δὲ κατεσκευασμένα
 εἴη χωρὶς μὲν τὰ τῶν ἀνδρῶν, ἐγγυὲς δ' ἐχόμενα τὰ τῶν
 αὐτοῖς οἰκείων, παιδῶν τε ἅμα θηλειῶν καὶ τῶν μητέρων
 αὐταῖς· ἄρχουσι δὲ καὶ ἀρχούσαις εἴη προστεταγμένα
 λύειν ταῦτα ἐκάστοις τὰ ξυσσίτια πάντα καθ' ἑκάστην
 ἡμέραν θεασαμένους καὶ ἰδόντας τὴν διαγωγὴν τὴν τῶν
 807 τοὺς ἄλλους, οἷς ἂν τυγχάνη θεοῖς ἢ τότε νύξ τε καὶ ἡμέρα
 καθιερωμένη, κατὰ ταῦτα οὕτως οἴκαδε πορεύεσθαι; τοῖς

δὴ ταύτῃ κεκοσμημένοις ἄρα οὐδὲν λειπόμενον ἐστὶν ἀναγκαιῶν τε ἔργον καὶ παντάπασι προσήκον, ἀλλ' ἐν τρόπῳ βοσκήματος ἕκαστον πιαινόμενον αὐτῶν δεῖ ζῆν; οὐκ οὐκ οὐκ τό γε δίκαιον φαμέν οὐδὲ καλόν, οὐδ' οἶόν τε τὸν ζῶντα οὕτως ἀτυχήσαι τοῦ προσήκουτος, προσήκει δὲ ἀργῶ καὶ ῥαθύμως καταπεπιασμένῳ ζῶν σχεδὸν ὑπ' ἄλλου διαρ- B
 πασθῆναι ζώου τῶν σφόδρα τετραυχωμένων μετὰ ἀνδρείας τε ἅμα καὶ τῶν πόνων. ταῦτα οὖν δὴ δι' ἀκριβείας μὲν ἱκανῆς, ὡς καὶ νῦν, εἰ ζητοῖμεν ἄν, ἴσως οὐκ ἄν ποτε γένοιτο, μέχριπερ' ἄν γυναικῆς τε καὶ παῖδες οἰκῆσεις τε ἰδία καὶ ἰδίως ἅπαντ' ἢ τὰ τοιαῦτα ἕκαστοις ἡμῶν κατεσκευασμένα· τὰ δὲ μετ' ἐκεῖν' αὖ δεύτερα τὰ νῦν λεγόμενα εἰ γίγνοιτο ἡμῖν, γίγνοιτο ἄν καὶ μάλα μετρίως· ἔργον δὲ δὴ C
 τοῖς οὕτω ζῶσι φαμέν οὐ τὸ σμικρότατον οὐδὲ τὸ φανλότατον λείπεσθαι, μέγιστον δὲ πάντων εἶναι προστεταγμένον ὑπὸ δικαίου νόμου· τοῦ γὰρ πᾶσαν τῶν ἄλλων πάντων ἔργων βίου ἀσχολίαν παρασκευάζοντος, τοῦ Πυθιάδος τε καὶ Ὀλυμπιάδος νίκης ὀρεγομένου, διπλασίας τε καὶ ἔτι πολλῶ πλέονος ἀσχολίας ἐστὶ γέμων ὁ περὶ τὴν τοῦ σώματος πάντως καὶ ψυχῆς εἰς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν βίος εἰρημένος ὀρθότατα. πάρεργον γὰρ οὐδὲν δεῖ τῶν ἄλλων D
 ἔργων διακάλυμα γίγνεσθαι τῶν τῷ σώματι προσηκόντων εἰς ἀπόδοσιν πόνων καὶ τροφῆς, οὐδ' αὖ ψυχῆ μαθημάτων τε καὶ ἐθῶν, πᾶσα δὲ νύξ τε καὶ ἡμέρα σχεδὸν οὐκ ἐστὶν ἱκανὴ τοῦτ' αὐτὸ πράττοντι τὸ τέλεόν τε καὶ ἱκανὸν αὐτῶν ἐκλαμβάνειν· οὕτω δὴ τούτων πεφυκότων τάξιν δεῖ γίγνεσθαι πᾶσι τοῖς ἐλευθέροις τῆς διατριβῆς περὶ τὸν χρόνον ἅπαντα, σχεδὸν ἀρξάμενον ἐξ ἕως μέχρι τῆς ἑτέρας E
 αἰὲ ξυνεχῶς ἕως τε καὶ ἡλίου ἀνατολῆς. πολλὰ μὲν οὖν καὶ πυκνὰ καὶ σμικρὰ λέγων ἄν τις νομοθέτης ἀσκήμων φαίνοιτο περὶ τῶν κατ' οἰκίαν διοικήσεων, τὰ τε ἄλλα καὶ ἅσα νύκτωρ ἀϋπνίας πέρι πρόπει τοῖς μέλλουσι διὰ τέλους

φυλάξειν πᾶσαν πόλιν ἀκριβῶς. τὸ γὰρ ὅλην διατελεῖν
 ἠντινοῦν νύκτα εὐδοντα καὶ ὄντινοῦν τῶν πολιτῶν, καὶ
 808 μὴ φανερὸν εἶναι πᾶσι τοῖς οἰκέταις ἐγειρόμενόν τε καὶ
 ἐξανιστάμενον ἀεὶ πρῶτον, τοῦτο αἰσχρὸν δεῖ δεδόχθαι
 πᾶσι καὶ οὐκ ἐλευθέρου, εἴτ' οὖν νόμον εἴτ' ἐπιτήδευμα
 τὸ τοιοῦτον καλεῖν ἐστὶ χρεῶν· καὶ δὴ καὶ δέσποιναν ἐν
 οἰκίᾳ ὑπὸ θεραπαινίδων ἐγείρεσθαι τινων καὶ μὴ πρώτην
 αὐτὴν ἐγείρειν τὰς ἄλλας, αἰσχρὸν λέγειν χρῆ πρὸς αὐ-
 τοὺς δοῦλόν τε καὶ δούλην καὶ παῖδα καὶ εἰ πως ἦν οἴου
 τε ὅλην καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν. ἐγειρομένους δὲ νύκτωρ
 B δεῖ πάντας πράττειν τῶν τε πολιτικῶν μέρη πολλὰ καὶ
 τῶν οἰκονομικῶν, ἄρχοντας μὲν κατὰ πόλιν, δεσποίνας δὲ
 καὶ δεσπότας ἐν ἰδίαις οἰκίαις. ὕπνος γὰρ δὴ πολὺς οὔτε
 τοῖς σώμασιν οὔτε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν οὐδ' αὖ ταῖς πρά-
 ξεσι ταῖς περὶ ταῦτα πάντα ἀρμόττων ἐστὶ κατὰ φύσιν.
 καθεύδων γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ
 μὴ ζῶντος· ἀλλ' ὅστις τοῦ ζῆν ἡμῶν καὶ τοῦ φρονεῖν
 μάλιστα ἐστὶ κηδεμών, ἐγρήγορε χρόνον ὡς πλεῖστον, τὸ
 C πρὸς ὑγίειαν αὐτοῦ μόνον φυλάττων χρήσιμον· ἐστὶ δ'
 οὐ πολὺ, καλῶς εἰς ἔθος ἰόν. ἐγρηγορότερες δὲ ἄρχοντες
 ἐν πόλεσι νύκτωρ φοβεροὶ μὲν κακοῖς πολεμίοις τε ἅμα
 καὶ πολίταις, ἀγαστοὶ δὲ καὶ τίμιοι τοῖς δικαίοις τε καὶ
 σώφροσιν, ὠφέλιμοι δὲ αὐτοῖς τε καὶ ξυμπάσῃ τῇ πόλει.

XIV. Νύξ μὲν δὴ διαγομένη τοιαύτη τις πρὸς πᾶσι
 τοῖς εἰρημένοις ἀνδρείαν ἄν τινα προσπαρέχοιτο ταῖς
 ψυχαῖς ἐκάστων τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν· ἡμέρας δὲ ὄρθρου
 D τε ἐπανιόντων παῖδας μὲν πρὸς διδασκάλους πού τρέπε-
 σθαι χρεῶν, ἄνευ ποιμένος δὲ οὔτε πρόβατα οὔτ' ἄλλο
 οὐδὲν πω βιωτέον, οὐδὲ δὴ παῖδας ἄνευ τινῶν παιδαγω-
 γῶν οὐδὲ δούλους ἄνευ δεσποτῶν. ὁ δὲ παῖς πάντων θη-
 ρίων ἐστὶ δυσμεταχειριστότατον· ὅσῳ γὰρ μάλιστα ἔχει
 πηγὴν τοῦ φρονεῖν μήπω κατηρτυμένην, ἐπίβουλον καὶ

δομιὺν καὶ ὑβριστότατον θηρίων γίγνεται· διὸ δὴ πολλοῖς
 αὐτὸ οἶον χαλινοῖς τισὶ δεῖ δεσμεύειν, πρῶτον μὲν, τρο- E
 φῶν καὶ μητέρων ὅταν ἀπαλλάττηται, παιδαγωγοῖς παι-
 δίας καὶ νηπιότητος χάριν, ἔτι δ' αὖ τοῖς διδάσκουσι καὶ
 ὀτιοῦν καὶ μαθήμασιν ὡς ἐλεύθερον· ὡς δ' αὖ δοῦλον,
 πᾶς ὁ προστυγχάνων τῶν ἐλευθέρων ἀνδρῶν κολαζέτω
 τὸν τε παῖδα αὐτὸν καὶ τὸν παιδαγωγὸν καὶ τὸν διδάσκα-
 λον, εἴαν ἐξαμαρτάνῃ τις τι τούτων. ἂν δ' αὖ προστυγχά-
 νων τις μὴ κολάζῃ τῇ δίκῃ, ὀνειδέει μὲν ἐνεχέσθω πρῶτον
 τῷ μεγίστῳ, ὁ δὲ τῶν νομοφυλάκων ἐπὶ τὴν τῶν παίδων
 ἀρχὴν ἡρημένος ἐπισκοπεῖτω τοῦτον τὸν ἐντυγχάνοντα 809
 οἷς λέγομεν καὶ μὴ κολάζοντα δέον κολάζειν ἢ κολάζοντα
 μὴ κατὰ τρόπον, βλέπων δὲ ἡμῖν ὄξυ καὶ διαφερόντως
 ἐπιμελούμενος τῆς τῶν παίδων τροφῆς κατευθυνέτω τὰς
 φύσεις αὐτῶν, ἀεὶ τρέπων πρὸς τὰγαθὸν κατὰ νόμους.
 τοῦτον δὲ αὐτὸν αὖ πῶς ἂν ἡμῖν ὁ νόμος αὐτὸς παιδεύ-
 σειεν ἱκανῶς; νῦν μὲν γὰρ δὴ εἴρηκεν οὐδέν πω σαφές
 οὐδὲ ἱκανόν, ἀλλὰ τὰ μὲν, τὰ δ' οὔ· δεῖ δὲ εἰς δύναμιν B
 μηδὲν παραλείπειν αὐτῷ, πάντα δὲ λόγον ἀφερμηνεύειν,
 ἵνα οὗτος τοῖς ἄλλοις μηνυτῆς τε ἅμα καὶ τροφεὺς γίγνη-
 ται. τὰ μὲν οὖν δὴ χορείας πέρι μελῶν τε καὶ ὀρχήσεως
 ἐρρήθη, τίνα τύπον ἔχοντα ἐκλεκτέα τέ ἐστὶ καὶ ἐπανορ-
 θωτέα καὶ καθιερωτέα· τὰ δὲ ἐν γράμμασι μὲν ὄντα, ἄνευ
 δὲ μέτρων, ποῖα καὶ τίνα μεταχειρίζεσθαι χρήσοι τρόπον,
 ὃ ἄριστε τῶν παίδων ἐπιμελητά, τοὺς ὑπὸ σοῦ τρεφομέ- C
 νους, οὐκ εἰρήκαμεν. καί τοι τὰ μὲν περὶ τὸν πόλεμον, ἃ
 δεῖ μανθάνειν τε αὐτοὺς καὶ μελετᾶν, ἔχεις τῷ λόγῳ, τὰ
 δὲ περὶ τὰ γράμματα πρῶτον καὶ δεύτερον λύρας πέρι καὶ
 λογισμῶν, ὧν ἔφαμεν δεῖν, ὅσα τε πρὸς πόλεμον καὶ οἰκονο-
 μίαν καὶ τὴν κατὰ πόλιν διοίκησιν χρῆναι ἐκάστους λαβεῖν,
 καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ ταῦτα ἔτι τὰ χρήσιμα τῶν ἐν ταῖς περιό-
 δοῖς τῶν θείων, ἄστρων τε πέρι καὶ ἡλίου καὶ σελήνης, ὅσα

- D διοικεῖν ἀναγκαῖόν ἐστι περὶ ταῦτα πάσῃ πόλει — τίνας δὴ
 πέρι λέγομεν; ἡμερῶν τάξεως εἰς μηνῶν περιόδους καὶ
 μηνῶν εἰς ἕκαστον τὸν ἐνιαυτόν, ἵνα ὦραι καὶ θυσίαι καὶ
 ἑορταὶ τὰ προσήκοντ' ἀπολαμβάνουσαι ἑαυταῖς ἕκασται
 τῷ κατὰ φύσιν ἄγεσθαι, ζῶσαν τὴν πόλιν καὶ ἐργηγορυῖαν
 παρεχόμεναι, θεοῖς μὲν τὰς τιμὰς ἀποδιδῶσι, τοὺς δὲ ἀν-
 θρώπους περὶ αὐτὰ μᾶλλον ἔμφρονας ἀπεργάζονται —
 ταῦτα οὐπω σοι πάντα ἱκανῶς, ὦ φίλε, παρὰ τοῦ νομο-
 E θέτου διείρηται· πρόσεχε δὴ τὸν νοῦν τοῖς μετὰ ταῦτα
 μέλλουσι ρηθῆσεσθαι. γραμμάτων εἶπομεν ὡς οὐχ ἱκα-
 νῶς ἔχεις πέρι τὸ πρῶτον, ἐπικαλοῦντές τι τῇ λέξει τόδε,
 ὡς οὐπω διείρηκέ σοι, πότερον εἰς ἀκρίβειαν τοῦ μαθή-
 ματος ἰτέον τὸν μέλλοντα πολίτην ἔσεσθαι μέτριον ἢ τὸ
 παράπαν οὐδὲ προσοιστέον· ὡς δ' αὐτως καὶ περὶ λύραν·
 προσοιστέον μέντοι νῦν φαμέν. εἰς μὲν γράμματα παιδί
 δεκετεῖ σχεδὸν ἐνιαυτοὶ τρεῖς, λύρας δὲ ἄψασθαι τρία μὲν
 810 ἔτη καὶ δέκα γεγονόσιν ἄρχεσθαι μέτριος ὁ χρόνος, ἐμμεῖ-
 ναι δὲ ἕτερα τρία. καὶ μήτε πλείω τούτων μήτ' ἐλάττω
 πατρὶ μηδ' αὐτῷ, φιλομαθοῦντι μηδὲ μισοῦντι, περὶ
 ταῦτα ἐξέστω μείζω μηδ' ἐλάττω διατριβὴν ποιῆσθαι πα-
 ράνομον· ὁ δὲ μὴ πειθόμενος ἄτιμος τῶν παιδείων ἔστω
 τιμῶν, ἄς ὀλίγον ὕστερον ρητέον. μανθάνειν δὲ ἐν τού-
 τοις τοῖς χρόνοις δὴ τί ποτε δεῖ τοὺς νέους καὶ διδάσκειν
 αὐτοὺς τοὺς διδασκάλους, τοῦτο αὐτὸ πρῶτον μάνθανε.
 B γράμματα μὲν τοίνυν χρὴ τὸ μέχρι τοῦ γράψαι τε καὶ
 ἀναγνῶναι δυνατὸν εἶναι διαπονεῖν· πρὸς τάχος δὲ ἢ
 κάλλος ἀπηκριβῶσθαί τισιν, οἷς μὴ φύσις ἐπέσπευσεν ἐν
 τοῖς τεταγμένοις ἔτεσι, χαίρειν ἔαν. πρὸς δὲ δὴ μαθήματα
 ἄλυσρα ποιητῶν κείμενα ἐν γράμμασι, τῶς μὲν μετὰ μέ-
 τρων, τοῖς δ' ἄνευ ῥυθμῶν τμημάτων, ἃ δὴ συγγράμματα
 κατὰ λόγον εἰρημένα μόνον, τητῶμενα ῥυθμοῦ τε καὶ ἁρ-
 C μονίας, σφαλερὰ γράμμαθ' ἡμῖν ἐστὶ παρὰ τινῶν τῶν

πολλῶν τοιούτων ἀνθρώπων καταλελειμμένα· οἷς, ὧ πάντων βέλτιστοι νομοφύλακες, τί χρήσεσθε; ἢ τί ποθ' ὑμῖν ὁ νομοθέτης χρῆσθαι προστάξας ὀρθῶς ἂν τάξειε; καὶ μάλα ἀπορήσειν αὐτὸν προσδοκῶ.

ΚΛ. Τί ποτε τοῦτ', ὧ ξένε, φαίνει πρὸς σαντὸν ὄντως ἠπορηκῶς λέγειν;

ΑΘ. Ὄρθῶς ὑπέλαβες, ὧ Κλεινία. πρὸς δὲ δὴ κοινουὺς ὑμᾶς ὄντας περὶ νόμων ἀνάγκη τό τε φαινόμενον εὔπορον καὶ τὸ μὴ φράζειν.

ΚΛ. Τί οὖν; τί περὶ τούτων νῦν καὶ ποῖόν τι πεπον- D
θῶς λέγεις;

ΑΘ. Ἐρῶ δὴ· στόμασι γὰρ πολλάκις μυρίοις ἐναντία λέγειν οὐδαμῶς εὔπορον.

ΚΛ. Τί δέ; σμικρὰ καὶ ὀλίγον δοκεῖ σοι τὰ ἔμπροσθεν ἡμῖν εἰρημένα περὶ νόμων κείσθαι τοῖς πολλοῖς ὑπε-
ναντία;

ΑΘ. Καὶ μάλα ἀληθὲς τοῦτό γε λέγεις· κελεύεις γὰρ δὴ με, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἐχθοδοποῦ γεγυ-
νυίας πολλοῖς, ἴσως δ' οὐκ ἐλάττωσιν ἐτέροις προσφιλοῦς, E
εἰ δὲ ἐλάττωσιν, οὔκουν χείροσί γε, μεθ' ὧν διακελεύει με παρακινδυνεύοντά τε καὶ θαρροῦντα τὴν νῦν ἐκ τῶν παρ-
όντων λόγων τετμημένην ὁδὸν τῆς νομοθεσίας πορεύε-
σθαι μηδὲν ἀνιέντα.

ΚΛ. Τί μήν;

XV. ΑΘ. Οὐ τοίνυν ἀνίημι· λέγω μὴν, ὅτι ποιηταί
τε ἡμῖν εἰσὶ τινες ἐπῶν ἑξαμέτρων πάμπολλοι καὶ τριμέ-
τρων καὶ πάντων δὴ τῶν λεγομένων μέτρων, οἱ μὲν ἐπὶ
σπουδῆν, οἱ δ' ἐπὶ γέλωτα ὠρμηκότες, ἐν οἷς φασὶ δεῖν οἱ
πολλάκις μυρῖοι τοὺς ὀρθῶς παιδευομένους τῶν νέων
τρέφειν καὶ διακορεῖς ποιεῖν, πολυηκόους τ' ἐν ταῖς ἀνα-
γνώσεσι ποιοῦντας καὶ πολυμαθεῖς, ὅλους ποιητὰς ἐκμαν- 811
θάνοντας· οἱ δὲ ἐκ πάντων κεφάλαια ἐκλέξαντες καὶ τινὰς

ὄλας ῥήσεις εἰς ταῦτό ξυναγαγόντες ἐκμανθάνειν φασὶ δεῖν εἰς μνήμην τιθεμένους, εἰ μέλλει τις ἀγαθὸς ἡμῖν καὶ σοφὸς ἐκ πολυπειρίας καὶ πολυμαθίας γενέσθαι. τούτοις δὴ σὺ κελεύεις ἐμὲ τὰ νῦν παρρησιαζόμενον ἀποφαίνεσθαι, τί τε καλῶς λέγουσι καὶ τί μή;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΑΘ. Τί δὴ ποτ' ἂν οὖν περὶ ἀπάντων τούτων ἐνὶ
 Β λόγῳ φράζων εἴποιμ' ἂν ἱκανόν; οἶμαι μὲν τὸ τοιούδε
 σχεδόν, ὃ καὶ πᾶς ἂν μοι συγχωρήσειε, πολλὰ μὲν ἕκαστον
 τούτων εἰρηκέναι καλῶς, πολλὰ δὲ καὶ τούναντίον· εἰ δ'
 οὔτω τοῦτ' ἔχει, κίνδυνόν φημι εἶναι φέρουσαν τοῖς παισὶ
 τὴν πολυμαθίαν.

ΚΛ. Πῶς οὖν καὶ τί παραινοίης ἂν τῷ νομοφύλακι;

ΑΘ. Τοῦ πέρι λέγεις;

ΚΛ. Τοῦ πρὸς τί παράδειγμά ποτε ἀποβλέψας ἂν τὸ
 μὲν ἔῳ πάντα μανθάνειν τοὺς νέους, τὸ δ' ἀποκωλύοι
 C λέγε καὶ μηδὲν ἀπόκνει λέγων.

ΑΘ. Ὡ γὰρ Κλεινία, κινδυνεύω κατὰ γέ τινα τρόπον
 εὐτυχηκέναι.

ΚΛ. Τοῦ δὴ πέρι;

ΑΘ. Τοῦ μὴ παντάπασι παραδείγματος ἀπορεῖν.
 νῦν γὰρ ἀποβλέψας πρὸς τοὺς λόγους, οὓς ἐξ ἔω μέχρι
 δεῦρο δὴ διεληλύθαμεν ἡμεῖς, ὡς μὲν ἐμοὶ φαινόμεθα,
 οὐκ ἄνευ τινὸς ἐπιπνοίας θεῶν, ἔδοξαν δ' οὖν μοι παντά-
 πασι ποιήσει τινὲ προσομοίως εἰρῆσθαι· καὶ μοι ἴσως
 D οὐδὲν θαυμαστὸν πάθος ἐπῆλθε, λόγους οἰκείους οἶον
 ἀθρόους ἐπιβλέψαντι μάλα ἤσθηται· τῶν γὰρ δὴ πλεί-
 στων λόγων, οὓς ἐν ποιήμασιν ἢ χύδην οὔτως εἰρημένους
 μεμάθηκα καὶ ἀκήκοα, πάντων μοι μετριώτατοί γε εἶναι
 κατεφάνησαν καὶ προσήκοντες τὰ μάλιστα ἀκούειν νέοις.
 τῷ δὴ νομοφύλακί τε καὶ παιδευτῇ παράδειγμα οὐκ ἂν
 ἔχοιμι, ὡς οἶμαι, τούτου βέλτιον φράζειν, ἢ ταῦτά τε δι-

δάσκειν παρακελεύεσθαι τοῖσι διδασκάλοις τοὺς παῖδας τὰ τε τούτων ἐχόμενα καὶ ὅμοια, ἂν ἄρα που περιτυγχάνη **E** ποιητῶν τε ποιήματα διεξιὼν καὶ γεγραμμένα καταλογά-
δην ἢ καὶ ψιλῶς οὕτως ἄνευ τοῦ γεγράφθαι λεγόμενα, ἀδελφά που τούτων τῶν λόγων, μὴ μεθιέναι τρόπῳ μη-
δενί, γράφεσθαι δέ· καὶ πρῶτον μὲν τοὺς διδασκάλους αὐτοὺς ἀναγκάζειν μανθάνειν καὶ ἐπαινεῖν, οὓς δ' ἂν μὴ ἀρέσκη τῶν διδασκάλων, μὴ χρῆσθαι τούτοις συνεργοῖς, οὓς δ' ἂν τῷ ἐπαίνῳ συμψήφους ἔχη, τούτοις χρώμενον τοὺς νέους αὐτοῖς παραδιδόναι διδάσκειν τε καὶ παιδεύειν. οὗτός μοι μῦθος ἐνταῦθα καὶ οὕτω τελευτάτω, περὶ γραμ- **812**
ματιστῶν τε εἰρημένος ἅμα καὶ γραμμάτων.

ΚΑ. Κατὰ μὲν τὴν ὑπόθεσιν, ὦ ξένε, ἔμοιγε οὐ φαινόμεθα ἐκτὸς πορεύεσθαι τῶν ὑποτεθέντων λόγων· εἰ δὲ τὸ ὅλον κατορθοῦμεν ἢ μή, χαλεπὸν ἴσως δισχυρίζεσθαι.

ΑΘ. Τότε γάρ, ὦ Κλεινία, τοῦτό γ' αὐτὸ ἔσται καταφανέστερον, ὡς εἰκός, ὅταν, ὃ πολλάκις εἰρήκαμεν, ἐπὶ τέλος ἀφικώμεθα πάσης τῆς διεξόδου περὶ νόμων.

ΚΑ. Ὅρθῶς.

XVI. ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ μετὰ τὸν γραμματιστὴν ὁ κιθαριστὴς ἡμῖν προσρητέος; **B**

ΚΑ. Τί μήν;

ΑΘ. Τοῖς κιθαρισταῖς μὲν τοίνυν ἡμᾶς δοκῶ τῶν ἔμπροσθεν λόγων ἀναμνησθέντας τὸ προσῆκον νεῖμαι τῆς τε διδασκαλίας ἅμα καὶ πάσης τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα παιδεύσεως.

ΚΑ. Ποίων δὴ πέρι λέγεις;

ΑΘ. Ἐφαμεν, οἶμαι, τοὺς τοῦ Διονύσου τοὺς ἐξηκοντούτας ᾠδοὺς διαφερόντως εὐαισθήτους δεῖν γεγονέναι περὶ τε τοὺς θυθμοὺς καὶ τὰς τῶν ἀρμονιῶν συστά- **C**
σεις, ἵνα τὴν τῶν μελῶν μίμησιν τὴν εὖ καὶ τὴν κακῶς

μεμιμημένην, ἐν τοῖς παθήμασιν ὅταν ψυχὴ γίγνηται, τὰ τε τῆς ἀγαθῆς ὁμοιώματα καὶ τὰ τῆς ἐναντίας ἐκλέξασθαι δυνατὸς ὢν τις τὰ μὲν ἀποβάλλη, τὰ δὲ προφέρων εἰς μέσον ὑμνῆ καὶ ἐπάδη ταῖς τῶν νέων ψυχαῖς, προκαλούμενος ἐκάστους εἰς ἀρετῆς ἔπεσθαι κτῆσιν συνακολουθοῦντας διὰ τῶν μιμήσεων.

ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.

D ΑΘ. Τούτων τοίνυν δεῖ χάριν τοῖς φθόγγοις τῆς λύρας προσχοῖσθαι, σαφηνείας ἕνεκα τῶν χορδῶν, τόν τε κιθαριστὴν καὶ τὸν παιδευόμενον, ἀποδιδόντας πρόσχορδα τὰ φθέγματα τοῖς φθέγμασι· τὴν δ' ἑτεροφωνίαν καὶ ποικιλίαν τῆς λύρας, ἄλλα μὲν μέλη τῶν χορδῶν ἰεσῶν, ἄλλα δὲ τοῦ τὴν μελωδίαν ξυνθέντος ποιητοῦ, καὶ δὴ καὶ πυκνότητα μανότητι καὶ τάχος βραδυτῆτι καὶ ὕψτητα βαρύτητι ξύμφωνον καὶ ἀντίφωνον παρεχομένους,
E καὶ τῶν ῥυθμῶν ὡσαύτως παντοδαπὰ ποικίλματα προσαρμόττοντας τοῖσι φθόγγοις τῆς λύρας, πάντα οὖν τὰ τοιαῦτα μὴ προσφέρειν τοῖς μέλλουσιν ἐν τρισὶν ἔτεσι τὸ τῆς μουσικῆς χρήσιμον ἐκλήψεσθαι διὰ τάχους. τὰ γὰρ ἐναντία ἄλληλα ταράττοντα δυσμάθειαν παρέχει, δεῖ δὲ ὅ τι μάλιστα εὐμαθεῖς εἶναι τοὺς νέους· τὰ γὰρ ἀναγκαῖα οὐ σμικρὰ οὐδ' ὀλίγα αὐτοῖς ἐστὶ προστεταγμένα μαθήματα, δείξει δὲ αὐτὰ προῖὼν ὁ λόγος ἅμα τῷ χρόνῳ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτω περὶ τῆς μουσικῆς ἡμῖν ὁ παιδευτῆς ἐπιμελείσθω· τὰ δὲ μελῶν αὐτῶν αὐτῶν καὶ ῥημάτων, οἷα τοὺς χορο-

813 διδασκάλους καὶ ἃ δεῖ διδάσκειν, καὶ ταῦτα ἡμῖν ἐν τοῖς πρόσθεν διείρηται πάντα, ἃ δὴ καθιερωθέντα ἔφαμεν δεῖν, ταῖς ἑορταῖς ἕκαστα ἀρμόττοντα, ἡδονὴν εὐτυχῆ ταῖς πόλεσι παραδιδόντα ὠφελεῖν.

ΚΛ. Ἀληθῆ καὶ ταῦτα διείρηκας.

ΑΘ. Ἀληθέστατα τοίνυν καὶ ταῦθ' ἡμῖν παραλαβῶν ὁ περὶ τὴν μουσικὴν ἄρχων αἰρεθεῖς ἐπιμελείσθω μετὰ

τύχης εὐμενουῦς, ἡμεῖς δὲ ὀρχήσεώς τε πέρι καὶ ὅλης τῆς περὶ τὸ σῶμα γυμναστικῆς πρὸς τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημέ-
νοῖς ἀποδῶμεν· καθάπερ μουσικῆς τὸ διδασκαλικὸν ὑπό- B
λοιπον ὃν ἀπέδομεν, ὡσαύτως ποιῶμεν καὶ γυμναστικῆς.
τοὺς γὰρ παῖδάς τε καὶ τὰς παῖδας ὀρχεῖσθαι δὴ δεῖ καὶ
γυμνάζεσθαι μανθάνειν· ἢ γὰρ;

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Τοῖς μὲν τοίνυν παισὶν ὀρχησται, ταῖς δὲ ὀρ-
χηστρίδες ἂν εἶεν πρὸς τὸ διαπονεῖν οὐκ ἀνεπιτηδειό-
τερον.

ΚΑ. Ἐστὼ δὴ ταύτη.

ΑΘ. Πάλιν δὴ τὸν τὰ πλεῖστα ἔξοντα πράγματα κα-
λῶμεν, τὸν τῶν παίδων ἐπιμελητήν, ὃς τῶν τε περὶ μου- C
σικὴν τῶν τε περὶ γυμναστικὴν ἐπιμελούμενος οὐ πολλὴν
ἔξει σχολήν.

ΚΑ. Πῶς οὖν δυνατὸς ἔσται πρεσβύτερος ὢν τοσοῦ-
των ἐπιμελεῖσθαι;

XVII. ΑΘ. Ῥαδίως, ὦ φίλε. ὁ νόμος γὰρ αὐτῷ δέδωκε
καὶ δώσει προσλαμβάνειν εἰς ταύτην τὴν ἐπιμέλειαν τῶν
πολιτῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν οὓς ἂν ἐθέλη, γινώσεται
δὲ οὓς δεῖ καὶ βουλήσεται μὴ πλημμελεῖν εἰς ταῦτα αἰδού-
μενος ἐμφρόνως καὶ γιννώσκων τῆς ἀρχῆς τὸ μέγεθος, D
λογισμῶ τε ξυνών, ὡς εὖ μὲν τραφέντων καὶ τρεφομένων
τῶν νέων πάντα ἡμῖν κατ' ὀρθὸν πλεῖ, μὴ δέ, οὔτ' εἰπεῖν
ἄξιον οὔθ' ἡμεῖς λέγομεν, ἐπὶ καινῇ πόλει τοὺς σφόδρα
φιλομαντευτὰς σεβόμενοι. πολλὰ μὲν οὖν ἡμῖν καὶ περὶ
τούτων εἴρηται, τῶν περὶ τὰς ὀρχήσεις καὶ περὶ πᾶσαν τὴν
τῶν γυμνασίων κίνησιν· γυμνάσια γὰρ τίθεμεν καὶ τὰ
περὶ τὸν πόλεμον ἅπαντα τοῖς σώμασι διαπονήματα τοξι-
κῆς τε καὶ πάσης ῥίψεως καὶ πελταστικῆς καὶ πάσης ὀπλο- E
μαχίας καὶ διεξόδων τακτικῶν καὶ ἀπάσης πορείας στρα-
τοπέδων καὶ στρατοπεδεύσεων καὶ ὅσα εἰς ἵππικὴν μαθῆ-

ματα συντείνει. πάντων γὰρ τούτων διδασκάλους τε εἶναι δεῖ κοινούς, ἀρτυμένους μισθὸν παρὰ τῆς πόλεως, καὶ τούτων μαθητὰς τοὺς ἐν τῇ πόλει παῖδάς τε καὶ ἄνδρας, καὶ κόρας καὶ γυναῖκας πάντων τούτων ἐπιστήμονας, κόρας μὲν οὕσας ἔτι πᾶσαν τὴν ἐν ὄπλοις ὄρχησιν καὶ μάχην μεμελετηκυίας, γυναῖκας δὲ διεξόδων καὶ τάξεων καὶ θέ-
 814 σεως καὶ ἀναιρέσεως ὄπλων ἡμμένας, εἰ μηδενὸς ἔνεκα, ἀλλ' εἴ ποτε δεήσειε πανδημεὶ πάσῃ τῇ δυνάμει καταλείποντας τὴν πόλιν ἔξω στρατεύεσθαι, τοὺς φυλάξοντας παῖδάς τε καὶ τὴν ἄλλην πόλιν ἱκανοὺς εἶναι τό γε τοσοῦτον, ἢ καὶ τούναντίον, ὧν οὐδὲν ἀπώμοτον, ἔξωθεν πολεμίους εἰσπεσόντας ῥώμῃ τινὶ μεγάλη καὶ βία, βαρβάρους εἴτε Ἑλλήνας, ἀνάγκην παρασχεῖν περὶ αὐτῆς τῆς πόλεως
 Β τὴν διαμάχην γίνεσθαι, πολλή που κακία πολιτείας, οὕτως αἰσχροῦς τὰς γυναῖκας εἶναι τεθραμμένας, ὡς μηδ' ὥσπερ ὄρνιθας περὶ τέκνων μαχομένας πρὸς ὀτιοῦν τῶν ἰσχυροτάτων θηρίων ἐθέλειν ἀποθνήσκειν τε καὶ πάντα κινδύνους κινδυνεύειν, ἀλλ' εὐθύς πρὸς ἱερὰ φερομένας πάντα βωμούς τε καὶ ναοὺς ἐμπιπλάναι καὶ δόξαν τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους καταχεῖν, ὡς πάντων δειλότατον φύσει θηρίων ἐστίν.

ΚΑ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ ξένε, οὐδαμῶς εὐσχημον
 C γίγνοιτ' ἄν, τοῦ κακοῦ χωρίς, τοῦτο ἐν πόλει ὅπου γίγνοιτο.

ΑΘ. Οὐκοῦν τιθῶμεν τὸν νόμον τοῦτον, μέχρι γε τοσοῦτου μὴ ἀμελεῖσθαι τὰ περὶ τὸν πόλεμον γυναίξι δεῖν, ἐπιμελεῖσθαι δὲ πάντα τοὺς πολίτας καὶ τὰς πολίτιδας;

ΚΑ. Ἐγὼ γοῦν συγχωρῶ.

ΑΘ. Πάλῃς τοίνυν τὰ μὲν εἶπομεν, ὃ δ' ἐστὶ μέγιστον, ὡς ἐγὼ φαίην ἄν, οὐκ εἰρήκαμεν, οὐδ' ἔστι ῥάδιον ἄνευ τοῦ τῷ σώματι δεικνύντα ἅμα καὶ τῷ λόγῳ φράζειν.

τοῦτ' οὖν τότε κρινουῦμεν, ὅταν ἔργῳ λόγος ἀκολουθήσας D
 μηνύσῃ τι σαφὲς τῶν τε ἄλλων ὧν εἴρηκε πέρι καὶ ὅτι τῇ
 πολεμικῇ μάχῃ πασῶν κινήσεων ὄντως ἐστὶ ξυγγενῆς πολὺ
 μάλισθ' ἡμῖν ἢ τοιαύτη πάλη, καὶ δὴ καὶ ὅτι δεῖ ταύτην
 ἐκείνης χάριν ἐπιτηδεύειν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνην ταύτης ἕνεκα
 μανθάνειν.

ΚΑ. Καλῶς τοῦτό γε λέγεις.

XVIII. ΑΘ. Νῦν δὴ τῆς μὲν περὶ παλαιστραν δυνά-
 μεως τὸ μέγρι δεῦρ' ἡμῖν εἰρήσθω· περὶ δὲ τῆς ἄλλης κι- E
 νήσεως παντὸς τοῦ σώματος, ἧς τὸ πλεῖστον μέρος ὄρχη-
 σίν τινά τις προσαγορεύων ὀρθῶς ἂν φθέγγοιτο, δύο μὲν
 αὐτῆς εἶδη χρὴ νομίζειν εἶναι, τὴν μὲν τῶν καλλιόνων
 σωμάτων ἐπὶ τὸ σεμνὸν μιμουμένην, τὴν δὲ τῶν αἰσχιό-
 νων ἐπὶ τὸ φαῦλον, καὶ πάλιν τοῦ φαύλου τε δύο καὶ τοῦ
 σπουδαίου δύο ἕτερα. τοῦ δὴ σπουδαίου τὴν μὲν κατὰ
 πόλεμον καὶ ἐν βιαίοις ἐμπλακέντων πόνοις σωμάτων μὲν
 καλῶν, ψυχῆς δ' ἀνδρικῆς, τὴν δ' ἐν εὐπραγίαις τε οὔσης
 ψυχῆς σώφρονος ἐν ἡδοναῖς τε ἐμμέτροις· εἰρηρικὴν ἂν
 τις λέγων κατὰ φύσιν τὴν τοιαύτην ὄρχησιν λέγοι. τὴν πο-
 λεμικὴν δὴ τούτων, ἄλλην οὔσαν τῆς εἰρηρικῆς, πυρρίχην 815
 ἂν τις ὀρθῶς προσαγορεύοι, τὰς τε εὐλαβείας πασῶν πη-
 γῶν καὶ βολῶν ἐκνεύσεσι καὶ ὑπείξει πάσῃ καὶ ἐκπηδήσε-
 σιν ἐν ὕψει καὶ ξὺν ταπεινώσει μιμουμένην, καὶ τὰς ταύ-
 ταις ἐναντίας, τὰς ἐπὶ τὰ δραστικὰ φερομένας αὐτῶν σχήματα
 ἐν τε ταῖς τῶν τόξων βολαῖς καὶ ἀκοντίων καὶ πασῶν πη-
 γῶν μιμήματα ἐπιχειρούσας μιμεῖσθαι· τό τε ὀρθὸν ἐν
 τούτοις καὶ τὸ εὐτόνον, τῶν ἀγαθῶν σωμάτων καὶ ψυχῶν B
 ὁπότεν γίγνηται μίμημα, εὐθυφερὲς ὡς τὸ πολὺ τῶν τοῦ
 σώματος μελῶν γιγνόμενον, ὀρθὸν μὲν τὸ τοιοῦτον, τὸ
 δὲ τούτοις * που* ἐναντίον οὐκ ὀρθὸν ἀποδεχόμενος. τὴν
 δὲ εἰρηρικὴν ὄρχησιν τῆδ' αὐτῶν θεωρητέον ἐκάστων, εἴτε
 ὀρθῶς εἴτε μὴ κατὰ φύσιν τις τῆς καλῆς ὄρχήσεως ἀντι-

λαμβανόμενος ἐν χορείαις προπόντως εὐνόμων ἀνδρῶν
 διατελεῖ. τὴν τοίνυν ἀμφισβητουμένην ὄρχησιν δεῖ προ-
 C τον χωρὶς τῆς ἀναμφισβητήτου διατεμεῖν. τίς οὖν αὕτη,
 καὶ πῆ δεῖ χωρὶς τέμνειν ἑκατέραν; ὅση μὲν βακχεία τ'
 ἐστὶ καὶ τῶν ταύταις ἐπομένων, ἃς Νύμφας τε καὶ Πᾶνας
 καὶ Σειληνοὺς καὶ Σατύρους ἐπονομάζοντες, ὥς φασι,
 μιμοῦνται κατωνωμένους, περὶ καθαρμούς τε καὶ τελετάς
 τινὰς ἀποτελούντων, ξύμπαν τοῦτο τῆς ὄρχήσεως τὸ γένος
 οὔθ' ὡς εἰρηνικὸν οὔθ' ὡς πολεμικὸν οὔθ' ὅ τί ποτε βού-
 D λεται ῥάδιον ἀφορίσασθαι· διορίσασθαι μὴν μοι ταύτη
 χωρὶς δὲ εἰρηνικοῦ θέντας εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἔστι πολιτικὸν
 τοῦτο τῆς ὄρχήσεως τὸ γένος, ἐνταῦθα δὲ κείμενον ἔασαντα
 κείσθαι νῦν ἐπὶ τὸ πολεμικὸν ἅμα καὶ εἰρηνικὸν ὡς ἀναμ-
 φισβητήτως ἡμέτερον ὄν ἐπανιέναι. τὸ δὲ τῆς ἀπολέμου
 μούσης, ἐν ὄρχήσεσι δὲ τοὺς τε θεοὺς καὶ τοὺς τῶν θεῶν
 παῖδας τιμῶν, ἐν μὲν ξύμπαν γίγνοιτ' ἂν γένος ἐν δόξῃ
 τοῦ πράττειν εὖ γιγνόμενον, τοῦτο δὲ διχῆ διαιροῖμεν ἄν,
 E τὸ μὲν ἐκ πόνων τινῶν αὐτοῦ καὶ κινδύνων διαπεφευγό-
 των εἰς ἀγαθὰ, μείζους ἡδονὰς ἔχον, τὸ δὲ τῶν ἔμπροσθεν
 ἀγαθῶν σωτηρίας οὔσης καὶ ἐπαύξης, πραοτέρας τὰς ἡδο-
 νὰς κεκτημένον ἐκείνων. ἐν δὲ δὴ τοῖς τοιούτοις που πᾶς
 ἄνθρωπος τὰς κινήσεις τοῦ σώματος μειζόνων μὲν τῶν
 ἡδονῶν οὐσῶν μείζους, ἐλαττόνων δὲ ἐλάττους κινεῖται,
 καὶ κοσμιώτερος μὲν ὢν πρὸς τε ἀνδρείαν μᾶλλον γεγυ-
 816 μνασμένος ἐλάττους αὖ, δειλὸς δὲ καὶ ἀγύμναστος γεγο-
 νῶς πρὸς τὸ σωφρονεῖν μείζους καὶ σφοδρότερας παρέχε-
 ται μεταβολὰς τῆς κινήσεως· ὅλως δὲ φθεγγόμενος, εἴτ'
 ἐν ῥῥαῖς εἴτ' ἐν λόγοις, ἡσυχίαν οὐ πάνυ δυνατὸς τῷ σώ-
 ματι παρέχεσθαι πᾶς· διὸ μίμησις τῶν λεγομένων σχή-
 μασι γενομένη τὴν ὄρχηστικὴν ἐξειργάσατο τέχνην ξύμ-
 πασαν. ὁ μὲν οὖν ἐμμελῶς ἡμῶν, ὁ δὲ πλημμελῶς ἐν τού-

τοῖς πᾶσι κινεῖται. πολλὰ μὲν δὴ τοίνυν ἄλλα ἡμῖν τῶν παλαιῶν ὀνομάτων ὡς εὖ καὶ κατὰ φύσιν κείμενα δεῖ B
 διανοοῦμενον ἐπαινεῖν, τούτων δὲ ἓν καὶ τὸ περὶ τὰς ὀρχήσεις τὰς τῶν εὖ πραττόντων, ὄντων δὲ μετρίων αὐτῶν πρὸς τὰς ἡδονάς, ὡς ὀρθῶς ἅμα καὶ μουσικῶς ὠνόμασεν ὅστις ποτ' ἦν, καὶ κατὰ λόγον αὐταῖς θέμενος ὄνομα ξυμπάσαις ἐμμελείας ἐπωνόμασε, καὶ δύο δὴ τῶν ὀρχήσεων τῶν καλῶν εἶδη κατεστήσατο, τὸ μὲν πολεμικὸν πυρρίχην, τὸ δὲ εἰρηρικὸν ἐμμέλειαν, ἑκατέρῳ τὸ πρέπον τε καὶ ἀρμόττον ἐπιθεῖς ὄνομα. ἃ δὴ δεῖ τὸν μὲν νομοθέτην ἐξεγείσθαι τύποις, τὸν δὲ νομοφύλακα ζητεῖν τε καὶ ἀνερευνησάμενον, μετὰ τῆς ἄλλης μουσικῆς τὴν ὀρχησιν συνθέντα καὶ νεύμαντα ἐπὶ πάσας ἐορτὰς τῶν θυσιῶν ἐκάστη τὸ πρόσφορον, οὕτω καθιερώσαντα αὐτὰ πάντα ἐν τάξει τοῦ λοιποῦ μὴ κινεῖν μηδὲν μήτε ὀρχήσεως ἐχόμενον μήτε ᾠδῆς, ἐν ταῖς δ' αὐταῖς ἡδοναῖς ὡσαύτως τὴν αὐτὴν πόλιν καὶ πολίτας διάγοντας, ὁμοίους εἰς δύναμιν ὄντας, ζῆν εὖ D
 τε καὶ εὐδαιμόνως.

XIX. Τὰ μὲν οὖν τῶν καλῶν σωμάτων καὶ γενναίων ψυχῶν εἰς τὰς χορείας, οἷας εἴρηται δεῖν αὐτὰς εἶναι, διαπεπέρανται· τὰ δὲ τῶν αἰσχρῶν σωμάτων καὶ διανοημάτων καὶ τῶν ἐπὶ τὰ τοῦ γέλωτος κωμωδήματα τετραμμένων, κατὰ λέξιν τε καὶ ᾠδὴν καὶ κατὰ ὀρχησιν καὶ κατὰ τὰ τούτων πάντων μιμήματα κεκωμωδημένα, ἀνάγκη μὲν θεάσασθαι καὶ γνωρίζειν· ἄνευ γὰρ γελοίων τὰ σπουδαῖα καὶ πάντων τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία μαθεῖν μὲν οὐ δυνατόν, εἰ μέλλει τις φρόνιμος ἔσεσθαι· ποιεῖν δὲ οὐκ ἂν δυνατὸν ἀμφοτέρω, εἰ τις αὖ μέλλει καὶ σμικρὸν ἀρετῆς μεθεῖξιν, ἀλλὰ αὐτῶν ἕνεκα τούτων καὶ μανθάνειν αὐτὰ δεῖ, τοῦ μὴ ποτε δι' ἄγνοιαν δραῖν ἢ λέγειν ὅσα γελοῖα, μηδὲν δέον, δούλοις δὲ τὰ τοιαῦτα καὶ ξένοις ἐμμίσθοις προστάττειν μιμεῖσθαι, σπουδῆν δὲ περὶ αὐτὰ εἶναι μη-

δέποτε μηδ' ἤντινοῦν μηδέ τινα μαυθάνοντα αὐτὰ γίνεσθαι φανερόν τῶν ἐλευθέρων, μήτε γυναῖκα μήτε ἄνδρα, καινὸν δὲ αἰεὶ τι περὶ αὐτὰ φαίνεσθαι τῶν μιμημάτων. ὅσα μὲν οὖν περὶ γέλωτά ἐστι παίγνια, ἃ δὴ κωμωδίαν

817 πάντες λέγομεν, οὕτω τῶ νόμῳ καὶ λόγῳ κείσθω· τῶν δὲ σπουδαίων, ὡς φασι, τῶν περὶ τραγωδίαν ἡμῖν ποιητῶν, εἴαν ποτέ τινες αὐτῶν ἡμᾶς ἐλθόντες ἐπανερωτήσωσιν οὕτωςί πως· ὧ ξένοι, πότερον φοιτῶμεν ὑμῖν εἰς τὴν πόλιν τε καὶ χώραν ἢ μή, καὶ τὴν ποίησιν φέρωμέν τε καὶ ἄγωμεν, ἢ πῶς ὑμῖν δέδοκται περὶ τὰ τοιαῦτα δοῶν; τί οὖν ἂν πρὸς ταῦτα ὀρθῶς ἀποκριναίμεθα τοῖς θείοις

B ἀνδράσιν; ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ τάδε· ὧ ἄριστοι, φάναι, τῶν ξένων, ἡμεῖς ἐσμὲν τραγωδίας αὐτοὶ ποιηταὶ κατὰ δύναμιν ὅ τι καλλίστης ἅμα καὶ ἀρίστης· πᾶσα οὖν ἡμῖν ἡ πολιτεία ξυνέστηκε μίμησις τοῦ καλλίστου καὶ ἀρίστου βίου, ὃ δὴ φαμεν ἡμεῖς γε ὄντως εἶναι τραγωδίαν τὴν ἀληθεστάτην. ποιηταὶ μὲν οὖν ὑμεῖς, ποιηταὶ δὲ καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν τῶν αὐτῶν, ὑμῖν ἀντίτεχνοί τε καὶ ἀνταγωνισταὶ τοῦ καλλίστου δράματος, ὃ δὴ νόμος ἀληθῆς μόνος ἀπο-

C τελεῖν πέφυκεν, ὡς ἡ παρ' ἡμῶν ἐστὶν ἐλπίς· μὴ δὴ δόξητε ἡμᾶς ῥαδίως γε οὕτως ὑμᾶς ποτὲ παρ' ἡμῖν ἐάσειν σκηνάς τε πήξαντας κατ' ἀγορὰν καὶ καλλιφώνους ὑποκριτὰς εἰσαγαγομένους, μεῖζον φθεγγομένους ἡμῶν, ἐπιτρέψειν ὑμῖν δημηγορεῖν πρὸς παιδᾶς τε καὶ γυναῖκας καὶ τὸν πάντα ὄχλον, τῶν αὐτῶν λέγοντας ἐπιτηδευμάτων πέρι μὴ τὰ αὐτὰ ἄπερ ἡμεῖς, ἀλλ' ὡς τὸ πολὺ καὶ ἐναντία τὰ

D πλεῖστα. σχεδὸν γὰρ τοι κἂν μαινοίμεθα τελέως ἡμεῖς τε καὶ ἅπασα ἡ πόλις, ἣτις οὖν ὑμῖν ἐπιτρέποι δοῶν τὰ νῦν λεγόμενα, πρὶν κρῖναι τὰς ἀρχάς, εἴτε ῥητὰ καὶ ἐπιτήδεια πεποιήκατε λέγειν εἰς τὸ μέσον εἴτε μή· νῦν οὖν, ὧ παῖδες μαλακῶν Μουσῶν ἔκγονοι, ἐπιδείξαντες τοῖς ἄρχουσι πρῶτον τὰς ὑμετέρας παρὰ τὰς ἡμετέρας ῥητάς, ἂν μὲν τὰ

αὐτά γε ἢ καὶ βελτίω τὰ παρ' ὑμῶν φαίνεται λεγόμενα, δώσομεν ὑμῖν χορόν, εἰ δὲ μή, ᾧ φίλοι, οὐκ ἂν ποτε δυναίμεθα. ταῦτ' οὖν ἔστω περὶ πᾶσαν χορείαν καὶ μάθη- E
σιν τούτων πέρι συντεταγμένα νόμοις ἔθη, χωρὶς μὲν τὰ τῶν δούλων, χωρὶς δὲ τὰ τῶν δεσποτῶν, εἰ ξυνδοκεῖ.

ΚΛ. Πῶς δ' οὐ ξυνδοκεῖ νῦν γε οὕτως;

XX. ΑΘ. Ἐτι δὴ τοίνυν τοῖς ἐλευθέροις ἔστι τρία μαθήματα, λογισμοὶ μὲν καὶ τὰ περὶ ἀριθμοὺς ἐν μάθημα, μετρητικὴ δὲ μήκους καὶ ἐπιπέδου καὶ βάρους ὡς ἐν αὐτῷ δεύτερον, τρίτον δὲ τῆς τῶν ἄστρον περιόδου πρὸς ἀλλήλα ὡς πέφυκε πορεύεσθαι· ταῦτα δὲ ξύμπαντα οὐχ ὡς 818 ἀκριβείας ἐχόμενα δεῖ διαπονεῖν τοὺς πολλοὺς ἀλλὰ τινὰς ὀλίγους· οὓς δέ, προϊόντες ἐπὶ τῷ τέλει φράσομεν. οὕτω γὰρ πρέπον ἂν εἴη· τῷ πλήθει δὲ ὅσα αὐτῶν ἀναγκαῖα καὶ πῶς ὀρθότατα λέγεται, μὴ ἐπίστασθαι μὲν τοῖς πολλοῖς αἰσχρόν, δι' ἀκριβείας δὲ ζητεῖν πάντα οὔτε ῥάδιον οὔτε τὸ παράπαν δυνατόν· τὸ δὲ ἀναγκαῖον αὐτῶν οὐχ οἷόν τε ἀποβάλλειν, ἀλλ' ἔοικεν ὁ τὸν θεὸν πρῶτον πα- B
ροιμιασάμενος εἰς ταῦτα ἀποβλέψας εἰπεῖν, ὡς οὐδὲ θεὸς ἀνάγκη μή ποτε φανῆ μαχόμενος, ὅσαι θεῖαί γε, οἴμαι, τῶν [τε] ἀναγκῶν εἰσίν· ἐπεὶ τῶν γε ἀνθρωπίνων, εἰς ἃς οἱ πολλοὶ βλέποντες λέγουσι τὸ τοιοῦτον, οὗτος πάντων τῶν λόγων εὐηθέστατός ἐστι μακρῶ.

ΚΛ. Τίνες οὖν, ᾧ ξένε, αἱ μὴ τοιαῦται ἀνάγκαι τῶν μαθημάτων, θεῖαι δέ;

ΑΘ. Δοκῶ μὲν, ἃς μή τις πράξας μηδὲ αὐτῷ μαθὼν τὸ παράπαν οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἀνθρώποις θεὸς οὐδὲ δαί- C
μων οὐδὲ ἥρωσ, οἷος δυνατὸς ἀνθρώπων ἐπιμέλειαν σὺν σπουδῇ ποιεῖσθαι. πολλοῦ δ' ἂν δεήσειεν ἀνθρώπος γε θεῖος γενέσθαι μήτε ἐν μήτε δύο μήτε τρία μήθ' ὅλως ἄρτια καὶ περιττὰ δυνάμενος γιννώσκειν, μηδὲ ἀριθμεῖν τὸ παράπαν εἰδώς, μηδὲ νύκτα καὶ ἡμέραν διαριθμεῖσθαι

δυνατὸς ὢν, σελήνης δὲ καὶ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἄστρον
 D περιφορᾶς ἀπείρως ἔχων· ταῦτ' οὖν δὴ πάντα ὡς μὲν οὐκ
 ἀναγκαῖά ἐστι μαθήματα τῷ μέλλοντι σχεδὸν ὅτιοῦν τῶν
 καλλίστων μαθημάτων εἴσεσθαι, πολλή καὶ μωρία τοῦ
 διανοήματος· ποῖα δὲ ἕκαστα τούτων καὶ πόσα καὶ πότε
 μαθητέον, καὶ τί μετὰ τίνος καὶ τί χωρὶς τῶν ἄλλων, καὶ
 πᾶσαν τὴν τούτων κρᾶσιν, ταῦτά ἐστιν ἃ δεῖ λαβόντα
 ὀρθῶς πρῶτα ἐπὶ τᾶλλα ἴοντα τούτων ἡγουμένων τῶν
 μαθημάτων μανθάνειν· οὕτω γὰρ ἀνάγκη φύσει κατεί-
 E ληφεν, ἢ φαρμὲν οὐδένα θεῶν οὔτε μάχεσθαι τὰ νῦν οὔτε
 μαχεῖσθαι ποτε.

ΚΛ. Ἐοικέ γε, ὦ ξένε, νῦν οὕτω πως ῥηθέντα ὀρθῶς
 εἰρησθαι καὶ κατὰ φύσιν ἃ λέγεις.

ΑΘ. Ἐχει μὲν γὰρ οὕτως, ὦ Κλεινία, χαλεπὸν δὲ
 αὐτὰ προταξάμενον τούτῳ τῷ τρόπῳ νομοθετεῖν· ἀλλ'
 εἰς ἄλλον, εἰ δοκεῖ, χρόνον ἀκριβέστερον ἂν νομοθετη-
 σαίμεθα.

ΚΛ. Δοκεῖς ἡμῖν, ὦ ξένε, φοβεῖσθαι τὸ τῆς ἡμετέ-
 ρας περὶ τῶν τοιούτων ἀπειρίας ἔθος. οὐκ οὖν ὀρθῶς
 φοβεῖ· πειρῶ δὴ λέγειν μηδὲν ἀποκρυπτόμενος ἔνεκα
 τούτων.

819 ΑΘ. Φοβοῦμαι μὲν καὶ ταῦτα, ἃ σὺ νῦν λέγεις, μᾶλ-
 λον δ' ἔτι δέδοικα τοὺς ἡμμένους μὲν αὐτῶν τούτων τῶν
 μαθημάτων, κακῶς δ' ἡμμένους. οὐδαμοῦ γὰρ δεινὸν
 οὐδὲ σφοδρὸν ἀπειρία τῶν πάντων οὐδὲ μέγιστον κακόν,
 ἀλλ' ἢ πολυπειρία καὶ πολυμαθία μετὰ κακῆς ἀγωγῆς γί-
 γνεται πολὺ τούτων μείζων ζημία.

ΚΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

XXI. ΑΘ. Τοσάδε τοίνυν ἐκάστων χρὴ φάναι μαν-
 θάνειν δεῖν τοὺς ἐλευθέρους, ὅσα καὶ πάμπολυς ἐν Αἰγύ-
 B πτῳ παίδων ὄχλος ἅμα γράμμασι μανθάνει. πρῶτον μὲν
 γὰρ περὶ λογισμοὺς ἀτεχνῶς παισὶν ἐξευρημένα μαθήματα

μετὰ παιδιᾶς τε καὶ ἡδονῆς μανθάνειν, μήλων τε τινῶν
 διανομαὶ καὶ στεφάνων πλείοσιν ἅμα καὶ ἐλάττοσιν ἄρμοτ-
 τόντων ἀριθμῶν τῶν αὐτῶν, καὶ πυκτῶν καὶ παλαιστῶν
 ἐφεδρείας τε καὶ συλλήξεως ἐν μέρει καὶ ἐφεξῆς καὶ ὡς
 πεφύκασι γίνεσθαι. καὶ δὴ καὶ παίζοντες, φιάλας ἅμα
 χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τοιούτων τινῶν ἄλλων C
 κεραννύντες, οἱ δὲ καὶ ὅλας πῶς διαδιδόντες, ὅπερ εἶπον,
 εἰς παιδιὰν ἐναρμόττοντες τὰς τῶν ἀναγκαίων ἀριθμῶν
 χρήσεις ὠφελούσι τοὺς μανθάνοντας εἰς τε τὰς τῶν στρα-
 τοπέδων τάξεις καὶ ἀγωγὰς καὶ στρατείας καὶ εἰς οἰκονο-
 μίας αὐτῶν, καὶ πάντως χρησιμωτέρους αὐτοὺς αὐτοῖς καὶ
 ἐργηγορότας μᾶλλον τοὺς ἀνθρώπους ἀπεργάζονται· μετὰ
 δὲ ταῦτα ἐν ταῖς μετρήσεσιν, ὅσα ἔχει μήκη καὶ πλάτη καὶ
 βάθη, περὶ ἅπαντα ταῦτα ἐνοῦσάν τινα φύσει γελοίαν τε D
 καὶ αἰσχροῦν ἄγνοιαν ἐν τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι, ταύτης
 ἀπαλλάττουσιν.

ΚΛ. Ποίαν δὴ καὶ τίνα λέγεις ταύτην;

ΑΘ. ὦ φίλε Κλεινία, παντάπασί γε μὴν καὶ αὐτὸς
 ἀκούσας ὀψέ ποτε τὸ περὶ ταῦτα ἡμῶν πάθος ἐθαύμασα,
 καὶ ἔδοξέ μοι τοῦτο οὐκ ἀνθρώπινον ἀλλὰ ὑηνῶν τινῶν
 εἶναι μᾶλλον θρεμμάτων, ἡσχύνθην τε οὐχ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ
 μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων. E

ΚΛ. Τοῦ πέρι; λέγ' ὅτι καὶ φῆς, ὦ ξένε.

ΑΘ. Λέγω δὴ· μᾶλλον δὲ ἐρωτῶν σοι δείξω. καὶ μοι
 σμικρὸν ἀπόκριναι· γινώσκεις πού μῆκος;

ΚΛ. Τί μῆν;

ΑΘ. Τί δέ; πλάτος;

ΚΛ. Πάντως.

ΑΘ. Ἦ καὶ ταῦτα ὅτι δὴ ἑστὸν καὶ τρίτον τούτων
 βάθος;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

AΘ. Ἄρ' οὖν οὐ δοκεῖ σοι ταῦτα εἶναι πάντα μετρη-
τὰ πρὸς ἄλληλα;

ΚΛ. Ναί.

AΘ. Μῆκός τε, οἶμαι, πρὸς μῆκος, καὶ πλάτος πρὸς
820 πλάτος, καὶ βάθος ὡσαύτως δυνατὸν εἶναι μετρεῖν φύσει.

ΚΛ. Σφόδρα γε.

AΘ. Εἰ δ' ἔστι μήτε σφόδρα μήτε ἡρέμα δυνατὰ
ἔνια, ἀλλὰ τὰ μὲν, τὰ δὲ μή, σὺ δὲ πάντα ἡγεῖ, πῶς οἶει
πρὸς ταῦτα διακεῖσθαι;

ΚΛ. Δῆλον ὅτι φαύλως.

AΘ. Τί δ' αὖ; μῆκός τε καὶ πλάτος πρὸς βάθος, ἢ
πλάτος τε καὶ μῆκος πρὸς ἄλληλα, ἄρ' οὐ διανοοῦμεθα
περὶ ταῦτα οὕτως Ἕλληνες πάντες, ὡς δυνατὰ ἔστι με-
τρεῖσθαι πρὸς ἄλληλα ἀμῶς γέ πως;

ΚΛ. Παντάπασιν μὲν οὖν.

AΘ. Εἰ δ' ἔστιν αὖ μῆδαμῶς μῆδαμῆ δυνατὰ, πάντες
δ', ὅπερ εἶπον, Ἕλληνες διανοοῦμεθα ὡς δυνατὰ, μῶν
οὐκ ἄξιον ὑπὲρ πάντων αἰσχυρθέντα εἰπεῖν πρὸς αὐτούς
ᾧ βέλτιστοι τῶν Ἑλλήνων, ἐν ἐκείνων τοῦτ' ἔστιν ᾧν
ἔφαμεν αἰσχυρὸν μὲν γεγονέναι τὸ μὴ ἐπίστασθαι, τὸ δ'
ἐπίστασθαι τὰναγκαῖα οὐδὲν πάνυ καλόν;

ΚΛ. Πῶς δ' οὖ;

AΘ. Καὶ πρὸς τούτοις γε ἄλλα ἔστι τούτων ξυγγενῆ,
C ἐν οἷς αὖ πολλὰ ἀμαρτήματα ἐκείνων ἀδελφὰ ἡμῖν ἐγγί-
γνεται τῶν ἀμαρτημάτων.

ΚΛ. Ποῖα δὴ;

AΘ. Τὰ τῶν μετρητῶν τε καὶ ἀμέτρων πρὸς ἄλληλα,
ἧτινι φύσει γέγονε. ταῦτα γὰρ δὴ σκοποῦντα διαγιγνώ-
σκειν ἀναγκαῖον ἢ παντάπασιν εἶναι φαῦλον, προβάλλ-
λοντά τε ἀλλήλοις αἰεὶ, διατριβὴν τῆς πεττείας πολὺ χαριε-
στέραν πρεσβυτῶν διατρίβοντα, φιλονεικεῖν ἐν ταῖς τού-
των ἀξίαισι σχολαῖς.

ΚΛ. Ἴσως· ἔοικε γοῦν ἢ τε πεττεία καὶ ταῦτα ἀλλή- D
λων τὰ μαθήματα οὐ πάμπολυ κεχωρίσθαι.

ΑΘ. Ταῦτα τοίνυν ἐγὼ μὲν, ὦ Κλεινία, φημι τοὺς
νέους δεῖν μαυθάνειν· καὶ γὰρ οὔτε βλαβερά οὔτε χαλεπά
ἔστι, μετὰ δὲ παιδιᾶς ἅμα μαυθανόμενα ὠφελήσει μὲν,
βλάψει δὲ ἡμῖν τὴν πόλιν οὐδέν. εἰ δέ τις ἄλλως λέγει,
ἀκουστέον.

ΚΛ. Πῶς δ' οὐ;

ΑΘ. Ἀλλὰ μὴν ἂν οὕτω ταῦτα ἔχοντα φαίνεται, δῆ-
λον ὡς ἐγκρινοῦμεν αὐτά, μὴ ταύτη δὲ φαινόμενα ἔχειν
ἀποκριθῆσεται.

ΚΛ. Δῆλον· τί μὴν; οὐκοῦν νῦν, ὦ ξένε, κείσθω E
ταῦτα ὡς ὄντα τῶν δεόντων μαθημάτων, ἵνα μὴ διάκενα
ἡμῖν ἢ τὰ τῶν νόμων.

ΑΘ. Κείσθω μέντοι καθάπερ ἐνέχυρα λύσιμα ἐκ τῆς
ἄλλης πολιτείας, ἐὰν ἢ τοὺς θέντας ἡμᾶς ἢ καὶ τοὺς θεμέ-
νους ὑμᾶς μηδαμῶς φιλοφρονῆται.

ΚΛ. Δικαίαν λέγεις τὴν θέσιν.

XXII. *ΑΘ.* Ἄστρων δὴ τὸ μετὰ ταῦτα ὄρα τὴν μά-
θησιν τοῖς νέοις, ἂν ἡμᾶς ἀρέσκη λεχθεῖσα ἢ καὶ τού-
ναντίον.

ΚΛ. Λέγε μόνον.

ΑΘ. Καὶ μὴν θαῦμά γε περὶ αὐτά ἐστι μέγα καὶ οὐ-
δαμῶς οὐδαμῆ ἀνεκτόν.

ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ;

821

ΑΘ. Τὸν μέγιστον θεὸν καὶ ὅλον τὸν κόσμον φαμέν
οὔτε ζητεῖν δεῖν οὔτε πολυπραγμονεῖν τὰς αἰτίας ἐρευ-
νῶντας· οὐ γὰρ οὐδ' ὄσιον εἶναι· τὸ δὲ ἔοικε πᾶν τούτου
τοῦναντίον γιγνόμενον ὀρθῶς ἂν γίγνεσθαι.

ΚΛ. Πῶς εἶπες;

ΑΘ. Παράδοξον μὲν τὸ λεγόμενον, καὶ οὐκ ἂν πρε-
σβύταις τις οἰηθεῖη πρέπειν τόδε· ἐπεὶ δ' ἂν τίς τι καλόν

τε οίηθῃ καὶ ἀληθὲς μάθημα εἶναι καὶ πόλει ξυμφέρον
 B καὶ τῷ θεῷ παντάπασι φίλον, οὐδενὶ δὴ τρόπῳ δυνατὸν
 ἔστιν ἔτι μὴ φράζειν.

ΚΛ. Εἰκότα λέγεις· ἀλλ' ἄστρον πέρι μάθημα τί
 τοιοῦτον ἀνευρήσομεν;

ΑΘ. Ὡ ἀγαθοί, καταψευδόμεθα νῦν ὡς ἔπος εἰπεῖν
 Ἑλληνες πάντες μεγάλων θεῶν, ἡλίου τε ἅμα καὶ σε-
 λήνης.

ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ ψεῦδος;

ΑΘ. Φαμέν αὐτὰ οὐδέποτε τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἰέναι,
 καὶ ἀλλ' ἄττα ἄστρα μετὰ τούτων, ἐπονομάζοντες πλα-
 νητὰ αὐτά.

C ΚΛ. Νῆ τὸν Δία, ᾧ ξένε, ἀληθὲς τοῦτο λέγεις· ἐν
 γὰρ δὴ τῷ βίῳ πολλάκις ἐώρακα καὶ αὐτὸς τὸν τε ἑως-
 φόρον καὶ τὸν ἕσπερον καὶ ἄλλους τινὰς οὐδέποτε ἰόντας
 εἰς τὸν αὐτὸν δρόμον, ἀλλὰ πάντῃ πλανωμένους· τὸν δὲ
 ἡλιὸν που καὶ σελήνην δρωῦντας ταῦτα ἀεὶ πάντες ξυνε-
 πιστάμεθα.

ΑΘ. Ταῦτ' ἔστι τοίνυν, ᾧ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία,
 νῦν ἂν δὴ φημι δεῖν περὶ θεῶν τῶν κατ' οὐρανὸν τοὺς γε
 ἡμετέρους πολίτας τε καὶ τοὺς νέους τὸ μέχρι τοσοῦτου
 D μαθεῖν περὶ ἀπάντων τούτων, μέχρι τοῦ μὴ βλασφημεῖν
 περὶ αὐτά, εὐφημεῖν δὲ ἀεὶ θύοντάς τε καὶ ἐν εὐχαῖς εὐχο-
 μένους εὐσεβῶς.

ΚΛ. Τοῦτο μὲν ὀρθόν, εἴ γε πρῶτον μὲν δυνατὸν
 ἔστιν ὃ λέγεις μαθεῖν· εἶτα, εἰ μὴ λέγομέν τι περὶ αὐτῶν
 ὀρθῶς νῦν, μαθόντες δὲ λέξομεν, συγχωρῶ κἀγὼ τό γε
 τοσοῦτον καὶ τοιοῦτον ὃν μαθητέον εἶναι. ταῦτ' οὖν ὡς
 ἔχοντά ἐσθ' οὔτω, πειρῶ σὺ μὲν ἐξηγεῖσθαι πάντως, ἡμεῖς
 δὲ ξυνέπεσθαί σοι μανθάνοντες.

E ΑΘ. Ἄλλ' ἔστι μὲν οὐ ῥάδιον ὃ λέγω μαθεῖν, οὐδ'
 αὖ παντάπασι χαλεπὸν, οὐδέ γέ τινος χρόνου παμπόλλου

τεκμήριον δέ· ἐγὼ τούτων οὔτε νέος οὔτε πάλαι ἀκηκοὼς σφῶν ἂν νῦν οὐκ ἐν πολλῷ χρόνῳ δηλῶσαι δυναίμην· καί τοι χαλεπά γε ὄντα οὐκ ἂν ποτε οἴός τ' ἦν δηλοῦν τηλικούτοις οὔσι τηλικούτος.

ΚΑ. Ἀληθῆ λέγεις. ἀλλὰ τί καὶ φῆς τοῦτο τὸ μάθημα, ὃ θαυμαστὸν μὲν λέγεις, προσῆκον δ' αὖ μαθεῖν τοῖς νέοις, 822 οὐ γιννώσκειν δὲ ἡμᾶς; πειρῶ περὶ αὐτοῦ τό γε τοσοῦτου φράξαι ὡς σαφέστατα.

ΑΘ. Πειρατέον. οὐ γάρ ἐστι τοῦτο, ὃ ἄριστοι, τὸ δόγμα ὀρθὸν περὶ σελήνης τε καὶ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἄστρον, ὡς ἄρα πλανᾶται ποτε, πᾶν δὲ τὸ ἄναντιον ἔχει τούτου· τὴν αὐτὴν γὰρ αὐτῶν ὁδὸν ἕκαστον καὶ οὐ πολλὰς ἀλλὰ μίαν ἄει κύκλῳ διεξέρχεται, φαίνεται δὲ πολλὰς φερόμενον· τὸ δὲ τάχιστον αὐτῶν ὄν βραδύτατον οὐκ ὀρθῶς αὖ δοξάζεται, τὸ δ' ἑναντίον ἑναντίως. ταῦτ' οὖν Β εἰ πέφυκε μὲν οὕτως, ἡμεῖς δὲ μὴ ταύτῃ δόξομεν, εἰ μὲν ἐν Ὀλυμπίᾳ θεόντων ἵππων οὕτως ἢ δολιχοδρόμων ἀνδρῶν διανοούμεθα πέρι, καὶ προσηγορούμεν τὸν τάχιστον μὲν ὡς βραδύτατον, τὸν δὲ βραδύτατον ὡς τάχιστον, ἐγκώμια τε ποιοῦντες ἠδομεν τὸν ἠττώμενον νενικηκότα, οὔτε ὀρθῶς ἂν οὔτ' οἶμαι προσφιλῶς τοῖς δρομεῦσιν ἡμᾶς ἂν τὰ ἐγκώμια προσάπτειν ἀνθρώποις οὔσι· νῦν δὲ δὴ περὶ θεοῦς τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐξαμαρτανόντων ἡμῶν ἄρ' οὐκ C οἴομεθα γελοῖόν τε καὶ οὐκ ὀρθὸν *ὄ* ἐκεῖ γιννόμενον ἦν ἂν τότε, νῦν ἐνταυθοῖ καὶ ἐν τούτοισι γίνεσθαι γελοῖον μὲν οὐδαμῶς, οὐ μὴν οὐδὲ θεοφιλές γε, ψευδῆ φήμην ἡμῶν κατὰ θεῶν ὑμνοῦντων.

ΚΑ. Ἀληθέστατα, εἶπερ γε οὕτω ταῦτ' ἐστίν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἂν μὲν δείξωμεν οὕτω ταῦτ' ἔχοντα, μαθητέα μέχρι γε τούτου τὰ τοιαῦτα πάντα, μὴ δειχθέντων δὲ ἑατέον; καὶ ταῦτα ἡμῖν οὕτω ξυγκείσθω;

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

D

XXIII. AΘ. Ἦδη τοίνυν χρὴ φάναι τέλος ἔχειν τὰ γε παιδείας μαθημάτων πέρι νόμιμα· περὶ δὲ θήρας ὡσαύτως διανοηθῆναι χρὴ καὶ περὶ ἀπάντων ὅποσα τοιαῦτα. κινδυνεύει γὰρ δὴ νομοθέτη τὸ προσταττόμενον ἐπὶ μείζον εἶναι τοῦ νόμου θέντα ἀπηλλάχθαι, ἕτερον δέ τι πρὸς τοῖς νόμοις εἶναι μεταξὺ τι νουθετήσεώς τε πεφυκὸς ἅμα
 E καὶ νόμων, ὃ δὴ πολλάκις ἡμῶν ἐμπέπτωκε τοῖς λόγοις, οἷον περὶ τὴν τῶν σφόδρα νέων παίδων τροφήν· οὐ γὰρ ἄρρητά φαμεν εἶναι, λέγοντές τε αὐτὰ ὡς νόμους οἶεσθαι τιθεμένους εἶναι πολλῆς ἀνοίας γέμειν. γεγραμμένων δὲ ταύτη τῶν νόμων τε καὶ ὅλης τῆς πολιτείας οὐ τέλος ὁ τοῦ διαφέροντος πολίτου πρὸς ἀρετὴν γίνεται ἔπαινος, ὅταν αὐτόν τις φῆ τὸν ὑπηρετήσαντα τοῖς νόμοις ἄριστα καὶ πειθόμενον μάλιστα τοῦτον εἶναι τὸν ἀγαθόν· τελεώτερον δὲ ὧδε εἰρημένον, ὡς ἄρα ὃς ἂν τοῖς τοῦ νομοθέτου
 823 νομοθετοῦντός τε καὶ ἐπαινοῦντος καὶ ψέγοντος πειθόμενος γράμμασι διεξέλθῃ τὸν βίον ἄκρατον. οὗτος ὃ τε λόγος ὀρθότατος εἰς ἔπαινον πολίτου, τὸν τε νομοθέτην ὄντως δεῖ μὴ μόνον γράφειν τοὺς νόμους, πρὸς δὲ τοῖς νόμοις ὅσα καλὰ αὐτῷ δοκεῖ καὶ μὴ καλὰ εἶναι νόμοις ἐμπελεγμένα γράφειν, τὸν δὲ ἄκρον πολίτην μηδὲν ἧττον ταῦτα ἐμπεδοῦν ἢ τὰ ταῖς ζημίαις ὑπὸ νόμων κατειλημμένα. τὸ δὲ δὴ παρὸν ἡμῖν τὰ νῦν οἷον μάρτυρα ἐπαγόμεθα·
 B δηλοῖ μὲν ἂν ὃ βουλόμεθα μᾶλλον. θήρα γὰρ πάμπολύ τι πρᾶγμα ἐστὶ, περιειλημμένον ὀνόματι νῦν σχεδὸν ἐνί· πολλὴ μὲν γὰρ ἡ τῶν ἐνύδρων, πολλὴ δὲ ἡ τῶν πτηνῶν, πάμπολυ δὲ καὶ τὸ περὶ τὰ περὶ θηρεύματα, οὐ μόνον θηρίων, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἄξιον ἐννοεῖν θήραν, τὴν τε κατὰ πόλεμον, πολλὴ δὲ καὶ ἡ κατὰ φιλίαν θηρεύουσα ἢ μὲν ἔπαινον, ἢ δὲ ψόγον ἔχει· καὶ κλωπεῖται καὶ ληστῶν καὶ στρατοπέδων στρατοπέδοις θῆραι. θήρας
 C δὲ πέρι τιθέντι τῷ νομοθέτῃ τοὺς νόμους οὔτε μὴ δηλοῦν

ταῦθ' οἶόν τε, οὔτε ἐπὶ πᾶσι τάξεις καὶ ζημίας ἐπιτιθέντα ἀπειλητικὰ νόμιμα τιθέναι. τί δὴ δραστέον περὶ τὰ τοιαῦτα; τὸν μὲν, τὸν νομοθέτην, ἐπαινέσαι καὶ ψέξαι χρεῶν τὰ περὶ θήρας πρὸς τοὺς τῶν νέων πόρους τε καὶ ἐπιτηδεύματα, τὸν δ' αὖ νέον ἀκούσαντα πείθεσθαι, καὶ μὴθ' ἡδονὴν μῆτε πόνον ἐξείργειν αὐτόν, τῶν δὲ περὶ ἕκαστα ἀπειληθέντων μετὰ ζημίας καὶ νομοθετηθέντων τὰ μετ' ἐπαίνου ῥηθέντα μᾶλλον τιμᾶν καὶ προσταχθέντα ἀποτε- D
 λειν. τούτων δὲ προορηθέντων ἐξῆς ἂν γίγνοιτο ἔμμετρος ἔπαινος θήρας καὶ ψόγος, ἥτις μὲν βελτίους ἀποτελεῖ τὰς ψυχὰς τῶν νέων ἐπαινοῦντος, ψέγοντος δὲ ἢ τάναντία. λέγωμεν τοίνυν τὸ μετὰ τοῦτο ἐξῆς προσαγορεύοντες δι' εὐχῆς τοὺς νέους· ὦ φίλοι, εἶθ' ὑμᾶς μῆτε τις ἐπιθυμία μὴτ' ἔρως τῆς περὶ θάλατταν θήρας ποτὲ λάβοι μηδὲ ἀγκιστρείας μηδ' ὅλως τῆς τῶν ἐνύδρων ζώων, μῆτε ἔγρη- E
 γορόσι μῆτε εὐδουσι κύρτοις ἀργὸν θήραν διαπονου- μένοις· μηδ' αὖ ἄγρας ἀνθρώπων κατὰ θάλατταν λη- στείας τε ἵμερος ἐπελθῶν ὑμῖν θηρευτὰς ὤμους καὶ ἀνό- μους ἀποτελοῖ· κλωπείας δ' ἐν χώρᾳ καὶ πόλει μηδὲ εἰς τὸν ἔσχατον ἐπέλθοι νοῦν ἄψασθαι· μηδ' αὖ πτηνῶν θήρας αἰμύλος ἔρως οὐ σφόδρα ἐλευθέριος ἐπέλθοι τινὶ νέων. πεζῶν δὲ μόνον θηρευσίς τε καὶ ἄγρα λοιπὴ τοῖς 824
 παρ' ἡμῖν ἀθληταῖς, ὧν ἢ μὲν τῶν εὐδόντων αὖ κατὰ μέρη, νυκτερεία κληθεῖσα, ἀργῶν ἀνδρῶν, οὐκ ἀξία ἐπαί- νου, οὐδ' ἢ τῶν διαπαύματα πόρων ἔχουσα, ἄρκυσι τε καὶ πάγαις ἀλλ' οὐ φιλοπόνου ψυχῆς νίκη χειρουμένων τὴν ἄγριον τῶν θηρίων ῥώμην· μόνη δὲ πᾶσι λοιπὴ καὶ ἀρί- στη ἢ τῶν τετραπόδων ἵπποις καὶ κυσὶ καὶ τοῖς ἑαυτῶν θήρα σώμασιν, ὧν ἀπάντων κρατοῦσι δρόμοις καὶ πλη- γαῖς καὶ βολαῖς, αὐτόχειρες θηρεύοντες, ὅσοις ἀνδρείας τῆς θείας ἐπιμελές. τούτων δὲ πάντων ἔπαινος μὲν πέρι καὶ ψόγος ὁ διειρημένος ἂν εἴη λόγος, νόμος δὲ ὅδε· τού- B

τους μηδείς τοὺς ἱεροὺς ὄντως θηρευτὰς κωλύετω, ὅπου καὶ ὅπη περ ἂν ἐθέλωσι κυνηγετεῖν· νυκτερευτὴν δὲ ἄρκυσι καὶ πλεκταῖς πιστὸν μηδείς μηδέποτε ἐάσῃ μηδαμοῦ θηρεῦσαι· τὸν ὀρνιθευτὴν δὲ ἐν ἀργοῖς μὲν καὶ ὄρεσι μὴ κωλύετω, ἐν ἐργασίμοις δὲ καὶ ἱεροῖς ἀγροῖσι ἐξαιρεγέτω ὁ προστυγχάνων· ἐνυγροθηρευτὴν δέ, πλὴν ἐν λιμέσι καὶ ἱεροῖς ποταμοῖς τε καὶ ἔλεσι καὶ λίμναις, ἐν τοῖς ἄλλοις δὲ ἐξέστω θηρεύειν μὴ χρώμενον ὅπῳ ἀναθολώσει μόνον. νῦν οὖν ἤδη πάντα χρὴ φάναι τέλος ἔχειν τὰ γε παιδείας πέρι νόμιμα.

ΚΛ. Καλῶς ἂν λέγοις.

H.

828 I. ΑΘ. Τούτων μὴν ἐχόμενά ἐστι τάξασθαι μὲν καὶ νομοθετήσασθαι ἑορτὰς μετὰ τῶν ἐκ Δελφῶν μαντειῶν, αἵτινες θυσίαι καὶ θεοῖς οἷσιν ἄμεινον καὶ λῶν θυούσῃ τῇ πόλει γίγνονται ἂν· τότε δὲ καὶ πόσαι τὸν ἀριθμὸν, σχεδὸν ἴσως ἡμέτερον ἂν νομοθετεῖν ἐνιά γ' αὐτῶν εἶη.

ΚΛ. Τάχ' ἂν τὸν ἀριθμὸν.

ΑΘ. Τὸν ἀριθμὸν δὴ λέγωμεν πρῶτον· ἔστωσαν γὰρ Β τῶν μὲν πέντε καὶ ἐξήκοντα καὶ τριακοσίων μηδὲν ἀπολείπουσαι, ὅπως ἂν μία γέ τις ἀρχὴ θύῃ θεῶν ἢ δαιμόνων τινὶ ἀεὶ ὑπὲρ πόλεώς τε καὶ αὐτῶν καὶ κτημάτων. ταῦτα δὲ ξυνελθόντες ἐξηγηταὶ καὶ ἱερεῖς ἰερεῖαι τε καὶ μάντις μετὰ νομοφυλάκων ταξάντων, ἃ παραλείπειν ἀνάγκη τῷ νομοθέτῃ· καὶ δὴ καὶ αὐτοῦ τούτου χρὴ γίνεσθαι ἐπιγνώμονας τοῦ παραλειπομένου τούτους τοὺς αὐτούς. ὁ μὲν γὰρ δὴ νόμος ἔρει δώδεκα μὲν ἑορτὰς εἶναι τοῖς δώ-

δεκα θεοῖς, ὧν ἂν ἡ φυλὴ ἐκάστη ἐπώνυμος ᾗ, θύοντας C
τούτων ἐκάστοις ἔμμηνα ἱερά, χορούς τε καὶ ἀγῶνας μου-
σικούς, τοὺς δὲ γυμνικούς, κατὰ τὸ πρέπον προσνέμον-
τας τοῖς θεοῖς τε αὐτοῖς ἅμα καὶ ταῖς ὥραις ἐκάσταις, γυ-
ναικείας τε ἑορτάς, ὅσαις χωρὶς ἀνδρῶν προσήκει καὶ
ὅσαις μή, διανέμοντας. ἔτι δὲ καὶ τὸ τῶν χθονίων καὶ
ὄσους αὐθουοὺς οὐρανίους ἐπονομαστέον καὶ τὸ τῶν τού-
τοις ἐπομένων οὐ ζυμμικτέον, ἀλλὰ χωριστέον ἐν τῷ τοῦ
Πλούτωνος μηνὶ τῷ δωδεκάτῳ κατὰ τὸν νόμον ἀποδιδόν- D
τας, καὶ οὐ δυσχεραντέον πολεμικοῖς ἀνθρώποις τὸν τοι-
οῦτον θεόν, ἀλλὰ τιμητέον ὡς ὄντα ἀεὶ τῷ τῶν ἀνθρώ-
πων γένει ἄριστον· κοινωνία γὰρ ψυχῇ καὶ σώματι δια-
λύσεως οὐκ ἔστιν ἢ κρεῖττον, ὡς ἐγὼ φαίην ἂν σπουδῇ
λέγων. πρὸς τούτοις δὲ διάνοιαν χρὴ σχεῖν τοὺς διαιρη-
σοντας ἱκανῶς ταῦτα τοιάνδε, ὡς ἔσθ' ἡμῖν ἢ πόλις οἷαν
οὐκ ἂν τις ἐτέραν εὐροὶ τῶν νῦν περὶ χρόνου σχολῆς καὶ
τῶν ἀναγκαίων ἐξουσίας, δεῖ δὲ αὐτήν, καθάπερ ἓνα ἄν- 829
θρωπον, ζῆν εὖ· τοῖς δὲ εὐδαιμόνως ζῶσιν ὑπάρχειν ἀνάγ-
κη πρῶτον τὸ μῆτε ἀδικεῖν ἄλλους μῆθ' ὑφ' ἐτέρων αὐ-
τοὺς ἀδικεῖσθαι. τούτοις δὲ τὸ μὲν οὐ πάνυ χαλεπόν, τοῦ
δὲ μὴ ἀδικεῖσθαι κτήσασθαι δύναμιν παγκάλεπον, καὶ οὐκ
ἔστιν αὐτὸ τελέως σχεῖν ἄλλως ἢ τελέως γενόμενον ἀγα-
θόν· ταῦτόν δὲ τοῦτο ἔστι καὶ πόλει ὑπάρχειν, γενομένη
μὲν ἀγαθῇ βίῳ εἰρηνικός, πολεμικός δὲ ἔξωθεν τε καὶ ἐν-
δοθεν, ἂν ἢ κακῇ. τούτων δὲ ταύτη σχεδὸν ἐχόντων οὐκ
ἐν πολέμῳ τὸν πόλεμον ἐκάστοις γυμναστέον, ἀλλ' ἐν τῷ B
τῆς εἰρήνης βίῳ. δεῖ τοίνυν πόλιν ἐκάστου μηνὸς νοῦν
κεκτημένην στρατεύεσθαι μὴ ἔλαττον μιᾶς ἡμέρας, πλεί-
ους δέ, ὡς ἂν καὶ τοῖς ἄρχουσι ξυνδοκῇ, μηδὲν χειμῶνας
ἢ καύματα διευλαβουμένους, αὐτούς τε ἅμα καὶ γυναῖκας
καὶ παῖδας, ὅταν ὡς πανδημίαν ἐξάγειν δύξῃ τοῖς ἄρχουσι,
τοτὲ δὲ καὶ κατὰ μέρη· καὶ τινὰς ἀεὶ παιδιὰς μηχανᾶσθαι

καλὰς ἅμα θυσίαις, ὅπως ἂν γίνωνται μάχαι τινὲς ἐορ-
 C ταστικάι, μιμούμεναι τὰς πολεμικὰς ὅτι μάλιστα ἐναργῶς
 μάχας. νικητήρια δὲ καὶ ἀριστεία ἐκάστοισι τούτων δεῖ
 διανέμειν ἐγκώμιά τε καὶ ψόγους ποιεῖν ἀλλήλοις, ὁποῖός
 τις ἂν ἕκαστος γίννηται κατὰ τε τοὺς ἀγῶνας ἐν παντί τε
 αὐτῷ βίῳ, τόν τε ἄριστον δοκοῦντα εἶναι κοσμοῦντας καὶ
 τὸν μὴ ψέγοντας. ποιητῆς δὲ ἔστω τῶν τοιούτων μὴ ἅπας,
 ἀλλὰ γεροντῶς πρῶτον μὲν μὴ ἔλαττον πεντήκοντα ἐτῶν,
 μηδ' αὐτῶν ὁπόσοι ποιήσιν μὲν καὶ μουσικὰν ἱκανῶς κε-
 κτημένοι ἐν αὐτοῖς εἰσί, καλὸν δὲ ἔργον καὶ ἐπιφανὲς
 D) μηδὲν δράσαντες πώποτε· ὅσοι δὲ ἀγαθοὶ τε αὐτοὶ καὶ
 τίμιοι ἐν τῇ πόλει, ἔργων ὄντες δημιουργοὶ καλῶν, τὰ τῶν
 τοιούτων ἀδέσθω ποιήματα, εἴαν καὶ μὴ μουσικὰ πεφύκη
 κρίσις δὲ αὐτῶν ἔστω παρά τε τῷ παιδευτῇ καὶ τοῖς ἄλλοις
 νομοφύλαξι, τοῦτο ἀποδιδόντων αὐτοῖς γέρας, παρρησίαν
 ἐν μουσαῖς εἶναι μόνοις, τοῖς δὲ ἄλλοις μηδεμίαν ἐξουσίαν
 γίνεσθαι μηδέ τινα τολμᾶν ἄδειν ἀδόκιμον μουσικὰν μὴ
 E κρινάντων τῶν νομοφυλάκων, μηδ' ἂν ἠδίων ἢ τῶν Θα-
 μύρου τε καὶ Ὀρφείων ὕμνων, ἀλλ' ὅσα τε ἱερὰ κριθέντα
 ποιήματα ἐδόθη τοῖς θεοῖς καὶ ὅσα ἀγαθῶν ὄντα ἀνδρῶν
 ψέγοντα ἢ ἐπαινοῦντά τινας ἐκρίθη μετρίως δραῖν τὸ τοι-
 οῦτον.

II. Τὰ αὐτὰ δὲ λέγω στρατείας τε πέρι καὶ τῆς ἐν
 ποιήσεσι παρρησίας γυναιξί τε καὶ ἀνδράσιν ὁμοίως γί-
 γνεσθαι δεῖν· χρὴ δὲ ἀναφέρειν παραδεικνύντα ἑαυτῷ
 τὸν νομοθέτην τῷ λόγῳ· φέρε, τίνας ποτὲ τρέφω τὴν πό-
 830 λιν ὅλην παρασκευάσας; ἄρ' οὐκ ἀθλητὰς τῶν μεγίστων
 ἀγῶνων, οἷς ἀνταγωνισταὶ μυριοὶ ὑπάρχουσι; καὶ πάνυ
 γε, φαίη τις ἂν ὀρθῶς λέγων. τί δῆτα; εἰ πύκτας ἢ παγ-
 κρατιαστὰς ἐτρέφομεν ἢ τι τῶν τοιούτων ἕτερον ἀγωνι-
 σμάτων ἀθλοῦντας, ἄρα εἰς αὐτὸν ἂν ἀπηντῶμεν τοὺς
 ἀγῶνα, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ οὐδενὶ καθ' ἡμέραν προσ-

μαχόμενοι; ἢ πύκται γε ὄντες παμπόλλας ἂν ἡμέρας ἔμ-
προσθεν τοῦ ἀγῶνος ἐμανθάνομέν τε ἂν μάχεσθαι καὶ
διεπονούμεθα, μιμούμενοι πάντα ἐκεῖνα, ὅποσιν ἐμέλ- B
λομεν εἰς τότε χρήσεσθαι περὶ τῆς νίκης διαμαχόμενοι· καὶ
ὡς ἐγγύτατα τοῦ ὁμοίου ἰόντες ἀντὶ ἱμάτων σφαίρας ἂν
περιεδούμεθα, ὅπως αἱ πληγαὶ τε καὶ αἱ τῶν πληγῶν εὐ-
λάβειαι διεμελετώντο εἰς τὸ δυνατὸν ἱκανῶς, εἴτε τις ἡμῶν
συγγυμναστῶν συνέβαινε ἀπορία πλείων, ἄρ' ἂν δει-
σαντες τὸν τῶν ἀνοήτων γέλωτα οὐκ ἂν ἐτολμῶμεν κρε-
μαννύντες εἶδωλον ἄψυχον γυμνάζεσθαι πρὸς αὐτό; καὶ
ἔτι πάντων τῶν τε ἐμψύχων καὶ τῶν ἀψύχων ἀπορή- C
σαντές ποτε, ἐν ἐρημίᾳ συγγυμναστῶν ἄρα γε οὐκ ἐτολ-
μήσαμεν ἂν αὐτοὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς σκιαμαχεῖν ὄντως; ἢ
τί ποτε ἄλλο τὴν τοῦ χειρονομεῖν μελέτην ἂν τις φαίη γε-
γυμέναι;

ΚΑ. Σχεδόν, ὦ ξένε, οὐδὲν ἄλλο γε πλὴν τοῦτο αὐτὸ
ὃ σὺ νῦν ἐφθεγγξαι.

ΑΘ. Τί οὖν; τὸ τῆς πόλεως ἡμῶν μάχιμον ἢ χειρόν τι
παρασκευασάμενον τῶν τοιούτων ἀγωνιστῶν εἰς τὸν μέ-
γιστον τῶν ἀγῶνων ἐκάστοτε τολμήσει παριέναι, διαμα-
χοῦμενον περὶ ψυχῆς καὶ παίδων καὶ χρημάτων καὶ ὅλης D
τῆς πόλεως; καὶ ταῦτα δὴ φοβηθεὶς αὐτῶν ὁ νομοθέτης,
τὰ πρὸς ἀλλήλους γυμνάσια μὴ φαίνηται τισι γελοῖα, οὐκ
ἄρα νομοθετήσῃ στρατεύεσθαι προστάτων μάλιστα μὲν
ἐκάστης ἡμέρας τὰ γε σμικρὰ χωρὶς τῶν ὀπλων, χορούς τε
εἰς ταῦτα ἅμα καὶ γυμναστικὴν πᾶσαν ξυντείνων; τὰς δὲ
οἷόν τινας μείζους [τε καὶ ἐλάττους] γυμνασίας μὴ ἔλαττον
ἢ κατὰ μῆνα ἕκαστον ποιεῖσθαι προστάξει, ἀμίλλας τε
πρὸς ἀλλήλους ποιουμένους κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν, ἐπὶ E
κατάληψιν χωρίων ἀμιλλωμένους καὶ ἐνέδρας, καὶ πᾶσαν
μιμουμένους τὴν πολεμικὴν ὄντως σφαιρομαχεῖν τε καὶ
βολαῖς ὡς ἐγγύτατα τῶν ἀληθῶν χρωμένους ὑποκινδύ-

νοισ βέλεσιν, ὅπως μὴ παντάπασιν ἄφοβος ἢ πρὸς ἀλλή-
 λους γίγνηται παιδιά, δείματα δὲ παρέχη καὶ τινα τρόπον
 831 δηλοῖ τὸν τε εὐψυχον καὶ τὸν μή, καὶ τοῖς μὲν τιμάς, τοῖς
 ἀληθινὸν ἀγῶνα διὰ βίου παρασκευάζη χρησίμην· καὶ δὴ
 καὶ τινος ἀποθανόντος οὕτως, ὡς ἀκουσίου τοῦ φόνου
 γενομένου, τιθῆ τὸν ἀποκτείναντα κατὰ νόμον καθαρ-
 θέντα καθαρὸν εἶναι χειρας, ἡγούμενος ἀνθρώπων μὲν
 τελευτησάντων μὴ πολλῶν ἑτέρους πάλιν οὐ χειροῦς φύ-
 σεσθαι, φόβου δὲ οἷον τελευτήσαντος ἐν πᾶσι τοῖς τοιού-
 τοις βάσανον οὐχ εὐρήσειν τῶν τε ἀμεινόνων καὶ χειρό-
 B νων, οὐ σμικρῶ πόλει μείζον κακὸν ἐκείνου.

ΚΛ. Ἐυμφαίμεν ἂν ἡμεῖς γε, ὦ ξένε, τὰ τοιαῦτα δεῖν
 καὶ νομοθετεῖν καὶ ἐπιτηδεύειν πόλιν ἅπασαν.

III. ΑΘ. Ἄρ' οὖν γιννώσκουμεν ἅπαντες τὴν αἰτίαν,
 διότι ποτὲ νῦν ἐν ταῖς πόλεσιν ἢ τοιαύτη χορεία καὶ ἀγω-
 νία σχεδὸν οὐδαμῆ οὐδαμῶς ἐστίν, εἰ μὴ πάνυ τις μικρὰ
 ἢ φῶμεν δι' ἀμαθίαν τῶν πολλῶν καὶ τῶν τιθέντων αὐ-
 τοῖς τοὺς νόμους;

ΚΛ. Τάχ' ἂν.

ΑΘ. Οὐδαμῶς, ὦ μακάριε Κλεινία· δύο δὲ χρὴ φά-
 ναι τούτων αἰτίας εἶναι, καὶ μάλα ἱκανάς.

C ΚΛ. Ποίας;

ΑΘ. Τὴν μὲν, ὑπ' ἔρωτος πλούτου πάντα χρόνον
 ἄσχολον ποιοῦντος τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι πλὴν τῶν
 ἰδίων κτημάτων, ἐξ ὧν κρεμαμένη πᾶσα ψυχὴ πολίτου
 παντὸς οὐκ ἂν ποτε δύναιτο τῶν ἄλλων ἐπιμέλειαν ἴσχειν
 πλὴν τοῦ καθ' ἡμέραν κέρδους· καὶ ὅτι μὲν πρὸς τοῦτο
 φέρει μάθημα ἢ καὶ ἐπιτήδευμα, ἰδίᾳ πᾶς μανθάνειν τε
 καὶ ἀσκεῖν ἐτοιμότητός ἐστι, τῶν δὲ ἄλλων καταγελαῖ.
 τοῦτο μὲν ἐν καὶ ταύτην μίαν αἰτίαν χρὴ φάναι τοῦ μήτε
 D τοῦτο μήτ' ἄλλο μηδὲν καλὸν κἀγαθὸν ἐθέλειν ἐπιτήδευμα

πόλιν σπουδάξουσιν, ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἀπληστίαν πᾶσαν μὲν τέχνην καὶ μηχανὴν καλλίω τε καὶ ἀσχημονεστέραν ἐθέλειν ὑπομένειν πάντα ἄνδρα, εἰ μέλλει πλούσιος ἔσεσθαι, καὶ πρᾶξιν πράττειν ὅσιόν τε καὶ ἀνόσιον καὶ πάντως αἰσχροῦ, μηδὲν δυσχεραίνοντα, ἐὰν μόνον ἔχη δύναμιν καθάπερ θηρίῳ τοῦ φαγεῖν παντοδαπὰ καὶ πιεῖν ὡσαύτως καὶ ἀφροδισίων πᾶσαν πάντως παρασχέειν πλησμονήν.

ΚΛ. Ὁρθῶς.

ΑΘ. Αὕτη μὲν τοίνυν, ἣν λέγω, μία κείσθω διακωλύουσα αἰτία τοῦ μήτε ἄλλο καλὸν μήτε τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἱκανῶς [ἐῶσα] ἀσκεῖν τὰς πόλεις, ἀλλ' ἐμπόρους τε καὶ ναυκλήρους καὶ διακόνοους πάντως τοὺς φύσει κοσμίους τῶν ἀνθρώπων ἀπεργαζομένη, τοὺς δὲ ἀνδρείους ληστὰς καὶ τοιχωρῦχους καὶ ἱεροσύλους καὶ πολεμικοὺς καὶ τυραννικοὺς ποιοῦσα, καὶ μάλ' ἐνίοτε οὐκ ἀφνεῖς ὄντας, δυστυχοῦντάς γε μὴν.

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Πῶς μὲν οὖν αὐτοὺς οὐ λέγοιμ' ἂν τὸ παράπαν δυστυχεῖς, οἷς γε ἀνάγκη διὰ βίου πεινωῶσι τὴν ψυχὴν αἰετὴν αὐτῶν διεξελθεῖν;

ΜΕ. Αὕτη μὲν τοίνυν μία· τὴν δὲ δὴ δευτέραν αἰτίαν τίνα λέγεις, ὧ ξένε;

ΑΘ. Καλῶς ὑπέμνησας.

ΚΛ. Αὕτη μὲν δὴ, φῆς σύ, μία διὰ βίου ἀπληστος ζήτησις, παρέχουσα ἀσχολὸν ἕκαστον, ἐμπόδιος γίνεται Β τοῦ μὴ καλῶς ἀσκεῖν τὰ περὶ τὸν πόλεμον ἑκάστους. ἔστω· τὴν δὲ δὴ δευτέραν λέγε.

ΑΘ. Μῶν οὐ λέγειν ἀλλὰ διατρίβειν δοκῶ δι' ἀπορίαν;

ΜΕ. Οὐκ, ἀλλὰ οἷον μισῶν δοκεῖς ἡμῖν κολάζειν το

τοιούτου ἤθος μᾶλλον τοῦ δέοντος τῷ παραπεπτωκότι λόγῳ.

ΑΘ. Κάλλιστα, ὦ ξένοι, ἐπεπλήξατε· καὶ τὸ μετὰ τοῦτο ἀκούοιτ' ἄν, ὡς ἔοικεν.

ΚΛ. Λέγε μόνον.

ΑΘ. Τὰς οὐ πολιτείας ἔγωγε αἰτίας εἶναι φημι, ἃς
 C πολλάκις εἶρηκα ἐν τοῖς πρόσθεν λόγοις, δημοκρατίαν καὶ
 ὀλιγαρχίαν καὶ τυραννίδα. τούτων γὰρ δὴ πολιτεία μὲν
 οὐδεμία, στασιωτεῖται δὲ πᾶσαι λέγοντ' ἄν ὀρθότατα·
 ἐκόντων γὰρ ἐκούσα οὐδεμία, ἀλλ' ἀκόντων ἐκούσα ἄρχει
 σὺν αἰεί τινι βίᾳ, φοβούμενος δὲ ἄρχων ἀρχόμενον οὔτε
 καλὸν οὔτε πλούσιον οὔτε ἰσχυρὸν οὔτ' ἀνδρεῖον οὔτε τὸ
 παράπαν πολεμικὸν ἐκὼν ἐάσει γίνεσθαι ποτέ. ταῦτ' οὖν
 ἐστὶ τὰ δύο πάντων μὲν σμικροῦ διαφερόντως αἰτία, τού-
 D των δ' οὖν ὄντως διαφέρει· τὸ δὲ τῆς νῦν πολιτείας, ἣν
 νομοθετούμενοι λέγομεν, ἐκπέφευγεν ἀμφοτέρω· σχολήν
 τε γὰρ ἄγει πού μεγίστην, ἐλεύθεροί τε ἀπ' ἀλλήλων εἰσὶ,
 φιλοχρήματοι δὲ ἤκιστ' ἄν, οἶμαι, γίνονται ἄν ἐκ τούτων
 τῶν νόμων· ὥστ' εἰκότως ἅμα καὶ κατὰ λόγον ἢ τοιαύτη
 κατάστασις πολιτείας μόνη δέξαιτ' ἄν τῶν νῦν τὴν διαπε-
 ρανθεῖσαν παιδείαν τε ἅμα καὶ παιδίαν πολεμικὴν ἀποτε-
 λεσθεῖσαν ὀρθῶς τῷ λόγῳ.

ΚΛ. Καλῶς.

IV. ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ τούτοις ἐφεξῆς ἐστὶ μνησθῆναι
 E ποτε περὶ ἀπάντων τῶν ἀγώνων τῶν γυμνικῶν, ὡς ὅσα
 μὲν αὐτῶν πρὸς πόλεμόν ἐστιν ἀγωνίσματα, ἐπιτηδευτέον
 καὶ θετέον ἄθλα νικητήρια, ὅσα δὲ μή, χαίρειν ἑατέον; ἂ
 δ' ἐστίν, ἐξ ἀρχῆς ἄμεινον δηθῆναι τε καὶ νομοθετηθῆναι.
 καὶ πρῶτον μὲν τὰ περὶ δρόμου καὶ τάχος ὅλως ἄρ' οὐ
 θετέον;

ΚΛ. Θετέον.

ΑΘ. Ἔστι γοῦν πάντων πολεμικώτατον ἢ σώματος

ὀξύτης πάντως, ἢ μὲν ἀπὸ τῶν ποδῶν, ἢ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν χειρῶν· φυγεῖν μὲν καὶ ἐλεῖν ἢ τῶν ποδῶν, ἢ δ' ἐν 833 ταῖς συμπλοκαῖς μάχη καὶ σύστασις ἰσχύος καὶ βώμης δεομένη.

ΚΛ. Τί μὴν;

ΑΘ. Οὐ μὴν χωρὶς γε ὄπλων οὐδετέρα τὴν μεγίστην ἔχει χρεῖαν.

ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν;

ΑΘ. Σταδιοδρόμον δη πρῶτον ὁ κήρυξ ἡμῖν, καθάπερ νῦν, ἐν τοῖς ἀγῶσι παρακαλεῖ· ὁ δὲ εἴσεισιν ὄπλα ἔχων· ψιλῶ δὲ ἄθλα οὐ θήσομεν ἀγωνιστῆ. πρῶτος δὲ εἴσεισιν ὁ τὸ στάδιον ἀμιλλησόμενος σὺν τοῖς ὄπλοις, δευτερος δὲ ὁ τὸν διάυλον, καὶ τρίτος ὁ τὸν ἐφίππιον, καὶ δὴ Β καὶ τέταρτος ὁ τὸν δόλιχον, καὶ πέμπτος δὲ ὃν ἀφήσομεν πρῶτον ὠπλισμένον, ἐξήκοντα μὲν σταδίων μῆκος, πρὸς ἱερὸν Ἄρεώς τι, καὶ πάλιν βαρύτερον ὀπλίτην ἐπονομάζοντες λειοτέρας ὁδοῦ διαμιλλώμενον, τὸν δὲ ἄλλον τοξότην πᾶσαν τοξικήν ἔχοντα στολήν, σταδίων δὲ ἑκατὸν πρὸς Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἀρτέμιδος ἱερὸν τὴν δι' ὀρῶν τε καὶ παντοίας χώρας ἀμιλλώμενον· καὶ τιθέντες τὸν ἀγῶνα C μενουῦμεν τούτους, ἕως ἂν ἔλθωσι, καὶ τῶ νικῶντι τὰ νικητήρια δώσομεν ἑκάστων.

ΚΛ. Ὅρθῶς.

ΑΘ. Τριττὰ δὴ ταῦτα ἀθλήματα διανοηθῶμεν, ἐν μὲν παιδικόν, ἐν δὲ ἀγενείων, ἐν δὲ ἀνδρῶν· καὶ τοῖς μὲν τῶν ἀγενείων τὰ δύο τῶν τριῶν τοῦ μήκους τοῦ δρόμου θήσομεν, τοῖς δὲ παισὶ τὰ τούτων ἡμίσεα, τοξόταις τε καὶ ὀπλίταις ἀμιλλωμένοις· γυναιξὶ δέ, κόραις μὲν ἀνήβοις γυμναῖς στάδιον καὶ διάυλον καὶ ἐφίππιον καὶ δόλιχον, ἐν D αὐτῶ τῶ δρόμῳ ἀμιλλωμέναις· ταῖς δὲ τριακαιδεκέτεσι μέχρι γάμου μενούσης κοινωνίας μὴ μακρότερον εἴκοσιν ἑτῶν μηδ' ἔλαττον ὀκτωκαίδεκα· προπεύσῃ δὲ στολῇ ταύ-

τας ἐσταλμένας καταβατέον ἐπὶ τὴν ἄμιλλαν τούτων τῶν
 δρόμων. καὶ τὰ μὲν περὶ δρόμους ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶ
 ταῦτα ἔστω· τὰ δὲ κατ' ἰσχύν, ἀντὶ μὲν πάλης καὶ τῶν
 τοιούτων, τὰ νῦν ὅσα βαρέα, τὴν ἐν τοῖς ὄπλοις μάχην,
 E ἓνα τε πρὸς ἓνα διαμαχομένους καὶ δύο πρὸς δύο, καὶ
 μέχρι δέκα πρὸς δέκα διαμιλλωμένους ἀλλήλοις· ἃ δὲ τὸν
 μὴ παθόντα ἢ ποιήσαντα δεῖ νικᾶν καὶ εἰς ὁπόσα, καθά-
 περ νῦν ἐν τῇ πάλῃ διενομοθετήσαντο οἱ περὶ τὴν πάλην
 αὐτήν, τί τοῦ καλῶς παλαίουτος ἔργον καὶ μὴ καλῶς, ταύ-
 τὸν δὴ καὶ τοὺς περὶ ὄπλομαχίαν ἄκρους παρακαλοῦντας
 χρῆ τούτους συννομοθετεῖν κελεύειν, τίς νικᾶν ἄρα δι-
 καιος περὶ ταύτας αὖ τὰς μάχας, ὅτι μὴ παθῶν ἢ δράσας,
 834 καὶ τὸν ἠττώμενον ὡσαύτως ἥτις διακρίνει τάξις. ταῦτά
 δὲ καὶ περὶ τῶν θηλειῶν ἔστω νομοθετούμενα τῶν μέχρι
 γάμου. πελταστικὴν δὲ ὅλην ἀντιστήσαντας δεῖ τῇ τοῦ
 παγκρατίου μάχῃ, τόξοις καὶ πέλταις καὶ ἀκοντίοις καὶ
 λίθων βολῇ ἐκ χειρός τε καὶ σφενδόνας ἀμιλλωμένων,
 διαθεμένους αὖ περὶ τούτων νόμους, τῷ κάλλιστα ἀποδι-
 δόντι τὰ περὶ ταῦτα νόμιμα τὰ γέρα καὶ τὰς νίκας διανε-
 B μειν. τὸ δὲ μετὰ ταῦτα ἵππων δὴ περὶ ἀγῶνος γίγνοιτο
 ἐξῆς ἂν νομοθετούμενα· ἵππων δὲ ἡμῖν χρεῖα μὲν οὔτε τις
 πολλῶν οὔτε πολλή, κατὰ γε δὴ Κρήτην, ὥστε ἀναγκαῖον
 καὶ τὰς σπουδὰς ἐλάττους γίγνεσθαι τὰς τε ἐν τῇ τροφῇ
 καὶ τὰς περὶ ἀγωνίαν αὐτῶν. ἄρματος μὲν οὖν καὶ τὸ
 παράπαν οὔτε τις τροφεὺς ἡμῖν ἐστὶν οὔτε τις φιλοτιμία
 πρὸς ταῦτα οὐδενὶ γίγνοιτ' ἂν λόγον ἔχουσα, ὥστε τού-
 του μὲν ἀγωνιστὰς οὐκ ἐπιχώριον ἔσται τιθέντας νοῦν
 C μήτε ἔχειν μήτε δοκεῖν κεκτῆσθαι· μονίπποις δὲ ἄθλα τι-
 θέντες, πῶλοις τε ἀβόλοις καὶ τελείων τε καὶ ἀβόλων τοῖς
 μέσοις καὶ αὐτοῖς δὴ τοῖς τέλος ἔχουσι, κατὰ φύσιν τῆς
 χώρας ἂν τὴν ἵππικὴν παιδίαν ἀποδιδόμην. ἔστω δὴ
 τούτων τε αὐτῶν κατὰ νόμον ἄμιλλά τε καὶ φιλονεικία,

φυλάρχοις τε καὶ ἰππάρχοις δεδομένη κοινὴ κρίσις ἀπάν-
των τῶν τε δρόμων αὐτῶν καὶ τῶν καταβαινόντων μεθ’
ὄπλων· ψιλοῖς δὲ ὄπλων οὔτ’ ἐν τοῖς γυμνικοῖς οὔτ’ ἐν-
ταῦθα τιθέντες ἀγωνίας ὀρθῶς ἂν νομοθετοῖμεν. τοξό- D
της δὲ ἀφ’ ἵππων Κρής οὐκ ἄχρηστος, οὐδ’ ἀκοντιστής,
ὥστε ἔστω καὶ τούτων παιδιᾶς χάριν ἔρις τε καὶ ἀγωνία.
θηλείας δὲ περὶ τούτων νόμοις μὲν καὶ ἐπιτάξεσιν οὐκ
ἄξια βιάζεσθαι τῆς κοινωνίας· ἐὰν δὲ ἐξ αὐτῶν τῶν ἔμ-
προσθεν παιδευμάτων εἰς ἔθος ἰόντων ἢ φύσις ἐνδέχεται
καὶ μὴ δυσχεραίνῃ παιδᾶς ἢ παρθένουσ κοινωνεῖν, ἔαν
καὶ μὴ ψέγειν.

V. Ἀγωνία δὴ νῦν ἤδη καὶ μάθησις γυμναστικῆς,
ὅσα τε ἐν ἀγῶσι καὶ ὅσα καθ’ ἡμέραν * ἐν * διδασκάλων
ἐκπονούμεθα, πάντως ἤδη πέρας ἔχει· καὶ δὴ καὶ μουσι- E
κῆς τὰ μὲν πλεῖστα ὡσαύτως διαπεπέρανται, τὰ δὲ ῥαψω-
δῶν καὶ τῶν τούτοις ἐπομένων, καὶ ὅσαι ἐν ἑορταῖς ἄμιλλ-
λαι χορῶν ἀναγκαῖαι γίγνεσθαι ταχθέντων τοῖς θεοῖς τε
καὶ τοῖς μετὰ θεῶν μηνῶν καὶ ἡμερῶν καὶ ἐνιαυτῶν κο-
σμηθήσονται τότε, εἴτε τριετηρίδες εἴτε αὖ καὶ διὰ πέμ-
πτων ἐτῶν εἴθ’ ὅπῃ καὶ ὅπως ἐννοίαν διδόντων τῶν θεῶν 835
τάξεως πέρι διανεμηθῶσι· τότε καὶ τοὺς μουσικῆς ἀγῶ-
νας χρὴ προσδοκᾶν κατὰ μέρος ἀγωνιεῖσθαι ταχθέντας
ὑπὸ τε ἀθλοθετῶν καὶ τοῦ παιδευτοῦ τῶν νέων καὶ τῶν
νομοφυλάκων, εἰς κοινὸν περὶ αὐτῶν τούτων συνελθόν-
των καὶ γενομένων νομοθετῶν αὐτῶν, τοῦ τε πότε καὶ
τίνες καὶ μετὰ τίνων τοὺς ἀγῶνας ποιήσονται περὶ ἀπάν-
των χορῶν καὶ χορείας. οἷα δὲ ἕκαστα αὐτῶν εἶναι δεῖ
κατὰ λόγον καὶ κατ’ ὠδὰς καὶ καθ’ ἀρμονίας ῥυθμοῖς
κραθείσας καὶ ὀρχήσεσι, πολλάκις εἴρηται τῷ πρώτῳ νο- B
μοθέτῃ, καθ’ ἃ τοὺς δευτέρους δεῖ μεταδιώκοντας νομο-
θετεῖν, καὶ τοὺς ἀγῶνας πρεπόντως ἑκάστοις θύμασιν ἐν
χρόνοις προσήκουσι νείμαντας ἑορτὰς ἀποδοῦναι τῇ πό-

λει έορτάζειν ταῦτα μὲν οὖν καὶ ἄλλα τοιαῦτα οὔτε χαλεπὸν γινῶναι, τίνα τρόπον χρητὰ ξεως έννόμου λαγχάνειν, οὐδ' αὖ μετατιθέμενα ένθα ἢ ένθα μέγα τῆ πόλει κέρδος C ἢ ζημίαν ἂν φέροι· ἃ δὲ μὴ σμικρὸν διαφέρει πείθειν τε χαλεπὸν, θεοῦ μὲν μάλιστα ἔργον, εἴ πως οἶόν τε ἦν ἐπιτάξεις αὐτὰς παρ' ἐκείνου γίνεσθαι, νῦν δὲ ἀνθρώπου τολμηροῦ κινδυνεύει δεῖσθαι τινος, ὃς παρρησίαν διαφερόντως τιμῶν ἐρεῖ τὰ δοκοῦντα ἄριστ' εἶναι πόλει καὶ πολίταις, ἐν ψυχαῖς διεφθαρμέναις τὸ πρέπον καὶ ἐπόμενον πάσῃ τῆ πολιτεία τάττων, έναντία λέγων ταῖς μεγίσταισιν ἐπιθυμίαις καὶ οὐκ ἔχων βοηθὸν ἀνθρωπον οὐδένα, λόγῳ ἐπόμενος μόνῳ μόνος.

D ΚΑ. Τίν' αὖ νῦν, ὦ ξένε, λόγον λέγομεν; οὐ γάρ πο μανθάνομεν.

ΑΘ. Εἰκότως γε· ἀλλὰ δὴ πειράσομαι ἐγὼ φράζειν ὑμῖν ἔτι σαφέστερον. ὡς γὰρ εἰς παιδείαν ἦλθον τῷ λόγῳ, εἶδον νέους τε καὶ νέας ὁμιλοῦντας φιλοφρόνως ἀλλήλοις· εἰσῆλθε δὴ με, οἶον εἰκόσ, φοβηθῆναι ξυμνοήσαντα, τί τις χρήσεται τῆ τοιαύτῃ πόλει, ἐν ἣ δὴ νέοι μὲν νέαι τε εὐτρεφεῖς εἰσί, πόνων τε σφοδρῶν καὶ ἀνελευθέρων, οἷ E μάλιστα ὕβριν σβεννύασιν, ἀργοί, θυσίαι δὲ καὶ έοριαὶ καὶ χοροὶ πᾶσι μέλουσι διὰ βίου· τίνα δὴ ποτε τρόπον ἐν ταύτῃ τῆ πόλει ἀφέξονται τῶν πολλοῦς δὴ καὶ πολλὰς ἐπιθυμιῶν εἰς ἔσχατα βαλλουσῶν, ὧν ἂν ὁ λόγος προ- τάττη ἀπέχεσθαι, νόμος ἐπιχειρῶν γίνεσθαι; καὶ τῶν μὲν πολλῶν οὐ θαυμαστὸν ἐπιθυμιῶν εἰ κρατοῖ τὰ πρό- 836 σθεν νόμιμα ταχθέντα· τὸ γὰρ μὴ πλουτεῖν τε ἐξεῖναι ὑπερβαλλόντως ἀγαθὸν πρὸς τὸ σωφρονεῖν οὐ σμικρὸν, καὶ πᾶσα ἡ παιδεία μετρίους πρὸς τὰ τοιαῦτ' εἴληφε νόμους, καὶ πρὸς τούτοις ἢ τῶν ἀρχόντων ὄψις διηναγκασμένη μὴ ἀποβλέπειν ἄλλοσε, τηρεῖν δὲ ἀεὶ τοὺς νέους. ταῦτ' οὖν πρὸς μὲν τὰς ἄλλας ἐπιθυμίας, ὅσα γε ἀνθρώ-

πινα, μέτρον ἔχει· τὰ δὲ δὴ τῶν ἐρώτων παίδων τε ἀρρέ-
 νων καὶ θηλειῶν καὶ γυναικῶν ἀνδρῶν καὶ ἀνδρῶν γυ-
 ναικῶν, ὅθεν δὴ μυρία γέγονεν ἀνθρώποις ἰδία καὶ ὅλαις B
 πόλεσι κακά, πῶς τις τοῦτο διευλαβοῖτ' ἄν, καὶ τί τεμῶν
 φάρμακον τούτοις ἐκάστοις τοῦ τοιούτου κινδύνου δια-
 φυγὴν εὐρήσει; πάντως οὐ ῥάδιον, ὧ Κλεινία. καὶ γὰρ
 οὖν πρὸς μὲν ἄλλα οὐκ ὀλίγα ἢ Κρήτη τε ἡμῖν ὅλη καὶ ἡ
 Λακεδαιμῶν βοήθειαν ἐπιεικῶς οὐ σμικρὰν ξυμβάλλονται
 τιθεῖσι νόμους ἀλλοίους τῶν πολλῶν τρόπων, περὶ δὲ τῶν
 ἐρώτων, αὐτοὶ γὰρ ἐσμεν, ἐναντιοῦνται παντάπασιν. εἰ
 γὰρ τις ἀκολουθῶν τῇ φύσει θήσει τὸν πρὸ [τοῦ] Λαῖου C
 νόμον, λέγων ὡς ὀρθῶς εἶχε τὸ τῶν ἀρρένων καὶ νέων μὴ
 κοινωνεῖν καθάπερ θηλειῶν πρὸς μίξιν ἀφροδισίων, μάρ-
 τυρα παραγόμενος τὴν τῶν θηρίων φύσιν καὶ δεικνύς
 πρὸς τὰ τοιαῦτα οὐχ ἀπτόμενον ἄρρενα ἄρρενος διὰ τὸ
 μὴ φύσει τοῦτο εἶναι, τάχ' ἄν χρωῖτο πιθανῶ λόγῳ, *εἰ* καὶ
 ταῖς ὑμετέραις πόλεσιν οὐδαμῶς ξυμφωνοῖ· πρὸς δὲ τού-
 τοις, ὃ διὰ παντός φαμεν δεῖν τὸν νομοθέτην τηρεῖν, τοῦτο
 ἐν τούτοις οὐχ ὁμολογεῖ. ζητοῦμεν γὰρ ἀεὶ δὴ, τί τῶν τι- D
 θεμένων πρὸς ἀρετὴν φέρει καὶ τί μὴ· φέρε δὴ, τοῦτο ἔαν
 συγχωρῶμεν καλὸν ἢ μηδαμῶς αἰσχροὺν νομοθετεῖσθαι τὰ
 νῦν, τί μέρος ἡμῖν ξυμβάλλοιτ' ἄν πρὸς ἀρετὴν; πότερον
 ἐν τῇ τοῦ πεισθέντος ψυχῇ γιγνόμενον ἐμφύσεται τὸ τῆς
 ἀνδρείας ἡθος, ἢ ἐν τῇ τοῦ πείσαντος τὸ τῆς σώφρονος
 ιδέας γένος; ἢ ταῦτα μὲν οὐδεὶς ἄν πεισθεῖη ποτέ, μᾶλ-
 λον δὲ ἅπαν τούτου τοῦναντίον τοῦ μὲν ταῖς ἡδοναῖς ὑπεί-
 κοντος καὶ καρτερεῖν οὐ δυναμένου ψέξει πᾶς τὴν μαλα- E
 κίαν, τοῦ δ' εἰς μίμησιν τοῦ θήλεος ἰόντος τὴν τῆς εἰκόνης
 ὁμοιότητα ἄρ' οὐ μέμψεται; τίς οὖν ἀνθρώπων τοῦτο ὄν
 τοιοῦτον νομοθετήσῃ; σχεδὸν οὐδεὶς, ἔχων γε ἐν τῷ νῶ
 νόμον ἀληθῆ. πῶς οὖν φαμὲν ἀληθὲς τοῦτο εἶναι; τὴν τῆς
 φιλίας τε καὶ ἐπιθυμίας ἅμα καὶ τῶν λεγομένων ἐρώτων 837

φύσιν ἰδεῖν ἀναγκαῖον, εἰ μέλλει τις ταῦτα ὀρθῶς διανοηθήσεσθαι· δύο γὰρ ὄντα αὐτὰ καὶ ἐξ ἀμφοῖν τρίτον ἄλλο εἶδος ἐν ὄνομα περιλαβὸν πᾶσαν ἀπορίαν καὶ σκότον ἀπεργάζεται.

ΚΛ. Πῶς;

VI. ΑΘ. Φίλον μὲν που καλοῦμεν ὅμοιον ὁμοίῳ κατ' ἀρετὴν καὶ ἴσον ἴσῳ, φίλον δ' αὖ καὶ τὸ θεόμενον τοῦ πεπλουτηκότος, ἐναντίον ὃν τῷ γένει· ὅταν δὲ ἐκάτερον γίγνηται σφοδρὸν, ἔρωτα ἐπονομάζομεν.

B ΚΛ. Ὄρθῶς.

ΑΘ. Φιλία τοίνυν ἢ μὲν ἀπὸ ἐναντίων δεινὴ καὶ ἀγρία καὶ τὸ κοινὸν οὐ πολλάκις ἔχουσα ἐν ἡμῖν, ἢ δ' ἐκ τῶν ὁμοίων ἡμερός τε καὶ κοινὴ διὰ βίου· μικτὴ δὲ ἐκ τούτων γενομένη πρῶτον μὲν καταμαθεῖν οὐ ραδία, τίποτε βούλοιτ' ἂν αὐτῷ γενέσθαι τὸν τρίτον ἔρωτά τις ἔχων τοῦτον, ἔπειτα εἰς τὸνναντίον ὑπ' ἀμφοῖν ἐλκόμενος ἀπορεῖ, τοῦ μὲν κελεύοντος τῆς ὥρας ἄπτεσθαι, τοῦ δὲ ἀπαγορεύοντος. ὁ μὲν γὰρ τοῦ σώματος ἐρῶν καὶ τῆς ὥρας καθάπερ ὀπώρας πεινῶν ἐμπλησθῆναι παρακελεύεται. ἐαυτῷ, τιμὴν οὐδεμίαν ἀπονέμων τῷ τῆς ψυχῆς ἦθει τοῦ ἐρωμένου· ὁ δὲ πάρεργον μὲν τὴν τοῦ σώματος ἐπιθυμίαν ἔχων, ὀρῶν δὲ μᾶλλον ἢ ἐρῶν τῇ ψυχῇ, θεόντως τῆς ψυχῆς ἐπιτεθυμηκῶς ὕβριν ἡγῆται τὴν περὶ τὸ σῶμα τοῦ σώματος πλησμονήν, τὸ σῶφρον δὲ καὶ ἀνδρεῖον καὶ μεγαλοπρεπὲς καὶ τὸ φρόνιμον αἰδούμενος ἅμα καὶ σεβόμενος ἀγνεύειν ἀεὶ μεθ' ἀγνεύοντος τοῦ ἐρωμένου βούλοιτ' ἂν· ὁ δὲ μιχθεὶς ἐξ ἀμφοῖν τρίτος ἔρωσ οὗτός ἐσθ' ὃν νῦν διεληλύθαμεν ὡς τρίτον. ὄντων δὲ τούτων τοσοῦτων πότερον ἅπαντας δεῖ κωλύειν τὸν νόμον, ἀπείργοντα μὴ γίνεσθαι ἐν ἡμῖν, ἢ δῆλον, ὅτι τὸν μὲν ἀρετῆς ὄντα καὶ τὸν νέον ἐπιθυμοῦντα ὡς ἄριστον γίνεσθαι βουλοίμεθ' ἂν ἡμῖν ἐν τῇ πόλει ἐνεῖναι, τοὺς δὲ δύο,

εἰ δυνατόν εἶη, κωλύοιμεν ἄν; ἢ πῶς λέγομεν, ὦ φίλε Μέγιλλε;

ME. Πάντη τοι καλῶς, ὦ ξένε, περὶ αὐτῶν τούτων εἴρηκας τὰ νῦν. E

AΘ. Ἐοικά γε, ὅπερ καὶ ἐτόπαζον, τυχεῖν τῆς σῆς, ὦ φίλε, ξυνφθίας· τὸν δὲ νόμον ὑμῶν, ὅ τι νοεῖ περὶ τὰ τοιαῦτα, οὐδὲν με ἐξετάζειν δεῖ, δέχεσθαι δὲ τὴν τῷ λόγῳ συγχώρησιν. Κλεινία δὲ μετὰ ταῦτα καὶ εἰσαῦθις περὶ αὐτῶν τούτων πειράσομαι ἐπάδων πείθειν. τὸ δέ μοι δεδομένον ὑπὸ σφῶν ἴτω, καὶ διεξέλθωμεν πάντως τοὺς νόμους.

ME. Ὅρθότατα λέγεις.

AΘ. Τέχνην δὴ τιν' αὖ τούτου τοῦ νόμου τῆς θέσεως ἐν τῷ νῦν παρόντι τῇ μὲν ῥαδίαν ἔχω, τῇ δ' αὖ τινὰ τρό- 838
πον παντάπασιν ὡς οἶόν τε χαλεπωτάτην.

ME. Πῶς δὴ λέγεις;

AΘ. Ἴσμεν που καὶ τὰ νῦν τοὺς πλείστους τῶν ἀνθρώπων, καίπερ παρανόμους ὄντας, ὡς εὖ τε καὶ ἀκριβῶς εἴργονται τῆς τῶν καλῶν συνουσίας οὐκ ἄκοντες, ὡς οἶόν τε δὲ μάλιστα ἐκόντες.

ME. Πότε λέγεις;

AΘ. Ὅταν ἀδελφὸς ἢ ἀδελφή τῷ γένωνται καλοί· καὶ περὶ υἱέος ἢ θυγατρὸς ὁ αὐτὸς νόμος ἄγραφος ὢν ὡς B
οἶόν τε ἱκανώτατα φυλάττει μήτε φανερῶς μήτε λάθρα συγκαθεύδοντα ἢ πῶς ἄλλως ἀσπαζόμενον ἄπτεσθαι τούτων· ἀλλ' οὐδ' ἐπιθυμία ταύτης τῆς συνουσίας τὸ παράπαν εἰσέρχεται τοὺς πολλούς.

ME. Ἀληθῆ λέγεις.

AΘ. Οὐκοῦν σμικρὸν ῥῆμα κατασβέννυσι πάσας τὰς τοιαύτας ἡδονάς;

ME. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

AΘ. Τὸ ταῦτα εἶναι φάναι μηδαμῶς ὅσια, θεομισῆ

C δὲ καὶ αἰσχροῶν αἰσχίστα. τὸ δ' αἴτιον ἄρ' οὐ τοῦτ' ἐστὶ, τὸ μηδένα ἄλλως λέγειν αὐτά, ἀλλ' εὐθύς γενόμενον ἡμῶν ἕκαστον ἀκούειν τε λεγόντων ἀεὶ καὶ πανταχοῦ ταῦτα, ἐν γελοίοις τε ἅμα ἐν πάσῃ τε σπουδῇ τραγικῇ λεγόμενα πολλάκις, ὅταν ἢ Θυέστας ἢ τινὰς Οἰδίποδας εἰσάγωσιν, ἢ Μακαρέας τινὰς ἀδελφαῖς μιχθέντας λαθραίως, ὄφθεντας δὲ ἐτοιμῶς θάνατον αὐτοῖς ἐπιτιθέντας δίκην τῆς ἁμαρτίας;

ME. Ὅρθότατα λέγεις τό γε τοσοῦτον, ὅτι τὸ τῆς D φήμης θαυμαστήν τινα δύναμιν εἴληχεν, ὅταν μηδεὶς μηδαμῶς ἄλλως ἀναπνεῖν ἐπιχειρήσῃ ποτὲ παρὰ τὸν νόμον.

VII. AΘ. Οὐκοῦν ὀρθὸν τὸ νῦν δὴ ῥηθέν, ὅτι νομοθέτῃ βουλομένῳ τινὰ ἐπιθυμίαν δουλώσασθαι τῶν διαφερόντως τοὺς ἀνθρώπους δουλουμένων ῥάδιον γυνῶναί γε ὄντινα τρόπον χειρώσαιτ' ἄν· ὅτι καθιερώσας ταύτην τὴν φήμην παρὰ πᾶσι δούλοις τε καὶ ἐλευθέροις καὶ παισὶ καὶ γυναιξὶ καὶ ὅλη τῇ πόλει κατὰ τὰ αὐτὰ οὕτω E τὸ βεβαιοτάτον ἀπειργασμένος ἔσται περὶ τοῦτον τὸν νόμον.

ME. Πάνυ μὲν οὖν· πῶς δὲ αὖ τὸ τοιοῦτον ἐθέλουτας λέγειν πάντας δυνατὸν ἔσται ποτὲ παρασχεῖν;

AΘ. Καλῶς ὑπέλαβες· αὐτὸ γὰρ τοῦτο ἦν τὸ παρ' ἐμοῦ λεχθέν, ὅτι τέχνην ἐγὼ πρὸς τοῦτον τὸν νόμον ἔχοιμι τοῦ κατὰ φύσιν χρῆσθαι τῇ τῆς παιδογονίας συνουσίᾳ, τοῦ μὲν ἄρρενος ἀπεχομένους μὴ κτείνοντάς τε ἐκ προνοίας τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, μηδ' εἰς πέτρας τε καὶ 839 λίθους σπείροντας, οὐ μήποτε φύσιν τὴν αὐτοῦ ῥιζωθέν λήψεται γόνιμον, ἀπεχομένους δὲ ἀρούρας θηλείας πάσης, ἐν ἣ μὴ βούλοιο ἄν σοι φύεσθαι τὸ σπαρέν. ὁ δὲ νόμος οὗτος διηνεκῆς μὲν γενόμενος ἅμα καὶ κρατήσας, καθάπερ νῦν περὶ τὰς τῶν γονέων συμμιξεις κρατεῖ, ἐὰν καὶ περὶ τὰς ἄλλας νικήσῃ δικαίως, μυρία ἀγαθὰ ἔχει. κατὰ φύσιν

μὲν γὰρ πρῶτον κεῖται, λύττης δὲ ἐρωτικῆς καὶ μανίας καὶ
 μοιχειῶν πασῶν καὶ πωμάτων καὶ σιτίων εἶργεσθαι ποιεῖ
 τῶν ἀμέτρων πάντων, γυναιξί τε αὐτῶν οἰκείους εἶναι καὶ B
 φίλους, ἄλλα τε πάμπολλα ἀγαθὰ γίγνοιτ' ἄν, εἰ τοῦ
 νόμου τις τούτου δύναιτο ἐγκρατῆς εἶναι. τάχα δ' ἄν ἡμῖν
 τις παραστάς ἀνὴρ σφοδρὸς καὶ νέος, πολλοῦ σπέρματος
 μεστός, ἀκούων τιθεμένου τοῦ νόμου λοιδορήσειεν ἄν ὡς
 ἀνόητα καὶ ἀδύνατα τιθέντων νόμιμα, καὶ βοῆς πάντα
 ἐμπλήσειε. πρὸς ἃ δὴ καὶ βλέψας ἐγὼ τοῦτο εἶπον τὸ ῥῆμα,
 ὡς τινα τέχνην κεκτημένην, τῇ μὲν ῥᾶστην ἀπασῶν, τῇ δὲ C
 χαλεπωτάτην, πρὸς τὸ τοῦτον τεθέντα ἐμμεῖναι τὸν νό-
 μον. νοῆσαι μὲν γὰρ δὴ ῥᾶστον, ὡς δυνατὸν τέ ἐστι καὶ
 ὄπη· φαμὲν γὰρ δὴ καθιερωθὲν τοῦτο ἱκανῶς τὸ νόμιμον
 πᾶσαν ψυχὴν δουλώσεσθαι καὶ παντάπασι μετὰ φόβου
 ποιήσειεν πείθεσθαι τοῖς τεθειμένοι νόμοις· ἀλλὰ γὰρ εἰς
 τοῦτο προβέβηκε νῦν, ὥστ' οὐδ' ἄν ποτε γενέσθαι δοκεῖ,
 καθάπερ τὸ τῶν ξυσσιτίων ἐπιτήδευμα ἀπιστεῖται μὴ δυ-
 νατὸν εἶναι [δύνασθαι] διὰ βίου πόλιν ὅλην ζῆν πράττου- D
 σαν τοῦτο, ἐλεγχθὲν δ' ἔργω καὶ γενόμενον παρ' ὑμῖν,
 ὅμως ἔτι τό γε γυναικῶν οὐδὲ ἐν ταῖς ὑμετέραις πόλεσι
 δοκεῖ φύσιν ἔχειν γίγνεσθαι. ταύτη δ' αὖ διὰ τὴν τῆς
 ἀπιστίας ῥώμην εἶρηκα ἀμφοτέρωτα ταῦτα εἶναι παγχάλεπα
 μεῖναι κατὰ νόμον.

ME. Ὅρθῶς γε σὺ λέγων.

AΘ. Ὡς δ' οὖν οὐκ ἔστιν ὑπὲρ ἀνθρώπου, οἷόν τε δὲ
 γενέσθαι, βούλεσθε ὑμῖν πειραθῶ τινὰ λόγον ἐχόμενον
 πιθανότητος εἰπεῖν τινός;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὗ;

AΘ. Πότερον οὖν τις ἀφροδισίων ῥᾶον ἄν ἀπέχοιτο, E
 καὶ τὸ ταχθὲν ἐθέλοι περὶ αὐτὰ μετρίως ποιεῖν, εὖ τὸ
 σῶμα ἔχων καὶ μὴ ἰδιωτικῶς ἢ φαύλως;

ΚΑ. Πολύ που μᾶλλον μὴ ἰδιωτικῶς.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐκ ἴσμεν τὸν Ταραντῖνον Ἴκκον ἀκοῆ
 840 διὰ τὸν Ὀλυμπιάσι τε ἀγῶνα καὶ τοὺς [τε] ἄλλους ὡς διὰ
 φιλονικίαν καὶ τέχνην καὶ τὸ μετὰ τοῦ σωφρονεῖν ἀν-
 δρεῖον ἐν τῇ ψυχῇ κεκτημένος, ὡς λόγος, οὔτε τινὸς πώ-
 ποτε γυναικὸς ἤψατο οὐδ' αὖ παιδὸς ἐν ὅλῃ τῇ τῆς ἀσκή-
 σεως ἀκμῇ; καὶ δὴ καὶ Κρίσωνα καὶ Ἀστύλον καὶ Διό-
 πομπον καὶ ἄλλους παμπόλλους ὁ αὐτός που λόγος ἔχει.
 καὶ τοι τῶν γ' ἐμῶν καὶ σῶν πολιτῶν, ὧ Κλεινία, πολὺ
 κάκιον ἦσαν πεπαιδευμένοι τὰς ψυχὰς, τὰ δὲ σώματα πολὺ
 Β μᾶλλον σφριγῶντες.

ΚΑ. Ἀληθῆ ταῦτα λέγεις, ὅτι σφόδρα ὑπὸ τῶν πα-
 λαιῶν ἐστὶν εἰρημένα περὶ τούτων τῶν ἀθλητῶν ὡς ὄντως
 ποτὲ γενόμενα.

ΑΘ. Τί οὖν; οἱ μὲν ἄρα νίκης ἕνεκα πάλης καὶ δρό-
 μων καὶ τῶν τοιούτων ἐτόλμησαν ἀπέχεσθαι λεγομένου
 πράγματος ὑπὸ τῶν πολλῶν εὐδαιμόνος, οἱ δὲ ἡμέτεροι
 παῖδες ἀδυνατήσουσι καρτερεῖν πολὺ καλλίονος ἕνεκα νί-
 κης, ἣν ἡμεῖς καλλίστην ἐκ παίδων πρὸς αὐτοὺς λέγοντες
 C ἐν μύθοις τε καὶ ἐν ῥήμασι καὶ ἐν μέλεσιν ἄδοντες, ὡς
 εἰκόσ, κηλήσομεν;

ΚΑ. Ποίας;

ΑΘ. Τῆς τῶν ἠδονῶν νίκης ἐγκρατεῖς ὄντας ἂν ζῆν
 εὐδαιμόνως, ἠττωμένους δὲ τούναντίον ἅπαν. πρὸς δὲ
 τούτοις ἔτι φόβος ὁ τοῦ μηδαμῆ μηδαμῶς ὅσιον αὐτὸ εἶναι
 δύναμιν ἡμῖν οὐκ ἄρα ἔξει κρατεῖν ὧν ἄλλοι κεκρατήκασι
 τούτων ὄντες χείρονες;

ΚΑ. Εἰκόσ γ' οὖν.

VIII. ΑΘ. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐνταῦθά ἐσμεν τούτου τοῦ
 D νομίμου πέρι, διὰ κάκην δὲ τὴν τῶν πολλῶν εἰς ἀπορίαν
 ἐπέσομεν, φημί τὸ μὲν ἡμέτερον νόμιμον ἀτεχνῶς δεῖν
 περὶ αὐτῶν τούτων πορεύεσθαι λέγον, ὡς οὐ δεῖ χείρους
 ἡμῖν εἶναι τοὺς πολίτας ὀρνίθων καὶ ἄλλων θηρίων πολ-

λῶν, οἱ κατὰ μεγάλας ἀγέλας γεννηθέντες μέχρι μὲν παιδογονίας ἤϊθροι καὶ ἀκήρατοι γάμων τε ἀγνοὶ ζῶσιν, ὅταν δ' εἰς τοῦτο ἡλικίας ἔλθωσι, συνδυασθέντες ἄρρην θηλεία κατὰ χάριν καὶ θήλεια ἄρρени τὸν λοιπὸν χρόνον ὀσίως καὶ δικαίως ζῶσιν, ἐμμένοντες βεβαίως ταῖς πρώταις τῆς **Ε** φιλίας ὁμολογίαις· δεῖν δὴ θηρίων γε αὐτοὺς ἀμείνους εἶναι. ἐὰν δ' οὖν ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων τῶν πλείστων διαφθείρωνται, τὴν λεγομένην ἄτακτον Ἀφροδίτην ἐν αὐτοῖς ὀρῶντές τε καὶ ἀκούοντες μέγιστον δυναμένην, καὶ οὕτω δὴ μὴ δυνατοὶ γίνωνται κατακρατεῖν, δεύτερον νόμον ἐπ' αὐτοῖς μηχανᾶσθαι χρὴ τοὺς νομοφύλακας νομοθέτας γενομένους.

ΚΑ. Τίνα δὴ συμβουλεύεις αὐτοῖς τίθεσθαι νόμον, **841** ἐὰν ὁ νῦν τιθέμενος αὐτοὺς ἐκφύγη;

ΑΘ. Δῆλον ὅτι τὸν ἐχόμενον τούτου δεύτερον, ὧ Κλεινία.

ΚΑ. Τίνα λέγεις;

ΑΘ. Ἀγύμναστον ὅ τι μάλιστα ποιεῖν τὴν τῶν ἡδονῶν ῥώμην, τὴν ἐπίχυσιν καὶ τροφήν αὐτῆς διὰ πόνων ἄλλοσε τρέποντα τοῦ σώματος. εἴη δ' ἂν τοῦτο, εἰ ἀνάδεια μὴ ἐνείη τῇ τῶν ἀφροδισίων χρήσει· σπανίῳ γὰρ αὐτῷ τοιούτῳ δι' αἰσχύνην χρώμενοι ἀσθενεστέραν ἂν αὐτὴν **Β** δέσποιναν κτῶντο ὀλιγάκις χρώμενοι. τὸ δὲ λανθάνειν τούτων δρῶντά τι καλὸν παρ' αὐτοῖς ἔστω [νόμιμον] ἔθει καὶ ἀγράφῳ νομισθὲν νόμῳ, τὸ δὲ μὴ λανθάνειν αἰσχρὸν, ἀλλ' οὐ τὸ μὴ πάντως δρᾶν. οὕτω τοῦτο αἰσχρὸν αὐτὸ καὶ καλὸν δευτέρως ἂν ἡμῖν ἐν νόμῳ γενόμενον κέοιτο, ὀρθότητα ἔχον δευτέραν, καὶ τοὺς τὰς φύσεις διεφθαρμένους, οὓς ἤπτους αὐτῶν προσαγορεύομεν, ἐν γένος ὃν **С** περιλαμβάνοντα τρία γένη βιάζοιτ' ἂν μὴ παρανομεῖν.

ΚΑ. Ποῖα δὴ;

ΑΘ. Τό τε θεοσεβὲς ἅμα καὶ φιλότιμον καὶ τὸ μὴ

τῶν σωμάτων ἀλλὰ τῶν τρόπων τῆς ψυχῆς ὄντων καλῶν
γεγονὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ. ταῦτα δὴ καθάπερ ἴσως ἐν μύθῳ
τὰ νῦν λεγόμεν' ἐστὶν εὐχαί, πολὺ γε μὴν ἄριστα, εἴπερ
D γίγνοιτο ἐν πάσαις πόλεσι, γίγνοιτο ἄν. τάχα δ' ἄν, εἰ
θεὸς ἐθέλοι, κἂν δυοῖν θάτερα βιασαίμεθα περὶ ἐρωτι-
κῶν, ἢ μηδένα τολμᾶν μηδενὸς ἄπτεσθαι τῶν γενναίων
ἅμα καὶ ἐλευθέρων πλήν γαμετῆς ἑαυτοῦ γυναικός, ἄθυτα
δὲ παλλακῶν σπέρματα καὶ νόθα μὴ σπείρειν μηδὲ ἄγωνα
ἀρρένων παρὰ φύσιν· ἢ τὸ μὲν τῶν ἀρρένων πάμπαν ἀφε-
λοίμεθ' ἄν, τὸ δὲ γυναικῶν, εἴ τις συγγίγνοιτό τιμι πλήν
E ταῖς μετὰ θεῶν καὶ ἱερῶν γάμων ἐλθούσαις εἰς τὴν οἰκίαν,
ὠνηταῖς εἴτε ἄλλῳ ὁτιοῦν τρόπῳ κητηταῖς, μὴ λαυθάνων
ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας πάσας, τάχ' ἄν ἄτιμον αὐτὸν τῶν
ἐν τῇ πόλει ἐπαίνων νομοθετοῦντες ὀρθῶς ἄν δόξαιμεν
νομοθετεῖν, ὡς ὄντως ὄντα ξενικόν. οὗτος δὴ νόμος, εἴτε
εἰς εἴτε δύο αὐτοὺς χρὴ προσαγορεύειν, κείσθω περὶ ἀφρο-
δισίων καὶ ἀπάντων τῶν ἐρωτικῶν, ὅσα πρὸς ἀλλήλους
842 διὰ τὰς τοιαύτας ἐπιθυμίας ὁμιλοῦντες ὀρθῶς τε καὶ οὐκ
ὀρθῶς πράττομεν.

ME. Καὶ τοίνυν, ὦ ξένε, ἐγὼ μὲν τοι σφόδρα δεχοί-
μην ἄν τοῦτον τὸν νόμον, ὁ δὲ δὴ Κλεινίας αὐτὸς φραζέτω,
τί ποτε περὶ αὐτῶν διανοεῖται.

ΚΛ. Ἔσται ταῦτα, ὦ Μέγилле, ὁπόταν γε δὴ μοι δόξη
τις παραπεπτωκέναι καιρός· νῦν μὴν ἐῷμεν τὸν ξένον ἔτι
εἰς τὸ πρόσθεν προῖέναι τῶν νόμων.

ME. Ὄρθῶς.

B IX. ΑΘ. Ἀλλὰ μὴν νῦν γε προϊόντες ἤδη σχεδόν
ἐσμεν ἐν τῷ κατεσκευάσθαι μὲν ξυσσιτία, ὃ φάμεν ἄλλοθι
μὲν ἄν χαλεπὸν εἶναι, ἐν Κρήτῃ δὲ οὐδεὶς ἄλλως ἄν ὑπο-
λάβοι δεῖν γίγνεσθαι· τὸ δὲ τίνα τρόπον, πότερον ὡς ἐν-
θάδε ἢ καθάπερ ἐν Λακεδαιμόνι ἢ παρὰ ταῦτα ἐστὶ τι τρί-
τον εἶδος ξυσσιτίων ἀμφοῖν τούτων ἄμεινον ἄν ἔχον,

τοῦτο οὐτ' ἐξευρεῖν μοι χαλεπὸν εἶναι δοκεῖ μέγα τε ἀγα-
 θὸν εὐρεθὲν οὐδὲν ἀπεργάσσεσθαι· καὶ γὰρ νῦν ἐμμελῶς
 ἔχειν κατεσκευασμένα. τούτοις δ' ἐστὶν ἀκόλουθον ἢ τοῦ C
 βίου κατασκευή, τίν' αὐτοῖς ἂν τρόπον ἔποιτο. βίος δὴ
 ἕλλαις μὲν πόλεσι παντοδαπῶς ἂν καὶ πολλαχόθεν εἴη,
 μάλιστα δὲ ἐκ διπλασίων ἢ τούτοις· ἐκ γῆς γὰρ καὶ ἐκ
 θαλάττης τοῖς πλείστοις τῶν Ἑλλήνων ἐστὶ κατεσκευα-
 σμένα τὰ περὶ τὴν τροφήν, τούτοις δὲ μόνον ἐκ γῆς. τῷ
 μὲν οὖν νομοθέτῃ τοῦτο ῥᾶον· οὐ γὰρ μόνον ἡμίσεις αὐ-
 γίνονται νόμοι μέτριοι, πολὺ δ' ἐλάττους, ἔτι δ' ἐλευθέ- D
 ροις ἀνθρώποις μᾶλλον πρόποντες. ναυκληρικῶν μὲν γὰρ
 καὶ ἐμπορικῶν καὶ καπηλευτικῶν καὶ πανδοκεύσεων καὶ
 τελωνικῶν καὶ μεταλλειῶν καὶ δανεισμῶν καὶ ἐπιτόκων
 τόκων καὶ ἄλλων μυρίων τοιούτων τὰ πολλὰ ἀπήλλακται,
 χαίρειν αὐτοῖς εἰπών, ὁ περὶ ταύτην τὴν πόλιν νομοθέτης,
 γεωργοῖς δὲ καὶ νομεῦσι καὶ μελιττουργοῖς καὶ τοῖς περὶ
 τὰ τοιαῦτα φυλακτηγοῖς τε καὶ ἐπιστάταις ὀργάνων νο- E
 μοθετήσῃ, τὰ μέγιστα ἤδη νενομοθετηκῶς περὶ γάμους
 ἅμα καὶ γενέσεις παιδῶν καὶ τροφάς, ἔτι δὲ καὶ παιδείας
 ἀρχῶν τε καταστάσεις ἐν τῇ πόλει· νῦν δ' ἐπὶ τοὺς τὴν
 τροφήν καὶ ὅσοι περὶ αὐτὴν ταύτην συνδιαπονοῦσιν
 ἀναγκαῖον νομοθετοῦντά ἐστι τρέπεσθαι. πρῶτον δὴ νό-
 μοι ἔστωσαν λεγόμενοι τοῦνομα γεωργικοί. Διὸς ὀρίου
 μὲν πρῶτος νόμος ὅδε εἰρήσθω· μὴ κινεῖτω γῆς ὄρια μη-
 θεῖς μήτε οἰκείου πολίτου γείτονος μήτε ὁμοτέρμονος ἐπ'
 ἐσχατιᾶς κεκτημένος ἄλλῳ ξένῳ γειτονῶν, νομίσας τὸ
 τὰκίνητα κινεῖν ἀληθῶς τοῦτο εἶναι· βουλέσθω δὲ πᾶς 843
 πέτρον ἐπιχειρῆσαι κινεῖν τὸν μέγιστον ἄλλον [πλὴν ὄρον]
 μᾶλλον ἢ σμικρὸν λίθον ὀρίζοντα φιλίαν τε καὶ ἐχθραν,
 ἔνορκον παρὰ θεῶν. τοῦ μὲν γὰρ ὁμόφυλος Ζεὺς μάρτυς,
 τοῦ δὲ ξένιος, οἱ μετὰ πολέμων τῶν ἐχθίστων ἐγείρονται·
 καὶ ὁ μὲν πεισθεῖς τῷ νόμῳ ἀναίσθητος τῶν ἀπ' αὐτοῦ

κακῶν γίγνοιτ' ἄν, καταφρονήσας δὲ διτταῖς δίκαις ἔνοχος ἔστω, μιᾶ μὲν παρὰ θεῶν καὶ πρώτη, δευτέρα δὲ ὑπὸ νό-
 B μου. μηδεὶς γὰρ ἐκῶν κινεῖτω γῆς ὄρια γειτόνων· ὅς δ' ἄν κινήσῃ, μηνυέτω μὲν ὁ βουλούμενος τοῖς γεωμόροις, οἱ δὲ εἰς τὸ δικαστήριον ἀγόντων· ἦν δέ τις ὄφλη τὴν τοιαύ-
 την δίκην, ὡς ἀνάδαστον γῆν λάθρα καὶ βία ποιούντος τοῦ ὄφλοντος τιμάτω τὸ δικαστήριον ὅ τι ἄν δέη πάσχειν ἢ ἀποτίνειν τὸν ἠττηθέντα. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο βλάβαι πολ-
 C ἑχθρας ὄγκον μέγαν ἐντίκτουςαι χαλεπὴν καὶ σφόδρα πι-
 κρὰν γειτονίαν ἀπεργάζονται· διὸ χρὴ πάντως εὐλαβεῖ-
 σθαι γείτονα γείτοινι μηδὲν ποιεῖν διάφορον, τῶν τε ἄλ-
 λων πέρι καὶ δὴ καὶ ἐπεργασίας ξυμπάσης σφόδρα διευλα-
 βούμενον· τὸ μὲν γὰρ βλάπτειν οὐδὲν χαλεπὸν ἄλλ' ἀν-
 θρώπου παντός, τὸ δ' ἐπωφελεῖν οὐδαμῆ ἄπαντος. ὅς δ' ἄν ἐπεργάζηται τὰ τοῦ γείτονος ὑπερβαίνων τοὺς ὄρους,
 D τὸ μὲν βλάβος ἀποτινέτω, τῆς δὲ ἀναιδείας ἅμα καὶ ἀνε-
 λευθερίας ἔνεκα ἰατρευόμενος διπλάσιον τοῦ βλάβους ἄλλο ἐκτισάτω τῷ βλαφθέντι· τούτων δὲ καὶ ἀπάντων
 τῶν τοιούτων ἐπιγνώμονές τε καὶ δικασταὶ καὶ τιμηταὶ
 γιγνέσθων ἀγρονόμοι, τῶν μὲν μειζόνων, καθάπερ ἐν τοῖς
 πρόσθεν εἴρηται, πᾶσα ἢ τοῦ δωδεκατημορίου τάξις, τῶν
 ἐλαττόνων δὲ οἱ φρούραρχοι τούτων. καὶ ἔάν τις βοσκή-
 ματα ἐπινέμῃ, τὰς βλάβας ὀρῶντες κρινόντων καὶ τιμών-
 των, καὶ ἔάν ἐσμούς ἀλλοτρίους σφετερίξῃ τις τῇ τῶι
 E μελιττῶν ἠδονῇ ξυνεπόμενος καὶ κατακρούων οὕτως οὐ-
 κειῶται, τινέτω τὴν βλάβην· καὶ ἔάν πυρεύων τὴν ὕλην
 μὴ διευλαβηθῇ τῶν τοῦ γείτονος, τὴν δόξασαν ζημίαν
 τοῖς ἄρχουσι ζημιούσθω, καὶ ἔάν φυτεύων μὴ ἀπολείπῃ τὸ
 μέτρον τῶν τοῦ γείτονος χωρίων, καθάπερ εἴρηται καὶ
 πολλοῖς νομοθέταις ἱκανῶς, ὧν τοῖς νόμοις χρὴ προσχρη-
 σθαι καὶ μὴ πάντα ἀξιούν πολλὰ καὶ σμικρὰ καὶ τοῦ ἐπι-

τυχόντος νομοθέτου γιγνόμενα τὸν μείζω πόλεως κοσμη-
 τήν νομοθετεῖν· ἐπεὶ καὶ τῶν ὑδάτων πέρι γεωργοῖσι 844
 παλαιοὶ καὶ καλοὶ νόμοι κείμενοι οὐκ ἄξιοι παροχετεύειν
 λόγοις, ἀλλ' ὁ βουλευθεὶς ἐπὶ τὸν αὐτοῦ τόπον ἄγειν ὕδωρ
 ἀγέτω μὲν ἀρχόμενος ἐκ τῶν κοινῶν ναμάτων, μὴ ὑπο-
 τέμνων πηγὰς φανερὰς ἰδιώτου μηδενός, ἢ δ' ἂν βούλη-
 ται ἄγειν, πλὴν δι' οἰκίας ἢ ἱερῶν τινῶν ἢ καὶ μνημάτων,
 ἀγέτω, μὴ βλάπτων πλὴν αὐτῆς τῆς ὀχεταγωγίας· ἀϋδρία
 δὲ εἴ τισι τόποις ξύμφυτος ἐκ γῆς τὰ ἐκ Διὸς ἰόντα ἀπο- B
 στέγει νάματα καὶ ἐλλείπει τῶν ἀναγκαίων πωμάτων,
 ὀρυττέτω μὲν ἐν τῷ αὐτοῦ χωρίῳ μέχρι τῆς κεραμίδος
 γῆς, εἰ δ' ἐν τούτῳ τῷ βάθει μηδαμῶς ὕδατι προστυγ-
 χάνη, παρὰ τῶν γειτόνων ὑδρευέσθω μέχρι τοῦ ἀναγκαίου
 πώματος ἐκάστοις τῶν οἰκετῶν· εἰ δὲ δι' ἀκριβείας ἢ
 καὶ τοῖς γείτοσι, τάξιν τῆς ὑδρείας ταξάμενος παρὰ τοῖς
 ἀγρονόμοις, ταύτην ἡμέρας ἐκάστης κομιζόμενος οὕτω C
 κοινωνεῖτω τοῖς γείτοσιν ὕδατος. εἰ δὲ ἐκ Διὸς ὕδατα
 γιγνόμενα τὸν ἐπάνω γεωροῦντα ἢ καὶ ὁμότοιχον οἰ-
 κοῦντα τῶν ὑποκάτω βλάβη τις μὴ διδοὺς ἐκροήν, ἢ
 τοῦναντίον ὁ ἐπάνω μεθιεὶς εἰκῆ τὰ ρεύματα βλάβη τὸν
 κάτω, καὶ περὶ ταῦτα μὴ ἐθέλωσι διὰ ταῦτα κοινωνεῖν
 ἀλλήλοις, ἐν ἅστει μὲν ἀστυνόμον, ἐν ἀγρῷ δὲ ἀγρονόμον
 ἐπάγων ὁ βουλόμενος ταξάσθω, τί χρὴ ποιεῖν ἐκάτερον·
 ὁ δὲ μὴ ἐμμένων ἐν τῇ τάξει φθόνου θ' ἅμα καὶ δυσκό-
 λου ψυχῆς ὑπεχέτω δίκην, καὶ ὄφλων διπλάσιον τὸ βλά- D
 βος ἀποτινέτω τῷ βλαφθέντι, μὴ ἐθειλήσας τοῖς ἄρχουσι
 πείθεσθαι.

X. Ὀπώρας δὲ δὴ χρὴ κοινωνίαν ποιῆσθαι πάντας
 τοιάνδε τινά. διττὰς ἡμῖν δωρεὰς ἢ θεὸς ἔχει χάριτος
 αὕτη, τὴν μὲν παιδείαν Διονυσιάδα ἀθησαύριστον, τὴν
 δ' εἰς ἀπόθεσιν γενομένην κατὰ φύσιν· ἔστω δὲ περὶ
 ὀπώρας ὁδε νόμος ταχθεὶς· ὅς ἂν ἀγροίκου ὀπώρας γεύ-

σηται, βοτρώων εἴτε καὶ σύκων, πρὶν ἐλθεῖν τὴν ὥραν τὴν
 E τοῦ τρυγᾶν ἀρκτούρω ξύνδρομον, εἴτ' ἐν τοῖς αὐτοῦ χωρί-
 οῖς εἴτε καὶ ἐν ἄλλων, ἱερὰς μὲν πεντήκοντα ὀφειλέτω τῷ
 Διονύσῳ δραχμάς, ἐὰν ἐκ τῶν ἑαυτοῦ δρέπη, ἐὰν δ' ἐκ
 τῶν γειτόνων, μνᾶν, ἐὰν δ' ἐξ ἄλλων, δύο μέρη τῆς μνᾶς.
 ὅς δ' ἂν τὴν γενναίαν νῦν λεγομένην σταφυλὴν ἢ τὰ γεν-
 ναῖα σῦκα ἐπονομαζόμενα ὀπωρίζειν βούληται, ἐὰν μὲν ἐκ
 τῶν οἰκείων λαμβάνῃ, ὅπως ἂν ἐθέλῃ καὶ ὁπόταν βούλη-
 ται καρπούσθῳ, ἐὰν δ' ἐξ ἄλλων μὴ πείσας, ἐπομένως τῷ
 845 νόμῳ, τῷ μὴ κινεῖν ὅ τι μὴ κατέθετο, ἐκείνως αἰεὶ ζημιού-
 σθῳ· ἐὰν δὲ δὴ δοῦλος μὴ πείσας τὸν δεσπότην τῶν χω-
 ρίων ἄπτηταί του τῶν τοιούτων, κατὰ ῥᾶγα βοτρώων καὶ
 σῦκον συκῆς ἰσαρίθμους πληγὰς τούτοις μαστιγούσθῳ.
 μέτοικος δὲ ὠνούμενος τὴν γενναίαν ὀπώραν ὀπωρίζετω,
 ἐὰν βούληται· ἐὰν δὲ ξένος ἐπιδημήσας ὀπώρας ἐπιθυμῇ
 φαργεῖν διαπορευόμενος τὰς ὁδοὺς, τῆς μὲν γενναίας ἀπτε-
 σθῳ, ἐὰν βούληται, μεθ' ἑνὸς ἀκολουθοῦτος χωρὶς τιμῆς,
 B ξένια δεχόμενος, τῆς δὲ ἀγροίκου λεγομένης καὶ τῶν τοι-
 ούτων ὁ νόμος εἰργέτω μὴ κοινωνεῖν ἡμῖν τοὺς ξένους·
 ἐὰν δὲ τις αἴστωρ ὢν αὐτὸς ἢ δοῦλος ἄψηται, τὸν μὲν δοῦ-
 λον πληγαῖς κολάζειν, τὸν δὲ ἐλεύθερον ἀποπέμπειν νο-
 θετήσαντα καὶ διδάξαντα τῆς ἄλλης ὀπώρας ἀπτεσθαι τῆς
 εἰς ἀπόθεσιν ὄσταφίδος οἴνου τε καὶ ξηρῶν σύκων ἀνε-
 πιτηδέιου κεκτῆσθαι. ἀπίων δὲ πέρι καὶ μήλων καὶ ῥοῶν
 C καὶ πάντων τῶν τοιούτων, αἰσχροὺν μὲν μηδὲν ἔστω λάθρα
 λαμβάνειν, ὁ δὲ ληφθεὶς ἐντὸς τριάκοντα ἐτῶν γεγονώς
 τυπτέσθῳ καὶ ἀμυνέσθῳ ἄνευ τραυμάτων, δίκην δ' εἶναι
 ἐλευθέρῳ τῶν τοιούτων πληγῶν μηδεμίαν· ξένῳ δὲ κα-
 θαπερ ὀπώρας ἐξέστω καὶ τῶν τοιούτων μέτοχον εἶναι·
 ἐὰν δὲ πρεσβύτερος ὢν ἄπτηται τούτων, φαργῶν αὐτοῦ
 καὶ ἀποφέρων μηδέν, καθάπερ ὁ ξένος ταύτῃ κοινωνεῖτω
 τῶν τοιούτων ἀπάντων, μὴ πειθόμενος δὲ τῷ νόμῳ

κινδυνευέτω ἀναγώνιστος γίνεσθαι περὶ ἀρετῆς, ἐὰν εἰς D
τότε τὰ τοιαῦτα περὶ αὐτοῦ τοὺς τότε κριτὰς τις ἀναμι-
μνήσκη

XI. Ὑδωρ δὲ πάντων μὲν τὸ περὶ τὰς κηπείας διαφε-
ρόντως τρόφιμον, εὐδιάφθαρτον δέ· οὔτε γὰρ γῆν οὔτε
ἥλιον οὔτε πνεύματα τοῖς ὕδασι ξύντροφα τῶν ἐκ γῆς
ἀναβλαστανόντων ῥάδιον φθείρειν φαρμακεύσεσιν ἢ
ἀποτροπαῖς ἢ καὶ κλοπαῖς, περὶ δὲ τὴν ὕδατος φύσιν ἐστὶ
τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα δυνατὰ γίνεσθαι· διὸ δὴ βοηθοῦ E
δεῖται νόμου. ἔστω τοίνυν ὅδε περὶ αὐτοῦ· ἂν τις δια-
φθείρῃ ἐκὼν ὕδωρ ἀλλότριον, εἴτε καὶ πηγαῖον εἴτε καὶ
συναγυροτόν, φαρμακείαις ἢ σκάμμασιν ἢ κλοπαῖς, ὁ βλα-
πτόμενος δικαζέσθω πρὸς τοὺς ἀστυνόμους, τὴν ἀξίαν
τῆς βλάβης ἀπογραφόμενος· ἂν δὲ τις ὄφλη φαρμακείαις
τισὶ βλάπτων, πρὸς τῷ τιμήματι καθηράτω τὰς πηγὰς ἢ
τὰ γγεῖον τοῦ ὕδατος, ὅπῃπερ ἂν οἱ τῶν ἐξηγητῶν νόμοι
ἀφηγῶνται δεῖν γίνεσθαι τὴν κάθαρσιν ἐκάστοτε καὶ
ἐκάστοις. περὶ δὲ ξυγκομιδῆς τῶν ὠραίων ἀπάντων, ἐξέ- 846
στω τῷ βουλομένῳ τὸ ἑαυτοῦ διὰ παντὸς τόπου κομίζε-
σθαι, ὅπῃπερ ἂν ἢ μηδὲν μηδένα ζημιοῖ ἢ τριπλάσιον αὐ-
τὸς κέρδος τῆς τοῦ γείτονος ζημίας κερδαίνῃ· τούτων δὲ
ἐπιγνώμονας τοὺς ἄρχοντας γίνεσθαι καὶ τῶν ἄλλων
ἀπάντων, ὅσα τις ἂν ἐκὼν ἄκουτα βλάβη βία ἢ λάθρα
αὐτὸν ἢ τῶν αὐτοῦ τι διὰ τῶν αὐτοῦ κτημάτων. πάντα
τὰ τοιαῦτα τοῖς ἄρχουσιν ἐπιδεικνὺς τιμωρείσθω μέχρι
τριῶν μνῶν ὄντος τοῦ βλάβους· ἐὰν δ' ἐγκλημά τῳ μεῖζον
ἄλλῳ πρὸς ἄλλον γίνηται, πρὸς τὰ κοινὰ δικαστήρια φέ- B
ρων τὴν δίκην τιμωρείσθω τὸν ἀδικοῦντα. ἐὰν δὲ τις τῶν
ἀρχόντων δοκῇ μετ' ἀδίκου γνώμης κρίνειν τὰς ζημίας,
τῶν διπλασίων ὑπόδικος ἔστω τῷ βλαφθέντι· τὰ δὲ αὐ-
τῶν ἀρχόντων ἀδικήματα εἰς τὰ κοινὰ δικαστήρια ἐπανά-
γειν τὸν βουλούμενον ἐκάστων τῶν ἐγκλημάτων. μυρία δὲ

ταῦτα ὄντα καὶ σμικρὰ νόμιμα, καθ' ἃ δεῖ τὰς τιμωρίας γίνεσθαι, λήξεών τε πέρι δικῶν καὶ προσκλήσεων καὶ κλητήρων, εἴτ' ἐπὶ δυεῖν εἴτ' ἐφ' ὁπόσων δεῖ καλεῖσθαι, καὶ πάντα ὁπόσα τοιαῦτά ἐστίν, οὔτ' ἀνομοθέτητα οἷόν τ' εἶναι γέροντός τε οὐκ ἄξια νομοθέτου, νομοθετούντων δ' αὐτὰ οἱ νέοι πρὸς τὰ τῶν πρόσθεν νομοθετήματα ἀπομιμούμενοι σμικρὰ πρὸς μεγάλα, καὶ τῆς ἀναγκαίας αὐτῶν χρείας ἐμπείρως ἴσχοντες, μέχριπερ ἂν πάντα ἱκανῶς δόξη κείσθαι· τότε δὲ ἀκίνητα ποιησάμενοι ζώντων τούτοις ἤδη χρώμενοι μέτρον ἔχουσι.

D XII. Τὸ δὲ τῶν ἄλλων δημιουργῶν ποιεῖν χρὴ κατὰ τάδε. πρῶτον μὲν ἐπιχώριος μηδεὶς ἔστω τῶν περὶ τὰ δημιουργικὰ τεχνήματα διαπονούντων, μηδὲ οἰκέτης ἀνδρὸς ἐπιχωρίου. τέχνην γὰρ ἱκανὴν πολλῆς ἀσκήσεως ἅμα καὶ μαθημάτων πολλῶν δεομένην κέκτηται πολίτης ἀνὴρ τὸν κοινὸν τῆς πόλεως κόσμον σῶζων καὶ κτώμενος, οὐκ ἐν παρέργῳ δεόμενον ἐπιτηδεύειν· δύο δὲ ἐπιτηδεύματα ἢ δύο τέχνας ἀκριβῶς διαπονεῖσθαι σχεδὸν οὐδεμία φύσις E ἱκανὴ τῶν ἀνθρωπίνων, οὐδ' αὖ τὴν μὲν αὐτὸς ἱκανῶς ἀσκεῖν, τὴν δὲ ἄλλον ἀσκουῖντα ἐπιτροπεύειν. τοῦτ' οὖν ἐν πόλει ὑπάρχον δεῖ πρῶτον γίνεσθαι· μηδεὶς χαλκεύων ἅμα τεκταινέσθω, μηδ' αὖ τεκταινόμενος χαλκευόντων ἄλλων ἐπιμελείσθω μᾶλλον ἢ τῆς αὐτοῦ τέχνης, πρόφασιν ἔχων, ὡς πολλῶν οἰκετῶν ἐπιμελούμενος ἑαυτῷ δημιουργούντων εἰκότως μᾶλλον ἐπιμελεῖται ἐκείνων διὰ τὸ 847 τὴν πρόσοδον ἐκεῖθεν αὐτῷ πλείω γίνεσθαι τῆς αὐτοῦ τέχνης, ἀλλ' εἰς μίαν ἕκαστος τέχνην ἐν πόλει κεκτημένος ἀπὸ ταύτης ἅμα καὶ τὸ ζῆν κτάσθω. τοῦτον δὲ τὸν νόμον ἀστυνόμοι διαπονόμενοι σωζόντων, καὶ τὸν μὲν ἐπιχώριον, ἐὰν εἷς τινα τέχνην ἀποκλίνῃ μᾶλλον ἢ τὴν τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν, κολαζόντων ὀνειδεσί τε καὶ ἀτιμίαις, μέχριπερ ἂν κατευθύνωσιν εἰς τὸν αὐτοῦ δρόμον, ξένωι

δὲ ἂν τις ἐπιτηδεύῃ δύο τέχνας, δεσμοίσι τε καὶ χρημάτων
 ζημίαις καὶ ἐκβολαῖς ἐκ τῆς πόλεως κολάζοντες ἀναγκα- B
 ζόντων ἓνα μόνον ἀλλὰ μὴ πολλοὺς εἶναι. μισθῶν δὲ αὐ-
 τοῖς πέρι καὶ τῶν ἀναιρέσεων τῶν ἔργων, καὶ ἐάν τις αὐ-
 τοὺς ἕτερος ἢ κείνοί τινα ἄλλον ἀδικῶσι, μέχρι δραχμῶν
 πεντήκοντα ἀστυνόμοι διαδικαζόντων, τὸ δὲ πλεόν τούτου
 τὰ κοινὰ δικαστήρια διακρινόντων κατὰ νόμον. τέλος δὲ
 ἐν τῇ πόλει μηδένα μηδὲν τελεῖν μήτε ἐξαγομένων χρημά-
 των μήτ' εἰσαγομένων· λιβανωτὸν δὲ καὶ ὅσα πρὸς θεοὺς C
 τὰ τοιαῦτ' ἐστὶ ξενικὰ θυμιάματα, καὶ πορφύραν καὶ ὅσα C
 βαπτὰ χρώματα μὴ φερούσης τῆς χώρας, ἢ περὶ τινα
 ἄλλην τέχνην δεομένην ξενικῶν τινῶν εἰσαγωγίμων μη-
 δενὸς ἀναγκαίου χάριν μήτε τις ἀγέτω, μήτε αὐτῶν ἐν
 τῇ χώρᾳ ἀναγκαίων ἐμμένειν ἐξαγέτω· τούτων δ' αὐτῶν
 πάντων ἐπιγνώμονας εἶναι καὶ ἐπιμελητὰς τῶν νομοφυ-
 λάκων πέντε ἀφαιρεθέντων τῶν πρεσβυτέρων τοὺς ἐξῆς
 δώδεκα. περὶ δὲ ὄπλων καὶ ὅσα περὶ τὸν πόλεμον ἅπαντα D
 ὄργανα, ἐάν τις ἢ τέχνης εἰσαγωγίμου δέῃ γίνεσθαι D
 ἢ φυτοῦ ἢ μεταλλευτικοῦ κτήματος ἢ δεσμευτικοῦ ἢ ζώων
 τινῶν ἔνεκα τῆς τοιαύτης χρείας, ἵππαρχοι καὶ στρατη-
 γοὶ τούτων ἔστωσαν κύριοι εἰσαγωγῆς τε καὶ ἐξαγωγῆς,
 διδούσης τε ἅμα καὶ δεχομένης τῆς πόλεως, νόμους δὲ
 περὶ τούτων νομοφύλακες τοὺς πρέποντάς τε καὶ ἱκανοὺς
 θήσουσι· καπηλείαν δὲ ἔνεκα χρηματισμῶν μήτε οὖν τού-
 του μήτε ἄλλου μηδενὸς ἐν τῇ χώρᾳ ὅλη καὶ πόλει ἡμῶν E
 γίνεσθαι.

XIII. Τροφῆς δὲ καὶ διανομῆς τῶν ἐκ τῆς χώρας ἐγγὺς
 τῆς τοῦ Κρητικοῦ νόμου ἔοικεν ὀρθότης ἂν τις γιγνομένη
 κατὰ τρόπον γίνεσθαι. δώδεκα μὲν γὰρ δὴ μέρη τὰ πάντα
 ἐκ τῆς χώρας γιγνώμενα νέμειν χρεῶν πάντας, ἥπερ καὶ
 ἀναλωτέα· τὸ δὲ δωδέκατον μέρος ἕκαστον οἶον πυρῶν
 καὶ κριθῶν, οἷσι δὲ καὶ τὰ ἅπαντα ἀκολουθεῖτω τὰ ἄλλα

848 ὥραϊα νεμόμενα, καὶ ὅσα ζῶα ξύμπαντα πράσιμ' ἄν ἐκάστοις ἤ, τριχῆ διαιρείσθω κατὰ λόγον, ἐν μὲν μέρος τοῖς ἐλευθέροις, ἐν δὲ τοῖς τούτων οἰκέταις, τὸ δὲ τρίτον δημιουργοῖς τε καὶ πάντως τοῖς ξένοις, οἳ τὲ τινες ἄν τῶν μετοικούντων ὧσι ξυνοικοῦντες τροφῆς ἀναγκαίου δεόμενοι, καὶ ὅσοι χρεῖα τινὶ πόλεως ἢ τινος ἰδιωτῶν εἰσαφικνοῦνται ἐκάστοτε, πάντων τῶν ἀναγκαίων ἀπουεμηθῆν τρίτον μέρος ὧνιον ἐξ ἀνάγκης ἔστω τοῦτο μόνον, τῶν δὲ δύο μερῶν μηδὲν ἐπάναγκες ἔστω πωλεῖν. πῶς οὖν δὴ B ταῦτα ὀρθότατα νέμοιτ' ἄν; πρῶτον μὲν δῆλον, ὅτι τῆ μὲν ἴσα, τῆ δ' οὐκ ἴσα νέμομεν.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Χεῖρω που καὶ βελτίω τούτων ἕκαστα ἀνάγκη φύειν καὶ ἐκτρέφειν τὴν γῆν.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΑΘ. Τῶ μὲν τοίνυν τοιούτων τῶν μερῶν τριῶν ὄντων μηδὲν πλεόν ἐχέτω μήτε τὸ τοῖς δεσπόταις ἢ δούλοις νεμόμενον, μήτε αὖ τὸ τῶν ξένων, ἀλλὰ τὴν τῆς ὁμοιότητος ἰσότητα ἢ νομῆ πᾶσιν ἀποδιδότω τὴν αὐτήν, λαβῶν δ' C ἕκαστος τῶν πολιτῶν τὰ δύο μέρη κύριος ἔστω τῆς νομῆς δούλοις τε καὶ ἐλευθέροις, ὅπόσ' ἄν καὶ ὅποια βούληται διανέμειν· τὸ δὲ πλεόν τούτων μέτροις τε καὶ ἀριθμῶ τῆδε χρὴ διανέμεσθαι, λαβόντα τὸν ἀριθμὸν πάντων τῶν ζώων, οἷς ἐκ τῆς γῆς δεῖ τὴν τροφήν γίνεσθαι, [διανέμειν]. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο αὐτοῖς οἰκήσεις δεῖ χωρὶς διατεταγμένας εἶναι· τάξις δὲ ἦδε πρέπει τοῖς τοιούτοις. δώδεκα κώμας εἶναι χρὴ, κατὰ μέσον τὸ δωδεκατημόριον ἕκαστον μίαν, D ἐν τῇ κώμῃ δὲ ἐκάστη πρῶτον μὲν ἱερὰ καὶ ἀγορὰν ἐξηρησθαι θεῶν τε καὶ τῶν ἐπομένων θεοῖς δαιμόνων, εἴτε τινὲς ἐντοποι Μαγνήτων εἴτ' ἄλλων ἰδρύματα παλαιῶν μνήμη διασεσωμένων εἰσί, τούτοις ἀποδιδόντας τὰς τῶν πάλαι τιμὰς ἀνθρώπων, Ἐστίας δὲ καὶ Διὸς Ἀθηναῖς τε

καὶ ὅς ἂν ἀρχηγὸς ἢ τῶν ἄλλων τοῦ δωδεκάτου ἐκάστου μέρους, ἱερὰ πανταχοῦ ἰδρῦσασθαι. πρῶτον δὲ οἰκοδομίας εἶναι περὶ τὰ ἱερὰ ταῦτα, ὅπη ἂν ὁ τόπος ὑψηλότατος ἢ, τοῖς φρουροῖς ὑποδοχὴν ὅ τι μάλιστα εὐερκῆ· τὴν δὲ ἄλλην χώραν κατασκευάζειν πᾶσαν δημιουργῶν τριακαίδεκα μέρη διελομένους, καὶ τὸ μὲν ἐν ἄστει κατοικίξειν, διελομένους αὖ καὶ τοῦτο εἰς τὰ δώδεκα μέρη τῆς πόλεως ἀπάσης, ἔξω τε καὶ ἐν κύκλῳ κατανεμηθέντας, ἐν τῇ κώμῃ δὲ ἐκάστη τὰ πρόσφορα γεωργοῖσι γένη τῶν δημιουργῶν συνοικίξειν. τοὺς δ' ἐπιμελητὰς εἶναι τούτων πάντων τοὺς τῶν ἀγρονόμων ἄρχοντας, ὅσων τε καὶ ὠντινων ὁ τόπος ἕκαστος δεῖται, καὶ ὅπου κατοικοῦντες ἀλυπότατοί τε καὶ ὠφελιμώτατοι ἔσονται τοῖσι γεωργοῦσι. τῶν δὲ ἐν ἄστει 849 κατὰ τὰ αὐτὰ ἐπιμεληθῆναι καὶ ἐπιμελεῖσθαι τὴν τῶν ἀστυνόμων ἀρχήν.

XIV. Τοῖς δὲ δὴ ἀγορανόμοις τὰ περὶ ἀγοράν που δεῖ ἕκαστα μέλειν· ἢ δ' ἐπιμέλεια μετὰ τὴν τῶν ἱερῶν ἐπίσκεψιν τῶν κατ' ἀγοράν, μή τις ἀδικῆ τι, τῆς τῶν ἀνθρώπων χρείας τὸ δεύτερον ἂν εἴη σώφροσύνης τε καὶ ὑβρεως ἐπισκόπους ὄντας κολάζειν τὸν θεόμενον κολάσεως. τῶν δὲ ὠνίων, πρῶτον μὲν τὰ περὶ τοὺς ξένους ταχθέντα πωλεῖν τοῖς ἀστοῖς σκοπεῖν εἰ γίγνεται κατὰ τὸν νόμον ἕκαστα· νόμος δὲ ἐκάστου, μηνὸς τῆ νέα ὧν δεῖ πραθῆναι τὸ μέρος τοῖς ξένοις· ἐξάγειν τοὺς ἐπιτρόπους, ὅσοι τοῖς ἀστοῖς ξένοι ἢ καὶ δοῦλοι ἐπιτροπεύουσι, δωδεκατημόριον πρῶτον τοῦ σίτου, τὸν δὲ ξένον εἰς πάντα τὸν μῆνα ὠνεῖσθαι σῖτον μὲν καὶ ὅσα περὶ σῖτον ἀγορᾶ τῆ πρώτῃ· δεκάτῃ δὲ τοῦ μηνὸς τὴν τῶν ὑγρῶν οἱ μὲν πρᾶσιν, οἱ δὲ ὠνήν ποιείσθωσαν δι' ὅλου τοῦ μηνὸς ἱκανήν· τρίτῃ δὲ εἰκάδι τῶν ζώων ἔστω πρᾶσις, ὅσα πρᾶτέα ἕκαστοις ἢ ὠνητέα αὐτοῖς δεομένοις, καὶ ὀπόσων σκευῶν ἢ χρημάτων γεωργοῖς μὲν πρᾶσις, οἷον δερμάτων ἢ καὶ πά-

σης ἐσθῆτος ἢ πλοκῆς ἢ πιλήσεως ἢ τινων ἄλλων τοιούτων, ξένοις δὲ ἀναγκαῖον ὠνεῖσθαι παρ' ἄλλων κτωμένοις. καπηλείας δὲ τούτων ἢ κριθῶν ἢ πυρῶν εἰς ἄλφριτα νεμηθέντων, ἢ καὶ τὴν ἄλλην ξύμπασαν τροφήν ἀστοῖς μὲν καὶ τούτων δούλοις μήτε τις πωλείτω μήτε ὠνεῖσθω

D παρὰ τοιούτου μηδεὶς μηδενός, ἐν δὲ ταῖς τῶν ξένων ξένος ἀγοραῖς πωλείτω τοῖς δημιουργοῖς τε καὶ τούτων δούλοις, οἴνου τε μεταβαλλόμενος καὶ σίτου πρᾶσιν, ὃ δὴ καπηλείαν ἐπονομάζουσιν οἱ πλείστοι, καὶ ζώων διαμερισθέντων μάγειροι διατιθέσθων ξένοις τε καὶ δημιουργοῖς καὶ τούτων οἰκέταις. πᾶσαν δὲ ὕλην καύσιμον ὁσημέραι ξένος ὁ βουληθεὶς ὠνεῖσθω μὲν ἀθρόαν παρὰ τῶν ἐν τοῖς χωρίοις ἐπιτρόπων, πωλείτω δὲ αὐτὸς τοῖς ξένοις, καθ' ὅσον ἂν βούληται καὶ ὁπόταν βούληται· τῶν δὲ ἄλλων χρημάτων

E πάντων καὶ σκευῶν, ὁπόσων ἐκάστοισι χρεῖα, πωλεῖν εἰς τὴν κοινὴν ἀγορὰν φέροντας εἰς τὸν τόπον ἕκαστον, ἐν οἷς ἂν νομοφύλακές τε καὶ ἀγορανόμοι μετ' ἀστυνόμων τεκμηράμενοι ἕδρας προπούσας ὄρους θῶνται τῶν ὠνίων· ἐν τούτοις ἀλλάττεσθαι νόμισμά τε χρημάτων καὶ χρήματα νομίσματος, μὴ προέμενον ἄλλον ἑτέρῳ τὴν ἀλλαγὴν· ὁ δὲ προέμενος ὡς πιστεύων, εἴαν τε κομίδηται καὶ ἂν μὴ, στεργέτω ὡς οὐκέτι δίκης οὔσης τῶν τοιούτων

850 περὶ συναλλάξεων. τὸ δὲ ὠνηθὲν ἢ πραθὲν ὅσῳ πλεον ἂν ἢ καὶ πλεονος ἢ κατὰ τὸν νόμον, ὃς εἴρηκε πόσου προσγενομένου καὶ ἀπογενομένου δεῖ μηδέτερα τούτων ποιεῖν, ἀναγραφῆτω τότε ἤδη παρὰ τοῖς νομοφύλαξι τὸ πλεον, ἐξαλειφέσθω δὲ τὸ ἐναντίον· τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ μετοίκων ἔστω τῆς ἀναγραφῆς πέρι τῆς οὐσίας. ἰέναι δὲ τὸν βουλόμενον εἰς τὴν μετοίκησιν ἐπὶ ῥητοῖς, ὡς οἰκήσεως οὔσης τῶν ξένων τῷ βουλομένῳ καὶ δυναμένῳ μετοικεῖν,

B τέχνην κεκτημένῳ καὶ ἐπιδημοῦντι μὴ πλεον ἐτῶν εἴκοσιν, ἀφ' ἧς ἂν γράφηται, μετοίκιον μηδὲ σμικρὸν τελοῦντι

πλήν τοῦ σωφρονεῖν, μηδὲ ἄλλο αὐτὸ τέλος ἕνεκά τινος ὦνῆς ἢ καὶ πράσεως· ὅταν δ' ἐξήκωσιν οἱ χρόνοι, τὴν αὐτοῦ λαβόντα οὐσίαν ἀπιέναι, εἰ δ' ἐν τοῖς ἔτεσι τούτοις αὐτῷ ξυμβῆ λόγου ἀξίῳ πρὸς εὐεργεσίαν τῆς πόλεως γεγονέναι τινὰ ἱκανήν, καὶ πιστεύῃ πείσειν βουλήν καὶ ἐκκλησίαν ἢ τινὰ ἀναβολὴν τῆς ἐξοικήσεως ἀξιῶν αὐτῷ γίνεσθαι κυ- C ρίως ἢ καὶ τὸ παράπαν διὰ βίου τινὰ μονήν, ἐπελθὼν καὶ πείσας τὴν πόλιν, ἅπερ ἂν πείσῃ, ταῦτα αὐτῷ τέλεα γινέσθω. παισὶ δὲ μετοίκων, δημοιουργοῖς οὖσι καὶ γενομένοις ἐτῶν πεντεκαίδεκα, τῆς μὲν μετοικίας ἀρχέτω χρόνος ὁ μετὰ τὸ πέμπτον καὶ δέκατον ἔτος, ἐπὶ τούτοις δὲ εἴκοσιν ἔτη μείνας ἴτω ὅπῃ αὐτῷ φίλον, μένειν δὲ ἂν βούληται, κατὰ τὰ αὐτὰ μενέτω πείσας· ὁ δὲ ἀπιὼν ἐξαλειψάμενος ἴτω τὰς ἀπογραφάς, αἵτινες ἂν αὐτῷ παρὰ τοῖς ἀρχουσι D γεγραμμένοι πρότερον ᾶσιν.

Ⓣ.

I. AⓉ. Δίκαι δὴ τὰ μετὰ ταῦτα ἀκόλουθοι ταῖς ἐμ- 853 προσθεν πράξεσιν ἀπάσαις οὖσαι κατὰ φύσιν γίνονται ἂν τὴν τῆς διακοσμήσεως τῶν νόμων. ὦντινων οὖν δὴ πέρι δεῖ γίνεσθαι δίκας, τὰ μὲν εἴρηται, τὰ κατὰ γεωργίας τε καὶ ὅσα τούτοις εἶπετο, τὰ δὲ μέγιστα οὔτε εἴρηται πω, καθ' ἕνα ἕκαστόν τε λεγόμενον [ῥηθέν], ἢν δεῖ λαμβάνειν αὐτὸ τιμωρίαν καὶ τίνων ποτὲ δικαστῶν τυγχάνειν, μετ' B ἐκεῖν' αὐτὰ ἐξῆς ταῦτα ῥητέον.

ΚΑ. Ὁρθῶς.

AⓉ. Αἰσχροὺς μὲν δὴ τινὰ τρόπον καὶ νομοθετεῖν πάντα, ὅποσα νῦν μέλλομεν τοῦτο δοῦν ἐν τοιαύτῃ πόλει, ἢν φάμεν οἰκήσεσθαι τε εὖ καὶ τεύξεσθαι πάσης ὀρθότη-

τος πρὸς ἐπιτήδευσιν ἀρετῆς· ἐν δὲ τῇ τοιαύτῃ τὸ καὶ
 ἀξιοῦν τῆς τῶν ἄλλων μοχθηρίας τῶν μεγίστων ἐμφύε-
 σθαί τινα μεθέξοντα, ὥστε δεῖν νομοθετεῖν προκαταλαμ-
 C βάνοντα καὶ ἀπειλοῦντα, ἐάν τις τοιοῦτος γίγνηται, καὶ
 τούτων ἀποτροπῆς τε ἔνεκα καὶ γενομένων κολάσεως τι-
 θέναι ἐπ' αὐτοῖς νόμους ὡς ἔσομένοις, ὅπερ εἶπον, αἰσχρὸν
 μὲν τινα τρόπον· ἐπειδὴ δὲ οὐ, καθάπερ οἱ παλαιοὶ νομο-
 θέται θεῶν παισὶ νομοθετούμενοι τοῖς ἥρωσιν, ὡς ὁ νῦν
 λόγος, αὐτοὶ τ' ἐκ θεῶν ὄντες ἄλλοις τε ἐκ τοιούτων γεγο-
 νόσιν ἐνομοθέτουν, ἀλλ' ἀνθρωποὶ τε καὶ ἀνθρώπων
 σπέρμασι νομοθετοῦμεν τὰ νῦν, ἀνεμέσητον δὴ φοβεῖ-
 D σθαι, μὴ τις ἐγγίγνηται τῶν πολιτῶν ἡμῖν οἶον κερασβό-
 λος, ὃς ἀτεράμων εἰς τοσοῦτον φύσει γίγνοιτ' ἂν ὥστε μὴ
 τήκεσθαι, * καὶ * καθάπερ ἐκεῖνα τὰ σπέρματα πυρί, νό-
 μοις οὗτοι καίπερ οὕτως ἰσχυροῖς οὖσιν ἀτηκτοὶ γίγνων-
 ται. ὧν δὴ χάριν οὐκ ἐπίχαριν λέγοιμ' ἂν πρῶτον νόμον
 ἱερῶν περὶ συλήσεως, ἂν τις τοῦτο δρᾷν τολμᾷ. καὶ πολί-
 την μὲν τῶν τεθραμμένων ὀρθῶς οὐτ' ἂν βουλοίμεθα
 οὔτε ἐλπιστὸν πάνυ τι νοσησαί ποτε ἂν ταύτην τὴν νόσον,
 οἰκέται δὲ ἂν τούτων καὶ ξένοι καὶ ξένων δοῦλοι πολλὰ ἂν
 ἐπιχειρήσειαν τοιαῦτα· ὧν ἔνεκα μὲν μάλιστα, ὅμως δὲ
 854 καὶ ξύμπασαν τὴν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀσθένειαν εὐ-
 λαβούμενος, ἐρῶ τὸν τῶν ἱεροσύλων πέρι νόμον καὶ τῶν
 ἄλλων πάντων τῶν τοιούτων, ὅσα δυσίατα καὶ ἀνίατα.
 προοίμια δὲ τούτοισι κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον ὁμολο-
 γηθέντα προρρητέον ἅπασιν ὡς βραχύτατα. λέγοι δὴ τις
 ἂν ἐκείνῳ διαλεγόμενος ἅμα καὶ παραμυθούμενος, ὃν ἐπι-
 θυμία κακὴ παρακαλοῦσα μεθ' ἡμέραν τε καὶ ἐπεγείρουσα
 νύκτωρ ἐπὶ τι τῶν ἱερῶν ἄγει συλήσοντα, τάδε· ὦ θαν-
 B μάσιε, οὐκ ἀνθρώπινόν σε κακὸν οὐδὲ θεῖον κινεῖ τὸ νῦν
 ἐπὶ τὴν ἱεροσυλίαν προτρέπον ἰέναι, οἷστρος δὲ σέ τις ἐμ-
 φνόμενος ἐκ παλαιῶν καὶ ἀκαθάρτων τοῖς ἀνθρώποις

ἀδικημάτων, περιφερόμενος ἀλιτηριώδης, ὃν εὐλαβεῖσθαι
 χρεὼν παντὶ σθένει· τίς δ' ἐστὶν εὐλάβεια, μαθέ. ὅταν
 σοι προσπίπτῃ τι τῶν τοιούτων δογμάτων, ἴθι ἐπὶ τὰς
 ἀποδιοπομπήσεις, ἴθι ἐπὶ θεῶν ἀποτροπαίων ἱερὰ ἰκέτης,
 ἴθι ἐπὶ τὰς τῶν λεγομένων ἀνδρῶν ὑμῖν ἀγαθῶν ξυνου-
 σίας, καὶ τὰ μὲν ἄκουε, τὰ δὲ πειρῶ λέγειν αὐτός, ὡς δεῖ C
 τὰ καλὰ καὶ τὰ δίκαια πάντα ἀνδρα τιμᾶν· τὰς δὲ τῶν κα-
 κῶν ξυνουσίας φεῦγε ἀμεταστρεπτί· καὶ ἔὰν μὲν σοι δρῶντι
 ταῦτα λωφᾶ τι τὸ νόσημα — εἰ δὲ μή, καλλίω θάνατον σκε-
 ψάμενος ἀπαλλάττου τοῦ βίου.

II. Ταῦτα ἡμῶν ἀδόντων προοίμια τοῖς πάντα ταῦτα
 ἐπινοοῦσιν ὅσα ἀνόσια ἔργα καὶ πολιτοφθόρα, τῷ μὲν πει-
 θομένῳ τὸν νόμον ἔᾶν σιγῇ δεῖ, τῷ δὲ ἀπειθοῦντι μετὰ
 τὸ προοίμιον ἄδειν μέγα· ὅς δ' ἂν ἱεροσυλῶν ληφθῇ, ἔὰν D
 μὲν ἦ δοῦλος ἢ ξένος, ἐν τῷ προσώπῳ καὶ ταῖς χερσὶ γρα-
 φεῖς τὴν συμφορὰν καὶ μαστιγωθεὶς ὅποσας ἂν δόξῃ τοῖς
 δικασταῖς, ἐκτὸς τῶν ὄρων τῆς χώρας γυμνὸς ἐκβληθήτω·
 τάχα γὰρ ἂν δοῦς ταύτην τὴν δίκην γένοιτ' ἂν βελτίων,
 σωφροнисθεὶς. οὐ γὰρ ἐπὶ κακῷ δίκη γίνεται οὐδεμία,
 γενομένη κατὰ νόμον, δυοῖν δὲ θάτερον ἀπεργάζεται σχε-
 δόν· ἢ γὰρ βελτίονα ἢ μοχθηρότερον ἦττον ἐξειργάσατο E
 τὸν τὴν δίκην παρασχόντα. πολίτης δὲ ἂν τίς ποτέ τι τοι-
 οῦτον δρῶν ἀναφανῇ, περὶ θεοῦς ἢ περὶ γονέας ἢ περὶ
 πόλιν ἢ δίκην τῶν μεγάλων τινα καὶ ἀπορρήτων ἀδι-
 κιῶν, ὡς ἀνίατον ἦδη τοῦτον ὄντα ὁ δικαστὴς διανοεῖσθω,
 λογιζόμενος οἷας παιδείας τε καὶ τροφῆς ἐκ παιδὸς τυγ-
 χάνων οὐκ ἀπέσχετο τῶν μεγίστων κακῶν· δίκη δὲ τού-
 τῳ θάνατος ἐλάχιστον τῶν κακῶν, τοὺς δὲ ἄλλους παρά-
 δειγμα ὀνήσει γενόμενος ἀκλεῆς καὶ ὑπὲρ τοὺς τῆς χώρας 855
 ὄρους ἀφανισθεὶς· παισὶ δὲ καὶ γένει, ἔὰν φύγῃσι τὰ πα-
 τρώα ἦθη, κλέος ἔστω καὶ λόγος ἐντιμος λεγόμενος, ὡς εὖ
 τε καὶ ἀνδρείως εἰς ἀγαθὸν ἐκ κακοῦ διαπεφευγόντων.

δημόσια δὲ χρήματα οὐδενὸς τῶν τοιούτων τῇ πολιτείᾳ
 πρεπον ἂν εἶη γίνεσθαι, ἐν ἧ δεῖ τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ καὶ
 ἴσους ὄντας διατελεῖν κλήρους· ζημίας δ' ἐκτίσεις, ὅταν
 ἀδικεῖν ἄξια δοκῇ τις χρημάτων, ἐκτίνειν, ἂν ἧ τι τῶν τοῦ
 B κλήρου κατεσκευασμένου περιττεῦον, μέχρι τοσοῦτου ζη-
 μιωθέντα, τὸ δὲ πλεον μῆ· τὰς δ' εἰς ταῦτα ἀκριβείας ἐκ
 τῶν ἀπογραφῶν νομοφύλακες σκοποῦντες τὸ σαφὲς ἐξαγ-
 γελλόντων ἀεὶ τοῖς δικασταῖς, ὅπως ἂν τῶν κλήρων ἀργὸς
 μηδεὶς μηδέποτε γίννηται δι' ἀπορίαν χρημάτων. ζημίας
 δὲ ἂν τις πλέονος ἄξιός εἶναι δοκῇ, εἰ ἂν ἄρα μὴ τινες ἐθέ-
 λωσιν αὐτὸν τῶν φίλων ἐγγυᾶσθαι τε καὶ ξυνεκτίνοντες
 ἀπελευθεροῦν, δεσμοῖς τε χρονίοις καὶ ἐμφανέσι καὶ τισι
 C προπηλακισμοῖς κολάζειν, ἄτιμον δὲ παντάπασι μηδένα
 εἶναι μηδέποτε μηδ' ἐφ' ἐνὶ τῶν ἀμαρτημάτων, μηδ' ὑπερ-
 ὄριον φυγάδα· θάνατον δὲ ἢ δεσμοὺς ἢ πληγὰς ἢ τινὰς
 ἀμόρφους ἔδρας ἢ στάσεις ἢ παραστάσεις εἰς ἱερὰ ἐπὶ τὰ
 τῆς χώρας ἔσχατα, ἢ χρημάτων καθάπερ ἔμπροσθεν εἶπο-
 μεν ἐκτίσεις γίνεσθαι δεῖν, τὴν δίκην ταύτην γίνεσθαι.
 δικασταὶ δὲ ἔστωσαν θανάτου πέρι νομοφύλακές τε καὶ
 τὸ τῶν περυσινῶν ἀρχόντων ἀριστίνδην ἀπομερισθὲν δι-
 D καστήριον· εἰσαγωγὰς δὲ τούτων καὶ προσκλήσεις καὶ ὅσα
 τοιαῦτα καὶ ὡς δεῖ γίνεσθαι, τοῖς νεωτέροις νομοθέταις
 χρὴ μέλειν· τὴν διαψήφισιν δὲ ἡμέτερον ἔργον νομοθετεῖν.
 ἔστω δὲ φανερὰ μὲν ἡ ψῆφος τιθεμένη, πρὸ τούτου δὲ
 κατὰ τὸ στόμα τοῦ διώκοντός τε καὶ φεύγοντος ὁ δικα-
 στῆς ἐξῆς ἡμῖν ἐγγύτατα κατὰ πρόεσβιν ἰζέσθω, πάντες δ'
 οἱ πολῖται, ὅσοιπερ ἂν ἄγωσι σχολήν, ἐπήκοοι ἔστωσαν
 σπουδῇ τῶν τοιούτων δικῶν. λέγειν δὲ ἓνα λόγον, πρῶ-
 E τον μὲν τὸν διώκοντα, τὸν δὲ φεύγοντα δεύτερον· μετὰ δὲ
 τοὺς λόγους τούτους ἄρχεσθαι μὲν τὸν γεραίτατον ἀνα-
 κρίνοντα, ἴοντα εἰς τὴν τῶν λεχθέντων σκέψιν ἱκανήν,
 μετὰ δὲ τὸν πρεσβύτατον ἐξῆς ἅπαντας χρὴ διεξελεθεῖν, ὅ

τι ἂν παρ' ἑκατέρου τις τῶν ἀντιδίκων ῥηθῆν ἢ μὴ ῥηθῆν ἐπιποθῆ τινὰ τρόπον· ὁ δὲ μὴδὲν ποθῶν ἄλλω τὴν ἀνάκρισιν παραδιδότω. τῶν δὲ ῥηθέντων ἐπισφραγισαμένους ὅσα ἂν εἶναι καίρια δοκῆ, γράμμασι σημεῖα ἐπιβάλλοντας 856 πάντων τῶν δικαστῶν, θεῖναι ἐπὶ τὴν ἐστίαν, καὶ πάλιν αὐρίουον εἰς ταύτῳν ξυνελθόντας ὡσαύτως τε ἀνακρίνοντας διεξελθεῖν τὴν δίκην, καὶ σημεῖα ἐπιβάλλοντας αὐ τοῖς λεχθεῖσι· καὶ τρεῖς δράσαντας τοῦτο, τεκμήριά τε καὶ μάρτυρας ἱκανῶς παραλαβόντας, ψῆφον ἱερὰν ἕκαστον φέροντα καὶ ὑποσχόμενον πρὸς τῆς ἐστίας εἰς δύναμιν τὰ δίκαια καὶ ἀληθῆ κρίνειν οὕτω τέλος ἐπιθεῖναι τῇ τοιαύτῃ δίκῃ.

III. Μετὰ δὲ τὰ περὶ θεοῦς τὰ περὶ κατάλυσιν τῆς B πολιτείας· ὅς ἂν ἄγων εἰς ἀρχὴν ἄνθρωπον δουλώται μὲν τοὺς νόμους, ἑταιρείαις δὲ τὴν πόλιν ὑπήκοον ποιῆ, καὶ βιαίως δὴ πᾶν τοῦτο πράττων καὶ στάσιν ἐγείρων παρανομῆ, τοῦτον δὲ διανοεῖσθαι δεῖ πάντων πολεμιώτατου ὅλη τῇ πόλει· τὸν δὲ κοινωνοῦντα μὲν τῶν τοιούτων μηδενί, τῶν μεγίστων δὲ μετέχοντα ἀρχῶν ἐν τῇ πόλει, λεληθότα τε ταῦτα αὐτόν, ἢ μὴ λεληθότα, δειλία δ' ὑπὲρ πατρίδος αὐτοῦ μὴ τιμωρούμενον, δεῖ δεύτερον ἡγεῖσθαι τὸν C τοιοῦτον πολίτην κάκῃ. πᾶς δὲ ἀνήρ, οὗ καὶ σμικρὸν ὄφελος, ἐνδεικνύτω ταῖς ἀρχαῖς εἰς κρίσιν ἄγων τὸν ἐπιβουλεύοντα βιαίου πολιτείας μεταστάσεως ἅμα καὶ παρανόμου· δικασταὶ δὲ ἔστωσαν τούτοις οἵπερ τοῖς ἱεροσύλοις, καὶ πᾶσαν τὴν κρίσιν ὡσαύτως αὐτοῖς γίνεσθαι καθάπερ ἐκείνοις, τὴν ψῆφον δὲ θάνατον φέρειν τὴν πλήθει νικῶσαν. ἐνὶ δὲ λόγῳ πατρὸς ὀνειδῆ καὶ τιμωρίας παίδων μηδενὶ ξυνέπεσθαι, πλὴν ἐάν τινι πατήρ καὶ πάππος καὶ D πάππου πατήρ ἐφεξῆς ὄφλωσι θανάτου δίκην· τούτους δὲ ἢ πόλις ἔχοντας τὴν αὐτῶν οὐσίαν, πλὴν ὅσον κατεσκευασμένου τοῦ κλήρου παντελῶς, εἰς τὴν αὐτῶν ἀρχαίαν ἐκ-

πεμπέσθω πατρίδα καὶ πόλιν· οἷς δ' ἂν τῶν πολιτῶν υἱεῖς ὄντες τυγχάνωσι πλείους ἑνός, μὴ ἔλαττον δέκα ἔτη γεγυνοότες, κληρῶσαι μὲν τούτων δέκα, οὓς ἂν ἀποφήνη πατήρ ἢ πάππος ὁ πρὸς πατρός ἢ μητρός, τῶν δὲ λαχόντων τὰ ἑνόματα εἰς Δελφούς πεμφθέντων ὄν· δ' ἂν ὁ θεὸς ἀνέλη, κληρονόμον εἰς τὸν οἶκον καταστήσαι τὸν τῶν ἐκλιπόντων τύχῃ ἀμείνουσι.

ΚΑ. Καλῶς.

ΑΘ. Κοινὸς δ' ἔτι τρίτος εἷς ἔστω νόμος περὶ δικαστῶν τε, οὓς δεῖ δικάζειν αὐτοῖς, καὶ ὁ τρόπος τῶν δικῶν, οἷς ἂν προδόσεως αἰτίαν ἐπιφέρων τις εἰς δικαστήριον ἄγῃ· καὶ μονῆς ὡσαύτως ἐγκόνοις καὶ ἐξόδου τῆς πατρίδος εἰς ἔστω περὶ ταῦτα νόμος οὗτος τρισί, προδότῃ καὶ 857 ἱεροσύλῳ καὶ τῷ τοῦς τῆς πόλεως νόμους βία ἀπολλύντι κλέπτῃ δέ, εἴαν τε μέγα εἴαν τε σμικρὸν κλέπτῃ τις, εἰς αὐτὸν νόμος κείσθω καὶ μία δίκης τιμωρία ξύμπασι· τὸ μὲν γὰρ κλαπὲν δὴ χρεῶν διπλάσιον πρῶτον ἐκτίνειν, εἴαν ὄφλη τις τὴν τοιαύτην δίκην καὶ ἱκανὴν ἔχῃ τὴν ἄλλην οὐσίαν ἀποτίνειν ὑπὲρ τὸν κληρὸν, εἴαν δὲ μὴ, δεδέσθαι ἕως ἂν ἐκτίσῃ ἢ πείσῃ τὸν καταδικασάμενον· εἴαν δὲ τις ὄφλη κλοπῆς δημοσίᾳ δίκην, πείσας τὴν πόλιν ἢ τὸ κλέμμα ἐκτίσας διπλοῦν ἀπαλλατέσθω τῶν δεσμῶν.

ΚΑ. Πῶς δὴ λέγομεν, ὦ ξένε, μηδὲν διαφέρειν τῷ κλέπτοντι μέγα ἢ σμικρὸν ὑφελομένῳ καὶ ἐξ ἱερῶν ἢ ὁσίων καὶ ὅσα ἄλλα ἐστὶ περὶ κλοπὴν πᾶσαν ἀνομοιότητα ἔχοντα, οἷς δεῖ ποικίλοις οὖσιν ἔπεσθαι τὸν νομοθέτην μηδὲν ὁμοίαις ζημίαις ζημιοῦντα;

IV. ΑΘ. Ἄριστ', ὦ Κλεινία, σχεδὸν τί με ὡσπερ φερόμενον ἀντικρούσας ἀνήγειρας, ἐννενοηκότα δὲ καὶ πρότερον ὑπέμνησας, ὅτι τὰ περὶ τὴν τῶν νόμων θέσιν οὐδενὶ τρόπῳ πώποτε γέγονεν ὀρθῶς διαπεπονημένα, ὡς γε ἐν τῷ νῦν παραπεπτωκότι λέγειν. πῶς δ' αὖ καὶ τοῦτο

λέγομεν; οὐ κακῶς ἀπεικάσαμεν, ὅτε δούλοις ὡς ἰατρευο-
 μένοις ὑπὸ δούλων ἀπεικάζομεν πάντας τοὺς νῦν νομοθε-
 τουμένους. εὖ γὰρ ἐπίστασθαι δεῖ τὸ τοιόνδε, ὡς εἰ κατα-
 λάβοι ποτέ τις ἰατρὸς τῶν ταῖς ἐμπειρίαις ἄνευ λόγου τὴν
 ἰατρικὴν μεταχειριζομένων ἐλευθέρον ἐλευθέρω νοσοῦντι D
 διαλεγόμενον ἰατρόν, καὶ τοῦ φιλοσοφεῖν ἐγγύς χρώμενον
 μὲν τοῖς λόγοις, ἐξ ἀρχῆς τε ἀπτόμενον τοῦ νοσήματος,
 περὶ φύσεως πάσης ἐπανιόντα τῆς τῶν σωμάτων, ταχὺ
 καὶ σφόδρα γελάσειεν ἂν καὶ οὐκ ἂν ἄλλους εἶποι λόγους
 ἢ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτ´ ἀεὶ προχείρους ὄντας τοῖς πλεί-
 στοις λεγομένοις ἰατροῖς· φαίη γὰρ ἂν ὧ μῶρε, οὐκ ἰα-
 τρεύεις τὸν νοσοῦντα, ἀλλὰ σχεδὸν παιδεύεις, ὡς ἰατρόν
 ἄλλ´ οὐχ ὑγιῆ δεόμενον γίγνεσθαι. E

ΚΛ. Οὐκοῦν λέγων τὰ τοιαῦτα ὀρθῶς ἂν λέγοι;

ΑΘ. Τάχ´ ἂν, εἰ προσδιανοοῖτό γε, ὡς ὅστις περὶ νό-
 μων οὕτω διεξέρχεται, καθάπερ ἡμεῖς τὰ νῦν, παιδεύει
 τοὺς πολίτας ἀλλ´ οὐ νομοθετεῖ. ἄρ´ οὖν οὐ καὶ τοῦτ´ ἂν
 πρὸς τρόπου λέγειν φαίνοιτο;

ΚΛ. Ἴσως.

ΑΘ. Εὐτυχὲς δὲ ἡμῶν τὸ παρὸν γέγονεν.

ΚΛ. Τὸ ποῖον δῆ;

ΑΘ. Τὸ μηδεμίαν ἀνάγκην εἶναι νομοθετεῖν, ἀλλ´
 αὐτοὺς ἐν σκέψει γενομένους περὶ πάσης πολιτείας πει- 858
 ρᾶσθαι κατιδεῖν τό τε ἄριστον καὶ τὸ ἀναγκαιότατον, τίνα
 τρόπον ἂν γιγνόμενον γίγνοιτο. καὶ δὴ καὶ τὸ νῦν ἔξεστιν
 ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, εἰ μὲν βουλόμεθα, τὸ βέλτιστον σκοπεῖν,
 εἰ δὲ βουλόμεθα, τὸ ἀναγκαιότατον περὶ νόμων· αἰρώ-
 μεθα οὖν, ὁπότερον δοκεῖ.

ΚΛ. Γελοῖαν, ὧ ξένε, προτιθέμεθα τὴν αἴρεσιν, καὶ
 ἀτεχνῶς ὥσπερ κατεχομένοις νομοθέταις ὅμοιοι γιγνοί-
 μεθ´ ἂν ὑπὸ μεγάλης τινὸς ἀνάγκης ἤδη νομοθετεῖν, ὡς
 οὐκέτ´ ἐξὸν εἰς αὔριον· ἡμῖν δ´ — εἰπεῖν σὺν θεῷ — ἔξε- B

στι καθάπερ ἢ λιθολόγοις ἢ καὶ τινος ἑτέρας ἀρχομένοις συστάσεως παραφορήσασθαι χύδην, ἐξ ὧν ἐκλεξόμεθα τα πρόσφορα τῇ μελλούσῃ γενήσεσθαι συστάσει, καὶ δὴ καὶ κατὰ σχολὴν ἐκλέξασθαι. τιθῶμεν οὖν ἡμᾶς νῦν εἶναι μὴ τοὺς ἐξ ἀνάγκης οἰκοδομοῦντας, ἀλλὰ τοὺς ἐπὶ σχολῆς ἔτι τὰ μὲν παρατιθεμένους, τὰ δὲ ξυνιστάντας· ὥστε ὀρθῶς
C ἔχει τὰ μὲν ἤδη τῶν νόμων λέγειν ὡς τιθέμενα, τὰ δ' ὡς παρατιθέμενα.

AΘ. Γένοιτο γοῦν ἄν, ὦ Κλεινία, κατὰ φύσιν μᾶλλον ἡμῖν ἢ σύνοψις τῶν νόμων. ἴδωμεν γὰρ οὖν, ὦ πρὸς θεῶν, τὸ τοιόνδε περὶ νομοθετῶν.

ΚΛ. Τὸ ποῖον δῆ;

AΘ. Γράμματα μὲν που καὶ ἐν γράμμασι λόγοι καὶ ἄλλων εἰσὶ πολλῶν ἐν ταῖς πόλεσι γεγραμμένοι, γράμματα δὲ καὶ τὰ τοῦ νομοθέτου καὶ λόγοι.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

AΘ. Πότερον οὖν τοῖς μὲν τῶν ἄλλων συγγράμμασι
D ποιητῶν καὶ ὅσοι ἄνευ μέτρων καὶ μετὰ μέτρων τὴν αὐτῶν εἰς μνήμην ξυμβουλήν περὶ βίου κατέθεντο συγγράψαντες, προσέχωμεν τὸν νοῦν, τοῖς δὲ τῶν νομοθετῶν μὴ προσέχωμεν; ἢ πάντων μάλιστα;

ΚΛ. Πολύ γε.

AΘ. Ἄλλὰ δῆτα οὐ χρὴ τὸν νομοθέτην μόνον τῶν γραφόντων περὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ δικαίων ξυμβουλεύειν διδάσκοντα, οἷά τέ ἐστι καὶ ὡς ἐπιτηδευτέον αὐτὰ τοῖς μέλλουσιν εὐδαίμοσιν ἔσεσθαι;

ΚΛ. Καὶ πῶς οὐ;

E AΘ. Ἄλλὰ αἰσχρὸν δὴ μᾶλλον Ὀμήρω τε καὶ Τυρταίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ποιηταῖς περὶ βίου τε καὶ ἐπιτηδευμάτων κακῶς θέσθαι γράψαντας, Λυκούργῳ δὲ ἦττον καὶ Σόλωνι καὶ ὅσοι δὴ νομοθέται γενόμενοι γράμματα ἔγραψαν; ἢ τό γε ὀρθὸν πάντων δεῖ γραμμάτων τῶν ἐν

ταῖς πόλεσι τὰ περὶ τοὺς νόμους γεγραμμένα φαίνεσθαι διαπτυστόμενα μακρῶ κάλλιστα τε καὶ ἄριστα, τὰ δὲ τῶν ἄλλων κατ' ἐκεῖνα ξυνεπόμενα, ἢ διαφωνοῦντα αὐτοῖς 859 εἶναι καταγέλαστα; οὕτω διανοώμεθα περὶ νόμων δεῖν γραφῆς γίνεσθαι ταῖς πόλεσιν, ἐν πατρός τε καὶ μητρὸς στήμασι φιλοῦντων τε καὶ νοῦν ἔχόντων φαίνεσθαι τὰ γεγραμμένα, ἢ κατὰ τύραννον καὶ δεσπότην, τάξαντα καὶ ἀπειλήσαντα, γράψαντα ἐν τοίχοις ἀπηλλάχθαι; σκοπῶμεν οὖν δὴ καὶ τὰ νῦν ἡμεῖς, πότερα ταύτη πειρώμεθα λέγειν διανοηθέντες περὶ νόμων, εἴτ' οὖν δυνάμεθα εἶτε μὴ, ἀλλ' οὖν τό γε πρόθυμον παρεχόμενοι· καὶ κατὰ B ταύτην τὴν ὁδὸν ἰόντες, ἂν ἄρα τι καὶ δέη πάσχειν, πάσχωμεν. ἀγαθὸν δ' εἴη τε, καὶ ἂν θεὸς ἐθέλη, γίγνοιτ' ἂν ταύτη.

ΚΛ. Καλῶς εἴρηκας, ποιῶμέν τε ὡς λέγεις.

V. ΑΘ. Διασκεπτέον ἄρα πρῶτον, ὥσπερ ἐπεχειρήσαμεν, ἀκριβῶς περὶ τῶν τε ἱεροσυλούντων καὶ κλοπῆς πάσης πέρι καὶ ἀδικημάτων ξυμπάντων, καὶ οὐ δυσχεραντέον, εἰ μεταξὺ νομοθετοῦντες τὰ μὲν ἔθεμεν, τῶν δ' ἔτι διασκοποῦμεν πέρι· νομοθέται γὰρ γιγνόμεθα ἀλλ' C οὐκ ἐσμέν πω, τάχα δὲ ἴσως ἂν γενοίμεθα. εἰ δὴ δοκεῖ περὶ ὧν εἴρηκα ὡς εἴρηκα σκοπεῖσθαι, σκοπώμεθα.

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Περὶ δὴ καλῶν καὶ δικαίων ξυμπάντων πειρώμεθα κατιδεῖν τὸ τοιούδε, ὅπη ποτὲ ὁμολογοῦμεν νῦν καὶ ὅπη διαφερόμεθα ἡμεῖς τε ἡμῖν αὐτοῖς, οὐ δὴ φαῖμεν ἂν προθυμεῖσθαί γε, εἰ μηδὲν ἄλλο, διαφέρειν τῶν πλείστων, οἱ πολλοὶ τε αὐτοὶ πρὸς αὐτοὺς αὖ. D

ΚΛ. Τὰς ποίας δὲ δὴ διαφορὰς ἡμῶν ἐννοηθεὶς λέγεις;

ΑΘ. Ἐγὼ πειράσομαι φράζειν. περὶ δικαιοσύνης ὅλως καὶ τῶν δικαίων ἀνθρώπων τε καὶ πραγμάτων καὶ

πράξεων πάντες πως ξυνομολογοῦμεν πάντα εἶναι ταῦτα καλά, ὥστε οὐδ' εἴ τις δισχυρίζοιτο [εἶναι] τοὺς δικαίους ἀνθρώπους, ἂν καὶ τυγχάνωσιν ὄντες αἰσχροὶ τὰ σώματα, κατ' αὐτό γε τὸ δικαιοτάτον ἦθος ταύτη παγκάλους εἶναι, Ε σχεδὸν οὐδεὶς ἂν λέγων οὕτω πλημμελῶς δόξειε λέγειν.

ΚΛ. Οὐκοῦν ὀρθῶς;

ΑΘ. Ἴσως· ἰδωμεν δέ, ὡς εἰ πάντ' ἐστὶ καλά, ὅσα δικαιοσύνης ἔχεται, τῶν πάντων τοι καὶ τὰ παθήματα ἡμῖν ἐστὶ σχεδὸν τοῖς ποιήμασιν ἴσα.

ΚΛ. Τί οὖν δῆ;

ΑΘ. Ποίημα μὲν, ὅπερ ἂν ἦ δίκαιον, σχεδὸν ὅσον—περ ἂν τοῦ δικαίου κοινωνῆ, κατὰ τοσοῦτον καὶ τοῦ καλοῦ μετέχον ἐστίν.

ΚΛ. Τί μὴν;

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ πάθος, ὅπερ ἂν δικαίου κοινωνῆ, Β60 κατὰ τοσοῦτον γίγνεσθαι καλὸν ὁμολογούμενον οὐκ ἂν διαφωνοῦντα παρέχοι τὸν λόγον;

ΚΛ. Ἀληθῆ.

ΑΘ. Ἐὰν δέ γε δίκαιον μὲν ὁμολογῶμεν, αἰσχρὸν δὲ εἶναι πάθος, διαφωνήσει τό τε δίκαιον καὶ τὸ καλόν, λεχθέντων τῶν δικαίων αἰσχίστων εἶναι.

ΚΛ. Πῶς τοῦτο εἴρηκας;

ΑΘ. Οὐδὲν χαλεπὸν ἐννοεῖν· οἱ γὰρ ὀλίγω πρόσθεν τεθέντες ἡμῖν νόμοι πάντων ἐναντιώτατα παραγγέλλειν δόξειαν ἂν τοῖς νῦν λεγομένοις.

ΚΛ. Ποίοις;

Β ΑΘ. Τὸν ἱερόσυλόν που ἐτίθειμεν δικαίως ἂν ἀποθνήσκειν καὶ τὸν τῶν εὖ κειμένων νόμων πολέμιον, καὶ μέλλοντες δὴ νόμιμα τοιαῦτα τιθέναι πάμπολλα ἐπέσχομεν ἰδόντες, ὡς ταῦτα ἐστὶ μὲν ἄπειρα παθήματα πλήθει καὶ μεγέθεσι, δικαιοτάτα δὲ πάντων παθημάτων καὶ ξυμπάντων αἰσχίστα. μῶν οὐχ οὕτως ἡμῖν τὰ τε δίκαια καὶ

τὰ καλὰ τοτὲ μὲν ὡς ταῦτὰ ξύμπαντα, τοτὲ δὲ ὡς ἐναντιώτατα φανεῖται;

ΚΛ. Κινδυνεύει.

ΑΘ. Τοῖς μὲν τοίνυν πολλοῖς οὕτω περὶ τὰ τοιαῦτα ἄσυμφώνως τὰ καλὰ καὶ τὰ δίκαια διερριμμένα προσαγορεύεται.

ΚΛ. Φαίνεται γοῦν, ὦ ξένε.

ΑΘ. Τὸ τοίνυν ἡμέτερον, ὦ Κλεινία, πάλιν ἴδωμεν, πῶς αὖ περὶ αὐτὰ ταῦτα ἔχει τῆς συμφωνίας.

ΚΛ. Ποίας δὴ πρὸς ποίαν;

ΑΘ. Ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις οἶμαι διαρρήδην ἐμὲ εἰρηκέναι πως, εἰ δ' οὖν μὴ πρότερον, ἀλλὰ νῦν ὡς λέγοντά με τίθετε.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Ὡς οἱ κακοὶ πάντες εἰς πάντα εἰσὶν ἄκοντες κακοί· τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος ἀνάγκη που τούτῳ ξυνέπεσθαι τὸν ἐξῆς λόγον.

ΚΛ. Τίνα λέγεις;

ΑΘ. Ὡς ὁ μὲν ἄδικός που κακός, ὁ δὲ κακὸς ἄκων τοιοῦτος· ἀκουσίως δὲ ἐκούσιον οὐκ ἔχει πράττεσθαι ποτε λόγον· ἄκων οὖν ἐκείνῳ φαίνοιτ' ἂν ἀδικεῖν ὁ ἀδικῶν τῷ τὴν ἀδικίαν ἀκούσιον τιθεμένῳ. καὶ δὴ καὶ νῦν ὁμολογητέον ἐμοί· ξύμφημι γὰρ ἄκοντας ἀδικεῖν πάντας· εἰ καί τις φιλονεικίας ἢ φιλοτιμίας ἔνεκα ἄκοντας μὲν ἀδίκους εἶναι φησίν, ἀδικεῖν μὴν ἐκόντας πολλούς, ὃ γ' ἐμὸς λόγος ἐκεῖνος ἀλλ' οὐχ οὗτος. τίνα οὖν αὖ τρόπον ἔγωγε ξυμφωνοίην ἂν τοῖς ἑμαυτοῦ λόγοις, εἴ με, ὦ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, ἐρωτῶτε· εἰ δὴ ταῦτα οὕτως ἔχοντά ἐστιν, ὦ ξένε, τί συμβουλεύεις ἡμῖν περὶ τῆς νομοθεσίας τῇ τῶν Μαγνήτων πόλει; πρότερον νομοθετεῖν ἢ μή; πῶς γὰρ οὔ; φήσω. διοριεῖς οὖν αὐτοῖς ἀκούσιά τε καὶ ἐκούσια ἀδικήματα, καὶ τῶν μὲν ἐκουσίων ἀμαρτημάτων τε καὶ ἀδικη-

861 μάτων μείζους τὰς ζημίας θήσομεν, τῶν δ' ἐλάττους; ἢ πάντων ἐξ ἴσης, ὡς οὐκ ὄντων ἀδικημάτων τὸ παράπαν ἔκουσίων;

ΚΛ. Ὁρθῶς μέντοι λέγεις, ὦ ξέने· καὶ τούτοις δὴ τί χρησόμεθα τοῖς νῦν λεγομένοις;

ΑΘ. Καλῶς ἤρου. πρῶτον μὲν τοίνυν αὐτοῖς τόδε χρησώμεθα.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

VI. ΑΘ. Ἀναμνησθῶμεν, ὡς ἔμπροσθεν νῦν δὴ καλῶς ἐλέγομεν, ὅτι περὶ τὰ δίκαια εἶη παμπόλλη τις ἡμῶν ταραχή τε καὶ ἀσυμφωνία. τοῦτο δὲ λαβόντες πάλιν ἐρω-
B τῶμεν ἡμᾶς αὐτούς· ἄρ' οὖν περὶ τὴν τούτων ἀπορίαν οὔτ' ἐξευπορήσαντες οὔτε διορισάμενοι, τί ποτ' ἐστὶ ταῦτα ἀλλήλων διαφέροντα, ἃ δὴ κατὰ πάσας τὰς πόλεις ὑπὸ νομοθετῶν πάντων τῶν πάποτε γενομένων ὡς δύο εἶδη τῶν ἀδικημάτων ὄντα, τὰ μὲν ἔκούσια, τὰ δὲ ἀκούσια, ταύτη καὶ νομοθετεῖται· ὁ δὲ παρ' ἡμῶν νῦν δὴ ρηθεὶς λόγος, ὥσπερ παρὰ θεοῦ λεχθεὶς, τοσοῦτον μόνον εἰπὼν ἀπαλλάξεται, δοὺς δὲ οὐδένα λόγον, ὡς ὀρθῶς εἶρηκε,
C κατανομοθετήσῃ τινὰ τρόπον; οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ ἀνάγκη πως ταῦτα ἔμπροσθεν τοῦ νομοθετεῖν δηλῶσαι δύο τε ὄντα καὶ τὴν διαφορὰν ἀλλήλων, ἵνα, ὅταν ἑκατέρῳ τις τὴν δίκην ἐπιτιθῇ, πᾶς ἐπακολουθῇ τοῖς λεγομένοις καὶ δυνατὸς ἢ τό τε πρεπόντως τεθὲν ἀμῆ γέ πη κρῖναι καὶ τὸ μή.

ΚΛ. Καλῶς ἡμῖν φαίνει λέγειν, ὦ ξέने· δυοῖν γὰρ θάτερον ἡμᾶς χρεῶν, ἢ μὴ λέγειν ὡς πάντα ἀκούσια τὰ ἀδικήματα, ἢ τοῦτο ὡς ὀρθῶς εἴρηται πρῶτον διορίσαν-
D τας δηλῶσαι.

ΑΘ. Τούτοις τοίνυν τοῖν δυοῖν τὸ μὲν οὐκ ἀνεκτὸν ἐμοὶ πάντως που γίνεσθαι, τό γε δὴ μὴ λέγειν οὕτως οἰόμενον ἔχειν τᾶληθές· οὐ γὰρ ἂν νόμιμον οὐδ' ὄσιον ἂν

εἶη· κατὰ τίνα δὲ τρόπον ἐστὸν δύο, εἰ μὴ τῷ τε ἀκουσίῳ καὶ τῷ ἐκούσιῳ διαφέρετον ἐκάτερον, ἀλλὰ ἄλλῳ τινὶ δὴ ποτε, πειρατέον ἀμῶς γέ πως δηλοῦν.

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν, ὧ̄ ξένε, τοῦτό γε οὐχ οἶόν τε ἄλλως πως ἡμᾶς διανοηθῆναι.

ΑΘ. Ταῦτα ἔσται. φέρε δὴ, βλάβαι μὲν, ὡς ἔοικεν, Ε ἀλλήλων τῶν πολιτῶν ἐν ταῖς κοινωνίαις τε καὶ ὁμιλίαις πολλαὶ γίνονται, καὶ τό γε ἐκούσιόν τε καὶ ἀκούσιον ἐν αὐταῖς ἄφθονόν ἐστίν.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὗ;

ΑΘ. Μὴ τοίνυν τις τὰς βλάβας πάσας ἀδικίας τιθεὶς οὕτως οἴηται καὶ τὰ ἄδικα ἐν αὐταῖσι ταύτῃ γίνεσθαι διπλᾶ, τὰ μὲν ἐκούσια δὴ, τὰ δ' ἀκούσια· βλάβαι γὰρ ἀκούσιοι τῶν πάντων οὐτ' ἀριθμοῖς οὔτε μεγέθεσιν ἐλάττους εἰσὶ τῶν ἐκουσίων. σκοπεῖσθε δέ, εἴτε τί λέγω λέγων ἢ μέλλω λέγειν, εἴτε καὶ μηδὲν τὸ παράπαν. οὐ γὰρ φημι 862 ἔγωγε, ὧ̄ Κλεινία καὶ Μέγилле, εἴ τις τινά τι πημαίνει μὴ βουλόμενος ἀλλ' ἄκων, ἀδικεῖν μὲν, ἄκουτα μὴν, καὶ ταύτῃ μὲν δὴ νομοθετήσω τοῦτο ὡς ἀκούσιον ἀδίκημα νομοθετῶν, ἀλλ' οὐδὲ ἀδικίαν τὸ παράπαν θήσω τὴν τοιαύτην βλάβην, οὔτε ἂν μείζων οὔτε ἂν ἐλάττων τῷ γίνηται· πολλάκις δὲ ὠφέλειαν οὐκ ὀρθὴν γενομένην τὸν τῆς ὠφελείας αἴτιον ἀδικεῖν φήσομεν, ἐὰν ἢ γ' ἐμὴ νικᾷ. Β σχεδὸν γὰρ, ὧ̄ φίλοι, οὐτ' εἴ τις τῷ δίδωσί τι τῶν ὄντων οὐτ' εἴ τούναντίον ἀφαιρεῖται, δίκαιον ἀπλῶς ἢ ἀδικον χρὴ τὸ τοιοῦτον οὕτω λέγειν, ἀλλ' ἐὰν ἦθαι καὶ δικαίῳ τρόπῳ χρώμενός τις ὠφελῆ τινά τι καὶ βλάβῃ, τοῦτό ἐστι τῷ νομοθέτῃ θεατέον, καὶ πρὸς δύο ταῦτα δὴ βλέπτεον, πρὸς τε ἀδικίαν καὶ βλάβην, καὶ τὸ μὲν ἀβλαβὲς [ὑγιὲς] τοῖς νόμοις εἰς τὸ δυνατὸν ποιητέον, τό τε ἀπολόμενον σώζοντα καὶ τὸ πεσὸν ὑπὸ τοῦ πάλιν ἐξορθοῦντα C καὶ τὸ θανατωθὲν ἢ τρωθὲν ὑγιὲς, τὸ δὲ ἀποίνοις ἐξι-

λασθῆν τοῖς δρωσὶ καὶ πάσχουσιν ἐκάστας τῶν βλάβεων ἐκ διαφορᾶς εἰς φιλίαν πειρατέον ἀεὶ καθιστάναι τοῖς νόμοις.

ΚΛ. Καλῶς ταῦτά γε.

ΑΘ. Τὰς τοίνυν ἀδίκους αὖ βλάβας καὶ κέρδη, εἴαν τις ἀδικῶν τινὰ κερδαίνειν ποιῇ, τούτων ὅποσα μὲν ἰατά, ὡς οὐσῶν ἐν ψυχῇ νόσων, ἰᾶσθαι· τὸ δὲ τῆς ἰάσεως ἡμῖν τῆς ἀδικίας τῆδε ῥέπειν χρὴ φάναι.

ΚΛ. Πῆ;

D ΑΘ. Ὅπως ὁ τί τις ἂν ἀδικήσῃ μέγα ἢ σμικρόν, ὁ νόμος αὐτὸν διδάξει καὶ ἀναγκάσει τὸ παράπαν εἰς ἀν-
 θις τὸ τοιοῦτον ἢ μηδέποτε ἐκόντα τολμηῆσαι ποιεῖν ἢ δια-
 φερόντως ἦττον πολὺ, πρὸς τῇ τῆς βλάβης ἐκτίσει. ταῦτα
 εἴτε ἔργοις ἢ λόγοις, ἢ μεθ' ἡδονῶν ἢ λυπῶν, ἢ τιμῶν ἢ
 ἀτιμιῶν, καὶ χρημάτων ζημίας ἢ καὶ δῶρων, ἢ καὶ τὸ πα-
 ράπαν ὧτινι τρόπῳ ποιήσῃ τις μισῆσαι μὲν τὴν ἀδικίαν,
 στέρξαι δὲ ἢ μὴ μισεῖν τὴν τοῦ δικαίου φύσιν, αὐτό ἐστι
 E τοῦτο ἔργον τῶν καλλίστων νόμων. ὃν δ' ἂν ἀνιάτως εἰς
 ταῦτα ἔχοντα αἰσθῆται νομοθέτης, δίκην τούτοις καὶ νό-
 μον θήσῃ τινὰ γιγνώσκων πού, τοῖς τοιούτοις πᾶσιν ὡς
 οὔτε αὐτοῖς ἔτι ζῆν ἄμεινον τοὺς τε ἄλλους ἂν διπλῆ ὠφε-
 λοῖεν ἀπαλλαττόμενοι τοῦ βίου, παράδειγμα μὲν τοῦ μὴ
 ἀδικεῖν τοῖς ἄλλοις γενόμενοι, ποιοῦντες δὲ ἀνδρῶν κα-
 863 κῶν ἔρημον τὴν πόλιν. οὕτω δὲ τῶν τοιούτων πέρι νο-
 μοθέτη κολαστὴν τῶν ἁμαρτημάτων θάνατον ἀνάγκη νέ-
 μειν, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς.

ΚΛ. Ἐοικε μὲν πως λέγεσθαι τὰ παρὰ σοῦ καὶ μάλα μετρίως, ἦδιον δ' ἂν ἔτι σαφέστερον ἀκούσαιμεν ταῦτα ῥηθέντα, τὸ τῆς ἀδικίας τε καὶ βλάβης διάφορον καὶ τὸ τῶν ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων ὡς ἐν τούτοις διαπεποι-
 κιλται.

VII. ΑΘ. Πειρατέον τοίνυν ὡς κελεύετε δρωῖν καὶ λέ

γειν. δῆλον γάρ, ὅτι τοσόνδε γε περὶ ψυχῆς καὶ λέγετε B
πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀκούετε, ὡς ἔν μὲν ἐν αὐτῇ τῆς φύ-
σεως εἴτε τι πάθος εἴτε τι μέρος ὧν ὁ θυμός, δύσερι καὶ
δύσμαχον κτῆμα ἐμπεφυκός, ἀλογίστῳ βίᾳ πολλὰ ἀνα-
τρέπει.

ΚΛ. Πῶς δ' οὐ;

ΑΘ. Καὶ μὴν ἡδονὴν γε οὐ ταῦτον τῷ θυμῷ προσα-
γορεύομεν, ἐξ ἐναντίας δὲ αὐτῷ φαμέν ῥώμης δυναστεύ-
ουσαν πειθοῖ μετὰ ἀπάτης βιαίου πράττειν, ὅ τί περ ἂν
αὐτῆς ἢ βούλησις ἐθελήσῃ.

ΚΛ. Καὶ μάλα.

ΑΘ. Τρίτον μὴν ἄγνοιαν λέγων ἂν τις τῶν ἀμαρτη- C
μάτων αἰτίαν οὐκ ἂν ψεύδοιτο· διχῆ μὴν διελόμενος αὐτὸ
ὁ νομοθέτης ἂν βελτίων εἴη, τὸ μὲν ἀπλοῦν αὐτοῦ κούφων
ἀμαρτημάτων αἰτιονήγούμενος, τὸ δὲ διπλοῦν, ὅταν ἀμα-
θαίνῃ τις μὴ μόνον ἀγνοία ξυνεχόμενος, ἀλλὰ καὶ δοξη-
σοφίας, ὡς εἰδὼς παντελῶς περὶ ἅ μηδαμῶς οἶδε, μετὰ μὲν
ἰσχύος καὶ ῥώμης ἐπομένης μεγάλων καὶ ἀμούσων ἀμαρ-
τημάτων τιθεὶς αἰτία τὰ τοιαῦτα, ἀσθενείας δὲ ἐπομένης D
παίδειά τε ἀμαρτήματα καὶ πρεσβυτέρων γιγνόμενα θή-
σει μὲν ἀμαρτήματα καὶ ὡς ἀμαρτάνουσι νόμους τάξει,
πραοτάτους γε μὴν πάντων καὶ συγγνώμης πλείστης ἔχο-
μένους.

ΚΛ. Εἰκότα λέγεις.

ΑΘ. Ἡδονῆς μὲν τοίνυν καὶ θυμοῦ λέγομεν σχεδὸν
ἅπαντες ὡς ὁ μὲν κρείττων ἡμῶν, ὁ δὲ ἥττων ἐστὶ· καὶ
ἔχει ταύτη.

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἀγνοίας δέ γε ὡς ὁ μὲν ἡμῶν κρείττων, ὁ δὲ
ἥττων, οὐκ ἠκούσαμεν πώποτε

ΚΛ. Ἀληθέστατα.

ΑΘ. Πάντα δέ γε προτρέπειν ταῦτά φαμεν εἰς τὴν E

αὐτοῦ βούλησιν ἐπισπώμενον ἕκαστον εἰς τάναντία πολ-
λάκις ἅμα.

ΚΛ. Πλειστάκις μὲν οὖν.

ΑΘ. Νῦν δὴ σοι τό τε δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον, ὃ γε
ἐγὼ λέγω, σαφῶς ἂν διορισαίμην οὐδὲν ποικίλλων. τὴν
γὰρ τοῦ θυμοῦ καὶ φόβου καὶ ἡδονῆς καὶ λύπης καὶ φθό-
νων καὶ ἐπιθυμιῶν ἐν ψυχῇ τυραννίδα, εἴαν τέ τι βλάβη
864 καὶ εἴαν μὴ, πάντως ἀδικίαν προσαγορεύω· τὴν δὲ τοῦ
ἀρίστου δόξαν, ὅπηπερ ἂν ἔσεσθαι τοῦτο γ' ἠγήσονται
πόλις εἴτε ἰδιῶταί τινες, εἴαν αὕτη κρατοῦσα ἐν ψυχαῖς
διακοσμῇ πάντα ἄνδρα, κἂν σφάλληται τι, δίκαιον μὲν
πᾶν εἶναι φατέον τὸ ταύτη πραχθέν καὶ τὸ τῆς τοιαύτης
ἀρχῆς γιγνόμενον ὑπήκοον ἑκάστων καὶ ἐπὶ τὸν ἅπαντα
ἀνθρώπων βίον ἄριστον, δοξάζεσθαι δὲ ὑπὸ πολλῶν
ἀκούσιον ἀδικίαν εἶναι τὴν τοιαύτην βλάβην. ἡμῖν δὲ οὐκ
B ἔστι τὰ νῦν ὀνομάτων πέρι δύοσερις λόγος, ἀλλ' ἐπειδὴ
τῶν ἀμαρτανομένων τρία εἶδη δεδήλωται γιγνόμενα,
ταῦτα εἰς μνήμην πρῶτον ἔτι μᾶλλον ἀναληπτέον. λύπης
μὲν οὖν, ἣν θυμὸν καὶ φόβον ἐπονομάζομεν, ἐν εἶδος ἡμῖν
ἔστιν.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἡδονῆς δ' αὖ καὶ ἐπιθυμιῶν δεύτερον, ἐλπίδων
δὲ καὶ δόξης τῆς ἀληθοῦς περὶ τὸ ἄριστον ἔφεσις τρίτον
ἔτερον. τούτου δὲ αὖ τοῦ τρίτου διχῆ τμηθέντος πέντε
εἶδη γέγονεν, ὡς νῦν φαμέν· οἷς νόμους διαφέροντας ἀλ-
C λήλων πέντε εἶδεσι θετέον ἐν δυοῖν γένεσιν. •

ΚΛ. Τίσι τούτοις;

ΑΘ. Τὸ μὲν διὰ βιαίων καὶ ξυμφανῶν πράξεων
πραττόμενον ἑκάστοτε, τὸ δὲ μετὰ σκότους καὶ ἀπάτης
λαθραίως γιγνόμενον, ἔστι δ' ὅτε καὶ δι' ἀμφοῖν τούτοις
πραχθέν· ᾧ δὴ καὶ νόμοι τραχύτατοι γίγνοιτο ἂν, εἰ τὸ
προσῆκον μέρος ἔχοιεν.

ΚΑ. Εἰκὸς γοῦν.

VIII. ΑΘ. Ἴωμεν δὴ τὰ μετὰ ταῦτα ἐκεῖσε, ὀπόθεν ἐξέβημεν δεῦρο, περαίνοντες τὴν θέσιν τῶν νόμων. ἦν δὲ ἡμῖν κείμενα περὶ τε τῶν συλῶντων, οἶμαι, τοὺς θεοὺς D καὶ τὰ περὶ τῶν προδοτῶν, ἔτι δὲ τοὺς νόμους διαφθειρόντων ἐπὶ καταλύσει τῆς παρούσης πολιτείας. τούτων δὴ τις ἂν ἴσως πράξειέ τι μανεῖς ἢ νόσοις ἢ γήρα ὑπερμέτρῳ ξυνεχόμενος ἢ παιδίᾳ χρώμενος, οὐδέν πω τῶν τοιούτων διαφέρων· ὧν ἂν γίγνηται τι φανερον τοῖς ἐκλεχθεῖσιν ἐκάστοτε δικασταῖς, ἀναφέροντος τοῦ δράσαντος ἢ τοῦ σκηπτομένου ὑπὲρ τοῦ ποιήσαντος, κριθῆ δὲ οὕτω διατεθεῖς παρανομηῆσαι, τὴν μὲν βλάβην, ἣν ἂν τινα κα- E ταβλάβῃ, πάντως ἀπλὴν ἀποτινέτω, τῶν δὲ ἄλλων δικαιωμάτων ἀφείσθω, πλὴν ἂν ἄρα τινὰ ἀποκτείνας μὴ καθαρὸς ἢ τὰς χεῖρας φόνου· οὕτω δ' εἰς ἄλλην χώραν καὶ τόπον ἀπελθὼν οἰκείτω τὸν ἐνιαυτὸν ἐκδημῶν, πρότερον δὲ ἐλθὼν τοῦ χρόνου, ὃν ὁ νόμος ὥρισεν, ἢ καὶ πάσης ἐπιβάς τῆς οἰκείας χώρας, ἐν δημοσίῳ δεσμῷ δεθεῖς ὑπὸ τῶν νομοφυλάκων δύο ἐνιαυτοὺς οὕτως ἀπαλλαττέσθω τῶν δεσμῶν. φόνου δὲ, καθάπερ ἠρξάμεθα, πειρώμεθα διὰ 865 τέλους παντὸς εἴδους πέρι [φόνου] θεῖναι τοὺς νόμους, καὶ πρῶτον μὲν τὰ βίαια καὶ ἀκούσια λέγωμεν. εἴ τις ἐν ἀγῶνι καὶ ἄθλοις δημοσίοις ἄκων, εἴτε παραχρῆμα εἴτε καὶ ἐν ὑστέροις χρόνοις ἐκ τῶν πληγῶν, ἀπέκτεινέ τινα φίλιον, ἢ κατὰ πόλεμον ὡσαύτως ἢ κατὰ μελέτην τὴν πρὸς πόλεμον, ποιουμένων ἀσκησιν τῶν ἀρχόντων, ψιλοῖς σώμασιν ἢ μετὰ τινῶν ὄπλων ἀπομιμουμένων τὴν πολεμικὴν πρᾶ- B ξιν, καθαρθεῖς κατὰ τὸν ἐκ Δελφῶν κομισθέντα περὶ τούτων νόμον ἔστω καθαρὸς· ἰατρῶν δὲ πέρι πάντων, ἂν ὁ θεραπευόμενος ὑπ' αὐτῶν ἀκόντων τελευτᾷ, καθαρὸς ἔστω κατὰ νόμον. ἐὰν δὲ αὐτόχειρ μὲν, ἄκων δὲ ἀποκτείνῃ τις ἕτερος ἕτερον, εἴτε τῷ ἑαυτοῦ σώματι ψιλῶ εἴτε ὄρ-

γάνω ἢ βέλει ἢ πώματος ἢ σίτου δόσει ἢ πυρὸς ἢ χειμῶνος
 C προσβολῇ ἢ στερήσει πνεύματος, αὐτὸς τῷ ἑαυτοῦ σώματι
 ἢ δι' ἐτέρων σωμάτων, πάντως ἔστω μὲν ὡς αὐτόχειρ,
 δίκας δὲ τινέτω τὰς τοιάσδε· ἐὰν μὲν δοῦλον κτείνῃ νο-
 μίζων τὸν ἑαυτοῦ διειργάσθαι, τὸν τοῦ τελευτήσαντος
 δεσπότην ἀβλαβῆ παρεχέτω καὶ ἀζήμιον, ἢ δίκην εἰς τὴν
 ἀξίαν τοῦ τελευτήσαντος ὑπεχέτω διπλῆν· τῆς δὲ ἀξίας οἱ
 δικασταὶ διάγνωσιν ποιείσθωσαν· καθαρμοῖς δὲ χρήσα-
 σθαι μείζοσι τε καὶ πλείοσι τῶν περὶ τὰ ἄθλα ἀποκτεινάν-
 D των· τούτων δ' ἐξηγητὰς εἶναι κυρίους οὓς ἂν ὁ θεὸς
 ἀνέλῃ· ἐὰν δὲ αὐτοῦ δοῦλον, καθηράμενος ἀπαλλατέσθω
 τοῦ φόνου κατὰ νόμον. ἐὰν δὲ τις ἐλεύθερον ἄκων ἀπο-
 κτείνῃ, τοὺς μὲν καθαροὺς τοὺς αὐτοὺς καθαρθήτω τῷ
 τὸν δοῦλον ἀποκτείναντι, παλαιὸν δὲ τινα τῶν ἀρχαίων
 μύθων λεγόμενον μὴ ἀτιμαζέτω. λέγεται δὲ, ὡς ὁ θανα-
 τωθεὶς ἄρα βιαίως, ἐν ἐλευθέρῳ φρονήματι βεβιωκώς,
 E θυμουῦται τε τῷ δράσαντι νεοθνήσων, καὶ φόβου καὶ δει-
 ματος ἅμα διὰ τὴν βίαιον πάθην αὐτὸς πεπληρωμένος,
 ὁρῶν τε τὸν ἑαυτοῦ φονέα ἐν τοῖς ἥθεσι τοῖς τῆς ἑαυτοῦ
 συνηθείας ἀναστρεφόμενον δειμαίνει, καὶ ταραττόμενος
 αὐτὸς ταραττεῖ κατὰ δύναμιν πᾶσαν τὸν δράσαντα, μνή-
 μην ξύμμαχον ἔχων, αὐτόν τε καὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ· διὸ
 δὴ χρεῶν ἔστιν ἄρα ὑπεξελεθεῖν τῷ παθόντι τὸν δράσαντα
 τὰς ὥρας πάσας τοῦ ἑνιαυτοῦ καὶ ἐρημῶσαι πάντας τοὺς
 οἰκείους τόπους ξυμπάσης τῆς πατρίδος· ἐὰν δὲ ξένος ὁ
 B66 τελευτήσας ᾗ, καὶ τῆς τοῦ ξένου χώρας εἰργέσθω τοὺς αὐ-
 τοὺς χρόνους· τούτῳ δὴ τῷ νόμῳ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθηται
 τις, ὁ τοῦ τελευτήσαντος γένει ἐγγύτατα, ἐπίσκοπος ὢν
 τούτων πάντων γενομένων, ἐχέτω συγγνώμην τε καὶ ἄγων
 πρὸς αὐτὸν εἰρήνην μέτριος ἂν εἴη πάντως· ἐὰν δὲ τις
 ἀπειθῇ καὶ πρῶτον μὲν ἀκάθαρτος ὢν εἰς τὰ ἱερὰ τολμᾷ
 πορεύεσθαι καὶ θύειν, ἔτι δὲ τοὺς χρόνους μὴ ἐθέλῃ πλη-

ροῦν ἀποξενούμενος τοὺς εἰρημένους, ὁ τοῦ τελευτήσαν-
 τος γένει ἐγγύτατα ἐπεξίτω μὲν φόνου τῷ κτείναντι, δι- B
 πλᾶ δὲ πάντα ἔστω τὰ τιμωρήματα τῷ ὄφλοντι· ἐὰν δ' ὁ
 προσήκων ἐγγύτατα μὴ ἐπεξίῃ τῷ παθήματι, τὸ μίασμα
 ὡς εἰς αὐτὸν περιεληλυθὸς τοῦ παθόντος προστρεπομέ-
 νου τὴν πάθην, ὁ βουλόμενος ἐπεξελθὼν τούτῳ δίκην
 πέντε ἔτη ἀποσχέσθαι τῆς αὐτοῦ πατρίδος ἀναγκαζέτω
 κατὰ νόμον. ἐὰν δὲ ξένος ἄκων ξένον κτείνῃ τῶν ἐν τῇ
 πόλει, ἐπεξίτω μὲν ὁ βουλόμενος ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς νόμοις, C
 μέτοικος δὲ ὡν ἀπενιαυτησάτω, ξένος δὲ ἂν ἢ παντάπασι,
 πρὸς τῷ καθαρωῷ, ἐὰν τε ξένον ἐὰν τε μέτοικον ἐὰν τε
 ἄστὸν κτείνῃ, τὸν βίον ἅπαντα τῆς χώρας τῆς τῶν νόμων
 τῶνδε κυρίας εἰργέσθω· ἐὰν δ' ἔλθῃ παρανόμως, οἱ νο-
 μοφύλακες θανάτῳ ζημιούντων αὐτόν, καὶ ἐὰν ἔχῃ οὐσίαν
 τινά, τῷ τοῦ παθόντος ἐγγύτατα γένει παραδιδόντων.
 ἐὰν δὲ ἄκων ἔλθῃ, ἂν μὲν κατὰ θάλατταν ἐκπίπτῃ πρὸς D
 τὴν χώραν, σκηνησάμενος ἐν θαλάττῃ τέγγων τοὺς πόδας
 πλοῦν ἐπιφυλαττέτω, κατὰ γῆν δὲ ἂν βία ὑπὸ τινων ἀχθῇ,
 ἢ πρώτη προστυχοῦσα ἀρχὴ τῶν ἐν τῇ πόλει λύσασα εἰς
 τὴν ὑπερορίαν ἐκπεμπέτω ἄσυλον. ἐὰν δ' ἄρα τις αὐτό-
 χειρ μὲν κτείνῃ ἐλεύθερον, θυμῷ δὲ ἢ τὸ πεπραγμένον
 ἐκπραχθέν, διχῇ δεῖ πρῶτον τὸ τοιοῦτον διαλαβεῖν. θυμῷ
 γὰρ δὴ πέπρακται καὶ τοῖς ὅσοι ἂν ἐξαίφνης μὲν καὶ ἀπρο- E
 βουλεύτως τοῦ ἀποκτεῖναι πληγαῖς ἢ τινι τοιούτῳ δια-
 φθειρώσιν τινὰ παραχρῆμα τῆς ὀρμῆς γενομένης, μεταμέ-
 λειά τε εὐθύς τοῦ πεπραγμένου γίγνηται· θυμῷ δὲ καὶ
 ὅσοι προπηλακισθέντες λόγοις ἢ καὶ ἀτίμοις ἔργοις, μετα-
 διώκοντες τὴν τιμωρίαν, ὕστερον ἀποκτείνωσιν τινὰ βου-
 ληθέντες κτεῖναι, καὶ τὸ πεπραγμένον αὐτοῖς ἀμεταμέλη-
 τον γίγνηται. διττοὺς μὲν δὴ τοὺς φόνους, ὡς ἔοικε,
 θετέον, καὶ σχεδὸν ἀμφοτέρους θυμῷ γεγονότας, μεταξὺ 867
 δέ που τοῦ τε ἐκουσίου καὶ ἀκουσίου δικαιοτάτ' ἂν λεγο-

μένους· οὐ μὴν ἄλλ' εἰκῶν ἐσθ' ἐκάτερος· ὁ μὲν τὸν θυ-
 μὸν φυλάττων καὶ οὐκ ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἑξαίφνης ἀλλὰ
 μετὰ ἐπιβουλήσ ὕστερον χρόνῳ τιμωρούμενος ἐκουσίῳ
 ἔοικεν, ὁ δὲ ἀταμιεύτως ταῖς ὀργαῖς καὶ ἐκ τοῦ παρα-
 χρῆμα εὐθύς χρώμενος ἀπροβουλεύτως ὅμοιος μὲν ἀκου-
 σίῳ, ἔστι δὲ οὐδ' οὗτος αὐτὸ παντάπασιν ἀκούσιος ἀλλ'
 B εἰκῶν ἀκουσίῳ. διὸ χαλεποὶ διορίζειν οἱ τῷ θυμῷ πρα-
 χθέντες φόνοι, πότερον ἐκουσίους αὐτοὺς ἢ τινὰς ὡς
 ἀκουσίους νομοθετητέον· βέλτιστον μὴν καὶ ἀληθέστατον
 εἰς εἰκόνα μὲν ἄμφω θεῖναι, τεμεῖν δὲ αὐτὰ χωρὶς τῆ
 ἐπιβουλή καὶ ἀπροβουλίᾳ, καὶ τοῖς μὲν μετ' ἐπιβουλήσ
 τε καὶ ὀργῇ κτείνασι τὰς τιμωρίας χαλεπωτέρας, τοῖς δὲ
 ἀπροβουλεύτως τε καὶ ἑξαίφνης πραοτέρας νομοθετεῖν·
 C τὸ γὰρ εἰκότως μείζονι κακῷ μειζόνως, τὸ δ' ἐλάττονι τι-
 μωρητέον ἐλαττόνως. ποιητέον δὴ καὶ τοῖς ἡμετέροις νό-
 μοις οὕτως.

ΚΑ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΙΧ. ΑΘ. Πάλιν ἐπανελθόντες τοίνυν λέγωμεν, ἂν ἄρα
 τις αὐτόχειρ μὲν κτείνῃ ἐλεύθερον, τὸ δὲ πεπραγμένον
 ἀπροβουλεύτως ὀργῇ τινὶ γένηται πραχθέν, τὰ μὲν ἄλλα,
 καθάπερ ἄνευ θυμοῦ κτείναντι προσῆκέ τῳ πάσχειν, πα-
 σχέτω, δύο δ' ἐξ ἀνάγκης ἔτη φευγέτω κολάζων τὸν αὐτοῦ
 D θυμόν. ὁ δὲ θυμῷ μὲν, μετ' ἐπιβουλήσ δὲ κτείνας τὰ μὲν
 ἄλλα κατὰ τὸν πρόσθεν αὐτὸν, τρία δὲ ἔτη, καθάπερ ἄτερος
 ἔφευγε τὰ δύο, φευγέτω μεγέθει θυμοῦ πλείω τιμωρηθεὶς
 χρόνον. καθόδου δὲ πέρι τούτοις ὧδ' ἔστω. χαλεπὸν μὲν
 ἀκριβῶς νομοθετεῖν· ἔστι γὰρ ὅτε τούτοις ὁ τῷ νόμῳ τα-
 χθεὶς χαλεπώτερος ἡμερώτερος ἂν, ὁ δὲ ἡμερώτερος χαλε-
 πώτερος ἂν εἴη, καὶ περὶ τὸν φόνον ἀγριωτέρας ἂν πρά-
 E ξειεν, ὁ δὲ ἡμερωτέρας· ὡς δὲ τὸ πολὺ κατὰ τὰ νῦν εἰρη-
 μένα ξυμβαίνει γιγνόμενα. τούτων οὖν πάντων ἐπιγνώ-
 μονας εἶναι χρὴ νομοφύλακας, ἐπειδὴν δὲ ὁ χρόνος ἔλθῃ

τῆς φυγῆς ἑκατέρω, πέμπειν αὐτῶν δικαστας δώδεκα ἐπὶ
 τοὺς ὄρους τῆς χώρας, ἐσκεμμένους ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ
 τὰς τῶν φυγόντων πράξεις ἔτι σαφέστερον, καὶ τῆς αἰ-
 δοῦς τε πέρι καὶ καταδοχῆς τούτων δικαστὰς γίνεσθαι·
 τοὺς δὲ αὐτοῖς δικασθεῖσιν ὑπὸ τῶν τοιούτων ἀρχόντων
 ἐμμένειν. ἐὰν δ' αὐθίς ποτε κατελθὼν ὁπότερος αὐτοῖν 868
 ἤττηθῆις ὀργῇ πράξῃ ταῦτόν τοῦτο, φυγῶν μηκέτι κατ-
 ἐλθῆ, κατελθὼν δὲ κατὰ τὴν τοῦ ξένου ἄφιξιν ταύτῃ πα-
 σχέτω. δοῦλον ὁ κτείνας ἑαυτοῦ μὲν καθηράσθω, ἐὰν δὲ
 ἀλλότριον θυμῷ, διπλῇ τὸ βλάβος ἐκτισάτω τῷ κεκτη-
 μένῳ. ὅστις δ' ἂν τῶν ἀποκτεινάντων πάντων μὴ πεί-
 θηται τῷ νόμῳ, ἀλλ' ἀκάθαρτος ὢν ἀγοράν τε καὶ ἄθλα
 καὶ τὰ ἄλλα ἱερὰ μιαίνῃ, ὁ βουλόμενος τὸν τε ἐπιτρέποντα B
 τῶν προσηκόντων τῷ τελευτήσαντι καὶ τὸν ἀποκτείναντα
 εἰς δίκην καταστήσας τὴν διπλασίαν χρημάτων τε καὶ τῶν
 ἄλλων πράξεων ἀναγκαζέτω πράττειν τε καὶ ἐκτίνειν, τὸ
 δὲ ἐκτισμα αὐτὸς αὐτῷ κομιζέσθω κατὰ τὸν νόμον. ἐὰν δέ
 τις θυμῷ δοῦλος δεσπότην αὐτοῦ κτείνῃ, τοὺς προσήκου-
 ντας τοῦ τελευτήσαντος χρωμένους τῷ κτείναντι χρεῖαν ἦν
 ἂν ἐθέλωσι, πλὴν μηδαμῇ μηδαμῶς ζωοροῦντας, καθά- C
 ροὺς εἶναι· ἐὰν δὲ ἄλλον τις δοῦλος ἐλεύθερον ἀποκτείνῃ
 θυμῷ, παραδιδόντων οἱ δεσπότες τὸν δοῦλον τοῖς προσή-
 κουσι τοῦ τελευτήσαντος, οἱ δὲ ἐξ ἀνάγκης μὲν θανατω-
 σάντων τὸν δράσαντα, τρόπῳ δὲ ᾧ ἂν ἐθέλωσιν. ἐὰν δέ,
 ὃ γίνεται μὲν, ὀλιγάκις δέ, διὰ θυμὸν πατῆρ ἢ μήτηρ
 υἱὸν ἢ θυγατέρα πληγαῖς ἢ τινι τρόπῳ βιαίῳ κτείνῃ, κα-
 θάρσεις μὲν τὰς αὐτὰς τοῖς ἄλλοις καθαίρεσθαι καὶ ἐνι-
 αυτοὺς τρεῖς ἀπενιαυτεῖν, κατελθόντων δὲ τῶν κτεινάν- D
 των ἀπαλλάττεσθαι γυναῖκά τε ἀπ' ἀνδρὸς καὶ τὸν ἄνδρα
 ἀπὸ γυναικός, καὶ μή ποτ' ἔτι κοινῇ παιδοποιήσασθαι,
 μηδὲ ξυνέστιον ὢν ἐκγονον ἢ ἀδελφὸν ἀπεστέρηκε γίνε-
 σθαι ποτε μηδὲ κοινωνὸν ἱερῶν· ὁ δὲ ἀσεβῶν τε περὶ

ταῦτα καὶ ἀπειθῶν ὑπόδικος ἀσεβείας γιγνέσθω τῷ ἐθέ-
 λοντι. γυναῖκα δὲ γαμετὴν εἰάν ἀνὴρ δι' ὀργὴν κτείνῃ
 E τινά τις, ἢ γυνὴ ἑαυτῆς ἄνδρα ταῦτόν τοῦτο ὡσαύτως ἐρ-
 γάσῃται, καθαιρέσθαι μὲν τοὺς αὐτοὺς καθαροὺς, τριε-
 τεῖς δὲ ἀπειναντήσεις διατελεῖν· κατελθὼν δὲ ὅτι τοιοῦ-
 του δράσας τοῖς αὐτοῦ παισὶν ἱερῶν μὴ κοινωνεῖτω μηδὲ
 ὁμοτράπεζος γιγνέσθω ποτέ· ἀπειθῶν δὲ ὁ γεννητὸς ἢ
 ὁ γεννηθεὶς ἀσεβείας αὐτὸς ὑπόδικος γιγνέσθω τῷ ἐθέλοντι.
 καὶ ἂν ἀδελφὸς ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν ἢ ἀδελφὴ ἀδελφὸν ἢ
 ἀδελφὴν θυμῷ κτείνῃ, τὰ μὲν τῶν καθαρῶν καὶ ἀπε-
 νιαντήσεων ὡσαύτως, καθάπερ εἴρηται τοῖς γονεῦσι καὶ
 τοῖς ἐγγόνοις, εἰρήσθω δεῖν γίγνεσθαι, καὶ τούτοις, ὧν
 ἀδελφοὺς τε ἀδελφῶν καὶ γονέας ἐστέρηκε παίδων, τού-
 τοις δὲ ξυνέστιος αὐτοῖς μηδέποτε γιγνέσθω μηδὲ κοινω-
 869 νὸς ἱερῶν· εἰάν δέ τις ἀπειθῇ, τῷ τῆς περὶ ταῦτα ἀσεβείας
 εἰρημένῳ νόμῳ ὑπόδικος ὀρθῶς ἂν γίγνοιτο μετὰ δίκης,
 εἰάν δ' ἄρα τις εἰς τοσοῦτον ἀκρατῆς θυμοῦ γίγνηται πρὸς
 τοὺς γεννήσαντας, ὥστε μανίαις ὀργῆς τῶν γεννητόρων
 τολμῆσαι κτεῖναι τινα, εἰάν μὲν ὁ τελευτήσας πρὶν τελευ-
 τῆσαι τὸν δράσαντα φόνου ἀφίῃ ἐκῶν, καθάπερ οἱ τὸν
 ἀκούσιον φόνον ἐξεργασάμενοι καθαρθεὶς καὶ τὰλλα ὅσα-
 B περ ἐκεῖνοι πράξας καθαρὸς ἔστω, εἰάν δὲ μὴ ἀφῇ, πολλοῖς
 ἔνοχος ἔστω νόμοις ὁ δράσας τι τοιοῦτον· καὶ γὰρ αἰκίας
 δίκαις ταῖς ἐσχάταις ἔνοχος ἂν γίγνοιτο καὶ ἀσεβείας ὡσαύ-
 τως καὶ ἱεροσυλίας, τὴν τοῦ γεννητοῦ ψυχὴν συλήσας,
 ὥστ' εἶπερ οἶόν τ' ἦν τὸ πολλάκις ἀποθνήσκειν τὸν αὐτόν,
 καὶ τὸν πατροφόνον ἢ μητροκτόνον, ἐξεργασάμενον θυμῷ
 τοῦτο, δικαιοτάτου θανάτων πολλῶν ἦν τυγχάνειν. ὧ γὰρ
 μόνῳ οὐδ' ἀμυνομένῳ θάνατον, μέλλοντι ὑπὸ τῶν γο-
 C νέων τελευτήσεσθαι, παρέξει νόμος οὐδεὶς κτεῖναι τὸν
 πατέρα ἢ μητέρα, τοὺς εἰς φῶς τὴν ἐκείνου φύσιν ἀγαγόν-
 τας, ἀλλ' ὑπομείναντα τὰ πάντα πάσχειν πρὶν τι δρᾶν

τοιούτον νομοθετήσῃ, πῶς τούτῳ δίκης γε ἄλλως προσή-
 κον τυγχάνειν ἂν γίγνοιτο ἐν νόμῳ; κείσθω δὴ τῷ πα-
 τέρα ἢ μητέρα ἀποκτείναντι θυμῷ θάνατος ἢ ζημία. ἀδελ-
 φὸς δ' ἂν ἀδελφὸν κτείνῃ ἐν στάσεσι μάχης γενομένης ἢ
 τινι τρόπῳ τοιούτῳ, ἀμυνόμενος ἄρχοντα χειρῶν πρότε-
 ρον, καθάπερ πολέμιον ἀποκτείνας ἔστω καθαρὸς· καὶ D
 ἂν πολίτης πολίτην, ὡσαύτως, ἢ ξένος ξένον· ἂν δὲ ἀστὸς
 ξένον ἢ ξένος ἀστὸν ἀμυνόμενος κτείνῃ, κατὰ ταῦτά ἔστω
 τοῦ καθαρὸς εἶναι. καὶ ἂν δοῦλος δοῦλον, ὡσαύτως· ἂν
 δὲ αὐτὸς δοῦλος ἐλεύθερον ἀμυνόμενος ἀποκτείνῃ, καθάπερ
 ὁ κτείνας πατέρα, τοῖς αὐτοῖς ἔνοχος ἔστω νόμοις. ὃ δὲ
 περὶ τῆς ἀφέσεως εἴρηται φόνου πατρί, ταῦτόν τοῦτο ἔστω
 περὶ ἀπάσης τῶν τοιούτων ἀφέσεως, ἂν ὅστισοῦν ὄψωυν E
 ἀφιῇ τοῦτο ἐκῶν, ὡς ἀκουσίῳ γεγονότος τοῦ φόνου οἷ τε
 καθαρμοὶ γιγνέσθωσαν τῷ δράσαντι καὶ ἐνιαυτὸς εἰς ἔστω
 τῆς ἐκδημίας ἐν νόμῳ. καὶ τὰ μὲν δὴ βίαιά τε καὶ ἀκού-
 σια καὶ κατὰ τὸν θυμὸν γιγνόμενα περὶ φόνους μετρίως
 εἰρήσθω· τὰ δὲ περὶ τὰ ἐκούσια καὶ κατ' ἀδικίαν πᾶσαν
 γιγνόμενα τούτων πέρι καὶ ἐπιβουλήσ δι' ἥττας ἡδονῶν
 τε καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ φθόνων, ταῦτα μετ' ἐκεῖνα ἡμῖν
 λεκτέον.

ΚΑ. Ὁρθῶς λέγεις.

Χ. ΑΘ. Πάλιν δὴ πρῶτον περὶ τῶν τοιούτων εἰς δύ-
 ναμιν εἰπωμεν, ὅποσα ἂν εἴη. τὸ μὲν δὴ μέγιστον ἐπι- 870
 θυμία κρατοῦσα ψυχῆς ἐξηγηριωμένης ὑπὸ πόθων· τοῦτο
 δ' ἔστι μάλιστα ἐνταῦθα, οὐ πλεῖστός τε καὶ ἰσχυρότατος
 ἡμερος ὧν τυγχάνει τοῖς πολλοῖς, ἢ τῶν χρημάτων τῆς
 ἀπλήστου καὶ ἀπείρου κτήσεως ἕρωτας μυρίους ἐντίκτουςα
 δύναμις διὰ φύσιν τε καὶ ἀπαιδευσίαν τὴν κακὴν· τῆς δὲ
 ἀπαιδευσίας ἢ τοῦ κακῶς ἐπαινεῖσθαι πλοῦτον αἰτία φήμη
 πρὸς τῶν Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων. πρῶτον γὰρ τῶν
 ἀγαθῶν αὐτὸ προκρίνοντες, τρίτον ὄν, τοὺς τ' ἐπιγιγνο- B

μένους λωβῶνται καὶ ἑαυτούς. τὸ γὰρ ἀληθὲς λέγεσθαι περὶ τοῦ πλοῦτου κατὰ πόλεις πάσας, πάντων κάλλιστον καὶ ἄριστον, ὡς ἔνεκα σώματος ἔστι, καὶ σῶμα ψυχῆς ἔνεκα· ἀγαθῶν μὲν οὖν ὄντων, ὧν ἔνεκα ὁ πλοῦτος εἶναι πέφυκε, τρίτον ἂν εἴη μετὰ σώματος ἀρετὴν καὶ ψυχῆς. διδάσκαλος οὖν ἂν ὁ λόγος οὗτος γίγνοιτο, ὡς οὐ χρὴ πλουτεῖν ζητεῖν τὸν εὐδαίμονα ἐσόμενον, ἀλλὰ δικαίως

C πλουτεῖν καὶ σωφρόνως· καὶ φόνοι οὕτως οὐκ ἂν γίγνοιτο ἐν πόλεσι φόνοις δεόμενοι καθαίρεσθαι. νῦν δέ, ὅπερ ἀρχόμενοι τούτων εἶπομεν, ἐν μὲν τοῦτ' ἔστι καὶ μέγιστον, ὃ ποιεῖ φόνου ἐκουσίου τὰς μεγίστας δίκας· δευτέρου δὲ φιλοτίμου ψυχῆς ἕξις, φθόνους ἐντίκτουςα χαλεπούς ξυνοίκους μάλιστα μὲν αὐτῷ τῷ κεκτημένῳ τὸν φθόνον, δευτέροις δὲ τοῖς ἀρίστοις τῶν ἐν τῇ πόλει. τρίτον δὲ οἱ δειλοὶ καὶ ἄδικοι φόβοι πολλοὺς δὴ φόρους εἰσὶν ἔξειρα-

D γασμένοι, ὅταν ἢ τῷ πραττόμενα ἢ πεπραγμένα, ἃ μηδένα βούλονται σφισι ξυνειδέναί γιγνόμενα ἢ γεγονότα· τοὺς οὖν τούτων μηνυτὰς ἀναιροῦσι θανάτοις, ὅταν ἄλλῳ μηδενὶ δύνωνται τρόπῳ· τούτων δὲ πάντων πέρι προοίμια μὲν εἰρημένα ταῦτ' ἔστω, καὶ πρὸς τούτοις ὃν καὶ πολλοὶ λόγον τῶν ἐν ταῖς τελεταῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐσπουδακῶτων ἀκούοντες σφόδρα πείθονται, τὸ τῶν τοιούτων τίσιν ἐν

E ἄιδου γίγνεσθαι καὶ πάλιν ἀφικομένοις δεῦρο ἀναγκαῖον εἶναι τὴν κατὰ φύσιν δίκην ἐκτίσαι, τὴν τοῦ παθόντος ἅπερ αὐτὸς ἔδρασεν, ὑπ' ἄλλου τοιαύτη μοῖρα τελευτῆσαι τὸν τότε βίον.

XI. Πειθομένῳ μὲν δὴ καὶ πάντως φοβουμένῳ ἐξ αὐτοῦ τοῦ προοιμίου τὴν τοιαύτην δίκην οὐδὲν δεῖ τὸν ἐπὶ

871 τούτῳ νόμον ὑμνεῖν, ἀπειθοῦντι δὲ νόμος ὅδε εἰρήσθω τῇ γραφῇ· ὅς ἂν ἐκ προνοίας τε καὶ ἀδίκως ὄντιναοῦν τῶν ἐμφυλίων αὐτόχειρ κτείνῃ, πρῶτον μὲν τῶν νομίμων εἰργέσθω, μήτε ἱερὰ μήτε ἀγορὰν μήτε λιμένας μήτε ἄλλον

κοινὸν ξύλλογον μηδένα μιάινων, ἐάν τέ τις ἀπαγορεύῃ τῷ δρᾶσαντι ταῦτα ἀνθρώπων καὶ ἐὰν μή· ὁ γὰρ νόμος ἀπαγορεύει καὶ ἀπαγορεύων ὑπὲρ πάσης τῆς πόλεως ἀεὶ φαίνεται τε καὶ φανεῖται· ὁ δὲ μὴ ἐπεξιῶν δέον ἢ μὴ B προαγορεύων εἶργεσθαι τῶν ἐντὸς ἀνεψιότητος, πρὸς ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν προσήκων τῷ τελευτήσαντι, πρῶτον μὲν τὸ μίασμα εἰς αὐτὸν καὶ τὴν τῶν θεῶν ἐχθραν δέχοιτο, ὡς ἢ τοῦ νόμου ἀρὰ τὴν φήμην προτρέπεται, τὸ δὲ δεύτερον ὑπόδικος τῷ ἐθέλοντι τιμωρεῖν ὑπὲρ τοῦ τελευτήσαντος γιγνέσθω. ὁ δὲ ἐθέλων τιμωρεῖν τῶν τε ἐπὶ C τούτοις λουτρῶν φυλακῆς πέρι καὶ ὄσων ἂν ἐτέρων ὁ θεὸς περὶ ταῦτα νόμιμα παραδῶ πάντα ἀποτελῶν καὶ τὴν πρόρρησιν προαγορεύων ἴτω ἀναγκάζων τὸν δρᾶσαντα ὑπέχειν τὴν τῆς δίκης πρᾶξιν κατὰ νόμον. ταῦτα δὲ ὅτι μὲν γίγνεσθαι χρεῶν ἐστὶ διὰ τινων ἐπευχῶν καὶ θυσιῶν θεοῖς τισίν, οἷς τῶν τοιούτων μέλει, φόνους μὴ γίγνεσθαι κατὰ πόλεις, ῥάδιον ἀποφαίνεσθαι νομοθέτῃ· τίνες δ' εἰσὶν οἱ θεοὶ καὶ τίς ὁ τρόπος τῶν τοιούτων δικῶν τῆς εἰσαγωγῆς ὀρθότατα πρὸς τὸ θεῖον ἂν γιγνόμενος εἴη, νομοφύλακες μετ' ἐξηγητῶν καὶ μάντεων καὶ τοῦ θεοῦ νομοθετησάμε- D νοι τὰς δίκας εἰσαγόντων ταύτας. δικαστὰς δὲ αὐτῶν εἶναι τοὺς αὐτούς, οὗσπερ τοῖς τὰ ἱερὰ συλῶσι διαδικάζειν ἐρρήθη κυρίως· ὁ δὲ ὄφλων θανάτῳ ζημιούσθω καὶ μὴ ἐν τῇ τοῦ παθόντος χώρᾳ θανατέσθω, ἀναιδείας ἕνεκα πρὸς τῷ ἀσεβεῖν. φυγῶν δὲ καὶ μὴ ἑλεήσας κρίσιν ὑποσχεῖν φευγέτω ἀειφυγίαν· ἐὰν δέ τις ἐπιβῇ τούτων τῆς τοῦ φονευθέντος χώρας, ὁ προστυχῶν πρῶτος τῶν οἰκείων τοῦ ἀποθανόντος ἢ καὶ τῶν πολιτῶν ἀνατὶ κτεινέτω ἢ δήσας E τοῖς ἄρχουσι τῶν τὴν δίκην κρινάντων κτεῖναι παραδότω. ὁ δὲ ἐπισκηπτόμενος ἅμα καὶ κατεγγυάτω τὸν ᾧ ἂν ἐπισκήπτηται· ὁ δὲ παρεχέτω [τοὺς ἐγγυητὰς ἀξιόχρεως] οὓς ἂν ἢ τῶν περὶ ταῦτα δικαστῶν ἀρχὴ κρίνη τρεῖς ἐγγυη-

τὰς ἀξιόχρεως παρέξειν ἐγγνωμένους εἰς δίκην· ἐὰν δὲ ἢ μὴ ἐθέλῃ ἢ ἀδυνατῇ τις καθιστάναι, τὴν ἀρχὴν παραλαβούσαν δῆσασαν φυλάττειν καὶ παρέχειν εἰς τὴν κρίσιν 872 τῆς δίκης. ἐὰν δὲ αὐτόχειρ μὲν μὴ, βουλεύσῃ δὲ θάνατόν τις ἄλλος ἐτέρῳ καὶ τῇ βουλήσῃ τε καὶ ἐπιβουλεύσει ἀποκτείνας αἷτιος ὢν καὶ μὴ καθαρὸς τὴν ψυχὴν τοῦ φόνου ἐν πόλει ἐνοικῇ, γιγνέσθων καὶ τούτῳ κατὰ ταῦτα αἱ κρίσεις τούτων πέρι πλὴν τῆς ἐγγύης, τῷ δὲ ὄφλοντι ταφῆς τῆς οἰκείας ἐξέστω τυχεῖν, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ ταῦτα ὡσαύτως τῷ πρόσθεν ρηθέντι περὶ αὐτὸν γιγνέσθω· τὰ αὐτὰ δὲ ἔστω ταῦτα ξένοισί τε πρὸς ξένους καὶ ἀστοῖσι καὶ ξένοις B πρὸς ἀλλήλους, δούλοις τε αὖ πρὸς δούλους, τῆς τε αὐτοχειρίας πέρι καὶ ἐπιβουλεύσεως, πλὴν τῆς ἐγγύης· ταύτην δέ, καθάπερ εἴρηται, τοὺς αὐτόχειρας κατεγγυᾶσθαι. τὸν δὲ προαγορεύοντα τὸν φόνον ἅμα κατεγγυᾶν καὶ τούτους. ἐὰν δὲ δοῦλος ἐλεύθερον ἐκὼν εἴτε αὐτόχειρ εἴτε βουλεύσας ἀποκτείνῃ καὶ ὄφλη τὴν δίκην, ὁ τῆς πόλεως κοινὸς δήμιος ἄγων πρὸς τὸ μνημα τοῦ ἀποθανόντος, ὅθεν ἂν ὄρᾳ τὸν τύμβον, μαστιγώσας ὀπόσας ἂν ὁ ἐλὼν C προστάττη, ἐάνπερ βιωῖ παιόμενος ὁ φονεύς, θανατωσάτω. ἐὰν δέ τις δοῦλον κτείνῃ μηδὲν ἀδικοῦντα, φόβῳ δέ, μὴ μηνυτῆς αἰσχυρῶν ἔργων καὶ κακῶν αὐτοῦ γίγνηται, ἢ τινος ἕνεκα ἄλλου τοιούτου, καθάπερ ἂν εἰ πολίτην κτείνας ὑπεῖχε φόνου δίκης, ὡσαύτως καὶ τοῦ τοιούτου δούλου κατὰ τὰ αὐτὰ ἀποθανόντος οὕτως ὑπεχέτω.

XII. Ἐὰν δὲ δὴ γίγνηται ἐφ' οἷσι καὶ νομοθετεῖν δεινὸν καὶ οὐδαμῶς προσφιλές, μὴ νομοθετεῖν δὲ ἀδύνατον D ξυγγενῶν αὐτόχειρας φόνους ἢ δι' ἐπιβουλεύσεως γενομένους, ἐκουσίους τε καὶ ἀδίκους πάντως, οἱ τὰ μὲν πολλὰ ἐν κακῶς οἰκούσαις καὶ τρεφομέναις γίνονται πόλεσι, γένοιτο δ' ἂν πού τι καὶ ἐν ἧ μὴ ποτέ τις ἂν προσδοκῆσαιε χώρα, λέγειν μὲν δὴ χρεῶν αὖ πάλιν τὸν ἔμπροσθε σμι-

κρῶ ῥηθέντα λόγον, ἂν ἄρα τις ἀκούων ἡμῶν οἶος ἀπο-
 σχέσθαι γένηται μᾶλλον ἐκὼν διὰ τὰ τοιαῦτα φόνων τῶν
 πάντη ἀνοσιωτάτων. ὁ γὰρ δὴ μῦθος, ἢ λόγος ἢ ὅ τι χρῆ
 προσαγορεύειν αὐτόν, ἐκ παλαιῶν ἱερέων εἴρηται σαφῶς, E
 ὡς ἢ τῶν ξυγγενῶν αἱμάτων τιμωρὸς δίκη ἐπίσκοπος
 νόμῳ χρῆται τῶ νῦν δὴ λεχθέντι καὶ ἔταξεν ἄρα δρᾶσαντί
 τι τοιοῦτον παθεῖν ταῦτ᾽ ἀναγκαίως ἅπερ ἔδρασεν· εἰ
 πατέρα ἀπέκτεινέ ποτέ τις, αὐτόν τοῦτο ὑπὸ τέκνων τολ-
 μῆσαι βία πάσχοντα ἔν τισι χρόνοις, καὶ [ἢ] μητέρα, γε-
 νέσθαι τε αὐτόν θηλείας μετασχόντα φύσεως ἀναγκαῖον
 γενόμενόν τε ὑπὸ τῶν γεννηθέντων λιπεῖν τὸν βίον ἐν
 χρόνοις ὑστέροις· τοῦ γὰρ κοινοῦ μιανθέντος αἵματος οὐκ
 εἶναι κάθαρσιν ἄλλην οὐδὲ ἔκπλυτον ἐθέλειν γίνεσθαι
 τὸ μιανθέν, πρὶν φόνον φόνῳ ὁμοίῳ ὁμοιον ἢ δρᾶσασα 873
 ψυχὴν τίση καὶ πάσης τῆς ξυγγενείας τὸν θυμὸν ἀφιλασα-
 μένη κοιμίση. ταῦτα δὴ παρὰ θεῶν μὲν τινα φοβούμενον
 τὰς τιμωρίας εἴργεσθαι χρῆ τὰς τοιαύτας· εἰ δέ τινας
 οὕτως ἀθλία ξυμφορὰ καταλάβοι, ὥστε πατρὸς ἢ μητρὸς
 ἢ ἀδελφῶν ἢ τέκνων ἐκ προνοίας ἐκουσίως ψυχὴν τολμῆ-
 σαι ἀποστρεφεῖν σώματος, ὁ παρὰ τοῦ θνητοῦ νομοθέτου
 νόμος ὧδε περὶ τῶν τοιούτων νομοθετεῖ, προρρήσεις μὲν
 τὰς περὶ τῶν νομίμων εἴργεσθαι καὶ ἐγγύας τὰς αὐτὰς εἶ- B
 ναι, καθάπερ ἐρρήθη τοῖς ἔμπροσθεν, εἰάν τις ὄφλη
 φόνου τοιοῦτου, τούτων κτείνας τινά, οἱ μὲν τῶν δικα-
 στῶν ὑπηρέται καὶ ἄρχοντες ἀποκτείναντες εἰς τεταγμένην
 τρίοδον ἔξω τῆς πόλεως ἐκβαλλόντων γυμνόν, αἱ δὲ ἀρχαὶ
 πᾶσαι ὑπὲρ ὅλης τῆς πόλεως, λίθον ἕκαστος φέρων ἐπὶ
 τὴν κεφαλὴν τοῦ νεκροῦ βάλλων ἀφοσιούτω τὴν πόλιν
 ὅλην, μετὰ δὲ τοῦτο εἰς τὰ τῆς χώρας ὄρια φέροντες ἐκ- C
 βαλλόντων τῶ νόμῳ ἄταφον. τὸν δὲ δὴ πάντων οἰκειότα-
 τον καὶ λεγόμενον φίλτατον ὃς ἂν ἀποκτείνῃ, τί χρῆ πά-
 σχειν; λέγω δὲ ὃς ἂν ἑαυτὸν κτείνῃ, τὴν τῆς εἰμαρμένης

βία ἀποστερῶν μοῖραν, μήτε πόλεως ταξάσης δίκη, μήτε περιωδύνῳ ἀφύκτῳ προσπεσούσῃ τύχῃ ἀναγκασθεῖς μηδὲ αἰσχύνῃς τινὸς ἀπόρου καὶ ἀβίου μεταλαχῶν, ἀργία δὲ καὶ ἀνανδρίας δειλία ἑαυτῷ δίκην ἄδικον ἐπιθῆ. τούτῳ δὲ
D τὰ μὲν ἄλλα θεὸς οἶδεν ἂν χρῆ νόμιμα γίνεσθαι περὶ καθαρμούς τε καὶ ταφάς, ὧν ἐξηγητάς τε ἅμα καὶ τοὺς περὶ ταῦτα νόμους ἐπανερομένους χρῆ τοὺς ἐγγύτατα γένει ποιεῖν αὐτοῖσι κατα τὰ προσταττόμενα· τάφους δ' εἶναι τοῖς οὕτω φθαρεῖσι πρῶτον μὲν κατὰ μόνας μηδὲ μεθ' ἑνὸς ξυντάφου, εἶτα ἐν τοῖς τῶν δώδεκα ὀρίοισι μερῶν τῶν ὅσα ἀργὰ καὶ ἀνώνυμα, θάπτειν ἀκλειεῖς αὐτούς· μήτε στήλαις μήτε ὀνόμασι δηλοῦντας τοὺς τάφους. ἔαν
E δ' ἄρα ὑποζύγιον ἢ ζῶον ἄλλο τι φονεύσῃ τινά, πλὴν τῶν ὅσα ἐν ἀγῶνι τῶν δημοσίων τιθεμένων ἀθλεύοντά τι τοιοῦτον δράσῃ, ἐπεξίτωσαν μὲν οἱ προσήκοντες τοῦ φόνου τῷ κτείναντι, διαδικαζόντων δὲ τῶν ἀγρονόμων οἷσιν ἂν καὶ ὀπόσοις προσταξῇ ὁ προσήκων, τὸ δὲ ὄφλον ἔξω τῶν ὄρων τῆς χώρας ἀποκτείναντας διορίσαι. ἔαν δὲ ἄψυχόν τι ψυχῆς ἀνθρώπου στερήσῃ, πλὴν ὅσα κεραυνὸς ἢ τι παρὰ θεοῦ τοιοῦτον βέλος ἴον, τῶν δὲ ἄλλων ὅσα τινὸς προσπεσόντος ἢ αὐτὸ ἐμπесὸν κτείνῃ τινά, δικαστὴν μὲν
874 αὐτῷ καθιζέτω τῶν γειτόνων τὸν ἐγγύτατα ὁ προσήκων γένει, ἀφοσιούμενος ὑπὲρ αὐτοῦ τε καὶ ὑπὲρ τῆς συγγενείας ὅλης, τὸ δὲ ὄφλον ἐξορίζειν, καθάπερ ἐρρήθη τὸ τῶν ζώων γένος. ἔαν δὲ τεθνεὼς μὲν αὐτὸς φανῆ, ἄδηλος δὲ ὁ κτείνας ἢ καὶ μὴ ἀμελῶς ζητοῦσιν ἀνεύρετος γίνηται, τὰς μὲν προρρήσεις τὰς αὐτὰς γίνεσθαι καθάπερ τοῖς ἄλλοις, προαγορεύειν δὲ τὸν φόνον τῷ δράσαντι καὶ ἐπιδικασάμενον ἐν ἀγορᾷ κηρῦξαι τῷ κτείναντι τὸν καὶ
B τὸν καὶ ὠφληκότι φόνου μὴ ἐπιβαίνειν ἱερῶν μηδὲ ὅλης χώρας τῆς τοῦ παθόντος, ὡς, ἂν φανῆ καὶ γνωσθῆ, ἀποθανούμενον καὶ ἔξω τῆς τοῦ παθόντος χώρας ἐκβληθῆσό-

μενον ἄταφον. οὗτος δὴ νόμος εἰς ἡμῖν ἔστω κύριος περὶ φόνου κείμενος, καὶ τὰ μὲν περὶ τὰ τοιαῦτα μέχρι τούτων οὕτως· ὧν δὲ ὁ κτείνας ἐφ' οἷς τε ὀρθῶς ἂν καθαρὸς εἴη, τὰδ' ἔστω· νύκτωρ φῶρα εἰς οἰκίαν εἰσιόντα ἐπὶ κλοπῇ χρημάτων ἐὰν ἐλὼν κτείνῃ τις, καθαρὸς ἔστω· καὶ ἐὰν λωποδύτην ἀμυνόμενος ἀποκτείνῃ, καθαρὸς ἔστω· καὶ C ἐὰν ἐλευθέραν γυναῖκα βιάξῃται τις ἢ παῖδα περὶ τὰ ἀφροδίσια, νηπιονὶ τεθνήατω ὑπὸ τε τοῦ ὑβρισθέντος βία καὶ ὑπὸ πατρὸς ἢ ἀδελφῶν ἢ υἱέων· ἐὰν τε ἀνὴρ ἐπιτύχῃ γαμετῇ γυναικὶ βιαζομένῃ, κτείνας τὸν βιαζόμενον ἔστω καθαρὸς ἐν τῷ νόμῳ· καὶ ἐὰν τις πατρὶ βοηθῶν θάνατον, μηδὲν ἀνόσιον δρῶντι, κτείνῃ τινά, ἢ μητρὶ ἢ τέκνοις ἢ ἀδελφοῖς ἢ ξυγγεννήτορι τέκνων, πάντως καθαρὸς D ἔστω.

XIII. Τὰ μὲν τοίνυν περὶ τροφήν τε ζώσης ψυχῆς καὶ παιδείαν, ὧν αὐτῇ τυχούσῃ μὲν βιωτόν, ἀτυχησάσῃ δὲ τοῦναντίον, καὶ περὶ θανάτων τῶν βιαίων ἄς δεῖ τιμωρίας γίνεσθαι νενομοθετήσθω· τὰ δὲ περὶ τὴν τῶν σωμαίων τροφήν μὲν καὶ παιδείαν εἴρηται, τὸ δ' ἐχόμενον τούτων, αἱ βίαιοι πράξεις ὑπ' ἀλλήλων ἀκούσιοί τε καὶ ἐκούσιοι γιγνόμεναι διοριστέον εἰς δύναμιν αἱ τέ εἶσι καὶ ὅσαι, καὶ ὧν ἂν τυγχάνουσαι τιμωρήσεων τὸ πρόσφορον ἔχοιεν ἂν E ἔκασται. ταῦτα μετ' ἐκεῖνα, ὡς ἔοικεν, ὀρθῶς ἂν νομοθετοῖτο. τραύματα δὴ καὶ πηρώσεις ἐκ τραυμάτων τὰ γε δεύτερα μετὰ θανάτους καὶ ὁ φανυλότατος ἂν τάξειε τῶν ἐπὶ νόμον τρεπομένων. τὰ δὴ τραύματα, καθάπερ οἱ φόνοι διήρητο, διαιρετέον, τὰ μὲν ἀκούσια, τὰ δὲ θυμῶ, τα δὲ φόβῳ, τὰ δὲ ὀπόσα ἐκ προνοίας ἐκούσια ξυμβαίνει γιγνόμενα· προρρητέον δὴ τι περὶ πάντων τῶν τοιούτων τοιόνδε, ὡς ἄρα νόμους ἀνθρώποις ἀναγκαῖον τίθεσθαι καὶ ζῆν κατὰ νόμους, ἢ μηδὲν διαφέρειν τῶν πάντη ἀγριωτάτων θηρίων. ἢ δὲ αἰτία τούτων ἦδε, ὅτι φύσις ἀνθρώ- 875

πων οὐδενὸς ἱκανὴ φύεται ὥστε γινῶναι τε τὰ συμφέροντα
 ἀνθρώποις εἰς πολιτείαν καὶ γνουῖσα τὸ βέλτιστον ἀεὶ δύ-
 νασθαί τε καὶ ἐθέλειν πράττειν. γινῶναι μὲν γὰρ πρῶτον
 χαλεπὸν, ὅτι πολιτικῇ καὶ ἀληθεῖ τέχνῃ οὐ τὸ ἴδιον ἀλλὰ
 τὸ κοινὸν ἀνάγκη μέλειν — τὸ μὲν γὰρ κοινὸν ξυνδεῖ, τὸ
 δὲ ἴδιον διασπᾶ τὰς πόλεις — καὶ ὅτι συμφέρει τῷ κοινῷ
 B τε καὶ ἰδίῳ, τοῖν ἀμφοῖν ἦν τὸ κοινὸν τιθῆται καλῶς, μᾶλ-
 λον ἢ τὸ ἴδιον· δεύτερον δέ, ἐὰν ἄρα καὶ τὸ γινῶναι τις,
 ὅτι ταῦτα οὕτω πέφυκε, λάβῃ ἱκανῶς ἐν τέχνῃ, μετὰ δὲ
 τοῦτο ἀνυπεύθυνός τε καὶ αὐτοκράτωρ ἄρξῃ πόλεως, οὐκ
 ἂν ποτε δύναίτο ἐμμεῖναι τούτῳ τῷ δόγματι καὶ διαβιῶ-
 ναι τὸ μὲν κοινὸν ἠγούμενον τρέφων ἐν τῇ πόλει, τὸ δὲ
 ἴδιον ἐπόμενον τῷ κοινῷ, ἀλλ' ἐπὶ πλεονεξίαν καὶ ἰδιο-
 πραγίαν ἢ θνητῇ φύσει αὐτὸν ὀρμήσει ἀεὶ, φεύγουσα μὲν
 C ἀλόγως τὴν λύπην, διώκουσα δὲ τὴν ἡδονήν, τοῦ δὲ δι-
 καιοτέρου τε καὶ ἀμείνονος ἐπίπροσθεν ἄμφω τούτῳ προ-
 στήσεται, καὶ σκότος ἀπεργαζομένη ἐν αὐτῇ πάντων κα-
 κῶν ἐμπλήσει πρὸς τὸ τέλος αὐτῆν τε καὶ τὴν πόλιν ὅλην.
 ἐπεὶ ταῦτα εἴ ποτέ τις ἀνθρώπων φύσει ἱκανός, θείᾳ μοίρᾳ
 γεννηθεὶς, παραλαβεῖν δυνατὸς εἴη, νόμων οὐδὲν ἂν δέοιτο
 τῶν ἀρξόντων ἑαυτοῦ· ἐπιστήμης γὰρ οὔτε νόμος οὔτε
 τάξις οὐδεμία κρείττων, οὐδὲ θέμις ἐστὶ νοῦν οὐδενὸς
 D ὑπήκοον οὐδὲ δοῦλον ἀλλὰ πάντων ἄρχοντα εἶναι, ἐάνπερ
 ἀληθινὸς ἐλεύθερός τε ὄντως ἢ κατὰ φύσιν· νῦν δέ — οὐ
 γὰρ ἐστὶν οὐδαμοῦ οὐδαμῶς, ἀλλ' ἢ κατὰ βραχύ· διὸ δὴ
 τὸ δεύτερον αἰρετέον, τάξιν τε καὶ νόμον, ἃ δὴ τὸ μὲν ὡς
 ἐπὶ τὸ πολὺ ὄρα καὶ βλέπει, τὸ δ' ἐπὶ πᾶν ἀδυνατεῖ. ταῦτα
 δὴ τῶνδε εἵνεκα εἴρηται· νῦν ἡμεῖς τάξομεν, τί χρὴ τὸν
 τρώσαντα ἢ τι βλάψαντα ἕτερον ἄλλον παθεῖν ἢ ἀποτί-
 νειν. πρόχειρον δὴ παντὶ περὶ παντὸς ὑπολαβεῖν ὀρθῶς,
 E τὸν τί τρώσαντα ἢ τίνα ἢ πῶς ἢ πότ' ἄρα λέγεις; μυρία
 γὰρ ἕκαστά ἐστι τούτων καὶ πάμπολυ διαφέροντα ἀλλή-

λων. ταῦτ' οὖν δὴ δικαστηρίοις ἐπιτρέπειν κρίνειν πάντα ἢ μηδὲν ἀδύνατον· ἐν μὲν γὰρ κατὰ πάντων ἀναγκαῖον ἐπιτρέπειν κρίναι, τὸ πότερον ἐγένετο ἢ οὐκ ἐγένετο ἕκαστου τούτων· τὸ δὲ μηδὲν ἐπιτρέπειν αὖ περὶ τοῦ τί δεῖ ζημιουῖσθαι καὶ πάσχειν τί χρεῶν τὸν ἀδικήσαντα τούτων 876 τι, ἀλλ' αὐτὸν περὶ πάντων νομοθετῆσαι σμικρῶν καὶ μεγάλων, σχεδὸν ἀδύνατον.

ΚΑ. Τίς οὖν ὁ μετὰ τοῦτον λόγος;

ΑΘ. Ὅδε, ὅτι τὰ μὲν ἐπιτρεπτέον δικαστηρίοις, τὰ δὲ οὐκ ἐπιτρεπτέον, ἀλλ' αὐτῶ νομοθετητέον.

ΚΑ. Ποῖα δὴ νομοθετητέον τε καὶ ποῖα ἀποδοτέον κρίνειν τοῖς δικαστηρίοις;

XIV. ΑΘ. Τάδε δὴ μετὰ ταῦτα ὀρθότατ' ἂν εἰπεῖν εἶη, ὡς ἐν πόλει, ἐν ἧ δικαστήρια φαῦλα καὶ ἄφωνα κλέ- B
πτουτα τὰς αὐτῶν δόξας κρύβδην τὰς κρίσεις διαδικάζει, καὶ ὁ τούτου δεινότερον, ὅταν μηδὲ σιγῶντα ἀλλὰ θορύβου μεστὰ καθάπερ θέατρα ἐπαινοῦντά τε βοῆ καὶ ψέγοντα τῶν δητόρων ἑκάτερον ἐν μέρει κρίνη, χαλεπὸν τότε πάθος ὅλη τῇ πόλει γίνεσθαι φιλεῖ. τοῖς οὖν δὴ τοιούτοις δικαστηρίοις νομοθετεῖν ὑπὸ τινος ἀνάγκης ληφθέντα οὐκ εὐτυχῆς μὲν, ὅμως δὲ ἐξ ἀνάγκης εἰλημμένον ὅ τι περὶ σμικρότατα ἐπιτρεπτέον αὐτοῖς τάττειν τὰς ζημίας, τὰ δὲ C
πλεῖστα αὐτὸν νομοθετεῖν διαρρήδην, ἂν τις ἄρα τοιαύτη πολιτεία νομοθετῆ ποτέ· ἐν ἧ δὲ ἂν πόλει δικαστήρια εἰς δύναμιν ὀρθῶς καθεστῶτα ἢ τραφέντων τε εὖ τῶν μελλόντων δικάζειν δοκιμασθέντων τε διὰ πάσης ἀκριβείας, ἐνταῦθα ὀρθὸν καὶ ἔχον εὖ καὶ καλῶς τὰ πολλὰ ἐπιτρέ-
πειν κρίνειν τοῖς τοιούτοις δικασταῖς τῶν ὀφλόντων πέρι, τί χρή πάσχειν αὐτοὺς ἢ ἀποτίνειν. ἡμῖν δὴ τὰ νῦν ἀνε-
μέσθητον τὸ μὴ νομοθετεῖν αὐτοῖς τὰ μέγιστα καὶ πλεῖστα, D
ἃ καὶ φαυλοτέρως ἂν πεπαιδευμένοι δικασταὶ δύναιντο κατιδεῖν καὶ προσάπτειν ἑκάστῳ τῶν ἀμαρτημάτων τὴν

ἀξίαν τοῦ πάθους τε καὶ πράξεως· ἐπειδὴ δὲ οἷς ἡμεῖς
 νομοθετοῦμεν, οὐχ ἥκιστα ἐμμελεῖς αὐτοὺς οἴομεθ' ἂν
 τῶν τοιούτων γίνεσθαι κριτάς, ἐπιτρεπτέον δὴ τὰ πλεῖ-
 στα. οὐ μὴν ἀλλ' ὅπερ πολλάκις εἶπομέν τε καὶ ἐδράσαμεν
 ἐν τῇ τῶν ἔμπροσθεν νομοθετήσει νόμων, τὸ περιγραφὴν
 E τε καὶ τοὺς τύπους τῶν τιμωριῶν εἰπόντας δοῦναι τὰ πα-
 ραδείγματα τοῖσι δικασταῖς τοῦ μήποτε βαίνειν ἔξω τῆς
 δίκης, τότε τε ἦν ὀρθότατα ἔχον καὶ δὴ καὶ νῦν τοῦτ' αὐτὸ
 ποιητέον, ἐπανελθόντας ἤδη πάλιν ἐπὶ τοὺς νόμους. ἢ δὴ
 γραφὴ περὶ τραύματος ὧδε ἡμῖν κείσθω· ἐάν τις διανοη-
 θεῖς τῇ βουλήσει κτεῖναι τινα φίλιον, πλὴν ὧν ὁ νόμος
 ἐφίησι, τρώση μὲν, ἀποκτεῖναι δὲ ἀδυνατήσῃ, τὸν διανοη-
 877 θέντα τε καὶ τρώσαντα οὕτως οὐκ ἄξιον ἐλεεῖν οὐδὲ αἰ-
 δούμενον ἄλλως ἢ καθάπερ ἀποκτείναντα ὑπέχειν τὴν
 δίκην φόνου ἀναγκάζειν· τὴν δὲ οὐ παντάπασι κακὴν
 τύχην αὐτοῦ σεβόμενον καὶ τὸν δαίμονα, ὃς αὐτὸν καὶ τὸν
 τρωθέντα ἐλεήσας ἀπότροπος αὐτοῖς ἐγένετο μὴ τῷ μὲν
 ἀνίατον ἔλκος γενέσθαι, τῷ δὲ ἐπάρατον τύχην καὶ ξυμ-
 φοράν, τούτῳ δὴ χάριν τῷ δαίμονι διδόντα καὶ μὴ ἐναν-
 τιούμενον τὸν μὲν θάνατον ἀφελεῖν τοῦ τρώσαντος, με-
 B τάστασιν δὲ εἰς τὴν γείτονα πόλιν αὐτῷ γίνεσθαι διὰ
 βίου, καρπούμενον ἅπασαν τὴν αὐτοῦ κτῆσιν. βλάβος δέ,
 εἰ κατέβλαψε τὸν τρωθέντα, ἐκτίνειν τῷ βλαφθέντι τιμᾶν
 δὲ τὸ δικαστήριον, ὅπερ ἂν τὴν δίκην κρίνῃ· κρίνειν δὲ
 οἷπερ ἂν τοῦ φόνου ἐδίκασαν, εἰ ἐτελεύτησεν ἐκ τῆς πλη-
 γῆς τοῦ τραύματος. γονέας δ' ἂν παῖς ἢ δοῦλος δεσπότην
 ὡσαύτως ἐκ προνοίας τρώσῃ, θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν·
 καὶ ἐὰν ἀδελφὸς ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν ἢ ἀδελφὴ ἀδελφὸν ἢ
 C ἀδελφὴν ὡσαύτως τρώσῃ, καὶ ὄφλη τραύματος ἐκ προ-
 νοίας, θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν. γυνὴ δὲ ἄνδρα ἑαυτῆς
 ἐξ ἐπιβουλής τοῦ ἀποκτεῖναι τρώσασα, ἢ ἀνὴρ τὴν ἑαυτοῦ
 γυναῖκα, φευγέτω ἀειφυγίαν· τὴν δὲ κτῆσιν, ἐὰν μὲν υἱεῖς

ἢ θυγατέρες αὐτοῖς ὥσι παῖδες ἔτι, τοὺς ἐπιτρόπους ἐπι-
τροπεύειν καὶ ὡς ὄρφανῶν τῶν παιδῶν ἐπιμελεῖσθαι· ἐὰν
δὲ ἄνδρες, μὴ ἐπάναγκες ἔστω τρέφεσθαι τὸν φεύγοντα
ὑπὸ τῶν ἐγγόνων, τὴν δὲ οὐσίαν αὐτοὺς κεκτηῖσθαι. ἅπαις
δὲ ὅστις ἂν τοιαύταις ξυμφοραῖς περιπέσῃ, τοὺς συγγενεῖς
συνελθόντας μέχρι ἀνεψιῶν παιδῶν τοῦ πεφευγότος, ἀμ- D
φοτέρωθεν πρὸς τε ἀνδρῶν καὶ πρὸς γυναικῶν, κληρονό-
μον εἰς τὸν οἶκον τοῦτον τῇ πόλει τετραρακοντακαίπεντα-
κισχιλιοστὸν καταστήσαι βουλευομένους μετὰ νομοφυλά-
κων καὶ ἱερέων, διανοηθέντας τρόπῳ καὶ λόγῳ τοιῶδε, ὡς
οὐδεὶς οἶκος τῶν τετραράκοντα καὶ πεντακισχιλίων τοῦ
ἐνοικοῦντος ἐστὶν οὐδὲ ξύμπαντος τοῦ γένους οὕτως ὡς
τῆς πόλεως δημόσιός τε καὶ ἴδιος. δεῖ δὴ τὴν γε πόλιν τοὺς
κῦτῆς οἴκους ὡς ὀσιωτάτους τε καὶ εὐτυχεστάτους κεκτη- E
ῖσθαι κατὰ δύναμιν. ὅταν οὖν τις ἅμα δυστυχηθῇ καὶ ἀσε-
βηθῇ τῶν οἴκων, ὥστε τὸν κεκτημένον ἐν αὐτῷ παῖδας
μὲν μὴ καταλιπεῖν, ἢ ἴθιεν δὲ ἢ καὶ γεγαμηκότα ἅπαιδα
τελευτῆσαι φόνου ὄφλοντα ἐκουσίου ἢ τινος ἁμαρτήματος
ἄλλου τῶν περὶ θεοῦς ἢ πολιτας, ὧν ἂν θάνατος ἐν τῷ
νόμῳ ζημία διαρρήδην ἢ κειμένη, ἢ καὶ ἐν ἀειφυγία τις
φεύγη τῶν ἀνδρῶν ἅπαις, τοῦτον πρῶτον μὲν καθήρα-
σθαι καὶ ἀποδιοπομπήσασθαι τὸν οἶκον χρεῶν ἔστω κατὰ
νόμον, ἔπειτα συνελθόντας, καθάπερ εἶπομεν νῦν δὴ,
τοὺς οἰκείους ἅμα νομοφύλαξι σκέψασθαι γένος ὃ τί περ 878
ἂν ἢ τῶν ἐν τῇ πόλει εὐδοκιμώτατον πρὸς ἀρετὴν καὶ ἅμα
εὐτυχές, ἐν ᾧ ἂν παῖδες γεγονότες ὥσι πλείους· ὅθεν ἕνα
τῷ τοῦ τελευτήσαντος πατρὶ καὶ τοῖς ἄνω τοῦ γένους υἱὸν
ὡς ἐκείνων εἰσποιοῦντας, φήμης ἕνεκα ἐπονομάζοντας
γεννήτορά τε αὐτοῖς καὶ ἐστιοῦχον καὶ θεραπευτὴν ὀσίων
τε καὶ ἱερῶν ἐπ' ἀμείνοσι τύχαις γίνεσθαι τοῦ πατρός,
τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐπευξαμένους αὐτὸν κληρονόμον κατα-
στήσαι κατὰ νόμον, τὸν δ' ἕξαμαρτόντα ἀνώνυμον ἕαν καὶ B

ἄπαιδα καὶ ἄμοιρον κείσθαι, ὅποταν αὐτὸν καταλάβωσιν αἰ τοιαῦται ξυμφοραί.

XV. Ἔστι δὲ οὐ πάντων, ὡς ἔοικε, τῶν ὄντων ὄρος ὄρω προσμιγνύς, ἀλλ' οἷς ἔστι μεθόριον, τοῦτο ἐν μέσῳ ὄρων πρότερον ἑκατέρῳ προσβάλλον γίγνοιτ' ἂν ἀμφοῖν μεταξύ· καὶ δὴ καὶ τῶν ἀκουσίων τε καὶ ἐκουσίων τὸ θυμῷ γιγνόμενον ἔφαμεν εἶναι τοιοῦτον. τραυμάτων οὖν ἐνεστῶτων ὀργῇ γενομένων ἐὰν ὄφλη τις, πρῶτον μὲν C τίνειν τοῦ βλάβους τὴν διπλασίαν, ἂν τὸ τραῦμα ἰάσιμον ἀποβῆ, τῶν δὲ ἀνιάτων τὴν τετραπλασίαν· ἐὰν δὲ ἰάσιμον μὲν, αἰσχύνην δὲ μεγάλην τινὰ προσβάλλῃ τῷ τραυθέντι καὶ ἐπονείδιστον, τὴν τριπλασίαν ἐκτίνειν. ὅσα δὲ τις τρώσας τινὰ μὴ μόνον βλάβη τὸν παθόντα ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν, ποιήσας ἀδύνατον τῇ πατρίδι πρὸς πολεμίους βοηθεῖν, τοῦτον δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ζημιῶν ἐκτίνειν καὶ τῇ πόλει τὴν βλάβην· πρὸς γὰρ ταῖς αὐτοῦ στρατείαις καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀδυνατοῦντος στρατευέσθω καὶ τὰς ὑπὲρ D ἐκείνου πολεμικὰς ταπτέσθω τάξεις, ἢ μὴ δρῶν ταῦτα ὑπόδικος τῷ ἐθέλοντι τῆς ἀστρατείας γιγνέσθω κατὰ νόμον. τὴν δὲ δὴ τῆς βλάβης ἀξίαν, εἴτε διπλῆν εἴτε τριπλῆν εἴτε καὶ τετραπλασίαν, οἱ καταψηφισάμενοι δικασταὶ ταπτόντων. ἐὰν δὲ ὁμόγονος ὁμόγονον τὸν αὐτὸν τρόπον τούτῳ τρώσῃ, τοὺς γεννήτας καὶ τοὺς συγγενεῖς, μέχρι ἀνεψιῶν παίδων πρὸς γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν, γυναικῶν τε E καὶ ἀνδρῶν συνελθόντας κρίναντας παραδιδόναι τιμῶν τοῖς γεννήσασιν κατὰ φύσιν· ἐὰν δὲ ἀμφισβητήσιμος ἢ τίμησις γίγνηται, τοὺς πρὸς ἀνδρῶν εἶναι τιμῶντας κυρίους· ἐὰν δὲ ἀδυνατῶσιν αὐτοί, τοῖς νομοφύλαξι τελευτῶντας ἐπιτρέπειν. ἐγγόνοις δὲ πρὸς γονέας εἶναι τῶν τοιούτων τραυμάτων δικαστὰς μὲν τοὺς ὑπὲρ ἐξήκοντα ἔτη γεγονότας ἐπάναγκες, οἷς ἂν παῖδες μὴ ποιητοί, ἀληθινοὶ δὲ ὦσιν· ἂν δὲ τις ὄφλη, τιμῶν εἰ τεθνάναι χρὴ τὸν τοιοῦ-

τον εἴτε τι μείζον ἕτερον τούτου πάσχειν ἢ καὶ μὴ πολλῶ σμικρότερον· καὶ τῶν ξυγγενῶν τοῦ δράσαντος μηδένα δικάζειν, μηδ' εἰς γυναικῶς ἢ τὸν χρόνον ὅσον ὁ νόμος 879 εἴρηκε. δοῦλος δ' εἰάν τις ἐλεύθερον ὀργῇ τρώσῃ, παραδότη τὸν δοῦλον ὁ κεκτημένος τῷ τρωθέντι χρῆσθαι ὅτι ἂν ἐθέλῃ· εἰάν δὲ μὴ παραδιδῶ, αὐτὸς τὴν βλάβην ἐξιάσθω. εἰάν δὲ ἐκ συνθήκης αἰτιᾶται τοῦ δούλου καὶ τοῦ τρωθέντος μηχανὴν εἶναι τις τὸ γεγονός, ἀμφισβητήσάτω· εἰάν δὲ μὴ ἔλῃ, τριπλασίαν ἐκτίσάτω τὴν βλάβην, ἐλὼν δὲ ἀνδραποδισμοῦ ὑπόδικον ἐχέτω τὸν τεχνάζοντα μετὰ τοῦ δούλου. ὅς δ' ἂν ἄκων ἄλλος ἄλλον τρώσῃ, τὸ B βλάβος ἀπλοῦν ἀποτινέτω· τύχης γὰρ νομοθέτης οὐδεὶς ἱκανὸς ἄρχειν· δικασταὶ δὲ ὄντων οἵπερ τοῖς ἐκγόνοις πρὸς τοὺς γεννήτορας ἐρρήθησαν, καὶ τιμώντων τὴν ἀξίαν τῆς βλάβης.

XVI. Βίαια μὲν δὴ πάνθ' ἡμῖν τὰ προειρημένα πάθη, βίαιον δὲ καὶ τὸ τῆς αἰκίας πᾶν γένος. ὧδε οὖν χρῆ περὶ τῶν τοιούτων πάντα ἄνδρα καὶ παῖδα καὶ γυναῖκα ἀεὶ διανοεῖσθαι, τὸ πρεσβύτερον ὡς οὐ σμικρῶ τοῦ νεωτέρου ἐστὶ πρεσβευόμενον ἐν τε θεοῖσι καὶ ἐν ἀνθρώποις τοῖς C μέλλουσι σώζεσθαι καὶ εὐδαιμονεῖν. αἰκίαν οὖν περὶ πρεσβύτερον ἐν πόλει γενομένην ὑπὸ νεωτέρου ἰδεῖν αἰσχρὸν καὶ θεομισές· ἔοικε δὲ νέῳ παντὶ ὑπὸ γέροντος πληγέντι ἄθύμως ὀργὴν ὑποφέρειν, αὐτῷ τιθεμένῳ τιμὴν ταύτην εἰς γῆρας. ὧδε οὖν ἔστω· πᾶς ἡμῖν αἰδέισθω τὸν ἑαυτοῦ πρεσβύτερον ἔργῳ τε καὶ ἔπει· τὸν δὲ προέχοντα εἴκοσιν ἡλικίας ἔτεσιν, ἄρρενα ἢ θῆλυον, νομίζων ὡς πατέρα ἢ μητέρα διευλαβείσθω, καὶ πάσης τῆς δυνατῆς ἡλικίας αὐτὸν φιτυῖσαι καὶ τεκεῖν ἀπέχοιτο ἀεὶ θεῶν γενεθλίων D χάριν· ὡς δ' αὐτῶς καὶ ξένου ἀπείργοιτο εἴτε πάλαι ἐνοικοῦντος εἴτε νεήλυδος ἀφιγμένου· μήτε γὰρ ὑπάρχων μήτε ἀμυνόμενος τὸ παράπαν τολμάτω πληγαῖς τὸν τοι-

οὔτον νουθετεῖν. ξένον δὲ ἂν ἀσελγαίνοντα καὶ θρασυ-
νόμενον ἑαυτὸν τύπτουτα οἴηται δεῖν κολασθῆναι, λαβῶν
πρὸς τὴν ἀρχὴν τῶν ἀστυνόμων ἀπαγέτω, τοῦ τύπτειν δὲ
εἰργέσθω, ἵνα πόρρω γίγνηται τοῦ τὸν ἐπιχώριον ἂν τολ-
E μῆσαι ποτε πατάξαι· οἱ δ' ἀστυνόμοι παραλαβόντες τε καὶ
ἀνακρίναντες, τὸν ξενικὸν αὖ θεὸν εὐλαβούμενοι, εἰάν
ἄρα ἀδίκως δοκῇ ὁ ξένος τὸν ἐπιχώριον τύπτειν, τῇ μά-
στιγι τὸν ξένον ὅσας ἂν αὐτὸς πατάξῃ τοσαύτας δόντες
τῆς θρασυξενίας πανούτων· εἰάν δὲ μὴ ἀδικῇ, ἀπειλήσαν-
τές τε καὶ ὄνειδίσαντες τῷ ἀπαγαγόντι μεθιέντων ἄμφω.
ἤλιξ δὲ ἤλικα καὶ τὸν ἄπαιδα προέχοντα ἡλικία ἑαυτοῦ
E30 εἰάν τύπτῃ, γέρον τε γέροντα καὶ εἰάν νέος νέον, ἀμυνέ-
σθω κατὰ φύσιν ἄνευ βέλους ψιλαῖς ταῖς χερσίν· ὁ δὲ
ὑπὲρ τετραράκοντα γεγονώς ἔτη εἰάν τολμᾷ τῷ μάχεσθαι
εἴτε ἄρχων εἴτε ἀμυνόμενος, ἄγροικος καὶ ἀνελεύθερος
ἂν λεγόμενος ἀνδραποδώδης τε δίκης ἂν ἐπονειδίστου
τυγχάνων τὸ πρέπον ἔχει. καὶ εἰάν μὲν τις τοιούτοις πα-
ραμυθίοις εὐπειθῆς γίγνηται, εὐήνιος ἂν εἴη· ὁ δὲ δυσ-
πειθῆς καὶ μηδὲν προοιμίῳ φροντίζων δέχοιτ' ἂν τὸν
B τοιόνδε ἐτοίμως νόμον· εἰάν τις τύπτῃ τὸν πρεσβύτερον
εἴκοσιν ἔτεσιν ἢ πλείοσιν ἑαυτοῦ, πρῶτον μὲν ὁ προστυγ-
χάνων, εἰάν μὴ ἤλιξ μηδὲ νεώτερος ἢ τῶν μαχομένων, διειρ-
γέτω ἢ κακὸς ἔστω κατὰ νόμον· εἰάν δὲ ἐν τῇ τοῦ πληγέν-
τος ἡλικία ἢ ἔτι νεώτερος, ἀμυνέτω ὡς ἀδελφῷ ἢ πατρὶ
ἢ ἔτι ἀνωτέρω τῷ ἀδικουμένῳ. πρὸς δ' ἔτι δίκην ὑπεχέτω
τῆς αἰκίας ὁ τὸν πρεσβύτερον, ὡς εἴρηται, τολμήσας τύ-
πτειν, καὶ εἰάν ὄφλη τὴν δίκην, δεδέσθω μηδὲν ἐνιαυτοῦ
C σμικρότερον· εἰάν δὲ οἱ δικασταὶ τιμήσωσι πλείονος, ἔστω
κύριος ὁ τιμηθεὶς αὐτῷ χρόνος. εἰάν δὲ ξένος ἢ τῶν μετοί-
κων τις τύπτῃ τὸν πρεσβύτερον εἴκοσιν ἔτεσιν ἢ πλείοσιν
ἑαυτοῦ, περὶ μὲν τῶν παραγενομένων τῆς βοηθείας ὁ
αὐτὸς νόμος ἐχέτω τὴν αὐτὴν δύναμιν, ὁ δὲ τὴν τοιαύτην

δίκην ἤττηθεις, ξένος μὲν ὢν καὶ μὴ ξύνοικος, δύο ἔτη δε-
 δεμένος ἐκτινέτω ταύτην αὐτὴν τὴν δίκην, ὁ δὲ μέτοικός
 τε ὢν καὶ ἀπειθῶν τοῖς νόμοις τρία ἔτη δεδέσθω, εἴαν μὴ
 τὸ δικαστήριον πλείονος αὐτῷ χρόνου τιμήσῃ τὴν δίκην. D
 ζημιούσθω δὲ καὶ ὁ παραγενόμενος ὑποφῶν τούτων καὶ
 μὴ βοηθήσας κατὰ νόμον, ὁ μὲν μεγίστου τιμήματος ὢν
 μυᾶ, δευτέρου δὲ ὢν πεντήκοντα δραχμαῖς, τρίτου δὲ
 τριάκοντα, εἴκοσι δὲ τοῦ τετάρτου· δικαστήριον δὲ γιγνέ-
 σθω τοῖς τοιούτοισι στρατηγοὶ καὶ ταξίαρχοι φύλαρχοί τε
 καὶ ἵππαρχοι.

XVII. Νόμοι δέ, ὡς ἔοικεν, οἱ μὲν τῶν χρηστῶν ἀν-
 θρώπων ἔνεκα γίνονται, διδασκῆς χάριν τοῦ τίνα τρόπον E
 ὁμιλοῦντες ἀλλήλοις ἂν φιλοφρόνως οἰκοῖεν, οἱ δὲ τῶν
 τὴν παιδείαν διαφυγόντων, ἀτεράμονι χρωμένων τιλὶ
 φύσει καὶ μηδὲν τεγχθέντων, ὥστε μὴ οὐκ ἐπὶ πᾶσαν
 ἰέναι κάκην. οὗτοι τοὺς μέλλοντας λόγους ῥηθήσεσθαι
 πεποιηκότες ἂν εἶεν· οἷς δὴ τοὺς νόμους ἐξ ἀνάγκης ὁ νο-
 μοθέτης ἂν νομοθετοῖ, βουλόμενος αὐτῶν μηδέποτε χρεῖαν
 γίγνεσθαι. πατρὸς γὰρ ἢ μητρὸς ἢ τούτων ἔτι προγόνων
 ὅστις τολμήσῃ ἄψασθαι ποτε βιαζόμενος αἰκία τινί, μήτε
 τῶν ἄνω θεῖσας θεῶν μῆριν μήτε τῶν ὑπὸ γῆς τιμωριῶν
 λεγομένων, ἀλλὰ ὡς εἰδὼς ἂ μηδαμῶς οἶδε, καταφρονῶν 881
 τῶν παλαιῶν καὶ ὑπὸ πάντων εἰρημένων, παρανομεῖ,
 τούτῳ δεῖ τινὸς ἀποτροπῆς ἐσχάτης. θάνατος μὲν οὖν οὐκ
 ἔστιν ἔσχατον, οἱ δὲ ἐν Ἄιδου τούτοισι λεγόμενοι πόνοι
 ἔτι τε τούτων εἰσὶ μᾶλλον ἐν ἐσχάτοις, καὶ ἀληθέστατα λέ-
 γοντες οὐδὲν ἀνύτουσι ταῖς τοιαύταις ψυχαῖς ἀποτροπῆς·
 οὐ γὰρ ἂν ἐγίγνωτό ποτε μητραλοῖαί τε καὶ τῶν ἄλλων
 γεννητόρων ἀνόσιοι πληγῶν τόλμαι· δεῖ δὴ τὰς ἐνθάδε
 κολάσεις περὶ τὰ τοιαῦτα τούτοισι τὰς ἐν τῷ ζῆν μηδὲν B
 τῶν ἐν Ἄιδου λείπεσθαι κατὰ δύναμιν. ἔστω δὲ λεγόμε-
 νον τὸ μετὰ τοῦτο τῆδε· ὅς ἂν τολμήσῃ πατέρα ἢ μητέρα

ἢ τούτων πατέρας ἢ μητέρας τύπτειν μὴ μανίαις ἐχόμενος, πρῶτον μὲν ὁ προστυγχάνων καθάπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν βοηθείτω, καὶ ὁ μὲν μέτοικος ἢ ξένος εἰς προεδρίαν τῶν ἀγῶνων καλείσθω βοηθῶν, μὴ βοηθήσας δὲ ἀειφυγίαν ἐκ
 C τῆς χώρας φευγέτω· ὁ δὲ μὴ μέτοικος βοηθῶν μὲν ἔπαινον ἐχέτω, μὴ βοηθῶν δὲ ψόγον· δοῦλος δὲ βοηθήσας μὲν ἐλεύθερος γιγνέσθω, μὴ βοηθήσας δὲ πληγὰς ἑκατὸν τῆ μάστιγι τυπτέσθω, ἐν ἀγορᾷ μὲν ἂν γίγνηται τὸ γιγνόμενον, ὑπ' ἀγορανόμων, ἐὰν δ' ἐκτὸς ἀγορᾶς ἐν ἄστει, τῶν ἀστυνόμων κολάζειν τὸν ἐπιδημοῦντα, ἐὰν δὲ κατ' ἀγρούς τῆς χώρας που, τοὺς τῶν ἀγρονόμων ἄρχοντας. ἐὰν δ' ἐπιχώριος ὁ παρατυγχάνων ἢ τις, ἐὰν τε παῖς ἐὰν τε ἀνὴρ
 D ἐὰν τ' οὖν γυνή, ἀμυνέτω πᾶς τὸν ἀνόσιον ἐπονομάζων· ὁ δὲ μὴ ἀμύνων ἀρᾷ ἐνεχέσθω Διὸς ὁμογνίου καὶ πατρῶου κατὰ νόμον. ἐὰν δὲ τις ὄφλη δίκην αἰκίας γονέων, πρῶτον μὲν φευγέτω ἀειφυγίαν ἐξ ἄστεος εἰς τὴν ἄλλην χώραν καὶ πάντων ἱερῶν εἰργέσθω· μὴ δὲ εἰργόμενον κολαζόντων αὐτὸν ἀγρονόμοι πληγαῖς καὶ πάντως ὡς ἂν ἐθέλωσι· κατελθῶν δὲ θανάτῳ ζημιούσθω. ἐὰν δὲ τις τῷ τοιούτῳ, ὅσοι
 E ἐλεύθεροι, συμφάγη ἢ συμπιῇ ἢ τινα τοιαύτην ἄλλην κοινωनीαν κοινωνήσῃ, ἢ καὶ μόνον ἐντυγχάνων που προσάπτηται ἐκῶν, μήτε εἰς ἱερὸν ἔλθῃ μηδὲν μήτ' εἰς ἀγορὰν μήτ' εἰς πόλιν ὅλως πρότερον ἢ καθήρηται, νομίζων κεκοινωνηκέναι ἀλιτηριώδους τύχης· ἐὰν δὲ ἀπειθῶν νόμῳ ἱερὰ καὶ πόλιν μιαινῇ παρανόμως, ὅς ἂν τῶν ἀρχόντων αἰσθόμενος μὴ ἐπάγῃ δίκην τῷ τοιούτῳ, ἐν εὐθύναις ἔστω
 882 τῶν κατηγορημάτων τῶν μεγίστων ἐν τοῦτο αὐτῷ. ἐὰν δὲ αὐτὸς δοῦλος τύπτῃ τὸν ἐλεύθερον, εἴτ' οὖν ξένον εἴτε ἀστόν, βοηθείτω μὲν ὁ προστυγχάνων ἢ κατὰ τὸ τίμημα τὴν εἰρημένην ζημίαν ἀποτινέτω, συνδήσαντες δὲ οἱ προστυγχάνοντες μετὰ τοῦ πληγέντος παραδόντων τῷ ἀδικου-
 B μένω· ὁ δὲ παραλαβῶν, δῆσας ἐν πέδαις καὶ μαστιγῶσας

ὁπόσας ἂν ἐθέλῃ, μηδὲν βλάπτων τὸν δεσπότην, παρα-
 δότω ἐκείνῳ κεκτηῆσθαι κατὰ νόμον, ὁ δὲ νόμος ἔστω· ὅς
 ἂν ἐλεύθερον δοῦλος ᾖν τύπτῃ μὴ τῶν ἀρχόντων κελευ-
 ῶντων, παραλαβὼν ὁ κεκτημένος παρὰ τοῦ πληγέντος δε-
 δεμένον αὐτὸν μὴ λύσῃ, πρὶν ἂν ὁ δοῦλος πείσῃ τὸν πλη- C
 γέντα ἄξιός εἶναι τοῦ λελυμένου ζῆν. τὰ αὐτὰ δὲ γυναιξί
 τε ἔστω πρὸς ἀλλήλας περὶ πάντων τῶν τοιούτων νόμιμα,
 καὶ πρὸς ἄνδρας γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι πρὸς γυναῖκας.

I.

I. AΘ. Μετα δὲ τὰς αἰκίας περὶ παντὸς ἐν εἰρήσθῳ 884
 τοιόνδε τι νόμιμον βιαίων πέρι· τῶν ἀλλοτριῶν μηδένα
 μηδὲν φέρειν μηδὲ ἄγειν, μηδ' αὖ χρῆσθαι μηδενὶ τῶν
 τοῦ πέλας, εἰ μὴ πείσῃ τὸν κεκτημένον· ἐκ γὰρ δὴ τοῦ
 τοιούτου πάντα ἠρτημένα τά [τε] εἰρημένα κακὰ γέγυρε
 καὶ ἔστι καὶ ἔσται. μέγιστα δὲ δὴ τῶν λοιπῶν αἰ τῶν νέων
 ἀκολασίαι τε καὶ ὕβρεις· εἰς μέγιστα δέ, ὅταν εἰς ἱερὰ γί-
 γνωνται, καὶ διαφερόντως αὖ μεγάλα, ὅταν εἰς δημόσια
 καὶ ἅγια ἢ κατὰ μέρος κοινὰ φυλετῶν ἢ τινῶν ἄλλων τοι-
 ούτων κεκοινωνηκότων· εἰς ἱερὰ δὲ ἴδια καὶ τάφους δεύ- 885
 τερα καὶ δευτέρως, εἰς δὲ γονέας τρίτα, χωρὶς τῶν ἔμπρο-
 σθεν εἰρημένων, ὅταν ὑβρίξῃ τις. τέταρτον δὲ γένος
 ὕβρεως, ὅταν ἀφροντιστῶν τις τῶν ἀρχόντων ἄγῃ ἢ φέρῃ
 ἢ χρῆταί τινι τῶν ἐκείνων μὴ πείσας αὐτούς· πέμπτον δὲ
 τὸ πολιτικὸν ἂν εἴῃ ἐκάστου τῶν πολιτῶν ὑβρισθὲν δίκην
 ἐπικαλούμενον· οἷς δὴ δοτέον εἰς κοινὸν νόμον ἐκάστοις.
 ἱεροσυλία μὲν γὰρ εἴρηται ξυλλήβδην, βιαίός τε καὶ λάθρα
 εἰ μὴ γίννηται, τί χρὴ πάσχειν· ὅσα δὲ λόγῳ καὶ ὅσα ἔργῳ B

περὶ θεοὺς ὑβρίζει τις λέγων ἢ πράττων, τὸ παραμύθιον ὑποθεμένῳ ῥητέον ἢ δεῖ πάσχειν. ἔστω δὴ τότε. θεοὺς ἡγούμενος εἶναι κατὰ νόμους οὐδεὶς πώποτε οὔτε ἔργον ἄσεβες εἰργάσατο ἐκὼν οὔτε λόγον ἀφῆκεν ἄνομον, ἀλλὰ ἐν δὴ τι τῶν τριῶν πάσχων, ἢ τοῦτο ὅπερ εἶπον οὐχ ἡγούμενος, ἢ τὸ δεύτερον ὄντας οὐ φροντίζειν ἀνθρώπων, ἢ τρίτον εὐπαραμυθήτους εἶναι θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς παραγομένους.

C ΚΑ. Τί οὖν δὴ δρωμεν ἂν ἢ καὶ λέγοιμεν πρὸς αὐτούς;

ΑΘ. ὦ γὰθέ, ἐπακούσωμεν αὐτῶν πρῶτον, ἢ τῷ καταφρονεῖν ἡμῶν προσπαίζοντάς αὐτούς λέγειν μαντεύομαι.

ΚΑ. Ποῖα δὴ;

ΑΘ. Ταῦτα τάχ' ἂν ἐρεσχηλοῦντες εἶποιεν· ὦ ξένη Ἀθηναῖε καὶ Λακεδαιμόνιε καὶ Κνωσίε, ἀληθῆ λέγετε. ἡμῶν γὰρ οἱ μὲν τὸ παράπαν θεοὺς οὐδαμῶς νομίζομεν, οἱ δὲ οἴους ὑμεῖς λέγετε. ἀξιοῦμεν δὴ, καθάπερ ὑμεῖς ἤξι-
D ὠκατε περὶ νόμων, πρὶν ἀπειλεῖν ἡμῖν σκληρῶς ὑμᾶς, πρότερον ἐπιχειρεῖν πείθειν καὶ διδάσκειν ὡς εἰσὶ θεοί, τεκμήρια λέγοντες ἱκανά, καὶ ὅτι βελτίους ἢ παρὰ τὸ δίκαιον ὑπό τινων δώρων παρατρέπεσθαι κηλούμενοι. νῦν μὲν γὰρ ταῦτα ἀκούοντές τε καὶ τοιαῦθ' ἕτερα τῶν λεγομένων ἀρίστων εἶναι ποιητῶν τε καὶ ῥητόρων καὶ μάντεων καὶ ἱερέων καὶ ἄλλων μυριάκις μυρίων οὐκ ἐπὶ τὸ μὴ δρᾶν τὰ ἄδिका τρεπόμεθα οἱ πλεῖστοι, δράσαντες δ' ἔξακεισθαι
E πειρώμεθα· παρὰ δὲ δὴ νομοθετῶν φασκόντων εἶναι μὴ ἀγρίων ἀλλὰ ἡμέρων ἀξιοῦμεν πειθοῖ πρῶτον χρῆσθαι πρὸς ἡμᾶς, εἰ μὴ πολλῶ βελτίω τῶν ἄλλων λέγοντας περὶ θεῶν ὡς εἰσὶν, ἀλλ' οὖν βελτίω γε πρὸς ἀλήθειαν· καὶ τάχα πειθοίμεθ' ἂν ἴσως ὑμῖν. ἀλλ' ἐπιχειρεῖτε, εἴ τι μέτριον λέγομεν, εἰπεῖν ἢ προκαλούμεθα.

ΚΛ. Οὐκοῦν, ὦ ξέने, δοκεῖ ῥάδιον εἶναι ἀληθεύον-
τας λέγειν, ὡς εἰσὶ θεοί;

ΑΘ. Πῶς;

886

ΚΛ. Πρῶτον μὲν γῆ καὶ ἥλιος ἄστρα τε [καὶ] τὰ ξύμ-
παντα καὶ τὰ τῶν ὠρῶν διακεκοσμημένα καλῶς οὕτως,
ἐνιαυτοῖς τε καὶ μησὶ διειλημμένα· καὶ ὅτι πάντες Ἑλλη-
νές τε καὶ βάρβαροι νομίζουσιν εἶναι θεούς.

ΑΘ. Φοβοῦμαι γε, ὦ μακάριε, τοὺς μοχθηρούς, οὐ
γὰρ δὴ ποτε εἶποίμ' ἂν ὡς γε αἰδοῦμαι, μὴ πως ὑμῶν κα-
ταφρονήσωσιν. ὑμεῖς μὲν γὰρ οὐκ ἴστε αὐτῶν πέρι τὴν
τῆς διαφορᾶς αἰτίαν, ἀλλ' ἠγεῖσθε ἀκρατεῖα μόνον ἠδο-
νῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν ἐπὶ τὸν ἀσεβῆ βίον ὀρμᾶσθαι τὰς B
ψυχὰς αὐτῶν.

ΚΛ. Τὸ δὲ τί πρὸς τούτοις αἴτιον ἂν, ὦ ξέने, εἶη;

ΑΘ. Σχεδὸν ὁ παντάπασιν ὑμεῖς ἔξω ζῶντες οὐκ ἂν
εἰδείητε, ἀλλὰ ὑμᾶς ἂν λανθάνοι.

ΚΛ. Τί δὴ τοῦτο φράζεις τὰ νῦν;

ΑΘ. Ἀμαθία τις μάλα χαλεπή, δοκοῦσα εἶναι μεγί-
στη φρόνησις.

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

Π. ΑΘ. Εἰσὶν ἡμῖν ἐν γράμμασι λόγοι κείμενοι, οἱ
παρ' ὑμῖν οὐκ εἰσὶ δι' ἀρετὴν πολιτείας, ὡς ἐγὼ μανθάνω,
οἱ μὲν ἐν τισι μέτροις, οἱ δὲ καὶ ἄνευ μέτρων λέγοντες περὶ C
θεῶν, οἱ μὲν παλαιότατοι, ὡς γέγονεν ἢ πρώτη φύσις
οὐρανοῦ τῶν τε ἄλλων, προϊόντες δὲ τῆς ἀρχῆς οὐ πολὺ
θεογονίαν διεξέρχονται γενόμενοί τε ὡς πρὸς ἀλλήλους
ὠμίλησαν· ἂ τοῖς ἀκούουσιν εἰ μὲν εἰς ἄλλο τι καλῶς ἢ
μὴ καλῶς ἔχει, οὐ ῥάδιον ἐπιτιμᾶν παλαιοῖς οὕσιν, εἰς
μέντοι γονέων τε θεραπείας καὶ τιμᾶς οὐκ ἂν ἐγωγέ ποτε
ἐπαινῶν εἶποιμι οὔτε ὡς ὠφέλιμα οὔτε ὡς τὸ παράπαν
ὄντως εἰρηται. τὰ μὲν οὖν δὴ τῶν ἀρχαίων πέρι μεθεῖ- D
σθω καὶ χαιρέτω, καὶ ὄπη θεοῖσι φίλον, λεγέσθω ταύτη·

τὰ δὲ τῶν νέων ἡμῖν καὶ σοφῶν αἰτιαθήτω ὅπη κακῶν αἰτία. τόδε οὖν οἱ τῶν τοιούτων ἐξεργάζονται λόγοι· ἐμοῦ γὰρ καὶ σοῦ, ὅταν τεκμήρια λέγωμεν ὡς εἰσὶ θεοί, ταῦτα αὐτὰ προφέροντες, ἥλιόν τε καὶ σελήνην καὶ ἄστρα καὶ γῆν ὡς θεοὺς καὶ θεῖα ὄντα, ὑπὸ τῶν σοφῶν τούτων ἀναπεπεισμένοι ἂν λέγοιεν ὡς γῆν τε καὶ λίθους ὄντα
 E αὐτὰ καὶ οὐδὲν τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων φροντίζειν δυνάμενα, λόγοισι δὲ ταῦτα εὖ πως εἰς τὸ πιθανὸν περιπεπεμμένα.

ΚΛ. Χαλεπὸν γε λόγον, ὦ ξένε, εἰρηκῶς τυγχάνεις, εἴ γε εἷς ἦν μόνον· νῦν δὲ ὅτε πάμπολλοι τυγχάνουσιν, ἔτι χαλεπώτερον ἂν εἴη.

ΑΘ. Τί οὖν δῆ; τί λέγομεν; τί χρὴ δοῦν ἡμᾶς; πότερον ἀπολογησώμεθα οἷον κατηγορήσαντός τινος ἐν ἀσεβέσιν ἀνθρώποις ἡμῶν, φεύγουσι περὶ τῆς νομοθεσίας,
 887 λέγουσιν ὡς δεινὰ ἐργαζόμεθα νομοθετοῦντες ὡς ὄντων θεῶν; ἢ χαίρειν ἔασαντες ἐπὶ τοὺς νόμους τρεπώμεθα πάλιν, μὴ καὶ τὸ προοίμιον ἡμῖν μακρότερον γίγνηται τῶν νόμων; οὐ γάρ τι βραχὺς ὁ λόγος ἔκταθεις ἂν γίγνοιτο, εἰ τοῖσιν ἐπιθυμοῦσιν ἀσεβεῖν τὰ μὲν ἀποδείξαιμεν μετρίως τοῖς λόγοις, ὧν ἔφραζον δεῖν πέρι λέγειν, τῶν δὲ εἰς φόβον τρέψαιμεν, τὰ δὲ δυσχεραίνειν ποιήσαντες ὅσα πρόπει μετὰ ταῦτα ἤδη νομοθετοῖμεν.

B ΚΛ. Ἄλλ', ὦ ξένε, πολλάκις μὲν ὡς γε ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τοῦτ' αὐτὸ εἰρήκαμεν, ὡς οὐδὲν ἐν τῷ παρόντι δεῖ προτιμᾶν βραχυλογία μᾶλλον ἢ μῆκος· οὐδεὶς γὰρ ἡμᾶς, τὸ λεγόμενον, ἐπείγων διώκει· γελοῖον δὲ καὶ φαῦλον τὸ πρὸ τῶν βελτίστων τὰ βραχύτερα αἰρουμένους φαίνεσθαι. διαφέρει δ' οὐ σμικρὸν ἅμῳς γέ πως πιθανότητά
 C τινὰ τοὺς λόγους ἡμῶν ἔχειν, ὡς θεοὶ τ' εἰσὶ καὶ ἀγαθοί, δίκην τιμῶντες διαφερόντως ἀνθρώπων· σχεδὸν γὰρ τοῦτο ἡμῖν ὑπὲρ ἅπαντων τῶν νόμων κάλλιστόν τε καὶ

ἄριστον προοίμιον ἂν εἶη. μηδὲν οὖν δυσχεράναντες μηδὲ ἐπειχθέντες, ἦντινά ποτε ἔχομεν δύναμιν εἰς πειθῶ τῶν τοιούτων λόγων, μηδὲν ἀποθέμενοι διεξέλθωμεν εἰς τὸ δυνατὸν ἱκανῶς.

III. ΑΘ. Εὐχὴν μοι δοκεῖ παρακαλεῖν ὁ λεγόμενος ὑπὸ σοῦ νῦν λόγος, ἐπειδὴ προθύμως συντείνεις· μέλλειν δὲ οὐκέτι ἐγκωρεῖ λέγειν. φέρε δὴ, πῶς ἂν τις μὴ θυμῷ λέγοι περὶ θεῶν ὡς εἰσίν; ἀνάγκη γὰρ δὴ χαλεπῶς φέρειν καὶ μισεῖν ἐκείνους, οἱ τούτων ἡμῖν αἴτιοι τῶν λόγων γε- D γένηνται καὶ γίνονται νῦν, οὐ πειθόμενοι τοῖς μύθοις, οὓς ἐκ νέων παίδων ἔτι ἐν γάλαξιν τρεφόμενοι τροφῶν τε ἠκουον καὶ μητέρων, οἷον ἐν ἐπρωδαῖς μετὰ τε παιδιᾶς καὶ μετὰ σπουδῆς λεγομένων, καὶ μετὰ θυσιῶν ἐν εὐχαῖς αὐ- τοὺς, ἀκούοντές τε, καὶ ὄψεις ὀρῶντες ἐπομένας αὐτοῖς ἄς ἠδιστα ὅ γε νέος ὄρα τε καὶ ἀκούει πραττομένας θυόν- των, ἐν σπουδῇ τῇ μεγίστῃ τοὺς αὐτῶν γονέας ὑπὲρ αὐ- τῶν τε καὶ ἐκείνων [ἐσπουδακότας] ὡς ὅ τι μάλιστα οὔσι θεοῖς εὐχαῖς προσδιαλεγόμενους καὶ ἱκετεῖαις, ἀνατέλλον- E τός τε ἡλίου καὶ σελήνης καὶ πρὸς δυσμὰς ἰόντων προκν- λίσσεις ἅμα καὶ προσκυνήσεις ἀκούοντές τε καὶ ὀρῶντες Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων πάντων ἐν συμφοραῖς παντοί- αῖς ἐχομένων καὶ ἐν εὐπραγίαις, οὐχ ὡς οὐκ ὄντων ἀλλ' ὡς ὅ τι μάλιστα ὄντων καὶ οὐδαμῇ ὑποψίαν ἐνδιδόντων ὡς οὐκ εἰσὶ θεοί· τούτων δὴ πάντων ὅσοι καταφρονή- σαντες οὐδὲ ἐξ ἐνὸς ἱκανοῦ λόγου, ὡς φαῖεν ἂν ὅσοι καὶ σμικρὸν νοῦ κέκτηνται, νῦν ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς λέγειν ἢ λέγομεν, πῶς τούτους ἂν τις ἐν πραέσι λόγοις δύναιτο 888 νοουθετῶν ἅμα διδάσκειν περὶ θεῶν πρῶτον ὡς εἰσί; τολ- μητέον δέ· οὐ γὰρ ἅμα γε δεῖ μανηῆναι τοὺς μὲν ὑπὸ λαι- μαργίας ἡδονῆς ἡμῶν, τοὺς δ' ὑπὸ τοῦ θυμοῦσθαι τοῖς τοιούτοις. ἴτω δὴ πρόρρησις τοιάδε τις ἄθυμος τοῖς οὕτω τὴν διάνοιαν διεφθαρμένοις, καὶ λέγωμεν πρῶτος, σβέ-

σαντες τὸν θυμὸν, ὡς ἐνὶ διαλεγόμενοι τῶν τοιούτων· ὦ παῖ, νέος εἶ· προῖὼν δέ σε ὁ χρόνος ποιήσῃ πολλὰ ὧν
 B νῦν δοξάζεις μεταβαλόντα ἐπὶ τὰναντία τίθεσθαι· περι-
 μεινον οὖν εἰς τότε κριτῆς περὶ τῶν μεγίστων γίνεσθαι.
 μέγιστον δέ, ὃ νῦν οὐδὲν ἤγει σύ, τὸ περὶ τοὺς θεοὺς ὀρ-
 θῶς διανοηθέντα ζῆν καλῶς ἢ μῆ. πρῶτον δὲ περὶ αὐτῶν
 ἔν τι μέγα σοι μηνύων οὐκ ἂν ποτε φανείην ψευδῆς, τὸ
 τοιούνδε. οὐ σύ μόνος οὐδὲ οἱ σοι φίλοι πρῶτοι καὶ πρῶτον
 ταύτην δόξαν περὶ θεῶν ἔσχετε, γίνονται δὲ αἰεὶ πλείους
 ἢ ἐλάττους ταύτην τὴν νόσον ἔχοντες· τόδε τοίνυν σοι
 παραγεγονῶς αὐτῶν πολλοῖσι φράζοιμ' ἂν, τὸ μηδένα
 C πάποτε λαβόντα ἐκ νέου ταύτην τὴν δόξαν περὶ θεῶν,
 ὡς οὐκ εἰσί, διατελέσαι πρὸς γῆρας μείναντα ἐν ταύτῃ
 τῇ διανοήσῃ· τὰ δύο μέντοι πάθη περὶ θεοὺς μείναι,
 πολλοῖσι μὲν οὔ, μείναι δὲ οὖν τισί, τὸ τοὺς θεοὺς εἶναι
 μὲν, φροντίζειν δὲ οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων, καὶ τὸ μετὰ
 τοῦτο, ὡς φροντίζουσι μὲν, εὐπαραμύθητοι δ' εἰσὶ θυ-
 μασι καὶ εὐχαῖς. τὸ δὴ σαφὲς ἂν γενόμενόν σοι περὶ αὐ-
 τῶν κατὰ δύναμιν δόγμα, ἂν ἐμοὶ πείθῃ, περιμενεῖς
 D ἀνασκοπῶν, εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ἔχει, πυνθανόμενος
 παρὰ τε τῶν ἄλλων καὶ δὴ καὶ μάλιστα καὶ παρὰ τοῦ νο-
 μοθέτου· ἐν δὲ δὴ τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ τολμήσῃς περὶ
 θεοὺς μηδὲν ἀσεβῆσαι. πειρατέον γὰρ τῷ τοὺς νόμους σοι
 τιθέντι νῦν καὶ εἰς αὐτίς διδάσκειν περὶ αὐτῶν τούτων
 ὡς ἔχει.

ΚΛ. Κάλλισθ' ἡμῖν, ὦ ξένε, μέχρι γε τοῦ νῦν εἴ-
 ρηται.

ΑΘ. Παντάπασι μὲν οὖν, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλει-
 νία· λελήθαμεν δ' ἡμᾶς αὐτοὺς εἰς θαυμαστὸν λόγον ἐμ-
 πεπτωκότες.

ΚΛ. Τὸν ποῖον δὴ λέγεις;

ΑΘ. Τὸν παρὰ πολλοῖς δοξαζόμενον εἶναι σοφώτα- Ε
τον ἀπάντων λόγων.

ΚΛ. Φράζ' ἔτι σαφέστερον.

IV. ΑΘ. Λέγουσί πού τινες, ὡς πάντα ἐστὶ τὰ πράγ-
ματα γιγνόμενα καὶ γενόμενα καὶ γενησόμενα τὰ μὲν
φύσει, τὰ δὲ τύχῃ, τὰ δὲ διὰ τέχνην.

ΚΛ. Οὐκοῦν καλῶς;

ΑΘ. Εἰκός γέ τοί που σοφοὺς ἄνδρας ὀρθῶς λέγειν·
ἐπόμενοί γε μὴν αὐτοῖς σκεψώμεθα τοὺς ἐκεῖθεν, τί ποτε 889
καὶ τυγχάνουσι διανοούμενοι.

ΚΛ. Πάντως.

ΑΘ. Ἐοικε, φασί, τὰ μὲν μέγιστα αὐτῶν καὶ κάλ-
λιστα ἀπεργάζεσθαι φύσιν καὶ τύχην, τὰ δὲ σμικρότερα
τέχνην, ἣν δὴ παρὰ φύσεως λαμβάνουσιν τὴν τῶν μεγά-
λων καὶ πρώτων γένεσιν ἔργων πλάττειν καὶ τεκταίνε-
σθαι πάντα τὰ σμικρότερα, ἃ δὴ τεχνικὰ πάντες προσαγο-
ρεύομεν.

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Ὡς δ' ἔτι σαφέστερον ἐρῶ. πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν Β
καὶ ἀέρα φύσει πάντα εἶναι καὶ τύχῃ φασί, τέχνη δὲ οὐδὲν
τούτων, καὶ τὰ μετὰ ταῦτα αὖ σώματα, γῆς τε καὶ ἡλίου
καὶ σελήνης ἄστρων τε πέρι, διὰ τούτων γεγρονέναι παντε-
λῶς ὄντων ἀψύχων· τύχῃ δὲ φερόμενα τῇ τῆς δυνάμεως
ἕκαστα ἐκάστων, ἣ ἕξιμπέπτωκεν ἀρμόττοντα οἰκείως
πῶς, θερμὰ ψυχροῖς ἢ ξηρὰ πρὸς ὑγρὰ καὶ μαλακὰ πρὸς
σκληρὰ, καὶ πάντα ὅποσα τῇ τῶν ἐναντίων κρᾶσει κατὰ C
τύχην ἐξ ἀνάγκης συνεκεράσθη, ταύτη καὶ κατὰ ταῦτα
οὕτω γεγεννηκέναι τὸν τε οὐρανὸν ὅλον καὶ πάντα ὅποσα
κατ' οὐρανόν, καὶ ζῶα αὖ καὶ φυτὰ ξύμπαντα, ὠρῶν πα-
σῶν ἐκ τούτων γενομένων, οὐ διὰ νοῦν, φασίν, οὐδὲ διὰ
τινα θεὸν οὐδὲ διὰ τέχνην, ἀλλὰ ὃ λέγομεν, φύσει καὶ
τύχῃ. τέχνην δὲ ὕστερον ἐκ τούτων ὑστέραν γενομένην,

D αὐτὴν θνητὴν ἐκ θνητῶν, ὕστερα γεγεννημέναι παιδιάς
 τινὰς ἀληθείας οὐ σφόδρα μετεχούσας, ἀλλὰ εἶδωλ' ἄττα
 ξυγγενῆ ἑαυτῶν, οἷ ἢ γραφικὴ γεννᾶ καὶ μουσικὴ καὶ
 ὅσαι ταύταις εἰσὶ συνέριθοι τέχναι· αἱ δὲ τι καὶ σπου-
 दाῖον ἄρα γεννωῶσι τῶν τεχνῶν, εἶναι ταύτας, ὅπόσαι τῇ
 φύσει ἐκοίνωσαν τὴν αὐτῶν δύναμιν, οἷον αὐτὴ ἰατρικὴ καὶ
 γεωργικὴ καὶ γυμναστικὴ, καὶ δὴ καὶ τὴν πολιτικὴν σμι-
 κρόν τι μέρος εἶναι φασι κοινωνοῦν φύσει, τέχνη δὲ τὸ
 E πολὺ· οὕτω δὲ καὶ τὴν νομοθεσίαν πᾶσαν οὐ φύσει, τέχνη
 δέ· ἧς οὐκ ἀληθεῖς εἶναι τὰς θέσεις.

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Θεοὺς, ὧ μακάριε, εἶναι πρῶτόν φασι οὗτοι
 τέχνη, οὐ φύσει, ἀλλὰ τισι νόμοις, καὶ τούτους ἄλλους
 ἄλλῃ, ὅπῃ ἕκαστοι ἑαυτοῖσι συνωμολόγησαν νομοθετου-
 μενοι· καὶ δὴ καὶ τὰ καλὰ φύσει μὲν ἄλλα εἶναι, νόμῳ δὲ
 ἕτερα, τὰ δὲ δίκαια οὐδ' εἶναι τὸ παράπαν φύσει, ἀλλ'
 ἀμφισβητοῦντας διατελεῖν ἀλλήλοις καὶ μετατιθεμένους
 αἰετὰ ταῦτα· ἃ δ' ἂν μετάθωνται καὶ ὅταν, τότε κύρια ἕκα-
 890 στα εἶναι, γιγνόμενα τέχνη καὶ τοῖς νόμοις, ἀλλ' οὐ δὴ τινι
 φύσει. ταῦτ' ἐστίν, ὧ φίλοι, ἅπαντα ἀνδρῶν σοφῶν παρὰ
 νέοις ἀνθρώποις, ἰδιωτῶν τε καὶ ποιητῶν, φασκόντων εἶ-
 ναι τὸ δικαιοτάτον ὅ τί τις ἂν νικᾷ βιαζόμενος, ὅθεν
 ἀσέβειαί τε ἀνθρώποις ἐμπίπτουσι νέοις, ὡς οὐκ ὄντων
 θεῶν οἷους ὁ νόμος προστάττει διανοεῖσθαι δεῖν, στάσεις
 τε διὰ ταῦτα, ἐλκόντων πρὸς τὸν κατὰ φύσιν ὀρθὸν βίον,
 ὅς ἐστι τῇ ἀληθείᾳ κρατοῦντα ζῆν τῶν ἄλλων καὶ μὴ δου-
 λεύοντα ἑτέροις κατὰ νόμον.

B ΚΛ. Οἷον διελήλυθας, ὧ ξένε, λόγον καὶ ὄσσην λώ-
 βην ἀνθρώπων νέων δημοσίᾳ πόλεσί τε καὶ ἰδίοις οἰκοῖς!

ΑΘ. Ἀληθῆ μέντοι λέγεις, ὧ Κλεινία. τί οὖν οἶε
 χρῆναι δρᾶν τὸν νομοθέτην, οὕτω τούτων πάλαι παρε-
 σκευασμένων; ἢ μόνον ἀπειλεῖν στάντα ἐν τῇ πόλει ξύμ-

πασι τοῖς ἀνθρώποις, ὥς εἰ μὴ φήσουσιν εἶναι θεοὺς καὶ
 διανοηθῆσονται δοξάζοντες τοιούτους οἷους φησὶν ὁ νό-
 μος; καὶ περὶ καλῶν καὶ δικαίων καὶ περὶ ἀπάντων τῶν
 μεγίστων ὁ αὐτὸς λόγος, ὅσα τε πρὸς ἀρετὴν τείνει καὶ C
 κακίαν, ὥς δεῖ ταῦτα οὕτω πράττειν διανοουμένους,
 ὅπηπερ ἂν ὁ νομοθέτης ὑφηγήσεται γράφων· ὅς δ' ἂν
 μὴ παρέχηται ἑαυτὸν τοῖς νόμοις εὐπειθῆ, τὸν μὲν δεῖν
 τεθνᾶναι, τὸν δὲ τινα πληγαῖς καὶ δεσμοῖς, τὸν δὲ ἀτι-
 μίαις, ἄλλους δὲ πενίαις κολάζεσθαι καὶ φυγαῖς· πειθῶ
 δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἅμα τιθέντα αὐτοῖς τοὺς νόμους μηδε-
 μίαν ἔχειν τοῖς λόγοις προσάπτοντα εἰς δύναμιν ἡμεροῦν;

ΚΛ. Μηδαμῶς, ὦ ξένε, ἀλλ' εἴπερ τυγχάνει γε οὕσα D
 καὶ σμικρὰ πειθῶ τις περὶ τὰ τοιαῦτα, δεῖ μηδαμῆ κά-
 μνειν τὸν γε ἄξιον καὶ σμικροῦ νομοθέτην, ἀλλὰ πᾶσαν,
 τὸ λεγόμενον, φωνὴν ἰέντα τῷ παλαιῷ νόμῳ ἐπίκουρον
 γίνεσθαι λόγῳ, ὥς εἰσὶ θεοὶ καὶ ὅσα νῦν δὴ διηλθες σύ,
 καὶ δὴ καὶ νόμῳ αὐτῷ βοηθῆσαι καὶ τέχνη, ὥς ἐστὸν φύσει
 ἢ φύσεως οὐχ ἦττονι, εἴπερ νοῦ γέ ἐστι γεννήματα κατὰ
 λόγον ὀρθόν, ὃν σύ τε λέγειν μοι φαίνει καὶ ἐγὼ σοι πι-
 στεύω τὰ νῦν.

ΑΘ. Ὡ προθυμότετε Κλεινία, τί δ' οὐ χαλεπά τέ E
 ἐστι ξυνακολουθεῖν λόγοις οὕτως εἰς πλήθη λεγόμενα,
 μήκη τε αὖ κέκτηται διωλύγια;

ΚΛ. Τί δέ, ὦ ξένε; περὶ μέθης μὲν καὶ μουσικῆς
 οὕτω μακρὰ λέγοντας ἡμᾶς αὐτοὺς περιεμείναμεν, περὶ
 θεῶν δὲ καὶ τῶν τοιούτων οὐχ ὑπομενοῦμεν; καὶ μὴν καὶ
 νομοθεσίᾳ γέ ἐστὶ που τῇ μετὰ φρονήσεως μεγίστη βοή-
 θεια, διότι τὰ περὶ νόμους προστάγματα ἐν γράμμασι 891
 τεθέντα, ὥς δῶσοντα εἰς πάντα χρόνον ἔλεγχον, πάντως
 ἠρεμεῖ, ὥστε οὐτ' εἰ χαλεπὰ κατ' ἀρχὰς ἀκούειν ἐστὶ φο-
 βητέον, ἅ γ' ἐστὶ καὶ τῷ δυσμαθεῖ πολλάκις ἐπανιόντι
 σκοπεῖν, οὔτε εἰ μακρὰ, ὠφέλιμα δέ, διὰ ταῦτα λόγον οὐ-

δαμῆ ἔχει οὐδὲ ὅσιον ἔμοιγε εἶναι φαίνεται τὸ μὴ οὐ βοηθεῖν τούτοις τοῖς λόγοις πάντα ἄνδρα κατὰ δύναμιν.

ΜΕ. Ἄριστα, ὦ ξένε, δοκεῖ μοι λέγειν Κλεινίας.

Β ΑΘ. Καὶ μάλα γε, ὦ Μέγилле, ποιητέον τε ὡς λέγει. καὶ γὰρ εἰ μὴ κατεσπαρμένοι ἦσαν οἱ τοιοῦτοι λόγοι ἐν τοῖς πᾶσιν ὡς ἔπος εἰπεῖν ἀνθρώποις, οὐδὲν ἂν ἔδει τῶν ἐπαμυνούντων λόγων ὡς εἰσὶ θεοί· νῦν δὲ ἀνάγκη. νόμοις οὖν διαφθειρομένοις τοῖς μεγίστοις ὑπὸ κακῶν ἀνθρώπων τίνα καὶ μᾶλλον προσήκει βοηθεῖν ἢ νομοθέτην;

ΚΛ. Οὐκ ἔστιν.

Γ ΑΘ. Ἄλλὰ δὴ λέγε μοι πάλιν, Κλεινία, καὶ σύ· κοινωνὸν γὰρ δεῖ σε εἶναι τῶν λόγων· κινδυνεύει γὰρ ὁ λέγων ταῦτα πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα πρῶτα ἠγεῖσθαι τῶν πάντων εἶναι, καὶ τὴν φύσιν ὀνομάζειν ταῦτα αὐτά, ψυχὴν δὲ ἐκ τούτων ὕστερον. ἔοικε δὲ οὐ κινδυνεύειν ἀλλὰ ὄντως σημαίνειν ταῦτα ἡμῖν τῷ λόγῳ.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

Δ ΑΘ. Ἄρ' οὖν πρὸς Διὸς οἶον πηγὴν τίνα ἀνοήτου δόξης ἀνευρήκαμεν ἀνθρώπων, ὅποσοι πάποτε τῶν περὶ φύσεως ἐφήψαντο ζητημάτων; σκόπει πάντα λόγον ἐξετάζων· οὐ γὰρ δὴ σμικρὸν γε τὸ διαφέρειν, εἰ φανεῖται οἱ λόγων ἀπτόμενοι ἀσεβῶν ἄλλοις τε ἐξάρχοντες μηδὲ εὖ τοῖς λόγοις ἀλλ' ἐξημαρτημένως χρώμενοι. δοκεῖ τοίνυν μοι ταῦτα οὕτως ἔχειν.

ΚΛ. Εὖ λέγεις· ἀλλ' ὅπη, πειρῶ φράζειν.

ΑΘ. Ἐοικε τοίνυν ἀηθεστέρων ἀπτέον εἶναι λόγων.

ΚΛ. Οὐκ ὀκνητέον, ὦ ξένε. μανθάνω γὰρ ὡς νομοθεσίας ἐκτὸς οἰήσει βαίνειν, ἐὰν τῶν τοιούτων ἀπτώμεθα λόγων. εἰ δὲ ἔστι μηδαμῆ ἑτέρως συμφωνῆσαι τοῖς νῦν κατὰ νόμον λεγομένοις θεοῖς ὡς ὀρθῶς ἔχουσιν ἢ ταύτη, λεκτέον, ὦ θαυμάσιε, καὶ ταίτη.

ΑΘ. Λέγοιμ' ἄν, ὡς ἔοικεν, ἤδη σχεδὸν οὐκ εἰωθότα

λόγον τινὰ τόνδε. ὁ πρῶτον γενέσεως καὶ φθορᾶς αἴτιον ἀπάντων, τοῦτο οὐ πρῶτον ἀλλὰ ὕστερον ἀπεφήναντο εἶναι γεγονὸς οἱ τὴν τῶν ἀσεβῶν ψυχὴν ἀπεργασάμενοι λόγοι, ὁ δὲ ὕστερον, πρότερον, ὅθεν ἡμαρτήκασι περὶ θεῶν τῆς ὄντως οὐσίας.

ΚΛ. Οὕτω μανθάνω.

892

ΑΘ. Ψυχὴν, ᾧ ἔταϊρε, ἡγνοηκέναι κινδυνεύουσι μὲν ὀλίγου ξύμπαντες, οἷόν τε ὃν τυγχάνει καὶ δύναμιν ἣν ἔχει, τῶν τε ἄλλων αὐτῆς πέρι καὶ δὴ καὶ γενέσεως, ὡς ἐν πρώτοις ἐστὶ σώμάτων ἔμπροσθεν πάντων γενομένη καὶ μεταβολῆς τε αὐτῶν καὶ μετακοσμήσεως ἀπάσης ἄρχει παντὸς μᾶλλον· εἰ δὲ ἐστὶ ταῦτα οὕτως, ἄρ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης τὰ ψυχῆς συγγενῆ πρότερα ἂν εἶη γεγονότα τῶν σώματι προσηκόντων, οὔσης ταύτης πρεσβυτέρας ἢ σώ- B
ματος;

ΚΛ. Ἀνάγκη.

ΑΘ. Δόξα δὴ καὶ ἐπιμέλεια καὶ νοῦς καὶ τέχνη καὶ νόμος σκληρῶν καὶ μαλακῶν καὶ βαρέων καὶ κούφων πρότερα ἂν εἶη· καὶ δὴ καὶ τὰ μεγάλα καὶ πρῶτα ἔργα καὶ πράξεις τέχνης ἂν γίγνοιτο, ὄντα ἐν πρώτοις, τὰ δὲ φύσει καὶ φύσις, ἣν οὐκ ὀρθῶς ἐπονομάζουσιν αὐτὸ τοῦτο, ὕστερα καὶ ἀρχόμενα ἂν ἐκ τέχνης εἶη καὶ νοῦ. C

ΚΛ. Πῶς οὐκ ὀρθῶς;

ΑΘ. Φύσιν βούλονται λέγειν γένεσιν τὴν περὶ τὰ πρῶτα· εἰ δὲ φανήσεται ψυχὴ πρῶτον, οὐ πῦρ οὐδὲ ἀήρ, ψυχὴ δ' ἐν πρώτοις γεγεννημένη, σχεδὸν ὀρθότατα λέγοιτ' ἂν εἶναι διαφερόντως φύσει. ταῦτ' ἐστ' οὕτως ἔχοντα, ἂν ψυχὴν τις ἐπιδείξῃ πρεσβυτέραν οὔσαν σώματος, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς.

ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα ἐπ' αὐτὸ δὴ τοῦτο στελ- D
λώμεθα;

ΚΛ. Τί μὴν;

ΑΘ. Φυλάττωμεν δὴ παντάπασιν ἀπατηλὸν λόγον, μὴ πη πρεσβύτας ἡμᾶς ὄντας νεοπρεπῆς ὢν παραπείσῃ καὶ διαφυγῶν καταγελάστους ποιήσῃ, καὶ δόξωμεν μείζονα ἐπιβαλλόμενοι καὶ τῶν σμικρῶν ἀποτυχεῖν. σκοπεῖτε οὖν· εἰ καθάπερ ποταμὸν ἡμᾶς ἔδει τρεῖς ὄντας διαβαίνειν ῥέοντα σφόδρα, νεώτατος δ' ἐγὼ τυγχάνων ἡμῶν καὶ πολλῶν ἔμπειρος ῥευμάτων εἶπον ὅτι πρῶτον ἐμὲ χρῆναι πειραθῆναι κατ' ἐμαυτόν, καταλιπόντα ὑμᾶς ἐν ἀσφαλεὶ σκέψασθαι εἰ διαβατός ἐστι πρεσβυτέροις οὓσι καὶ ὑμῖν, ἢ πῶς ἔχει, καὶ φανέντος μὲν ταύτῃ καλεῖν ὑμᾶς τότε καὶ συνδιαβιβάξιν ἐμπειρία, εἰ δὲ ἄβατος ἦν ὡς ὑμῖν, ἐν ἐμοὶ τὸν κίνδυνον γεγονέναι, μετρίως ἂν ἐδόκουν λέγειν. καὶ δὴ καὶ νῦν ὁ μέλλων ἐστὶ λόγος σφοδρότερος καὶ σχεδὸν ἴσως ἄβατος ὡς τῇ σφῶν ῥώμῃ· μὴ δὴ σκοτοδινίαν ἴλιγγόν τε ὑμῖν ἐμποιήσῃ παραφερόμενός τε καὶ ἐρωτῶν ἀήθεις ὄντας ἀποκρίσεων, εἴτ' ἀσχημοσύνην ἀπρέπειάν τε ἐντέκῃ ἀηδῆ, δοκεῖ δὴ μοι χρῆναι ποιεῖν οὕτως τὰ νῦν ἐμέ, ἀνερωτᾶν πρῶτον ἐμαυτὸν ἀκουόντων ὑμῶν ἐν ἀσφαλεῖ, καὶ μετὰ ταῦτα ἀποκρίνασθαι πάλιν ἐμέ, καὶ τὸν λόγον ἅπαντα οὕτω διεξελεθεῖν, μέχριπερ ἂν ψυχῆς πέρι διαπεράνηται καὶ δείξῃ πρότερον ὄν ψυχὴν σώματος.

ΚΛ. Ἄριστ', ὦ ξέने, δοκεῖς ἡμῖν εἰρηκένοι, ποίει τε ὡς λέγεις.

Β VI. ΑΘ. Ἄγε δὴ, θεὸν εἰ ποτε παρακλητέον ἡμῖν, νῦν ἔστω τοῦτο οὕτω γενόμενον· ἐπί γε ἀπόδειξιν ὡς εἰσὶ τῆι αὐτῶν σπουδῇ πάσῃ παρακεκλήσθων· ἐχόμενοι δὲ ὡς τινος ἀσφαλοῦς πείσματος ἐπεισβαίνωμεν εἰς τὸν νῦν λόγον. καὶ μοι ἐλεγχομένῳ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐρωτήσεσι τοιαῖσδε ἀσφαλέστατα ἀποκρίνεσθαι φαίνεται κατὰ τάδε· ὦ ξέने, ὅποταν φῆ τις, ἄρα ἔστηκε μὲν πάντα, κινεῖται δὲ οὐδέν; ἢ τούτῳ πᾶν τούναντίον; ἢ τὰ μὲν αὐτῶν κινεῖ-

ται, τὰ δὲ μένει; τὰ μὲν κινεῖταιί που, φήσω, τὰ δὲ μένει. C
 μῶν οὖν οὐκ ἐν χώρᾳ τινὶ τὰ τε ἐστῶτα ἔστηκε καὶ τὰ κινούμενα κινεῖται; πῶς γὰρ οὐ; καὶ τὰ μὲν γε ἐν μιᾷ ἔδρᾳ που τοῦτο ἂν δρῶη, τὰ δὲ ἐν πλείοσι. τὰ τὴν τῶν ἐστῶτων ἐν μέσῳ λαμβάνοντα δύναμιν λέγεις, φήσομεν, ἐν ἐνὶ κινεῖσθαι, καθάπερ ἢ τῶν ἐστάναι λεγομένων κύκλων στρέφεται περιφορᾷ; ναί. μανθάνομεν δέ γε, ὡς ἐν ταύτῃ τῇ περιφορᾷ τὸν μέγιστον καὶ τὸν σμικρότατον κύκλον ἅμα περιάγουσα ἢ τοιαύτη κίνησις ἀνὰ λόγον ἑαυτὴν δια- D
 νέμει σμικροῖς τε καὶ μείζοσιν, ἐλάττων τε οὖσα καὶ πλείων κατὰ λόγον· διὸ δὴ τῶν θαυμαστῶν ἀπάντων πηγὴ γέγονεν, ἅμα μεγάλοις καὶ σμικροῖς κύκλοις βραδυτῆτάς τε καὶ τάχῃ ὁμολογούμενα πορεύουσα, ἀδύνατον ὡς ἂν τις ἐλπίζεε γίνεσθαι πάθος. ἀληθέστατα λέγεις. τὰ δέ γε κινούμενα ἐν πολλοῖς φαίνει μοι λέγειν, ὅσα φορᾷ κινεῖται μεταβαίνοντα εἰς ἕτερον αἰεὶ τόπον, καὶ τοτὲ μὲν ἔστιν ὅτε βάσιν ἐνὸς κεντημένα τινὸς κέντρου, τοτὲ δὲ πλείονα E
 τῷ περικυλιυδεῖσθαι. προστυγχάνοντα δ' ἐκάστοτε ἐκάστοις τοῖς ἐστῶσι μὲν διασχίζεται, τοῖς δ' ἄλλοις ἐξ ἐναντίας ἀπαντῶσι καὶ φερομένοις εἰς ἐν γιγνόμενα μέσα τε καὶ μεταξὺ τῶν τοιούτων συγκρίνεται. λέγω γὰρ οὖν ταῦτα οὕτως ἔχοντα, ὡς σὺ λέγεις. καὶ μὴν καὶ συγκρινόμενα μὲν αὐξάνεται, διακρινόμενα δὲ φθίνει τότε, ὅταν ἢ καθεστηκυῖα ἐκάστων ἕξις διαμένη, μὴ μενούσης δὲ αὐτῆς δι' ἀμφοτέρω ἀπόλλυται· γίνεται δὴ πάντων γένεσις, ἢνίκ' ἂν 894
 τί πάθος ἦ; δῆλον ὡς ὁπόταν ἀρχὴ λαβοῦσα αὐξην εἰς τὴν δευτέραν ἔλθῃ μετάβασιν καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς τὴν πλησίον, καὶ μέχρι τριῶν ἐλθοῦσα αἰσθησιν σχῆ τοῖς αἰσθανομένοις. μεταβάλλον μὲν οὖν οὕτω καὶ μετακινούμενον γίνεται πᾶν· ἔστι δὲ ὄντως ὄν, ὁπόταν μένη· μεταβαλὸν δὲ εἰς ἄλλην ἕξιν διέφθαρται παντελῶς. ἄρ' οὖν κινήσεις πά-

σας εἰρήκαμεν ὡς ἐν εἶδεσι λαβεῖν μετ' ἀριθμοῦ, πλην γε,
B ὦ φίλοι, δυοῖν;

ΚΛ. Ποίαιν δῆ;

ΑΘ. Σχεδόν, ὦ ἄγαθέ, ἐκείναιν, ὧν ἕνεκα πᾶσα ἡμῖν
ἐστὶν ἡ σκέψις τὰ νῦν.

ΚΛ. Λέγε σαφέστερον.

ΑΘ. Ψυχῆς ἦν ἕνεκά που;

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἐστω τοίνυν ἡ μὲν ἕτερα δυναμένη κινεῖν κίνη-
σις, ἑαυτὴν δὲ ἀδυνατοῦσα ἀεὶ μία τις, ἡ δὲ ἑαυτὴν τ' ἀεὶ
καὶ ἕτερα δυναμένη κατὰ τε συγκρίσεις ἐν τε διακρίσεσιν
αὐξαις τε καὶ τῷ ἐναντίῳ καὶ γενέσεσι καὶ φθοραῖς ἄλλη
C μία τις αὖ τῶν πασῶν κινήσεων.

ΚΛ. Ἐστω γὰρ οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν τὴν μὲν ἕτερον ἀεὶ κινουῦσαν καὶ μετα-
βαλλομένην ὑφ' ἑτέρου θήσομεν ἐνάτην αὖ, τὴν δὲ ἑαυ-
τὴν κινουῦσαν καὶ ἕτερα, ἐναρμόττουσαν πᾶσι μὲν ποιή-
μασι, πᾶσι δὲ παθήμασι, καλουμένην δὲ ὄντως τῶν ὄντων
πάντων μεταβολὴν καὶ κίνησιν, ταύτην δὲ δεκάτην σχε-
δὸν ἐροῦμεν.

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Τῶν δὲ δέκα μάλιστα ἡμῖν κινήσεων τίν' ἂν προ-
D κρίναιμεν ὀρθότατα πασῶν ἐρωμενεστάτην τε εἶναι καὶ
πρακτικὴν διαφερόντως;

ΚΛ. Μυρίῳ ἀνάγκη που φάναι διαφέρειν τὴν αὐτὴν
αὐτὴν δυναμένην κινεῖν, τὰς δὲ ἄλλας πάσας ὑστέρας.

ΑΘ. Εὖ λέγεις. ἄρ' οὖν ἡμῖν τῶν νῦν οὐκ ὀρθῶς ῥη-
θέντων μεταθετέον ἐν ἡ καὶ δύο;

ΚΛ. Ποῖα φῆς;

ΑΘ. Τὸ τῆς δεκάτης ῥηθὲν σχεδὸν οὐκ ὀρθῶς εἴ-
ρηται.

ΚΛ. Πῆ;

ΑΘ. Πρῶτον γενέσει τ' ἐστὶ καὶ ῥώμη κατὰ λόγον· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἔχομεν τούτου δεύτερον, ἄρτι ῥηθὲν ἀτόπως ἕνατον. E

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

VII. ΑΘ. Ὡδε. ὅταν ἕτερον ἄλλο ἡμῖν μεταβάλλῃ καὶ τοῦτο ἄλλο ἕτερον ἀεί, τῶν τοιούτων ἄρα ἔσται ποτέ τι πρῶτον μεταβάλλον; καὶ πῶς, ὅταν ὑπ' ἄλλου κινῆται, τοῦτ' ἔσται ποτὲ τῶν ἀλλοιούντων πρῶτον; ἀδύνατον γάρ. ἀλλ' ὅταν ἄρα αὐτὸ αὐτὸ κινήσαν ἕτερον ἀλλοιώσῃ, τὸ δ' ἕτερον ἄλλο, καὶ οὕτω δὴ χίλια ἐπὶ μυρίοις γίνηται τὰ κινήθεντα, μῶν ἀρχὴ τις αὐτῶν ἔσται τῆς κινή- 895
σεως ἀπάσης ἄλλη πλὴν ἢ τῆς αὐτῆς αὐτὴν κινήσεως μεταβολή;

ΚΑ. Κάλλιστα εἶπες, συγχωρητέα τε τούτοις.

ΑΘ. Ἔτι δὴ καὶ τῆδε εἰπώμεν, καὶ ἀποκρινώμεθα πάλιν ἡμῖν αὐτοῖσιν. εἰ σταίη πως τὰ πάντα ὁμοῦ γενομένα, καθάπερ οἱ πλεῖστοι τῶν τοιούτων τολμῶσι λέγειν, τίς ἄρα ἐν αὐτοῖς ἀνάγκη πρώτην κίνησιν γενέσθαι τῶν εἰρημένων; τὴν αὐτὴν δὴ που κινούσαν· ὑπ' ἄλλου γάρ B
οὐ μήποτε ἔμπροσθεν μεταπέσῃ, μηδεμιᾶς γε ἐν αὐτοῖς οὔσης ἔμπροσθεν μεταπτώσεως. ἀρχὴν ἄρα κινήσεων πασῶν καὶ πρώτην ἐν τε ἔστωσι γενομένην καὶ ἐν κινουμένοις οὔσαν τὴν αὐτὴν κινούσαν φήσομεν ἀναγκαίως εἶναι πρεσβυτάτην καὶ κρατίστην μεταβολὴν πασῶν, τὴν δὲ ἀλλοιουμένην ὑφ' ἑτέρου, κινούσαν δὲ ἕτερα δευτέραν.

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Ὅποτε δὴ τοίνυν ἐνταῦθά ἐσμεν τοῦ λόγου, τότε C
ἀποκρινώμεθα.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Ἐὰν ἰδωμέν που ταύτην γενομένην ἐν τῷ γῆϊνῳ ἢ ἐνύδρῳ ἢ πυροειδεῖ, κεχωρισμένῳ ἢ καὶ ξυμμιγεῖ, τίποτε φήσομεν ἐν τῷ τοιούτῳ πάθος εἶναι;

ΚΛ. Μῶν ἄρα με ἐρωτᾶς, εἰ ζῆν αὐτὸ προσερούμεν, ὅταν αὐτὸ αὐτὸ κινῆ;

ΑΘ. Ναί.

ΚΛ. Ζῆν· πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τί δέ; ὁπόταν ψυχὴν ἐν τισιν ὀρωμεν, μῶν ἄλλο ἢ ταύτῳ τούτῳ ζῆν ὁμολογητέον;

ΚΛ. Οὐκ ἄλλο.

D ΑΘ. Ἐχε δὴ πρὸς Διός· ἄρ' οὐκ ἂν ἐθέλοις περὶ ἕκαστον τρία νοεῖν;

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Ἐν μὲν τὴν οὐσίαν, ἐν δὲ τῆς οὐσίας τὸν λόγον, ἐν δὲ τὸ ὄνομα· καὶ δὴ καὶ ἐρωτήσεις εἶναι περὶ τὸ ὄν ἅπαν δύο.

ΚΛ. Πῶς δύο;

ΑΘ. Τοτὲ μὲν ἡμῶν ἕκαστον τοῦνομα προτεινόμενον αὐτὸ τὸν λόγον ἀπαιτεῖν, τοτὲ δὲ τὸν λόγον αὐτὸν προτεινόμενον ἐρωτᾶν αὐτὸ τοῦνομα. ἄρά γε τὸ τοιόνδε αὐτὸ βουλόμεθα νῦν λέγειν;

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

E ΑΘ. Ἔστι που δίχα διαιρούμενον ἐν ἄλλοις τε καὶ ἐν ἀριθμῶ. τούτῳ δὴ τῷ κατ' ἀριθμὸν ὄνομα μὲν ἄρτιον, λόγος δὲ ἀριθμὸς διαιρούμενος εἰς ἴσα δύο μέρη.

ΚΛ. Ναί.

ΑΘ. Τὸ τοιοῦτον φράζω. μῶν οὖν οὐ ταύτῳ ἐκατέρως προσαγορεύομεν, ἂν τε τὸν λόγον ἐρωτώμενοι τοῦνομα ἀποδιδῶμεν, ἂν τε τοῦνομα τὸν λόγον, ἄρτιον ὀνόματι καὶ λόγῳ δίχα διαιρούμενον ἀριθμὸν προσαγορεύοντες ταύτῳ ὄν;

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Ὡς δὴ ψυχὴ τοῦνομα, τίς τούτου λόγος; ἔχομεν
896 ἄλλον πλὴν τὸν νῦν δὴ φηθέντα, τὴν δυναμένην αὐτὴν αὐτὴν κινεῖν κίνησιν;

ΚΛ. Τὸ αὐτὴν κινεῖν φῆς λόγον ἔχειν τὴν αὐτὴν οὐσίαν, ἦνπερ τοῦνομα [ὄ] δὴ πάντες ψυχὴν προσαγορεύομεν;

ΑΘ. Φημί γε· εἰ δ' ἔστι τοῦτο οὕτως ἔχον, ἄρα ἔτι ποθοῦμεν μὴ ἱκανῶς δεδειχθαι ψυχὴν ταῦτὸν ὄν καὶ τὴν πρώτην γένεσιν καὶ κίνησιν τῶν τε ὄντων καὶ γεγυότων καὶ ἔσομένων καὶ πάντων αὖ τῶν ἐναντίων τούτοις, ἐπειδὴ γε ἀνεφάνη μεταβολῆς τε καὶ κινήσεως ἀπάσης αἰτία Β ἅπασιν;

ΚΛ. Οὐκ, ἀλλὰ ἱκανώτατα δέδεικται ψυχὴ τῶν πάντων πρεσβυτάτη, φανεῖσά γε ἀρχὴ κινήσεως.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐχ ἡ δι' ἕτερον ἐν ἄλλῳ γιγνομένη κινήσις, αὐτὸ δὲ ἐν αὐτῷ μηδέποτε παρέχουσα κινεῖσθαι μηδέν, δευτέρα τε καὶ ὀπίσσω ἀριθμῶν βούλοιο ἂν τις ἀριθμεῖν αὐτὴν πολλοστὴν τοσοῦτων, σώματος οὔσα ὄντως ἀψύχου μεταβολή;

ΚΛ. Ὅρθῶς.

ΑΘ. Ὅρθῶς ἄρα καὶ κυρίως ἀληθέστατά τε καὶ τε- C λεώτατα εἰρηκότες ἂν εἴμεν ψυχὴν μὲν προτέραν γεγυό- ναι σώματος ἡμῖν, σῶμα δὲ δευτερόν τε καὶ ὕστερον ψυχῆς ἀρχούσης, ἀρχόμενον κατὰ φύσιν.

ΚΛ. Ἀληθέστατα μὲν οὖν.

VIII. *ΑΘ.* Μεμνήμεθά γε μὴν ὁμολογήσαντες ἐν τοῖς πρόσθεν, ὡς εἰ ψυχὴ φανείη πρεσβυτέρα σώματος οὔσα, καὶ τὰ ψυχῆς τῶν τοῦ σώματος ἔσοιτο πρεσβύτερα.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Τρόποι δὲ καὶ ἦθη καὶ βουλήσεις καὶ λογισμοὶ καὶ δόξαι ἀληθεῖς ἐπιμέλειαί τε καὶ μνημαὶ πρότερα μή- D κους σωμάτων καὶ πλάτους καὶ βάθους καὶ ῥώμης εἴη γε- γυότα ἂν, εἶπερ καὶ ψυχὴ σώματος.

ΚΛ. Ἀνάγκη.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν τὸ μετὰ τοῦτο ὁμολογεῖν ἀναγκαῖον,

τῶν τε ἀγαθῶν αἰτίαν εἶναι ψυχὴν καὶ τῶν κακῶν καὶ καλῶν καὶ αἰσχυρῶν δικαίων τε καὶ ἀδίκων καὶ πάντων τῶν ἐναντίων, εἶπερ τῶν πάντων γε αὐτὴν θήσομεν αἰτίαν;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Ψυχὴν δὴ διοικοῦσαν καὶ ἐνοικοῦσαν ἐν ἅπασιν τοῖς πάντη κινουμένοις μῶν οὐ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνάγκη διοικεῖν φάναι;

ΚΛ. Τί μὴν;

ΑΘ. Μίαν ἢ πλείους; πλείους· ἐγὼ ὑπὲρ σφῶν ἀποκρινοῦμαι. δυοῖν μὲν γέ που ἔλαττον μηδὲν τιθῶμεν, τῆς τε εὐεργέτιδος καὶ τῆς τάναντία δυναμένης ἐξεργάζεσθαι.

ΚΛ. Σφόδρα ὀρθῶς εἴρηκας.

ΑΘ. Εἶεν. ἄγει μὲν δὴ ψυχὴ πάντα τὰ κατ' οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ θάλατταν ταῖς αὐτῆς κινήσεσιν, αἷς ὀνόματα
897 ἔστι βούλεσθαι, σκοπεῖσθαι, ἐπιμελεῖσθαι, βουλευέσθαι, δοξάζειν ὀρθῶς, ἐψευσμένως, χαίρουσαν, λυπουμένην, θαρροῦσαν, φοβουμένην, μισοῦσαν, στέργουσαν, καὶ πάσασιν ὅσαι τούτων ξυγγενεῖς ἢ πρωτουργοὶ κινήσεις τὰς δευτερουργοὺς αὐτῶν παραλαμβάνουσαι κινήσεις σωμάτων ἄγουσι πάντα εἰς αὐξήσιν καὶ φθίσιν καὶ διάκρισιν καὶ σύγκρισιν καὶ τούτοις ἐπομένως θερμότητος, ψύξεως, βαρύτητος, κουφότητος, σκληρὸν καὶ μαλακόν, λευκὸν καὶ
Β μέλαν, αὐστηρὸν καὶ γλυκύ, καὶ πᾶσιν οἷς ψυχὴ χρωμένη, νοῦν μὲν προσλαβοῦσα αἰεὶ θεῖον ὀρθῶς θεούσα, ὀρθὰ καὶ εὐδαίμονα παιδαγωγεῖ πάντα, ἀνοία δὲ ξυγγενομένη πάντα αὐτῶν τάναντία τούτοις ἀπεργάζεται. τιθῶμεν ταῦτα οὕτως ἔχειν, ἢ ἔτι διστάζομεν εἰ ἑτέρως πως ἔχει;

ΚΛ. Οὐδαμῶς.

ΑΘ. Πότερον οὖν δὴ ψυχῆς γένος ἐγκρατὲς οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ πάσης τῆς περιόδου γεγονέναι φῶμεν, τὸ φρό-

νιμον καὶ ἀρετῆς πλήρες ἢ τὸ μηδέτερον κεκτημένον; βού- C
λεσθε οὖν πρὸς ταῦτα ὡς ἀποκρινώμεθα;

ΚΛ. Πῶς;

ΑΘ. Εἰ μὲν, ὡς θαυμάσιε, φῶμεν, ἡ ξύμπασα οὐρα-
νοῦ ὁδὸς ἅμα καὶ φορὰ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ὄντων ἀπάντων
νοῦ κινήσει καὶ περιφορᾷ καὶ λογισμοῖς ὁμοίαν φύσιν ἔχει
καὶ ξυγγενῶς ἔρχεται, δῆλον ὡς τὴν ἀρίστην ψυχὴν φατέον
ἐπιμελεῖσθαι τοῦ κόσμου παντὸς καὶ ἄγειν αὐτὸν τὴν τοι-
αύτην ὁδὸν ἐκείνην.

ΚΛ. Ὅρθῶς.

ΑΘ. Εἰ δὲ μανικῶς τε καὶ ἀτάκτως ἔρχεται, τὴν D
κακὴν.

ΚΛ. Καὶ ταῦτα ὀρθῶς.

ΑΘ. Τίνα οὖν δὴ νοῦ κινήσεις φύσιν ἔχει; τοῦτο ἤδη
χαλεπὸν, ὡς φίλοι, ἐρώτημα ἀποκρινόμενον εἰπεῖν ἐμφρό-
νως· διὸ δὴ καὶ ἐμὲ τῆς ἀποκρίσεως ὑμῖν δίκαιον τὰ νῦν
προσλαμβάνειν.

ΚΛ. Εὖ λέγεις.

ΑΘ. Μὴ τοίνυν ἐξ ἐναντίας οἶον εἰς ἥλιον ἀποβλέ-
ποντες, νύκτα ἐν μεσημβρίᾳ ἐπαγόμενοι, ποιησώμεθα τὴν
ἀπόκρισιν, ὡς νοῦν ποτὲ θνητοῖς ὄμμασιν ὀψόμενοι τε
καὶ γνωσόμενοι ἱκανῶς· πρὸς δὲ εἰκόνα τοῦ ἐρωτωμένου E
βλέποντας ἀσφαλέστερον ὄραν.

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Ἡ προσέοικε κινήσει νοῦς τῶν δέκα ἐκείνων
κινήσεων, τὴν εἰκόνα λάβωμεν· ἣν συναμνησθεῖς ὑμῖν
ἐγὼ κοινῇ τὴν ἀπόκρισιν ποιήσομαι.

ΚΛ. Κάλλιστα ἂν λέγοις.

ΑΘ. Μεμνήμεθα τοίνυν [γε τοσοῦτον] τῶν τότε ἔτι
τουτοῦ γε, ὅτι τῶν πάντων τὰ μὲν κινεῖσθαι, τὰ δὲ μένειν
ἔθεμεν.

ΚΛ. Ναί.

ΑΘ. Τῶν δ' αὖ κινουμένων τὰ μὲν ἐν ἐνὶ τόπῳ κινεῖσθαι, τὰ δ' ἐν πλείοσι φερόμενα.

ΚΛ. Ἔστι ταῦτα.

ΑΘ. Τούτοις δὴ τοῖς κινήσειν τὴν ἐν ἐνὶ φερομένην αἰεὶ περὶ γέ τι μέσον ἀνάγκη κινεῖσθαι, τῶν ἐντόρων οὔσαν μίμημά τι κύκλων, εἶναι τε αὐτὴν τῆ τοῦ νοῦ περιόδῳ πάντως ὡς δυνατὸν οἰκειοτάτην τε καὶ ὁμοίαν.

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Τὸ κατὰ ταῦτά δὴ που καὶ ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ αὐτῷ καὶ περὶ τὰ αὐτὰ καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ καὶ ἓνα λόγον καὶ τάξιν μίαν ἄμφω κινεῖσθαι λέγοντες νοῦν τὴν τε ἐν ἐνὶ φερομένην κίνησιν, σφαίρας ἐντόρου ἀπεικασμένα φοραῖς, οὐκ ἂν ποτε φανείμεν φαῦλοι δημιουργοὶ λόγῳ καλῶν εἰκόνων.

ΚΛ. Ὅρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν αὖ ἢ γε μηδέποτε ὡσαύτως μηδὲ κατὰ τὰ αὐτὰ μηδὲ ἐν ταῦτῳ μηδὲ περὶ ταῦτά μηδὲ πρὸς ταῦτά μηδ' ἐν ἐνὶ φερομένη μηδ' ἐν κόσμῳ μηδ' ἐν τάξει μηδὲ ἐν τινι λόγῳ κίνησις ἀνοίας ἂν ἀπάσης εἴη ξυγγενής;

ΚΛ. Εἴη γὰρ ἂν ἀληθέστατα.

ΑΘ. Νῦν δὴ χαλεπὸν οὐδὲν ἔτι διαρρήδην εἰπεῖν, ὡς, ἐπειδὴ ψυχὴ μὲν ἐστὶν ἢ περιάγουσα ἡμῖν πάντα, τὴν δὲ οὐρανοῦ περιφορὰν ἐξ ἀνάγκης περιάγειν φατέον ἐπιμελουμένην καὶ κοσμοῦσαν ἥτοι τὴν ἀρίστην ψυχὴν ἢ τὴν ἐναντίαν.

ΚΛ. ὦ ξέने, ἀλλὰ ἔκ γε τῶν νῦν εἰρημένων οὐδ' ὅσιον ἄλλως λέγειν, ἢ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχουσαν ψυχὴν μίαν ἢ πλείους περιάγειν αὐτά.

ΑΘ. Κάλλιστα, ὦ Κλεινία, ὑπήκουσας τοῖς λόγοις· τόδε δὲ προσάκουσον ἔτι.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

ΙΧ. ΑΘ. Ἡλιον καὶ σελήνην καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα, εἶπερ ψυχὴ περιάγει πάντα, ἄρ' οὐ καὶ ἐν ἑκαστον;

ΚΛ. Τί μὴν;

ΑΘ. Περὶ ἐνὸς δὴ ποιησώμεθα λόγους, οἱ καὶ ἐπὶ πάντα ἡμῖν ἄστρα ἀρμόττοντες φανοῦνται.

ΚΛ. Τίνος;

ΑΘ. Ἡλίου πᾶς ἄνθρωπος σῶμα μὲν ὄρα, ψυχὴν δὲ οὐδεὶς· οὐδὲ γὰρ ἄλλου σώματος οὐδενὸς οὔτε ζῶντος οὔτε ἀποθνήσκοντος τῶν ζῶων, ἀλλὰ ἐλπίς πολλὴ τὸ παρὰ πάντων τὸ γένος ἡμῖν τοῦτο ἀναίσθητον πάσαις ταῖς τοῦ σώματος αἰσθήσεσι περιπεφυκέναι, νοητὸν δ' εἶναι νῶ μόνῳ. * μόνῳ * δὴ καὶ διανοήματι λάβωμεν αὐτοῦ πέρι τὸ τοιόνδε.

ΚΛ. Ποῖον;

ΑΘ. Ἡλιον εἰ περιάγει ψυχὴ, τριῶν αὐτὴν ἐν λέγοντες δρᾶν σχεδὸν οὐκ ἀποτευξόμεθα.

ΚΛ. Τίνων;

ΑΘ. Ὡς ἢ ἐνοῦσα ἐντὸς τῶ περιφερεῖ τούτῳ φαινομένῳ σώματι πάντῃ διακομίζει τὸ τοιοῦτον, καθάπερ ἡμᾶς ἢ παρ' ἡμῖν ψυχὴ πάντῃ περιφέρει· ἢ ποθεν ἔξωθεν σῶμα αὐτῇ πορισαμένη πυρὸς ἢ τινος ἀέρος, ὡς λόγος ἐστὶ τινων, ὡθεὶ βία σώματι σῶμα· ἢ τρίτον αὐτὴ ψιλὴ σώματος οὔσα, ἔχουσα δὲ δυνάμεις ἄλλας τινὰς ὑπερβαλλούσας θαύματι ποδηγεῖ.

ΚΛ. Ναί, τοῦτο μὲν ἀνάγκη, τούτων ἐν γέ τι δρᾶσαν ψυχὴν πάντα διάγειν.

ΑΘ. Αὐτοῦ δὴ ἄμεινον ταύτην τὴν ψυχὴν, εἴτε ἐν ἄρμασιν ἔχουσα ἡμῖν ἢ ἡλιον ἄγει φῶς τοῖς ἄπασιν εἴτ' ἔξωθεν εἰδ' ὅπως εἰδ' ὅπη, θεὸν ἠγεῖσθαι χρεῶν πάντα ἄνδρα. ἢ τῶς;

B ΚΑ. Ναί, τόν γέ που μὴ ἐπὶ τὸ ἔσχατον ἀφιγμένον ἀνοίας.

ΑΘ. Ἄστρον δὲ δὴ πέρι πάντων καὶ σελήνης ἐνιαυτῶν τε καὶ μηνῶν καὶ πασῶν ὠρῶν πέρι τίνα ἄλλον λόγον ἐροῦμεν ἢ τὸν αὐτὸν τοῦτον, ὡς ἐπειδὴ ψυχὴ μὲν ἢ ψυχὰι πάντων τούτων αἷται ἐφάνησαν, ἀγαθαὶ δὲ πᾶσαν ἀρετήν, θεοὺς αὐτὰς εἶναι φήσομεν, εἴτε ἐν σώμασιν ἐνοῦσαι, ζῶα ὄντα, κοσμοῦσι πάντα οὐρανὸν εἴτε ὄπη τε καὶ ὄπως; ἔσθ' ὅστις ταῦτα ὁμολογῶν ὑπομενεῖ μὴ θεῶν εἶναι πλήρη πάντα;

C ΚΑ. Οὐκ ἔστιν οὕτως, ὦ ξένε, παραφροσῶν οὐδεὶς.

ΑΘ. Τῷ μὲν τοίνυν μὴ νομίζοντι θεοὺς ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία, εἰπόντες ὄρους ἀπαλλαττώμεθα.

ΚΑ. Τίνας;

ΑΘ. Ἡ διδάσκειν ἡμᾶς, ὡς οὐκ ὀρθῶς λέγομεν τιθέμενοι ψυχὴν γένεσιν ἀπάντων εἶναι πρώτην καὶ τᾶλλα ὅποσα τούτῳ ξυνεπόμενα εἶπομεν, ἢ μὴ δυνάμενον βέλτιον λέγειν ἡμῶν ἡμῖν πείθεσθαι καὶ ζῆν θεοὺς ἡγούμενον εἰς τὸν ἐπίλοιπον βίον. ὀρῶμεν οὖν, εἴτε ἱκανῶς ἤδη τοῖς οὐχ ἡγουμένοις θεοὺς εἰρήκαμεν, ὡς εἰσὶ θεοί, εἴτε ἐπιδεῶς.

ΚΑ. Ἡμιστά γε, ὦ ξένε, πάντων ἐπιδεῶς.

Χ. ΑΘ. Τούτοις μὲν τοίνυν ἡμῖν τὸ λόγων τέλος ἐχέτω· τὸν δὲ ἡγούμενον μὲν θεοὺς εἶναι, μὴ φροντίζειν δὲ αὐτοὺς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, παραμυθητέον. ὦ ἄριστε δὴ φῶμεν, ὅτι μὲν ἡγεῖ θεοὺς, συγγένειά τις ἴσως σε θεία πρὸς τὸ ξύμφυτον ἄγει τιμᾶν καὶ νομίζειν εἶναι· κακῶν δὲ ἀνθρώπων καὶ ἀδίκων τύχαι ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, ἀληθείᾳ μὲν οὐκ εὐδαίμονες, δόξαις δὲ εὐδαιμονιζόμεναι σφόδρα ἀλλ' οὐκ ἐμμελῶς ἄγουσί σε πρὸς ἀσέβειαν, ἐν τε μούσαις οὐκ ὀρθῶς ὑμνούμεναι ἅμα καὶ ἐν παντοίοις λό-

γοις· ἢ καὶ πρὸς τέλος ἴσως ἀνοσίους ἀνθρώπους ὄρων
 ἐλθόντας γηραιούς, παιδας παίδων καταλιπόντας ἐν τιμαῖς 900
 ταῖς μεγίσταις, ταράττει τὸ νῦν ἐν ἅπασι τούτοις ἰδὼν ἢ
 δι' ἀκοῆς αἰσθόμενος ἢ καὶ παντάπασιν [αὐτὸς] αὐτόπτης
 προστυχῶν πολλῶν ἀσεβημάτων καὶ δεινῶν γενομένων
 τισὶ δι' αὐτὰ ταῦτα ἐκ σμικρῶν εἰς τυραννίδας τε καὶ τὰ
 μέγιστα ἀφικομένους· τότε διὰ πάντα τὰ τοιαῦτα δῆλος
 εἶ μέμφεσθαι μὲν θεοὺς ὡς αἰτίους ὄντας τῶν τοιούτων
 διὰ ξυγγένειαν οὐκ ἂν ἐθέλων, ἀγόμενος δὲ ὑπὸ τινος
 ἀλογίας ἅμα καὶ οὐ δυνάμενος δυσχεραίνειν θεοὺς εἰς B
 τοῦτο νῦν τὸ πάθος ἐλήλυθας, ὥστ' εἶναι μὲν δοκεῖν αὐ-
 τούς, τῶν δὲ ἀνθρωπίνων καταφρονεῖν καὶ ἀμελεῖν πραγ-
 μάτων. ἵνα οὖν μὴ ἐπὶ μείζον ἔλθῃ σοι πάθος πρὸς ἀσε-
 βειαν τὸ νῦν παρὸν δόγμα, ἀλλ' ἐάν πως οἶον ἀποδιο-
 πομπήσασθαι λόγοις αὐτὸ προσιὸν γενώμεθα δυνατοί,
 πειρώμεθα, συνάψαντες τὸν ἐξῆς λόγον ὧ πρὸς τὸν τὸ
 παράπαν οὐχ ἡγούμενον θεοὺς ἐξ ἀρχῆς διεπερανάμεθα,
 τούτῳ τὰ νῦν προσχρήσασθαι. σὺ δ', ὧ Κλεινία τε καὶ C
 Μέγιλλε, ὑπὲρ τοῦ νέου καθάπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἀπο-
 κρινόμενοι διαδέχεσθε· ἂν δέ τι δύσκολον ἐμπίπτῃ τοῖς
 λόγοις, ἐγὼ σφῶν ὥσπερ νῦν δὴ δεξάμενος διαβιβῶ τὸν
 ποταμόν.

ΚΛ. Ὅρθῶς λέγεις· καὶ σύ τε οὕτω ταῦτα δρᾶ ποιή-
 σομέν τε ἡμεῖς, εἰς τὸ δυνατόν ἂ λέγεις.

ΑΘ. Ἀλλ' οὐδὲν τάχ' ἂν ἴσως εἶη χαλεπὸν ἐνδείξα-
 σθαι τοῦτό γε, ὡς ἐπιμελεῖς σμικρῶν εἰσὶ θεοὶ οὐχ ἦττον
 ἢ τῶν μεγέθει διαφερόντων. ἦκουε γάρ που καὶ παρῆν
 τοῖς νῦν δὴ λεγομένοις, ὡς ἀγαθοί γε ὄντες πᾶσαν ἀρε- D
 τὴν τὴν τῶν πάντων ἐπιμέλειαν οἰκειοτάτην αὐτῶν οὔσαν
 κέκτηνται.

ΚΛ. Καὶ σφόδρα γε ἐπήκουεν.

ΑΘ. Τὸ μετὰ τοῦτο τοίνυν κοινῇ συνεξετάζωμεν,

τίνα λέγοντες ἀρετὴν αὐτῶν ὁμολογοῦμεν αὐτοὺς ἀγα-
θοὺς εἶναι. φέρε, τὸ σωφρονεῖν νοῦν τε κεκτηῆσθαι φαρμὸν
ἀρετῆς, τὰ δ' ἐναντία κακίας;

ΚΛ. Φαμέν.

Ε ΑΘ. Τί δαί; ἀρετῆς μὲν ἀνδρείαν εἶναι, δειλίαν δὲ
κακίας;

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Καὶ τὰ μὲν αἰσχροῦ τούτων, τὰ δὲ καλὰ φήσομεν;

ΚΛ. Ἀνάγκη.

ΑΘ. Καὶ τῶν μὲν προσήκειν ἡμῖν, εἶπερ, ὅποσα
φλαῦρα, θεοῖς δὲ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν τῶν τοιούτων
μετὸν ἐροῦμεν;

ΚΛ. Καὶ ταῦθ' οὔτως ὁμολογοῖ πάς ἄν.

ΑΘ. Τί δαί; ἀμέλειάν τε καὶ ἀργίαν καὶ τρυφήν εἰς
ἀρετὴν ψυχῆς θήσομεν, ἢ πῶς λέγεις;

ΚΛ. Καὶ πῶς;

ΑΘ. Ἀλλ' εἰς τούναντίον;

ΚΛ. Ναί.

901 ΑΘ. Τάναντία ἄρα τούτοις εἰς τούναντίον.

ΚΛ. Τούναντίον.

ΑΘ. Τί οὖν δή; τρυφῶν καὶ ἀμελῆς ἀργός τε, ὃν ὁ
ποιητῆς κηφῆσι κοθούροισι μάλιστα εἵκελον ἔφασκεν εἶ-
ναι, γίγνοιτ' ἂν ὁ τοιοῦτος πάς * ἐν * ἡμῖν;

ΚΛ. Ὁρθότατά γε εἰπών.

ΑΘ. Οὐκοῦν τόν γε θεὸν οὐ βητέον ἔχειν ἡθὸς τοιοῦ-
τον, ὃ γέ τοι αὐτὸς μισεῖ, τῷ τέ τι τοιοῦτον φθέγγεσθαι
πειρωμένῳ οὐκ ἐπιτρεπτέον.

ΚΛ. Οὐ μὲν δή· πῶς γὰρ ἄν;

Β ΑΘ. Ὡς δὲ προσήκει μὲν πράττειν καὶ ἐπιμελεῖσθαι
διαφερόντως τινός, ὃ δὲ τούτου γε νοῦς τῶν μὲν μεγάλων
ἐπιμελεῖται, τῶν σμικρῶν δὲ ἀμελεῖ, κατὰ τίνα ἐπαινοῦν-
τες τὸν τοιοῦτον λόγον οὐκ ἂν παντάπασι πλημμελοῖμεν;

σκοπῶμεν δὲ ᾧδε. ἄρ' οὐ κατὰ δύο εἶδη τὸ τοιοῦτον πράττει ὁ πράττων, εἴτε θεὸς εἴτ' ἄνθρωπος;

ΚΛ. Ποῖω δὴ λέγομεν;

ΑΘ. Ἡ διαφέρον οὐδὲν οἰόμενος εἶναι τῷ ὄλῳ ἀμελουμένων τῶν σμικρῶν, ἢ ῥαθυμίας καὶ τρυφῆ, εἰ διαφέρει, ὁ δὲ ἀμελεῖ. ἢ ἔστιν ἄλλως πως γιγνομένη ἀμέλεια; οὐ γάρ που, ὅταν γε ἀδύνατον ἢ τῶν ἀπάντων ἐπιμελεῖσθαι, τότε ἀμέλεια ἔσται τῶν σμικρῶν ἢ μεγάλων μὴ ἐπιμελουμένῳ, ᾧ ἂν δυνάμει θεὸς ἢ φαῦλός τις ᾧ ἐλλιπὴς καὶ μὴ δυνατὸς ἐπιμελεῖσθαι γίγνηται.

ΚΛ. Πῶς γὰρ ἂν;

ΧΙ. ΑΘ. Νῦν δὴ δύο ὄντες τρισὶν ἡμῖν οὖσιν ἀποκρινάσθωσαν οἱ θεοὺς μὲν ἀμφοτέροι ὁμολογοῦντες εἶναι, παραιοτητοὺς δὲ ἄτερος, ὁ δὲ ἀμελεῖς τῶν σμικρῶν. πρῶτον μὲν θεοὺς ἀμφοτέροί φατε γιννώσκειν καὶ ὄρᾶν καὶ ἀκούειν πάντα, λαθεῖν δὲ αὐτοὺς οὐδὲν δυνατὸν εἶναι τῶν ὀπόσων εἰσὶν [αἰ] αἰσθήσεις τε καὶ ἐπιστήμαι· ταύτη λέγετε ἔχειν ταῦτα, ἢ πῶς;

ΚΛ. Οὕτως.

ΑΘ. Τί δαί; δύνασθαι πάντα, ὀπόσων αὖ δυνάμεις ἔστι θνητοῖς τε καὶ ἀθανάτοις;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ συγχωρήσονται καὶ ταῦτα οὕτως ἔχειν;

ΑΘ. Καὶ μὴν ἀγαθοὺς γε καὶ ἀρίστους ὁμολογήκαμεν αὐτοὺς εἶναι πέντε ὄντες.

ΚΛ. Σφόδρα γε.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ ῥαθυμίας μὲν καὶ τρυφῆ ἀδύνατον αὐτοὺς ὁμολογεῖν πράττειν ὅτιοῦν τὸ παράπαν, ὄντας γε οἴους ὁμολογοῦμεν; δειλίας γὰρ ἔκγονος ἔν γε ἡμῖν ἀργία, ῥαθυμία δὲ ἀργίας καὶ τρυφῆς.

ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Ἀργία μὲν δὴ καὶ ῥαθυμία οὐδεὶς ἀμελεῖ θεῶν οὐ γὰρ μέτεστιν αὐτῷ που δειλίας.

ΚΛ. Ὅρθότατα λέγεις.

902 *ΑΘ.* Οὐκοῦν τὸ λοιπὸν, εἶπερ ἀμελοῦσι τῶν μικρῶν καὶ ὀλίγων τῶν περὶ τὸ πᾶν, ἢ γιγνώσκοντες, ὡς τὸ παράπαν οὐδενὸς τῶν τοιούτων ἐπιμελεῖσθαι δεῖ, δρῶεν ἂν τοῦτο, ἢ τί τὸ λοιπὸν πλὴν τῷ γιγνώσκειν τοῦναντίον;

ΚΛ. Οὐδέν.

ΑΘ. Πότερον οὖν, ᾧ ἄριστε καὶ βέλτιστε, θῶμέν σε λέγοντα ὡς ἀγνοοῦντάς τε καὶ δέον ἐπιμελεῖσθαι δι' ἀγνοίαν ἀμελοῦντας, ἢ γιγνώσκοντας ὅτι δεῖ, καθάπερ οἱ φαυλότατοι τῶν ἀνθρώπων λέγονται [ποιεῖν] εἰδότες ἄλλα
B εἶναι βελτίῳ πράττειν ὧν δὴ πράττουσι διὰ τινος ἥττας ἡδονῶν ἢ λυπῶν οὐ ποιεῖν;

ΚΛ. Πῶς γὰρ ἂν;

ΑΘ. Οὐκοῦν δὴ τά γε ἀνθρώπινα πράγματα τῆς τε ἐμψύχου μετέχει φύσεως ἅμα καὶ θεοσεβέστατον αὐτό ἐστι πάντων ζώων ἄνθρωπος;

ΚΛ. Ἐοικε γοῦν.

ΑΘ. Θεῶν γε μὴν κτήματά φαμεν εἶναι πάντα, ὅπόσα θνητὰ ζῶα, ὧν περ καὶ τὸν οὐρανὸν ὅλον.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Ἦδη τοίνυν μικρὰ ἢ μεγάλα τις φάτω ταῦτα
C εἶναι τοῖς θεοῖς· οὐδετέρως γὰρ τοῖς κεκτημένοις ἡμᾶς ἀμελεῖν ἂν εἴη προσῆκον, ἐπιμελεστάτοις γε οὔσι καὶ ἀρίστοις. σκοπῶμεν γὰρ δὴ καὶ τόδε ἔτι πρὸς τούτοις.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Τὸ περὶ τε αἰσθήσεως καὶ δυνάμεως, ἃρ' οὐκ ἐναντίως ἀλλήλοιν πρὸς ῥαστώνην καὶ χαλεπότητά ἐστων πεφυκότες;

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Ὅραῖν μὲν που καὶ ἀκούειν τὰ σμικρὰ χαλεπώ-
τερον ἢ τὰ μεγάλα, φέρειν δὲ αὖ καὶ κρατεῖν καὶ ἐπιμε-
λεῖσθαι τῶν σμικρῶν καὶ ὀλίγων παντὶ ῥᾶον ἢ τῶν
ἐναντίων.

ΚΛ. Καὶ πολὺ γε.

D

ΑΘ. Ἰατρῶ δὲ προστεταγμένον ὅλον τι θεραπεύειν
βουλομένῳ καὶ δυναμένῳ, τῶν μὲν μεγάλων ἐπιμελου-
μένῳ, τῶν μορίων δὲ καὶ σμικρῶν ἀμελοῦντι, ἔξει ποτὲ
καλῶς αὐτῷ τὸ πᾶν;

ΚΛ. Οὐδαμῶς.

ΑΘ. Οὐ μὴν οὐδὲ κυβερνήταις οὐδὲ στρατηγοῖς οὐδ'
οἰκονόμοις οὐδ' αὖ τισὶ πολιτικοῖς οὐδ' ἄλλῳ τῶν τοιού-
των οὐδενὶ χωρὶς τῶν ὀλίγων καὶ σμικρῶν πολλὰ ἢ με- E
γάλα· οὐδὲ γὰρ ἄνευ σμικρῶν τοὺς μεγάλους φασὶν οἱ
λιθολόγοι λίθους εὔ κείσθαι.

ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν;

ΑΘ. Μὴ τοίνυν τὸν γε θεὸν ἀξιόσωμέν ποτε θνητῶν
δημιουργῶν φαυλότερον, οἱ τὰ προσήκοντα αὐτοῖς ἔργα,
ὅσῳ περ ἂν ἀμείνους ᾧσι, τόσῳ ἀκριβέστερα καὶ τελεώτερα
μῖα τέχνη σμικρὰ καὶ μεγάλα ἀπεργάζονται· τὸν δὲ θεὸν E
ὄντα τε σοφώτατον βουλόμενόν τ' ἐπιμελεῖσθαι καὶ δυ-
νάμενον, ᾧ μὲν ῥᾶον ἦν ἐπιμεληθῆναι σμικρῶν ὄντων, 903
μηδαμῆ ἐπιμελεῖσθαι καθάπερ ἀργὸν ἢ δειλὸν τινα διὰ
πόνους ῥᾶθυμοῦντα, τῶν δὲ μεγάλων.

ΚΛ. Μηδαμῶς δόξαν τοιαύτην περὶ θεῶν, ᾧ ξένη,
ἀποδεχώμεθα· οὐδαμῆ γὰρ οὔτε ὄσιον οὔτ' ἀληθὲς τὸ
διανόημα διανοοίμεθ' ἄν. δοκοῦμεν δέ μοι νῦν ἤδη καὶ
μάλα μετρίως διειλέχθαι τῷ φιλαίτιῳ τῆς ἀμελείας περὶ
θεῶν.

ΑΘ. Ναί, τῷ γε βιάζεσθαι τοῖς λόγοις ὁμολογεῖν αὐ-
τὸν μὴ λέγειν ὀρθῶς· ἐπρωδῶν γε μὴν προσδεισθαί μοι B
δοκεῖ μύθων ἔτι τινῶν.

ΚΛ. Ποίων, ὦ γαθή;

ΧΙΙ. ΑΘ. Πείθωμεν τὸν νεανίαν τοῖς λόγοις, ὡς τῷ τοῦ παντὸς ἐπιμελουμένῳ πρὸς τὴν σωτηρίαν καὶ ἀρετὴν τοῦ ὅλου πάντ' ἐστὶ συντεταγμένα, ὧν καὶ τὸ μέρος εἰς δύναμιν ἕκαστον τὸ προσῆκον πάσχει καὶ ποιεῖ. τούτοις δ' εἰσὶν ἄρχοντες προστεταγμένοι ἕκαστοις ἐπὶ τὸ σμικρότατον ἀεὶ πάθης καὶ πράξεως, εἰς μερισμὸν τὸν ἔσχατον τέλος ἀπειρογραφούμενοι· ὧν ἓν καὶ τὸ σόν, ὦ σχέτιε, μόριον εἰς τὸ πᾶν ξυντείνει βλέπον ἀεὶ, καίπερ πάνσμικρον ὄν, σὲ δὲ λέληθε περὶ τοῦτο αὐτὸ ὡς γένεσις ἔνεκα ἐκείνου γίγνεται πᾶσα, ὅπως * ἦ * ἢ τῷ τοῦ παντὸς βίῳ ὑπάρχουσα εὐδαίμων οὐσία, οὐχ ἔνεκα σοῦ γιγνομένη, σὺ δὲ ἔνεκα ἐκείνου. πᾶς γὰρ ἰατρὸς καὶ πᾶς ἔντεχνος δημιουργὸς παντὸς μὲν ἔνεκα πάντα ἐργάζεται, πρὸς τὸ κοινῇ ξυντείνων βέλτιστον, μέρος μὴν ἔνεκα ὅλου καὶ οὐχ ὅλου μέρους ἔνεκα ἀπεργάζεται· σὺ δὲ ἀγανακτεῖς ἀγνοῶν, ὅπῃ τὸ περὶ σὲ ἄριστον τῷ παντὶ ξυμβαίνει καὶ σοὶ κατὰ δύναμιν τὴν τῆς κοινῆς γενέσεως. ἐπεὶ δὲ ἀεὶ ψυχὴ συντεταγμένη σώματι τοτὲ μὲν ἄλλῳ, τοτὲ δὲ ἄλλῳ, μεταβάλλει παντοίας μεταβολὰς δι' ἑαυτὴν ἢ δι' ἑτέραν ψυχὴν, οὐδὲν ἄλλο ἔργον τῷ πεττευτῇ λείπεται πλὴν μετατιθέναι τὸ μὲν ἄμεινον γιγνόμενον ἡθὸς εἰς βελτίῳ τόπον, χεῖρον δὲ εἰς τὸν χεῖρονα, κατὰ τὸ πρέπον αὐτῶν ἕκαστον, ἵνα τῆς προσ-

Ε ηκούσης μοίρας λαγχάνῃ.

ΚΛ. Πῆ λέγεις;

ΑΘ. Ἴδιπερ ἂν ἔχοι λόγον ῥαστώνῃ ἐπιμελείας θεοῖς τῶν πάντων, ταύτῃ μοι δοκῶ φράζειν. εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸ ὅλον ἀεὶ βλέπων πλάττοι τις μετασχηματίζων τὰ πάντα, οἶον ἐκ πυρὸς ὕδωρ ἔμψυχον, καὶ μὴ ξύμπολλα ἐξ ἑνὸς ἢ
904 ἐκ πολλῶν ἓν, πρώτης ἢ δευτέρας ἢ καὶ τρίτης γενέσεως μετεληφότα πλήθεσιν ἄπειρ' ἂν εἴῃ τῆς μετατιθεμένης

κοσμήσεως· νῦν δ' ἔστι θαυμαστὴ ῥαστώνη τῷ τοῦ παν-
τός ἐπιμελουμένῳ.

ΚΑ. Πῶς αὖ λέγεις;

ΑΘ. Ὡδε. ἐπειδὴ κατείδεν ἡμῶν ὁ βασιλεὺς ἐμψύ-
χους οὔσας τὰς πράξεις ἀπάσας καὶ πολλὴν μὲν ἀρετὴν
ἐν αὐταῖς οὔσαν, πολλὴν δὲ κακίαν, ἀνώλεθρον δὲ ὄν* τὸ*
γενόμενον, ἀλλ' οὐκ αἰώνιον, ψυχὴν καὶ σῶμα, καθάπερ
οἱ κατὰ νόμον ὄντες θεοί — γένεσις γὰρ οὐκ ἂν ποτε ἦν
ζώων ἀπολομένου τούτοις θατέρου — καὶ τὸ μὲν ὠφε- Β
λεῖν αἰεὶ πεφυκός, ὅσον ἀγαθὸν ψυχῆς, διανοήθη, τὸ δὲ
κακὸν βλάπτειν· ταῦτα πάντα ξυνιδῶν ἐμηχανήσατο,
ποῦ κείμενον ἕκαστον τῶν μερῶν νικῶσαν ἀρετὴν, ἥττω-
μένην δὲ κακίαν ἐν τῷ παντὶ παρέχοι μάλιστ' ἂν καὶ ῥᾶστα
καὶ ἄριστα. μεμηχάνηται δὴ πρὸς πᾶν τοῦτο τὸ ποιόν τι
γιγνόμενον αἰεὶ ποῖαν ἔδραν δεῖ μεταλαμβάνον οἰκίζεσθαι
καὶ τίνας ποτὲ τόπους· τῆς δὲ γενέσεως τὸ ποίου τινὸς
ἀφῆκε ταῖς βουλήσεσιν ἐκάστων ἡμῶν τὰς αἰτίας. ὅπη C
γὰρ ἂν ἐπιθυμῇ καὶ ὁποῖός τις ᾧ τὴν ψυχὴν, ταύτη
σχεδὸν ἐκάστοτε καὶ τοιοῦτος γίγνεται ἅπας ἡμῶν ὡς
τὸ πολὺ.

ΚΑ. Τὸ γοῦν εἰκός.

ΑΘ. Μεταβάλλει μὲν τοίνυν πάνθ' ὅσα μέτοχά ἐστι
ψυχῆς, ἐν ἑαυτοῖς κεκτημένα τὴν τῆς μεταβολῆς αἰτίαν·
μεταβάλλοντα δὲ φέρεται κατὰ τὴν τῆς εἰμαρμένης τάξιν
καὶ νόμον· σμικρότερα μὲν τῶν ἡθῶν μεταβάλλοντα
[ἐλάττω] κατὰ τὸ τῆς χώρας ἐπίπεδον μεταπορεύεται,
πλείω δὲ καὶ ἀδικώτερα μεταπεσόντα εἰς βάθος τὰ τε
κάτω λεγόμενα τῶν τόπων, ὅσα Ἄϊδην τε καὶ τὰ τούτων D
ἐχόμενα τῶν ὀνομάτων ἐπονομάζοντες σφόδρα φοβοῦνται
καὶ ὄνειροπολοῦσι ζῶντες διαλυθέντες τε τῶν σωμάτων·
μείζω δὲ δὴ ψυχὴ κακίας ἢ ἀρετῆς ὁπότεν μεταβάλλῃ διὰ
τὴν αὐτῆς βούλησίν τε καὶ ὁμίλιαν γενομένην ἰσχυράν,

ὁπόταν μὲν ἀρετῇ θεία προσμίξασα γίγνηται διαφερόν-
τως τοιαύτη, διαφέροντα καὶ μετέβαλε τόπον ἅγιον ὄλον,
E μετακομισθεῖσα εἰς ἀμείνω τινὰ τόπον ἕτερον· ὅταν δὲ
τάναντία, ἐπὶ τάναντία μεθιδρύσασα τὸν αὐτῆς βίον.

αὕτη τοι δίκη ἐστὶ θεῶν οἱ Ὀλυμπον ἔχουσιν,
ὧ παῖ καὶ νεανίσκε ἀμελείσθαι δοκῶν ὑπὸ θεῶν, κακίῳ
μὲν γιγνώμενον πρὸς τὰς κακίους ψυχάς, ἀμείνω δὲ πρὸς
τὰς ἀμείνους πορευόμενον ἐν τε ζωῇ καὶ ἐν πᾶσι θανά-
τοις πάσχειν τε ἅ προσῆκον δρᾶν ἐστὶ τοῖς προσφερέσι
905 τοὺς προσφερεῖς καὶ ποιεῖν. ταύτης τῆς δίκης οὔτε σὺ μὴ
ποτε οὔτε [εἰ] ἄλλος ἀτυχήσας γενόμενος ἐπεύξεται περιγε-
νέσθαι θεῶν· ἦν πασῶν δικῶν διαφερόντως ἔταξάν τε
οἱ τάξαντες χρεῶν τε ἐξευλαβεῖσθαι τὸ παράπαν. οὐ γὰρ
ἀμεληθήσει ποτὲ ὑπ' αὐτῆς· οὐχ οὔτω σμικρὸς ὢν δύσει
κατὰ τὸ τῆς γῆς βάθος, οὐδ' ὑψηλὸς γενόμενος εἰς τὸν
οὐρανὸν ἀναπτῆσει, τίσεις δὲ αὐτῶν τὴν προσήκουσαν
τιμωρίαν εἴτ' ἐνθάδε μένων εἴτε καὶ ἐν Ἄιδου διαπορευ-
B θεῖς εἴτε καὶ τούτων εἰς ἀγριώτερον ἔτι διακομισθεῖς τό-
πον. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος σοι καὶ περὶ ἐκείνων ἂν εἴη, τῶν
οὓς σὺ κατιδῶν ἐκ σμικρῶν μεγάλους γεγονότας ἀνοσι-
ουργήσαντας ἢ τι τοιοῦτον πράξαντας ᾧθήης ἐξ ἀθλίων
εὐδαιμόνας γεγονέναι, κατὰ ὡς ἐν κατόπτροις αὐτῶν ταῖς
πράξεσιν ἠγήσω καθεωρακέναι τὴν πάντων ἀμέλειαν
θεῶν, οὐκ εἰδὼς αὐτῶν τὴν συντέλειαν, ὅπῃ ποτὲ τῷ
C παντὶ ξυμβάλλεται· γιννώσκεις δὲ αὐτήν, ὧ πάντων ἀν-
δρειότατε, πῶς οὐ δεῖν δοκεῖς; ἦν τις μὴ γιννώσκων οὐδ'
ἂν τύπον ἴδοι ποτέ, οὐδὲ λόγον ξυμβάλλεσθαι περὶ βίου
δυνατὸς ἂν γένοιτο εἰς εὐδαιμονίαν τε καὶ δυσδαιμόνα
τύχην. ταῦτα εἰ μὲν σε πείθει Κλεινίας ὅδε καὶ ξύμπασα
ἡμῶν ἦδε ἡ γερουσία, περὶ θεῶν ὡς οὐκ οἶσθα ὅ τι λέγεις,
καλῶς ἂν σοι θεὸς αὐτὸς ξυλλαμβάνοι· εἰ δ' ἐπιθεῆς ἔτι
D λόγου τινὸς ἂν εἴης, λεγόντων ἡμῶν πρὸς τὸν τρίτον ἐπά-

κουε, εἰ νοῦν καὶ ὄψωσοῦν ἔχεις. ὅτι μὲν γὰρ θεοὶ τ' εἰσὶ καὶ ἀνθρώπων ἐπιμελοῦνται, ἔγωγε οὐ παντάπασι φαύλως ἂν φαίην ἡμῖν ἀποδεδείχθαι· τὸ δὲ παραιτητοὺς αὐτῶν θεοῦς εἶναι τοῖσιν ἀδικοῦσι, δεχομένους δῶρα, οὔτε τινὲς συγχωρητέον παντὶ τ' αὐτῶν κατὰ δύναμιν τρόπον ἐλεγκτέον.

ΚΑ. Κάλλιστ' εἶπες, ποιῶμέν τε ὡς λέγεις.

XIII. ΑΘ. Φέρε δὴ πρὸς θεῶν αὐτῶν, τίνα τρόπον παραιτητοὶ γίνονται ἂν ἡμῖν, εἰ γίνονται αὐτῶν; καὶ τίνες ἢ ποιοὶ τινες ὄντες; ἄρχοντας μὲν ἀναγκαῖόν που γί- Ε γνεσθαι τοὺς γε διοικήσοντας τὸν ἅπαντα ἐνδελεχῶς οὐρανόν.

ΚΑ. Οὕτως.

ΑΘ. Ἄλλ' ἄρα τίσι προσφερεῖς τῶν ἀρχόντων; ἢ τίνες τούτοις, ὧν δυνατὸν ἡμῖν ἀπεικάζουσι τυγχάνειν μείζουσιν ἐλάττουας; πότερον ἠνίοχοί τινες ἂν εἶεν τοιοῦτοι ξευγῶν ἀμιλλωμένων ἢ πλοίων κυβερνήται; τάχα δὲ καὶ ἀπεικασθεῖεν στρατοπέδων ἄρχουσί τισιν· εἴη δ' ἂν καὶ νόσων πόλεμον εὐλαβουμένοις ἰατροῖς εἰκέναι περὶ σώ- 906 ματα, ἢ γεωργοῖς περὶ φυτῶν γένεσιν εἰωθυίας ὥρας χα- λεπᾶς διὰ φόβων προσδεχομένοις, ἢ καὶ ποιμνίων ἐπιστάταις. ἐπειδὴ γὰρ συγκεχωρήκαμεν ἡμῖν αὐτοῖς, εἶναι μὲν τὸν οὐρανὸν πολλῶν μεστὸν ἀγαθῶν, εἶναι δὲ καὶ τῶν ἐναντίων, πλειόνων δὲ τῶν μῆ, μάχη δὴ, φαμέν, ἀθάνατός ἐστιν ἢ τοιαύτη καὶ φυλακῆς θαυμαστῆς δεομένη, ξύμμαχοι δὲ ἡμῖν θεοὶ τε ἅμα καὶ δαίμονες, ἡμεῖς δ' αὐτῶν κτήματα θεῶν καὶ δαιμόνων· φθείρει δὲ ἡμᾶς ἀδικία καὶ ὕβρις μετὰ ἀφροσύνης, σώζει δὲ δικαιοσύνη καὶ σωφρο- Β σύνη μετὰ φρονήσεως, ἐν ταῖς τῶν θεῶν ἐμψύχοις οἰκοῦσαι δυνάμεσι, βραχὺ δέ τι καὶ τῆδε ἂν τις τῶν τοιούτων ἐνοικοῦν ἡμῖν σαφὲς ἴδοι. ψυχὰ δὴ τινες ἐπὶ γῆς οἰκοῦσαι καὶ ἄδικον λῆμμα κεκτημέναι δῆλον ὅτι θηριώδεις πρὸς

τὰς τῶν φυλάκων ψυχὰς ἄρα κυνῶν ἢ τὰς τῶν νομέων ἢ πρὸς τὰς τῶν παντάπασιν ἀκροτάτων δεσποτῶν προσπίπτουσαι πείθουσι θωπείαις λόγων καὶ ἐν εὐκταίαις τισὶν ἐπῶδαῖς, ὡς αἱ φῆμαί φασιν αἱ τῶν κακῶν, ἐξεῖναι πλεονεκτοῦσι σφίσι ἐν ἀνθρώποις πάσχειν μηδὲν χαλεπόν· φαμὲν δ' εἶναι που τὸ νῦν ὀνομαζόμενον ἀμάρτημα, τὴν πλεονεξίαν, ἐν μὲν σαρκίνοις σώμασι νόσημα καλούμενον, ἐν δὲ ὥραις ἐτῶν καὶ ἐνιαυτῶν λοιμόν, ἐν δὲ πόλεσι καὶ πολιτείαις τοῦτο αὖ τὸ ῥῆμα μετεσχηματισμένον ἀδικίαν.

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Τοῦτον δὴ τὸν λόγον ἀναγκαῖον λέγειν τὸν λέγοντα, ὡς εἰσὶ συγγνώμονες αἰεὶ θεοὶ τοῖς τῶν ἀνθρώπων ἀδίκους καὶ ἀδικοῦσιν, ἂν αὐτοῖς τῶν ἀδικημάτων τις ἀπονεμῆ, καθάπερ * εἰ * κυστὶ λύκοι τῶν ἀρπασμάτων σμικρὰ ἀπονέμοιεν, οἱ δὲ ἡμερούμενοι τοῖς δώροις συγχωροῖεν τὰ ποίμνια διαρπάξειν. ἄρ' οὐχ οὗτος ὁ λόγος ὁ τῶν φασκόντων παραιτητοὺς εἶναι θεοὺς;

ΚΛ. Οὗτος μὲν οὖν.

XIV. ΑΘ. Τίσι μὲν οὖν δὴ τῶν προρρηθέντων ἀπεικάζων ὁμοίους φύλακας εἶναι θεοὺς οὐκ ἂν καταγέλαστος γίγνοιτο ἀνθρώπων ὅστισοῦν; πότερον κυβερνήταις, λοιβῆ τε οἴνου κνίση τε παρατρεπομένοις αὐτοῖς, ἀνατρέπουσι δὲ ναῦς τε καὶ ναύτας;

ΚΛ. Μηδαμῶς.

ΑΘ. Ἄλλ' οὐ τι μὲν ἡνιόχοισί γε ἐν ἀμίλλῃ συντεταγμένοις, πεισθεῖσιν ὑπὸ δωρεᾶς ἑτέροις τὴν νίκην ζεύγεσι προδοῦναι.

ΚΛ. Δεινὴν γὰρ εἰκόνα λέγοις ἂν λέγων τὸν λόγον τοῦτον.

ΑΘ. Οὐ μὲν οὐδὲ στρατηγοῖς γε οὐδ' ἰατροῖς οὐδὲ

γεωργοῖς οὐδὲ νομεῦσιν, οὐ μὴν οὐδέ τισι κυσὶ κεκληλημέ-
νοις ὑπὸ λύκων.

ΚΛ. Εὐφήμει· πῶς γὰρ ἄν;

907

ΑΘ. Ἄλλ' οὐ πάντων φυλάκων εἰσὶ μέγιστοι καὶ περὶ
τὰ μέγιστα ἡμῖν οἱ πάντες θεοί;

ΚΛ. Πολύ γε.

ΑΘ. Τοὺς δὴ κάλλιστα τε πράγματα φυλάττοντας
διαφέροντάς τε αὐτοὺς φυλακῇ πρὸς ἀρετὴν κυνῶν χεί-
ρους καὶ ἀνθρώπων μέσων εἶναι φήσομεν, οἷ τὸ δίκαιον
οὐκ ἄν ποτε προδοῖεν ἔνεκα δῶρων παρὰ ἀδίκων ἀνδρῶν
ἀνοσίως διδομένων;

ΚΛ. Οὐδαμῶς· οὔτε ἀνεκτὸς ὁ λόγος τῶν τε περὶ Β
πᾶσαν ἀσέβειαν ὄντων κινδυνεύει πως ὁ ταύτης τῆς δόξης
ἀντεχόμενος πάντων ἄν τῶν ἀσεβῶν κεκρίσθαι δικαιο-
τατα κάκιστός τε εἶναι καὶ ἀσεβέστατος.

ΑΘ. Τὰ μὲν δὴ προτεθέντα τρία, θεοί τε ὡς εἰσὶ καὶ
ὡς ἐπιμελεῖς καὶ παρὰ τὸ δίκαιον ὡς παντάπασιν ἀπαραί-
τητοι, φῶμεν ἱκανῶς ἀποδεδεῖχθαι πού;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ; καὶ σύμψηφοί γε τούτοις τοῖς λό-
γοις ἔσμεν.

ΑΘ. Καὶ μὴν εἴρηνται γέ πως σφοδρότερον διὰ φι- C
λουεικίαν τῶν κακῶν ἀνθρώπων· τούτου γε μὴν ἔνεκα,
ὦ φίλε Κλεινία, πεφιλονεῖκηνται, μὴ ποτε λόγοις ἡγῶν-
ται κρατοῦντες ἐξουσίαν εἶναι σφίσιν ἢ βούλονται πράτ-
τειν οἱ κακοί, ἃ δὴ καὶ ὅσα καὶ οἷα περὶ θεοῦς διανοοῦν-
ται. προθυμία μὲν δὴ διὰ ταῦτα νεωτέρως εἰπεῖν ἡμῖν γέ-
γονεν· εἰ δέ τι καὶ βραχὺ προὔργου πεποιθήκαμεν εἰς τὸ
πεῖθειν πῆ τοὺς ἄνδρας ἑαυτοὺς μὲν μισῆσαι, τὰ δ' ἐναν-
τία πως ἦθη στέρξαι, καλῶς ἡμῖν εἰρημένον ἄν εἶη τὸ
προοίμιον ἀσεβείας πέρι νόμων. D

ΚΛ. Ἄλλὰ ἐλπίς· εἰ δὲ μή, τό γε τοῦ λόγου γένος οὐκ
αἰτιάσεται τὸν νομοθέτην.

XV. AΘ. Μετὰ τὸ προοίμιον τοίνυν λόγος, οἷος ἂν τῶν νόμων ἑρμηνεὺς ὀρθῶς γίγνοιτο ἡμῖν, προαγορεύων ἐξίστασθαι πᾶσι τοῖς ἀσεβέσι τρόπων τῶν αὐτῶν εἰς τοὺς εὐσεβεῖς, τοῖς δὲ μὴ πειθομένοις ἀσεβείας ὅδε ἔστω περί νόμος· ἐάν τις ἀσεβῆ λόγοις εἴτ' ἔργοις, ὁ παρατυγχάνων ἀμυνέτω σημαίνων πρὸς ἄρχοντας, τῶν δὲ ἀρχόντων οἱ πρῶτοι πυθόμενοι πρὸς τὸ περὶ τούτων ἀποδεδειγμένον κρίνειν δικαστήριον εἰσαγαγόντων κατὰ τοὺς νόμους· ἐὰν δέ τις ἀκούσασα ἀρχὴ μὴ δρᾷ ταῦτα, αὐτὴ ἀσεβείας ὑπόδικος γιγνέσθω τῷ ἐθέλοντι τιμωρεῖν ὑπὲρ τῶν νόμων. ἐὰν δέ τις ὄφλη, τιμάτω τὸ δικαστήριον ἐν ἐκάστῳ τῶν καθ' ἕν ἀσεβούντων τίμημα. δεσμὸς μὲν οὖν ὑπαρχέτω πᾶσι· δεσμοτηρίων δὲ ὄντων ἐν τῇ πόλει τριῶν, ἑνὸς μὲν κοινοῦ τοῖς πλείστοις περὶ ἀγοράν, σωτηρίας ἔνεκα τοῖς πολλοῖς τῶν σωμάτων, ἑνὸς δὲ περὶ τὸν τῶν νύκτωρ συλλεγομένων ξύλλογον, σωφρονιστήριον ἐπονομαζόμενον, ἑνὸς δὲ αὖ κατὰ μέσσην τὴν χώραν, ὅπηπερ ἂν ἔρημός τε καὶ ὡς ὅ τι μάλιστα ἀγριώτατος ἢ τόπος, τιμωρίας ἔχων ἐπωνυμίαν φήμην τινα· περὶ ἀσέβειαν δὲ ὄντων αἰτίαις μὲν τρισίν, αἵσπερ καὶ διήλθομεν, δύο δὲ ἐξ ἐκάστης τῆς τοιαύτης αἰτίας γενομένων, ἕξ ἂν γίγνοιτο, ἃ καὶ διακρίσεως ἄξια γένη τῶν περὶ τὰ θεῖα ἕξαμαρτανόντων, οὐκ ἴσης οὐδ' ὁμοίας δίκης δεόμενα. ὧ γὰρ ἂν μὴ νομίζοντι θεοὺς εἶναι τὰ παράπαν ἡθὸς φύσει προσγένηται δίκαιον, μισοῦντές τε γίνονται τοὺς κακοὺς, καὶ τῷ δυσχεραίνειν τὴν ἀδικίαν οὔτε τὰς τοιαύτας πράξεις προσίενται πράττειν, τοὺς τε μὴ δικαίους τῶν ἀνθρώπων φεύγουσι καὶ τοὺς δικαίους στέργουσιν· οἷς δ' ἂν πρὸς τῇ δόξῃ τῇ θεῶν ἔρημα εἶναι πάντα ἀκράτειαί τε ἡδονῶν καὶ λυπῶν προσπέσωσι, μνημαί τε ἰσχυραὶ καὶ μαθήσεις ὀξεῖαι παρῶσι, τὸ μὲν μὴ νομίζειν θεοὺς ἀμφοῖν ἂν ἐν ὑπάρχοι κοινὸν πάθος, τῇ δὲ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων λώβῃ

τὸ μὲν ἐλάττω, τὸ δὲ πλείω κακὰ ἐργάζοιτ' ἄν. ὁ μὲν γὰρ λόγῳ τε ἂν περὶ θεοῦς παρρησίας εἶη μεστὸς καὶ περὶ θυ-
 σίας τε καὶ ὄρκους, καὶ ὡς τῶν ἄλλων καταγελῶν τάχ' ἂν
 ἑτέροισι τοιοῦτοισι ἀπεργάζοιτο, δίκης μὴ τυγχάνων· ὁ δὲ D
 δὴ δοξάζων μὲν καθάπερ ἄτερος, εὐφυῆς δὲ ἐπικαλούμε-
 νος, δόλου [δὲ] καὶ ἐνέδρας πλήρης, ἐξ ὧν μάντις τε κα-
 τασκευάζονται πολλοὶ καὶ περὶ πᾶσαν τὴν μαγγανείαν κε-
 κλημένοι, γίνονται δὲ ἐξ αὐτῶν ἔστιν ὅτε καὶ τύραννοι
 καὶ δημηγόροι καὶ στρατηγοί, καὶ τελεταῖς δὲ ἰδίαις ἐπιβε-
 βουλευκότες σοφιστῶν τε ἐπικαλουμένων μηχαναί. τού-
 των δὴ πολλὰ μὲν εἶδη γένοιτ' ἄν· τὰ δὲ νόμων ἄξια θέ-
 σεως δύο, ὧν τὸ μὲν εἰρωνικὸν οὐχ ἑνὸς οὐδὲ δυοῖν ἄξια E
 θανάτοις ἀμαρτάνων, τὸ δὲ νοουθετήσεως ἅμα καὶ δεσμῶν
 δεόμενον. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ θεοῦς νομίζον ἀμελεῖν δύ'
 ἕτερα γέννηται καὶ τὸ παραιτητοῦς ἄλλα δύο. τούτων δὴ
 ταύτη διεστηκότων τοὺς μὲν ὑπ' ἀνοίας ἄνευ κάκης ὀργῆς
 τε καὶ ἡθους γεγεννημένους εἰς τὸ σωφρονιστήριον ὁ δικα-
 στῆς τιθέμενος νόμῳ τιθέσθω μηδὲν ἔλαττον ἐτῶν πέντε, 909
 ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ μηδεὶς τῶν πολιτῶν αὐτοῖς ἄλλος
 συγγιγνέσθω πλήν οἱ τοῦ νυκτερινοῦ ξυλλόγου κοινω-
 νοῦντες, ἐπὶ νοουθετήσει τε καὶ τῇ τῆς ψυχῆς σωτηρίᾳ
 ὁμιλοῦντες· ὅταν δ' ὁ χρόνος αὐτοῖς ἐξέλθῃ τῶν δεσμῶν,
 εἰ μὲν δοκῇ τις σωφρονεῖν αὐτῶν, οἰκείτω μετὰ τῶν σω-
 φρόνων, εἰ δὲ μή, ὀφείλῃ δ' αὐθις τὴν τοιαύτην δίκην,
 θανάτῳ ζημιούσθω. ὅσοι δ' ἂν θηριώδεις γένωνται πρὸς
 τῷ θεοῦς [μὴ] νομίζειν ἢ ἀμελεῖς ἢ παραιτητοῦς εἶναι, κα- B
 ταφρονοῦντες δὲ τῶν ἀνθρώπων ψυχαγωγῶσι μὲν πολ-
 λούς τῶν ζώντων, τοὺς δὲ τεθνεῶτας φάσκοντες ψυχαγω-
 γεῖν καὶ θεοῦς ὑπισχνούμενοι πείθειν, ὡς θυσίαις τε καὶ
 εὐχαῖς καὶ ἐπρωδαῖς γοητεύοντες, ἰδιώτας τε καὶ ὅλας οἰ-
 κίας καὶ πόλεις χρημάτων χάριν ἐπιχειρῶσι κατ' ἄκρας
 ἐξαιρεῖν, τούτων δὲ ὅς ἂν ὄφλων εἶναι δόξῃ, τιμάτω τὸ

δικαστήριον αὐτῷ κατὰ νόμον δεδέσθαι μὲν ἐν τῷ τῶν με-
 C σογείων δεσμοτηρίῳ, προσιέναι δὲ αὐτῷ μηδένα ἐλεύθε-
 ρον μηδέποτε, τακτὴν δὲ ὑπὸ τῶν νομοφυλάκων αὐτοὺς
 τροφήν παρὰ τῶν οἰκετῶν λαμβάνειν· ἀποθανόντα δὲ
 ἔξω τῶν ὀρίων ἐκβάλλειν ἄταφον· ἐὰν δέ τις ἐλεύθερος
 συνθάπτῃ, δίκας ἀσεβείας τῷ ἐθέλοντι λαγχάνειν ὑπε-
 χέτω· παῖδας δὲ ἂν μὲν καταλίπητῇ πόλει ἱκανούς, οἱ τῶν
 ὀρφανῶν ἐπιμελούμενοι καὶ τούτων ὡς ὄντων ὀρφανῶν
 ἐπιμελείσθων μηδὲν χειρὸν τῶν ἄλλων ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς
 ἂν ὁ πατὴρ αὐτῶν ὄφλη τὴν δίκην.

D XVI. Κοινὸν δ' ἐπὶ τούτοις πᾶσιν ὅμον κείσθαι χρεῶν,
 ὅς ἐλάττω τε εἰς θεοὺς αὐτῶν τοὺς πολλοὺς ἔργῳ καὶ λόγῳ
 πλημμελεῖν ἂν ποιοῖ, καὶ δὴ καὶ ἀνοήτους ἦττον γίνε-
 σθαι, διὰ τὸ μὴ ἐξεῖναι θεοπολεῖν παρὰ νόμον. ἔστω γὰρ
 νόμος ὅδε τοῖς ξύμπασι κείμενος ἀπλῶς· ἱερὰ μὴδὲ εἰς ἐν
 ἰδίαις οἰκίαις ἐκτέσθω· θύειν δ' ὅταν ἐπὶ νοῦν ἴῃ τινί,
 πρὸς τὰ δημόσια ἴτω θύσων, καὶ τοῖς ἱερεῦσί τε καὶ ἱερεί-
 αῖς ἐγχειριζέτω τὰ θύματα, οἷς ἀγνεία τούτων ἐπιμελής·
 συννευξάσθω δὲ αὐτός τε καὶ ὅς ἂν ἐθέλῃ μετ' αὐτοῦ ξυν-
 E εὔχεσθαι. ταῦτα δὲ γιγνώμενα τῶν τοιῶνδε χάριν ἔστω.
 ἱερὰ καὶ θεοὺς οὐ ῥάδιον ἰδρῦέσθαι, μεγάλης δὲ διανοίας
 τινὸς ὀρθῶς δρᾶν τὸ τοιοῦτον, ἔθος τε γυναιξί τε δὴ δια-
 φερόντως πάσαις καὶ τοῖς ἀσθενούσι πάντῃ καὶ κινδυ-
 νεύουσι καὶ ἀποροῦσιν, ὅπῃ τις ἂν ἀπορῇ, καὶ τοῦναντίον
 ὅταν εὐπορίας τινὸς λάβωνται, καθιεροῦν τε τὸ παρὸν
 910 αἰεὶ καὶ θυσίας εὔχεσθαι καὶ ἰδρύσεις ὑπισχνεῖσθαι θεοῖς
 καὶ δαίμοσι καὶ παισὶ θεῶν, ἐν τε φάσμασιν ἐγρηγορότας
 διὰ φόβους καὶ ἐν ὀνείροις, ὡς δ' αὐτῶς ὄψεις πολλὰς
 ἀπομνημονεύοντας, ἐκάστοισί τε αὐτῶν ἄκη ποιουμένους
 βωμοὺς καὶ ἱερὰ πάσας μὲν οἰκίας, πάσας δὲ κώμας ἐν τε
 καθαροῖς ἰδρυομένους ἐμπιπλάναι καὶ ὅπῃ τις ἔτυχε τῶν
 τοιούτων. ὧν ἕνεκα χρὴ πάντων ποιεῖν κατὰ τὸν νῦν λε-

γόμενον νόμον· πρὸς τούτοις δὲ ἔνεκα τῶν ἀσεβούντων, ἵνα μὴ καὶ ταῦτα κλέπτοντες ταῖς πράξεσιν, ἱερά τε καὶ B βωμοὺς ἐν ἰδίαις οἰκίαις ἰδρυνόμενοι, λάθρα τοὺς θεοὺς ἴλεως οἰόμενοι ποιεῖν θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς, εἰς ἄπειρον τὴν ἀδικίαν ἀυξάνοντες αὐτοῖς τε ἐγκλήματα πρὸς θεῶν ποιῶνται καὶ τοῖς ἐπιτρέπουσιν, οὗσιν αὐτῶν βελτίοσι, καὶ πᾶσα οὕτως ἢ πόλις ἀπολαύη τῶν ἀσεβῶν τρόπον τινὰ δικαίως. τὸν μὲν δὴ νομοθέτην ὁ θεὸς οὐ μέμψεται· κεί- C σθω γὰρ νόμος οὗτος, μὴ κεκτῆσθαι θεῶν ἐν ἰδίαις οἰκίαις ἱερά· τὸν δὲ φανέντα κεκτημένον ἕτερα καὶ ὀργιάζοντα πλὴν τὰ δημόσια, εἴαν μὲν ἄδικον μηδὲν τῶν μεγάλων καὶ ἀνοσίων εἰργασμένος ἀνὴρ ἢ καὶ γυνὴ κεκτῆται τις, ὁ μὲν αἰσθανόμενος εἰσαγγελλέτω τοῖς νομοφύλαξιν, οἱ δὲ προσ- ταττόντων εἰς τὰ δημόσια ἀποφέρειν ἱερά τὰ ἴδια, μὴ πεί- θοντες δὲ ζημιούντων, ἕως ἂν ἀπενεχθῆ· εἴαν δέ τις ἀσε- E βήσας μὴ παιδίων ἀλλ' ἀνδρῶν ἀσέβημα ἀνοσίων γένηται φανερός, εἴτε ἐν ἰδίῳ ἰδρυσάμενος εἴτ' ἐν δημοσίοις θύ- σασ ἱερά θεοῖς οἰστισινοῦν, ὡς οὐ καθαρὸς ὢν θύων θα- νάτῳ ζημιούσθω. τὸ δὲ παιδεῖον ἢ μὴ κρίναντες οἱ νομο- φύλακες, εἰς τὸ δικαστήριον οὕτως εἰσαγαγόντες τὴν τῆς ἀσεβείας δίκην τούτοις ἐπιτελούντων.

ΙΑ.

I. AΘ. Τὰ δὴ μετὰ ταῦτ' εἴη ξυμβολαίων ἂν πρὸς 913 ἀλλήλους ἡμῖν δεόμενα προσηκούσης τάξεως. ἀπλοῦν δέ γ' ἐστὶ που τό γε τοιοῦτον· μήτε οὖν τις τῶν ἐμῶν χρη- μάτων ἄπτοιτο εἰς δύναμιν, μηδ' αὖ κινήσειε μηδὲ τὸ βρα- χύτατον ἐμὲ μηδαμῆ μηδαμῶς πείθων· κατὰ ταῦτα δὲ ταῦτα καὶ περὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐγὼ δρώην, νοῦν ἔχων ἐμ-

φρονα. θησαυρὸν δὴ λέγωμεν πρῶτον τῶν τοιούτων, ὃν
 τις αὐτῷ καὶ τοῖς αὐτοῦ κειμήλιον ἔθετο, μὴ τῶν ἐμῶν ὡν
 B πατέρων, μὴθ' εὐρεῖν ποτὲ θεοῖς εὐξάιμην μὴθ' εὐρῶν
 κινήσαιμι, μὴδ' αὖ τοῖς λεγομένοις μάντεσιν ἀνακοινώ-
 σαιμι τοῖς ἀμῶς γέ πῶς μοι συμβουλεύσουσιν ἀνελεῖν τὴν
 γῆ παρακαταθήκην. οὐ γάρ ποτε τοσοῦτον εἰς χρημάτων
 ὠφεληθείην ἢ κτήσιν ἀνελῶν, ὅσον εἰς ὄγκον πρὸς ἀρε-
 τὴν ψυχῆς καὶ τὸ δίκαιον ἐπιδιδοίην ἢ μὴ ἀνελόμενος,
 κτήμα ἀντὶ κτήματος ἄμεινον ἐν ἀμείνονι κτησάμενος, δί-
 κην ἐν τῇ ψυχῇ πλούτου προτιμήσας ἐν οὐσίᾳ κεκτηθεῖν
 πρότερον· ἐπὶ πολλοῖς γὰρ δὴ λεγόμενον εὖ τὸ μὴ κινεῖν
 τὰ ἀκίνητα καὶ περὶ τούτου λέγοιτ' ἢ ὡς ἐνὸς ἐκείνων ὄν-
 C τος. πείθεσθαι δὲ χρὴ καὶ τοῖς περὶ ταῦτα λεγομένοις
 μύθοις, ὡς εἰς παιδῶν γενεᾶν οὐ ξύμφορα τὰ τοιαῦτα·
 ὅς δ' ἢ παιδῶν τε ἀκηδῆς γένηται καὶ τοῦ θέντος τὸν νό-
 μον ἀμελήσας, ἃ μὴτε αὐτὸς κατέθετο μὴτε αὖ πατέρων
 τις πατήρ, μὴ πείσας τὸν θέμενον ἀνέλῃται, κάλλιστον νό-
 μων διαφθείρων καὶ ἀπλούστατον, καὶ οὐδαμῆ ἀγεννοῦς
 ἀνδρὸς νομοθέτημα, ὃς εἶπεν, ἃ μὴ κατέθευ, μὴ ἀνέλῃ,
 D τούτοις τοῖν δυοῖν νομοθέταιν καταφρονήσαντα καὶ ἀνε-
 λόμενον οὐ τι σμικρόν, ὃ μὴ κατέθετο αὐτός, πλῆθος δ'
 ἔστιν ὅτε θησαυροῦ παμμέγεθες, τί χρὴ πάσχειν; ὑπὸ μὲν
 δὴ θεῶν, ὃ θεὸς οἶδεν· ὃ δὲ κατιδὼν πρῶτος ἀγγελλέτω,
 εἰάν μὲν ἐν ἄστει γίγνηται τὸ τοιοῦτον, τοῖς ἀστυνόμοις,
 εἰάν δὲ τῆς πόλεως ἐν ἀγορᾷ που, τοῖσιν ἀγορανόμοις, εἰάν
 914 δὲ τῆς ἄλλης χώρας, ἀγρονόμοις τε καὶ τοῖς τούτων ἄρ-
 χουσι δηλωσάτω. δηλωθέντων δὲ ἢ πόλις εἰς Δελφοὺς
 πεμπέτω· ὅτι δ' ἢ ὁ θεὸς ἀναιρῆ περὶ τε τῶν χρημάτων
 καὶ τοῦ κινήσαντος, τοῦτο ἢ πόλις ὑπηρετοῦσα ταῖς μαν-
 τείαις δράτω τοῦ θεοῦ. καὶ εἰάν μὲν ἐλεύθερος ὁ μηνύσας
 ἦ, δόξαν ἀρετῆς κεκτήσθω, μὴ μηνύσας δὲ κακίας· δοῦλος
 δ' εἰάν ἦ, μηνύσας μὲν ἐλεύθερος ὑπὸ τῆς πόλεως ὀρθῶς

γίγνοιτ' ἂν ἀποδιδούσης τῷ δεσπότη τὴν τιμὴν, μὴ μὴ-
 νύων δὲ θανάτῳ ζημιούσθω. τούτῳ δ' ἐπόμενον ἐξῆς ἂν B
 γίγνοιτο τὸ περὶ σμικρὰ καὶ μεγάλα ταύτων τοῦτο νόμιμον
 ξυνακολουθεῖν. ἂν τις τῶν αὐτοῦ τι καταλίπη που ἐκῶν
 εἴτ' ἄκων, ὁ προστυγχάνων ἐάτω κεῖσθαι, νομίζων φυλάτ-
 τειν ἐνοδίαν δαίμονα τὰ τοιαῦτα ὑπὸ τοῦ νόμου τῆ θεῶ
 καθιερωμένα· ἂν δὲ παρὰ ταῦτά τις ἀπειθῶν ἀναιρούμε-
 νος οἴκαδε φέρη, ἂν μὲν σμικρᾶς τιμῆς ἄξιον ὢν δοῦλος,
 ὑπὸ τοῦ προστυγχάνοντος μὴ ἔλαπτον τριακονταέτους
 πολλὰς πληγὰς μαστιγούσθω· ἐὰν δέ τις ἐλεύθερος, πρὸς C
 τῷ ἀνελεύθερος εἶναι δοκεῖν καὶ ἀκοινώνητος νόμων δε-
 καπλάσιον τῆς τιμῆς τοῦ κινήθεντος ἀποτινέτω τῷ κατα-
 λιπόντι. ἐὰν δέ τις ἐπαιτιᾶται τῶν αὐτοῦ χρημάτων ἔχειν
 τινὰ πλεον ἢ καὶ σμικρότερον, ὁ δὲ ὁμολογῆ μὲν ἔχειν, μὴ
 τὸ ἐκείνου δέ, ἂν μὲν ἀπογεγραμμένον ἢ παρὰ τοῖς ἄρ-
 χουσι τὸ κτῆμα κατὰ νόμον, τὸν ἔχοντα καλείσθω πρὸς
 τὴν ἀρχήν, ὁ δὲ καθιστάτω· γενομένου δὲ ἐμφανοῦς, ἐὰν
 ἐν τοῖς γράμμασιν ἀπογεγραμμένον φαίνεται ποτέρου τῶν D
 ἀμφισβητούντων, ἔχων οὗτος ἀπίτω· ἐὰν δέ τινος ἄλλου
 τῶν μὴ παρόντων, ὁπότερος ἂν παράσχη τὸν ἐγγυητὴν
 ἀξιόχρεων ὑπὲρ τοῦ ἀπόντος, ὡς παραδώσων ἐκείνῳ,
 κατὰ τὴν ἐκείνου ἀφαίρεσιν ἀφαιρείσθω. ἐὰν δὲ παρὰ
 τοῖς ἄρχουσι τὸ ἀμφισβητούμενον μὴ ἀπογεγραμμένον ἢ,
 κείσθω μὲν μέχρι δίκης παρὰ τρισὶ τῶν ἀρχόντων τοῖς
 πρεσβυτάτοις· ἐὰν δὲ τὸ μεσεγγυωθὲν θρέμμα ἢ, τὸν νι-
 κηθέντα περὶ αὐτοῦ δίκη τὴν τροφήν ἐκτίνειν τοῖς ἄρ-
 χουσι· τὴν δὲ κρίσιν διαδικάζειν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν τοὺς E
 ἄρχοντας.

II. Ἀγέτω τὸν ἑαυτοῦ δοῦλον ὁ βουλόμενος, ἐὰν ἐμ-
 φρων ἢ, χρησόμενος ὅτι ἂν ἐθέλη τῶν ὀπόσα ὄσια· ἀγέτω
 δὲ καὶ ὑπὲρ ἄλλου τῶν οἰκείων ἢ φίλων τὸν ἀφεστῶτα ἐπι-
 σωτηρία· ἐὰν δέ τις ἀφαιρῆται τινα εἰς ἐλευθερίαν ὡς

δοῦλον ἀγόμενον, μεθιέτω μὲν ὁ ἄγων, ὁ δὲ ἀφαιρούμε-
 νος ἐγγυητὰς τρεῖς ἀξιοχρεως καταστήσας οὕτως ἀφαι-
 ρείσθω κατὰ ταῦτα, ἄλλως δὲ μή, ἐὰν δὲ παρὰ ταῦτά τις
 915 ἀφαιρῆται, τῶν βιαίων ἔνοχος ἔστω καὶ ἀλοὺς τὴν διπλα-
 σίαν τοῦ ἐπιγραφέντος βλάβους τῷ ἀφαιρεθέντι τινέτω.
 ἀγέτω δὲ καὶ τὸν ἀπελεύθερον, ἐάν τις μὴ θεραπεύῃ τοὺς
 ἀπελευθερώσαντας ἢ μὴ ἱκανῶς· θεραπεία δὲ φοιτᾶν τρεῖς
 τοῦ μηνὸς τὸν ἀπελευθερωθέντα πρὸς τὴν τοῦ ἀπελευθε-
 ρώσαντος ἐστίαν, ἐπαγγελλούμενον ὅτι χρὴ δρᾶν τῶν δι-
 καίων καὶ ἅμα δυνατῶν, καὶ περὶ γάμου ποιεῖν ὅτι περ
 ἂν ξυνδοκῆ τῷ γενομένῳ δεσπότῃ, πλουτεῖν δὲ τοῦ ἀπε-
 B λευθερώσαντος μὴ ἐξεῖναι μᾶλλον· τὸ δὲ πλεον γιγνέσθω
 τοῦ δεσπότου. μὴ πλείω δὲ εἴκοσιν ἐτῶν μένειν τὸν ἀφε-
 θέντα, ἀλλὰ καθάπερ καὶ τοὺς ἄλλους ξένους ἀπιέναι λα-
 βόντα τὴν αὐτοῦ πᾶσαν οὐσίαν, ἐὰν μὴ πείσῃ τοὺς τε ἄρ-
 χοντας καὶ τὸν ἀπελευθερώσαντα· ἐὰν δὲ τῷ ἀπελευθε-
 ρωθέντι ἢ καὶ τῶν ἄλλων τῷ ξένων οὐσία πλείων γίγνη-
 ται τοῦ τρίτου μεγέθει τιμήματος, ἢ ἂν τοῦτο ἡμέρα γέ-
 νηται, τριάκοντα ἡμερῶν ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας λαβὼν
 C ἀπίτω τὰ ἑαυτοῦ, καὶ μηδεμίαν τῆς μονῆς παραίτησις ἔτι
 τούτῳ παρ' ἀρχόντων γιγνέσθω, ἐὰν δὲ τις ἀπειθῶν τού-
 τοις εἰσαχθεὶς εἰς δικαστήριον ὄφλη, θανάτῳ τε ζημιού-
 σθω καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ γιγνέσθω δημόσια. δίκαι δ'
 ἔστωσαν τούτων ἐν ταῖς φυλετικαῖσι δίκαις, ἐὰν μὴ πρό-
 τερον ἐν γείτοσιν ἢ ἐν αἰρετοῖσι δικασταῖς ἀπαλλάττωνται
 πρὸς ἀλλήλους τῶν ἐγκλημάτων. ἐὰν δὲ ὡς αὐτοῦ ἐφά-
 πτηται ζῶου καὶ ὄτουοῦν ἢ τινος ἐτέρου τῶν αὐτοῦ χρη-
 D μάτων, ἀναγέτω μὲν ὁ ἔχων εἰς πρατῆρα ἢ τὸν δόντα
 ἀξιοχρεῶν τε καὶ ἔνδικον ἢ τινι τρόπῳ παραδόντα ἄλλῳ
 κυρίως, εἰς μὲν πολίτην ἢ καὶ μέτοικον τῶν ἐν τῇ πόλει
 ἡμερῶν τριάκοντα, εἰς δὲ ξενικὴν παράδοσιν πέντε μηνῶν,
 ἧς μέσος ὁ μῆν ἐν ᾧ τρέπεται θερινὸς ἥλιος εἰς τὰ χειμε-

ρινά. ὅσα δὲ διὰ τινος ὠνῆς ἢ καὶ πράσεως ἀλλάττεται
 τις ἕτερος ἄλλω, διδόντα ἐν χώρᾳ τῇ τεταγμένη ἐκάστοις
 κατ' ἀγορὰν καὶ δεχόμενον ἐν τῷ παραχοῆμα τιμὴν οὕτως
 ἀλλάττεσθαι, ἄλλοθι δὲ μηδαμοῦ, μηδ' ἐπὶ ἀναβολῇ προ-
 σιν μηδὲ ὠνὴν ποιεῖσθαι μηδενός· ἐὰν δὲ ἄλλως ἢ ἐν
 ἄλλοις τόποις ὀτιοῦν ἀνθ' ὅτουοῦν διαμείβηται ἕτερος **E**
 ἄλλω, πιστεύων πρὸς ὃν ἂν ἀλλάττηται ποιεῖτω ταῦτα,
 ὡς οὐκ οὐδῶν δικῶν κατὰ νόμον περὶ τῶν μὴ πραθέντων
 κατὰ τὰ νῦν λεγόμενα. ἐράνων δὲ πέρι, τὸν βουλόμενον
 ἐρανίζειν φίλον παρὰ φίλοις· ἐὰν δέ τις διαφορὰ γίγνηται
 περὶ τῆς ἐρανίσεως, οὕτω πράττειν ὡς δικῶν μηδενὶ περὶ
 τούτων μηδαμῶς ἐσομένων. ὅς δ' ἂν ἀποδόμενος τιμὴν
 του λάβῃ μὴ ἐλάττω δραχμῶν πεντήκοντα, παραμενέτω
 κατὰ πόλιν ἕξ ἀνάγκης δέκα ἡμέρας, ὁ δὲ πριάμενος ἴστω **916**
 τὴν οἰκίαν τὴν τοῦ ἀποδομένου, τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα ἐγ-
 κλημάτων εἰωθότων γίνεσθαι χάριν καὶ τῶν ἀναγωγῶν
 τῶν κατὰ νόμους εἵνεκα· ἢ δὲ κατὰ νόμους ἀναγωγή καὶ
 μὴ τῆδε ἔστω. ἐὰν τις ἀνδράποδον ἀποδῶται κάμνον φθόῃ
 ἢ λιθῶν ἢ στραγγουριῶν ἢ τῇ καλουμένῃ ἱερᾷ νόσῳ ἢ καὶ
 ἑτέρῳ τινὶ ἀδήλῳ τοῖς πολλοῖς νοσήματι μακροῦ καὶ δυσ-
 ιάτῳ κατὰ τὸ σῶμα ἢ κατὰ τὴν διάνοιαν, ἐὰν μὲν ἰατρῶ
 τις ἢ γυμναστῆ, μὴ ἀναγωγῆς ἔστω τούτῳ πρὸς τὸν τοιοῦ-
 του τυγχάνειν, μηδ' ἐὰν τάληθές τις προειπὼν ἀποδῶται **B**
 τῷ· ἐὰν δέ τις ἰδιώτῃ τι τῶν τοιούτων ἀποδῶται δημιουργ-
 γός, ὁ πριάμενος ἐντὸς ἐκμήνου ἀναγέτω, πλὴν τῆς ἱερᾶς·
 ταύτης δ' ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τὴν ἀναγωγὴν ἐξέστω ποιεῖσθαι
 τῆς νόσου. διαδικαζέσθω δὲ ἐν τισι τῶν ἰατρῶν, οὓς ἂν
 κοινῇ προβαλόμενοι ἔλωνται· τὸν δὲ ὄφλοντα τὴν δίκην
 διπλάσιον ἀποτίνειν τῆς τιμῆς, ἧς ἂν ἀποδῶται. ἐὰν δὲ
 ἰδιώτῃ τις ἰδιώτης, ἀναγωγὴν μὲν εἶναι, καθάπερ καὶ τοῖς **C**
 πρόσθεν ἐρρήθη, καὶ τὴν διαδικασίαν, ὁ δὲ ὄφλων τὴν τι-
 μην ἀπλήν ἀποτινέτω. ἐὰν δὲ ἀνδροφόνον ἀποδῶται τίς

τινι εἰδότι μὲν εἰδῶς, μὴ τυγχανέτω ἀναγωγῆς τοῦ τοιούτου τῆς πράξεως, μὴ δὲ εἰδότι τὴν μὲν ἀναγωγὴν εἶναι τότε, ὅταν τις αἰσθῆται τῶν πριαμένων, ἐν πέντε δὲ τῶν νομοφυλάκων τοῖς νεωτάτοις εἶναι τὴν κρίσιν, εἰδῶς δὲ ἂν κριθῆ, τὰς τε οἰκίας τοῦ πριαμένου καθηράτω κατὰ τὸν τῶν ἐξηγητῶν νόμον, τῆς τιμῆς τε ἀποδότω τῷ πριαμένῳ
 D τριπλάσιον.

III. Ὁ δὲ ἀλλαττόμενος ἢ νόμισμα ἀντὶ νομίματος ἢ καὶ τῶν ἄλλων ζώων ὀτιοῦν ἢ καὶ μὴ ζώων ἀκίβδηλον πᾶν διδότη καὶ δεχέσθω τῷ νόμῳ ξυνεπόμενος· προοίμιον δέ, καθάπερ ἄλλων νόμων, δεξώμεθα καὶ περὶ ὅλης ταύτης τῆς κάκης. κίβδηλείαν δὲ χρὴ πάντα ἄνδρα διανοηθῆναι καὶ ψεῦδος καὶ ἀπάτην ὡς ἔν τι γένος ὄν, τοῦτο ᾧ τὴν φήμην ἐπιφέρειν εἰώθασιν οἱ πολλοὶ κακῶς λέγοντες, ὡς ἐν καιρῷ γιγνόμενον ἐκάστοτε τὸ τοιοῦτον πολλὰ
 E κίς ἂν ὀρθῶς ἔχοι, τὸν καιρὸν δὲ καὶ ὅπου καὶ ὀπότε ἀτάκτως καὶ ἀορίστως ἐῶντες τῇ λέξει ταύτῃ πολλὰ ζημιοῦνται τε καὶ ζημιούσιν ἑτέρους. νομοθέτῃ δὲ οὐκ ἐγκωρεῖ τοῦτο ἀόριστον ἔᾶν, ἀλλ' ἢ μείζους ἢ ἐλάττους ὄρους ἀεὶ δεῖ διασαφεῖν, καὶ δὴ καὶ νῦν ὠρίσθω. ψεῦδος μηδεὶς μηδὲν μηδ' ἀπάτην μηδέ τι κίβδηλον, γένος ἐπικαλούμενος θεῶν, μήτε λόγῳ μήτε ἔργῳ πράξειεν, ὃ μὴ θεομισέεσται
 917 τος ἔσεσθαι μέλλων· οὗτος δ' ἐστὶν ὅς ἂν ὄρκους ὀμνὺς ψευδεῖς μηδὲν φροντίξῃ θεῶν, δεύτερος δὲ ὅς ἂν ἐναντίον τῶν κρείττωνων αὐτοῦ ψεύδῃται. κρείττους δὲ οἱ ἀμείνους τῶν χειρόνων πρεσβῦταί τε ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν εἶπεῖν τῶν νέων, διὸ καὶ γονεῖς κρείττους ἐκγόνων καὶ ἄνδρες δὴ γυναικῶν καὶ παίδων ἄρχοντές τε ἀρχομένων· οὓς αἰδεῖσθαι πᾶσι πάντας πρέπον ἂν εἴῃ ἐν ἄλλῃ τε ἀρχῇ πάσῃ καὶ ἐν ταῖς πολιτικαῖς δὴ μάλιστα ἀρχαῖς, ὅθεν ὁ νῦν παρῶν ἡμῶν λόγος ἐλήλυθε· πᾶς γὰρ τῶν κατ' ἀγορὰν ὁ κίβδηλεύων τι ψεύδεται καὶ ἀπατᾷ καὶ τοὺς θεοὺς παρα-

καλῶν ἐπόμνυσιν ἐν τοῖς τῶν ἀγορανόμων νόμοισί τε καὶ φυλακτηρίοις, οὔτε ἀνθρώπους αἰδούμενος οὔτε θεοὺς σεβόμενος. πάντως μὲν δὴ καλὸν ἐπιτήδευμα θεῶν ὀνόματα μὴ χραίνειν ῥαδίως, ἔχοντα ὡς ἔχουσιν ἡμῶν ἑκάστοτε τὰ πολλὰ οἱ πλείστοι καθαρότητός τε καὶ ἀγνείας τὰ περὶ τοὺς θεοὺς· εἰ δ' οὖν μὴ πείθοιτο, ὅδε νόμος· ὁ πωλῶν ὅτιοῦν ἐν ἀγορᾷ μηδέποτε δύο εἶπη τιμᾶς ὧν ἂν πωλῆ, ἀπλῆν δὲ εἰπῶν, ἂν μὴ τυγχάνῃ ταύτης, ἀποφέρων C ὀρθῶς ἂν ἀποφέροι πάλιν καὶ ταύτης τῆς ἡμέρας μὴ τιμήσῃ πλέονος μηδὲ ἐλάττονος· ἔπαινος δὲ ὄρκος τε περὶ παντὸς τοῦ πωλουμένου ἀπέστω. εἰ δὲ τις ἀπειθῆ τούτοις, ὁ παρατυγχάνων τῶν ἀστῶν, μὴ ἔλαττον ἢ τριάκοντα γεγωνῶς ἔτη, κολάζων μὲν τὸν ὀμνύντα ἀνατι τυπτέτω τις, ἀφροντιστῶν δὲ καὶ ἀπειθῶν ἔνοχος ἔστω ψόγῳ προδοσίας τῶν νόμων· τὸν δὲ δὴ κίβδηλόν τι πωλοῦντα καὶ μὴ δυνάμενον τοῖς νῦν πείθεσθαι λόγοις ὁ προστυγχάνων D τῶν γιγνωσκόντων, δυνατὸς ὧν ἐξελέγχειν, ἐναντίου ἐλέγξας τῶν ἀρχόντων, ὁ μὲν δοῦλος φερέσθω τὸ κιβδηλευθὲν καὶ ὁ μέτοικος, ὁ δὲ πολίτης μὴ ἐλέγχων μὲν ὡς ἀποστερῶν τοὺς θεοὺς κακὸς ἀγορευέσθω, ἐλέγξας δὲ ἀναθέτω τοῖς τὴν ἀγορὰν ἔχουσι θεοῖς. ὁ δὲ δὴ φανερός γενόμενός τι πωλῶν τοιοῦτον, πρὸς τῷ στερηθῆναι τοῦ κιβδηλευθέντος, ὀπόσης ἂν τιμῆς ἀξιώσῃ τὸ πωλούμενον, κατὰ δραχμὴν ἑκάστην τῇ μάστιγι τυπτέσθω πληγὰς ὑπὸ E κήρυκος ἐν τῇ ἀγορᾷ, κηρύξαντος ὧν ἔνεκα μέλλει τύπτεσθαι. τὰ δὲ κιβδηλεύματά τε καὶ κακουργίας τῶν πωλούντων οἱ τε ἀγορανόμοι καὶ οἱ νομοφύλακες, πυθόμενοι τῶν ἐμπείρων περὶ ἕκαστα, ἀνάγραψάντων ἅ τε χρὴ ποιεῖν τὸν πωλοῦντα καὶ ἅ μὴ, καὶ πρόσθε τοῦ ἀγορανομίου θέντων ἐν στήλῃ γράψαντες νόμους εἶναι τοῖς περὶ τὴν τῆς ἀγορᾶς χρεῖαν μηνυτὰς σαφεῖς. τὰ δὲ περὶ τῶν ἀστυ- 918 νόμων ἐν τοῖς πρόσθεν ἱκανῶς εἴρηται· εἰ δὲ τι προσ-

δεῖν δοκῆ, νομοφύλαξιν ἐπανακοινώσαντες καὶ γράψαντες τὸ δοκοῦν ἐλλιπεῖν εἰς ἀστυνόμιον θέντων ἐν στήλῃ τὰ τε πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα τεθέντα αὐτοῖσι τῆς ἀρχῆς νόμιμα.

IV. Κιβδήλοις δ' ἐπιτηδεύμασιν ἔπεται κατὰ πόδα καπηλείας ἐπιτηδεύματα· ταύτης δὲ πέρι ξυμπάσης συμβουλήν πρῶτον δόντες καὶ λόγον ἐπ' αὐτῇ νόμον ὕστερον B ἐπιθώμεθα. καπηλεία γὰρ κατὰ πόλιν πᾶσα γέγονεν οὐ βλάβης ἔνεκα τό γε κατὰ φύσιν, πᾶν δὲ τούναντίον· πῶς γὰρ οὐκ εὐεργέτης πᾶς, ὃς ἂν οὐσίαν χρημάτων ὄντινων-οῦν ἀσύμμετρον οὔσαν καὶ ἀνώμαλον ὁμαλήν τε καὶ σύμμετρον ἀπεργάζηται; τοῦτο ἡμῖν χρὴ φάναι καὶ τὴν τοῦ νομίσματος ἀπεργάζεσθαι δύναμιν, καὶ τὸν ἔμπορον ἐπὶ τούτῳ τετάχθαι δεῖ λέγειν, καὶ μισθωτὸς καὶ πανδοκεὺς καὶ ἄλλα, τὰ μὲν εὐσχημονέστερα, τὰ δὲ ἀσχημο- C νέστερα γιγνόμενα, τοῦτό γε πάντα δύναται, πᾶσιν ἐπικουρίαν ταῖς χρεῖαις ἐξευπορεῖν καὶ ὁμαλότητα ταῖς οὐσίαις. τί ποτε δὴ τὸ μὴ καλὸν αὐτὸ μὴδ' εὐσχημον δοκεῖν εἶναι, καὶ τί τὸ διαβεβληκὸς τυγχάνει, ἰδωμεν, ἴν' εἰ μὴ καὶ τὸ ὅλον, ἀλλ' οὖν μέρη γε ἐξιασώμεθα νόμῳ. πρῶγμ' ἔσθ', ὡς ἔοικεν, οὐ φαῦλον, οὐδὲ σμικρᾶς δεόμενον ἀρετῆς.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. ὦ φίλε Κλεινία, σμικρὸν γένος ἀνθρώπων καὶ φύσει ὀλίγον καὶ ἄκρα τροφῆ τεθραμμένον, ὅταν εἰς D χρεῖας τε καὶ ἐπιθυμίας τινῶν ἐμπίπτῃ, καρτερεῖν πρὸς τὸ μέτριον δυνατὸν ἐστὶ, καὶ ὅταν ἐξῆ χρήματα λαβεῖν πολλά, νήφει καὶ πρότερον αἰρεῖται τοῦ πολλοῦ τὸ τοῦ μέτρου ἐχόμενον· τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων πλήθη πᾶν τοῦναντίον ἔχει τούτοις, δεόμενά τε ἀμέτρως δεῖται καὶ ἐξὸν κερδαίνειν τὰ μέτρια ἀπλήστως αἰρεῖται κερδαίνειν, διὸ πάντα τὰ περὶ τὴν καπηλείαν καὶ ἔμπορίαν καὶ πανδο-

κείαν γένη διαβέβληται τε καὶ ἐν αἰσχροῖς γέγονεν ὄνειδε-
 σιν. ἐπεὶ εἴ τις, ὃ μὴ ποτε γένοιτο οὐδ' ἔσται, προσαναγα-
 κάσειε — γελοῖον μὲν εἶπειν, ὅμως δὲ εἰρήσεται — παν- E
 δοκεῦσαι τοὺς πανταχῇ ἀρίστους ἄνδρας ἐπὶ τινα χρόνον
 ἢ καπηλεύειν ἢ τι τῶν τοιούτων πράττειν, ἢ καὶ γυναῖκας
 ἔκ τινος ἀνάγκης εἰμαρμένης τοῦ τοιούτου μετασχεῖν τρό-
 που, γνοίημεν ἄν, ὡς φίλον καὶ ἀγαπητόν ἐστιν ἕκαστον
 τούτων, καὶ εἰ κατὰ λόγον ἀδιάφθορον γίγνοιτο, ἐν μη-
 τρὸς ἄν καὶ τροφοῦ σχήματι τιμῶτο τὰ τοιαῦτα πάντα·
 νῦν δὲ ὁπότεν εἰς ἐρήμους τις καπηλείας ἔνεκα τόπους 919
 καὶ πανταχόσε μήκη ἔχοντας ὁδῶν ἰδρυσάμενος οἰκήσεις,
 ἐν ἀπορίᾳ γιγνομένους καταλύσειν ἀγαπηταῖς δεχόμενος,
 ἢ ὑπὸ χειμῶνων ἀγρίων βίᾳ ἐλαννομένους, εὐδιεινήν γα-
 λήνην παρασχὼν ἢ πνίγεσιν ἀναψυχὴν, τὰ μετὰ ταῦτα
 νῦν ὡς ἐταίρους δεξάμενος φιλικὰ παράσχη ξένια ἐπόμενα
 ταῖς ὑποδοχαῖς, ὡς δ' ἐχθροὺς αἰχμαλώτους κεχειρωμέ-
 νους ἀπολυτρώσει τῶν μιαιρωτάτων καὶ ἀδίκων καὶ ἀκα-
 θάρτων λύτρων, ταῦτά ἐστι καὶ τὰ τοιαῦτα ἐν ξύμπασι B
 τοῖς τοιούτοις αἰσχροῦς ἀμαρτανόμενα τὰς διαβολὰς τῆ τῆς
 ἀπορίας ἐπικουρήσει παρεσκευακότα. τούτων οὖν χρῆ
 φάρμακον ἀεὶ τέμνειν τὸν νομοθέτην. ὀρθὸν μὲν δὴ πά-
 λαι τε εἰρημένον ὡς πρὸς δύο μάχεσθαι καὶ ἐναντία χαλε-
 πόν, καθάπερ ἐν ταῖς νόσοις πολλοῖς τε ἄλλοισι· καὶ δὴ
 καὶ νῦν ἢ τούτων καὶ περὶ ταῦτα ἐστὶ πρὸς δύο μάχη, πε-
 νίαν καὶ πλοῦτον, τὸν μὲν ψυχὴν διεφθαρκότα τρυφῇ
 τῶν ἀνθρώπων, τὴν δὲ λύπαις προτετραμμένην εἰς ἀναι- C
 σχυντίαν αὐτήν· τίς οὖν δὴ τῆς νόσου ταύτης ἀρωγὴ γί-
 γνοιτ' ἄν ἐν νοῦν ἐχούσῃ πόλει; πρῶτον μὲν ὅτι σμικρο-
 τάτω χρῆσθαι κατὰ δύναμιν τῶ τῶν καπήλων γένει,
 ἔπειτα τούτοις τῶν ἀνθρώπων προστάττειν, ὧν διαφθει-
 ρομένων οὐκ ἄν γίγνοιτο μεγάλη λύμη τῆ πόλει, τρίτον δὲ
 αὐτοῖς τοῖς μετασχοῦσι τούτων τῶν ἐπιτηδευμάτων εὐρεῖν

- D μηχανήν, ὅπως ἤθη μὴ ἀνέδην ἀναισχυντίας τε καὶ ἀνελευθέρου ψυχῆς μέτοχα συμβήσεται γίνεσθαι ῥαδίως. μετὰ δὴ τὰ νῦν εἰρημένα περὶ ταῦτα νόμος ἀγαθῆ τύχῃ τοιόσδε ἡμῖν γινέσθω· Μαγνήτων, οὓς ὁ θεὸς ἀνορθῶν πάλιν κατοικίξει, γεωμόροι ὅσοι τῶν τετταράκοντα καὶ πεντακισχιλίων ἐστιῶν εἰσί, μήτε κάπηλος ἐκὼν μηδ' ἄκων μηδεὶς γινέσθω μήτ' ἔμπορος μήτε διακονίαν μηδ' ἦντινα κεκτημένος ἰδιώταις τοῖς μὴ ἐξ ἴσου ἑαυτῶ, πλὴν
- E πατρὶ καὶ μητρὶ καὶ τοῖς ἔτι τούτων εἰς τὸ ἄνω γένεσι καὶ πᾶσι τοῖς αὐτοῦ πρεσβυτέροις, ὅσοι ἐλεύθεροι ἐλευθέρως. τὸ δ' ἐλευθερικὸν καὶ ἀνελεύθερον ἀκριβῶς μὲν οὐ ῥαδίον νομοθετεῖν, κρινέσθω γε μὴν ὑπὸ τῶν τὰ ἀριστεία εἰληφότων τῶ ἐκείνων μίσει τε καὶ ἀσπασμῶ. ὅς δ' ἂν καπηλείας τῆς ἀνελευθέρου τέχνη τινὶ μετάσχη, γραφέσθω μὲν αὐτὸν γένους αἰσχύνης ὁ βουλόμενος πρὸς τοὺς ἀρετῆ πρώτους κεκριμένους, εἰάν δὲ δόξῃ ἀναξίω ἐπιτηδεύματι καταρρυπαίνειν τὴν αὐτοῦ πατρώαν ἐστίαν, δεθεις ἐνιαυ-
- 920 τὸν ἀποσχέσθω τοῦ τοιούτου, καὶ εἰάν αὐθις, ἔτη δύο, καὶ ἐφ' ἐκάστης ἀλώσεως τοὺς δεσμοὺς μὴ παυέσθω διπλασιάζων τὸν ἔμπροσθεν χρόνον. δεύτερος μὴν νόμος· μέτοικον εἶναι χρεῶν ἢ ξένον, ὅς ἂν μέλλῃ καπηλεύσειν· τὸ δὲ τρίτον καὶ τρίτος, ὅπως ὡς ἄριστος ἢ καὶ κακὸς ὡς ἦκιστα ὁ τοιοῦτος ἡμῖν ἢ ξύνοικος ἐν τῇ πόλει, τοὺς νομοφύλακας χρὴ νοῆσαι φύλακας εἶναι μὴ μόνον ἐκείνων, οὓς φυλάττειν ῥαδίον μὴ παρανόμους καὶ κακοὺς γίνεσθαι,
- B ὅσοι γενέσει καὶ τροφαῖς εὖ πεπαίδευνται, τοὺς δὲ μὴ τοιούτους ἐπιτηδεύματά τε ἐπιτηδεύοντας, ἃ ῥοπήν ἔχει τινα ἰσχυρὰν πρὸς τὸ προτρέπειν κακοὺς γίνεσθαι, φυλακτέον μᾶλλον. ταύτῃ δὴ τὰ περὶ τὴν καπηλείαν πολλὴν οὔσαν καὶ πολλὰ ἐπιτηδεύματα τοιαῦτα κεκτημένην, ὅσα περ ἂν αὐτῶν λειφθῆ δόξαντα ἐκ πολλῆς ἀνάγκης ἐν τῇ πόλει δεῖν εἶναι, συνελθεῖν αὐτὸν χρεῶν περὶ ταῦτα τοὺς νο-

μοφύλακας μετὰ τῶν ἐμπείρων ἐκάστης καπηλείας, κα-
θάπερ ἔμπροσθεν ἐπετάξαμεν τῆς κιβδηλείας πέρι, ξυγγε- C
νοῦς τούτῳ πράγματος, συνελθόντας δὲ ἰδεῖν λῆμμά τε
καὶ ἀνάλωμα τί ποτε τῷ καπήλῳ κέρδος ποιεῖ τὸ μέτριον,
γράψαντας δὲ θεῖναι τὸ γιγνόμενον ἀνάλωμα καὶ λῆμμα καὶ
φυλάττειν, τὰ μὲν ἀγορανόμους, τὰ δὲ ἀστυνόμους, τὰ δὲ
ἀγρονόμους· καὶ σχεδὸν οὕτως ἂν καπηλεία τὰ μὲν ὠφε-
λοῖ ἐκάστους, σμικρότατα δὲ ἂν βλάπτει τοὺς ἐν ταῖς πό-
λεσι χρωμένους.

V. Ὅσα τις ἂν ὁμολογῶν ξυνθέσθαι μὴ ποιῆ κατὰ D
τὰς ὁμολογίας, πλὴν ὧν ἂν νόμοι ἀπείργωσιν ἢ ψήφισμα
ἢ τινος ὑπὸ ἀδίκου βιασθεῖς ἀνάγκης ὁμολογήσῃ, καὶ ἔαν
ὑπὸ τύχης ἀπροσδοκῆτου τις ἄκων κωλυθῆ, δίκας εἶναι
τῶν ἄλλων ἀτελοῦς ὁμολογίας ἐν ταῖς φυλετικαῖσι δίκαις,
ἔαν ἐν διαιτηταῖς ἢ γείτοσιν ἔμπροσθεν μὴ δύνωνται δια-
λάττεσθαι. Ἡφαίστου καὶ Ἀθηναῶς ἱερὸν τὸ τῶν δημιουργ-
γῶν γένος, οἱ τὸν βίον ἡμῖν ξυγκατεσκευάκασιν τέχναις,
Ἄρεως δ' αὖ καὶ Ἀθηναῶς οἱ τὰ τῶν δημιουργῶν σῶζοντες E
τέχναισιν ἐτέραις ἀμυντηρίοις ἔργα· δικαίως δὲ καὶ τὸ
τούτων γένος ἱερὸν ἐστὶ τούτων τῶν θεῶν. οὗτοι δὲ πάν-
τες χῶραν καὶ δῆμον θεραπεύοντες διατελοῦσιν, οἱ μὲν
ἄρχοντες τῶν κατὰ πόλεμον ἀγώνων, οἱ δὲ ὀργάνων τε
καὶ ἔργων ἀποτελοῦντες γένεσιν ἔμμισθον· οἷς δὲ περὶ τὰ
τοιαῦτα οὐ πρόπον ἂν εἶη ψεύδεσθαι, θεοὺς προγόνους
αὐτῶν αἰδουμένους. ἂν δὲ τις δημιουργῶν εἰς χρόνον εἰ- 921
ρημένον ἔργον μὴ ἀποτελέσῃ διὰ κάκην, μηδὲν τὸν βιο-
δότην θεὸν ἐπαιδεσθεῖς, ἡγούμενος ὡς οἰκεῖον συγγνώ-
μονα εἶναι θεόν, οὐδὲν τῷ νῶ βλέπων, πρῶτον μὲν δίκην
τῷ θεῷ ὑφέξει, δεύτερον δὲ ἐπόμενος αὐτῷ νόμος κείσθω·
τὴν τιμὴν τῶν ἔργων ὀφειλέτω ὧν ἂν τὸν ἐκδόντα ψεύση-
ται καὶ πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἐν τῷ ῥηθέντι χρόνῳ προῖκα ἐξερ-
γαζέσθω. καὶ ἀναιρουμένῳ δ' ἔργον ξυμβουλευτῆς νόμος,

- B ἄπερ τῷ πωλοῦντι ξυνεβούλευε μὴ πλέονος τιμᾶν διαπειρώμενον ἀλλ' ὡς ἀπλούστατα τῆς ἀξίας, ταῦτόν δὴ προστάττει καὶ τῷ ἀναιρουμένῳ· γιννώσκει γὰρ ὃ γε δημιουργὸς τὴν ἀξίαν· ἐν ἐλευθέρων οὖν πόλεσιν οὐ δὴ ποτε χρὴ τέχνη, σαφεῖ τε καὶ ἀψευδεῖ φύσει πράγματι, διαπειρᾶσθαι τῶν ἰδιωτῶν τεχνάζοντα αὐτόν τὸν δημιουργόν, δίκας δὲ εἶναι τούτων τῷ ἀδικουμένῳ πρὸς τὸν ἀδικοῦντα. εἰ δέ τις ἐκδοὺς αὐτῷ δημιουργῷ μὴ ἀποδῶ
- C τοὺς μισθοὺς ὀρθῶς κατὰ τὴν ἐννομον ὁμολογίαν γενομένην, Δία δὲ πολιοῦχον καὶ Ἀθηναῖον κοινωνοὺς πολιτείας ἀτιμάζων, βραχὺ κέρδος ἀγαπῶν, λύη μεγάλας κοινωνίας, νόμος ὁ βοηθῶν ἔστω τῷ τῆς πόλεως ξυνδέσμῳ μετὰ θεῶν· ὅς γὰρ ἂν προαμειψάμενος ἔργον μισθοὺς μὴ ἀποδιδῶ ἐν χρόνοις τοῖς ὁμολογηθεῖσι, διπλοῦν πραττέσθω· εἰ δὲ ἐνιαυτὸς ἐξέλθῃ, τῶν ἄλλων ἀτόκων ὄντων
- D χρημάτων, ὅποσα δανεισμῷ ξυμβάλλει τις, οὗτος τῇ δραχμῇ ἐκάστου μηνὸς ἐπωβελίαν κατατιθέτω, δίκας δὲ εἶναι τούτων ἐν τοῖς κατὰ φυλὰς δικαστηρίοις. ὡς δὲ ἐν παρῳργῳ περὶ τῶν κατὰ πόλεμον δημιουργῶν ὄντων σωτηρίας, στρατηγῶν τε καὶ ὅσοι περὶ ταῦτα τεχνικοί, δίκαιον εἶπειν, ὅτι τὸ παράπαν ἐμνήσθημεν δημιουργῶν, ὡς τούτοις αὐτῶν καθάπερ ἐκείνοις οἷον ἑτέροις οὗσι δημιουργοῖς εἰάν τις ἄρα καὶ τούτων ἀνελόμενος δημόσιον ἔργον εἴθ'
- E ἐκῶν εἴτε προσταχθὲν καλῶς ἐξεργάσῃται, * ὁ δὲ δῆμος * τὰς τιμὰς, οἳ δὲ μισθοὶ πολεμικοῖς ἀνδράσιν εἰσὶν, ἀποδιδῶ δικαίως, ὁ νόμος αὐτόν ἐπαινῶν οὐποτε καμείται· εἰ δὲ προαμειψάμενος ἔργον τι τῶν κατὰ πόλεμον καλῶν ἔργων μὴ ἀποδιδῶ, μέμψεται. νόμος οὖν οὗτος ἐπαινῶν περὶ τούτων ἡμῖν μεμιγμένος κείσθω, συμβουλευτικός,
- 922 οὐ βιαστικός, τῷ πλήθει τῶν πολιτῶν, τιμᾶν τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας, ὅσοι σωτῆρες τῆς πόλεως εἰσι ξυμπάσης εἴτε ἀνδρείαις εἴτε πολεμικαῖς μηχαναῖς, δευτέρους· πρώτοις

γὰρ τὸ μέγιστον γέρας δεδόσθω τοῖς τὰ τῶν ἀγαθῶν νομοθετῶν γράμματα τιμᾶν διαφερόντως δυνηθεῖσιν.

VI. Τὰ μὲν δὴ μέγιστα τῶν ξυμβολαίων, ὅσα προς ἀλλήλους ἀνθρωποὶ ξυμβάλλουσι, πλήν γε ὀρφανικῶν καὶ τῆς τῶν ἐπιτρόπων ἐπιμελείας τῶν ὀρφανῶν, σχεδὸν ἡμῖν διατέτακται· ταῦτα δὲ δὴ μετὰ τὰ νῦν εἰρημένα ἀναγκάιον ἀμῶς γέ πως τάξασθαι. τούτων δὲ ἀρχαὶ πάντων αἶ τε τῶν τελευτᾶν μελλόντων ἐπιθυμία τῆς διαθέσεως αἶ τε τῶν μηδὲν τὸ παρὰπαν διαθεμένων τύχαι· ἀναγκάιον δὲ εἶπον, ὧ Κλεινία, βλέψας αὐτῶν [πέρι] πρὸς τε τὸ δύσκολον καὶ χαλεπὸν. οὐδὲ γὰρ ἄτακτον δυνατὸν ἐστὶ αὐτὸ εἶναι· πολλὰ γὰρ ἕκαστοι καὶ διάφορα ἀλλήλων καὶ ἐναντία τιθεῖντ' ἂν τοῖς τε νόμοις καὶ τοῖς τῶν ζώντων ἤθεσι καὶ τοῖς αὐτῶν τοῖς ἔμπροσθεν, πρὶν διατίθεσθαι μέλλειν, εἴ τις ἐξουσίαν δῶσει ἀπλῶς οὕτω κυρίαν εἶναι διαθήκην, ἣν ἂν τις διαθῆται ὅπως οὖν ἔχων πρὸς τῷ τοῦ βίου τέλει. ἀνοήτως γὰρ δὴ καὶ διατεθρυμμένως τινὰ τρόπον ἔχομεν οἱ πλείστοι, ὅταν ἤδη μέλλειν ἠγώμεθα τελευτᾶν.

ΚΛ. Πῶς τοῦτο, ὧ ξένε, λέγεις;

ΑΘ. Χαλεπὸν ἐστ', ὧ Κλεινία, μέλλων ἀνθρώπος τελευτήσκειν, καὶ μεστὸν λόγου τοῖς νομοθέταις εὖ μάλα φοβεροῦ καὶ δυσχεροῦς.

ΚΛ. Πῆ;

ΑΘ. Ζητῶν εἶναι κύριος ἀπάντων εἶωθε μετ' ὀργῆς λέγειν.

ΚΛ. Ποῖα δὴ;

ΑΘ. Δεινὸν γε, ὧ θεοί, φησὶν, εἰ τὰ μὰ ἔμοι μηδαμῶς ἐξέσται δοῦναί τε ὅτῳ ἂν ἐθέλω καὶ μή, καὶ τῷ μὲν πλείω, τῷ δ' ἐλάττονα τῶν ὀπόσοι περὶ ἐμὲ φαῦλοι καὶ ὅσοι ἀγαθοὶ γεγόνασι φανερωῶς, βασανισθέντες ἱκανῶς ἐν νόμοις, οἱ δ' ἐν γῆρα καὶ ἄλλαις παντοίαισι τύχαις.

ΚΛ. Οὐκοῦν, ὦ ξέने, καλῶς δοκοῦσί σοι λέγειν;

Ε ΑΘ. Μαλθακοὶ ἔμοιγ', ὦ Κλεινία, δοκοῦσιν οἱ πάλαι νομοθετοῦντες γεγονέναι καὶ ἐπὶ σμικρὸν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων βλέποντές τε καὶ διανοοῦμενοι νομοθετεῖν.

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Τὸν λόγον τοῦτον, ὦ ἄγαθέ, φοβούμενοι τὸν νόμον ἐτίθεσαν τόνδε, ἐξεῖναι τὰ ἑαυτοῦ διατίθεσθαι
923 ἀπλῶς ὅπως ἂν τις ἐθέλη τὸ παράπαν, ἐγὼ δὲ καὶ σὺ τοῖς ἐν τῇ σῆ πόλει μέλλουσι τελευτᾶν ἀποκρινούμεθα ἐμμελέστερον.

ΚΛ. Πῶς;

ΑΘ. ὦ φίλοι, φήσομεν, καὶ ἀτεχνῶς ἐφήμεροι, χαλεπὸν ὑμῖν ἐστὶ γινώσκειν τὰ ὑμέτερόν αὐτῶν χρήματα καὶ πρὸς γε ὑμᾶς αὐτούς, ὡσπερ καὶ τὸ τῆς Πυθίας γράμμα φράζει, τὰ νῦν. ἔγωγ' οὖν νομοθέτης ὢν οὐδ' ὑμᾶς ὑμῶν αὐτῶν εἶναι τίθημι οὔτε τὴν οὐσίαν ταύτην, ζύμπαντος δὲ τοῦ γένους ὑμῶν τοῦ τε ἔμπροσθεν καὶ τοῦ ἔπειτα ἔσο-
B μένου, καὶ ἔτι μᾶλλον τῆς πόλεως εἶναι τό τε γένος πᾶν καὶ τὴν οὐσίαν· καὶ οὕτω τούτων ἐχόντων οὐκ, εἴαν τις ὑμᾶς θωπείαις ὑποδραμῶν ἐν νόσοις ἢ γήρα σαλεύοντας παρὰ τὸ βέλτιστον διατίθεσθαι πείθῃ, ζυγχωρήσομαι ἐκῶν, ὅ τι δὲ τῇ πόλει τε ἄριστον πάσῃ καὶ γένει, πρὸς πᾶν τοῦτο βλέπων νομοθετήσω, τὸ ἐνὸς ἐκάστου κατατιθεῖς ἐν μοίραις ἐλάττωσι δικαίως. ὑμεῖς δὲ ἡμῖν ἰλεῶ τε καὶ εὐμενεῖς ὄντες πορεύοισθε ἥπερ κατὰ φύσιν νῦν πορεύεσθε τὴν ἀνθρωπίνην· ἡμῖν δὲ περὶ τῶν ἄλλων τῶν
C ὑμετέρων μελήσει, κηδομένοις ὅ τι μάλιστα εἰς δύναμιν, οὐ τῶν μὲν, τῶν δὲ οὐ. ταῦτα μὲν οὖν παραμύθιά τε καὶ προοίμια τῶν τε ζώντων, ὦ Κλεινία, καὶ τῶν τελευτῶντων ἔστω, νόμος δὲ ὅδε·

VII. Ὅς ἂν διαθήκη γράφῃ τὰ αὐτοῦ διατιθέμενος,

παίδων ὧν πατήρ, πρῶτον μὲν τῶν υἱέων κληρονόμον ὄν
 ἂν ἀξιώσῃ γίνεσθαι γραφέτω· τῶν δὲ ἄλλων παίδων, ὄν
 ἂν μὲν ἑτέρῳ ποιείσθαι διδῶ δεχομένῳ, γραφέσθω τοῦτο
 αὐτό, ἔαν δὲ περιγίγνηται τις τῶν υἱέων αὐτῷ μὴ ἐπί τιμι D
 κλήρῳ πεποιημένος, ὄν κατὰ νόμον ἐλπίς εἰς ἀποικίαν ἐκ-
 πεμφθήσεσθαι, τούτῳ τῶν ἄλλων χρημάτων ἐξέστω τῷ
 πατρὶ διδόναι ὅσα ἂν ἐθέλῃ, πλὴν τοῦ πατρῷου κλήρου
 καὶ τῆς περὶ τὸν κλῆρον κατασκευῆς πάσης, καὶ ἔαν πλεί-
 ους ὦσι, πρὸς μέρος ὁ πατήρ ὅπῃ ἂν ἐθέλῃ νεμέτω τὰ πε-
 ριόντα τοῦ κλήρου. ὅτῳ δ' ἂν τῶν υἱέων ὑπάρχων οἶκος
 ἦ, μὴ νέμειν τούτῳ τῶν χρημάτων, θυγατρὶ τε ὡσαύτως,
 ἢ μὲν ἂν ἐγγεγυημένος ὡς ἀνὴρ ἐσόμενος ἦ, μὴ νέμειν, ἢ E
 δ' ἂν μὴ, νέμειν· ἔαν δὲ τῷ τῶν υἱέων ἢ καὶ τῶν θυγα-
 τέρων φανῇ κλῆρος ἐπιχώριος τῆς διαθήκης γενόμενος
 ὕστερον, τῷ κληρονόμῳ τοῦ τὴν διαθήκην διαθεμένου κα-
 ταλειπέτω. ἔαν δὲ ἄρρενας μὲν μὴ λείπῃ, θηλείας δέ, ὁ
 διατιθέμενος, ἄνδρα μὲν τῶν θυγατέρων ἢτινι ἂν ἐθέλῃ,
 υἱὸν δὲ αὐτῷ καταλειπέτω γράψας κληρονομεῖν· ἔαν δὲ
 υἱὸς τῷ τελευτήσῃ παῖς ὦν, πρὶν εἰς ἄνδρα δυνατός εἶναι
 τελεῖν, εἴτε γεννητὸς ὦν εἴτε ποιητός, γραφέτω καὶ περὶ
 τῆς τοιαύτης τύχης ὁ τὴν διαθήκην γράφων, τίνα χρὴ 924
 παῖδα αὐτῷ δεύτερον ἐπὶ τύχαις ἀμείνοσι γίνεσθαι. ἔαν
 δὲ τις ἄπαις ὦν τὸ παράπαν διαθήκην γράφῃ, τὸ τῆς ἐπι-
 κτήτου δεκατημόριον ἐξελόμενος, ἔαν ἐθέλῃ τῷ δωρεῖσθαι,
 δωρεῖσθω· τὰ δὲ ἄλλα παραδιδούς πάντα τῷ ποιηθέντι
 ἄμεμπτος ἴλεων υἱὸν αὐτὸν ποιείσθω ξὺν νόμῳ. ὧ δ' ἂν
 ἐπιτρόπων οἱ παῖδες δέωνται, ἔαν μὲν διαθέμενος τελευτᾷ
 καὶ γράψας ἐπιτρόπους τοῖς παισὶν ἐκόντας τε καὶ ὁμολο-
 γοῦντας ἐπιτροπεύσειν οὐστυνασοῦν καὶ ὀπόσους ἂν ἐθέλῃ, B
 κατὰ ταῦτα τὰ γραφέντα ἢ τῶν ἐπιτρόπων αἵρεσις γινέ-
 σθω κυρία· ἔαν δὲ ἢ τὸ παράπαν μὴ διαθέμενος τελευ-
 τήσῃ τις ἢ τῆς τῶν ἐπιτρόπων αἵρέσεως ἐλλιπής, ἐπιτρό-

πους εἶναι τοὺς ἐγγύτατα γένει πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς
 κυρίους, δύο μὲν πρὸς πατρός, δύο δὲ πρὸς μητρός, ἓνα
 δὲ ἐκ τῶν τοῦ τελευτήσαντος φίλων, τούτους δ' οἱ νομο-
 φύλακες καθιστάντων τῷ δεομένῳ τῶν ὀρφανῶν. καὶ
 C πάσης τῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῶν ὀρφανῶν πεντεκαίδεκα τῶν
 νομοφυλάκων οἱ πρεσβύτατοι πάντων ἐπιμελείσθων αἰεὶ
 κατὰ πρέσβιν καὶ κατὰ τρεῖς διελόμενοι σφᾶς αὐτούς, κατ'
 ἑνιαυτὸν τρεῖς καὶ κατ' ἑνιαυτὸν ἄλλον ἕτεροι τρεῖς, ἕως
 ἂν αἱ πέντε περίοδοι γίνωνται κύκλῳ· καὶ τοῦτο ἐκλι-
 πέτω μηδέποτε κατὰ δύναμιν. ὅς δ' ἂν μηδὲν τὸ παράπαν
 διαθέμενος ἀποθάνῃ, παῖδας μὲν καταλιπὼν δεομένους
 ἐπιτροπῆς, τῶν αὐτῶν νόμων τούτων ἢ χρεῖα τῶν παιδῶν
 D αὐτοῦ μετεχέτω· θηλείας δὲ ἂν καταλίπῃ τις ἀπροσδο-
 κήτῳ τύχῃ χρησάμενος, συγγνώμην τῷ τιθέντι τὸν νόμον
 ἐχέτω, εἰ τῶν τριῶν αὐτοῦ πρὸς τὰ δύο ἐπισκοπῶν τὴν
 ἕκδοσιν τῶν θυγατέρων ποιῆται, πρὸς τε τὴν τοῦ γένους
 ἀγχιστεῖαν καὶ τὴν τοῦ κλήρου σωτηρίαν, τὸ δὲ τρίτον,
 ὅπερ ἂν πατήρ διασκέψαιτο, ἐξ ἀπάντων τῶν πολιτῶν
 βλέπων εἰς ἡθῆ τε καὶ τρόπους τὸν ἐπιτήδειον αὐτῷ μὲν
 υἱόν, νυμφίον δ' εἶναι τῇ θυγατρὶ, τοῦτο δὲ παραλείπῃ
 E διὰ τὴν ἀδύνατον σκέψιν. νόμος τοίνυν εἰς δύναμιν ὅδε
 περὶ τῶν τοιούτων κείσθω· εἰ μὴ διαθέμενος θυγα-
 τέρας λίπῃ, τοῦ [δὲ] ἀποθανόντος ἀδελφὸς ὁμοπάτωρ ἢ
 ἄκληρος ὁμομήτριος ἐχέτω τὴν θυγατέρα καὶ τὸν κληρὸν
 τοῦ τελευτήσαντος· εἰ δὲ μὴ ἢ ἀδελφός, ἀδελφοῦ δὲ
 παῖς, ὡσαύτως, εἰ ἐν ἡλικίᾳ πρὸς ἀλλήλους ὦσιν· εἰ
 δὲ μηδὲ εἰς τούτων, ἀδελφῆς δὲ παῖς ἢ, κατὰ ταῦτά· τέ-
 ταρτος δὲ πατὴρ ἀδελφός, πέμπτος δὲ τούτου παῖς, ἕκτος
 δὲ ἀδελφῆς πατὴρ ἐκγονος, ὡσαύτως δὲ τὸ γένος αἰεὶ πο-
 ρευέσθω κατ' ἀγχιστεῖαν, εἰ τις παῖδας θηλείας κατα-
 925 λίπῃ, δι' ἀδελφῶν τε καὶ ἀδελφιδῶν ἐπανιόν, ἔμπροσθε
 μὲν τῶν ἀρρένων, ὕστερον δὲ θηλειῶν ἐνὶ γένει. τὴν δὲ

τοῦ τῶν γάμων χρόνου συμμετρίαν τε καὶ ἀμετρίαν ὁ δι-
 καστῆς σκοπῶν κρινέτω, γυμνοὺς μὲν τοὺς ἄρρενας, γυ-
 μνάς δὲ ὀμφαλοῦ μέχρι θεώμενος τὰς θηλείας· ἐὰν δὲ τοῖς
 οἰκείοις ἀπορία ξυγγενῶν ἦ, μέχρι μὲν ἀδελφοῦ υἱιδῶν,
 μέχρι δὲ πάππου παίδων ὡσαύτως, τῶν ἄλλων ὄντιν' ἂν
 ἢ παῖς μετ' ἐπιτρόπων αἰρῆται τῶν πολιτῶν ἐκούσιον
 ἐκουσία, κληρονόμος γιγνέσθω τοῦ τελευτήσαντος καὶ τῆς B
 θυγατρὸς νυμφίος. ἔτι δὲ πολλὴ πολλῶν καὶ πλείων ἀπο-
 ρία τῶν τοιούτων γίγνοιτ' ἂν ἔστιν ὅτε ἐν αὐτῇ τῇ πόλει·
 ἂν οὖν δὴ τις ἀπορουμένη τῶν αὐτόθεν ὄρᾳ τινὰ εἰς ἀποι-
 κίαν ἀπεσταλμένον, ἢ δὲ κατὰ νοῦν αὐτῇ κληρονόμον
 ἐκείνον γίγνεσθαι τῶν τοῦ πατρὸς, ἐὰν μὲν ξυγγενῆς ἦ,
 κατὰ τὴν τάξιν τοῦ νόμου ἐπὶ τὸν κληρὸν πορευέσθω, ἐὰν
 δὲ ἐκτὸς γένους, τῶν ἐν τῇ πόλει ὄντων ἔξω τῆς συγγενείας,
 κύριος ἔστω κατὰ τὴν τῶν ἐπιτρόπων καὶ τῆς παιδὸς τοῦ C
 τελευτήσαντος αἵρεσιν γῆμαι καὶ τὸν κληρὸν ἐπανελθὼν
 οἴκαδε λαβεῖν τοῦ μὴ διαθεμένου. ἅπαις δὲ ἄρρένων τε
 καὶ θηλειῶν τὸ παράπαν ὃς ἂν μὴ διαθεμένος τελευτᾷ, τὰ
 μὲν ἄλλα περὶ τοῦ τοιούτου κατὰ τὸν ἔμπροσθεν ἐχέτω
 νόμον, θήλεια δὲ καὶ ἄρρην οἶον ξύννομοι ἴτωσαν ἐκ τοῦ
 γένους εἰς τὸν ἐξηρημαμένον ἐκάστοτε οἶκον, ὧν ὁ κληρὸς
 γιγνέσθω κυρίως, ἀδελφῆ μὲν πρῶτον, ἀδελφοῦ δὲ θυ- D
 γάτηρ δευτέρα, τρίτη δὲ ἔκγονος ἀδελφῆς, τετάρτη δὲ πα-
 τρὸς ἀδελφῆ, καὶ πέμπτη πατρὸς ἀδελφοῦ παῖς, ἕκτη δὲ
 ἀδελφῆς πατρὸς ἂν εἴη παῖς· συνοικίξειν δὲ ταύτας ἐκεί-
 νοις κατ' ἀγχιστείαν καὶ θέμιν, ὡς ἔμπροσθεν ἐνομοθε-
 τήσαμεν. μὴ δὲ λαυθανέτω τὸ τῶν τοιούτων νόμων ἡμᾶς
 βάρος, ὡς χαλεπῶς ἔστιν ὅτε προστάττει τῷ τοῦ τελευτή-
 σαντος κατὰ γένος οἰκείῳ γαμεῖν τὴν ξυγγενῆ, μὴ δοκεῖ δὲ
 σκοπεῖν ἢ μυρία ἐν ἀνθρώποις ἐμπόδια γίγνεται τοῖς τοι- E
 οὔτοις ἐπιτάγμασι τοῦ μήτινα ἐθέλειν πείθεσθαι, πρότε-
 ρον δὲ οὔστινας ὀτιοῦν ἂν βουληθῆναι παθεῖν, ὁπόταν ἦ

σωμάτων νοσήματα καὶ πηρώσεις ἢ διανοίας ἐν τισι τῶν ἐπιταττομένων γαμεῖν ἢ γαμεῖσθαι γίννηται. τούτων δὴ μηδὲν φροντίζειν τάχ' ἂν ὁ νομοθέτης δόξειέ τισιν, οὐκ ὀρθῶς δοκοῦν. ἔστω τοίνυν εἰρημένον ὑπέρ τε νομοθέτου καὶ ὑπὲρ νομοθετουμένου σχεδὸν οἶον κοινὸν προοίμιον, συγγνώμην μὲν τῷ νομοθέτῃ τοὺς ἐπιταττομένους δεόμενον ἔχειν, ὅτι τῶν κοινῶν ἐπιμελούμενος οὐκ ἂν ποτε δύναιτο διοικεῖν ἅμα καὶ τὰς ἰδίας ἐκάστῳ γιγνομένης ξυμ-
926 φοράς, συγγνώμην δ' αὖ καὶ τοῖς νομοθετουμένοις, ὡς τὰ τοῦ νομοθετοῦντος εἰκότως ἐνίοτε οὐ δύνανται προστάγματα τελεῖν, ἃ μὴ γιννώσκων προστάττει.

ΚΛ. Τί δὴ τις οὖν, ὦ ξένε, δρῶν πρὸς τὰ τοιαῦτα ἐμμετροτάτος ἂν εἴη;

ΑΘ. Διαιτητάς, ὦ Κλεινία, τοῖς τοιούτοις νόμοις καὶ νομοθετουμένοις ἀναγκαῖον αἰρεῖσθαι.

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Ἔστιν ὅτε πλουσίου πατρὸς ἀδελφιδοῦς τὴν τοῦ
B θείου θυγατέρα ἔκων οὐκ ἂν ἐθέλοι λαμβάνειν, τρυφῶν καὶ ἐπὶ μείζοσι γάμοις τὴν διάνοιαν ἐπέχων· ἔστι δ' ὅτε καὶ ξυμφορὰν τὴν μεγίστην τοῦ νομοθέτου προστάττοντος ἀπειθεῖν ἀναγκάζοιτ' ἂν τῷ νόμῳ, μαινόμενα κηδεύματα ἀναγκάζοντος λαμβάνειν ἢ δεινὰς ἄλλας σωμάτων ἢ ψυχῶν ξυμφοράς, ἃς ἀβίωτον ζῆν κεκτημένῳ. ὁ δὴ νῦν λόγος ἡμῖν περὶ τούτων ὕδε νόμος κείσθω· ἐάν τινες ἄρα
C περὶ διαθήκης ἐγκαλῶσι τοῖς κειμένοις νόμοις, περὶ τε ἄλλων ὠντινωνοῦν καὶ δὴ καὶ περὶ γάμων, ἢ μὴν παρόντα καὶ ζῶντα αὐτὸν τὸν νομοθέτην μήποτ' ἂν ἀναγκάσαι πράττειν οὕτω μηδὲ γῆμαι μηδὲ γήμασθαι τοὺς νῦν ἀναγκαζομένους ἐκάτερα δρᾶν, ὁ δὲ τις τῶν οἰκείων ἢ τις ἐπίτροπος φῆ, διαιτητὰς φάναι καὶ πατέρας τοὺς πεντεκαίδεκα τῶν νομοφυλάκων καταλιπεῖν τοῖς ὀρφανοῖς καὶ ὀρφαναῖς τὸν νομοθέτην· πρὸς οὓς ἐπανιόντες διαδικα-

ζέσθων οἱ περί τινος τῶν τοιούτων ἀμφισβητοῦντες, κύ- D
ρια τελοῦντες τὰ τούτων δόγματα. ἂν δέ τῳ μείζων δύνα-
μις ἐπανατίθεσθαι δοκῇ τοῖς νομοφύλαξιν, εἰς τὸ τῶν ἐκ-
κρίτων δικαστῶν δικαστήριον εἰσάγων αὐτοὺς διαδικαζέ-
σθω περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων· τῷ δὲ ἡττηθέντι παρὰ
τοῦ νομοθέτου ψόγος καὶ ὄνειδος κείσθω, πολλῶν χρημά-
των νοῦν κεκτημένῳ ζημίαι βαρυτέρα.

VIII. Νῦν δὴ τοῖς ὀρφανοῖς παισὶ γένεσις οἶον δευ-
τέρα τις γίγνοιτ' ἂν. μετὰ μὲν οὖν τὴν πρώτην ἐκάστοις E
εἴρηνται τροφαὶ καὶ παιδεύσεις· μετὰ δὲ τὴν δευτέραν,
ἔρημον πατέρων γενομένην, μηχανᾶσθαι δεῖ, τίνα τρόπον
ἢ τῆς ὀρφανίας τύχη τοῖς γενομένοις ὀρφανοῖς ὡς ἥκιστα
ἔλεον ἔξει τῆς συμφορᾶς. πρῶτον μὲν δὴ φαμεν νομοθε-
τεῖν αὐτοῖς τοὺς νομοφύλακας ἀντὶ γεννητόρων πατέρας
οὐ χείρους, καὶ δὴ καὶ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ὡς οἰκείων
ἐπιμελεῖσθαι προστάττομεν, ἐμμελῆ τούτοις τε αὐτοῖς περὶ
τροφῆς ὀρφανῶν προοιμιασάμενοι καὶ τοῖς ἐπιτρόποις. εἰς
τινα γὰρ οὖν μοι καιρὸν φαινόμεθα τοὺς ἔμπροσθεν λό- 927
γους διεξελεθεῖν, ὡς ἄρα αἱ τῶν τελευτησάντων ψυχὰι δύ-
ναμιν ἔχουσί τινα τελευτήσασαι, ἢ τῶν κατ' ἀνθρώπους
πραγμάτων ἐπιμελοῦνται· ταῦτα δὲ ἀληθεῖς μὲν, μακροὶ
δ' εἰσὶ περιέχοντες λόγοι, πιστεύειν δὲ ταῖς ἄλλαις φήμασι
χρεῶν περὶ τὰ τοιαῦτα, οὕτω πολλαῖσι καὶ σφόδρα πα-
λαιαῖς οὔσαις, πιστεύειν δ' αὖ καὶ τοῖς νομοθετοῦσι ταῦθ'
οὕτως ἔχειν, ἄνπερ μὴ παντάπασιν ἄφρονες φαίνωνται.
ταύτη δὲ εἰ ταῦτ' ἐστὶ κατὰ φύσιν, πρῶτον μὲν τοὺς ἄνω
θεοὺς φοβείσθων, οἱ τῶν ὀρφανῶν τῆς ἐρημίας αἰσθήσεις
ἔχουσι, καὶ τὰ περὶ ταῦτα ὄξυ μὲν ἀκούουσι, βλέπουσί τε
ὄξύ, τοῖς τε περὶ αὐτὰ δικαίοις εὐμενεῖς εἰσί, νεμεσῶσί τε B
μάλιστα αὖ τοῖς εἰς ὀρφανὰ καὶ ἔρημα ὑβρίζουσι, παρα-
καταθήκην εἶναι μεγίστην ἡγούμενοι καὶ ἱερωτάτην, εἶτα
τὰς τῶν κεκμηκότων ψυχᾶς, αἷς ἐστὶν ἐν τῇ φύσει τῶν

αὐτῶν ἐκγόνων κήδεσθαι διαφερόντως καὶ τιμῶσί τε αὐ-
 τοὺς εὐμενεῖς εἶναι καὶ ἀτιμάζουσι δυσμενεῖς, ἔτι δὲ τὰς
 τῶν ζώντων μὲν, ἐν γήρᾳ δὲ ὄντων καὶ ἐν μεγίσταις τι-
 μαῖς· ὅπου γὰρ πόλις εὐνομοῦσα εὐδαιμονεῖ, τούτους οἱ
 C παῖδες παίδων φιλοστοργοῦντες ζῶσι μεθ' ἡδονῆς· οἷς
 ἐπίτροπον καὶ ἄρχοντα πᾶσι δεῖ τὸν νοῦν, ᾧ καὶ βραχὺς
 ἐνείη, προσέχοντα καὶ εὐλαβούμενον περὶ τροφήν τε καὶ
 παιδείαν ὀρφανῶν, ὡς ἔρανον εἰσφέροντα ἑαυτῷ τε καὶ
 τοῖς αὐτοῦ, κατὰ δύναμιν πάντως πᾶσαν εὐεργετεῖν. ὁ
 μὲν δὴ πεισθεὶς τῷ πρὸ τοῦ νόμου μύθῳ καὶ μηδὲν εἰς
 D ὀρφανὸν ὑβρίσας οὐκ εἴσεται ἐναργῶς τὴν περὶ τὰ τοι-
 αῦτα ὀργὴν νομοθέτου, ὁ δὲ ἀπειθής καὶ τινα πατρὸς ἢ
 μητρὸς ἔρημον ἀδικῶν διπλὴν τινέτω πᾶσαν τὴν βλάβην
 ἢ περὶ τὸν ἀμφιθαλῆ γενόμενος κακός. τὴν δὲ ἄλλην νο-
 μοθεσίαν ἐπιτρόποισί τε περὶ ὀρφανούς ἄρχουσί τε περὶ
 τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἐπιτρόπων, εἰ μὲν μὴ παράδειγμά τε
 τροφῆς παίδων ἐλευθέρων ἐκέκτηντο αὐτοὶ τρέφοντες
 τοὺς αὐτῶν καὶ τῶν οἰκείων χρημάτων ἐπιμελούμενοι, ἔτι
 E δὲ νόμους περὶ αὐτῶν τούτων μετρίως διειρημένους εἶχον,
 εἶχέ τινα λόγον ἂν ἐπιτροπικούς τινας νόμους ὡς ὄντας
 ἰδίᾳ διαφέροντας πολὺ τιθέναι, ποικίλλοντας ἐπιτηδεύ-
 μασιν ἰδίοις τὸν τῶν ὀρφανῶν βίον παρὰ τὸν τῶν μὴ· νῦν
 δὲ εἰς μὲν τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα οὐ πολὺ διαφέρουν ἢ παρ'
 ἡμῖν ὀρφανία κέκτηται τῆς πατρονομικῆς, τιμαῖς δὲ καὶ
 ἀτιμίαις ἅμα καὶ ἐπιμελείαισιν οὐδαμῶς ἐξισοῦσθαι φιλεῖ,
 928 διο δὴ περὶ τοῦτο αὐτὸ τὴν ὀρφανῶν πέρι νομοθεσίαν πα-
 ραμυθούμενός τε καὶ ἀπειλῶν ὁ νόμος ἐσπούδακεν. ἔτι δ'
 ἀπειλή τις ἂν τοιάδε εἴη μάλα ἔγκαιρος· ὅς ἂν θῆλυν εἴτε
 ἄρρενα ἐπιτροπεύῃ, καὶ ὅς ἂν ἐπιτρόπου φύλαξ τῶν νο-
 μοφυλάκων καταστὰς ἐπιμελῆται, μὴ χειρὸν ἀγαπάτω τῶν
 αὐτοῦ τέκνων τὸν τῆς ὀρφανικῆς μετειληφότα τύχης, μηδὲ
 τῶν οἰκείων τῶν τοῦ τρεφομένου χειρὸν χρημάτων ἐπιμε-

λείσθω, βέλτιον δὲ ἢ τῶν αὐτοῦ κατὰ προθυμίαν, ἕνα δὲ B
 τοῦτον νόμον ἔχων ὀρφανῶν πέρι πᾶς ἐπιτροπευέτω· ἐὰν
 δὲ ἄλλως τις περὶ τὰ τοιαῦτα πράττη παρὰ τὸν νόμον
 τούδε, ὁ μὲν ἄρχων ζημιούτω τὸν ἐπίτροπον, ὁ δὲ ἐπίτρο-
 πος τὸν ἄρχοντα εἰς τὸ τῶν ἐκκρίτων δικαστήριον εἰσάγων
 ζημιούτω τῷ δόξαντι τιμήματι τῷ δικαστηρίῳ διπλῆ. ἐὰν
 δ' ἐπίτροπος ἀμελεῖν ἢ κακουργεῖν δοκῆ τοῖς οἰκείοις ἢ
 καὶ τῶν ἄλλων τινὶ πολιτῶν, εἰς ταῦτόν ἀγέτω δικαστή-
 ριον· ὅτι δ' ἂν ὄφλη, τετραπλασίαν μὲν τούτου τίνειν, C
 γιγνέσθω δὲ τὸ μὲν ἡμισυ τοῦ παιδός, τὸ δ' ἡμισυ τοῦ κα-
 ταδικασαμένου τὴν δίκην. ἅμα δ' ἂν ἠβήσῃ τις τῶν ὀρ-
 φανῶν, ἐὰν ἠγῆται κακῶς ἐπιτροπευθῆναι, μέχρι πέντε
 ἐτῶν ἐξηκούσης τῆς ἐπιτροπῆς ἔστω δίκην λαχεῖν ἐπιτρο-
 πίας· ἐὰν δὲ τις ὄφλη τῶν ἐπιτρόπων, τιμᾶν τὸ δικαστή-
 ριον ὅτι χροῆ παθεῖν ἢ ἀποτίνειν, ἐὰν δὲ δὴ τῶν ἀρ-
 χόντων, ἀμελεία μὲν δόξας κακῶσαι τὸν ὀρφανόν, ὅτι
 χροῆ τίνειν αὐτόν τῷ παιδί, τιμάτω τὸ δικαστήριον, ἐὰν δὲ D
 ἀδικία, πρὸς τῷ τιμήματι τῆς ἀρχῆς τῶν νομοφυλάκων
 ἀφιστάσθω, τὸ δὲ κοινὸν τῆς πόλεως ἕτερον νομοφύλακα
 ἀντὶ τούτου καθιστάτω τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει.

ΙΧ. Διαφοραὶ πατέρων τε πρὸς αὐτῶν παῖδας γίννου-
 ται καὶ παιδῶν πρὸς γεννητὰς μείζους ἢ χρεῶν, ἐν αἷς οἱ
 τε πατέρες ἠγοῦντ' ἂν δεῖν τὸν νομοθέτην νομοθετεῖν
 ἐξεῖναί σφισιν ἐὰν βούλωνται τὸν υἱὸν ὑπὸ κήρυκος ἐναν-
 τίον ἀπάντων ἀπειπεῖν υἱὸν κατὰ νόμον μηκέτ' εἶναι, E
 υἱεῖς τ' αὖ σφίσι πατέρας ὑπὸ νόσων ἢ γήρως διατιθεμέ-
 νους αἰσχυρῶς ἐξεῖναι παρανοίας γράφεσθαι· ταῦτα δὲ ὄν-
 τως ἐν παγκάκων ἠθέσιν ἀνθρώπων γίννεσθαι φιλεῖ, ἐπεὶ
 ἡμίσεών γε ὄντων τῶν κακῶν, οἷον μὴ κακοῦ μὲν πατρός,
 υἱέος δέ, ἢ τούναντίον, οὐ γίννονται ξυμφοραὶ τηλικαύ-
 τῆς ἐχθρας ἐκγονοι. ἐν μὲν οὖν ἄλλῃ πολιτείᾳ παῖς ἀπο-
 κекηρυγμένος οὐκ ἂν ἐξ ἀνάγκης ἀπολις εἴη, ταύτης δέ,

ἣς οἶδε οἱ νόμοι ἔσονται, ἀναγκαίως ἔχει εἰς ἄλλην χώραν
 929 ἔξοικίζεσθαι τὸν ἀπάτορα· πρὸς γὰρ τοῖς τετταράκοντα
 καὶ πεντακισχιλίοις οἴκοις οὐκ ἔστιν ἓνα προσγενέσθαι·
 διὸ δὴ δεῖ τὸν ταῦτα πεισόμενον ἐν δίκῃ μὴ ὑπὸ ἐνὸς πα-
 τρός, ὑπὸ δὲ τοῦ γένους ἀπορρηθῆναι παντός. ποιεῖν δὲ
 χρὴ τῶν τοιούτων πέρι κατὰ νόμον τοιόνδε τινά· ὃν ἂν
 θυμὸς ἐπίη μηδαμῶς εὐτυχίης, εἴτ' οὖν ἐν δίκῃ εἴτε καὶ
 μὴ, ὃν ἔτεκέ τε καὶ ἐξεθρέψατο, τοῦτον ἐπιθυμεῖν ἀπαλ-
 λάξαι τῆς αὐτοῦ ξυγγενείας, μὴ φράλως οὕτως ἐξέστω
 B μῆδ' εὐθύς τοῦτο δρᾶν, πρῶτον δὲ συλλεξάτω τοὺς αὐτοῦ
 ξυγγενεῖς μέχρι ἀνεψιῶν καὶ τοὺς τοῦ υἱέος ὡσαύτως τοὺς
 πρὸς μητρός, κατηγορεῖτω δὲ ἐν τούτοις διδάσκων, ὡς
 ἄξιός ἄπασιν ἐκ τοῦ γένους ἐκκεκηρῦχθαι, δότω δὲ καὶ τῷ
 υἱεὶ λόγους τοὺς ἴσους, ὡς οὐκ ἄξιός ἐστι τούτων οὐδὲν
 πάσχειν· καὶ ἐὰν μὲν πείθῃ ὁ πατήρ καὶ συμψήφους λάβῃ
 πάντων τῶν ξυγγενῶν ὑπὲρ ἡμισυ, πλὴν πατρός διαψη-
 φιζομένων καὶ μητρός καὶ τοῦ φεύγοντος τῶν γε ἄλλων,
 C ὁπόσοιπερ ἂν ὧσι γυναικῶν εἴτε ἀνδρῶν τέλειοι, ταύτη
 μὲν καὶ κατὰ ταῦτα ἐξέστω τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν ἀποκηρύτ-
 τειν, ἄλλως δὲ μηδαμῶς. τὸν δ' ἀποκηρυχθέντα ἐὰν τις
 τῶν πολιτῶν υἱὸν βούληται θέσθαι, μηδεὶς νόμος ἀπειρ-
 γέτω ποιεῖσθαι· τὰ γὰρ τῶν νέων ἦθη πολλὰς μεταβολὰς
 ἐν τῷ βίῳ μεταβάλλειν ἐκάστοτε πέφυκεν· ἀποκηρυ-
 χθέντα δὲ ἂν τις δέκα ἐτῶν μὴ ἐπιθυμήσῃ θετὸν υἱὸν
 D ποιήσασθαι, τοὺς τῶν ἐπιγόνων ἐπιμελητὰς τῶν εἰς τὴν
 ἀποικίαν ἐπιμελεῖσθαι καὶ τούτων, ὅπως ἂν μετὰσχῶσι
 τῆς αὐτῆς ἀποικίας ἐμμελῶς. ἐὰν δέ τις τινα νόσος ἢ γῆ-
 ρας ἢ καὶ τρόπων χαλεπότης ἢ καὶ ξύμπαντα ταῦτα ἐκ-
 φρονα ἀπεργάζηται διαφερόντως τῶν πολλῶν, καὶ λαν-
 θάνῃ τοὺς ἄλλους πλὴν τῶν συνδιαιτωμένων, οἰκοφθορῇ
 δὲ ὡς ὢν τῶν αὐτοῦ κύριος, ὁ δὲ υἱὸς ἀπορῇ καὶ ὀκνητὴν
 τῆς παρανοίας γράφεσθαι δίκην, νόμος αὐτῷ κείσθω,

πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς πρεσβυτάτους τῶν νομοφυλάκων Ε
 ἐλθόντα διηγήσασθαι τὴν τοῦ πατρὸς ξυμφοράν, οἱ δὲ
 κατιδόντες ἱκανῶς ξυμβουλευόντων ἕαν τε δέη γράφεσθαι
 καὶ ἕαν μὴ τὴν γραφήν· ἕαν δὲ ξυμβουλεύσωσι, γιγνέ-
 σθωσαν τῷ γραφομένῳ μάρτυρες ἅμα καὶ ξύνδικοι, ὁ δὲ
 ὄφλων τοῦ λοιποῦ χρόνου ἄκυρος ἔστω τῶν αὐτοῦ καὶ τὸ
 σμικρότατον διατίθεσθαι, καθάπερ παῖς δὲ οἰκείτω τὸν
 ἐπίλοιπον βίον.

Χ. Ἐὰν δὲ ἀνὴρ καὶ γυνὴ μηδαμῇ ξυμφέρωνται τρό-
 πων δυστυχία χρώμενοι, δέκα μὲν ἄνδρας τῶν νομοφυ-
 λάκων ἐπιμελεῖσθαι τῶν τοιούτων ἀεὶ χρεῶν τοὺς μέσους,
 δέκα δὲ τῶν περὶ γάμους γυναικῶν ὡσαύτως· καὶ ἕαν μὲν 930
 δὴ ξυναλλάττειν δύνωνται, ταῦτ' ἔστω κύρια, ἕαν δ' αἰ
 ψυχὰι κυμαίνωσι μειζόνως αὐτῶν, ζητεῖν κατὰ δύναμιν
 οἴτινες ἑκατέρῳ ξυνοίσουσιν. εἰκὸς δὲ εἶναι τοὺς τοιού-
 τους μὴ πραέσιν ἤθεσι κεχρημένους· βαθυτέρα δὴ τού-
 τοις καὶ πραότερα τρόπων ἤθη ξύννομα πειραῖσθαι προς-
 αρμόττειν· καὶ ὅσοι μὲν ἂν ἄπαιδες αὐτῶν ἢ ὀλιγόπαι-
 δες ὄντες διαφέρωνται, καὶ παίδων ἕνεκα τὴν συνοίκησιν
 ποιεῖσθαι· ὅσοι δ' ἂν ἱκανῶν ὄντων παίδων, τῆς συγκα- Β
 ταγηράσεως ἕνεκα καὶ ἐπιμελείας ἀλλήλων τὴν διάξενξίν
 τε καὶ σύξενξιν ποιεῖσθαι χρεῶν. ἕαν δὲ τελευτᾷ γυνὴ κα-
 ταλείπουσα παῖδας θηλείας τε καὶ ἄρρενας, συμβουλευτι-
 κὸς ἂν εἴη νόμος ὁ τιθέμενος, οὐκ ἀναγκαστικός, τρέφειν
 τοὺς ὄντας παῖδας μὴ μητροιὰν ἐπαγόμενον· μὴ δὲ ὄντων
 ἐξ ἀνάγκης γαμεῖν, μέχριπερ ἕν ἱκανοὺς γεννήσῃ παῖδας
 τῷ τε οἴκῳ καὶ τῇ πόλει. ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ ἀποθάνῃ παῖδας C
 ἱκανοὺς λιπῶν, ἢ μήτηρ τῶν παίδων αὐτοῦ μένουσα τρε-
 φέτω· νεωτέρα δ' ἂν δοκῇ τοῦ δέοντος εἶναι πρὸς τὸ ζῆν
 αὐτὴ ὑγιαίνουσα ἄνανδρος, οἱ προσήκοντες πρὸς τὰς τῶν
 γάμων ἐπιμελουμένας γυναῖκας κοινούμενοι τὸ δοκοῦν
 αὐτοῖς τε καὶ ἐκείναις περὶ τῶν τοιούτων ποιούντων· ἕαν

δὲ ἐνδεεῖς τέκνων ᾧσι, καὶ παίδων ἔνεκα· παίδων δὲ ἰκα-
 D νότης ἀκριβῆς ἄρρηγ καὶ θήλεια ἔστω τῷ νόμῳ. ὅταν δὲ
 ὁμολογῆται μὲν τὸ γενόμενον εἶναι τῶν ποιουμένων ἐκ-
 γονου, δέηται δὲ κρίσεως, τίνι τὸ γεννηθὲν ἔπεσθαι χρεῶν,
 δούλη μὲν εἴαν συμμίξῃ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ ἢ ἀπελευθέρῳ,
 πάντως τοῦ δεσπότου ἔστω τῆς δούλης τὸ γεννώμενον·
 εἴαν δὲ τις ἐλευθέρῳ δούλῳ συγγίγνηται, τοῦ δεσπότου
 ἔστω τὸ γιγνόμενον τοῦ δούλου· εἴαν δ' ἐξ αὐτοῦ δούλης
 ἢ ἐκ δούλου ἑαυτῆς, καὶ περιφανὲς τοῦτ' ἦ, τὸ μὲν τῆς
 E γυναικὸς αἰ γυναικὲς εἰς ἄλλην χώραν ἐκπεμπόντων σὺν
 τῷ πατρὶ, τὸ δὲ τοῦ ἀνδρὸς οἱ νομοφύλακες σὺν τῇ γεν-
 νησάσῃ.

XI. Γονέων δὲ ἀμελεῖν οὔτε θεὸς οὔτε ἄνθρωπος
 νοῦν ἔχων ξύμβουλος ποτε γένοιτ' ἂν οὐδεὶς οὐδενί· φρο-
 νῆσαι δὲ χρὴ περὶ θεῶν θεραπείας τοιόνδε προοίμιον ἂν
 γενόμενον, εἰς τὰς τῶν γεννησάντων τιμὰς τε καὶ ἀτιμίας
 ὀρθῶς συντεταγμένον· νόμοι περὶ θεοῦ ἀρχαῖοι κεῖνται
 παρὰ πᾶσι διχῆ. τοὺς μὲν γὰρ τῶν θεῶν ὀρῶντες σαφῶς
 931 τιμῶμεν, τῶν δ' εἰκόνας ἀγάλματα ἰδρυσάμενοι, οὓς ἡμῖν
 ἀγάλλουσι καίπερ ἀψύχους ὄντας ἐκείνους ἠγούμεθα τοὺς
 ἐμψύχους θεοὺς πολλὴν διὰ ταῦτ' εὐνοίαν καὶ χάριν ἔχειν.
 πατὴρ οὖν ὄτῳ καὶ μήτηρ ἢ τούτων πατέρες ἢ μητέρες ἐν
 οἰκίᾳ κεῖνται κειμήλιοι ἀπειρηκότες γήρα, μηδεὶς διανοη-
 θήτω ποτὲ ἀγάλμα αὐτῶ, τοιοῦτον ἐφέστιον ἴδρυμα ἐν οἰ-
 κίᾳ ἔχων, μᾶλλον κύριον ἔσεσθαι, εἴαν δὴ κατὰ τρόπον γε
 ὀρθῶς αὐτὸ θεραπεύῃ ὁ κεκτημένος.

B ΚΑ. Τίνα δὴ τὴν ὀρθότητα εἶναι φράξεις;

ΑΘ. Ἐγὼ ἐρῶ· καὶ γὰρ οὖν ἄξιον, ᾧ φίλοι, ἀκούειν
 τά γε δὴ τοιαῦτα.

ΚΑ. Λέγε μόνον.

ΑΘ. Οἰδίπους, φαμέν, ἀτιμασθεὶς ἐπέυξατο τοῖς αὐ-
 τοῦ τέκνοις, ἃ δὴ καὶ πᾶς ὑμνεῖ τέλεα καὶ ἐπήκοα γενέσθαι

παρὰ θεῶν, Ἀμύντορά τε Φοίνικι τῷ ἑαυτοῦ ἐπαράσα-
σθαι παιδὶ θυμωθέντα καὶ Ἴππολύτῳ Θησέα καὶ ἑτέρους
ἄλλοις μυρίους μυρίοις, ὧν γέγονε σαφὲς ἐπηκόους εἶναι
γονεῦσι πρὸς τέκνα θεούς· ἀραῖος γὰρ γονεὺς ἐκγόνοις, C
ὡς οὐδεὶς ἕτερος ἄλλοις, δικαιοτάτα. μὴ δὴ τις ἀτιμαζο-
μένῳ μὲν διαφερόντως πατρὶ πρὸς παίδων καὶ μητρὶ θεὸν
ἐπήκοον [ἐν] εὐχαῖς ἠγείσθω γίνεσθαι κατὰ φύσιν, τιμω-
μένῳ δὲ ἄρα καὶ περιχαρεῖ σφόδρα γενομένῳ, καὶ διὰ
τὰ τοιαῦτα εὐχαῖς λιπαρῶς εἰς ἀγαθὰ τοῖς παισὶ παρακα-
λοῦντος θεούς, οὐκ ἄρα τὰ τοιαῦτα ἀκούειν ἐξ ἴσου καὶ
νέμειν ἡμῖν αὐτοὺς ἠγησόμεθα; ἀλλ' οὐκ ἂν ποτε δί-
καιοὶ νομεῖς εἶεν ἀγαθῶν, ὃ δὴ φαμεν ἥκιστα θεοῖς εἶναι D
πρέπον.

ΚΑ. Πολύ γε.

ΑΘ. Οὐκοῦν διανοηθῶμεν, ὃ σμικρῷ πρότερον εἶ-
πομεν, ὡς οὐδὲν πρὸς θεῶν τιμιώτερον ἀγαλμ' ἂν κτη-
σαίμεθα πατρὸς καὶ προπάτορος παρειμένων γήρα καὶ
μητέρων τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχουσῶν, οὓς ὅταν ἀγάλλη
τις τιμαῖς, γέγηθεν ὁ θεός· οὐ γὰρ ἂν ἐπήκοος ἦν αὐτῶν.
θαυμαστὸν γὰρ δὴ πού τὸ προγόνων ἴδρυμα ἡμῖν ἐστί,
διαφερόντως τῶν ἀψύχων· τὰ μὲν γὰρ θεραπευόμενα E
ὑφ' ἡμῶν, ὅσα ἐμψυχα, ξυνεύχεται ἐκάστοτε, καὶ ἀτιμα-
ζόμενα τὰναντία, τὰ δ' οὐδέτερα, ὥστε ἂν ὀρθῶς τις
χρηῖται πατρὶ καὶ προπάτορι καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις, πάν-
των πρὸς θεοφιλῆ μοῖραν κυριώτατα ἀγαλμάτων ἂν κε-
κτῆτο.

ΚΑ. Κάλλιστ' εἶπες.

ΑΘ. Πᾶς δὴ νοῦν ἔχων φοβεῖται καὶ τιμᾶ γονέων
εὐχάς, εἰδὼς πολλοῖς καὶ πολλάκις ἐπιτελεῖς γενομένας.
τούτων οὖν οὕτω φύσει διατεταγμένων τοῖς μὲν ἀγαθοῖς 932
ἔρμαιον πρόγονοι γηραιοί, ζῶντες μέχρι τῶν ἐσχάτων τοῦ
βίου, καὶ ἀπιόντες νεοὶ σφόδρα ποθεινοί, τοῖς δὲ κακοῖς

- εὖ μάλα φοβεροί. πᾶς δὴ τιμάτω πάσαις τιμαῖς ταῖς ἐννόμοις τοὺς αὐτοῦ γεννήτορας τοῖς νῦν πεισθεῖς λόγοις· εἰ δ' οὖν τινὰ κατέχοι φήμη κωφή τῶν τοιούτων προοιμίων, νόμος ὅδε ἐπὶ τούτοις ὀρθῶς κείμενος ἂν εἴη· ἐάν τις ἐν τῇδε τῇ πόλει γονέων ἀμελέστερον ἔχη τοῦ δέοντος,
- B** καὶ μὴ τῶν υἱέων καὶ πάντων τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ καὶ ἑαυτοῦ μειζόνως εἰς ἅπαντα ἐπιτρέπων καὶ ἀποπληρῶν ἢ τὰς βουλήσεις, ἐξαγγελλέτω μὲν ὁ πάσχων τι τοιοῦτον, εἴτε αὐτὸς εἴτε τινὰ πέμπων, πρὸς τρεῖς μὲν τῶν νομοφυλάκων τοὺς πρεσβυτάτους, τρεῖς δ' αὖ τῶν περὶ γάμους γυναικῶν ἐπιμελουμένων· οἱ δ' ἐπιμελείσθωσαν, κολάζοντες τοὺς ἀδικοῦντας νέους μὲν ὄντας ἔτι πληγαῖς καὶ δεσμοῖς, μέχριπερ ἂν ἐτῶν ἄνδρες μὲν τυγχάνωσιν
- C** ὄντες τριάκοντα, γυναῖκες δὲ δέκα πλείοσιν ἔτεσι κολάζεσθωσαν ταῖς αὐταῖς κολάσεσιν· ἐάν δὲ πορρωτέρω τούτων τῶν ἐτῶν ὄντες τῶν αὐτῶν ἀμελειῶν περὶ γονέας μὴ ἀφιστῶνται, κακῶσι δὲ τινὰς τινες, εἰς δικαστήριον εἰσαγόντων αὐτοὺς εἰς ἕνα καὶ ἑκατὸν τῶν πολιτῶν, οἵτινες ἂν ὦσι πρεσβύτατοι ἀπάντων· ἂν δὲ τις ὄφλη, τιμάτω τὸ δικαστήριον ὅτι χρῆ τίνειν ἢ πάσχειν, ἀπόρρητον μηδὲν ποιούμενοι ὅσων δυνατὸς ἄνθρωπος πάσχειν ἢ τίνειν.
- D** ἐάν δὲ τις ἀδυνατῇ κακούμενος φράζειν, ὁ πυνθόμενος τῶν ἐλευθέρων ἐξαγγελλέτω τοῖς ἄρχουσιν ἢ κακὸς ἔστω καὶ ὑπόδικος τῷ ἐθέλουτι βλάβης· ἐάν δὲ δοῦλος μηνύσῃ, ἐλεύθερος ἔστω, καὶ ἐάν μὲν τῶν κακούντων ἢ κακούμενων δοῦλος, ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἀφείσθω, ἐάν δὲ τινος ἄλλου τῶν πολιτῶν, τὸ δημόσιον ὑπὲρ αὐτοῦ τιμὴν τῷ κεκτημένῳ καταβαλλέτω τοῖς ἄρχουσι δὲ ἐπιμελὲς ἔστω, μὴ τις ἀδικῇ τὸν τοιοῦτον τιμωρούμενος τῆς μηνύσεως ἕνεκα.
- E** XII. Ὅσα τις ἄλλος ἄλλον πημαίνει φαρμάκοις, τὰ μὲν θανάσιμα αὐτῶν διείρηται, τῶν δ' ἄλλων πέρι βλάβ-

ψεων, είτε τις ἄρα πώμασιν ἢ καὶ βρώμασιν ἢ ἀλείμμασιν ἐκὼν ἐκ προνοίας πημαίνει, τούτων οὐδέν πω διερρήθη. διτταὶ γὰρ δὴ φαρμακεῖαι κατὰ τὸ τῶν ἀνθρώπων οὔσαι γένος ἐπίσχουσι τὴν διάρρησιν. ἦν μὲν γὰρ τὰ νῦν διαρρήδην εἶπομεν, σώμασι σώματα κακουργοῦσά ἐστι κατὰ 933 φύσιν· ἄλλη δὲ ἢ μαγγανείαις τέ τισι καὶ ἐπωδαῖς καὶ καταδέσεσι λεγομέναις πείθει τοὺς μὲν τολμῶντας βλάπτειν αὐτούς, ὡς δύνανται τὸ τοιοῦτον, τοὺς δ' ὡς παντὸς μᾶλλον ὑπὸ τούτων δυναμένων γοητεύειν βλάπτονται. ταῦτ' οὖν καὶ περὶ τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα οὔτε ῥᾶδιον ὅπως ποτὲ πέφυκε γινώσκειν, οὔτ' εἴ τις γνοίῃ, πείθειν εὐπετές ἐτέρους· ταῖς δὲ ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων, δυσωπουμένους πρὸς ἀλλήλους περὶ τὰ τοιαῦτα οὐκ ἄξιον ἐπιχειρεῖν πεί- B θειν, ἂν ποτε ἄρα ἴδωσί που κήρινα μιμήματα πεπλασμένα, εἴτ' ἐπὶ θύραις εἴτ' ἐπὶ τριόδοις εἴτ' ἐπὶ μνήμασι γονέων αὐτῶν τινές, ὀλιγορεῖν πάντων τῶν τοιούτων διακελεύεσθαι μὴ σαφὲς ἔχουσι δόγμα περὶ αὐτῶν. διαλαβόντας δὲ διχῆ τὸν τῆς φαρμακείας πέρι νόμον, ὁποτέρως ἂν τις ἐπιχειρῆ φαρμάττειν, πρῶτον μὲν δεῖσθαι καὶ παραινεῖν καὶ συμβουλεύειν μὴ δεῖν ἐπιχειρεῖν τοιοῦτο C δρᾶν μηδὲ καθάπερ παῖδας τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων δειμαίνοντας φοβεῖν, μηδ' αὖ τὸν νομοθέτην τε καὶ τὸν δικαστὴν ἀναγκάζειν ἐξιᾶσθαι τῶν ἀνθρώπων τοὺς τοιοούτους φόβους, ὡς πρῶτον μὲν τὸν ἐπιχειροῦντα φαρμάττειν οὐκ εἰδότα τί δρᾶ, τὰ τε κατὰ σώματα, εἰ μὴ τυγχάνη ἐπιστήμων ὦν ἰατρικῆς, τὰ τε αὖ περὶ τὰ μαγγανεύματα, εἰ μὴ μάντις ἢ τερατοσκόπος ὦν τυγχάνη. λεγέσθω δὲ λόγος ὅδε νόμος περὶ φαρμακείας· ὅς ἂν φαρμακεύῃ τινὰ ἐπὶ βλάβῃ μὴ θανασίμῳ μήτε αὐτοῦ μήτε D ἀνθρώπων τῶν ἐκείνου, βοσκημάτων δὲ ἢ σμηναῶν, εἴτ' ἄλλη βλάβῃ εἴτ' οὖν θανασίμῳ, εἰ μὲν ἰατρὸς ὦν τυγχάνη καὶ ὄφλη δίκην φαρμάκων, θανάτῳ ζημιούσθω, εἰ μὲν

δὲ ιδιώτης, ὅτι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίσαι, τιμάτω περὶ αὐ-
 τοῦ τὸ δικαστήριον. εἰ δὲ καταδέσειν ἢ ἐπαγωγαῖς ἢ
 E τισιν ἐπωδαῖς ἢ τῶν τοιούτων [φαρμακειῶν] ὥτινιοῦν
 δόξῃ ὅμοιος εἶναι βλάπτουσι, εἰ μὲν μάντις ὢν ἢ τερα-
 τοσκόπος, τεθνάτω, εἰ δ' ἄνευ μαντικῆς, ὃ ἂν τις φαρ-
 μακείας ὄφλη, ταῦτόν καὶ τούτῳ γιγνέσθω· περὶ γὰρ αὐ-
 καὶ τούτου τιμάτω τὸ δικαστήριον, ὅτι ἂν αὐτοῖς δεῖν αὐ-
 τὸν δόξῃ πάσχειν ἢ ἀποτίνειν. ὅσα τις ἂν ἕτερον [ἄλλον]
 πημῆνῃ κλέπτων ἢ βιαζόμενος, ἂν μὲν μείζω, μείζονα τὴν
 ἔκτισιν τῷ πημανθέντι τινέτω, ἐλάττω δὲ δὴ ζημιώσας
 σμικροτέραν, παρὰ πάντα δὲ τοσαύτην ἡλίκα ἂν ἐκάστοτε
 ζημιώσῃ τίς τινα, μέχριπερ ἂν ἰάσῃται τὸ βλαβέν· δίκην
 δὲ ἕκαστος πρὸς ἕκάστῳ τῷ κακουργήματι σωφρονιστύος
 934 ἔνεκα ξυνεπομένην προσεκτισάτω, ὃ μὲν ἀνοία κακουρ-
 γήσας ἀλλοτρία, πειθοῖ διὰ νεότητα ἢ τι τοιοῦτον χρησά-
 μενος, ἐλαφροτέραν, ὃ δὲ διὰ οἰκείαν ἀνοιαν ἢ δι' ἀκρά-
 τειαν ἡδονῶν ἢ λυπῶν ἐν φόβοις δειλοῖς ἢ τισιν ἐπιθυ-
 μίαις ἢ φθόνοις ἢ θυμοῖς δυσιάτοις γιγνόμενος βαρυτέ-
 ραν, οὐχ ἔνεκα τοῦ κακουργῆσαι διδούς τὴν δίκην, οὐ γὰρ
 τὸ γεγονός ἀγένητον ἔσται ποτέ, τοῦ δ' εἰς τὸν αὐθις
 B ἔνεκα χρόνον ἢ τὸ παράπαν μισῆσαι τὴν ἀδικίαν αὐτόν τε
 καὶ τοὺς ἰδόντας αὐτὸν δικαιούμενον, ἢ λωφῆσαι μέρη
 πολλὰ τῆς τοιαύτης ξυμφορᾶς. ὢν δὲ πάντων ἔνεκα χρὴ
 καὶ πρὸς πάντα τὰ τοιαῦτα βλέποντας τοὺς νόμους τοξό-
 του μὴ κακοῦ στοχάζεσθαι δίκην τοῦ τε μεγέθους τῆς κο-
 λάσεως ἐκάστων ἔνεκα καὶ παντελῶς τῆς ἀξίας· ταῦτόν
 δ' ἔργον δρῶντα ξυνυπηρετεῖν δεῖ τῷ νομοθέτῃ τὸν δικα-
 στήν, ὅταν αὐτῷ τις νόμος ἐπιτρέπη τιμᾶν, ὅτι χρὴ πά-
 C σχειν τὸν κρινόμενον ἢ ἀποτίνειν· τὸν δέ, καθάπερ ζω-
 γραφον, ὑπογράφειν ἔργα ἐπόμενα τῇ γραφῇ. ὃ δὲ καὶ
 νῦν, ὧς Μέγилле καὶ Κλεινία, ποιητέον ἡμῖν ὅτι κάλλιστα
 καὶ ἄριστα· τῶν κλοπαίων τε καὶ βιαίων πάντων τὰς ζη-

μίας λεγομένης οἷας δεῖ γίνεσθαι, λεκτέον, ὅπως ἂν ἡμῖν παρείκωσι θεοὶ καὶ θεῶν παῖδες νομοθετεῖν.

XIII. Μαινόμενος δὲ ἂν τις ἦ, μὴ φανερὸς ἔστω κατὰ πόλιν· οἱ προσήκοντες δ' ἐκάστων κατὰ τὰς οἰκίας φυλαττόντων αὐτούς, ὅτῳ ἂν ἐπίστανται τρόπῳ, ἢ ζημίαν ἐκτι- D
νόντων, ὁ μὲν τοῦ μεγίστου τιμήματος ἑκατὸν δραχμάς, εἴαν τ' οὖν δοῦλον εἴαν τ' οὖν καὶ ἐλεύθερον περιορᾷ, δευ-
τέρου δὲ τιμήματος τέτταρα μέρη τῆς μνᾶς τῶν πέντε, τρία
δ' ὁ τρίτος, καὶ δύο ὁ τέταρτος. μαίνονται μὲν οὖν πολλοὶ
πολλοὺς τρόπους· οὓς μὲν νῦν εἵπομεν, ὑπὸ νόσων· εἰσὶ
δὲ οἱ διὰ θυμοῦ κακὴν φύσιν ἅμα καὶ τροφήν γενομένην,
οἱ δὲ σμικρᾶς ἔχθρας γενομένης πολλὴν φωνὴν ἰέντες
κακῶς ἀλλήλους βλασφημοῦντες λέγουσιν, οὐ πρόπον ἐν E
εὐνόμῳ πόλει γίνεσθαι τοιοῦτον οὐδὲν οὐδαμῆ οὐδα-
μῶς. εἰς δὲ περὶ κακηγορίας ἔστω νόμος περὶ πάντας ὅδε·
μηδένα κακηγορεῖτω μηδεὶς· ὁ δὲ ἀμφισβητῶν ἐν τισι λό-
γοις ἄλλος ἄλλῳ διδασκέτω καὶ μανθανέτω, τὸν τε ἀμφισ-
βητοῦντα καὶ τοὺς παρόντας ἀπεχόμενος πάντως τοῦ κα-
κηγορεῖν· ἐκ γὰρ τοῦ κατεύχεσθαι τε ἀλλήλοις ἐπαρωμέ-
νους καὶ δι' αἰσχροῶν ὀνομάτων ἐπιφέρειν γυναικείους
ἑαυτοῖς φήμας πρῶτον μὲν ἐκ λόγων, κούφου πράγματος, 935
ἔργῳ μίση τε καὶ ἔχθραι βαρύταται γίνονται. πράγματι
γὰρ ἀχαρίστῳ, θυμῷ, χαριζόμενος ὁ λέγων, ἐμπιπλὰς ὀρ-
γὴν κακῶν ἐστιαμάτων, ὅσον ὑπὸ παιδείας ἡμερώθη ποτέ,
πάλιν ἐξαγριῶν τῆς ψυχῆς τὸ τοιοῦτον, θηριούμενος ἐν
δυσκολίᾳ ζῶν γίνεται, πικρὰν τοῦ θυμοῦ χάριν ἀποδε-
χόμενος· μετεκβαίνειν δὲ αὐτῷ πως εἰώθασι πάντες θαμὰ
ἐν τοῖς τοιούτοις εἰς τό τι γελοῖον περὶ τοῦ ἐναντίου φθέγ- B
γεσθαι· ὁ τις ἐθιζόμενος οὐδεὶς πώποτε ὅς οὐ τοῦ σπου-
δαίου τρόπου ἦτοι τὸ παράπαν διήμαρτεν ἢ μεγαλονοίας
ἀπώλεσε μέρη πολλά. ὧν δὲ χάριν ἐν μὲν ἱερῷ τὸ παρά-
παν μηδεὶς τοιοῦτον φθέγξεται μηδέποτε μηδὲν μηδ' ἐν

τισι δημοτελέσι θυσίαις, μηδ' αὖ ἐν ἄθλοις μηδ' ἐν ἀγορᾷ
 μηδ' ἐν δικαστηρίῳ μηδ' ἐν ξυλλόγῳ κοινῶ μηδενί, κολα-
 ζέτω δὲ ὁ τούτων ἄρχων ἕκαστον ἀνατί, ἢ μηδέποτ' ἀρι-
 στείων πέρι φιλονεικίῃσιν, νόμων ὡς οὐ κηδόμενος οὐδὲ
 C ποιῶν τὰ προσταχθέντα ὑπὸ τοῦ νομοθέτου. ἐὰν δέ τις
 ἐν ἄλλοις τόποις λοιδορίας ἄρχων ἢ ἀμυνόμενος ὅστισοῦν
 μὴ ἀπέχηται τῶν τοιούτων λόγων, ὁ προστυγχάνων πρε-
 σβύτερος ὢν τῷ νόμῳ ἀμυνέτω, πληγαῖς ἐξείργων τοὺς
 θυμῶ ἑτέρῳ κακῶ φιλοφρονουμένους, ἢ ἐνεχέσθω τῇ τε-
 ταγμένῃ ζημίᾳ. λέγομεν δὴ τὰ νῦν ὡς ὁ λοιδορίας συμ-
 πλεκόμενος ἄνευ τοῦ γελοῖα ζητεῖν λέγειν οὐ δυνατός ἐστι
 D χρῆσθαι, καὶ τοῦτο λοιδοροῦμεν, ὁπότεν θυμῶ γιγνόμε-
 νον ἦ· τί δὲ δὴ; τὴν τῶν κωμῶδων προθυμίαν τοῦ γελοῖα
 εἰς τοὺς ἀνθρώπους λέγειν ἢ παραδεχόμεθα, ἐὰν ἄνευ
 θυμοῦ τὸ τοιοῦτον ἡμῖν τοὺς πολίτας ἐπιχειρῶσι κωμῶ-
 δοῦντες λέγειν, ἢ διαλάβωμεν δίχα τῶ παίξειν καὶ μὴ, καὶ
 παίζοντι μὲν ἐξέστω τινὶ περὶ τοῦ λέγειν γελοῖον ἄνευ θυ-
 μοῦ, συντεταμένῳ δὲ καὶ μετὰ θυμοῦ, καθάπερ εἶπομεν,
 E μὴ ἐξέστω μηδενί; τοῦτο μὲν οὖν οὐδαμῶς ἀναθετέον, ὧ
 δ' ἐξέστω καὶ μὴ, τοῦτο νομοθετησώμεθα. ποιητῇ δὴ κω-
 μωδίας ἢ τινος ἰάμβων ἢ μουσῶν μελωδίας μὴ ἐξέστω μήτε
 λόγῳ μήτε εἰκόني μήτε θυμῶ μήτε ἄνευ θυμοῦ μηδαμῶς
 μηδένα τῶν πολιτῶν κωμῶδεῖν· ἐὰν δέ τις ἀπειθῇ, τοὺς
 ἀθλοθέτας ἐξείργειν ἐκ τῆς χώρας τὸ παράπαν ἀύθημε-
 936 ρόν, ἢ ζημιοῦσθαι μναῖς τρισὶν ἰεραῖς τοῦ θεοῦ, οὗ ἂν ὁ
 ἀγὼν ἦ· οἷς δ' εἴρηται πρότερον ἐξουσίαν εἶναι περὶ τοῦ
 ποιεῖν εἰς ἀλλήλους, τούτοις ἄνευ θυμοῦ μὲν μετὰ παιδιᾶς
 ἐξέστω, σπουδῇ δὲ ἅμα καὶ θυμουμένοισι μὴ ἐξέστω. τού-
 του δὴ διάγνωσις ἐπιτετράφθω τῷ τῆς παιδείσεως ὅλης
 ἐπιμελητῇ τῶν νέων· καὶ ὁ μὲν ἂν οὗτος ἐγκρίνη, προφέ-
 ρειν εἰς τὸ μέσον ἐξέστω τῷ ποιήσαντι, ὁ δ' ἂν ἀποκρίνη,
 B μὴτε αὐτὸς ἐπιδεικνύσθω μηδενὶ μήτε ἄλλον δοῦλον μηδὲ

ἐλεύθερόν ποτε φανῆ διδάξας, ἢ κακὸς εἶναι δοξαζέσθω καὶ ἀπειθῆς τοῖς νόμοις.

XIV. Οἰκτρὸς δ' οὐχ ὁ πεινῶν ἢ τι τοιοῦτο πάσχων, ἀλλ' ὁ σωφρονῶν ἢ τινα ἀρετὴν ἢ μέρος ἔχων ταύτης, ἅν τινα ξυμφορὰν πρὸς τούτοις κεκτηῖται· διὸ θαυμαστὸν ἂν γένοιτο, εἴ τις ὦν τοιοῦτος ἀμεληθεῖη τὸ παράπαν, ὥστ' εἰς πτωχείαν τὴν ἐσχάτην ἐλθεῖν, δοῦλος ἢ καὶ ἐλεύθερος, ἐν οἰκουμένῃ καὶ μετρίως πολιτεία τε καὶ πόλει. διὸ τῶ νομοθέτῃ θεῖναι νόμον ἀσφαλὲς τοιούτοις τοιόνδε τινα· C
 πτωχὸς μηδεὶς ἡμῖν ἐν τῇ πόλει γιγνέσθω, τοιοῦτον δ' ἂν τις ἐπιχειρῆ δρᾶν, εὐχαῖς βίον ἀνηνύτοις ξυλληγόμενος, ἐκ μὲν ἀγορᾶς ἀγορανόμοι ἐξειργόντων αὐτόν, ἐκ δὲ τοῦ ἄστεος ἢ τῶν ἀστυνόμων ἀρχῆ, ἀγρονόμοι δὲ ἐκ τῆς ἄλλης χώρας εἰς τὴν ὑπερορίαν ἐκπεμπόντων, ὅπως ἢ χώρα τοῦ τοιοῦτου ζώου καθαρὰ γίγνηται τὸ παράπαν. δοῦλος δ' ἂν ἢ δούλη βλάβη τῶν ἀλλοτριῶν καὶ ὀτιοῦν, μὴ ξυν- D
 αιτίου τοῦ βλαβέντος αὐτοῦ γενομένου κατ' ἀπειρίαν ἢ τιν' ἑτέραν χρεῖαν μὴ σώφρονα, ὁ τοῦ βλάβαντος δεσπότης ἢ τὴν βλάβην ἐξιάσθω μὴ ἐνδεῶς ἢ τὸν βλάβαντ' αὐτὸν παραδότω· ἐὰν δ' ἐπαιτιώμενος ὁ δεσπότης κοινῇ τοῦ βλάβαντος τέχνῃ καὶ τοῦ βλαβέντος ἐπ' ἀποστερήσει φῆ τοῦ δούλου γεγονέναι τὴν αἰτίαν, διαδικαζέσθω μὲν κακοτεχνιῶν τῶ φάσκοντι βλαβῆναι, καὶ ἐὰν ἔλῃ, διπλασίαν τῆς ἀξίας τοῦ δούλου κομιζέσθω, ἧς ἂν τιμήσῃ τὸ δικα- E
 στήριον, ἐὰν δὲ ἠττηθῆ, τὴν τε βλάβην ἐξιάσθω καὶ τὸν δοῦλον παραδότω. καὶ ἐὰν ὑποζύγιον ἢ ἵππος ἢ κύων ἢ τι τῶν ἄλλων θρεμμάτων σίνηται τι τῶν πέλας, κατὰ ταῦτ' ἐκτίνειν τὴν βλάβην. ἐὰν τις ἐκῶν μὴ θέλη μαρτυρεῖν, προσκαλεῖσθαι τὸν δεόμενον, ὁ δὲ προσκληθεὶς ἀπαντάτω πρὸς τὴν δίκην, καὶ ἐὰν μὲν εἰδῆ καὶ ἐθέλη μαρτυρεῖν, μαρτυρεῖτω, ἐὰν δὲ εἰδέναι μὴ φῆ, τοὺς τρεῖς θεοὺς Δία καὶ Ἀπόλλωνα καὶ Θέμιν ἀπομόσας ἢ μὴν μὴ

937 εἰδέναι ἀπαλλαττέσθω τῆς δίκης· ὁ δ' εἰς μαρτυρίαν κλη-
 θείς, μὴ ἀπαντῶν δὲ τῷ καλεσαμένῳ, τῆς βλάβης ὑπόδι-
 κος ἔστω κατὰ νόμον. εἰ δέ τις τινα δικάζοντα ἀναστή-
 σηται μάρτυρα, μαρτυρήσας μὴ διαψηφιζέσθω περὶ ταύ-
 τῆς τῆς δίκης. γυναικὶ δ' ἐξέστω ἐλευθέρα μαρτυρεῖν καὶ
 συνηγορεῖν, εἰ ὑπὲρ τετραράκοντα ἔτη ἢ γεγонуῖα, καὶ
 δίκην λαγχάνειν, εἰ ἄνδρος ἢ ζῶντος δὲ ἀνδρὸς ἐξέ-
 στω μαρτυρῆσαι μόνον. δούλῃ δὲ καὶ δούλῳ καὶ παιδὶ
 B φόνου μόνον ἐξέστω μαρτυρεῖν καὶ συνηγορεῖν, εἰ ἔγ-
 γυητὴν ἀξιόχρεων ἢ μὴν μενεῖν καταστήσῃ μέχρι δίκης,
 εἰ ἐπισκηφθῆ τὰ ψευδῆ μαρτυρῆσαι. ἐπισκήπτεσθαι δὲ
 τῶν ἀντιδίκων ἑκάτερον ὅλη τῇ μαρτυρίᾳ καὶ μέρει, εἰ ἂν
 τὰ ψευδῆ φῆ τινα μεμαρτυρηκέναι, πρὶν τὴν δίκην διακε-
 κρίσθαι· τὰς δ' ἐπισκήψεις τὰς ἀρχὰς φυλάττειν κατασε-
 σημασμένας ὑπ' ἀμφοῖν, καὶ παρέχειν εἰς τὴν τῶν ψευδο-
 C μαρτυριῶν διάκρισιν. εἰ δέ τις ἄλλῳ δις ψευδομαρτυρῶν,
 τοῦτον μηκέτι νόμος ἀναγκαζέτω μηδεὶς μαρτυρεῖν, εἰ ἂν
 δὲ τρίς, μηκέτ' ἐξέστω τούτῳ μαρτυρεῖν· εἰ δὲ τολμήσῃ
 μαρτυρῆσαι τρίς ἑαλωκῶς, ἐνδεικνύτω μὲν πρὸς τὴν ἀρ-
 χὴν ὁ βουλόμενος αὐτόν, ἢ δ' ἀρχὴ δικαστηρίῳ παρα-
 δότω, εἰ δὲ ὄφλη, θανάτῳ ζημιούσθω. ὀπόσων δ' ἂν
 μαρτυρίαι ἄλλῳσι δίκην, ψευδῆ δοξάντων μαρτυρεῖν καὶ τὴν
 νίκην τῷ ἐλόντι πεποιηκέναι, εἰ τῶν τοιούτων ὑπὲρ
 D ἡμισυ μαρτυριῶν καταδικασθῶσί τινες, τὴν κατὰ ταύτας
 ἀλοῦσαν δίκην ἀνάδικον γίγνεσθαι, ἀμφισβήτησιν δ' εἶ-
 ναι καὶ διαδικασίαν, εἴτε κατὰ ταύτας εἴτε μὴ ἢ δίκη ἐκρί-
 θη, ὅποτέρως δ' ἂν κριθῆ, ταύτῃ γιγνέσθω τὸ τέλος τῶν
 ἔμπροσθεν δικῶν.

XV. Πολλῶν δὲ ὄντων καὶ καλῶν ἐν τῷ τῶν ἀνθρώ-
 πων βίῳ, τοῖς πλείστοις αὐτῶν οἷον κῆρες ἐπιπεφύκασιν,
 αἱ καταμαίνουσί τε καὶ καταρρουπαίνουσιν αὐτά· καὶ δὴ
 E καὶ δίκη ἐν ἀνθρώποις πῶς οὐ καλόν, ὃ πάντα ἡμέρωκε τὰ

ἀνθρώπινα; καλοῦ δὲ ὄντος τούτου πῶς οὐ καὶ τὸ ξυν- τινὸν ἄλλο
 δικεῖν ἡμῖν γίγνοιτ' ἂν καλόν; ταῦτα οὖν τοιαῦτα ὄντα
 διέβαλε τις κακῆ, καλὸν ὄνομα προστησαμένη, τέχνη, ἢ
 πρῶτον μὲν δὴ φησιν εἶναι τινὰ δικῶν ^{δίκων} μηχανήν, εἶναι δ'
 αὐτὴν τῷ τε δικασασθαι καὶ ξυνδικεῖν ἄλλω νικᾶν δυνα-
 μένην, ἂν τ' οὖν δίκαια ἂν τε μὴ τὰ περὶ τὴν δίκην ἐκά-
 στην ἢ πεπραγμένα· δωρεᾶν δ' αὐτῆς εἶναι τῆς τέχνης 938
 καὶ τῶν λόγων τῶν ἐκ τῆς τέχνης, ἂν ἀντιδωρῆται τις
 χρήματα. ταύτην οὖν ἐν τῇ παρ' ἡμῖν πόλει, εἴτ' οὖν
 τέχνη εἴτε ἄτεχνός ἐστί τις ἐμπειρία καὶ τριβή, μάλιστα
 μὲν δὴ χρεῶν ἐστί μὴ φῦναι, δεομένου δὲ τοῦ νομοθέτου
 πείθεσθαι καὶ μὴ ἐναντία δίκη φθέγγεσθαι, πρὸς ἄλλην
 δὲ ἀπαλλάττεσθαι χώραν, πειθομένοις μὲν σιγή, ἀπει-
 θοῦσι δὲ φωνὴ νόμῳ ἦδε· ἂν τις δοκῇ πειραῖσθαι τὴν τῶν
 δικαίων δύναμιν ἐν ταῖς τῶν δικαστῶν ψυχαῖς ἐπὶ τὰναν- B
 τία τρέπειν καὶ παρὰ καιρὸν πολυδικεῖν τῶν τοιούτων ἢ
 καὶ ξυνδικεῖν, γραφέσθω μὲν ὁ βουλόμενος αὐτὸν κακο-
 δικίας ἢ καὶ ξυνδικίας κακῆς, κρινέσθω δὲ ἐν τῷ τῶν
 ἐκλεκτῶν δικαστηρίῳ, ὄφλοντος δὲ τιμάτω τὸ δικαστή-
 ριον εἴτε φιλοχρηματία δοκεῖ δρᾶν τὸ τοιοῦτον εἴτε φι-
 λονεικία, καὶ ἐὰν μὲν φιλονεικία, τιμᾶν αὐτῷ τὸ δικα-
 στήριον ὅσου χρόνῳ τὸν τοιοῦτον μηδενὶ λαχεῖν δί-
 κην μηδὲ ξυνδικῆσαι, ἐὰν δὲ φιλοχρηματία, τὸν μὲν ξέ-
 νον ἀπιόντα ἐκ τῆς χώρας μήποτε πάλιν ἐλθεῖν ἢ θα- C
 νάτῳ ζημιοῦσθαι, τὸν ἄστων δὲ τεθνάναι φιλοχρημοσύ-
 νης ἕνεκα τῆς ἐκ παντὸς τρόπου παρ' αὐτῷ τιμωμένης·
 καὶ ἐὰν τις φιλονεικία κριθῇ δις τὸ τοιοῦτον δρᾶν, τε-
 θνάτῳ.

IB.

941 I. AΘ. Ἐὰν ὡς πρεσβευτής τις ἢ κήρυξ καταψευδόμενος τῆς πόλεως παραπρεσβεύηται πρὸς τινα πόλιν, ἢ πεμπόμενος μὴ τὰς οὔσας πρεσβείας ἐφ' αἷς πέμπεται ἀπαγγέλλῃ, ἢ πάλιν αὖ παρὰ τῶν πολεμίων ἢ καὶ φίλων μὴ τὰ παρ' ἐκείνων ὀρθῶς ἀποπρεσβεύσας γένηται φανερός ἢ κηρυκεύσας, γραφαὶ κατὰ τούτων ἔστων ὡς Ἐρμοῦ καὶ Διὸς ἀγγελίας καὶ ἐπιτάξεις παρὰ νόμον ἀσεβησάντων, τίμημα δὲ ὅ τι χρὴ πάσχειν ἢ ἀποτίνειν, ἐὰν ὄφλη. κλοπὴ μὲν χρημάτων ἀνελεύθερον, ἀρπαγὴ δὲ ἀναίσχυντον· τῶν Διὸς δὲ υἱέων οὐδεὶς οὔτε δόλοισι οὔτε βίᾳ χαίρων ἐπιτετήδευκε τούτοις οὐδέτερον. μηδεὶς οὖν ὑπὸ ποιητῶν μηδ' ἄλλως ὑπὸ τινῶν μυθολόγων πλημμελεῖν περὶ τὰ τοιαῦτα ἔξαπατώμενος ἀναπειθέσθω, καὶ κλέπτων ἢ βιαζόμενος οἰέσθω μηδὲν αἰσχρὸν ποιεῖν, ἀλλ' ἅπερ αὐτοὶ θεοὶ δρῶσιν· οὔτε γὰρ ἀληθὲς οὔτ' εἰκός, ἀλλ' ὅστις δρᾷ τοιοῦτον παρανόμως, οὔτε θεὸς οὔτε παῖς ἐστὶ ποτε θεῶν, ταῦτα δὲ νομοθέτῃ μᾶλλον προσήκει γιννώσκειν ἢ ποιηταῖς ξύμπασιν. ὁ μὲν οὖν πεισθεὶς ἡμῶν τῷ λόγῳ εὐτυχεῖτε καὶ εἰς χρόνον ἅπαντα εὐτυχοῖ, ὁ δὲ ἀπιστήσας τὸ μετὰ ταῦτα τοιῶδέ τινι ἐνεχέσθω νόμῳ· ἐὰν τίς τι κλέπτῃ δημόσιον μέγα ἢ καὶ σμικρόν, τῆς αὐτῆς δίκης δεῖ. σμικρόν τε γὰρ ὁ κλέπτων ἔρωτι μὲν ταύτῳ, δυνάμει δὲ ἐλάττονι κέκλοφεν, ὅ τε τὸ μείζον κινῶν οὐ καταθέμενος ὅλον ἀδικεῖ· δίκης οὖν οὐδέτερον οὐδετέρου ἐλάττονος ἕνεκα μεγέθους τοῦ κλέμματος ὁ νόμος ἀξιοῖ ζημιῶν, ἀλλὰ τῷ τὸν μὲν ἴσως ἂν ἰάσιμον ἔτ' εἶναι, τὸν δ' ἀνίατον. ξένον μὲν δὴ τῶν δημοσίων ἢ δοῦλον ἂν τίς τι κλέπτουτα ἐν δικαστηρίῳ ἔλῃ, ὡς ἰασίμῳ ἐκ τῶν εἰκότων ὄντι, τί χρὴ παθεῖν ἢ τίνα ζημίαν ἀποτίνειν αὐτόν, ἢ κρίσις γιννέσθω·

τὸν δὲ ἀστὸν καὶ τεθραμμένον ὡς ἔσται τεθραμμένος, ἂν 942
πατρίδα συλῶν ἢ βιαζόμενος ἀλίσκεται, ἐάν τ' ἐπ' αὐτο-
φώρῳ ἐάν τε μή, σχεδὸν ὡς ἀνίατον ὄντα θανάτῳ ζη-
μιοῦν.

II. Στρατειῶν δὲ ἔνεκα πολλὴ μὲν ξυμβουλή, πολλοὶ
δὲ νόμοι γίνονται κατὰ τρόπον, μέγιστον δὲ τὸ μηδέποτε
ἄναρχον μηδένα εἶναι, μήτ' ἄρρενα μήτε θήλειαν, μηδέ
τινος ἔθει ψυχὴν εἰθίσθαι μήτε σπουδάζοντος μήτ' ἐν
παιδιαῖς αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοῦ τι κατὰ μόνας δρᾶν, ἀλλ' ἐν B
τε πολέμῳ παντὶ καὶ ἐν εἰρήνῃ πάσῃ πρὸς τὸν ἄρχοντα
ἀεὶ βλέποντα καὶ ξυνεπόμενον ζῆν, καὶ τὰ βραχύταθ' ὑπ'
ἐκείνου κυβερνώμενον, οἷον ἐστάναι θ' ὅταν ἐπιτάτῃ τις
καὶ πορεύεσθαι καὶ γυμνάζεσθαι καὶ λουῖσθαι καὶ σιτεῖ-
σθαι καὶ ἐγείρεσθαι νύκτωρ εἰς τε φυλακὰς καὶ παραγγέλ-
σεις, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς κινδύνοις μήτε τινὰ διώκειν μήθ'
ὑποχωρεῖν ἄλλῳ ἄνευ τῆς τῶν ἀρχόντων δηλώσεως, ἐνί τε C
λόγῳ τὸ χωρὶς τι τῶν ἄλλων πράττειν διδάξαι τὴν ψυχὴν C
ἔθει μήτε γινώσκειν μήτ' ἐπίστασθαι τὸ παράπαν, ἀλλ'
ἀθρόον ἀεὶ καὶ ἅμα καὶ κοινὸν τὸν βίον ὅτι μάλιστα πᾶσι
πάντων γίνεσθαι· τούτου γὰρ οὔτ' ἔστιν οὔτε ποτὲ μὴ
γένηται κρεῖττον οὔτε ἄμεινον οὔτε τεχνικώτερον εἰς σω-
τηρίαν τὴν κατὰ πόλεμον καὶ νίκην. τοῦτο καὶ ἐν εἰρήνῃ
μελετητέον εὐθύς ἐκ τῶν παίδων, ἄρχειν τε ἄλλων ἄρχε-
σθαί θ' ὑφ' ἐτέρων· τὴν δ' ἀναρχίαν ἐξαιρετέον ἐκ παν- D
τὸς τοῦ βίου ἀπάντων τῶν ἀνθρώπων τε καὶ τῶν ὑπ' ἀν-
θρώπους θηρίων· καὶ δὴ καὶ χορείας πάσας εἰς τὰς ἀρι-
στείας τὰς κατὰ πόλεμον βλέπούσας χορεύειν, καὶ ὅλην
εὐκολίαν τε καὶ εὐχέρειαν ἐπιτηδεύειν τῶν αὐτῶν εἴνεκα,
καρτερήσεις τε αὐ σιτίων καὶ ποτῶν καὶ χειμῶνων καὶ τῶν
ἐναντίων καὶ κοίτης σκληρᾶς, καὶ τό γε μέγιστον, τὴν τῆς
κεφαλῆς καὶ ποδῶν δύναμιν μὴ διαφθείρειν τῇ τῶν ἄλλο-
τρίων σκεπασμάτων περικαλυφῆ, τὴν τῶν οἰκείων ἀπολ-

Ε λύντας πύλων τε καὶ ὑποδημάτων γένεσιν καὶ φύσιν· ταῦτα γὰρ ἀκρωτήρια ὄντα σωζόμενά τε ἔχει μεγίστην δύναμιν παντὸς τοῦ σώματος καὶ τούναντίον ἐναντίως, καὶ τὸ μὲν ὑπηρετικώτατον ἅπαντι τῷ σώματι, τὸ δὲ ἀρχικώτατον, ἔχον τὰς κυρίας ἀπάσας αἰσθήσεις αὐτοῦ φύσει.

- 943 ἔπαινον μὲν δὴ τοῦτον ἀκούειν τὸν νέον χρῆν δοκεῖν πολεμικοῦ περὶ βίου, νόμους δ' αὖ τούσδε· στρατεύεσθαι τὸν καταλεγέντα ἢ τὸν ἐν μέρει τινὶ τεταγμένον. εἰ δέ τις ἐκλείπη τινὶ κάκῃ μὴ στρατηγῶν ἀφέντων, γραφὰς ἀστρατείας εἶναι πρὸς τοὺς πολεμικοὺς ἄρχοντας, ὅταν ἔλθωσιν ἀπὸ στρατοπέδου, δικάζειν δὲ τοὺς στρατεύσαντας ἐκάστους χωρὶς, ὀπλίτας τε καὶ ἱππέας καὶ τᾶλλα ἐμ-
- Β πολέμια ἕκαστα ὡσαύτως, καὶ εἰσάγειν ὀπλίτας μὲν εἰς τοὺς ὀπλίτας, ἱππέας δὲ εἰς τοὺς ἱππέας καὶ τοὺς ἄλλους δὲ κατὰ ταῦτά εἰς τοὺς αὐτῶν ξυννόμους· εἰ δέ τις ὄφλη, ὑπάρχειν μὲν αὐτῷ μήποτε τῆς ὅλης ἀριστείας ἀγωνιστῆ γενέσθαι μηδὲ ἀστρατείας ἄλλον γράψασθαι ποτε μηδὲ κατηγορῶν τούτων πέρι γενέσθαι, πρὸς τούτοις δ' ἔτι προστιμᾶν αὐτῷ τὸ δικαστήριον, ὅτι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτινεῖν. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐκδικασθεισῶν τῶν τῆς ἀστρατείας δικῶν, πάλιν ἐκάστων τούτων ἄρχοντας ποιῆσαι ξύλλο-
- Γ γον, ἀριστείων δὲ πέρι κρίνεσθαι τὸν βουλόμενον ἐν τοῖς αὐτῶν ἔθνεσι, μὴ περὶ προτέρου πολέμου μηδὲν παρεχόμενον μήτε τεκμήριον μήτε μαρτύρων πιστώσεις λόγων, αὐτῆς δὲ περὶ τῆς στρατείας τῆς τότε γενομένης αὐτοῖς στέφανον δὲ τὸ νικητήριον ἐκάστοις εἶναι θαλλοῦ· τοῦτον δὲ εἰς τὰ τῶν πολεμικῶν θεῶν ἱερά, ὧν ἂν τις βούληται, γράψαντα ἀναθεῖναι μαρτύριον εἰς τὴν τῶν ἀριστείων κρίσιν παντὸς τοῦ βίου καὶ τὴν τῶν δευτέρων καὶ τρίτων.
- Δ εἰ δὲ στρατεύσῃται μὲν τις, μὴ ἀπαγαγόντων δὲ τῶν ἀρχόντων οἴκαδε προαπέλθῃ τοῦ χρόνου, λειποταξίου τούτων εἶναι γραφὰς ἐν τοῖς αὐτοῖς οἷσπερ τῆς ἀστρατείας,

ὄφλουσί τε τιμωρίαί ἐπέστωσαν αἵπερ καὶ πρόσθεν ἐτέ-
 θησαν. χρῆ μὲν δὴ πᾶσαν ἐπιφέροντα δίκην ἀνδρὶ πάντ'
 ἄνδρα φοβεῖσθαι τὸ μὴ [τε] ἐπενεγκεῖν ψευδῆ τιμωρίαν,
 μήτ' οὖν ἐκόντα μήτ' ἄκοντα κατὰ δύναμιν· παρθένος E
 γὰρ αἰδοίη Δίκη λέγεται τε καὶ ὄντως εἴρηται, ψεῦδος
 δὲ αἰδοῖ καὶ δίκη νεμεσητὸν κατὰ φύσιν· τῶν τε οὖν
 ἄλλων εὐλαβεῖσθαι δεῖ πέρι πλημμελεῖν εἰς δίκην, διαφε-
 ρόντως δὲ καὶ τῆς τῶν κατὰ πόλεμον ὀπλων ἀποβο-
 λῆς, μὴ διαμαρτῶν τις ἄρα τῶν ἀναγκαίων ἀποβολῶν, ὡς
 αἰσχροῦς αὐτὰς εἰς ὄνειδος τιθεῖς, ἀναξίω ἀναξίας ἐπάγη
 δίκας. ῥάδιον μὲν οὖν οὐδαμῶς διορίσαι τούτων θάτε-
 ρον, ὅμως δὲ χρῆ τὸν νόμον ἀμῶς γέ πως ὀρίζειν πειρᾶ- 944
 σθαι κατὰ μέρη. μύθῳ δὲ προσχρώμενοι ἅμ' εἴπωμεν, εἰ
 κοιμισθεῖς ἐπὶ σκηνὴν ἄνευ τῶν ὀπλων Πάτροκλος ἔμ-
 πνους ἐγένεθ', οἷον δὴ μυρίοις συνέπεσε, τὰ δὲ πρότερα
 ἐκεῖνα ὄπλα, ἃ Πηλεΐ φησὶν ὁ ποιητῆς παρὰ θεῶν προῖκα
 ἐν τοῖς γάμοις ἐπιδοθῆναι Θέτιδι, ταῦτα δὲ Ἐκτωρ εἶχεν,
 ἐξῆν ἂν τῶν τότε ὅσοι κακοὶ ὄνειδίξιν ὀπλων ἀποβολὴν
 τῷ τοῦ Μενoitίου; ἔτι δὲ ὁπόσοι κατὰ κρημνῶν ῥιφέντες
 ἀπώλεσαν ὄπλα, ἢ κατὰ θάλατταν, ἢ χειμῶνων ἐν τόποις B
 ὑποδεξαμένης αὐτοὺς ἐξαίφνης πολλῆς ῥύσεως ὕδατος, ἢ
 μυρὶ ἂν ἔχοι τις τοιαῦτα παραμυθούμενος ἐπάδειν, εὐ-
 διάβολον κακὸν καλλύνων· τεμεῖν δὲ χρεῶν κατὰ δύνα-
 μιν τὸ μείζον καὶ τὸ δυσχερέστερον κακὸν ἀπὸ τοῦ ἐναν-
 τίου. σχεδὸν οὖν ἐν τοῖς ὄνειδίεσιν ἔχει τινὰ τομὴν ἢ τού-
 των τῶν ὀνομάτων ἐπιφορὰ· ῥίψασπις μὲν γὰρ οὐκ ἐν
 πᾶσιν ὀνομάζοιτ' ἂν δικαίως, ἀποβολεὺς δὲ ὀπλων· οὐχ C
 ὁμοίως γὰρ ὅ τε ἀφαιρεθεῖς μετ' εἰκνίας βίας γίγνοιτ' ἂν
 ῥίψασπις ὅ τε ἀφείς ἐκῶν, διαφέρει δὲ ὅλον που καὶ τὸ
 πᾶν. ὧδ' οὖν δὴ λεγέσθω νόμῳ· ἐὰν καταλαμβανόμενός
 τις ὑπὸ πολεμίων καὶ ἔχων ὄπλα μὴ ἀναστρέφῃ καὶ ἀμύ-
 νηται, ἀφῆ δὲ ἐκῶν ἢ ῥίψη, ζῶν αἰσχροῦν ἀρνύμενος μετὰ

τάχους μάλλον ἢ μετ' ἀνδρείας καλὸν καὶ εὐδαίμονα θά-
 D νατον, τοιαύτης μὲν ὄπλων ἀποβολῆς ἔστω δίκη ῥιφθέν-
 των, τῆς δὲ εἰρημένης ἔμπροσθεν ὁ δικάζων [μὴ] ἀμελείτω
 σκοπεῖν· τὸν γὰρ κακὸν αἰεὶ δεῖ κολάζειν, ἴν' ἀμείνων ἦ,
 οὐ τὸν δυστυχή· οὐδὲν γὰρ πλεόν. ζημία δὲ τῷ τὴν τοι-
 αύτην ἀμυντηρίων ὄπλων εἰς τοῦναντίον ἀφέντι δύναμιν
 τίς ἄρα γίγνοιτ' ἂν πρόσφορος; οὐ γὰρ δυνατὸν ἀνθρώ-
 πῳ δρᾶν τοῦναντίον ὡς ποτε θεὸν φασὶ δρᾶσαι, Καινέα
 τὸν Θετταλὸν ἐκ γυναικὸς μεταβαλόντα εἰς ἀνδρὸς φύσιν·
 E ἦν γὰρ *ἂν* ἀνδρὶ ῥιψάσπιδι τρόπον τινὰ πρέπουσα πα-
 σῶν μάλιστα ἢ κείνη τῇ γενέσει ἐναντία γένεσις, εἰς γυ-
 ναῖκα ἐξ ἀνδρὸς μεταβαλοῦσα, τιμωρία τούτῳ γενομένη·
 νῦν δ' ὅτι τούτων ἐγγύτατα φιλοψυχίας ἔνεκα, ἵνα τὸν
 ἐπίλοιπον βίον μὴ κινδυνεύῃ, ξῆ δὲ ὡς πλεῖστον χρόνον
 [ᾧ] κακῷ ὀνειδέει ξυνεχόμενος, ἔστω νόμος ὅδε ἐπὶ τού-
 τοις· ἀνὴρ ὃς ἂν ὄφλη δίκην ὡς αἰσχροῦς ἀποβαλὼν ὄπλα
 πολεμικά, τούτῳ μῆτ' οὐν τις στρατηγὸς μῆτ' ἄλλος ποτὲ
 τῶν κατὰ πόλεμον ἀρχόντων ὡς ἀνδρὶ στρατιώτῃ χρήση-
 945 ται μηδ' εἰς τάξιν κατατάξῃ μηδ' ἠντινοῦν· εἰ δὲ μὴ, κατ-
 ευθύνειν αὐτοῦ τὸν εὐθύνον, ἂν μὲν ἦ τοῦ μεγίστου τι-
 μήματος ὁ τάξας τὸν κακόν, χιλίας, ἂν δὲ τοῦ δευτέρου,
 πέντε μναῖς, ἂν δὲ τοῦ τρίτου, τρεῖς μναῖς· ἂν δὲ τοῦ τε-
 τάρτου, μναῖν. ὁ δὲ ὄφλων τὴν δίκην πρὸς τῷ ἀφείσθαι
 τῶν ἀνδρείων κινδύνων κατὰ φύσιν τὴν αὐτοῦ προσα-
 ποτισάτω μισθόν, χιλίας μὲν, ἂν τοῦ μεγίστου τιμήματος
 ἦ, πέντε δέ, τοῦ δευτέρου, τρεῖς δέ, ἂν τοῦ τρίτου, μναῖν
 B δὲ ὡσαύτως, καθάπερ οἱ πρόσθεν, τοῦ τετάρτου μέρους.

III. Εὐθύνων δὲ περὶ τίς ἡμῖν λόγος ἂν εἴη πρέπων
 ἀρχόντων γενομένων τῶν μὲν κατὰ τύχην κλήρου καὶ ἐπ'
 ἐνιαυτόν, τῶν δ' εἰς πλείονα ἔτη καὶ ἐκ προκρίτων; τῶν
 δὲ τοιούτων εὐθυνητῆς τίς ἱκανός, ἂν τίς τί πη σκολιὸν
 αὐτῶν καμφθεὶς ὑπὸ βάρους μὲν πράξῃ, τῆς δ' αὐτοῦ δυ-

νάμεως ἐνδεία πρὸς τὴν τῆς ἀρχῆς ἀξίαν, ῥάδιον μὲν οὐ-
 δαμῶς εὐρεῖν τῶν ἀρχόντων ἄρχοντα ὑπερβάλλοντα πρὸς C
 ἀρετὴν, ὅμως δὲ πειρατέον εὐθυντάς τινας ἀνευρίσκειν
 θείους. ἔχει γὰρ οὖν οὕτω· πολλοὶ καιροὶ πολιτείας λύ-
 σεώς εἰσι, καθάπερ νεὼς ἢ ζώου τινός, οὓς ἐντόνους τε
 καὶ ὑποζώματα καὶ νεύρων ἐπιτόνους, μίαν οὖσαν φύσιν
 διεσπαρμένην, πολλαχοῦ πολλοῖς ὀνόμασι προσαγορευό-
 μεν· εἷς δὲ οὗτος οὐ σμικρότατος καιρὸς τοῦ σώζεσθαι τε
 καὶ διαλυθεῖσαν οἴχεσθαι πολιτείαν. ἂν μὲν γὰρ οἱ τοὺς D
 ἄρχοντας ἐξευθύνοντες βελτίους ὦσιν ἐκείνων, καὶ τοῦτ'
 ἐν δίκῃ [ἀμέμπτω] τε καὶ ἀμέμπτως, ἢ πᾶσα οὕτω θάλλει
 τε καὶ εὐδαιμονεῖ χώρα καὶ πόλις· ἐὰν δ' ἄλλως τὰ περὶ
 τὰς εὐθύνας τῶν ἀρχόντων γίννηται, τότε λυθείσης τῆς
 ἅπαντα πολιτεύματα ξυνεχούσης εἰς ἓν δίκης ταύτη
 πᾶσα ἀρχὴ διεσπάσθη χωρὶς ἑτέρα ἀπ' ἄλλης, καὶ οὐκ εἰς
 ταῦτόν ἐτι νεύουσαι, πολλὰς ἐκ μιᾶς τὴν πόλιν ποιοῦσαι, E
 στάσεων ἐμπλήσασαι ταχὺ διώλεσαν. διὸ δὴ δεῖ πάντως
 τοὺς εὐθύνους θαναμαστοὺς πᾶσαν ἀρετὴν εἶναι. τεκται-
 νώμεθα δὴ τινα τρόπον αὐτῶν τοιάνδε γένεσιν. κατ' ἐνι-
 αὐτὸν ἕκαστον μετὰ τροπᾶς ἡλίου τὰς ἐκ θέρους εἰς χει-
 μῶνα ξυνιέναι χρεῶν πᾶσαν τὴν πόλιν εἰς Ἡλίου κοινὸν
 καὶ Ἀπόλλωνος τέμενος, τῷ θεῷ ἀποφανομένους ἄνδρας
 αὐτῶν τρεῖς, ὃν ἂν ἕκαστος αὐτῶν ἡγῆται πάντῃ ἄριστον 946
 εἶναι πλὴν αὐτοῦ, μὴ ἔλαττον πεντήκοντα γεγονότα ἐτῶν·
 τῶν δὲ προκριθέντων οὓς ἂν πλεῖστοι ἐνέγκωσι, τούτους
 ἐκλέξαι μέχρι τῶν ἡμίσεων, ἐὰν ἄριστοι γίνωνται, περιτ-
 τοὶ δὲ ἐὰν ὦσιν, ἕνα ἀφελεῖν, ὃ ἂν ἐλάχισται γένωνται,
 καταλιπεῖν δὲ τοὺς ἡμίσεις αὐτῶν πλήθει τῶν ψήφων
 ἀποκρίναντας· ἐὰν δέ τις ἴσαι γίνωνται καὶ τὸν ἡμι-
 συν ἀριθμὸν πλείω ποιῶσιν, ἀφελεῖν τὸ πλεόν ἀποκρί-
 ναντας νεότητι, τοὺς δ' ἄλλους ἐγκρίναντας φέρειν αὐθις, B
 μέχριπερ ἂν τρεῖς λειφθῶσιν ἄνισοι· ἐὰν δὲ ἢ πᾶσιν ἢ

τοῖν δυοῖν ἴσαι γίνωνται, τῇ ἀγαθῇ μοίρᾳ καὶ τύχῃ ἐπι-
 τρέψαντας, κλήρω διελόντας τὸν νικῶντα καὶ δεύτερον
 καὶ τρίτον στεφανῶσαι θαλλῶ καὶ τὰ ἀριστεῖα ἀποδόντας
 πᾶσιν ἀνειπεῖν, ὅτι Μαγνήτων ἢ κατὰ θεὸν πάλιν τυ-
 χούσα σωτηρίας πόλις, ἀποφήνασα αὐτῆς Ἡλίῳ ἄνδρας
 C τοὺς ἀρίστους τρεῖς, ἀκροθίνιον Ἀπόλλωνι κατὰ τὸν πα-
 λαιὸν νόμον ἀνατίθησι κοινὸν καὶ Ἡλίῳ, ὅσον περ ἂν
 ἔπωνται χρόνον τῇ κρίσει. τούτους δὲ πρώτῳ μὲν ἐνιαυ-
 τῷ δώδεκα εὐθύνοὺς ἀποδείξει, μέχρι περ ἂν ἐκάστῳ πέντε
 καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη ξυμβῆ γενόμενα, τὸ λοιπὸν δὲ τρεῖς
 αἰεὶ προσγιγνέσθων κατ' ἐνιαυτόν· οὗτοι δὲ τὰς ἀρχὰς
 πάσας δώδεκα μέρη διελόμενοι πάσαις βασάνοις χρώμενοι
 ἐλευθέραις ἐλεγχόντων. οἰκούντων δέ, ὅσον ἂν εὐθύ-
 D νωσι χρόνον, ἐν τῷ τοῦ Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἡλίου τεμέ-
 νει, ἐν ᾧ περ ἐκρίθησαν· καὶ τὰ μὲν ἰδίᾳ ἕκαστος, τὰ δὲ
 καὶ κοινῇ μετ' ἀλλήλων κρίναντες τοὺς ἀρχαντας τῇ πόλει
 ἀποφηνάντων, εἰς τὴν ἀγορὰν γράμματα καταθέντες περὶ
 ἐκάστης ἀρχῆς, ὅ τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίνειν κατὰ τὴν τῶν
 εὐθύνων γνώμην. ἦτις δ' ἂν τῶν ἀρχῶν μὴ ὁμολογῆ κε-
 κρίσθαι δικαίως, εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς δικαστὰς εἰσαγέτω
 τοὺς εὐθύνοὺς, καὶ εἰ μὲν ἀποφύγῃ τις τὰς εὐθύνας,
 αὐτῶν τῶν εὐθύνων κατηγορεῖτω, εἰ μὲν ἐθέλη· εἰ μὲν δὲ
 E ἀλῶ, εἰ μὲν ἢ τῷ θανάτῳ τετιμημένον ὑπὸ τῶν εὐθύ-
 νων, ὥσπερ ἀνάγκη, ἀπλῶς θνησκέτω, τῶν δ' ἄλλων τι-
 μημάτων ὧν ἂν δυνατὸν ἢ διπλῆν τίσαι, διπλασίαν τι-
 νέτω. τὰς δ' εὐθύνας αὐτῶν τούτων ἀκούειν χρὴ τίνες
 ἔβονται καὶ τίνα τρόπον. ζῶσι μὲν οὖν τούτοις τοῖς παρὰ
 947 πάσης τῆς πόλεως ἀριστείων ἠξιωμένοις προεδραῖα τ' ἐν
 ταῖς πανηγύρεσι πάσαις ἔστωσαν, ἔτι δὲ τῶν εἰς τοὺς Ἑλ-
 ληνας κοινῇ θυσιῶν καὶ θεωριῶν καὶ ὄσων ἂν ἑτέρῳ κοι-
 νωνῶσιν ἱερῶν, ἐκ τούτων τοὺς ἀρχοντας τῆς θεωρίας
 ἐκάστης ἐκπέμπειν, καὶ τούτους μόνους δάφνης στεφάνῳ

τῶν ἐν τῇ πόλει κεκοσμημένους εἶναι, καὶ ἱερέας μὲν πάν-
 τας τοῦ Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἡλίου, ἀρχιέρεων δὲ ἓνα κατ'
 ἐνιαυτὸν τὸν πρῶτον κριθέντα τῶν γενομένων ἐκείνῳ τῷ
 ἐνιαυτῷ [τῶν] ἱερέων, καὶ τοῦνομα ἀναγράφειν τούτου B
 κατ' ἐνιαυτόν, ὅπως ἂν γίγνηται μέτρον ἀριθμοῦ τοῦ χρό-
 νου, ἕως ἂν ἡ πόλις οἰκῆται. τελευτήσασι δὲ προθέσεις τε
 καὶ ἐκφορὰς καὶ θήκας διαφόρους εἶναι τῶν ἄλλων πολι-
 τῶν, λευκὴν μὲν τὴν στολὴν ἔχειν πᾶσαν, θρήνων δὲ καὶ
 ὀδυρμῶν χωρὶς γίγνεσθαι, κορῶν δὲ χορὸν πεντεκαίδεκα
 καὶ ἀρρένων ἕτερον περισταμένους τῇ κλίνῃ ἑκατέρους
 οἶον ὕμνον πεποιημένον ἔπαινον εἰς τοὺς ἱερέας ἐν μέρει
 ἑκατέρους ἄδειν, εὐδαιμονίζοντας ᾧδῃ διὰ πάσης τῆς ἡμέ- C
 ρας· ἔωθεν δ' εἰς τὴν θήκην φέρειν αὐτὴν μὲν τὴν κλίνην
 ἑκατὸν τῶν νέων τῶν ἐν τοῖς γυμνασίοις, οὓς ἂν οἱ προς-
 ἦκοντες τοῦ τελευτήσαντος ἐπιόψωνται, πρῶτους δὲ προ-
 λέναι τοὺς ἠϊθέους τὴν πολεμικὴν σκευὴν ἐνδεδυκότας
 ἑκάστους, σὺν τοῖς ἵπποισι μὲν ἱππέας, σὺν δὲ ὄπλοις
 ὀπλίτας, καὶ τοὺς ἄλλους ὡσαύτως, παῖδας δὲ περὶ αὐτὴν
 τὴν κλίνην ἔμπροσθεν τὸ πάτριον μέλος ἐφυμνεῖν, καὶ D
 κόρας ἐπομένας ἐξόπισθεν ὄσαι τ' ἂν γυναικες τῆς παιδο-
 ποιήσεως ἀπηλλαγμένοι τυγχάνωσι, μετὰ δὲ ταῦτα ἱερέας
 τε καὶ ἱερείας ὡς καθαρεύονται τῷ τάφῳ ἔπεσθαι, εἰ ἂν ἄρα
 καὶ τῶν ἄλλων εἰργωνται τάφων, εἰ ἂν καὶ τὸ τῆς Πυθίας
 οὔτω τε καὶ ταύτῃ σύμψηφον ἦ· θήκην δὲ ὑπὸ γῆς αὐτοῖς
 εἰργασμένην εἶναι ψαλίδα προμήκη λίθων ποτίμων καὶ
 ἀγήρων εἰς δύναμιν, ἔχουσιν κλίνας παρ' ἀλλήλας λιθί-
 νας κειμένας, οὗ δὴ τὸν μακάριον γεγονότα θέντες, κύ-
 κλω χώσαντες, πέριξ δένδρων ἄλσος περιφυτεύσουσι πλὴν E
 κώλου ἑνός, ὅπως ἂν αὕξην ὁ τάφος ἔχη ταύτην τὴν εἰς
 τὸν ἅπαντα χρόνον, ἂν ἐπιδέῃ χώματος τοῖς τιθεμένοις·
 κατ' ἐνιαυτὸν δὲ ἀγῶνα μουσικῆς αὐτοῖς καὶ γυμνικὸν
 ἱππικὸν τε θήσουσι. τὰ μὲν δὴ γέρα τοιαῦτα τοῖς τὰς εὐ-

θύνας διαφυγοῦσιν· ἂν δέ τις τούτων πιστεύων τῷ κρισθαι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐπιδείξῃ κακὸς γενόμενος ὕστερον τῆς κρίσεως, γράφεσθαι μὲν τὸν βουλόμενον αὐτὸν ὁ νόμος προσταττέτω, ὁ δ' ἄγων ἐν δικαστηρίῳ γιγνέσθω τοιῷδὲ τινι τρόπῳ. πρῶτον μὲν νομοφύλακες ἔστωσαν τούτου τοῦ δικαστηρίου, ἔπειτα αὐτῶν τούτων οἱ ζῶντες, πρὸς δὲ τούτοις τὸ τῶν ἐκλεκτῶν δικαστήριον· γράφείτω δὲ ὁ γραφόμενος, ὃν ἂν γράφηται, λέγουσαν τὴν γραφὴν ἀνάξιον εἶναι τὸν καὶ τὸν τῶν ἀριστείων καὶ τῆς ἀρχῆς· καὶ εἰ μὲν ὁ φεύγων ἀλῶ, στερέσει τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τάφου καὶ τῶν ἄλλων τῶν δοθεισῶν αὐτῷ τιμῶν, εἰ δὲ ὁ διώκων μὴ μεταλάβῃ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων, τινέτω ὁ μὲν τοῦ μεγίστου τιμήματος δώδεκα μναῖς, ὀκτὼ δὲ ὁ τοῦ δευτέρου, τρίτου δὲ ἕξ, τετάρτου δὲ δύο.

IV. Ῥαδαμάνθυος δὲ περὶ τὴν λεγομένην κρίσιν τῶν δικῶν ἄξιον ἄγασθαι, διότι κατεῖδε τοὺς τότε ἀνθρώπους ἡγουμένους ἐναργῶς εἶναι θεοὺς, εἰκότως, ἅτε κατὰ τὸν τότε χρόνον τῶν πολλῶν ἐκ θεῶν ὄντων, ὧν εἷς ἦν αὐτός, ὡς γε λόγος. εἶοικε δὴ δικαστῆ μὲν ἀνθρώπων οὐδενὶ διανοούμενος δεῖν ἐπιτρέπειν, θεοῖς δέ, ὅθεν ἀπλαῖ καὶ ταχεῖαι δίκαι ἐκρίνοντ' αὐτῷ. διδοὺς γὰρ περὶ ἐκάστων τῶν ἀμφισβητουμένων ὄρκον τοῖς ἀμφισβητοῦσιν ἀπηλλάττετο ταχὺ καὶ ἀσφαλῶς. νῦν δὲ δὴ ὅτε μέρος μὲν τι, φημέν, ἀνθρώπων τὸ παράπαν οὐχ ἡγοῦνται θεοὺς, οἱ δὲ οὐ φροντίζουσιν ἡμῶν αὐτοὺς διανοοῦνται, τῶν δὲ δὴ πλείστων ἐστὶ καὶ κακίστων ἢ δόξα, ὡς σμικρὰ δεχόμενοι θύματα καὶ θωπείας πολλὰ συναποστεροῦσι χρήματα καὶ μεγάλων σφᾶς ἐκλύονται κατὰ πολλὰ ζημιῶν, οὐκέτι δὴ τοῖς νῦν ἀνθρώποις ἢ Ῥαδαμάνθυος ἂν εἴη τέχνη πρέπουσα ἐν δίκαις. μεταβεβληκυῖων οὖν τῶν περὶ θεοὺς δοξῶν ἐν τοῖς ἀνθρώποις μεταβάλλειν χρῆ καὶ τοὺς νό-

μους· ἐν γὰρ λήξεσι δικῶν τοὺς μετὰ νοῦ τιθεμένους νό-
 μους ἐξαιρεῖν χρὴ τοὺς ὄρκους τῶν ἀντιδικούντων ἐκα-
 τέρων, καὶ τὸν λαγχάνοντά τῷ τινα δίκην τὰ μὲν ἐγκλή-
 ματα γράφειν, ὄρκον δὲ μὴ ἐπομνύναι, καὶ τὸν φεύγοντα
 κατὰ ταῦτά τὴν ἄρνησιν γράψαντα παραδοῦναι τοῖς ἄρ-
 χουσιν ἀνώμοτον. δεινὸν γάρ που, δικῶν γ' ἐν πόλει
 πολλῶν γενομένων, εὖ εἰδέναι σμικροῦ δεῖν τοὺς ἡμίσεις
 αὐτῶν ἐπιωρρηκότηας, ἐν ξυσσιτίοις τε ἀλλήλοις εὐχερῶς E
 συγγιγνομένους καὶ ἐν ἄλλαις συνουσίαις τε καὶ ἰδιωτι-
 καῖς συγγενήσεσιν ἐκάστων. νόμος δὲ κείσθω δικαστὴν
 μὲν ὁμνύναι δικάζειν μέλλοντα, καὶ τὸν τὰς ἀρχὰς τῷ κοι-
 νῷ καθιστάντα δι' ὄρκων ἢ διὰ φορᾶς ψήφων ἀφ' ἱερῶν 949
 φέροντα δρᾶν αἰεὶ τὸ τοιοῦτον, καὶ κριτὴν αὖ χορῶν καὶ
 πάσης μουσικῆς καὶ γυμνικῶν τε καὶ ἱππικῶν ἄθλων ἐπι-
 στάτας καὶ βραβέας καὶ ἀπάντων, ὅποσα μὴ φέρει κέρδος
 κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην δόξαν τῷ ἐπιωρκοῦντι· τῶν δὲ
 ὅποσα ἐξαρηθέντι καὶ ἐξομοσαμένῳ κέρδος μέγα φανε-
 ρὸν εἶναι δοκεῖ, ταῦτα δὲ διὰ δικῶν ὄρκων χωρὶς κρίνε-
 σθαι ξύμπαντας τοὺς ἐπικαλοῦντας ἀλλήλοις. καὶ τὸ πα-
 ράπαν ἐν δίκῃ τοὺς προέδρους μὴ ἐπιτρέπειν μήτε ὁμνύντι B
 λέγειν πιθανότητος χάριν μήτε ἐπαρώμενον ἑαυτῷ καὶ
 γένει μήτε ἱκετεῖαις χρώμενον ἀσχήμοσι μήτε οἴκτοις γυ-
 ναικειοῖς, ἀλλὰ τὸ δίκαιον μετ' εὐφημίας διδάσκοντα καὶ
 μανθάνοντα αἰεὶ διατελεῖν, εἰ δὲ μή, καθάπερ ἔξω τοῦ
 λόγου λέγοντος, τοὺς ἄρχοντας πάλιν ἐπανάγειν εἰς τὸν
 περὶ τοῦ πράγματος αἰεὶ λόγον. ξένῳ δ' εἶναι πρὸς ξένους,
 καθάπερ τὰ νῦν, δέχεσθαι τε ὄρκους παρ' ἀλλήλων, ἂν
 ἐθέλωσι, καὶ διδόναι κυρίως· οὐ γὰρ καταγρηράσουσιν C
 οὐδ' ἐννεοττεύοντες ἐν τῇ πόλει ὡς τὸ πολὺ τοιούτους
 ἄλλους κυρίους τῆς χώρας παρέξονται ξυντρόφους. δικῶν
 τε περὶ λήξεως τὸν αὐτὸν τρόπον εἶναι πρὸς ἀλλήλους
 πᾶσι τὴν κρίσιν, ὅσα τις ἐλεύθερος ἀπειθεῖ τῇ πόλει, μήτ'

οὖν πληγῶν ἄξια μῆδ' αὖ δεσμῶν μηδὲ θανάτου. περὶ δὲ χορείας τινῶν φοιτήσεων ἢ πομπεύσεων ἢ τοιούτων τινῶν ἄλλων κοινῶν κοσμήσεων ἢ λειτουργιῶν, ὅποσα περὶ
 D θυσίας εἰρηνικῆς ἢ πολεμικῶν εἰσφορῶν εἴνεκα, πάντων τῶν τοιούτων τὴν πρώτην ἀνάγκην τακτὴν εἶναι τῆς ζημίας, τοῖς δὲ μὴ πειθομένοις ἐνεχυρασίαν τούτοις, οἷς ἂν πόλις ἅμα καὶ νόμος εἰσπράττειν προστάτῃ, τῶν δὲ ἀπειθούντων ταῖς ἐνεχυρασίαις πράσιν τῶν ἐνεχύρων εἶναι, τὸ δὲ νόμισμα γίνεσθαι τῇ πόλει· ἐὰν δὲ ζημίας δέωνται πλείονος, τὰς ἀρχὰς ἐκάστας τοῖς ἀπειθοῦσι τὰς πρεπού-
 E σας ζημίας ἐπιβαλλούσας εἰσάγειν εἰς τὸ δικαστήριον, ἕως ἂν ἐθελήσωσι δρᾶν τὸ προσταχθέν.

V. Πόλει δέ, ἣτις ἂν μῆτε χρηματίζεται πλήν τὸν ἐκ γῆς χρηματισμὸν μῆτ' ἐμπορεύηται, περὶ ἀποδημίας ἐαυτῶν ἔξω τῆς χώρας καὶ ξένων ὑποδοχῆς ἄλλοθεν ἀνάγκη βεβουλεῦσθαι τί χρὴ δρᾶν· συμβουλεύειν οὖν τὸν νομοθέτην δεῖ τούτων πέρι πρώτον πείθοντα εἰς δύναμιν. πέφυκε δὲ ἡ πόλεων ἐπιμιξία πόλεσιν ἦθη κεραυνῆσαι παν-
 950 τοδαπά, καινοτομίας ἀλλήλοις ἐμποιοούντων ξένων ξένοις· ὃ δὴ τοῖς μὲν εὖ πολιτευομένοις διὰ νόμων ὀρθῶν βλάβην ἂν φέροι μεγίστην πασῶν, ταῖς δὲ πλείσταις πόλεσιν ἄτε οὐδαμῶς εὐνομουμέναις οὐδὲν διαφέρει φύρεσθαι δεχομένους τε ἀστοῖς ξένους καὶ αὐτοὺς εἰς τὰς ἄλλας ἐπικωμάζοντας πόλεις, ὅταν ἐπιθυμήσῃ τις ἀποδημίας ὀπηοῦν καὶ ὅποτε, εἴτε νέος εἴτε καὶ πρεσβύτερος ὢν. τὸ δ' αὖ μῆτε ἄλλους δέχεσθαι μῆτε αὐτοὺς ἄλλοσε ἀποδημεῖν ἅμα
 B μὲν οὐκ ἐγχωρεῖ τό γε παράπαν, ἔτι δὲ ἄγριον καὶ ἀπηνὲς φαίνοιτ' ἂν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ὀνόμασί τε χαλεποῖς ταῖσι λεγομέναις ξενηλασίαις χρωμένους καὶ τρόποις ἀνθάδεσι καὶ χαλεποῖς, ὡς δοκοῖεν ἂν· χρὴ δὲ οὔποτε περὶ σμικροῦ ποιεῖσθαι τὸ δοκεῖν ἀγαθοῦς εἶναι τοῖς ἄλλοις ἢ μὴ δοκεῖν. οὐ γὰρ ὅσον οὐσίας ἀρετῆς ἀπεσφαλμένοι τυγ-

χάνουσιν οἱ πολλοί, τοσοῦτον καὶ τοῦ κρίνειν τοὺς ἄλλους οἱ πονηροὶ καὶ ἄχρηστοι, θεῖον δέ τι καὶ εὖστοχον ἔνεστι καὶ τοῖσι κακοῖς, ὥστε πάμπολλοι καὶ τῶν σφόδρα κακῶν C εὐ τοῖς λόγοις καὶ ταῖς δόξαις διαιροῦνται τοὺς ἀμείνους τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς χείρονας. διὸ καλὸν ταῖς πολλαῖς πόλεσι τὸ παρακέλευμά ἐστι, προτιμᾶν τὴν εὐδοξίαν πρὸς τῶν πολλῶν. τὸ μὲν γὰρ ὀρθότατον καὶ μέγιστον, ὄντα ἀγαθὸν ἀληθῶς οὕτω τὸν εὐδοξον βίον θηρεύειν, χωρὶς δὲ μηδαμῶς, τὸν γε τέλεον ἄνδρα ἐσόμενον. καὶ δὴ καὶ τῇ κατὰ Κρήτην οἰκισομένῃ πόλει πρέπον ἂν εἴη δόξαν πρὸς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὅτι καλλίστην τε καὶ ἀρίστην πα- ρασκευάζεσθαι πρὸς ἀρετὴν· πᾶσα δ' ἐλπίς αὐτὴν ἐκ τῶν D εἰκότων, ἂν περ κατὰ λόγον γίγνηται, μετ' ὀλίγων ἡλίον ὄψεσθαι καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς ἐν ταῖς εὐνόμοις πόλεσι καὶ χώραις. ὥδε οὖν χρὴ ποιεῖν περὶ ἀποδημίας εἰς ἄλλας χώρας καὶ τόπους καὶ περὶ ὑποδοχῆς ξένων. πρῶτον μὲν νεωτέρῳ ἐτῶν τετταράκοντα μὴ ἐξέστω ἀποδημῆσαι μη- δαμῇ μηδαμῶς, ἔτι τε ἰδίᾳ μηδενί, δημοσίᾳ δ' ἔστω κήρυ- ξιν ἢ πρεσβείαις ἢ καὶ τισι θεωροῖς· τὰς δὲ κατὰ πόλε- μον καὶ στρατείας ἀποδημίας οὐκ ἐν ἐκδημῖαις πολιτικαῖς E ἄξιον ἀγορεύειν ὡς τούτων οὔσας· Πυθῶδε τῷ Ἀπόλ- λωνι καὶ εἰς Ὀλυμπίαν τῷ Διὶ καὶ εἰς Νεμέαν καὶ εἰς Ἴσθ- μὸν χρὴ πέμπειν κοινωνοῦντας θυσιῶν τε καὶ ἀγώνων τούτοις τοῖς θεοῖς, πέμπειν δὲ εἰς δύναμιν ὅτι πλείστους ἅμα καὶ καλλίστους τε καὶ ἀρίστους, οἵτινες εὐδόκιμον τὴν πόλιν ἐν ἰεραῖς τε καὶ εἰρηνικαῖς συνουσίαις ποιή- σουσι δοκεῖν, τοῖς περὶ τὸν πόλεμον ἀντίστροφον ἀποδι- 951 δόντες δόξης παρασκευήν, ἐλθόντες δὲ οἴκαδε διδάξουσι τοὺς νέους, ὅτι δεύτερα τὰ τῶν ἄλλων ἐστὶ νόμιμα τὰ περὶ τὰς πολιτείας. θεωροὺς δὲ ἄλλους ἐκπέμπειν χρεῶν τοι- ούσδε τινὰς τοὺς νομοφύλακας παρεμένους· ἂν τινες ἐπι- θυμῶσι τῶν πολιτῶν τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων πράγματα

θεωρῆσαι κατὰ τινα πλείω σχολήν, ἀπειργέτω μηδεὶς τούτους νόμος· οὔτε γὰρ ἄπειρος οὔσα πόλις ἀνθρώπων
B κακῶν καὶ ἀγαθῶν δύναται ἄν ποτε, ἀνομίλητος οὔσα, ἡμερος ἰκανῶς εἶναι καὶ τέλος, οὐδ' αὖ τοὺς νόμους διαφυλάττειν ἄνευ τοῦ γνώμη λαβεῖν αὐτοὺς ἀλλὰ μὴ μόνον ἔθεσιν. εἰσὶ γὰρ ἐν τοῖς πολλοῖς ἀνθρωποὶ αἰεὶ θεῖοί τινες, οὐ πολλοί, παντὸς δ' ἄξιοι ξυγγίγνεσθαι, φνόμενοι οὐδὲν μᾶλλον ἐν εὐνομουμέναις πόλεσιν ἢ καὶ μὴ, ὧν κατ' ἴχνος αἰεὶ χρῆ τὸν ἐν ταῖς εὐνομουμέναις πόλεσιν οἰκοῦντα, ἐξί-
C όντα κατὰ θάλατταν καὶ γῆν, ζητεῖν ὅς ἂν ἀδιάφθαρτος ἦ, τὰ μὲν βεβαιούμενον τῶν νομίμων, ὅσα καλῶς αὐτοῖς κεῖται, τὰ δ' ἐπανορθούμενον, εἴ τι παραλείπεται. ἄνευ γὰρ ταύτης τῆς θεωρίας καὶ ζητήσεως οὐ μένει ποτὲ τελέως πόλις, οὐδ' ἂν κακῶς αὐτὴν θεωρῶσιν.

ΚΑ. Πῶς οὖν ἂν γίγνοιτ' ἀμφοτέρω;

VI. ΑΘ. Τῆδε. πρῶτον μὲν ὁ θεωρὸς ὁ τοιοῦτος ἡμῖν γεγωνῶς ἔστω πλειόνων ἐτῶν ἢ πεντήκοντα, ἔτι δὲ τῶν
D εὐδοκίμων τά τε ἄλλα καὶ εἰς τὸν πόλεμον ἔστω γεγεννημένος, εἰ μέλλει τὸ τῶν νομοφυλάκων δεῖγμα εἰς τὰς ἄλλας μεθήσειν πόλεις· πλέον δὲ ἐξήκοντα γεγωνῶς ἐτῶν μηκέτι θεωρεῖτω. θεωρήσας δὲ ὀπίσ' ἂν ἔτη βουλευθῆ τῶν δέκα καὶ ἀφικόμενος οἴκαδε εἰς τὸν σύλλογον ἴτω τὸν τῶν περὶ νόμους ἐποπτευόντων· οὗτος δ' ἔστω νέων καὶ πρεσβυτέρων μεμιγμένος, ἐκάστης μὲν ἡμέρας συλλεγόμενος ἐξ ἀνάγκης ἀπ' ὄρθρου μέχρι περ ἂν ἥλιος ἀνάσχη, πρῶτον μὲν τῶν ἱερέων τῶν τὰ ἀριστεῖα εἰληφότων, ἔπειτα τῶν
E νομοφυλάκων τοὺς αἰεὶ πρεσβεύοντας δέκα, ἔτι δὲ ὁ περὶ τῆς παιδείας πάσης ἐπιμελητῆς ὅ τε νέος οἷ τε ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἀπηλλαγμένοι, ἕκαστος δὲ τούτων μὴ μόνος, ἀλλ' ἴτω μετὰ νέου ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν μέχρι τετταράκοντα, τὸν ἀρέσκοντα αὐτῷ προσλαμβάνων. τὴν δὲ συνουσίαν εἶναι τούτοις καὶ τοὺς λόγους περὶ νόμων αἰεὶ τῆς τε οἰ-

κείας πόλεως πέρι καὶ ἐὰν ἄλλοθι πυνθάνωνται τι περὶ 952
 τῶν τοιούτων διαφέρουν, καὶ δὴ καὶ περὶ μαθημάτων,
 ὅπόσ' ἂν [έν] ταύτη τῇ σκέψει δοκῆ συμφέρειν, μαθοῦσι
 μὲν εὐαγέστερον γίνεσθαι, μὴ μαθοῦσι δὲ σκοτωδέστερα
 τὰ περὶ νόμους αὐτοῖς φαίνεσθαι καὶ ἀσαφῆ. ἃ δ' ἂν τού-
 των ἐγκρίνωσιν οἱ γεραίτεροι, τοὺς νεωτέρους πάσῃ σπου-
 δῇ μανθάνειν, ἐὰν δέ τις ἀνάξιος δοκῆ τῶν παρακεκλημέ-
 νων εἶναι, τῷ παρακαλοῦντι μέμφεσθαι τὸν σύλλογον
 ὅλον· τοὺς δ' εὐδοκιμοῦντας τούτων τῶν νέων φυλάττειν B
 τὴν ἄλλην πόλιν, ἀποβλέποντας εἰς αὐτοὺς διαφερόντως
 τε τηροῦντας, καὶ τιμᾶν μὲν κατορθοῦντας, ἀτιμάζειν δὲ
 μᾶλλον τῶν ἄλλων, ἐὰν ἀποβαίνωσι χείρους τῶν πολλῶν.
 εἰς δὴ τοῦτον τὸν σύλλογον ὁ θεωρήσας τὰ ἐν τοῖς ἄλλοις
 ἀνθρώποις νόμιμα ἀφικόμενος εὐθύς πορευέσθω, καὶ εἴ
 τινα φήμην τινῶν περὶ θέσεως νόμων ἢ παιδείας ἢ τροφῆς
 εὗρέ τινας ἔχοντας φράζειν, εἴτε καὶ αὐτὸς νενοηκῶς ἅττα
 ἦκοι, κοινούτω τῷ συλλόγῳ ἅπαντι· καὶ ἐὰν τε μηδὲν χεί- C
 ρων μηδέ τι βελτίων ἦκειν δόξῃ, χάριν γοῦν τῆς σφόδρα
 προθυμίας αἰνεῖσθω, ἐὰν δὲ πολὺ βελτίων, πολὺ τ' ἐπαι-
 νείσθω μᾶλλον ζῶν, τελευτήσαντά τε τιμαῖς αὐτὸν προς-
 ηκούσαις ἢ τῶν συλλεγομένων τιμάτω δύναμις. ἐὰν δὲ
 διεφθαρμένος ἀφικέσθαι δόξῃ, μηδενὶ ξυγγιννέσθω μήτε
 νέῳ μήτε πρεσβυτέρῳ προσποιούμενος εἶναι σοφός· καὶ
 ἐὰν μὲν πείθεται τοῖς ἄρχουσιν, ιδιώτης ζήτω, ἐὰν δὲ μή,
 τεθνάτω, ἐὰν γ' ἐν δικαστηρίῳ ἄλῳ πολυπραγμονῶν τι D
 περὶ τὴν παιδείαν καὶ τοὺς νόμους· ἐὰν δὲ ἄξιον ὄντα εἰς
 δικαστήριον εἰσάγειν ἀρχόντων μηδεὶς εἰσάγῃ, ὄνειδος
 ἀποκείσθω τοῖς ἄρχουσιν εἰς τὴν τῶν ἀριστείων διαδικα-
 σίαν. ὁ μὲν οὖν ἐκδημῶν οὕτω καὶ τοιοῦτος ὢν ἐκδημείτω,
 τὸν δ' εἰσεπιδημήσαντα μετὰ τοῦτον χρὴ φιλοφρονεῖσθαι.
 τέτταρες δ' εἰσὶ ξένοι, ὧν δεῖ πέρι λόγον τινὰ ποιεῖσθαι·
 ὁ μὲν δὴ πρῶτός τε καὶ διὰ τέλους ἀεὶ θερινὸς ὡς τὰ πολλὰ

Ε διατελῶν ταῖς φοιτήσεσι, καθάπερ οἱ τῶν ὀρνίθων διαπο-
 ρευόμενοι, καὶ τούτων οἱ πολλοὶ κατὰ θάλατταν ἀτεχνῶς
 οἶον πετόμενοι χρηματισμοῦ χάριν ἐμπορευόμενοι ἔτους
 ὥρα πέτονται πρὸς τὰς ἄλλας πόλεις· ὃν ἀγοραῖς καὶ λι-
 μέσι καὶ δημοσίοις οἰκοδομήμασιν ἔξω τῆς πόλεως πρὸς τῇ
 πόλει ὑποδέχασθαι χρὴ τοὺς ἐπὶ τούτοις ἄρχοντας τεταγ-
 μένους, φυλάττοντας μὴ νεωτερίξῃ τις τι τῶν τοιούτων ξέ-
 953 νων, καὶ δίκας αὐτοῖς ὀρθῶς διανέμοντας, ἀναγκαῖα μὲν,
 ὡς ὀλίγιστα δ' ἐπιχρωμένους. ὁ δὲ δεύτερος, ὄμμασιν ὄν-
 τως θεωρὸς ὅσα τε μουσῶν ὥσιν ἔχεται θεωρήματα· τῷ
 δὴ τοιούτῳ παντὶ χρὴ καταλύσεις πρὸς ἱεροῖς εἶναι φιλο-
 ξενίαις ἀνθρώπων παρεσκευασμένας, χρὴ δὲ καὶ τῶν τοι-
 ούτων ἱερέας τε καὶ νεωκόρους ἐπιμελεῖσθαι καὶ τημελεῖν,
 ἕως ἂν τὸν μέτριον ἐπιμείναντες χρόνον, ἰδόντες τε καὶ
 Β ἀκούσαντες ὧν χάριν ἀφίκοντο, ἀβλαβεῖς τοῦ δραῖσαι τε
 καὶ παθεῖν ἀπαλλάττωνται. δικαστὰς δ' αὐτοῖς εἶναι τοὺς
 ἱερέας, εἴαν ἀδικῇ τις αὐτῶν τινὰ ἢ τιν' ἄλλον ἀδικῇ τις
 τούτων ὅσα ἐντὸς δραχμῶν πεντήκοντα· εἴαν δέ τι μείζον
 ἔγκλημα αὐτοῖς γίνηται, πρὸς τοῖς ἀγορανόμοις εἶναι δεῖ
 δίκας τοῖς τοιούτοις. τρίτον δὲ ξένον ὑποδέχασθαι χρὴ δη-
 μοσίᾳ τὸν κατὰ τι δημόσιον ἐξ ἄλλης χώρας ἀφιγμένον· ὃν
 στρατηγοῖς τε καὶ ἱππάρχοις καὶ ταξιάρχοις ὑποδεκτέον
 C ἐστὶ μόνοις, τὴν τ' ἐπιμέλειαν τῶν τοιούτων μετὰ τῶν
 πρυτάνεων ποιητέον ἐκείνῳ, παρ' ὅτῳ τις ἂν αὐτῶν τὴν
 κατάλυσιν ξενωθεὶς ποιήσῃται μόνῳ. τέταρτος δέ, ἂν ποτέ
 τις ἀφίκηται, σπάνιος μὲν, ἂν δ' οὖν ποτέ τις ἔλθῃ τῶν
 παρ' ἡμῖν θεωρῶν ἀντίστροφος ἐξ ἄλλης χώρας, πρῶτον
 μὲν ἔλαττον ἐτῶν μηδὲν πεντήκοντα γεγυῶς ἔστω, πρὸς
 τούτῳ δὲ ἀξιῶν τι καλὸν ἰδεῖν τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι
 διαφέρον ἐν καλλουαῖς ἢ καὶ δεῖξαι τι κατὰ ταῦτ' ἄλλη
 D πόλει. ἴτω μὲν νῦν πᾶς ἀκέλευστος ὁ τοιοῦτος ἐπὶ τὰς τῶν
 πλουσίων καὶ σοφῶν θύρας, τοιοῦτος ἕτερος αὐτὸς ὧν·

ἐπὶ γὰρ τὴν τοῦ τῆς παιδείας ἐπιμελουμένου πάσης οἴκη-
 σιν ἴτω πιστεύων ἱκανῶς εἶναι ξένος τῷ τοιούτῳ ξένῳ, ἢ
 τὴν τῶν νικηφόρων τινὸς ἐπ' ἀρετῇ· ξυνῶν δὲ τούτων
 τισὶ τὸ μὲν διδάξας, τὸ δὲ μαθὼν ἀπαλλαττέσθω, φίλος
 παρὰ φίλων δώροις καὶ τιμαῖς προεπούσαις τιμηθεῖς. τού-
 τοις δὴ τοῖς νόμοις ὑποδέχεσθαι τε χρὴ πάντας ξένους τε
 καὶ ξένας ἐξ ἄλλης χώρας καὶ τοὺς αὐτῶν ἐκπέμπειν, τι- E
 μῶντας ξένιον Δία, μὴ βρώμασι καὶ θύμασι τὰς ξενηλα-
 σίας ποιουμένους, καθάπερ ποιοῦσι νῦν θρέμματα Νεί-
 λου, μηδὲ κηρύγμασιν ἀγροίσις.

VII. Ἐγγύην, ἣν ἂν ἐγγυᾶται τις, διαρρήδην ἐγγυά-
 σθω, τὴν προᾶξιν πᾶσαν διομολογούμενος ἐν συγγραφῇ
 καὶ ἐναντίον μαρτύρων μὴ ἔλαττον ἢ τριῶν, ὅσα ἐντὸς 954
 χιλίων, τὰ δ' ὑπὲρ χιλίας μὴ ἔλαττον ἢ πέντε. ἐγγυητῆς
 μὲν δὴ καὶ ὁ προπωλῶν ὅτιοῦν τοῦ μὴ ἐνδίκως πωλοῦν-
 τος ἢ καὶ μηδαμῶς ἀξιόχρεω· ὑπόδικος δ' ἔστω καὶ ὁ προ-
 πωλῶν, καθάπερ ὁ ἀποδόμενος. φωρᾶν δὲ ἂν ἐθέλῃ τις
 τι παρ' ὄτρωῦν, γυμνὸς [ἢ] χιτωνίσκον ἔχων ἄζωστος,
 προομόσας τοὺς νομίμους θεοὺς ἢ μὴν ἐλπίζειν εὐρήσειν,
 οὔτω φωρᾶν· ὁ δὲ παρεχέτω τὴν οἰκίαν, τὰ τε σεσημα-
 σμένα καὶ τὰ ἀσήμαντα, φωρᾶν. ἐὰν δέ τις ἐρευνᾶν βου-
 λομένῳ φωρᾶν μὴ διδῶ, δικάζεσθαι μὲν τὸν ἀπειργόμε-
 νον, τιμησάμενον τὸ ἐρευνώμενον, ἂν δέ τις ὄφλη, τὴν B
 διπλασίαν τοῦ τιμηθέντος βλάβην ἐκτίνειν. ἐὰν δὲ ἀποδη-
 μῶν οἰκίας δεσπότης τυγχάνῃ, τὰ μὲν ἀσήμαντα παρεχόν-
 των οἱ ἐνοικοῦντες ἐρευνᾶν, τὰ δὲ σεσημασμένα παραση-
 μηνάσθω καὶ ὃν ἂν ἐθέλῃ φύλακα καταστησάτω πέντε
 ἡμέρας ὁ φωρῶν· ἐὰν δὲ πλείονα χρόνον ἀπῆ, τοὺς ἀστυ-
 νόμους παραλαβὼν οὔτω φωράτω, λύων καὶ τὰ σεσημα-
 σμένα, πάλιν δὲ μετὰ τῶν οἰκείων καὶ τῶν ἀστυνόμων C
 κατὰ ταῦτά σημηνάσθω. τῶν ἀμφισβητησίμων χρόνου
 ὄρος, ὃν ἐὰν τις ἢ κεκτημένος, μηκέτ' ἀμφισβητεῖν ἐξεῖναι.

χωρίων μὲν οἰκήσεών τε τῆδε οὐκ ἔστ' ἀμφισβήτησις· τῶν δὲ ἄλλων, ὅτι ἂν τις ἐκτημένος ἦ, εἴαν μὲν κατὰ ἄστου καὶ κατ' ἀγορᾶν καὶ ἱερὰ χρώμενος φαίνεται καὶ μηδεὶς ἐπιλάβηται, φῆ δὲ ζητεῖν τοῦτον τὸν χρόνον, ὃ δὲ μὴ ἀποκρυπτόμενος φανερός ἦ, εἴαν οὕτω τις ἐνιαυτὸν ὀτιοῦν
D ἐκτημένος, ὃ δὲ ζητῶν διαγένηται, μὴ ἐξέστω τοιοῦτου κτήματος ἐπιλαβέσθαι μηδένα παρελθόντος ἐνιαυτοῦ. εἴαν δὲ κατ' ἄστου μὲν μὴ μηδὲ κατ' ἀγορᾶν χρῆται, κατ' ἀγρούς δὲ φανερωῶς, μὴ προστυχῆς δὲ ἐν πέντε ἔτεσι γένηται τις, τῶν πέντε ἐξελθόντων ἐτῶν μηκέτι τοῦ λοιποῦ χρόνου ἐξέστω τούτῳ τοῦ τοιοῦτου ἐπιλαβέσθαι. εἴαν δὲ κατ' οἰκίας ἐν ἄστει τέ τις χρῆται, τριετὴ τὴν προθεσμίαν εἶναι,
E εἴαν δὲ κατ' ἀγρούς ἐν ἀφανεῖ κέκτηται, δέκα ἐτῶν, εἴαν δ' ἐν ἀλλοδημίᾳ, τοῦ παντὸς χρόνου, ὅταν ἀνεύρη που, μηδεμίαν εἶναι προθεσμίαν τῆς ἐπιλήψεως. εἴαν τις τινα δίκη παραγενέσθαι κωλύσῃ βία, εἴτε αὐτὸν εἴτε μάρτυρας, εἴαν μὲν δοῦλον εἴτε αὐτοῦ εἴτε ἀλλότριον, ἀτελεῖ καὶ ἄκυρον γίνεσθαι τὴν δίκην, εἴαν δ' ἐλεύθερον, πρὸς τῷ
955 ἀτελεῖ δεθῆναι μὲν ἐνιαυτόν, ὑπόδικον δὲ ἀνδραποδισμοῦ τῷ ἐθέλουσι γίνεσθαι. εἴαν δὲ ἀνταγωνιστὴν γυμναστικῆς ἢ μουσικῆς ἢ τινος ἀγῶνος ἐτέρου διακωλύῃ τις βία μὴ παραγίνεσθαι, φραζέτω μὲν ὃ ἐθέλων τοῖς ἀθλοθέταις, οἳ δ' εἰς τὸν ἀγῶνα ἐλεύθερον ἀφιέντων τὸν ἐθέλουτα ἀγωνίζεσθαι· εἴαν δὲ ἀδυνατήσωσιν, εἴαν μὲν ὃ κωλύων ἀγωνίζεσθαι νικήσῃ, τά τε νικητήρια τῷ διακωλύοντι δίδόναι καὶ νικήσαντα γράφειν ἐν ἱεροῖς οἷς ἂν ἐθέλῃ, τῷ δὲ διακωλύσαντι μὴ ἐξέστω μηδὲν ἀνάθημα μηδ' ἐπιγραφὴν τοῦ τοιοῦτου ἀγῶνος ποτε γενέσθαι, βλάβης δὲ ὑπόδικος γινέσθω, εἴαν τε ἠττᾶται ἀγωνιζόμενος εἴαν τε καὶ νικᾷ. εἴαν τις κλεμμάδιον ὀτιοῦν ὑποδέχεται γιγνώσκων, τὴν αὐτὴν ὑπεχέτω δίκην τῷ κλέψαντι· φυγάδος δὲ ὑποδοχῆς θάνατος ἔστω ζημία. τὸν

αὐτὸν φίλον τε καὶ ἐχθρὸν νομιζέτω πᾶς τῇ πόλει· ἐὰν δέ τις ἰδίᾳ ποιῆται πρὸς τινὰς εἰρήνην ἢ πόλεμον ἄνευ τοῦ C κοινού, θάνατος ἔστω καὶ τούτῳ ζημία· ἐὰν δέ τι μέρος τῆς πόλεως εἰρήνην ἢ πόλεμον πρὸς τινὰς ἑαυτῷ ποιῆται, τοὺς αἰτίους οἱ στρατηγοὶ ταύτης τῆς πράξεως εἰσαγόντων εἰς δικαστήριον, ὄφλοντι δὲ θάνατος ἔστω δίκη. τοὺς τῇ πατρίδι διακονούντας τι δῶρων χωρὶς χρῆ διακονεῖν, πρόφασιν δ' εἶναι μηδεμίαν μηδὲ λόγον ἐπαινούμενον, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς μὲν δεῖ δέχεσθαι δῶρα, ἐπὶ δὲ φλαύροις οὐ· τὸ γὰρ γνῶναι καὶ γνόντα καρτερεῖν οὐκ εὐπετές, D ἀκούοντα δὲ ἀσφαλέστατον πείθεσθαι τῷ νόμῳ, μηδὲν ἐπὶ δῶροισι διακονεῖν· ὁ δὲ μὴ πειθόμενος ἀπλῶς τεθνήσκει ἀλοὺς τῇ δίκῃ. χρημάτων εἰσφορᾶς πέρι τῷ κοινῷ, τιμηθῆσθαι μὲν ἕκαστον τὴν οὐσίαν ἕνεκα πολλῶν χρεῶν καὶ τὴν ἐπέτειον ἐπικαρπίαν ἐν γράμμασιν ἀποφέρειν ἀγρονόμοις φυλέτας, ὅπως ἂν δυοῖν οὔσαιν ταῖν εἰσφοραῖν, ὁποτέρᾳ τὸ δημόσιον ἂν χρῆσθαι βούληται, χρῆται κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον βουλευομένων, ἐὰν τε τοῦ τιμήματος E ὅλου μέρει ἐὰν τε τῆς γενομένης ἐπ' ἐνιαυτὸν ἕκαστοτε προσόδου, χωρὶς τῶν εἰς τὰ ξυσσίτια τελουμένων. θεοῖσι δὲ ἀναθήματα χρεῶν ἕμμετρα τὸν μέτριον ἄνδρα ἀνατιθέντα δωρεῖσθαι. γῆ μὲν οὖν ἐστία τε οἰκήσεως ἱερὰ πᾶσι πάντων θεῶν· μηδεὶς οὖν δευτέρως ἱερὰ καθιερούτω θεοῖς. χρυσὸς δὲ καὶ ἄργυρος ἐν ἄλλαις πόλεσιν ἰδίᾳ τε καὶ ἐν ἱεροῖς ἐστὶν ἐπίφθονον κτῆμα, ἐλέφας δὲ 956 ἀπὸ λελοιπότος ψυχὴν σώματος οὐκ εὐαγὲς ἀνάθημα, σίδηρος δὲ καὶ χαλκὸς πολέμων ὄργανα· ξύλου δὲ μονόξυλον ὅτι ἂν ἐθέλη τις ἀνατιθέτω, καὶ λίθου ὡσαύτως, πρὸς τὰ κοινὰ ἱερὰ. ὑφὴν δὲ μὴ πλέον ἔργον γυναικὸς μιᾶς ἕμμηνον· χρώματα δὲ λευκὰ πρέποντ' ἂν θεοῖς εἶη καὶ ἄλλοθι καὶ ἐν ὑφῇ· βάμματα δὲ μὴ προσφέρειν ἀλλ' ἢ πρὸς τὰ πολέμου κοσμήματα. θειότατα δὲ δῶρα ὄρνιθές τε καὶ B

ἀγάλματα, ὅσαπερ ἂν ἐν μιᾷ ζωγράφος ἡμέρᾳ εἰς ἀποτελῆ· καὶ τᾶλλα ἔστω κατὰ τὰ τοιαῦτα ἀναθήματα μεμιμημένα.

VIII. Ὅτε δὲ μέρη διείρηται τῆς πόλεως ξυμπάσης, ὅσα τε καὶ ἃ δεῖ γίνεσθαι, καὶ νόμοι περὶ τῶν ξυμβολαίων εἰς δύναμιν τῶν μεγίστων πέρι πάντων εἰρηνται, τὸ λοιπὸν δὴ δίκας ἂν εἴη χρεῶν γίνεσθαι. δικαστηρίων δὲ τὸ μὲν πρῶτον αἰρετοὶ δικασταὶ γίνονται ἂν, οὓς ἂν ὁ φεύγων τε καὶ ὁ διώκων ἔλονται κοινῇ, διαιτηταὶ δικαστῶν τοῦνομα μᾶλλον πρέπον ἔχοντες· δεῦτεροι δὲ κωμῆται τε καὶ φυλέται, κατὰ τὸ δωδέκατον μέρος διηρημένοι, ἐν οἷς, ἂν μὴ διακριθῶσιν ἐν τοῖς πρώτοις, περὶ ζημίας μείζονος ἰόντων ἀγωνιούμενοι, ὁ δὲ φεύγων, ἂν ἠττηθῆ τὸ δεύτερον, τὸ πεμπτημόριον ἀποτινέτω τοῦ τιμήματος τῆς γραφείσης δίκης. ἐὰν δ' ἐγκαλῶν τις τοῖς δικασταῖς τὸ τρίτον ἀγωνίζεσθαι βούληται, ἀγέτω μὲν ἐπὶ τοὺς δικαστὰς τοὺς ἐκλεκτοὺς τὴν δίκην, ἐὰν δὲ πάλιν ἠττηθῆ, τὴν ἡμιολίαν τοῦ τιμήματος ἀποτινέτω. ἐὰν δὲ ὁ διώκων ἠττηθῆς ἐν τοῖς πρώτοις μὴ ἠρεμῆ, εἰς δὲ τοὺς δευτέρους ἴη, νικήσας μὲν δὴ τὸ πέμπτον μέρος ἀπολαμβάνέτω, νικηθεὶς δὲ ἀποτινέτω ταῦτὸν μέρος τῆς δίκης. ἐὰν δ' εἰς τὸ τρίτον ἔλθῃσι δικαστήριον ἀπειθήσαντες ταῖς ἔμπροσθεν δίκαις, ὁ μὲν φεύγων ἠττηθεὶς, ὥσπερ εἴρηται, τὴν ἡμιολίαν, ὁ δὲ διώκων τὴν ἡμίσειαν τοῦ τιμήματος ἀποτινέτω. κληρώσεις δὲ δικαστηρίων καὶ πληρώσεις καὶ ὑπηρεσιῶν ἐκάσταις τῶν ἀρχῶν καταστάσεις καὶ χρόνους ἐν οἷς ἕκαστα γίνεσθαι χρεῶν, καὶ διαψηφίσεων πέρι καὶ ἀναβολῶν, καὶ πάνθ' ὅποσα τοιαῦτα ἀναγκαῖα περὶ δίκας γίνεσθαι, προτέρων τε καὶ ὑστέρων λήξεις ἀποκρίσεών τε ἀνάγκας καὶ παρακαταβάσεων καὶ ὅσα τούτων ἀδελφὰ ξύμπαντα, εἴπομεν μὲν καὶ πρόσθεν, κα-
957 λὸν δὲ τό γε ὀρθὸν καὶ δις καὶ τρίς. πάντα δ' οὖν ὅποσα

σμικρὰ καὶ ῥάδια νόμιμα εὐρίσκειν, πρεσβύτου νομοθέ-
του παραλιπόντος τὸν νέον ἀναπληροῦν χρὴ νομοθέτην.
τὰ μὲν ἴδια δικαστήρια ταύτη πη γιγνόμενα μέτρον ἂν
ἔχοι· τὰ δὲ δημόσια καὶ κοινὰ καὶ ὅσοις ἀρχὰς δεῖ χρωμέ-
νας τὰ προσήκοντα ἐκάστη τῶν ἀρχῶν διοικεῖν, ἔστ' ἐν
πολλαῖς πόλεσιν οὐκ ἀσχήμονα ἐπιεικῶν ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγα
νομοθετήματα, ὅθεν νομοφύλακας χρὴ τὰ πρέποντα τῇ
νῦν γεννωμένη πολιτεία κατασκευάζειν συλλογισαμένους B
καὶ ἐπανορθουμένους, ταῖς ἐμπειρίαις διαβασανίζοντας,
ἕως ἂν ἱκανῶς αὐτῶν ἐκαστα δόξη κείσθαι, τότε δὲ τέλος
ἐπιθέντας, ἀκίνητα οὕτως ἐπισφραγισαμένους, χρῆσθαι
τὸν ἅπαντα βίον. ὅσα δὲ περὶ τε σιγὴν δικαστῶν καὶ εὐ-
φημίας καὶ τοῦναντίον, καὶ ὅσα παραλλάττει τῶν [πολ-
λῶν] ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι δικαίων καὶ ἀγαθῶν, τὰ μὲν
εἴρηται, τὰ δ' ἔτι πρὸς τῷ τέλει ῥηθήσεται· πρὸς ἅ πάντα C
χρὴ τὸν μέλλοντα δικαστὴν ἴσον ἔσεσθαι κατὰ δίκην βλέ-
πειν τε καὶ κεκτημένον γράμματα αὐτῶν πέρι μανθάνειν.
πάντων γὰρ μαθημάτων κυριώτατα τοῦ τὸν μανθάνοντα
βελτίω γίνεσθαι τὰ περὶ τοὺς νόμους κείμενα, [ἄ] εἶπερ
ὀρθῶς εἶη τεθέντα, γίγνοιτ' ἂν, ἢ μάτην τοῦνομα νῶ
προσῆκον κεκτηῖτ' ἂν ὁ θεῖος ἡμῖν καὶ θαυμαστός νόμος·
καὶ δὴ καὶ τῶν ἄλλων λόγων ὅσοι τε ἐν ποιήμασιν ἔπαινοι
καὶ ψόγοι περὶ τινῶν λέγονται καὶ ὅσοι καταλογάδην, εἴτ' D
ἐν γράμμασιν εἴτε καθ' ἡμέραν ἐν ταῖς ἄλλαις πάσαις συν-
ουσίαις, διὰ φιλονεικίας τε ἀμφισβητοῦνται καὶ διὰ ξυγ-
χωρήσεων ἔστιν ὅτε καὶ μάλα ματαίων, τούτων πάντων
ἂν βάσανος εἶη σαφῆς τὰ τοῦ νομοθέτου γράμματα· ἃ δεῖ
κεκτημένον ἐν αὐτῷ καθάπερ ἀλεξιφάρμακα τῶν ἄλλων
λόγων τὸν ἀγαθὸν δικαστὴν αὐτόν τε ὀρθοῦν καὶ τὴν πό-
λιν, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς μονὰς τῶν δικαίων καὶ ἐπαύξησιν
παρασκευάζοντα, τοῖς δὲ κακοῖς ἐξ ἀμαθίας καὶ ἀκολασίας E
καὶ δειλίας καὶ ξυλλήβδην πάσης ἀδικίας εἰς τὸ δυνατόν

μεταβολήν, ὅσοις ἰάσιμοι δόξαι τῶν κακῶν· οἷσι δὲ ὄντως
 958 ἐπικεκλωσμένοι, θάνατον ἴαμα ταῖς οὔτω διατεθείσαις
 ψυχαῖς διανέμοντες, ὃ δικαίως εἶη πολλάκις ἄν εἰρημένον,
 ἄξιοι ἐπαίνου γίνονται ἄν τῇ πάσῃ πόλει τοιοῦτοι δικα-
 σταὶ καὶ δικαστῶν ἡγεμόνες. ἐπειδὴν δὲ αἱ κατ' ἐνιαυτὸν
 δίκαι τέλος ἐκδικασθεῖσαι σχῶσι, ταῖς πράξεσι νόμους αὐ-
 τῶν χρεῶν γίνεσθαι τούσδε· πρῶτον μὲν ἡ δικάζουσα
 ἀρχὴ τὰ τοῦ ὄφλουτος τῷ νικήσαντι χρήματα πάντα ἀπο-
 διδότη, χωρὶς τῶν ἀναγκαίων κεκτηῖσθαι, μετὰ τὴν δια-
 B ψήφισιν ἐκάστην εὐθύς ὑπὸ κήρυκος, ἀκούοντων τῶν δι-
 καστῶν· ἐπειδὴν δὲ ὁ τῶν δικασίμων μηνῶν ἐχόμενος
 γένηται μῆν, εἴαν τις μὴ ἀπαλλάττῃ τὸν νικήσαντα ἐκόντα
 ἐκῶν, ἡ δικάσασα ἀρχὴ ξυνεπομένη τῷ νικῶντι τὰ τοῦ
 ὄφλουτος παραδιδότη χρήματα· εἴαν δὲ μὴ ἔχωσιν ὀπό-
 θεν, ἐλλείπη δὲ μὴ ἔλαττον δραχμῆς, μὴ πρότερον εἶναι
 τούτῳ δίκας πρὸς ἄλλον μηδένα, πρὶν ἄν ἐκπληρώσῃ τὸ
 C χρέος ἅπαν τῷ νικήσαντι· ἄλλοις δὲ πρὸς τοῦτον ἔστωσαν
 δίκαι κυρίως. εἴαν δέ τις ἀφαιρῆται τὴν ἀρχὴν τὴν κατα-
 δικάσασαν καταδικασθεῖς, εἰσαγόντων μὲν αὐτὸν εἰς τὸ
 τῶν νομοφυλάκων δικαστήριον οἱ ἀφαιρεθέντες ἀδίκως,
 εἴαν δέ τις ὄφλη τὴν τοιαύτην δίκην, ὡς ὄλην τὴν πόλιν καὶ
 νόμους φθείρων θανάτῳ ζημιούσθω.

IX. Ἄνδρὶ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο γεννηθέντι καὶ ἐκτρα-
 φέντι καὶ γεννήσαντι καὶ ἐκθρέψαντι τέκνα καὶ ξυμμί-
 ξαντι ξυμβόλαια μετρίως, διδόντι τε δίκας εἴ τινα ἡδικήκει
 D καὶ παρ' ἐτέρου ἐκλαβόντι, σὺν τοῖς νόμοις ἐν μοίρᾳ γη-
 ράσαντι τελευτῆ γίνονται ἄν κατὰ φύσιν. περὶ τελευτή-
 σαντας δὴ, εἴτε τις ἄρρην εἴτε τις θῆλυς ἦν, τὰ μὲν περὶ
 τὰ θεία νόμιμα τῶν τε ὑπὸ γῆς θεῶν καὶ τῶν τῆδε, ὅσα
 προσήκει τελεῖσθαι, τοὺς ἐξηγητὰς γίνεσθαι κυρίους
 φράζειν· τὰς θήκας δ' εἶναι τῶν χωρίων ὀπόσα μὲν ἐργά-
 σιμα μηδαμοῦ, μήτε τι μέγα μήτε τι σμικρὸν μνημα, ἃ δὲ

* ἢ * ἢ χώρα πρὸς τοῦτ' αὐτὸ μόνον φύσιν ἔχει, τὰ τῶν τε- E
 τελευτηκότων σώματα μάλιστα ἀλυπήτως τοῖς ζῶσι δεχο-
 μένη κρύπτειν, ταῦτα ἐκπληροῦν· τοῖς δὲ ἀνθρώποις ὅσα
 τροφήν μήτηρ οὐσα ἢ γῆ πρὸς ταῦτα πέφυκε βούλεσθαι
 φέρειν, μήτε ζῶν μήτε τις ἀποθανῶν στερείτω τὸν ζῶνθ'
 ἡμῶν. χῶμα δὲ μὴ χοῦν ὑψηλότερον πέντε ἀνδρῶν ἔργον.
 ἐν πένθ' ἡμέραις ἀποτελούμενον· λίθινα δὲ ἐπιστήματα
 μὴ μείζω ποιεῖν ἢ ὅσα δέχεσθαι τὰ τοῦ τετελευτηκότος ἐγ-
 κώμια βίου, μὴ πλείω τεττάρων ἡρωϊκῶν στίχων, τὰς δὲ
 προθέσεις πρῶτον μὲν μὴ μακρότερον χρόνον ἐνδον γί- 959
 γνεσθαι τοῦ δηλοῦντος τόν τε ἐκτεθνεῶτα καὶ τὸν ὄντως
 τεθνηκότα, εἴη δ' ἂν σχεδὸν ὡς τὰνθρώπινα μέτρον
 ἔχουσα τριταία πρὸς τὸ μνημα ἐκφορά. πείθεσθαι δ' ἐστὶ
 τῷ νομοθέτῃ χρεῶν τὰ τε ἄλλα καὶ λέγοντι ψυχὴν σώμα-
 τος εἶναι τὸ πᾶν διαφέρουσαν, ἐν αὐτῷ τε τῷ βίῳ τὸ παρ-
 εχόμενον ἡμῶν ἕκαστον τοῦτ' εἶναι μηδὲν ἄλλ' ἢ τὴν
 ψυχὴν, τὸ δὲ σῶμα ἰνδαλλόμενον ἡμῶν ἑκάστοις ἔπεσθαι, B
 καὶ τελευτησάντων λέγεσθαι καλῶς εἶδωλα εἶναι τὰ τῶν
 νεκρῶν σώματα, τὸν δὲ ὄντα ἡμῶν ἕκαστον ὄντως ἀθά-
 νατον [εἶναι], ψυχὴν ἐπονομαζόμενον, παρὰ θεοῦς ἄλλους
 ἀπιέναι δάσοντα λόγον, καθάπερ ὁ νόμος ὁ πάτριος λέγει.
 τῷ μὲν ἀγαθῷ θαρραλέον, τῷ δὲ κακῷ μάλα φοβερόν,
 βοήθειάν τε αὐτῷ μήτινα μεγάλην εἶναι τετελευτηκότι.
 ζῶντι γὰρ ἔδει βοηθεῖν πάντας τοὺς προσήκοντας, ὅπως
 ὅτι δικαιοτάτος ὢν καὶ ὀσιώτατος ἔξη τε ζῶν καὶ τελευ- C
 τήσας ἀτιμώρητος ἂν κακῶν ἀμαρτημάτων ἐγίγνετο τὸν
 μετὰ τὸν ἐνθάδε βίον· ἐκ δὲ τούτων οὕτως ἐχόντων οὐ-
 δέποτε οἰκοφθορεῖν χρὴ διαφερόντως, νομίζοντα τὸν αὐ-
 τοῦ τοῦτον εἶναι τὸν τῶν σαρκῶν ὄγκον θαπτόμενον.
 ἀλλ' ἐκεῖνον τὸν υἱὸν ἢ ἀδελφὸν ἢ ὄντινά τις μάλισθ'
 ἡγεῖται ποθῶν θάπτειν, οἴχεσθαι περαίνοντα καὶ ἐμπι-
 πλάντα τὴν αὐτοῦ μοῖραν, τὸ δὲ παρὸν δεῖν εὖ ποιεῖν, τα

- D μέτρια ἀναλίσκοντα ὡς εἰς ἄψυχον χθονίων βωμόν· το δὲ μέτριον νομοθέτης ἂν μαντεύσαιο οὐκ ἀσχημονέστατα. ἔστω δὴ νόμος οὗτος· τῷ μὲν δὴ τοῦ μεγίστου τιμήματος εἰς τὴν πᾶσαν ταφὴν ἀναλισκόμενα μὴ πλέον πέντε μνῶν, τῷ δὲ τοῦ δευτέρου τρεῖς μναῖ, καὶ δύο τῷ τοῦ τρίτου, μναῖ δὲ τῷ τοῦ τετάρτου μέτρον ἂν ἔχοι τῶν ἀναλωμάτων· νομοφύλαξι δὲ πολλά τε ἄλλα ἀνάγκη πράττειν καὶ πολλῶν ἐπιμελεῖσθαι, τούτων δ' οὐχ ἥκιστα, ὅπως ἂν παί-
- E δων τε καὶ ἀνδρῶν καὶ πάσης ἡλικίας ἐπιμελούμενοι ζῶσι, καὶ δὴ καὶ πρὸς τὸ τέλος ἀπάντων νομοφύλαξ εἷς γέ τις ἐπιστατῆ, ὃν ἂν οἱ τοῦ τετελευτηκότος ἐπίσκοπον οἰκείῳ παραλάβωσιν, ᾧ καλὸν τ' ἔστω καλῶς καὶ μετρίως τὰ περὶ τὸν τετελευτηκότα γιγνόμενα καὶ μὴ καλῶς αἰσχρόν. πρόθεσις δὲ καὶ τᾶλλα ἔστω μὲν κατὰ τὸν περὶ τὰ τοιαῦτα νόμον γιγνόμενα, τῷ δὲ πολιτικῷ νόμῳ νομοθετοῦντι παραχωρεῖν χρὴ τὰ τοιάδε· δακρῦειν μὲν τὸν τετελευτηκότα
- 960 ἐπιτάττειν ἢ μὴ ἄμορφον, θρηνεῖν δὲ καὶ ἔξω τῆς οἰκίας φωνὴν ἐξαγγέλλειν ἀπαγορεύειν, καὶ τὸν νεκρὸν εἰς τὸ φανερὸν προάγειν τῶν ὁδῶν κωλύειν, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς πορευόμενον φθέγγεσθαι, καὶ πρὸ ἡμέρας ἔξω τῆς πόλεως εἶναι. ταῦτα δὴ κείσθω τε οὕτω περὶ τὰ τοιαῦτα νόμιμα, καὶ ὁ μὲν πειθόμενος ἔστω ζημίας ἐκτός, ὁ δὲ ἀπειθῶν ἐνὶ τῶν νομοφυλάκων ὑπὸ πάντων ζημιούσθω τῇ δοξάσῃ
- B πᾶσι κοινῇ ζημίᾳ. ὅσαι δ' ἄλλαι γίνονται περὶ τελευτήσαντας ταφαὶ εἴτε καὶ ἄταφοι πράξεις, περὶ πατροφόνων καὶ ἱεροσύλων καὶ τῶν τοιούτων πάντων, εἰρημέναι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν κείνται διὰ νόμων, ὥστε σχεδὸν ἢ νομοθεσία τέλος ἂν ἡμῖν ἔχοι· τῶν πάντων δ' ἐκάστοτε τέλος οὐ τὸ δρᾶσαι τι σχεδὸν οὐδὲ τὸ κτήσασθαι κατοικίσει τ' ἐστίν, ἀλλὰ τῷ γεννηθέντι σωτηρίαν ἐξευρόντα τελέως ἀεὶ τότ' ἤδη νομίζειν πᾶν ὅσον ἔδειπραχθῆναι πεπραχθαι,
- C πρότερον δ' ἀτελὲς εἶναι τὸ ὅλον.

ΚΛ. Καλῶς, ὡς ξένη, λέγεις· πρὸς ὅ τι δὲ τὸ νῦν αὐτὸ ῥηθὲν εἴρηται, φράζ' ἔτι σαφέστερον.

Χ. ΑΘ. Ὡς Κλεινία, πολλὰ τῶν ἐμπροσθεν καλῶς ὑμνηται, σχεδὸν δὲ οὐχ ἥκιστα τὰ τῶν Μοιρῶν προσρήματα.

ΚΛ. Ποῖα δὴ;

ΑΘ. Τὸ Λάχεσιν μὲν τὴν πρώτην εἶναι, Κλωθῶ δὲ τὴν δευτέραν, τὴν Ἄτροπον δὲ τρίτην, σωτηρίαν τῶν λεχθέντων, ἀπεικασμένα τῇ τῶν κλωσθέντων σωτηρία, τὴν ἀμετάστροφον ἀπεργαζομένη δύναμιν· ἃ δὴ καὶ πόλει καὶ πολιτεία δεῖ μὴ μόνον ὑγίειαν καὶ σωτηρίαν τοῖς σώμασι παρασκευάζειν, ἀλλὰ καὶ εὐνομίαν ἐν ταῖς ψυχαῖς, μᾶλλον δὲ σωτηρίαν τῶν νόμων. ἡμῖν δ' ἔτι μοι φαίνεσθαι δοκεῖ τοῦτ' ἑλλεῖπον τοῖς νόμοις εἶναι, πῶς χρὴ τὴν ἀμετάστροφον αὐτοῖς ἐγγίγνεσθαι κατὰ φύσιν δύναμιν.

ΚΛ. Οὐ σμικρὸν λέγεις, εἴπερ ἔστι καὶ δυνατὸν εὐρεῖν, ὅπῃ γίγνοιτ' ἂν παντὶ κτήματι τὸ τοιοῦτον.

ΑΘ. Ἄλλ' ἔστι μὴν δυνατὸν, ὡς γέ μοι τὰ νῦν παντάπασι καταφαίνεται.

ΚΛ. Μὴ τοίνυν ἀφιστώμεθα μηδενὶ τρόπῳ, πρὶν ἂν τοῦτ' αὐτὸ ἐμπορισώμεθα τοῖς εἰρημένοις νόμοις· γελοῖον γὰρ τό γε μάτην πονήσαντα ὀτιοῦν εἰς μηδὲν βέβαιον καταβαλεῖν.

ΑΘ. Ὅρθῶς παρακελεύει, καὶ ἐμὲ τοιοῦτον εὐρήσεις ἄλλον.

ΚΛ. Καλῶς δὴ λέγεις. τίς οὖν δὴ, φῆς, σωτηρία γίγνοιτ' ἂν καὶ τίνα τρόπον πολιτεία τε καὶ τοῖς νόμοις ἡμῖν;

ΑΘ. Ἄρ' οὐκ εἶπομεν, ὅτι δεῖ σύλλογον ἡμῖν ἐν τῇ 961 πόλει γίγνεσθαι τοιόνδε τινά; δέκα μὲν τῶν νομοφυλάκων τοὺς πρεσβυτάτους αἰεί, τοὺς δὲ τὰριστεῖα εἰληφότας ἅπαντας δεῖν εἰς ταῦτὸ συλλέγεσθαι τούτοις· ἔτι δὲ τοὺς

ἐκδημήσαντας ἐπὶ ζήτησιν, εἰ τί που πρὸς την νομοφυλακίαν γίγνοιτο ἔγκαιρον ἀκούσαι καὶ σωθέντας οἴκαδε δόξαι, τούτοις αὐτοῖς διαβασανισθέντας, τοῦ ξυλλόγου ἀξιοκοινωνήτους εἶναι· πρὸς τούτοις δὲ ἕνα ἕκαστον δεῖν προσλαμβάνειν τῶν νέων, μὴ ἔλαττον ἢ τριακονταέτη γεγονότα, πρῶτον δὲ αὐτὸν κρίναντα ἐπάξιον εἶναι φύσει καὶ τροφῇ τὸν νέον οὕτως εἰς τοὺς ἄλλους εἰσφέρειν, καὶ ἂν μὲν δόξη καὶ τοῖς ἄλλοις, προσλαμβάνειν, εἰ δὲ μὴ, ἀπόρρητον εἶναι τὴν γεγонуῖαν κρίσιν τοῖς τε ἄλλοις δὴ καὶ μάλιστα' αὐτῷ τῷ ἀποκριθέντι· δεῖν δὲ ὀρθριον εἶναι τὸν σύλλογον, ἡνίκ' ἂν τῶν ἄλλων πράξεων ἰδίων τε καὶ κοινῶν καὶ μάλιστα' ἢ τις σχολὴ παντί. τοιοῦτόν τί που λεχθέν ἡμῖν ἦν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις;

ΚΛ. Ἦν γὰρ οὖν.

ΑΘ. Τούτου δὴ πέρι τοῦ συλλόγου πάλιν ἀναλαβὼν λέγοιμ' ἂν τὸ τοιόνδε. φημί, εἰ τις τοῦτον βάλοιτο οἶον ἄγκυραν πάσης τῆς πόλεως, πάντα ἔχουσιν τὰ πρόσφορα ἑαυτῇ σώζειν ἂν ξύμπαντα ἃ βουλόμεθα.

ΚΛ. Πῶς δὴ;

ΑΘ. Τὸ μετὰ τοῦτο ἡμέτερος ἂν καιρὸς γίγνοιτο, ὀρθῶς φράζοντας μηδὲν ἀπολείπειν προθυμίας.

ΚΛ. Καὶ μάλα καλῶς εἶπες, ποίει θ' ὥσπερ καὶ διανοεῖ.

Δ ΑΘ. Χρὴ τοίνυν, ὦ Κλεινία, παντὸς πέρι νοῆσαι σωτήρα τὸν εἰκότα ἐν ἑκάστοις τῶν ἔργων, ὡς ἐν ζώῳ ψυχὴ καὶ κεφαλὴ τό γε μέγιστον πεφύκατον.

ΚΛ. Πῶς αὖ φῆς;

ΑΘ. Ἡ τούτοις ἀρετὴ δὴ που παντὶ παρέχει ζῶῳ σωτηρίαν.

ΚΛ. Πῶς;

ΑΘ. Ψυχῇ μὲν πρὸς τοῖς ἄλλοις νοῦς ἐγγιγνόμενος, κεφαλῇ δ' αὖ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὄψις καὶ ἀκοή· ξυλλή-

βδην δὲ νοῦς μετὰ τῶν καλλίστων αἰσθήσεων κραθεὶς γε-
νόμενός τε εἰς ἕν σωτηρία ἐκάστων δικαιοτάτ' ἂν εἴη κα-
λουμένη.

ΚΑ. Ἐοικε γοῦν.

ΑΘ. Ἐοικε γάρ. ἀλλ' ὁ περὶ τί νοῦς μετ' αἰσθήσεων Ε
κραθεὶς σωτηρία πλοίων ἐν γε χειμῶσι καὶ ἐν εὐδίασι γί-
γνοιτ' ἂν; ἄρ' οὐκ ἐν νηϊ κυβερνήτης ἅμα καὶ ναῦται τὰς
αἰσθήσεις τῷ κυβερνητικῷ νῷ συγκερασάμενοι σώζουσιν
αὐτούς τε καὶ τὰ περὶ τὴν ναῦν;

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Οὐδὲν δὴ πολλῶν δεῖ τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα πα-
ραδειγμάτων· ἀλλ' οἷον περὶ στρατοπέδων νοήσωμεν τίνα
θέμενοι στρατηγοὶ σκοπὸν καὶ ἰατρικὴ ὑπηρεσία πᾶσα
στοχάζοιτ' ἂν τῆς σωτηρίας.

ΚΑ. Ὅρθῶς.

ΑΘ. Ἄρ' οὐχ ἡ μὲν νίκην καὶ κράτος πολεμίων, ἡ δὲ 967
ἰατρῶν τε καὶ ὑπηρετῶν ὑγείας σώματι παρασκευήν;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΑΘ. Ἰατρὸς δὴ τὸ περὶ σῶμα ἀγνοῶν, ὃ προσεῖπο-
μεν ὑγίειαν νῦν, ἢ νίκην στρατηγὸς ἢ τῶν ἄλλων ὅσα δὴ
διήλθομεν, ἔσθ' ὅπως ἂν νοῦν περὶ τι τούτων ἂν ἔχων
φαίνοιτο;

ΚΑ. Καὶ πῶς;

ΑΘ. Τί δὲ δὴ περὶ πόλιν; εἴ τις τὸν σκοπὸν, οἱ βλέ-
πειν δεῖ, τὸν πολιτικὸν φαίνοιτο ἀγνοῶν, ἄρα ἄρχων μὲν
πρῶτον δικαίως ἂν προσαγορεύοιτο, εἶτα σώζειν ἂν δυνα- Β
τὸς εἴη τοῦτο, οὔ τὸν σκοπὸν τὸ παράπαν μηδ' εἰδείη;

ΚΑ. Καὶ πῶς;

ΧΙ. ΑΘ. Δεῖ δὴ καὶ τὰ νῦν, ὡς ἔοικεν, εἶπερ μέλλει
τέλος ὁ κατοικισμὸς τῆς χώρας ἡμῖν ἔξειν, εἶναί τι τὸ γι-
γνώσκον ἐν αὐτῷ πρῶτον μὲν τοῦτο ὃ λέγομεν, τὸν σκο-
πὸν, ὅστις ποτὲ ὁ πολιτικὸς ὢν ἡμῖν τυγχάνει, ἔπειτα ὄν-

τινα τρόπον δεῖ μετασχεῖν τούτου καὶ τις αὐτῷ καλῶς ἢ μὴ συμβουλεύει, τῶν νόμων αὐτῶν πρώτον, ἔπειτα ἀνθρώπων· εἰ δ' ἔσται τοῦ τοιούτου κενή τις πόλις, οὐδὲν
 C θαυμαστόν, ἄνους οὔσα καὶ ἀναίσθητος εἰ πράξει τὸ προσ-
 τυχὸν ἐκάστοτε ἐν ἐκάσταις τῶν πράξεων.

ΚΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΑΘ. Νῦν οὖν ἡμῖν ἐν τίνι ποτὲ τῶν τῆς πόλεως με-
 ρῶν ἢ ἐπιτηδευμάτων ἔστιν ἰκανὸν κατεσκευασμένον ὅτι-
 οὖν τοιοῦτον φυλακτήριον; ἔχομεν φράζειν;

ΚΛ. Οὐ δῆτα, ὦ ξένε, σαφῶς γε· εἰ δ' οὖν τοπάξειν
 δεῖ, δοκεῖ μοι τείνειν ὁ λόγος οὗτος εἰς τὸν σύλλογον, ὃν
 εἶπες νῦν δὴ νύκτωρ δεῖν ξυνιέναι.

D ΑΘ. Κάλλισθ' ὑπέλαβες, ὦ Κλεινία, καὶ δεῖ δὴ τοῦ-
 τον, ὡς ὁ νῦν παρεστηκὼς ἡμῖν λόγος μηνύει, πᾶσαν ἀρε-
 τὴν ἔχειν· ἥς ἄρχει τὸ μὴ πλανᾶσθαι πρὸς πολλὰ στοχα-
 ζόμενον, ἀλλ' εἰς ἓν βλέποντα πρὸς τοῦτο ἀεὶ τὰ πάντα
 οἶον βέλη ἀφιέναι.

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Νῦν δὴ μαθησόμεθα, ὅτι θαυμαστόν οὐδὲν
 πλανᾶσθαι τὰ τῶν πόλεων νόμιμα, ὅτι πρὸς ἄλλο ἄλλη
 βλέπει τῶν νομοθεσιῶν ἐν τῇ πόλει ἐκάστη. καὶ τὰ μὲν
 E πολλαὶ οὐδὲν θαυμαστόν τὸ τοῖς μὲν τὸν ὄρον εἶναι τῶν
 δικαίων, ὅπως ἄρξουσὶ τινες ἐν τῇ πόλει, εἴτ' οὖν βελτίους
 εἴτε χεῖρους τυγχάνουσιν ὄντες· τοῖς δ', ὅπως πλουτή-
 σουσιν, εἴτ' οὖν δοῦλοὶ τινων ὄντες εἴτε καὶ μή· τῶν δ'
 ἢ προθυμία πρὸς τὸν ἐλεύθερον δὴ βίον ὠρμημένη· οἱ δὲ
 καὶ ξύνδυο νομοθετοῦνται, πρὸς ἄμφω βλέποντες, ἐλεύ-
 θεροὶ τε ὅπως ἄλλων τε πόλεων ἔσονται δεσπόται· οἱ δὲ
 σοφώτατοι, ὡς οἶονται, πρὸς ταῦτά τε καὶ τὰ τοιαῦτα ξύμ-
 παντα, εἰς ἓν δέ, οὐδὲν διαφερόντως τετιμημένον ἔχοντες
 φράζειν, εἰς ὃ τ' ἄλλ' αὐτοῖς δεῖ βλέπειν.

963 ΚΛ. Οὐκοῦν τό γ' ἡμέτερον, ὦ ξένε, ὀρθῶς ἂν εἴη

πάλαι τιθέμενον; πρὸς γὰρ ἔν εἶφαμεν δεῖν ἀεὶ πάνθ' ἡμῖν τὰ τῶν νόμων βλέποντ' εἶναι, τοῦτο δ' ἀρετὴν που ξυνεχωροῦμεν πάννυ ὀρθῶς λέγεσθαι.

ΑΘ. Ναί.

ΚΛ. Τὴν δέ γε ἀρετὴν τέτταρα ἔθεμέν που.

ΑΘ. Πάννυ μὲν οὖν.

ΚΛ. Νοῦν δέ γε πάντων τούτων ἡγεμόνα, πρὸς ὃν δὴ τά τε ἄλλα πάντα καὶ τούτων τὰ τρία δεῖ βλέπειν.

ΑΘ. Κάλλιστ' ἐπακολουθεῖς, ὦ Κλεινία. καὶ τὰ λοιπὰ δὲ ξυνακολούθει. νοῦν γὰρ δὴ κυβερνητικὸν μὲν καὶ ἰατρικὸν καὶ στρατηγικὸν εἶπομεν εἰς τὸ ἔν ἐκεῖνο οἱ δεῖ βλέπειν, τὸν δὲ πολιτικὸν ἐλέγχοντες ἐνταῦθ' ἐσμὲν νῦν, B καὶ καθάπερ ἄνθρωπον ἐπανερωτῶντες εἶποιμεν ἂν ὦ θαυμάσιε, σὺ δὲ δὴ ποῖ σκοπεῖς; τί ποτ' ἐκεῖνό ἐστι τὸ ἔν, ὃ δὴ σαφῶς ὁ μὲν ἰατρικὸς νοῦς ἔχει φράζειν, σὺ δ' ὦν δὴ διαφέρων, ὡς φαίης ἂν, πάντων τῶν ἐμφρόνων, οὐχ ἕξεις εἰπεῖν; ἢ σύ γε, Μέγιλλε καὶ Κλεινία, ἔχετε διαρθροῦντες ὑπὲρ αὐτοῦ φράζειν πρὸς ἐμέ, τί ποτέ φατε εἶναι τοῦτο, καθάπερ ὑπὲρ ἄλλων ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς συχναῶν C διαωριζόμεν;

ΚΛ. Οὐδαμῶς, ὦ ξένε.

ΑΘ. Τί δ' ὅτι δεῖ προθυμείσθαι τε ξυνιδεῖν αὐτὸ καὶ ἐν οἷς;

ΚΛ. Οἷον ἐν τίσι λέγεις;

ΑΘ. Οἷον ὅτε τέτταρα ἐφήσαμεν ἀρετῆς εἶδη γενέσθαι, δῆλον ὡς ἐν ἑκάστου ἀνάγκη φάναι, τεττάρων γε ὄντων.

ΚΛ. Τί μὴν;

ΑΘ. Καὶ μὴν ἔν γε ἅπαντα ταῦτα προσαγορευόμεν. ἀνδρείαν γὰρ φαμεν ἀρετὴν εἶναι, καὶ τὴν φρόνησιν ἀρετὴν, καὶ τὰ δύο τᾶλλα, ὡς ὄντως ὄντα οὐ πολλὰ ἀλλ' ἔν D τοῦτο μόνον ἀρετὴν.

ΚΔ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἦι μὲν τοίνυν διαφέρετον αὐτοῖν τούτῳ τῷ δύο καὶ δὴ ὀνόματα ἐλαβέτην καὶ τᾶλλα, οὐδὲν χαλεπὸν εἰπεῖν· ἢ δὲ ἐν ἀμφοῖν ἐπωνομάσαμεν ἀρετὴν καὶ τοῖς ἄλλοις, οὐκ εὐπετέες ἔτι.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Οὐδὲν χαλεπὸν ὃ γε λέγω δηλῶσαι. διανειμώμεθα γὰρ ἀλλήλοις τὴν ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν.

ΚΑ. Πῶς αὖ φράξεις;

Ε ΑΘ. Ἐρώτησόν με, τί ποτε ἐν προσαγορεύοντες ἀρετὴν ἀμφοτέρα δύο πάλιν αὐτὰ προσείπομεν, τὸ μὲν ἀνδρείαν, τὸ δὲ φρόνησιν. ἐρῶ γὰρ σοι τὴν αἰτίαν, ὅτι τὸ μὲν ἔστι περὶ φόβον, οὗ καὶ τὰ θηρία μετέχει τῆς ἀνδρείας καὶ τὰ γε τῶν παίδων ἢ θη τῶν πάνυ νέων· ἄνευ γὰρ λόγου καὶ φύσει γίννεται ἀνδρεία ψυχῇ· ἄνευ δὲ αὖ λόγου ψυχῇ φρόνιμός τε καὶ νοῦν ἔχουσα οὐτ' ἐγένετο πώποτε οὐτ' ἔστιν οὐδ' αὐθις ποτε γενήσεται, ὡς ὄντος ἑτέρου.

ΚΑ. Ἀληθῆ λέγεις.

964 ΑΘ. Ἦι μὲν τοίνυν ἔστων διαφορῶ καὶ δύο, σὺ παρ' ἐμοῦ ἀπειλήφας τῷ λόγῳ· ἢ δὲ ἐν καὶ ταυτόν, σὺ πάλιν ἀπόδος ἐμοί. διανοοῦ δὲ ὡς ἐρῶν καὶ ὅπῃ τέτταρα ὄντα ἔστι, καὶ ἐμὲ δὲ ἀξίου, σοῦ δείξαντος ὡς ἐν, πάλιν ὅπῃ τέτταρα. καὶ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο σκοπῶμεν τὸν εἰδότα ἱκανῶς περὶ ὠντινωνοῦν, οἷς ἔστι μὲν ὄνομα, ἔστι δὲ αὖ καὶ λόγος, πότερον μόνον ἐπίστασθαι τοῦνομα χρεῶν, τὸν δὲ λόγον ἀγνοεῖν, ἢ τὸν γε ὄντα τὶ καὶ περὶ τῶν διαφερόντων μεγέθει τε καὶ κάλλει πάντα τὰ τοιαῦτα ἀγνοεῖν αἰσχροῦν.

ΚΑ. Ἐοικε γοῦν.

ΑΘ. Μείζον δὴ τι νομοθέτη τε καὶ νομοφύλακι καὶ ὅς ἀρετῆ πάντων διαφέρειν οἴεται καὶ νικητήρια τούτων

αὐτῶν εἴληφεν, ἢ ταῦτα αὐτὰ περὶ ὧν νῦν λέγομεν, ἀνδρεία, σωφροσύνη, δικαιοσύνη, φρόνησις;

ΚΑ. Καὶ πῶς;

ΑΘ. Τούτων δὴ πέρι τοὺς ἐξηγητάς, τοὺς διδασκάλους, τοὺς νομοθέτας, τῶν ἄλλων τοὺς φύλακας, τῷ θεομένῳ γινῶναί τε καὶ εἰδέναι, ἢ τῷ θεομένῳ κολάζεσθαι τε C καὶ ἐπιπληῆσαι ἀμαρτάνουσι, πότερον οὐ δεῖ διδάσκοντα ἢν δύναμιν ἔχει κακία τε καὶ ἀρετὴ καὶ πάντως δηλοῦντα διαφέρειν τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἢ ποιητὴν τινα ἐλθόντα εἰς τὴν πόλιν ἢ παιδευτὴν νέων φάσκουτ' εἶναι βελτίω φαίνεσθαι τοῦ πᾶσαν ἀρετὴν νενικηκότος; εἶτα ἐν τῇ τοιαύτῃ πόλει, ὅπου μὴ λόγῳ ἔργῳ τε ἱκανοὶ φύλακες εἶεν, ἀρετῆς πέρι γιννώσκοντες ἱκανῶς, θαυμαστόν τι ταύτην τὴν πόλιν ἀφύλακτον οὖσαν πάσχειν, ἃ πολλὰ πάσχουσι D τῶν νῦν πόλεων;

ΚΑ. Οὐδέν γε, ὡς εἰκός.

XII. ΑΘ. Τί οὖν; ὃ λέγομεν νῦν, ποιητέον ἡμῖν, ἢ πῶς; τοὺς φύλακας ἀκριβεστέρους τῶν πολλῶν περὶ ἀρετῆς ἔργῳ καὶ λόγῳ κατασκευαστέον; ἢ τίνα τρόπον τῇ τῶν ἐμφρόνων κεφαλῇ τε καὶ αἰσθήσεσιν ὁμοιωθήσεται ἡμῖν ἢ πόλις, ὡς τοιαύτην τινὰ φυλακὴν κεκτημένη ἐν αὐτῇ;

ΚΑ. Πῶς οὖν δὴ καὶ τίνα τρόπον, ὃ ξένε, ἀπεικάζοντες αὐτὸ τοιούτῳ τινὶ λέγομεν;

ΑΘ. Δῆλον ὡς αὐτῆς μὲν τῆς πόλεως οὖσης τοῦ κύ- E τούς, τῶν δὲ φυλάκων τοὺς μὲν νέους οἷον ἐν ἄκρᾳ κορυφῇ ἀπειλεγμένους τοὺς εὐφροσύνας, ὀξύτητας ἐν πάσῃ τῇ ψυχῇ ἔχοντας, περὶ ὅλην κύκλῳ τὴν πόλιν ὄραν, φρουροῦντας δὲ παραδιδόναι μὲν τὰς αἰσθήσεις ταῖς μνήμας, τοῖς πρεσβυτέροις δὲ ἐξαγγέλους γίνεσθαι πάντων τῶν κατὰ πόλιν, τοὺς δὲ νῶν ἀπεικασμένους τῷ πολλὰ 965 καὶ ἄξια λόγου διαφερόντως φρονεῖν, τοὺς γέροντας,

βουλεύεσθαι, καὶ ὑπηρέταις χρωμένους μετὰ ξυμβουλίας τοῖς νέοις, οὕτω δὴ κοινῇ σώξειν ἀμφοτέρους ὄντως τὴν πόλιν ὅλην. πότερον οὕτω λέγομεν ἢ πῶς ἄλλως δεῖν κατασκευάζεσθαι; μῶν ὁμοίους πάντας κεκτημένους καὶ μὴ διηκριβωμένους ἔστιν οὓς τραφέντας τε καὶ πεπαιδευμένους;

ΚΛ. Ἄλλ', ὡς θαυμάσιε, ἀδύνατον.

ΑΘ. Ἰτέον ἄρα ἐπὶ τινα ἀκριβεστέραν παιδείαν τῆς ἔμπροσθεν.

Β ΚΛ. Ἴσως.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν ἤς δὴ νῦν σχεδὸν ἐφησάμεθα, τυγχάνοι ἂν οὕσα ἤς χρεῖαν ἔχομεν αὕτη;

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἐλέγομεν τὸν γε πρὸς ἕκαστα ἄκρον δημιουργόν τε καὶ φύλακα μὴ μόνον δεῖν πρὸς τὰ πολλὰ βλέπειν δυνατὸν εἶναι, πρὸς δὲ τὸ ἐν ἐπείγεσθαι γινώσκειν τε καὶ γνόντα πρὸς ἐκεῖνο συντάξασθαι πάντα ξυνορῶντα;

ΚΛ. Ὅρθῶς.

Κ ΑΘ. Ἄρ' οὖν ἀκριβεστέρα σκέψις θεῶν τ' ἂν περὶ ὅτου οὖν ὄψοι γίγνοιτο, ἢ τὸ πρὸς μίαν ιδέαν ἐκ τῶν πολλῶν καὶ ἀνομοίων δυνατὸν εἶναι βλέπειν;

ΚΛ. Ἴσως.

ΑΘ. Οὐκ ἴσως, ἀλλ' ὄντως, ὡς δαιμόνιε, ταύτης οὐκ ἔστι σαφεστέρα μέθοδος ἀνθρώπων οὐδενί.

ΚΛ. Σοὶ πιστεύων, ὡς ξένε, συγχωρῶ δὴ, καὶ ταύτη πορευώμεθα λέγοντες.

ΑΘ. Ἀναγκαστέον ἄρ', ὡς ἔοικε, καὶ τοὺς τῆς θείας πολιτείας ἡμῖν φύλακας ἀκριβῶς ἰδεῖν πρῶτον, ὃ τί ποτε διὰ πάντων τῶν τεττάρων ταῦτόν τυγχάνει, ὃ δὴ φάμεν ἐν τε ἀνδρεία καὶ σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη καὶ ἐν φρονήσει ἐν ὃν ἀρετὴν ἐνὶ δικαίως ἂν ὀνόματι προσαγορεύε-

σθαι. τοῦτο, ᾧ φίλοι, εἰ μὲν βουλόμεθα, τὰ νῦν οἰόνπερ σφόδρα πιέσαντες μὴ ἀνωμεν, πρὶν ἂν ἱκανῶς εἰπώμεν, τί ποτ' ἔστιν εἰς ὃ βλεπτέον, εἴτε ὡς ἔν εἴτε ὡς ὅλον εἴτε ἀμφοτέρω εἴτε ὅπως ποτὲ πέφυκεν· ἢ τούτου διαφυγόντος ἡμᾶς οἰόμεθά ποτε ἡμῖν ἱκανῶς ἔξειν τὰ πρὸς ἀρετήν, περὶ ἧς οὔτε εἰ πολλά ἐστ' οὔτ' εἰ τέτταρα οὔθ' ὡς ἐν δυ- E
νατοῖ φράζειν ἐσόμεθα; οὐκοῦν εἴαν γε ἡμῖν ξυμβούλοις παιθώμεθα; ἀμῶς γέ πως μηχανησόμεθα ἐν τῇ πόλει ἐγγεγονέναι τοῦθ' ἡμῖν· εἰ δ' ἄρα τὸ παράπαν δοκεῖ ἔᾶν, δρᾶν χρεῶν.

ΚΑ. Ἦκιστα, νῆ τὸν ξένιον, ᾧ ξένε, θεόν, ἐατέον που τὸ τοιοῦτον, ἐπεὶ δοκεῖς ἡμῖν ὀρθότατα λέγειν. ἀλλὰ δὴ πῶς τις τοῦτ' ἂν μηχανῶτο;

ΑΘ. Μήπω τὸ πῶς ἂν μηχανησαίμεθα λέγωμεν· εἰ 966 δεῖ δὲ ἢ μή, πρῶτον βεβαιωσώμεθα τῇ ξυνομολογίᾳ πρὸς ἡμᾶς αὐτούς.

ΚΑ. Ἀλλὰ μὴν δεῖ γε, εἴπερ δυνατόν.

XIII. ΑΘ. Τί δαί δή; περὶ καλοῦ τε καὶ ἀγαθοῦ ταῦ- τὸν τοῦτο διανοούμεθα; ὡς πόλλ' ἔστι μόνον ἕκαστον τούτων, τοὺς φύλακας ἡμῖν γνωστέον, ἢ καὶ ὅπως ἔν τε καὶ ὅπη;

ΚΑ. Σχεδὸν ἔοικ' ἐξ ἀνάγκης δεῖν καὶ ὅπως ἐν δια- νοεῖσθαι.

ΑΘ. Τί δ', ἐννοεῖν μὲν, τὴν δὲ ἐνδειξιν τῷ λόγῳ ἀδυ- B
νατεῖν ἐνδείκνυσθαι;

ΚΑ. Καὶ πῶς; ἀνδραπόδου γάρ τινα σὺ λέγεις ἔξειν.

ΑΘ. Τί δαί; περὶ πάντων τῶν σπουδαίων ἄρ' ἡμῖν ὁ αὐτὸς λόγος, ὅτι δεῖ τοὺς ὄντως φύλακας ἐσομένους τῶν νόμων ὄντως εἰδέναι τὰ περὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν, καὶ λόγῳ τε ἱκανοὺς ἐρμηνεύειν εἶναι καὶ τοῖς ἔργοις ξυ- ακολουθεῖν, κρίνοντας τὰ τε καλῶς γιγνόμενα καὶ τὰ μὴ κατὰ φύσιν;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Μῶν οὖν οὐχ ἓν τῶν καλλίστων ἐστὶ το περὶ τοὺς θεούς, ὃ δὴ σπουδῇ διεπερανάμεθα, ὡς εἰσί τε καὶ ὄσης φαίνονται κύριοι δυνάμεως, εἰδέναι τε εἰς ὅσον δυνατόν ἐστι ταῦτ' ἄνθρωπον γιννώσκειν, καὶ τοῖς μὲν πλείστοις τῶν κατὰ πόλιν ξυγγιννώσκειν τῇ φήμῃ μόνον τῶν νόμων συνακολουθοῦσι, τοῖς δὲ φυλακῆς μεθέξουσι μηδὲ ἐπιτρέπειν, ὅς ἂν μὴ διαπονήσῃται τὸ πᾶσαν πίστιν λαβεῖν τῶν οὐσῶν περὶ θεῶν; τὴν δὲ μὴ ἐπιτροπὴν εἶναι τὸ μηδέποτε τῶν νομοφυλάκων αἰρεῖσθαι τὸν μὴ θεῖον καὶ διαπεπονηκότα πρὸς αὐτά, μηδ' αὖ τῶν πρὸς ἀρετὴν ἐγκρίτων γίγνεσθαι;

ΚΛ. Δίκαιον γοῦν, ὡς λέγεις, τὸν περὶ τὰ τοιαῦτα ἀργὸν ἢ ἀδύνατον ἀποκρίνεσθαι πόρρω τῶν καλῶν.

ΑΘ. Ἄρα οὖν ἴσμεν ὅτι δύο ἐστὸν τὸ περὶ θεῶν ἄγοντε εἰς πίστιν, ὅσα διήλθομεν ἐν τοῖς πρόσθεν;

ΚΛ. Ποῖα;

ΑΘ. Ἐν μὲν ὃ περὶ τὴν ψυχὴν ἐλέγομεν, ὡς πρεσβυτάτον τε καὶ θειότατόν ἐστι πάντων, ὧν κίνησις γένεσιν παραλαβοῦσα ἀέναον οὐσίαν ἐπόρισεν· ἓν δὲ τὸ περὶ τὴν φορᾶν, ὡς ἔχει τάξεως, ἄστρων τε καὶ ὄσων ἄλλων ἐγκρατῆς νοῦς ἐστὶ τὸ πᾶν διακεκοσμηκῶς. ὁ γὰρ ἰδὼν ταῦτα μὴ φεύλως μηδ' ἰδιωτικῶς, οὐδεὶς οὕτως ἄθεος ἀνθρώπων ποτὲ πέφυκεν, ὅς οὐ τοῦναντίον ἔπαθεν ἢ τὸ προσδοκώμενον ὑπὸ τῶν πολλῶν. οἱ μὲν γὰρ διανοοῦνται τοὺς τὰ τοιαῦτα μεταχειρισαμένους ἀστρονομία τε καὶ ταῖς μετὰ ταύτης ἀναγκαίαις ἄλλαις τέχναις ἀθέους γίγνεσθαι, καθεωρακότας ὡς οἷόν τε γιννόμενα ἀνάγκαις πράγματ' ἄλλ' οὐ διανοίαις βουλήσεως ἀγαθῶν πέρι τελουμένων.

ΚΛ. Τὸ δὲ δὴ πῶς ἔχον ἂν εἴη;

ΑΘ. Πᾶν, ὅπερ εἶπον, τοῦναντίον ἔχει νῦν τε καὶ

ὅτε ἄψυχα αὐτὰ οἱ διανοούμενοι διεννοοῦντο. θαύματα μὲν οὖν καὶ τότε ὑπεδύετο περὶ αὐτά, καὶ ὑπώπιεύετο τὸ **B** νῦν ὄντως δεδογμένον, ὅσοι τῆς ἀκριβείας αὐτῶν ἤπιοντο, ὅπως μήποτ' ἂν ἄψυχα ὄντα οὕτως εἰς ἀκριβειαν θαυμαστοῖς λογισμοῖς ἂν ἐχρῆτο, νοῦν μὴ κεκτημένα· καὶ τινες ἐτόλμων τοῦτό γε αὐτὸ παρακινδυνεύειν καὶ τότε, λέγοντες ὡς νοῦς εἶη ὁ διακεκοσμηκῶς πάνθ' ὅσα κατ' οὐρανόν. οἱ δὲ αὐτοὶ πάλιν ἀμαρτάνοντες ψυχῆς φύσεως, ὅτι πρεσβύτερον εἶη σωμάτων, διανοηθέντες δὲ ὡς νεώτερον, ἅπανθ' ὡς εἰπεῖν ἔπος ἀνέτρεψαν πάλιν, ἑαυτοὺς δὲ πολὺ **C** μᾶλλον τὰ γὰρ δὴ πρὸ τῶν ὀμμάτων πάντα αὐτοῖς ἐφάνη, τὰ κατ' οὐρανὸν φερόμενα, μεστὰ εἶναι λίθων καὶ γῆς καὶ πολλῶν ἄλλων ἀψύχων σωμάτων διανεμόντων τὰς αἰτίας παντὸς τοῦ κόσμου. ταῦτ' ἦν τὰ τότε ἐξειργασμένα πολλὰς ἀθεότητος καὶ δυσχερείας τῶν τοιούτων ἄπτεσθαι, καὶ δὴ καὶ λοιδορήσεις γε ἐπήλθον ποιηταῖς, τοὺς φιλοσοφοῦντας κυσὶ ματαίαις ἀπεικάζοντας χρωμέναισιν ὑλα- **D** καῖς ἄλλα τε ἀνόητα εἰπεῖν· νῦν δέ, ὅπερ εἴρηται, πᾶν τοῦναντίον ἔχει.

ΚΑ. Πῶς;

XIV. ΑΘ. Οὐκ ἔστι ποτὲ γενέσθαι βεβαίως θεοσεβῆ θνητῶν ἀνθρώπων οὐδένα, ὃς ἂν μὴ τὰ λεγόμενα ταῦτα νῦν δύο λάβῃ, ψυχὴ τε ὡς ἔστι πρεσβύτατον ἀπάντων ὅσα γουῆς μετείληφεν ἀθάνατόν τε ἄρχει τε δὴ σωμάτων πάντων, ἐπὶ δὲ τούτοις δὴ τὸ νῦν εἰρημένον πολλάκις, τόν τε εἰρημένον ἐν τοῖς ἄστροις νοῦν τῶν ὄντων τὰ τε πρὸ τούτων ἀναγκαῖα μαθήματα λάβῃ, τὰ τε κατὰ τὴν μουσαν **E** τούτοις τῆς κοινωνίας συνθεασάμενος χρήσεται πρὸς τὰ τῶν ἡθῶν ἐπιτηδεύματα καὶ νόμιμα συναρμοττόντως, ὅσα τε λόγον ἔχει, τούτων δυνατὸς ἢ δοῦναι τὸν λόγον [ὅσα τε 968 μῆ]· ὁ δὲ μὴ ταῦθ' οἷός τ' ὦν πρὸς ταῖς δημοσίαις ἀρεταῖς κεκτηῆσθαι σχεδὸν ἄρχων μὲν οὐκ ἂν ποτε γένοιτο

ικανὸς ὅλης πόλεως, ὑπηρέτης δ' ἂν ἄλλοις ἄρχουσιν. ὁρᾶν δὴ χρεῶν νῦν, ὧ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, ἤδη πρὸς τοῖς εἰρημένοις νόμοις ἅπασιν, ὅσους διεληλύθαμεν, εἰ καὶ τοῦτον προσοίσομεν ὡς φυλακὴν ἐσόμενον κατὰ νόμον χάριν σωτηρίας, τὸν τῶν ἀρχόντων νυκτερινὸν σύλλογον
 B παιδείας ὀπόσης διεληλύθαμεν κοινωνὸν γενόμενον· ἢ πῶς ποιῶμεν;

ΚΛ. Ἄλλ', ὧ λῶσθε, πῶς οὐ προσοίσομεν, ἂν πη καὶ κατὰ βραχὺ δυνηθῶμεν;

ΑΘ. Καὶ μὴν πρὸς γε τὸ τοιοῦτον ἀμιλληθῶμεν πάντες. ξυλλήπτωρ γὰρ τούτου γε ὑμῖν καὶ ἐγὼ γιγνοίμην ἂν προθύμως, πρὸς δ' ἐμοὶ καὶ ἑτέρους ἴσως εὐρήσω διὰ τὴν περὶ τὰ τοιαῦτ' ἐμπειρίαν τε καὶ σκέψιν γεγονυῖάν μοι καὶ μάλα συχνήν.

ΚΛ. Ἄλλ', ὧ ξένε, παντὸς μὲν μᾶλλον ταύτῃ πορευτέον, ἥπερ καὶ ὁ θεὸς ἡμᾶς σχεδὸν ἄγει· τίς δὲ ὁ τρόπος
 C ἡμῖν γιγνόμενος ὀρθῶς γίγνοιτ' ἂν, τουτὶ δὴ τὰ νῦν λέγωμέν τε καὶ ἐρευνῶμεν.

ΑΘ. Οὐκέτι νόμους, ὧ Μέγιλλε καὶ Κλεινία, περὶ τῶν τοιούτων δυνατὸν ἐστὶ νομοθετεῖν, πρὶν ἂν κοσμηθῇ· τότε δὲ κυρίους ὧν αὐτοὺς δεῖ γίνεσθαι νομοθετεῖν. ἀλλὰ ἤδη τὸ τὰ τοιαῦτα κατασκευάζον διδαχὴ μετὰ ξυνουσίας πολλῆς γίγνοιτ' ἂν, εἰ γίγνοιτο ὀρθῶς.

ΚΛ. Πῶς; τί τοῦτο εἰρησθαι φῶμεν αὐ;

ΑΘ. Πρῶτον μὲν δὴ που καταλεκτέος ἂν εἶη κατὰ
 D λογος τῶν ὅσοι ἐπιτήδειοι πρὸς τὴν τῆς φυλακῆς φύσιν ἂν εἶεν ἡλικίαις τε καὶ μαθημάτων δυνάμεσι καὶ τρόπων ἥθεσι καὶ ἔθεσι· μετὰ δὲ τοῦτο, ἃ δεῖ μανθάνειν, οὔτε εὐρεῖν ῥάδιον οὔτε εὐρηκότος ἄλλου μαθητὴν γενέσθαι. πρὸς τούτοις δὲ χρόνους, οὓς τε καὶ ἐν οἷς δεῖ παραλαμβάνειν ἕκαστα, μάταιον ταῦτ' ἐν γράμμασι λέγειν· οὐδὲ
 E γὰρ αὐτοῖς τοῖς μανθάνουσι δῆλα γίγνοιτ' ἂν, ὅ τι πρὸς

καιρὸν μανθάνεται, πρὶν ἐντὸς τῆς ψυχῆς ἐκάστῳ τοῦ μαθήματος ἐπιστήμην γεγυμέναι. οὕτω δὲ πάντα τὰ περὶ ταῦτα ἀπόρρητα μὲν λεχθέντα οὐκ ἂν ὀρθῶς λέγοιτο, ἀπόρρητα δὲ διὰ τὸ μηδὲν προρρηθέντα δηλοῦν τῶν λεγομένων.

ΚΛ. Τί οὖν δὴ ποιητέον ἔχόντων τούτων οὕτως, ὦ ξένε;

ΑΘ. Τὸ λεγόμενον, ὦ φίλοι, ἐν κοινῷ καὶ μέσῳ ἔοικεν ἡμῖν κείσθαι, καὶ εἶπερ κινδυνεύειν περὶ τῆς πολιτείας ἐθέλομεν ξυμπάσης, ἢ τρὶς ἕξ, φασίν, ἢ τρεῖς κύβους βάλλοντας, ταῦτα ποιητέον· ἐγὼ δ' ὑμῖν συγκινδυνεύσω 969 τῷ φράζειν τε καὶ ἐξηγεῖσθαι τὰ γε δεδογμένα ἐμοὶ περὶ τῆς παιδείας τε καὶ τροφῆς τῆς νῦν αὖ κεκινημένης τοῖς λόγοις· τὸ μέντοι κινδύνευμα οὐ σμικρὸν οὐδ' ἑτέροις τισὶ προσφερὲς ἂν εἴη· σοὶ δὲ τοῦτό γε, ὦ Κλεινία, μέλειν παρακελεύομαι· σὺ γὰρ τὴν Μαγνήτων πόλιν, ἢ ὧ ἂν θεὸς ἐπώνυμον αὐτὴν ποιήσῃ, κλέος ἀρεῖ μέγιστον κατασκευάσας αὐτὴν ὀρθῶς, ἢ τό γε ἀνδρειότατος εἶναι δοκεῖν τῶν ὕστερον ἐπιγιγνομένων οὐκ ἐκφεύξει ποτέ. ἐάν B γε μὴν οὗτος ἡμῖν ὁ θεῖος γένηται ξύλλογος, ὦ φίλοι ἑταῖροι, παραδοτέον τούτῳ τὴν πόλιν, ἀμφισβήτησίς τ' οὐκ ἔστ' οὐδεμία οὐδενὶ τῶν νῦν παρὰ ταῦθ' ὡς ἔπος εἰπεῖν νομοθετῶν, ὅντως δὲ ἔσται σχεδὸν ὕπαρ ἀποτετελεσμένον, οὗ σμικρῷ πρόσθεν ὀνειράτος ὡς τῷ λόγῳ ἐφησάμεθα, κεφαλῆς νοῦ τε κοινωνίας εἰκόνα τινά πως ξυμμίξαντες, ἐάν ἄρα ἡμῖν οἱ τε ἄνδρες ἀκριβῶς ἐκλεχθῶσι, παιδευθῶσί τε προσηκόντως, παιδευθέντες τε ἐν ἀκροπόλει τῆς χώρας κατοικήσαντες φύλακες ἀποτελεσθῶσιν, οἷους ἡμεῖς οὐκ εἶδομεν ἐν τῷ πρόσθεν βίῳ πρὸς ἀρετὴν σωτηρίας γενομένους. C

ΜΕ. ὦ φίλε Κλεινία, ἐκ τῶν νῦν ἡμῖν εἰρημένων ἀπάντων ἢ τὴν πόλιν ἑατέον τῆς κατοικίσεως ἢ τὸν ξένον

τόνδε οὐκ ἀφετέον, ἀλλὰ δεήσεσι καὶ μηχαναῖς πάσαις
κοινωνὸν ποιητέον ἐπὶ τὴν τῆς πόλεως κατοίκισιν.

D ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις, ὦ Μέγилле, καὶ ἐγὼ τε ποι-
ήσω ταῦθ' οὕτω καὶ * σὺ * ξυλλάμβανε.

ME. Ξυλλήψομαι.

ΕΠΙΝΟΜΙΣ

[ἢ νυκτερινὸς δύλλογος ἢ φιλόσοφος.]

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΚΛΕΙΝΙΑΣ ΚΡΗΣ, ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΞΕΝΟΣ,
ΜΕΓΙΛΛΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΣ.

St.
Π. p.
973

I. ΚΑ. Πρὸς μὲν τὸ τῆς ὁμολογίας ἤκομεν ἅπαντες ὀρθῶς, ὡς ξένη, τρεῖς ὄντες, ἐγὼ καὶ σὺ καὶ Μέγιλλος ὅδε, τὸ τῆς φρονήσεως ἐπισκεψόμενοι τίνι ποτὲ χρὴ λόγῳ διεξιελθεῖν, ὃ τὴν ἀνθρωπίνην ἔξιν φαμέν, ὅταν διανοηθῆ, κάλλιστ' ἔχειν ποιεῖν πρὸς φρόνησιν ὅσην δυνατὸν ἀνθρώπῳ σχεῖν. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα, ὡς φαμεν, ἅπαντα διεξήλθομεν ὅσα ἦν περὶ νόμων θέσιν· ὃ δὲ μέγιστον εὐρεῖν τε B καὶ εἰπεῖν, τί ποτε μαθὼν θνητὸς ἀνθρώπος σοφὸς ἂν εἴη, τοῦτο οὔτε εἶπομεν οὔτε εὔρομεν. νῦν δὲ πειρώμεθα τοῦτο μὴ καταλιπεῖν· σχεδὸν γὰρ ἀτελὲς ἂν πράξαιμεν οὐ χάριν ἅπαντες ὠρμήσαμεν, ὡς φανερὰ ποιήσοντες ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους.

AΘ. ὦ φίλε Κλεινία, καλῶς μὲν λέγεις, ἄτοπον μὴν ἀκούσεσθαί σε λόγον οἶμαι, καὶ τινα τρόπον οὐκ ἄτοπον αὐτῷ. πολλοὶ γὰρ δὴ προστυχεῖς τῷ βίῳ γιγνόμενοι τὸν αὐτὸν λόγον φέρουσιν, ὡς οὐκ ἔσται μακάριον τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος οὐδ' εὐδαιμον. ἔπου δὴ καὶ ξύνιδε, ἂν σοι δοκῶ κατὰ μετ' αὐτῶν καλῶς τοῦ τοιούτου πέρι λέγειν. οὐ φημι εἶναι δυνατὸν ἀνθρώποις μακαρίοις τε καὶ εὐ-

- δαίμοσι γενέσθαι πλὴν ὀλίγων, μέτριον ἂν ζῶμεν τοῦτο διορίζομαι· καλὴ δὲ ἐλπίς τελευτήσαντι τυχεῖν ἀπάντων, ὧν ἔνεκά τις προθυμοῖτ' ἂν ζῶν τε ὡς κάλλιστ' ἂν ζῆν κατὰ δύναμιν καὶ τελευτήσας τελευτῆς τοιαύτης τυχεῖν.
- D λέγω δ' οὐδὲν σοφόν, ἀλλ' ὅπερ ἅπαντες Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι γιννώσκομέν τινα τρόπον, ὡς ἐξ ἀρχῆς τὸ γενέσθαι χαλεπὸν ἅπαντι ζῶν· πρῶτον μὲν τὸ μετασχεῖν τῆς τῶν κνουμένων ἕξεως, ἔπειτ' αὖ τὸ γίγνεσθαι, καὶ ἔτι τὸ τρέφεσθαι καὶ παιδεύεσθαι, διὰ πόνων μυρίων
- 974 ταῦτα γίγνεσθαι ξύμπαντα, ὧς φαμεν ἅπαντες, καὶ χρόνος βραχὺς ἂν τις εἴη πρὸς λογισμὸν μή τοι τῶν μοχθηρῶν, ἀλλ' ὁ πᾶς ἂν ὑπολάβοι μέτριον. οὗτος δὲ σχεδὸν ἀναπνοὴν δοκεῖ ποιεῖν τινὰ κατὰ μέσον πη βίον τὸν ἀνθρώπινον· ταχύ γε μὴν ἐπιλαβὸν γῆρας ὄντινοῦν ποιῆσαι ἂν μήποτ' ἐθελῆσαι πάλιν ἀναβιῶναι, λογισάμενον τὸν βεβιωμένον ἑαυτῷ βίον, ὅστις μὴ τυγχάνει παιδικῆς δόξης μεστὸς ὢν. τούτων δὴ τί ποτέ μοι τεκμήριον; ὅτι
- B πέφυκε ταύτη τὸ νῦν ζητούμενον τῷ λόγῳ. ζητοῦμεν δὲ δὴ, τίνα τρόπον σοφοὶ γενησόμεθα, ὡς οὔσης τινὸς ἐκάστοις ταύτης τῆς δυνάμεως· ἢ δὲ φυγῆ φεύγει τότε, ὅταν τις πρὸς τινα φρόνησιν ἴη τῶν λεγομένων τεχνῶν ἢ φρονήσεων ἢ τινῶν ἄλλων τοιούτων ὡς οἰόμεθα ἐπιστημῶν, ὡς ἀξίας τούτων οὐδεμιᾶς οὔσης ἐπίκλησιν ῥηθῆναι τῆς περὶ ταῦτα σοφίας [τὰνθρώπινα], τῆς δὲ ψυχῆς σφόδρα πεποιθυίας καὶ μαντευομένης, ὡς οὔσης αὐτῇ κατὰ τινα
- C φύσιν ταύτης, τίς δ' ἔστι καὶ πότε καὶ πῶς, οὐ πάνυ δυνάμενης ἐξευρίσκειν. ἄρ' οὐ τούτῳ σφόδρα προσέοιχ' ἡμῶν ἢ περὶ σοφίαν ἀπορία καὶ ζήτησις, πλείων τῆς ἐλπίδος ἐκάστῳ γιγνομένη τῶν ὅσοι ἐν ἡμῖν δυνατοὶ γίνονται φρονίμως αὐτοὺς ἄλλους τε ἐξετάσαι συμφώνως διὰ λόγων πάντων καὶ πάντη λεγομένων; ταῦτ' οὐχ οὕτως ἢ ταύτη ξυμφήσομεν ἔχειν;

ΚΑ. Ξυμφήσομεν ἐπ' ἐλπίδ' ἴσως ταῦτ', ὦ ξέने, τῆ μετὰ σοῦ κατὰ χρόνον ἂν γενομένη, δοξάσαι περὶ αὐτῶν D εἰσαυθίς τὸ ἀληθέστατον.

ΑΘ. Τὰς ἄλλας τοίνυν, ὅσαι ἐπιστῆμαι μὲν εἰσι λεγόμεναι, σοφὸν δὲ οὐκ ἀποτελοῦσι τὸν λαμβάνοντά τε αὐτάς καὶ ἔχοντα, πρῶτον διεξιτέον, ὅπως ταύτας ἐκποδῶν θέμενοι πειρώμεθα ἐκείνας ὧν δεόμεθα παραθέσθαι τε καὶ παραθέμενοι μανθάνειν.

II. Πρῶτον μὲν τοίνυν ὧν πρῶτον δεῖ θνητῶ γένει, ἰδωμεν ὡς εἰσὶ μὲν ἀναγκαιοτάται σχεδὸν ἀληθῶς τε πρῶ- E ται, ὁ δὲ ἐπιστήμων αὐτῶν γιγνόμενος, εἰ καὶ κατ' ἀρχὰς ἔδοξέ τις εἶναί ποτε σοφός, οὐκουν νῦν γε οὔτε σοφός εἶναι δοξάζεται οὐκ εἰδὴ τε ἴσχει μᾶλλον ἀπὸ τῆς τοιαύτης ἐπιστήμης. ἐροῦμεν δὴ αἶ τ' εἰσὶ καὶ ὅτι πᾶς ἀνὴρ αὐτάς, 975 σχεδὸν ὅσοις ἀγῶν πρόκειται τοῦ δοκεῖν ὡς ἄριστον ἄνδρα ξυμβῆναι γενόμενον ἂν, φεύγει διὰ τὰς κτήσεις τῆς φρονήσεώς τε καὶ ἐπιτηδεύσεως. ἔστω δὴ πρῶτον μὲν ἡ τῆς ἀλληλοφαγίας τῶν ζώων ἡμᾶς τῶν μὲν, ὡς ὁ μῦθος ἐστι, τὸ παράπαν ἀποστήσασα, τῶν δὲ εἰς τὴν νόμιμον ἐδωδὴν καταστήσασα. ἴλεω δ' ἡμῖν οἱ πρόσθεν εἶησάν τε καὶ εἰσίν· οἵτινες μὲν γὰρ οὖν * οὐς* ἐλέγομεν πρῶτοι χαιρέτωσαν. ἡ δ' οὖν ἀλφίτων τε καὶ ἀλεύρων ποιήσις ἅμα καὶ τροφή B καλὴ μὲν καὶ ἀγαθὴ, σοφὸν δὲ ἄνδρα τελέως οὐκ ἐθελήσει ποτὲ ἀπεργάσασθαι· τοῦτο γὰρ αὐτό, ἡ τῆς ποιήσεως ἐπικλησις, τῶν ποιουμένων αὐτῶν δυσχέρειαν ἀπεργάζοιτ' ἂν. σχεδὸν δ' οὐδὲ ἡ χώρας ξυμπάσης γεωργία· οὐ γὰρ τέχνη ἀλλὰ φύσει κατὰ θεὸν πάντες φαινόμεθα γῆν μετακεχειρίσθαι. καὶ μὴν οὐδ' ἡ τῶν οἰκήσεών γε ξυνυφὴ καὶ ξύμπασα οἰκοδομία καὶ σκευῶν πάντων ἀπεργαστικὴ, χαλκεία τε καὶ ἡ τῶν τεκτονικῶν καὶ πλαστικῶν καὶ πλε- C κτικῶν καὶ ἔτι ξυμπάντων ὀργάνων παρασκευή, δῆμῳ τὸ πρόσφορον ἔχουσα, ἀλλ' οὐκ ἐπ' ἀρετῇ λεγομένη. καὶ μὴν

οὐδ' ἢ ξύμπασα θηρευτική, πολλή περ καὶ τεχνικὴ γε-
 νυῖα, τό γε μεγαλοπρεπὲς σὺν τῷ σοφῷ οὐκ ἀποδίδωσιν
 οὐ μὴν οὐδὲ μαντικὴ γε οὐδ' ἐρμηνευτικὴ τὸ παράπαν·
 τὸ λεγόμενον γὰρ οἶδε μόνον, εἰ δ' ἀληθές, οὐκ ἔμαθεν.
 ὅτε δὴ τὴν τῶν ἀναγκαίων ὀρωμεν κτῆσιν διὰ τέχνης μὲν
 D ἀπεργαζομένην, τούτων δὲ οὐδεμίαν οὐδένα σοφὸν ποι-
 οῦσαν, τό γε μετὰ τοῦτο παιδιὰ τις ἂν λείποιτο, μιμητικὴ
 μὲν τὸ πλεῖστον, ἀλλ' οὐδαμῆ σπουδαία. πολλοῖς μὲν γὰρ
 ὀργάνοις μιμοῦνται, πολλοῖς δ' αὐτῶν τῶν σωμάτων οὐ
 πάντως εὐσχήμοσι μιμήμασι, τά τε κατὰ λόγους καὶ μοῦ-
 σαν πᾶσαν, καὶ ὅσων γραφικὴ μήτηρ, πολλῶν καὶ παν-
 τοίων ποικιλμάτων ἀποτελουμένων ἐν πολλοῖς ὑγροῖς καὶ
 ξηροῖς γένεσιν· ὧν σοφὸν οὐδένα εἰς οὐδὲν σπουδῆ τῇ
 μεγίστῃ δημιουργοῦντα ἢ μιμητικὴ παρέχεται. πάντων
 E δ' ἐξεργασμένων τὸ λοιπὸν βοήθεια γίγνοιτ' ἂν μυρία
 μυριοῖς, ἢ μὲν μεγίστη τε καὶ εἰς πλεῖστα πολεμικὴ κλη-
 θεῖσα στρατηγικὴ τέχνη, εὐδοκιμωτάτη πρὸς χρείαν, εὐ-
 τυχίας πλείστης δεομένη, μᾶλλον δὲ ἀνδρεία κατὰ φύσιν
 976 ἢ σοφία γενομένη. ἦν δὲ καλοῦσι μὲν ἰατρικὴν, βοήθεια
 δέ που καὶ αὕτη σχεδὸν ὅσων ὄραι ψύχει καὶ καύματι
 ἀκαίρῳ καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις ληΐζονται τὴν τῶν ζώων
 φύσιν· εὐδόκιμον δὲ οὐδὲν τούτων εἰς σοφίαν τὴν ἀλη-
 θεστάτην· ἄμετρα γὰρ δόξαις φορεῖται τοπαζόμενα. βοη-
 θοὺς δέ που καὶ τοὺς κυβερνήτας ἅμα καὶ τοὺς ναύτας
 ἐροῦμεν, καὶ τούτων ἄνδρα σοφὸν μηδένα τις ἡμᾶς πα-
 ραμυθούμενος ἐξ ἀπάντων διαγγελλέτω· οὐ γὰρ ἂν εἰ-
 B δεῖη τις πνεύματος ὀργὴν οὐδὲ φιλίαν, ὃ προσφιλὲς ἀπάσῃ
 κυβερνητικῇ. καὶ μὴν οὐδ' ὅποσοι βοηθοὶ δίκαις ἐν τῇ
 τοῦ λέγειν ῥώμῃ φασὶ γίγνεσθαι μνήμη καὶ τριβῆ, δόξαις
 ἢ ἔθεσι προσέχοντες τὸν νοῦν, ἀληθείας δὲ τῶν ὄντως
 δικαίων ἐκτὸς παρεσφαλμένοι. λοιπὴ δ' ἔτι πρὸς δόξαν
 σοφίας ἐστὶ τις ἄτοπος δύναμις, ἦν φύσιν ἂν οἱ πολλοὶ

μᾶλλον ἢ σοφίαν ὀνομάσειαν, τότε ὅταν τινὰ τις ξυννοῇ ῥαδίως μὲν ὅ τί περ ἂν μανθάνη μανθάνοντα, μάλα δὲ πολλὰ καὶ ἀσφαλῶς μνημονεύοντα, ὅταν τε τὸ πρόσφορον C ἐκάστῳ διαμνημονεύῃ τις, ὅ τι γιγνόμενον ἂν πρέποι, τοῦτο δὲ ταχυ δρᾷ· ταῦτα γὰρ ἅπαντα οἱ μὲν φύσιν, οἱ δὲ σοφίαν, οἱ δὲ ἀγχινοίαν θήσουσι φύσεως· σοφὸν δὲ ὄντως οὐδενὶ τούτων οὐδεὶς τῶν ἐμφρόνων ἐθελήσει ποτὲ καλεῖν.

III. Ἄλλὰ μὴν δεῖ φανῆναί γέ τινα ἐπιστήμην, ἣν ἔχων σοφὸς γίγνοιτ' ἂν ὁ σοφὸς ὄντως ἂν καὶ μὴ μόνον δοξαζόμενος. ἴδωμεν δὴ. χαλεπῶ μὲν γὰρ λόγῳ παντά- πασιν ἐπιχειροῦμεν, ἐτέραν πάρεξ τῶν εἰρημένων εὐρεῖν, D ἢ σοφία μὲν λέγοιτ' ἂν ὄντως τε καὶ εἰκότως, ὁ δὲ λαβὼν οὔτε βάνουσος οὔτ' ἠλίθιος ἔσται, σοφὸς δὲ καὶ ἀγαθὸς δι' αὐτὴν πολίτης τε καὶ ἄρχων καὶ ἀρχόμενος ἐνδίκως ἔσται πόλεως ἅμα καὶ ἐμμελής. κατίδωμεν δὴ ταύτην πρώ- την, τίς ποτ' ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐπιστήμη μί' ἂν ἐξελθοῦσα ἢ μὴ παραγενομένη τῶν νῦν παρουσῶν ἀνοη- τότατον ἂν καὶ ἀφρονέστατον παράσχοιτο ζῶον τὸ τῶν ἀνθρώπων. οὐ δὴ τοῦτό γε πάνυ χαλεπὸν τὸ κατιδεῖν. μία γὰρ ὡς εἶπειν πρὸς μίαν ἢ τὸν ἀριθμὸν δοῦσα παντὶ E τῷ θνητῷ γένει τοῦτ' ἂν δράσειε· θεὸν δ' αὐτὸν μᾶλλον ἢ τινα τύχην ἠγοῦμαι δόντα ἡμῖν σῶζειν ἡμᾶς. ὃν δὲ θεὸν ἠγοῦμαι, φράζειν χρή, καίπερ ἄτοπον ὄντα, καὶ πως οὐκ ἄτοπον αὐ· πῶς γὰρ τὸν ἀγαθῶν αἴτιον ἡμῖν ξυμ- πάντων οὐ καὶ τοῦ πολὺ μεγίστου, τῆς φρονήσεως, αἴτιον 977 ἠγεῖσθαι δεῖ γεγονέναι; τίνα δὴ καὶ σεμνύων ποτὲ λέγω θεόν, ὧ Μέργιλλέ τε καὶ Κλεινία; σχεδὸν οὐρανόν, ὃν καὶ δικαιοτάτον, ὡς ξύμπαντες ἄλλοι δαίμονες ἅμα καὶ θεοὶ, τιμᾶν τε καὶ εὐχέσθαι διαφερόντως αὐτῷ. τὸ δὲ καὶ τῶν ἄλλων αἴτιον ἀγαθῶν πάντων ἡμῖν αὐτὸν γεγονέναι πάν- τες ἂν ὁμολογοῖμεν· δοῦναι δὲ ἅμα καὶ ἀριθμὸν ἡμεῖς γε

ὄντως αὐτόν φαμεν, ἔτι δὲ καὶ δώσειν, ἐάν τις θέλη ξυν-
 Β ακολουθεῖν. ἐάν γὰρ ἴη τις ἐπὶ θεωρίαν ὀρθὴν τὴν
 τοῦδε, εἴτε κόσμον εἴτε ὄλυμπον εἴτε οὐρανὸν ἐν ἡδονῇ
 τῷ λέγειν, λεγέτω μὲν, ἀκολουθεῖτω δέ, ὅπῃ ποικίλλων
 αὐτὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ στρέφων ἄστρα πάσας διεξόδους
 ὥρας τε καὶ τροφήν πᾶσι παρέχεται. καὶ τὴν ἄλλην δὲ
 οὐκ φρόνησιν, ὡς φαῖμεν ἄν, σὺν ἀριθμῷ παντί, καὶ τὰλλ' ἄ-
 γαθὰ· τοῦτο δὲ μέγιστον, ἐάν τις τὴν ἀριθμῶν αὐτοῦ
 δόσιν δεξάμενος ἐπεξέλθῃ πᾶσαν τὴν περίοδον. ἔτι δὲ
 C σμικρὸν ἐπανελθόντες πῶς τοῖς λόγοις ἀναμνησθῶμεν,
 ὅτι καὶ μάλ' ὀρθῶς ἐνόησαμεν, ὡς, εἶπερ ἀριθμὸν ἐκ τῆς
 ἀνθρωπίνης φύσεως ἐξέλοιμεν, οὐκ ἄν ποτέ τι φρόνιμοι
 γενοίμεθα. οὐ γὰρ ἄν ἔτι ποτὲ ψυχὴ τούτου τοῦ ζῶου
 πᾶσαν ἀρετὴν λάβοι σχεδόν, ὅτου λόγος ἀπείη· ζῶον
 δέ, ὅ τι μὴ γιγνώσκου δύο καὶ τρία μηδὲ περιττὸν μηδὲ
 ἄρτιον, ἀγνοοῖ δὲ τὸ παράπαν ἀριθμὸν, οὐκ ἄν ποτε δι-
 δόναι λόγον ἔχοι περὶ ὧν αἰσθήσεις καὶ μνήμας μόνον
 εἶη κεκτημένον· τὴν δὲ ἄλλην ἀρετὴν, ἀνδρείαν καὶ σω-
 D φροσύνην, οὐδὲν ἀποκωλύει· στερόμενος δὲ ἀληθοῦς λό-
 γου σοφὸς οὐκ ἄν ποτε γένοιτο, ὅτῳ δὲ σοφία μὴ προσ-
 εἴη, πάσης ἀρετῆς τὸ μέγιστον μέρος, οὐκ ἄν ἔτι τελέως
 ἀγαθὸς γενόμενος εὐδαίμων ποτὲ γένοιτο. οὕτως ἀριθμὸν
 μὲν ἀνάγκη πᾶσα ὑποτίθεσθαι· διότι δὲ τοῦτο ἀνάγκη,
 λόγος ἔτι πλείων πάντων γίγνοιτ' ἄν τῶν εἰρημένων.
 ἀλλὰ καὶ ὁ νῦν ὀρθῶς ῥηθήσεται, ὅτι καὶ τὰ τῶν ἄλλων
 τεχνῶν λεγόμενα, ἃ νῦν δὴ διήλθομεν ἑῶντες εἶναι πά-
 E σας τὰς τέχνας, οὐδὲ τούτων ἐν οὐδὲν μενεῖ, πάντα δ'
 ἀπολεῖται τὸ παράπαν, ὅταν ἀριθμητικὴν τις ἀνέλῃ. δό-
 ξειε δ' ἄν ἱκανῶς τισὶ βραχέων ἕνεκα ἀριθμοῦ δεῖσθαι τὸ
 τῶν ἀνθρώπων γένος, εἰς τὰς τέχνας ἀποβλέψασι· καὶ τοι
 μέγα μὲν καὶ τοῦτο· εἰ δέ τις ἴδοι τὸ θεῖον τῆς γενέσεως
 καὶ το θυητόν, ἐν ᾧ καὶ τὸ θεοσεβὲς γνωρισθήσεται καὶ

ἀριθμὸς ὄντως, οὐκ ἂν ἔτι πᾶς μάντις γνοίη ξύμπαντα 978
 ἀριθμόν, ὅσης ἡμῖν δυνάμεως αἴτιος ἂν εἴη ξυγγιγνόμε-
 νος, ἐπεὶ καὶ τὰ κατὰ μουσικὴν πᾶσαν διαριθμουμένων
 κινήσεώς τε καὶ φθόγγων δῆλον ὅτι δεῖ. καὶ τὸ μέγιστον,
 ἔργαθῶν ὡς πάντων αἴτιον· ὅτι δὲ κακῶν οὐδενός, εὖ
 τοῦτο γνωστέον, ὃ καὶ τάχα γένοιτ' ἂν, ἀλλ' ἢ σχεδὸν
 ἀλόγιστός τε καὶ ἄτακτος ἀσχημῶν τε καὶ ἄρρυθμος ἀνάρ-
 μοστός τε φορὰ, καὶ πάνθ' ὅποσα κακοῦ κεκοινῶνηκέ τι-
 νος, ἐπιλέλειπται παντὸς ἀριθμοῦ, καὶ δεῖ τοῦθ' οὕτω δια- B
 νοεῖσθαι τὸν μέλλοντα εὐδαίμονα τελευτήσειν· καὶ τό γε
 δὴ δίκαιόν τε καὶ ἀγαθὸν καὶ καλὸν καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα
 οὐδεὶς ποτε μὴ γιγνώσκων, ἀληθοῦς δόξης ἐπιλαβόμενος,
 διαριθμήσεται πρὸς τὸ ἑαυτὸν τε καὶ ἕτερον πεῖσαι τὸ πα-
 ράπαν.

IV. Ἴωμεν δὴ σκεψόμενοι πρὸς τοῦτ' αὐτό, πῶς ἐμά-
 θομεν ἀριθμεῖν. φέρε· τὸ γὰρ ἔν δὴ καὶ δύο γέγονε πό-
 θεν ἡμῖν ὥστ' ἐννοῆσαι, φύσιν ταύτην ἔχουσιν ἐκ τοῦ
 παντὸς πρὸς τὸ δυνατοῦς ἐννοεῖν εἶναι; πολλοῖς δὲ ἄλλοις C
 αὐτῶν ζώων οὐδ' εἰς αὐτὸ τοῦθ' ἢ φύσις παραγέγονεν,
 ὥστε μαθεῖν δυνατοῖς εἶναι παρὰ τοῦ πατρὸς ἀριθμεῖν,
 παρὰ δ' ἡμῖν τοῦτ' αὐτὸ πρῶτον ἐνώκισεν ὁ θεός, ὥστε
 ἱκανοῖς εἶναι δεικνύμενον ξυννοεῖν, ἔπειτ' ἔδειξε καὶ δεῖ-
 κνυσιν, ὧν τί κάλλιον ἐν ἐνὸς ἂν τις θεάσαιτο πλὴν τὸ
 τῆς ἡμέρας γένος; εἶτα εἰς τὸ τῆς νυκτὸς ἔλθοι μέρος ἔχων
 ὄψιν, ὅθεν ἕτερον πᾶν αὐτῶ φαίνοιτ' ἂν· καὶ ἐλίττων δὴ
 ταῦτα αὐτὰ [ὄντα μὴ παύηται] πολλὰς μὲν νύκτας, πολλὰς D
 δὲ ἡμέρας [ἄς] οὐρανὸς οὐδέποτε παύεται διδάσκων ἀν-
 θρώπους ἐν τε καὶ δύο, πρὶν ἂν καὶ ὁ δυσμαθέστατος ἱκα-
 νῶς μάθῃ ἀριθμεῖν· ὡς γὰρ καὶ τρία καὶ τέτταρα καὶ
 πολλὰ, ἕκαστος ἡμῶν ἐπινοήσειεν ἂν ὁρῶν ταῦτα. καὶ ἐκ
 τούτων ἐνεποίησε τὴν σελήνην ὁ θεὸς ἀπεργασάμενος, ἢ
 τοτὲ μὲν μείζων φαινομένη, τοτὲ δ' ἐλάττων διεξῆλθεν

- Ε ἄλλην ἀεὶ φαίνουσα ἡμέραν, μέχρι πεντεκαίδεκα ἡμερῶν καὶ νυκτῶν· αὕτη δ' ἔστι περίοδος, εἰ βούλεται τις τὸν κύκλον ἓνα ὅλον εἰς ἓν τιθέναι, ὥστε ὡς ἔπος εἶπεῖν καὶ τὸ δυσμαθέστατον ἂν μαθεῖν ζῶον, οἷς παρέδωκε φύσιν ὁ θεὸς τοῦ δυνατοῖς εἶναι μαθάνειν. καὶ μέχρι μὲν τούτων τε καὶ ἐν τούτοις ζύμπαν τὸ δυνατόν τῶν ζώων μάλα ἀριθμητικὸν γέγονε, τὸ καθ' ἓν αὐτὸ καθ' αὐτὸ σκοποῦν.
- 979 τὸ δὲ πρὸς ἄλληλα πάντα ἀριθμὸν ἀεὶ λογίζεσθαι, δοκῶ μὲν μείζονος ἔνεκα, καὶ τούτου δὲ σελήνην, καθάπερ εἶπομεν, ἀύξανομένην καὶ φθίνουσαν ἐμποιήσας, μῆνας πρὸς τὸν ἐνιαυτὸν ξυνεστήσατο, καὶ πάντα ἀριθμὸν πρὸς ἀριθμὸν ἤρξατο συνορᾶν εὐδαίμονι τύχῃ. διὰ δὲ ταῦθ' ἡμῖν καρποὶ τε καὶ ἐγκύμων ἡ γῆ γέγονεν, ὥστ' εἶναι τροφήν πᾶσι τοῖς ζώοις, ἀνέμων τε καὶ ὑετῶν γιγνομένων οὐκ ἐξαισίων οὐδὲ ἀμέτρων· ἀλλ' εἰ τι παρὰ ταῦτα γί-
- Β γνεται πρὸς τὸ φλαῦρον, οὐ τὴν θείαν ἀλλὰ τὴν ἀνθρωπίνην αἰτιαῖσθαι χρὴ φύσιν, οὐκ ἐν δίκῃ διανεμούσαν τὸ αὐτῶν βίον. ἡμῖν δ' οὖν ζητοῦσι περὶ νόμων σχεδὸν ἔδοξε τὰ μὲν ἄλλα ῥάδιά τ' εἶναι γινῶναι τὰ βέλτιστα ἀνθρώποις, καὶ πᾶς ἂν ἱκανὸς γίγνεσθαι καὶ ξυνεῖναι τὰ λεγόμενα καὶ ποιεῖν, εἰ γνοίῃ, τί ποτ' ἔστιν ὃ συμφέρειν εἰκὸς καὶ τί τὸ μὴ ξυμφέρον· ἔδοξε δὴ καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ τὰ μὲν
- С ἄλλα ἐπιτηδεύματα πάντα οὐ σφόδρα χαλεπὰ εἶναι, τὸ δὲ τίνα τρόπον χρὴ γίγνεσθαι χρηστοὺς ἀνθρώπους παγγάλεπον. καὶ τὰ μὲν ἄλλα αὖ πάντα κτᾶσθαι χρηστὰ τὸ λεγόμενόν [τε] καὶ δυνατόν καὶ οὐ χαλεπόν, οὐσίαν τε ὅσην δεῖ καὶ μὴ δεῖ, καὶ σῶμα οἷόν τε δεῖ καὶ μὴ· καὶ ψυχὴν ὅτι μὲν ἀγαθὴν δεῖ, ξυγχωρεῖ πᾶς παντί, τὸ δ' ὄντινα τρόπον ἀγαθὴν, ὅτι μὲν αὖ δικάϊαν καὶ σώφρονα καὶ ἀνδρείαν, καὶ ταῦτα, ὅτι δὲ σοφὴν, φησὶ μὲν πᾶς δεῖν,
- Д ἦντινα δὲ σοφίαν, ὡς ἄρτι διεληλύθαμεν, οὐδεὶς οὐδενὶ τὸ παράπαν ἔτι ξυνομολογεῖ τῶν πολλῶν. νῦν οὖν δη

παρὰ πάσας τὰς πρόσθεν σοφίας οὐ φαύλην τινὰ ἀνευρίσκομεν εἰς αὐτὰ γε ταῦτα, τὸ δοκεῖν σοφον εἶναι τὸν γε μεμαθηκότα ἄπερ καὶ διεληλύθαμεν· εἰ δ' ἔστι σοφὸς ὁ ταῦτ' ἐπιστήμων καὶ ἀγαθός, τούτου δὴ πέρι λόγον δεῖ λαβεῖν.

ΚΛ. ὦ ξέने, ὡς εἰκότως εἶπες, ὅτι περὶ μεγάλων μεγάλα ἐπιχειρεῖς φράζειν.

ΑΘ. Οὐ γὰρ σμικρά, ὦ Κλεινία· τὸ δὲ χαλεπώτερον, ὅτι παντάπασι καὶ πάντως ἀληθῆ. E

ΚΛ. Σφόδρα γε, ὦ ξέने· ἀλλ' ὅμως μὴ ἀποκάμης λέγων ὃ φῆς.

ΑΘ. Ναί, μηδὲ σφῶ τοίνυν ἀκούοντε.

ΚΛ. Ταῦτ' ἔσται· καὶ ὑπὲρ ἀμφοῖν ἐγὼ σοι φράξω.

V. ΑΘ. Καλῶς. ἐξ ἀρχῆς δὴ ρητέον ἂν εἶη πρῶτον, 980 ὡς φαίνεται, μάλιστα μὲν ἂν, εἰ δυνάμεθα ἐνὶ λαβεῖν ὀνόματι, τίς ἔστιν ἣν οἴομεθα σοφίαν εἶναι, τοῦτο δ' εἰ σφόδρα ἀδυνατοῦμεν, τὸ δεύτερον, τίνες εἰσὶ ποτε καὶ ὅποσαι τινές, ἅς τις λαβῶν σοφὸς ἂν εἶη κατὰ τὸν ἡμέτερον μῦθον.

ΚΛ. Λέγοις ἂν.

ΑΘ. Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο ἀνεμέσητον τῷ νομοθέτῃ τὸ κάλλιον τῶν πρότερον εἰρημένων περὶ θεῶν καὶ ἄμεινον ἀπεικάζοντι λέγειν, οἷον παιδιᾶ καλῆ χρωμένῳ καὶ τιμῶντι θεοῦς, ὕμνοις τε καὶ εὐδαιμονία γεραίροντι διάγειν τὸν B αὐτοῦ βίον.

ΚΛ. Ἡ καλῶς, ὦ ξέने, λέγεις. εἰ γὰρ σοι τοῦτο τέλος εἶη τῶν νόμων, θεοῦς προσπαίσαντι καθαρώτερόν τε διαγαγόντι τὸν βίον τῆς ἅμα τελευτῆς ἀρίστης τε καὶ καλλίστης τυχεῖν!

ΑΘ. Πῶς οὖν, ὦ Κλεινία, λέγομεν; ἢ δοκεῖ, τοὺς θεοῦς ὑμνοῦντες σφόδρα τιμῶμεν, εὐχόμενοι τὰ κάλλιστα

καὶ ἄριστα περὶ αὐτῶν ἐπιέναι λέγειν ἡμῖν; οὕτως ἢ πῶς λέγεις;

C ΚΑ. Θαυμαστῶς μὲν οὖν οὕτως. ἀλλ', ὦ δαιμόνιε, πιστεύσας τοῖς θεοῖς εὐχου τε καὶ λέγε τὸν ἐπιόντα σοι λόγον τῶν καλῶν περὶ τοὺς θεοὺς τε καὶ τὰς θεάς.

ΑΘ. Ἔσται ταῦτα, ἂν αὐτὸς ὁ θεὸς ἡμῖν ὑφηγηται. ξυνεύχου μόνον.

ΚΑ. Λέγοις ἂν τὸ μετὰ τοῦτο.

ΑΘ. Θεογονίαν τοίνυν καὶ ζωογονίαν ἀναγκαῖον, ὡς ἔοικε, πρῶτόν μοι κακῶς ἀπεικασάντων τῶν ἔμπροσθεν βέλτιον ἀπεικάσαι κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον, ἀναλαβόντα ὃν πρὸς τοὺς ἀσεβεῖς ἐπικεχείρηκα λόγους, φράζων
D ὡς εἰσὶ θεοὶ ἐπιμελούμενοι πάντων, σμικρῶν καὶ μειζόνων, καὶ σχεδὸν ἀπαραμύθητοι τῶν περὶ τὰ δίκαιά εἰσι πράγματα — εἰ δὴ μέμνησθέ γε, ὦ Κλεινία· ἐλάβετε μὲν γὰρ δὴ καὶ ὑπομνήματα· καὶ γὰρ ἦν τὰ ῥηθέντα τότε καὶ μάλα ἀληθῆ· τόδε δὲ αὐτῶν ἦν τὸ μέγιστον, ὅτι πρεσβύτερον εἶη ψυχῇ σώματος ἅπασα παντός· ἄρα μέμνησθε; ἢ πάντως που τοῦτό γε; ὁ γὰρ ἄμεινον καὶ παλαιότερον καὶ θεοειδέστερον, πιθανὸν ὅτι τοῦ χειρόνος καὶ νεωτέ-
E ρου καὶ ἀτιμοτέρου, πανταχῇ τε ἄρχον ἀρχομένου πρεσβύτερον καὶ ἄγον ἀγομένου πάντη. λάβωμεν δὴ τοῦτό γε, ὡς ψυχῇ πρεσβύτερόν ἐστι σώματος· εἰ δ' ἔχει τοῦτο οὕτω,
981 τό γε πρῶτον ἡμῖν τοῦ πρώτου τῆς γενέσεως πιθανώτερον ἂν εἶη σχεδὸν ὑπερηγμένον· καὶ θῶμεν δὴ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀρχῆς εὐσχημονέστερον ἔχειν, καὶ τῶν μεγίστων σοφίας περὶ θεῶν γενέσεως ὀρθότατα ἐπιβαίνειν ἡμᾶς.

ΚΑ. Ἔστω ταῦτα εἰς δύναμιν λεγόμενα.

ΑΘ. Φέρε δὴ, ζῶόν γε ἀληθέστατα λέγεσθαι κατὰ φύσιν φῶμεν τοῦτό γε, ὅταν μία ξυνελθοῦσα σύστασις ψυχῆς καὶ σώματος ἀποτεκῆ μίαν μορφὴν;

ΚΑ. Ὅρθῶς.

ΑΘ. Ζῶον μὲν δὴ τὸ τοιοῦτον καλεῖται δικαιοτάτα; Β
ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Στερεὰ δὲ σώματα λέγεσθαι χρὴ κατὰ τὸν εἰ-
κότα λόγον πέντε, ἐξ ὧν κάλλιστα καὶ ἄριστα τις ἂν πλάτ-
τοι, τὸ δὲ ἄλλο γένος ἅπαν ἔχει μορφὴν μίαν· οὐ γὰρ ἔστιν
ἀσώματος ὃ τί ποτ' ἄλλο γίγνοιτ' ἂν καὶ χρωμα οὐδὲν
οὐδαμῶς οὐδέ ποτ' ἔχον, πλήν τὸ θειότατον ὄντως ψυχῆς
γένος. τοῦτο δ' ἔστι σχεδὸν ὃ μόνῳ πλάττειν καὶ δημι-
ουργεῖν προσήκει, σώματι δέ, ὃ λέγομεν, πλάττεσθαι καὶ C
γίγνεσθαι καὶ ὁραῖσθαι· τῷ δέ — λέγωμεν πάλιν· οὐ γὰρ
ἅπαξ ῥητέον — ἀοράτω τε εἶναι καὶ γιννώσκοντι νοητῷ
τε, μνήμης μεταλαμβάνοντι λογισμοῦ τε ἐν περιτταῖς τε καὶ
ἀρτίαις ἅμα μεταβολαῖς. πέντε οὖν ὄντων τῶν σωμάτων
πῦρ χρὴ φάναι καὶ ὕδωρ εἶναι καὶ τρίτον ἀέρα, τέταρτον
δὲ γῆν, πέμπτον δὲ αἰθέρα· τούτων δ' ἐν ἡγεμονίαις
ἐκάστων ζῶον πολὺ καὶ παντοδαπὸν ἀποτελεῖσθαι. μαθεῖν
δὲ καθ' ἐν ᾧ δ' ἔστι χρεῶν. γῆινον μὲν τιθῶμεν τὸ πρῶ- D
τον ἡμῖν ἐν, πάντας μὲν ἀνθρώπους, πάντα δὲ ὅσα πο-
λύποδα καὶ ἄποδα, καὶ ὅσα πορεύσιμα καὶ ὅσα μόνιμα,
διειλημμένα ῥίζαις· τὸ δὲ ἐν αὐτοῦ τόδε νομίζειν δεῖ, ὡς
πάντα μὲν ἐξ ἀπάντων ταῦτ' ἔστι τῶν γενῶν, τὸ δὲ πολὺ
τούτου γῆς ἔστι καὶ τῆς στερεμνίας φύσεως. ἄλλο δὲ χρὴ
ζώου γένος θεῖναι δεύτερον γιννόμενον ἅμα καὶ δυνατὸν
ὁραῖσθαι· τὸ γὰρ πλεῖστον πυρὸς ἔχει, ἔχει μὲν γῆς τε καὶ
ἀέρος, ἔχει δὲ καὶ ἀπάντων τῶν ἄλλων βραχέα μέρη, διὸ E
δὴ ζῶά τε ἐξ αὐτῶν παντοδαπὰ γίγνεσθαι χρὴ φάναι καὶ
ὁρώμενα, νομίσαι δὲ δὴ δεῖ πάλιν τὰ κατ' οὐρανὸν ζώων
γένη, ὃ δὴ πᾶν χρὴ φάναι θεῖον γένος ἄστρον γεγενῆσθαι,
σώματος μὲν τυχὸν καλλίστου, ψυχῆς δὲ εὐδαιμονεστάτης
τε καὶ ἀρίστης. δυοῖν δὲ αὐτοῖς μοιρῶν τὴν ἑτέραν χρὴ
δόξῃ μεταδιδόναι σχεδόν· ἢ γὰρ ἀνώλεθρόν τε καὶ ἀθά-
νατον ἕκαστον αὐτῶν εἶναι καὶ θεῖον τὸ παράπαν ἐξ ἀπά- 982

σης ἀνάγκης, ἢ τινα μακροαίωνα βίον ἔχειν ἰκανὸν ἐκάστῳ ζωῆς, ἧς οὐδέν τι πλείονος ἂν προσδεῖσθαι ποτε.

VI. Νοήσωμεν οὖν πρῶτον, ὃ λέγομεν, δύο τὰ τοιαῦτα εἶναι ζῶα. πάλιν γὰρ λέγωμεν ὄρατὰ μὲν ἀμφοτέρω, τὸ μὲν ἐκ πυρός, ὡς δόξειεν ἄν, ὅλον, τὸ δ' ἐκ γῆς, καὶ τὸ μὲν γήινον ἐν ἀταξία, τὸ δ' ἐκ πυρός ἐν τάξει πάσῃ κινούμενον· τὸ μὲν οὖν ἐν ἀταξία κινούμενον ἄφρον χρῆ νομίζειν, ὅπερ ὡς τὸ πολὺ δρᾷ τὸ περὶ ἡμᾶς ζῶον, τὸ δὲ ἐν τάξει τε καὶ οὐρανῷ πόρον ἔχον μέγα τεκμήριον χρῆ ποιεῖσθαι τοῦ φρόνιμον εἶναι· κατὰ ταῦτά γὰρ ἂν καὶ ὡσαύτως πορευόμενον αἰεὶ καὶ ποιῶν καὶ πάσῃον τεκμήριον ἰκανὸν τοῦ φρονίμως ζῆν εἶη παρεχόμενον. ἡ ψυχῆς δὲ ἀνάγκη νοῦν κεκτημένης ἀπασῶν ἀναγκῶν πολὺ μεγίστη γίγνοιτ' ἄν· ἄρχουσα γὰρ ἀλλ' οὐκ ἀρχομένη νομοθετεῖ· τὸ δὲ ἀμετάστροφον, ὅταν ψυχὴ τὸ ἄριστον κατὰ τὸν ἄριστον βουλευσῆται νοῦν, τὸ τέλος ἐκβαίνει τῷ ὄντι κατὰ νοῦν, καὶ οὐδὲ ἀδάμας ἂν αὐτοῦ κρείττον οὐδὲ ἀμεταστροφώτερον ἂν ποτε γένοιτο, ἀλλ' ὄντως τρεῖς Μοῖραι κατέχουσιν φυλάττουσιν τέλος εἶναι τὸ βελτίστη βουλή βεβουλευμένον ἐκάστοις θεῶν. τοῖς δὲ ἀνθρώποις ἐχρῆν τεκμήριον εἶναι τοῦ νοῦν ἔχειν ἄστρα τε καὶ ξύμπασαν ταύτην τὴν διαπορείαν, ὅτι τὰ αὐτὰ αἰεὶ πράττει διὰ τὸ βεβουλευμένα πάλαι πράττειν θαυμαστόν τινα χρόνον ὅσον, ἀλλ' οὐ μεταβουλεύομενον ἄνω καὶ κάτω, τοτὲ μὲν ἕτερα, ἄλλοτε δὲ ἄλλα πράττον πλανᾶσθαι τε καὶ μετακινεῖσθαι. τοῦθ' ἡμῶν τοῖς πολλοῖς αὐτὸ τούναντίον ἔδοξεν, ὅτι τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως πράττει, ψυχὴν οὐκ ἔχειν· οὕτω τοῖς ἄφροσι ξυνεφέσπετο τὸ πλῆθος, ὡς τὸ μὲν ἀνθρώπινον ἔμφρον καὶ ζῶν ὡς κινούμενον ὑπολαβεῖν, τὸ δὲ θεῖον ἄφρον ὡς μένον ἐν ταῖς αὐταῖς φοραῖς· ἐξῆν δὲ ἀνθρώπων γε ἐπὶ τὰ καλλίω καὶ βελτίω καὶ φίλα τιθεμένῳ λαμβάνειν, ὡς διὰ τοῦτο αὐτὸ ἔμφρον δεῖ νομίζειν τὸ κατὰ ταῦτά καὶ

ὡσαύτως καὶ διὰ ταῦτὰ πρῶτον αἰεὶ· τοῦτο δ' εἶναι τὴν τῶν ἄστρον φύσιν, ἰδεῖν μὲν καλλίστην, πορείαν δὲ καὶ χορείαν πάντων χορῶν καλλίστην καὶ μεγαλοπρεπεστάτην χορεύοντα πᾶσι τοῖς ζῶσι τὸ θεὸν ἀποτελεῖν. καὶ μὴν ὅτι γε δικαίως ἔμψυχα αὐτὰ λέγομεν, πρῶτον τὸ μέγεθος αὐ- 983 τῶν διανοηθῶμεν. οὐ γάρ, ὡς σμικρὰ φαντάζεται, τηλικαῦτα ὄντως ἐστίν, ἀλλ' ἀμήχανον ἕκαστον αὐτῶν τὸν ὄγκον, πιστεῦσαι δ' ἄξιον. ἀποδείξεισι γὰρ ἱκαναῖς λαμβάνεται. τὸν γὰρ ἥλιον ὅλον τῆς γῆς ὅλης μείζω διανοηθῆναι δυνατὸν ὀρθῶς, καὶ πάντα δὴ τὰ φερόμενα ἄστρα θαυμαστόν τι μέγεθος ἔχει. λάβωμεν δὴ, τίς τρόπος ἂν εἴη τοσοῦτον περιφέρειν ὄγκον τινὰ φύσιν τὸν αὐτὸν αἰεὶ χρόνον, ὅσον καὶ νῦν περιφέρεται. θεὸν δὴ φημι τὸν αἰ- B τιον ἔσεσθαι, καὶ οὐποθ' ἐτέρως εἶναι δυνατόν· ἔμψυχον μὲν γὰρ οὐποτε γένοιτ' ἂν ἐτέρως πλὴν διὰ θεόν, ὡς ἡμεῖς ἀπεφηνάμεθα· ὅτε δὲ τοῦτο οἷός τ' ἐστὶ θεός, ἅπαντα αὐτῷ ῥαστώνη γέγονε τοῦ πρῶτον μὲν ζῶον γεγενῆσθαι πᾶν σῶμα καὶ ὄγκον ζύμπαντα, ἔπειτα, ἥπερ ἂν διανοηθῆ βέλ- τιστα, ταύτη φέρειν. νῦν δὴ περὶ ἀπάντων τούτων ἕνα λόγον λέγοιμεν ἀληθῆ· οὐκ ἔστι γῆν τε καὶ οὐρανὸν ἅπαν- τὰς τε ἀστέρας ὄγκους τε ἐκ τούτων ζύμπαντας μὴ ψυχῆς C πρὸς ἐκάστῳ γενομένης ἢ καὶ ἐν ἐκάστοις εἶτα εἰς ἀκρί- βειαν κατ' ἐνιαυτὸν οὕτω πορεύεσθαι κατὰ μῆνας τε καὶ ἡμέρας, καὶ ζύμπαντα τὰ γιγνόμενα ζύμπασιν ἡμῖν ἀγαθὰ γίνεσθαι· δεῖ δέ, ὅσῳ φλαυρότερόν ἐστ' ἄνθρωπος, μὴ τοι ληροῦντά γε, σαφῶς δέ τι λέγοντα φαίνεσθαι.

VII. Ῥύμας μὲν οὖν εἴ τις αἰτίας τινὰς ἐρεῖ σωμαίων ἢ φύσεις ἢ τι τοιοῦτον, οὐδὲν σαφὲς ἐρεῖ· τὸ δὲ παρ' ἡμῶν εἰρημένον σφόδρ' ἀναλαβεῖν χρή, πότερον ἔχει λόγον ὁ D λόγος ἢ πάντως ὑστερεῖ, τὸ πρῶτον μὲν τὰ ὄντα εἶναι δύο, τὸ μὲν ψυχὴν, τὸ δὲ σῶμα, καὶ πολλὰ ἑκατέρου, πάντα δὲ ἀλλήλων ἄλλα καὶ ἑκάτερα ἑκατέρων, καὶ τρίτον ἄλλο οὐ-

δὲν κοινὸν οὐδενί· διαφέρειν δὲ ψυχὴν σώματος. ἔμφρον μὲν που, τὸ δὲ ἄφρον θήσομεν, ἄρχον δέ, τὸ δὲ ἀρχόμενον, καὶ τὸ μὲν αἷτιον ἀπάντων, τὸ δὲ ἀναίτιον πάσης πάθης·

E ὥστε τὰ γε δὴ κατ' οὐρανὸν ὑπ' ἄλλου του φάναι γεγρονέ-
ναι, καὶ μὴ ψυχῆς τε καὶ σώματος οὕτως εἶναι γεννήματα
πολλὴ μωρία τε καὶ ἀλογία. εἰ δ' οὖν δεῖ νικᾶν τοὺς περὶ
ἀπάντων τῶν τοιούτων λόγους καὶ πιστῶς θεῖα φαίνε-
σθαι γεγονέναι τὰ τοιαῦτα ζύμπαντα, δυοῖν τοι θάτερα
θετέον αὐτά· ἢ γὰρ θεοὺς αὐτοὺς ταῦτα ὑμνητέον ὀρθό-
984 τατα, ἢ θεῶν εἰκόνας ὡς ἀγάλματα ὑπολαβεῖν γεγονέναι,
θεῶν αὐτῶν ἐργασαμένων· οὐ γὰρ ἀνοήτων γε οὐδὲ βρα-
χέος ἀξίων, ἀλλ' ὅπερ εἰρήκαμεν, τούτων ἡμῖν θάτερα
θετέα, τὰ δὲ τεθέντα τιμητέον πάντων ἀγαλμάτων διαφε-
ρόντως· οὐ γὰρ μήποτε φανῆ καλλίω καὶ κοινότερα ζυμ-
πάντων ἀνθρώπων ἀγάλματα, οὐδ' ἐν διαφέρουσι τόποις
ἰδρυμένα, καθαριότητι καὶ σεμνότητι καὶ ζυμπάσῃ ζωῇ
B διαφέρουτα, ἢ ταῦτα, ὡς πάντη ταύτη γεγένηται. νῦν οὖν
δὴ περὶ θεῶν ἐργειρωῶμεν τό γε τοσοῦτον, τὰ δύο κατιδόν-
τες ζῶα ὄρατὰ ἡμῖν, ἃ φαμεν ἀθάνατον, τὸ δὲ γήϊνον
ἅπαν θνητὸν γεγονέναι, τὰ τρία τὰ μέσα τῶν πέντε τὰ
μεταξὺ τούτων σαφέστατα κατὰ δόξαν τῆν ἐπεικῆ γεγο-
νότα πειραθῆναι λέγειν. αἰθέρα μὲν γὰρ μετὰ τὸ πῦρ
θῶμεν, ψυχὴν δ' ἐξ αὐτοῦ τιθῶμεν πλάττειν ζῶα δύνα-
μιν ἔχοντα, ὥσπερ τῶν ἄλλων γενῶν, τὸ πολὺ μὲν τῆς
C αὐτοῦ φύσεως, τὰ δὲ σμικρότερα ξυνδέσμου χάριν ἐκ τῶν
ἄλλων γενῶν· μετὰ δὲ τὸν αἰθέρα ἐξ ἀέρος πλάττειν τῆς
ψυχῆν γένος ἕτερον ζώων, καὶ τὸ τρίτον ἐξ ὕδατος· πάντα
δὲ δημιουργήσασαν ταῦτα ψυχῆν ζώων εἰκὸς ὅλον οὐρα-
νὸν ἐμπλήσαι, χρησαμένην πᾶσι τοῖς γένεσι κατὰ δύναμιν,
πάντων μὲν μετόχων τοῦ ζῆν γεγονότων· δεύτερα δὲ καὶ
τρίτα καὶ τέταρτα καὶ πέμπτα, ἀπὸ θεῶν τῶν φανερωῶν ἀρ-
D ξάμενα γενέσεως, εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἀποτελευτᾶν.

VIII. Θεοὺς μὲν δὴ, Δία τε καὶ Ἥραν καὶ τοὺς ἄλλους πάντας, ὅπη τις ἐθέλει, ταύτη κατὰ τὸν αὐτὸν τιθέσθω νόμον καὶ πάγιον ἐχέτω τοῦτον τὸν λόγον· θεοὺς δὲ δὴ τοὺς ὄρατούς, μεγίστους καὶ τιμιωτάτους καὶ ὀξύτατον ὄρωντας πάντη, τοὺς πρώτους τὴν τῶν ἄστρον φύσιν λεκτέον καὶ ὅσα μετὰ τούτων αἰσθανόμεθα γεγονότα, μετὰ δὲ τούτους καὶ ὑπὸ τούτοις ἐξῆς δαίμονας, ἀέριον δὲ γένος, ἔχον ἔδραν τρίτην καὶ μέσην, τῆς ἐρμηνείας αἴτιον, εὐχαῖς τιμᾶν μάλα χρεῶν χάριν τῆς εὐφήμου διαπορείας. τῶν δὲ δύο τούτων ζώων, τοῦ τ' ἐξ αἰθέρος ἐφεξῆς τε ἀέρος, οὐδ' ὀρώμενον ὅλον αὐτῶν ἐκάτερον εἶναι· παρὸν δὲ πλησίον οὐ κατάδηλον ἡμῖν γίνεσθαι, μετέχοντα δὲ φρονήσεως θαυμαστῆς, ἅτε γένους ὄντα εὐμαθοῦς τε καὶ 985 μνήμονος, γινώσκειν μὲν ξύμπασαν τὴν ἡμετέραν αὐτὰ διάνοιαν λέγωμεν, καὶ τόν τε καλὸν ἡμῶν καὶ ἀγαθὸν ἅμα θαυμαστῶς ἀσπάζεσθαι καὶ τὸν σφόδρα κακὸν μισεῖν, ἅτε λύπης μετέχοντα ἤδη· θεὸν μὲν γὰρ δὴ τὸν τέλος ἔχοντα τῆς θείας μοίρας ἔξω τούτων εἶναι, λύπης τε καὶ ἠδονῆς, τοῦ δὲ φρονεῖν καὶ τοῦ γινώσκειν κατὰ πάντα μετεπιληφέναι. καὶ ξυμπλήρους δὴ ζώων οὐρανοῦ γεγονότος ἐρ- B μνηεύεσθαι πρὸς ἀλλήλους τε καὶ τοὺς ἀκροτάτους θεοὺς πάντας τε καὶ πάντα, διὰ τὸ φέρεσθαι τὰ μέσα τῶν ζώων ἐπὶ τε γῆν καὶ ἐπὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν ἐλαφρᾶ φερόμενα ῥύμη. τὸ δὲ ὕδατος πέμπτον ὃν ἡμίθεον μὲν ἀπεικάσειεν ἄν τις ὀρθῶς ἀπεικάζων ἐξ αὐτοῦ γεγονέναι, καὶ τοῦτ' εἶναι τοτὲ μὲν ὀρώμενον, ἄλλοτε δὲ ἀποκρυφθὲν ἄδηλον γινόμενον, θαῦμα κατ' ἀμυδρὰν ὄψιν παρεχόμενον. τούτων δὲ τῶν πέντε ὄντως ὄντων ζώων, ὅπη τινὲς ἐνέτυχον C ἡμῶν, ἢ καθ' ὕπνον ἐν ὄνειροπολίᾳ προστυχόντες, ἢ κατὰ φήμας τε καὶ μαντείας λεχθέν τισιν ἐν ἀκοαῖς ὑγιαίνουσιν ἢ καὶ κάμνουσιν, ἢ καὶ τελευτῇ βίου προστυχεσι γενομένοις, ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ δόξας παραγενομένας,

ὄθεν ἰερὰ πολλὰ πολλῶν γέγονε, τὰ δὲ γενήσεται, τούτων πάντων νομοθέτης, ὅστις νῦν κέκτηται καὶ τὸν βραχύτατον, οὔποτε μὴ τολμήσῃ καινοτομῶν ἐπὶ θεοσέβειαν, D ἥτις μὴ σαφὲς ἔχει τι, τρέψαι πόλιν ἑαυτοῦ· καὶ μὴν οὐδ' ὧν ὁ πάτριος νόμος εἴρηκε περὶ θυσιῶν ἀποκωλύσει, μηδὲν τὸ παράπαν εἰδώς, ὥσπερ οὐδ' ὄν δυνατὸν εἰδέναι τῇ θνητῇ φύσει τῶν τοιούτων πέρι. τοὺς δὲ ὄντως ἡμῖν φανεροὺς ὄντας θεοὺς ἄρ' οὐχ αὐτὸς λόγος ἔχει κακίστους εἶναι τοὺς μὴ τολμῶντας λέγειν ἡμῖν καὶ φανεροὺς ποιεῖν ἀνοργιάστους τε ὄντας ἐτέρους θεοὺς καὶ τιμᾶς μὴ δεχομένους τὰς προσηκούσας αὐτοῖς; νῦν δὲ δὴ ξυμβαίνει γι- E γνόμενον ἅμα τὸ τοιοῦτον, οἷον ἂν εἴ ποτέ τις ἡμῶν ἥλιου ἢ σελήνην ἑωρακῶς ἦν γιγνομένους ἐφορῶντάς τε ἡμᾶς πάντας, καὶ μὴ ἔφραζε δυνατὸς ὧν πη φράζειν, τιμῆς τε ἀμοίρους ὄντας ἅμα, καὶ μὴ προὔθυμειτο τό γε αὐτοῦ μέρος εἰς ἔντιμον χῶραν καταφανεῖς ἄγων αὐτοὺς ἐορτάς τε αὐτοῖς γίγνεσθαι ποιεῖν καὶ θυσίας, ἀπολαμβανόμενον τε χρόνον ἐκάστοις μειζόνων τε καὶ ἐλαττόνων πολλάκις ἐν- 986 αυτῶν ὥρας διανέμειν, ἄρ' οὐκ ἂν κακὸς ἑαυτῶ τε καὶ ἄλλῳ τῶ γιγνώσκοντι λεγόμενος ἐν δίκῃ ξυνεδόκει λέγεσθαι ποτ' ἄν;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐκ, ὦ ξένη; κάκιστος μὲν οὖν.

ΑΘ. Τοῦτο τοίνυν, ὦ Κλεινία φίλε, περὶ ἐμὲ νῦν γιγνόμενον ἴσθι φανερῶς.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΙΧ. ΑΘ. Ἴστε ὅκτω δυνάμεις τῶν περὶ ὅλον οὐρανὸν γεγонуίας ἀδελφὰς ἀλλήλων, ὧν καθεώρακα ἐγώ· καὶ οὐδὲν μέγα διαπέπραγμαί· ἥδιον γὰρ καὶ ἐτέρῳ· τούτων B δ' εἰσὶ τρεῖς αὐταί, μία μὲν ἡλίου, μία δὲ σελήνης, μία δὲ τῶν ἀπλανῶν ἄστρον, ὧν ἐμνήσθημεν ὀλίγον ἔμπροσθεν· πέντε δὲ ἕτεραι. ταύτας δὴ πάσας καὶ τούτους τοὺς ἐν ταύταισιν εἴτε αὐτοὺς ἰόντας εἴτε φερομένους ἐν ὀχήμασι

πορεύεσθαι ταύτη, μηδείς ἄλλως ποτὲ νομίση πάντων ἡμῶν, ὡς οἱ μὲν θεοὶ εἰσιν αὐτῶν, οἱ δ' οὐ, μηδ' ὡς οἱ μὲν γνήσιοι, οἱ δὲ τοιοῦτοί τινες, οἴους οὐδὲ θέμις εἰπεῖν ἡμῶν οὐδενί, πάντες δὲ δὴ πάντας λέγωμέν τε καὶ φῶμεν ἀδελφούς τ' εἶναι καὶ ἐν ἀδελφαῖς μοίραις, καὶ τιμὰς ἀποδιδῶ- C
μεν μὴ τῷ μὲν ἐνιαυτόν, τῷ δὲ μῆνα, τοῖς δὲ μήτε τινὰ μοῖραν τάττωμεν μήτε τινὰ χρόνον, ἐν ᾧ διεξέρχεται τὸν αὐτοῦ πόλον, ξυναποτελῶν κόσμον, ὃν ἔταξε λόγος ὁ πάντων θειότατος ὁρατόν· ὃν ὁ μὲν εὐδαίμων πρῶτον μὲν ἐθαύμασεν, ἔπειτα δὲ ἔρωτα ἔσχε τοῦ καταμαθεῖν ὅποσα θνητῇ φύσει δυνατά, ἡγούμενος ἄρισθ' οὕτως εὐτυχέ-
στατά τε διάξειν τὸν βίον τελευτήσας τε εἰς τόπους ἥξειν D
προσήκοντας ἀρετῇ, καὶ μεμνημένος ἀληθῶς τε καὶ ὄντως, μεταλαβῶν φρονήσεως εἰς ὧν μιᾶς, τὸν ἐπίλοιπον χρόνον θεωρὸς τῶν καλλίστων γενόμενος ὅσα κατ' ὄψιν διατελεῖ. νῦν δὴ τὸ μετὰ τοῦθ' ἡμῖν λοιπὸν λέγειν ὅσοι τ' εἰσὶ, καὶ τίνες· οὐ γὰρ μήποτε φανῶμεν ψευδεῖς. βε- E
βαιῶς δὴ δισχυρίζομαι τό γε τοσοῦτον. λέγω γὰρ πάλιν ὀκτῶ μὲν εἶναι, τῶν δὲ ὀκτῶ τρεῖς μὲν εἰρησθαι, πέντε δ' ἔτι λοιπᾶς. ἡ τετάρτη δὲ φορὰ καὶ διέξοδος ἅμα καὶ πέμπτη τάχει μὲν ἡλίῳ σχεδὸν ἴση, καὶ οὔτε βραδυτέρα οὔτε θάττων· τό γ' ἐπίπαν ἀεὶ τούτων τριῶν ὄντων τὸν νοῦν ἱκανὸν ἔχοντα ἡγεῖσθαι. λέγωμεν δὴ ταύτας ἡλίου τ' εἶναι καὶ ἑωσφόρου, καὶ τρίτον ὡς μὲν ὀνόματι φράζειν οὐκ ἔστι διὰ τὸ μὴ γιγνώσκεσθαι, τούτου δ' αἴτιος ὁ πρῶτος ταῦτα κατιδὼν βάρβαρος ὢν· παλαιὸς γὰρ δὴ τόπος ἔθρεψε τοὺς πρῶτους ταῦτα ἐννοήσαντας διὰ τὸ κάλλος 987
τῆς θερρινῆς ὥρας, ἣν Αἴγυπτός τε καὶ Συρία ἱκανῶς κέκτηται, φανεροὺς μὲν ὡς ἔπος εἰπεῖν ἀστέρων ἀεὶ ξύμπαντας καθορῶντας, ἅτε νεφῶν καὶ ὑδάτων ἀπόπροσθεν ἀεὶ τοῦ κόσμου κατρωκισμένους· ὅθεν καὶ πανταχόσε καὶ δεῦρ' ἐξήκει, βεβασανισμένα χρόνῳ μυριετεί τε καὶ

ἀπείρω. διὸ θαρροῦντα χρὴ ταῦτα εἰς νόμους θέσθαι· τὸ γὰρ μὴ τίμια τὰ θεῖα εἶναι ἢ τάδε μὴ θεῖα σαφῶς οὐκ ἐμφρόνων. ὅτι δὲ οὐκ ὀνόματα ἔσχηκε, τὴν γε αἰτίαν χρὴ λέγεσθαι ταύτην, ἀλλὰ γὰρ ἐπωνυμίαν εἰλήφασι θεῶν· ὁ μὲν γὰρ ἑσφόρος ἔσπερός τε ὦν αὐτὸς Ἀφροδίτης εἶναι σχεδὸν ἔχει λόγον καὶ μάλα Συρίῳ νομοθέτῃ κρέπον, ὁ δ' ὀμόδρομος ἠλίῳ τε ἅμα καὶ τούτῳ σχεδὸν Ἑρμοῦ· τρεῖς δ' ἔτι φορὰς λέγωμεν ἐπὶ δεξιὰ πορευομένων μετὰ σελήνης τε καὶ ἡλίου. ἓνα δὲ τὸν ὄγδοον χρὴ λέγειν, ὃν μάλιστ' ἂν τις ἄνω κόσμον προσαγορεύοι, ὃς ἐναντίος ἐκείνοις ζύμπασι πορεύεται, ἄγων τοὺς ἄλλους, ὡς γε ἀνθρώποις φαίνοιτ' ἂν ὀλίγα τούτων εἰδόσιν, ὅσα δὲ ἱκανῶς ἴσμεν, ἀνάγκη λέγειν καὶ λέγομεν· ἢ γὰρ ὄντως οὐσα σοφία ταύτη πη φαίνεται τῷ καὶ σμικρὰ ξυνοίας ὀρθῆς θείας τε μετειληφότε. λοιποὶ δὴ τρεῖς ἀστέρες, ὧν εἰς μὲν βραδυτῆτι διαφέρων αὐτῶν ἐστὶ, Κρόνου δ' αὐτὸν τινες ἐπωνυμίαν φθέγγονται· τὸν δὲ μετὰ τοῦτον βραδυτῆτι λέγειν χρὴ Διός· Ἄρεως δὲ ὁ μετὰ τοῦτον· πάντων δὲ οὗτος ἐρυθρότατον ἔχει χροῶμα. χαλεπὸν δὲ οὐδὲν τούτων κα-
 D τανοῆσαι τινα φράζοντός τινος, ἀλλὰ μαθόντα, ὡς λέγομεν, ἠγεῖσθαι δεῖ.

Χ. Τόδε γε μὴν διανοηθῆναι χρὴ πάντ' ἄνδρα Ἑλληνα, ὡς τόπον ἔχομεν τὸν τῶν Ἑλλήνων πρὸς ἀρετὴν ἐν τοῖς σχεδὸν ἄριστον· τὸ δ' ἐπαινετὸν αὐτοῦ χρὴ λέγειν ὅτι μέσος ἂν εἴη χειμῶνων τε καὶ τῆς θερινῆς φύσεως, ἢ δ' ὑστεροῦσα ἡμῖν εἰς τὸ θερινὸν φύσις τοῦ περὶ τὸν ἐκεῖ τόπον, ὅπερ εἶπομεν, ὑστερον αὐτοῖς παραδέδωκε τὸ τούτων τῶν θεῶν τοῦ κόσμου κατανόημα. λάβωμεν δὲ ὡς ὅ
 E τί περ ἂν Ἕλληνας βαρβάρων παραλάβωσι, κάλλιον τοῦτο εἰς τέλος ἀπεργάζονται· καὶ δὴ καὶ περὶ τὰ νῦν λεγόμενα ταῦτ' ὀφείδει διανοηθῆναι τοῦτο, ὡς χαλεπὸν μὲν πάντα τὰ τοιαῦτα ἀναμφισβητήτως ἐξευρίσκειν, πολλὴ δ' ἐλπίς ἅμα

καὶ καλὴ κάλλιον καὶ δικαιότερον ὄντως τῆς ἐκ τῶν βαρ- 988
 βάρων ἐλθούσης φήμης τε ἅμα καὶ θεραπείας πάντων
 τούτων τῶν θεῶν ἐπιμελήσεσθαι τοὺς Ἑλληνας, παιδείαις
 τε καὶ ἐκ Δελφῶν μαντεῖαις χρωμένους καὶ πάσῃ τῇ κατὰ
 νόμους θεραπείᾳ. τόδε δὲ μηδεὶς ποτε φοβηθῆ τῶν Ἑλλή-
 νων, ὡς οὐ χρὴ περὶ τὰ θεῖά ποτε πραγματεύεσθαι θνη-
 τοὺς ὄντας, πᾶν δὲ τούτου διανοηθῆναι τὸνναντίον, ὡς
 οὔτε ἄφρον ἐστὶ ποτε τὸ θεῖον οὔτε ἄγνοεῖ που τὴν ἀν-
 θρωπίνην φύσιν, ἀλλ' οἶδεν, ὅτι διδάσκοντος αὐτοῦ ξυν- B
 ακολουθήσει καὶ μαθήσεται τὰ διδασκόμενα· ὅτι δὲ δι-
 δάσκει τοῦτο αὐτὸ ἡμᾶς, μανθάνομεν δὲ ἡμεῖς ἀριθμὸν τε
 καὶ ἀριθμεῖν, οἶδε δὴ που· πάντων γὰρ ἀφρονέστατον ἂν
 εἴη τοῦτο ἄγνοοῦν· τὸ λεγόμενον γὰρ ἂν ὄντως αὐτὸ αὐτὸ
 ἄγνοοῖ, χαλεπαῖνον τῷ δυναμένῳ μανθάνειν, ἀλλ' οὐ συγ-
 χαῖρον ἄνευ φθόνου διὰ θεὸν ἀγαθῷ γενομένῳ. λόγον δὲ
 καὶ πολὺν καὶ καλὸν ἔχει, τότε μὲν, ὅτε περὶ θεῶν ἦν ἀν-
 θρώποις διανοήματα πρῶτα, ὡς τ' ἐγένοντο οἰοί τ' ἐγί- C
 γνοντο καὶ ὄθεν καὶ οἷας μετεχειρίζοντο πράξεις, μὴ κατὰ
 νοῦν τοῖς σώφροσι λέγεσθαι μηδὲ φίλως, μηδ' ὡς οἱ δεύ-
 τεροι, ἐν οἷς πρεσβύτατα μὲν τὰ πυρὸς ἐλέγετο καὶ ὕδατος
 καὶ τῶν ἄλλων σωμάτων, ὕστερα δὲ τὰ τῆς θαυμαστῆς
 ψυχῆς, καὶ φορὰ κρείττων καὶ τιμιωτέρα, ἦν τὸ σῶμα εἴ-
 ληχε φέρειν αὐτό τε ἑαυτὸ θερμότησι καὶ ψύξεσι καὶ πᾶσι
 τοῖς τοιούτοις, ἀλλ' οὐ ψυχὴ σῶμά τε καὶ ἑαυτήν· νῦν δ'
 ὅτε λέγομεν ψυχὴν μὲν, ἄνευ ἐν σώματι γένηται, θαῦμα
 οὐδὲν κινεῖν τε καὶ περιφέρειν τοῦτο καὶ ἑαυτήν, οὐδ' D
 ἡμῖν ἀπιστεῖ ψυχὴ κατὰ λόγον οὐδένα ὡς βάρος οὐδὲν πε-
 ριφέρειν δυναμένη. διὸ καὶ νῦν ἡμῶν ἀξιούντων, ψυχῆς
 οὔσης αἰτίας τοῦ ὅλου, καὶ πάντων μὲν τῶν ἀγαθῶν ὄν-
 των τοιούτων, τῶν δὲ αὖ φλαύρων τοιούτων ἄλλων, τῆς
 μὲν φορᾶς πάσης καὶ κινήσεως ψυχὴν αἰτίαν εἶναι [θαῦμα
 οὐδέν], τὴν δ' ἐπὶ τὰγαθὸν φορὰν καὶ κίνησιν τῆς ἀρίστης E

ψυχῆς εἶναι, τὴν δ' ἐπὶ τοῦναντίον ἐναντίαν, νενικηκέναι δεῖ καὶ νικᾶν τὰ ἀγαθὰ τὰ μὴ τοιαῦτα.

- XI. Ταῦτα ἡμῖν εἴρηται πάντα κατὰ τὴν τῶν ἀνοσίων τιμωρὸν δίκην· περὶ δὲ δὴ τὸ δοκιμαζόμενον οὐχ οἷόν τε ἡμῖν ἀπιστεῖν, ὡς οὐ δεῖ τὸν γε ἀγαθὸν σοφὸν 989 ἡμᾶς ἠγεῖσθαι, τὴν δὲ σοφίαν ταύτην, ἣν ζητοῦμεν πάλαι, ἴδωμεν ἂν ποτ' ἄρα ἐπινοήσωμεν ἢ κατὰ παιδείαν ἢ κατὰ τέχνην, ἣντινα τοῦ γιγνώσκειν ἐνδεεῖς ὄντες τῶν δικαίων ἀγνώμονες ἂν εἴμεν. ὄντες τοιοῦτοι, δοκοῦμεν δὴ μοι, καὶ λεκτέον· ἄνω γὰρ καὶ κάτω ζητῶν, ἣ μοι καταφανῆς γέγονε, πειράσομαι δὴλην ὑμῖν αὐτὴν ἀποτελεῖν. τὸ δὲ μέγιστον ἀρετῆς οὐ καλῶς πραττόμενον ἡμῖν γέγονεν αἴτιον, ὡς ἄρτι σημαίνειν ἐκ τῶν εἰρημένων μοι σφόδρα δοκεῖ.
- B μείζον μὲν γὰρ ἀρετῆς μηδεὶς ἡμᾶς ποτὲ πείθη τῆς εὐσεβείας εἶναι τῷ θνητῷ γένει· τοῦτο δ' ὅτι δι' ἀμαθίαν τῆς μεγίστην ἐν ταῖς ἀρίσταις φύσεσιν οὐ γέγονε, λεκτέον. ἀρίσται δ' εἶσιν αἱ χαλεπώτατα μὲν ἂν γενόμεναι, μέγιστον δὲ ὄφελος, ἂν γίγνωνται· τὰ τε γὰρ τῆς βραδείας τε καὶ τῆς ἐναντίας φύσεως μετρίως ἀποδεχομένη ψυχὴ καὶ πράως εὐκόλος ἂν εἴη, τὴν τε ἀνδρείαν ἀγαμένη, καὶ πρὸς τὸ σωφρονεῖν εὐπειθής, καὶ τό γε μέγιστον ἐν ταύταις ταῖς
- C φύσεσι δυναμένη μανθάνειν καὶ μνήμων οὕσα εὖ μάλα χαίρειν τούτοις αὐτοῖς δύναται ἂν φιλομαθῆς ὥστ' εἶναι. ταῦτα γὰρ οὔτε ῥάδια φύεσθαι, γενόμενά τε καὶ τροφῆς καὶ παιδείας τυχόντα, ἧς δεῖ, τοὺς πλείστους αὐτῶν καὶ χείρους κατέχειν ὀρθότατα δύναται ἂν τῷ φρονεῖν καὶ πράττειν καὶ λέγειν περὶ θεοῦς ἕκαστα, ὡς δεῖ τε καὶ ὅτε δεῖ, περὶ θυσίας τε καὶ καθαρμῶν τῶν περὶ θεοῦς τε καὶ
- D ἀνθρώπων, οὐ σχήμασι τεχνάζοντας, ἀλλὰ ἀληθεία τιμῶντας ἀρετῆν, ὃ δὴ καὶ μέγιστόν ἐστι ξυμπάντων πάση τῇ πόλει. τοῦτο δὴ οὖν τὸ μέρος εἶναι φαμεν φύσει κυριώτατον καὶ δυνατὸν ὡς οἷόν τε κάλλιστα καὶ ἄριστα

μαθεῖν, εἰ διδάσκοι τις· ἀλλ' οὐδ' ἂν διδάξειεν, εἰ μὴ θεὸς ὑφηγοῖτο· εἴτ' οὖν διδάσκοι, κατὰ τρόπον δὲ μὴ δρωῖ τὸ τοιοῦτον, κρεῖττον μὴ μανθάνειν· ὅμως δ' ἐκ τῶν νῦν λεγομένων ἀνάγκη μαθεῖν ταῦτα καὶ ἐμὲ λέγειν τὴν τοιαύτην τε καὶ ἀρίστην φύσιν. πειρώμεθα δὴ τῷ τε λόγῳ διεξιελθεῖν ἅ τ' ἐστὶ καὶ οἷα καὶ ὡς δεῖ μανθάνειν, κατὰ E δύναμιν τὴν τ' ἐμὴν τοῦ λέγοντος καὶ τὴν τῶν δυναμένων εἰσακοῦσαι θεοσεβείας, ὥστινι τρόπῳ τίς τινα μαθήσεται. 990 σχεδὸν μὲν οὖν ἐστὶν ἄτοπον ἀκούσαντι· τὸ δ' ὄνομα αὐτοῦ λέγομεν ἡμεῖς γε, ὃ τις οὐκ ἂν ποτε δόξειε δι' ἀπειρίαν τοῦ πράγματος, ἀστρονομίαν, ἀγνοοῖ τε, ὅτι σοφώτατον ἀνάγκη τὸν ἀληθῶς ἀστρονόμον εἶναι, μὴ τὸν καθ' Ἡσίοδον ἀστρονομοῦντα καὶ πάντας τοὺς τοιούτους, οἷον δυσμάς τε καὶ ἀνατολὰς ἐπεσκεμμένον, ἀλλὰ τὸν τῶν ὀκτῶ περιόδων τὰς ἑπτὰ περιόδους, διεξιούσης τὸν αὐτὸν κύκλον ἐκάστης, οὕτως ὡς οὐκ ἂν ῥαδίως ποτὲ πᾶσα φύ- B σις ἱκανῆ γένοιτο θεωρηῆσαι, μὴ θαυμαστῆς μετέχουσα φύσεως. ὃ νῦν εἰρήκαμεν ἐρουμέν τε, ὡς φάμεν, ὅπη δεῖτε καὶ ὅπως χρεῶν μανθάνειν· πρῶτον δ' ἡμῖν τόδε λεγέσθω.

XII. Σελήνη μὲν περίοδον τὴν αὐτῆς τάχιστα διέξει- σιν, ἄγουσα μῆνα καὶ πανσέληνον πρώτην· δεύτερον δὲ κατανοεῖν δεῖ τὸν ἥλιον, τροπὰς ἄγοντα διὰ πάσης τῆς αὐτοῦ περιόδου, καὶ τούτῳ τοὺς ξυνδρομούς· ἵνα δὲ μὴ πολλάκις ταῦτ' ἀπερὶ τῶν αὐτῶν διαλεγώμεθα, τὰς ἄλλας C ὅσας ἐν τῷ πρόσθεν διεξήλθομεν ὁδοὺς τούτων οὐ ῥάδιον ξυννοεῖν, ἐπὶ δὲ ταῦτα παρασκευάζοντας φύσεις, δι' ἃς δυνατὸν εἶναι χρεῶν πολλὰ προδιδάσκοντα καὶ ἐθίζοντα δεῖ διαπονήσασθαι παῖδα ὄντα καὶ νεανίσκον. διὸ μαθημάτων δέον ἂν εἴη· τὸ δὲ μέγιστόν τε καὶ πρῶτον ἀριθμῶν αὐτῶν, ἀλλ' οὐ σώματα ἔχόντων, ἀλλὰ ὅλης τῆς τοῦ περιττοῦ τε καὶ ἀρτίου γενέσεώς τε καὶ δυνάμεως,

- D ὄσῃν παρέχεται πρὸς τὴν τῶν ὄντων φύσιν. ταῦτα δὲ με-
θόντι τούτοις ἐφεξῆς ἐστὶν ὃ καλοῦσι μὲν σφόδρα γελοῖ-
ονομα γεωμετρίαν, τῶν οὐκ ὄντων δὲ ὁμοίων ἀλλήλοι-
φύσει ἀριθμῶν ὁμοίωσις πρὸς τὴν τῶν ἐπιπέδων μοῖρα·
γεγονυῖά ἐστι διαφανής· ὃ δὴ θαῦμα οὐκ ἀνθρώπινον
ἀλλὰ γεγονὸς θεῖον φανερὸν ἂν γίγνοιτο τῷ δυναμένῳ
ξυνοεῖν. μετὰ δὲ ταύτην τοὺς τρεῖς ἠϋξημένους καὶ τῇ
στερεᾷ φύσει ὁμοίους, τοὺς δὲ ἀνομοίους αὖ γεγονότας
ἐτέρᾳ τέχνῃ ὁμοίᾳ ταύτῃ, ἣν δὴ γεωμετρίαν ἐκάλεσαν οἱ
- E προστυχεῖς αὐτῇ γεγονότες· ὃ δὲ θεῖόν τ' ἐστὶ καὶ θαυ-
μαστὸν τοῖς ἐγκαθορῶσί τε καὶ διανοουμένοις, ὡς περὶ τὸ
διπλάσιον ἀεὶ στρεφομένης τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐξ ἐναν-
τίας ταύτης καθ' ἐκάστην ἀναλογίαν εἶδος καὶ γένος ἀπο-
- 991 τυποῦται πᾶσα ἡ φύσις. ἡ μὲν δὴ πρώτη τοῦ διπλασίου
κατ' ἀριθμὸν ἐν πρὸς δύο κατὰ λόγον φερομένη, διπλάσιον
δὲ ἡ κατὰ δύναμιν οὔσα· ἡ δ' εἰς τὸ στερεόν τε καὶ ἀπτὸν
πάλιν αὖ διπλάσιον, ἀφ' ἑνὸς εἰς ὀκτῶ διαπορευθεῖσα· ἡ
δὲ διπλασίου μὲν εἰς μέσον, ἴσως δὲ τοῦ ἐλάττονος πλεον
ἐλαττόν τε τοῦ μείζονος, τὸ δ' ἕτερον τῷ αὐτῷ μέρει τῶν
ἄκρων αὐτῶν ὑπερέχον τε καὶ ὑπερεχόμενον. ἐν μέσῳ δὲ
- B τοῦ ἕξ πρὸς τὰ δώδεκα ξυνέβη τό τε ἡμιόλιον καὶ ἐπίτρι-
τον. τούτων αὐτῶν ἐν τῷ μέσῳ ἐπ' ἀμφοτέρα στρεφομένη
τοῖς ἀνθρώποις σύμφωνον χρεῖαν καὶ σύμμετρον ἀπενεί-
ματο παιδιᾶς ῥυθμοῦ τε καὶ ἀρμονίας χάριν, εὐδαίμονι
χορεία Μουσῶν δεδομένη.

XIII. Ταῦτα μὲν οὖν δὴ ταύτῃ γιγνέσθω τε καὶ ἐχέτω
ξύμπαντα· τὸ δ' ἐπὶ τούτοις τέλος, εἰς θεῖαν γένεσιν ἅμα
καὶ τὴν τῶν ὄρατῶν καλλίστην τε καὶ θειοτάτην φύσιν
ἰτέον, ὄσῃν ἀνθρώποις θεὸς ἔδωκε κατιδεῖν, ἣν οὔποτε

C ἄνευ τῶν νῦν διειρημένων μὴ κατιδῶν ἐπεύξεταί τις ῥα-
στῶνῃ παραλαβεῖν. πρὸς τούτοις δὲ τὸ καθ' ἐν τῷ κατ'
εἶδη προσακτέον ἐν ἐκάσταις ταῖς συνουσίαις, ἐρωτῶντά

τε καὶ ἐλέγχοντα τὰ μὴ καλῶς ῥηθέντα· πάντως γὰρ καλ-
 ῖστη καὶ πρώτη βάσανος ἀνθρώποις ὀρθῶς γίνυται,
 ὅσαι δὲ οὐκ οὔσαι προσποιοῦνται, ματαιότατος πόνος
 ἀπάντων. ἔτι δὲ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ χρόνου ἡμῖν ληπτέον,
 ὡς ἀκριβῶς ἀποτελεῖ πάντα τὰ κατ' οὐρανὸν γιγνόμενα,
 ἵν' ὁ πιστεύσας, ὡς ὁ λόγος ἀληθῆς γέγονεν, ὅτι πρεσβύ- D
 τερόν τ' ἐστὶν ἅμα καὶ θειότερον ψυχῇ σώματος, ἡγήσαιτ'
 ἂν παγκάλως τε καὶ ἱκανῶς εἰρησθαι τὸ θεῶν εἶναι πάντα
 πλέα καὶ μηδέποτε λήθη μηδὲ ἀμελεία τῶν κρειττόνων
 ἡμᾶς παρωλιγωρησθαι. νοητέον δ' ἐστὶ περὶ πάντα τὰ
 τοιαῦτα τόδε, ὡς, εἴαν μὲν τις ἕκαστα τούτων ὀρθῶς λαμ-
 βάνῃ, μέγ' ὄφελος γίνυται τῷ παραλαμβάνοντι κατὰ τρό-
 πον, εἰ δὲ μή, θεὸν ἄμεινον ἀεὶ καλεῖν· ὁ δὲ τρόπος ὁδε·
 ἀνάγκη γὰρ τό γε τοσοῦτον φράζειν. πᾶν διάγραμμα ἀριθ- E
 μοῦ τε σύστημα καὶ ἀρμονίας σύστασιν ἅπασαν τῆς τε
 τῶν ἄστρον περιφορᾶς τὴν ὁμολογίαν οὔσαν μίαν ἀπάν-
 των ἀναφανῆσαι δεῖ τῷ κατὰ τρόπον μανθάνοντι, ἀνα-
 φανήσεται δέ, ἂν, ὃ λέγομεν, ὀρθῶς τις εἰς ἓν βλέπων
 μανθάνῃ· δεσμὸς γὰρ πεφυκῶς πάντων τούτων εἰς ἀνα- 992
 φανήσεται διανοουμένοις· εἰ δ' ἄλλως πως ταῦτα μετα-
 χειριεῖται τις, τύχην δεῖ καλεῖν, ὥσπερ καὶ λέγομεν. οὐ
 γὰρ ἄνευ γε τούτων μήποτε τις ἐν πόλεσιν εὐδαίμων γέ-
 νηται φύσις, ἀλλ' οὗτος ὁ τρόπος, αὕτη ἢ τροφή, ταῦτα
 τὰ μαθήματα, εἴτε χαλεπὰ εἴτε ῥάδια, ταύτη πορευτέον·
 ἀμελῆσαι δὲ οὐ θεμιτόν ἐστι θεῶν, καταφανοῦς γενομέ-
 νης τῆς πάντων αὐτῶν κατὰ τρόπον λεγομένης φήμης εὐ-
 τυχοῦς. τὸν δὲ ξύμπαντα ταῦτα οὕτως εἰληφότα, τοῦτον B
 λέγω τὸν ἀληθέστατα σοφώτατον· ὃν καὶ δυσχυρίζομαι
 παίζων καὶ σπουδάζων ἅμα, ὅτε θανάτῳ τις τῶν τοιούτων
 τὴν αὐτοῦ μοῖραν ἀναπλήσει, σχεδὸν ἕάνπερ ἔτ' ἀποθα-
 νῶν ἢ, μήτε μεθέξειν ἔτι πολλῶν τότε καθάπερ νῦν αἰ-
 σθήσεων, μιᾶς τε μοίρας μετειληφότα μόνου καὶ ἐκ πολ-

λῶν ἓνα γεγονότα εὐδαίμονά τε ἔσεσθαι καὶ σοφώτατον
 ἅμα καὶ μακάριον, εἴτε τις ἐν ἠπείροις εἴτ' ἐν νήσοις μα-
 C κάριος ὢν ζῆ, κάκεινον μεθέξειν τῆς τοιαύτης αἰεὶ τύχης,
 κείτε δημοσία τις ἐπιτηδεύσας ταῦτα εἴτε ἰδίᾳ διαβιῶ, τὰ
 αὐτὰ καὶ ὡσαύτως αὐτὸν πράξειν παρὰ θεῶν. ὃ δὲ κατ'
 ἀρχὰς τε ἐλέγομεν, καὶ νῦν αὐτὸς πάρεστι λόγος ἀληθῆς
 ὄντως, ὡς οὐ δυνατὸν ἀνθρώποις τελέως μακαρίοις τε καὶ
 εὐδαίμοσι γενέσθαι πλὴν ὀλίγων, ἔστι ταῦτα ὀρθῶς εἰρη-
 μένα· ὅποσοι γὰρ θεῖοι καὶ σώφρονες ἅμα τῆς ἄλλης τε
 μετέχοντες ἀρετῆς φύσει, πρὸς δὲ τούτοις ὅσα μαθήματος
 D ἔχεται μακαρίου πάντα εἰληφότες, ἃ δ' ἔστιν εἰρήκαμεν,
 τούτοισι μόνοις τὰ τοῦ δαιμονίου ζύμπαντα ἱκανῶς εἰ-
 ληγέ τε καὶ ἔχει. τοῖς μὲν οὖν ταῦτα οὕτω διαπονήσασιν
 ἰδίᾳ λέγομεν καὶ δημοσία κατὰ νόμον τίθεμεν, εἰς πρεσβύ-
 του τέλος ἀφικομένοις τὰς μεγίστας ἀρχὰς παραδίδοσθαι
 δεῖν, τοὺς δ' ἄλλους τούτοις ξυνεπομένους εὐφημεῖν πάν-
 τας θεοὺς ἅμα καὶ πάσας, καὶ τὸν νυκτερινὸν ξύλλογον
 ἐπὶ ταύτην τὴν σοφίαν ἱκανῶς γνόντας τε καὶ δοκιμάσαν-
 E τας ἡμᾶς ὀρθότατα πάντας παρακαλεῖν.

Bei B. G. Teubner in Leipzig sind erschienen:

WÖRTERBUCH
zu
XENOPHONS ANABASIS.

Für den Schulgebrauch bearbeitet

von
Ferdinand Vollbrecht,
Rector zu Otterndorf.

Mit 70 in den Text eingedruckten Holzschnitten, drei lithogr. Tafeln
und einer Karte.

Zweite Aufl. gr. 8. geh. 1 Mark 80 Pf.

Benseler - Schenkl's
Griechisch-deutsches und Deutsch-griechisches
SCHUL-WÖRTERBUCH.

- I. Band: Griechisch-Deutsch. Von G. E. Benseler. 5. Aufl.
Besorgt von J. Rieckher. gr. 8. geh. Preis 6 M. 75 Pf.
II. Band: Deutsch-Griechisch. Von K. Schenkl. gr. 8.
2. Aufl. geh. Preis 8 Mark 40 Pf.
-

Schulwörterbuch zu C. J. Cäsar mit besonderer Berück-
sichtigung der Phraseologie. Von Dr. H. Ebeling. gr. 8.
geh. 1 Mark.

Wörterbuch zu den Lebensbeschreibungen des Cornelius
Nepos. Für den Schulgebrauch herausgegeben von H. Haacke.
4. Aufl. 8. 1875. geh. 1 Mark. [Mit dem Text des Nepos 1 Mark
20 Pf.]

Schulwörterbuch zu Cornelius Nepos mit besonderer
Berücksichtigung der Phraseologie. Von Dr. H. Ebeling. gr. 8.
geh. 80 Pf.

Wörterbuch zu den Fabeln des Phädrus. Für den Schul-
gebrauch herausgegeben von A. Schaubach. 8. 1870. geh.
60 Pf. [Mit dem Text des Phädrus 90 Pf.]

Wörterbuch zu Siebelis' tirocinium poeticum. Von
A. Schaubach. 3. Aufl. gr. 8. 1874. geh. 45 Pf.

Lateinisch-deutsches und deutsch-lateinisches
SCHUL - W Ö R T E R B U C H

von

Friedrich Adolph Heinichen,

Dr. der Phil. und Licentiaten der Theologie, Gymnasialprorector a. D. und Professor.

Erster Theil:

Zweiter Theil:

Lateinisch-deutsch.

Deutsch-lateinisch.

2. Aufl. Lex.-8. 1870. geh. 5 Mark 40 Pf.

2. Aufl. Lex.-8. 1871. geh. 4 Mark 80 Pf.

Dieses neueste lateinische Wörterbuch ist für den ganzen Cursus des Gymnasial-Unterrichts bestimmt und hat bereits in den meisten Schulen Deutschlands Eingang gefunden. Seine Vorzüge vor ähnlichen compendiösen Wörterbüchern sind allgemein anerkannt.

Wörterbuch

zu

Ovid's Metamorphosen.

von

Dr. Johannes Siebelis.

2. Aufl. Beforgt von Fr. Polle. gr. 8. geh. 2 Mark 70 Pf.

Der durch seine Ausgabe der Metamorphosen (5. Aufl. 1867) und anderer Schulbücher rühmlichst bekannte Verfasser bietet in diesem Wörterbuche ein neues Hilfsmittel für das Verständnis der Metamorphosen, das den Bedürfnissen der Schule und der Wissenschaft gleichzeitig Rechnung trägt.

Reallexikon des classischen Alterthums
für Gymnasien.

Im Verein mit mehreren Schulmännern herausgegeben

von

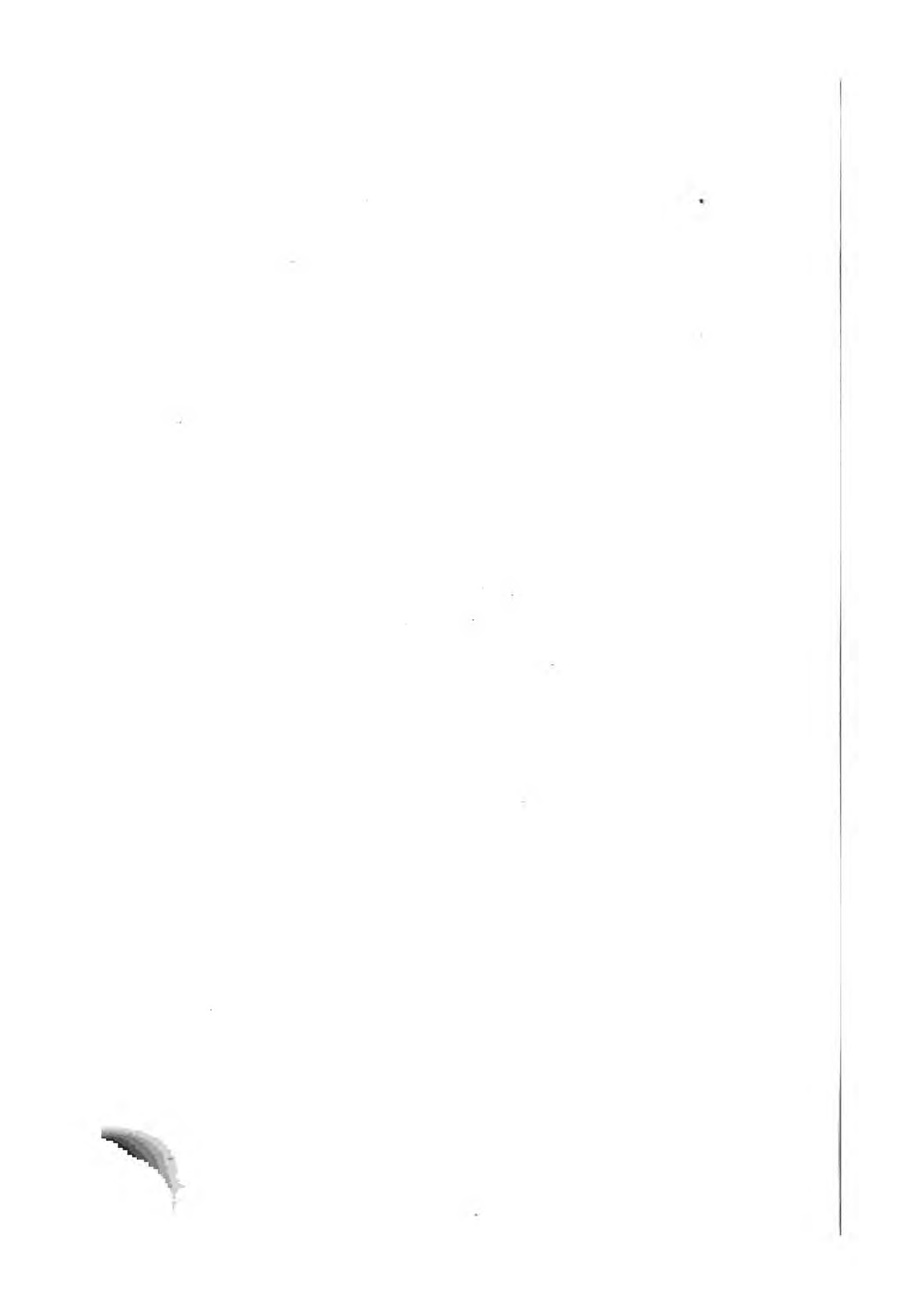
Dr. Fr. Lübker.

Vierte durchgängig verbesserte Auflage.

70 Bogen. Lex.-8. Mit vielen Abbildungen. geh. 12 Mark.

Das Buch hat eine so ausserordentlich günstige Aufnahme gefunden, dass drei starke Auflagen rasch hintereinander nöthig wurden. Dasselbe wird vorzugsweise gern zu Prämien benutzt.

Vol. v.

Page 1. Laws.

